

Madras University Sanskrit Series No. 11.

GENERAL EDITOR : DR. C. KUNHAN RAJA

Sarasvatīkaṇṭhābharāṇa

OF

Bhojadeva

EDITED BY

T. R. CHINTAMANI, M.A., PH. D.

*Senior Lecturer in Sanskrit
University of Madras*

UNIVERSITY OF MADRAS

1937

[Price Rs. 6/-]

PRINTED AT
ANANDA PRESS, MADRAS.

CENTRAL ARCHAEOLOGICAL
LIBRARY, NEW DELHI.

Ac. No. 2738.

Vol. 2b. 4. 55.

Sh. No. 5a4v/Bho/chi.

मद्रपुरीयविश्वविद्यालयसंस्कृतग्रन्थावलि: ११.

सरस्वतीकण्ठाभरणम्

भोजदेवप्रणीतम्

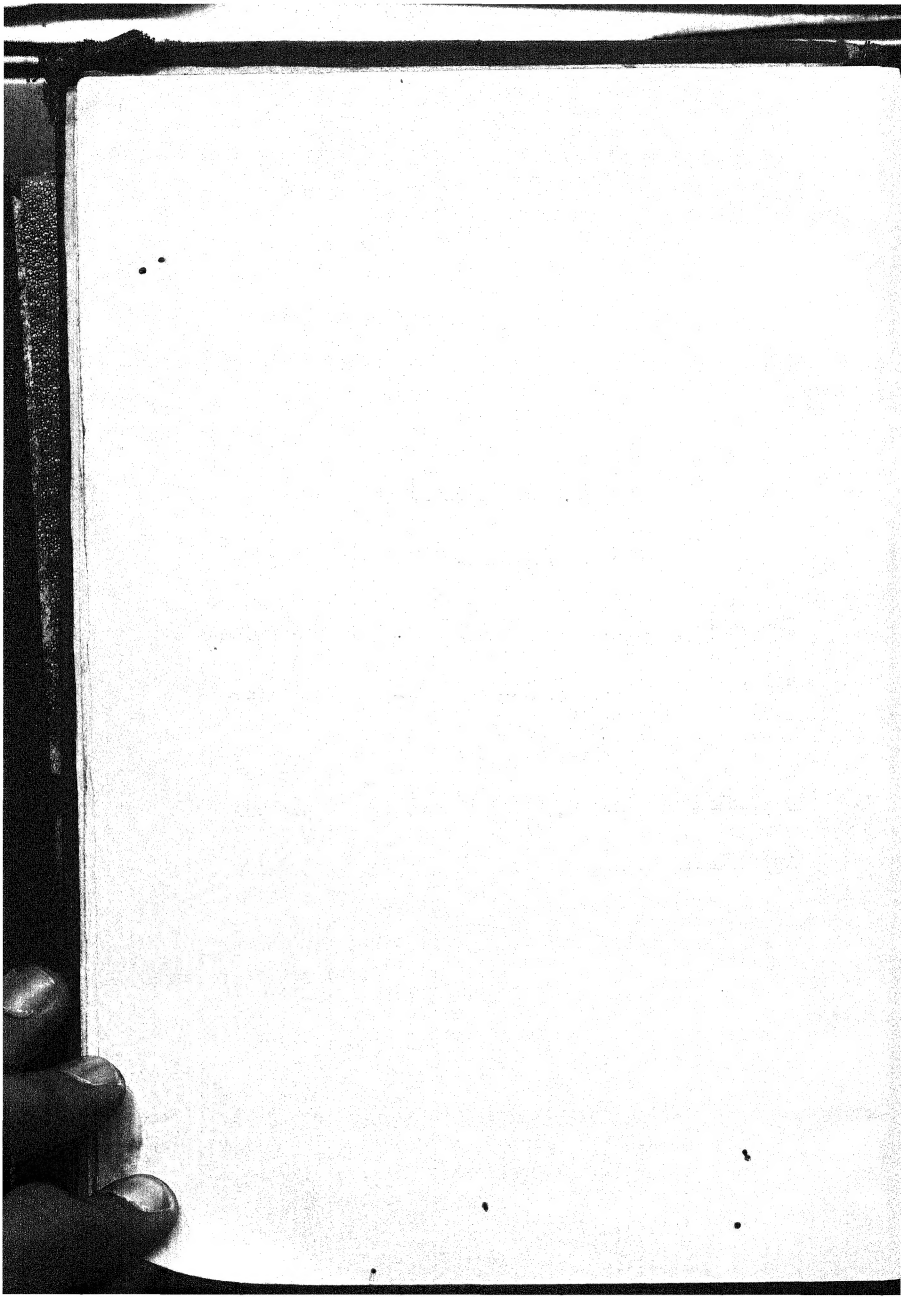
संपादकः

ति. रा. चिन्तामणिः

मद्रपुरीयविश्वविद्यालयः

१९३७

मूल्यम् रु. ६.]

FOREWORD

The *Sarasvatikanṭhābharana* of Bhoja which is now published as No. 11 in this series is one of the most important works in the field of Sanskrit Grammar and can safely be placed next to the *Aṣṭādhyāyī* of Pāṇini. At one time it must have been very popular and must have been held in very high esteem by scholars. The work is profusely quoted by Nārāyaṇa Bhaṭṭa in his *Prakriyāsarvasva*, which is a commentary on Pāṇini's *Aṣṭādhyāyī*. But at some stage the work ceased to be current, perhaps due to the popularity of Bhaṭṭoji Dikṣita's *Siddhāntakaumudī* (another commentary on Pāṇini's *Aṣṭādhyāyī*) with its many commentaries and commentaries on commentaries, which dominated the field of Sanskrit Grammar in recent years. The work itself was not known till very recently except through citations. Manuscripts of the work were recently discovered, all in Malabar.

The work is very similar to the *Aṣṭādhyāyī* of Pāṇini. It consists of eight *Adhyāyas*, each *Adhyāya* being divided into four *Pādas*, exactly on the model of Pāṇini's work. It is in the form of *sūtras* and there are over 6,000 *sūtras* on the whole. There is a commentary on these *sūtras* by Daṇḍanātha Nārāyaṇa. Two incomplete manuscript copies of this commentary have been discovered, one belonging to the Palace Library in Trivandrum and the other belonging to the Government Oriental Manuscripts Library, Madras.

The *Aṣṭādhyāyī* of Pāṇini has the *sūtra* "Uṇādayo bahulam" (3—3—1). But the *Uṇādis* themselves do not form part of the *Aṣṭādhyāyī*. Bhoja incorporates the *Uṇādis* into

his Grammar and they form the first three Pādas in the second Adhyāya. The Uṇādis of Bhoja with the commentary of Daṇḍanātha Nārāyaṇa have already been published in this series as No. 7, Part 6. The Phīṣṣūtras too are incorporated into the Grammar of Bhoja, being sūtras 110 to 196 in the third Pāda of the eighth Adhyāya (Cf. Appendix I, pp. 501-503).

The sūtras of Bhoja with the commentary of Daṇḍanātha Nārāyaṇa were published for the first Adhyāya as No. 117 of the Trivandrum Sanskrit Series in 1935. It is put as Part I of the work ; but later Parts have not yet been issued. The present edition contains only the sūtras, but it is complete. There is an alphabetical index of the sūtras given at the end of the text. Appendix I will give a comparative idea between the Grammar of Bhoja and the Grammar of Pāṇini. Considering the scarcity of manuscript material, a better edition than this cannot be expected.

UNIVERSITY OF MADRAS, }
12th October, 1937. }

C. KUNHAN RAJA,

Reader in Sanskrit.

PREFACE

This edition of the *Sarasvatikanṭhābharana* of Bhojadeva is based on the following manuscripts.

1. A copy of the text of the *sūtras* alone, found in the Government Oriental Manuscripts Library, Madras, R. No. 3279 and designated A. The manuscript is complete but is full of errors.

2. An incomplete copy of the text with the commentary of Daṇḍanātha Nārāyaṇa, extending up to the middle of the first pāda of the fourth Adhyāya and deposited in the Government Oriental Manuscripts Library, Madras, R. No. 4179 and designated B.

3. Another incomplete copy of the text and commentary of Daṇḍanātha Nārāyaṇa, extending up to the end of the 7th Adhyāya, deposited in the Adyar Library and designated C. This is a transcript from the copy of the work now found in Palace Library, Trivandrum.

In addition to these, a fragment of the commentary of Daṇḍanātha Nārāyaṇa and a transcript of the *Sarasvatikanṭhābharana*sūtras, prepared from the original palm leaf manuscript, from which the copy of the text in the Government Oriental Manuscripts Library was prepared, was placed in my hands by my friend Mr. M. Ramakrishnakavi, M. A. This was helpful in checking the readings found in the Madras transcript. With the aid of these manuscripts and with the aid of the *Aṣṭādhyāyī*, the *Vārtikas*, the *Mahābhāṣya* and the *Kāśikāvṛtti*, the present edition of Bhoja's *sūtras* has been prepared.

In spite of these aids, it has to be observed that mainly on account of the corrupt nature of the manuscripts, a text completely free from mistakes could not be presented. But attempts have been made to minimise the errors as far as possible under the circumstances. Some of the readings relegated to the foot-notes happen to give better sense and such of them as could be adopted have been indicated in Appendix II, which includes corrections also.

In issuing the edition I have had the valuable advice of my professor Mahāmahopādhyāya S. Kuppuswami Sastriyar Avl., Honorary Professor of Sanskrit, Annamalai University, to whom I always look for guidance. Dr. C. Kunhan Raja, M. A., D. Phil. (Oxon) my colleague in office was helpful to me in more ways than one. It was through his influence, that I was able to secure for reference a transcript of the *Sarasvatīkaṇṭhābharaṇa-vyākhyā* from the Trivandrum Palace Library. Mr. O. P. Ranga-swami Aiyangar, M. A., L. T., Assistant Professor of Sanskrit, Presidency College, Madras enthusiastically assisted me in the preparation of Appendix I; and my friend Mr. K. Ramachandra Sarma was helpful in preparing and arranging the Index. I express my grateful thanks to these gentlemen for the very kind manner in which they have helped me. Mr. B. Madhava Rau, of the Ananda Press has been exceedingly kind to me and helpful in expediting this edition.

The *Sarasvatīkaṇṭhābharaṇa* of Bhojadeva is one of the several recasts of the *Aṣṭādhyāyī* of Pāṇini, known so far. Several grammarians of the post-Pāṇiniyan period imitated Pāṇini and prepared their own rules of grammar and arranged them in their own manner. Many of these attempts were with the obvious intention of making Pāṇini's grammar easy. The system

of Pāṇini was felt to be terse as it was very brief and it was supplemented in several respects by Kāṭyāyana, Patañjali and other writers. Pāṇini himself adapted into his system certain texts that were current in his days—as for instance the Uṇādisūtras. Besides, the Gaṇapāṭha had to be composed. To add to all these, Pāṇini had to give place, at least in a cursory manner to the rules of Vedic grammar and accent. These made the work of Pāṇini difficult. Several writers attempted to simplify Sanskrit Grammar and therefore wrote important treatises. Each treatise in course of time came to be regarded as endowed with a certain amount of authority and several treatises in the form of supplements and expositions came to be associated with each text. This process of development went on for a considerable time, and in the end we came to have a number of what are called Systems of Sanskrit Grammar. Many of these systems—about which definite information could be had—have been described in the “Systems of Sanskrit Grammar” by Dr. S. K. Belvalkar. The most important of the systems are:—

1. The system of Pāṇini, represented by the Aṣṭādhyāyī, the Gaṇapāṭha, the Dhātupāṭha, the Līngānuśāsana, the Uṇādisūtras and the Phitsūtras and the Vārtikas of Kāṭyāyana, the bhāṣya of Patañjali, the Kāśikāvṛtti of Vāmana and Jayāditya and other works.
2. The system of Candra, represented by the sūtras of Candra including the Uṇādis with the commentary of Ratnamati.
3. The system of Vāmana, represented by the Aṣṭādhyāyī of Vāmana.
4. The system of Śākāṭyāyana, represented by the work of Śākāṭyāyana, in four Adhyāyas with the Amoghavṛtti of the same author.

5. The system of the Kātantra, represented by the sūtras of Śarvavarman with the commentary of Durgasimha.

6. The system of Hemacandra, represented by the Śabdānuśāsana, the Dhātuvṛtti, the Uṇādivṛtti etc., all by Hemacandra.

7. The system of Jainendra, represented by the sūtras of Jainendra and its commentary.

8. The Mugdhabodha system of grammar, founded by Bopadeva.

9. The Sārasvata system of grammar represented by the sūtras, with the commentary of Anubhūtiśvarūpācārya and Dhātupāṭha of Candraprabha.

10. The system represented by Padmanābha and known as the Saupadma system and

11. The system of Jumarānandin, known as the Jumara Vyākaraṇa.

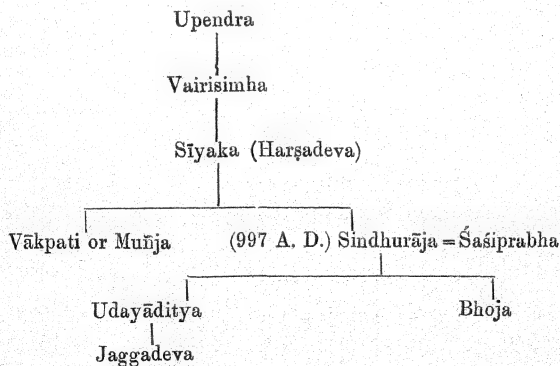
We hear of other systems of Grammar, known as the Aindra system, that of Kāśakṛtsna and that of Āpiśali.

Of these, we are all familiar with systems 1 and 2. The third is represented by a single manuscript of the work, now in Cambay. Vardhamāna in his Gaṇaratnamahodadhī calls this Viśrānta Vidyādhara Vyākaraṇa.¹ The author Vāmana, was in all probability the joint author of Kāśikāvṛtti. The sūtras of Śakaṭāyana, we are all familiar with, but his Amoghavṛtti has not yet seen the light of printing. Representative works belonging to other systems have already been published.

1. See Gaṇaratnamahodadhī, Eggeling, p. 2.

To these systems of Sanskrit Grammar, we have now to add the system of Bhoja, which is no less important.¹ The system of Bhoja was inaugurated by Bhoja in his *Sarasvatikaṇṭhābharṇa*, followed up in the *Hṛdayahārīṇī* by Daṇḍanātha Nārāyaṇa and given a really important status by later grammarians like the author of *Daiva* and *Puruṣakāra*, the author of the *Prakriyāsarvasa*, the author of the *Śabdasaṃrājya*, and a host of other writers, including Mādhava, the author of the *Dhātuvṛtti* and Vardhamāna, the author of the *Gaṇaratnamahodadhi*.

Bhoja is generally supposed to have lived in the 11th century A. D. Inscriptions of this king are found up to the year 1062 A. D. How long he lived after, we do not know. He was the king of Dhārā and belonged to the Paramāra rulers of Mālwa. The following is the genealogy of Bhoja as far as could be gathered from the available material.

1. This too has been referred to by Vardhamāna in the *Gaṇaratnamahodadhi* thus—भोजः सरस्वतीकण्ठाभरणकर्ता.

Sindhurāja seems to have died in 997 A. D., shortly after Bhoja came to the throne. The period of Bhoja's rule and activity should have coincided with the first half of the 11th century A.D. This will be borne out by the fact that one of Bhoja's works—the Rājamṛgāṅka, an astronomical treatise was composed in Śaka 964 or 1042 A. D.

The following verses found in one of the manuscripts of the Śyāmalādaṇḍaka may be cited in connection with the date of Bhoja :—

धाराधीशो धराधीशो धारायां धनदोपमः ।
 बभार राज्यं भोजार्यो दानमानैश्च पण्डितान् ॥
 म्लेच्छानम्लोचयद्वीरो द्वारकायां विराजितम् ।
 शङ्करार्यगुरुणां स्वं भोषिणो मतदूषिणः ॥
 लोकाक्षिरससंख्याक (928) शाकाब्दे पूर्णिमातिथौ ।
 आद्यणे मासि विप्रेभ्यः कविभ्यो व्यतरन् मुदा ॥
 ग्रामान्सोमोद्भवातीरे शतं यो गिरिशम्रियः ।
 सरस्वतीकण्ठभूषां सरसालङ्कृतिं द्रुतिं ॥
 प्राणयत् कीर्तिकायस्य प्रायच्छत्त्वस्य नित्यताम् ।
 जीयतां तद्यशो नित्यमाचन्द्रार्कं धुभूषणम् ॥
 महादेवद्विजश्चैव महाकालस्य पूजकः ।
 पुरान्तकस्तस्य पुत्रः पुरारेः कृपयामवत् ॥
 श्यामलायाः प्रसादाद्यः श्यामलादण्डकं व्यधात् ।
 वाग्देवी यस्य वश्याभूत् वाचो वाचस्पतेरिव ॥
 तस्मै ग्रामान् शतमदात् शिप्रावारसवेदिनः ॥
 (1917 युगादिसंज्ञिका पुष्पाञ्जलि p. 224)¹

If these verses are authentic, it can be made out that the author of the Śyāmalādaṇḍaka, Parāntaka by name, was a

1. Bhārati, Śrīmukha, p. 527.

contemporary of Bhojadeva of Dhārā. Kālidāsa's authorship of the Śyāmalādaṇḍaka has been questioned by many and this supports the contention that he was not the author and that it has been fathered on him by others. The date given in these verses, i.e., Śaka 923 or A. D. 1001 represents the date on which a grant was made to the author of the Śyāmalādaṇḍaka, probably for having composed that exquisite little hymn.

Bhoja seems to have written on all branches of Sanskrit literature. As a royal patron he should have commanded the co-operation of scholars in various branches of Sanskrit studies, with whose help he wrote or caused to be written a number of important works. The following works are associated with the name of Bhoja :—

Literature :—Śālikathā, Śṛṅgāramañjarī, Viśrāntavidyā-
vinoda.

Literary Criticism :—Sarasvatikanṭhābharana, Śṛṅgāra-
prakāśa.

Grammar :—Sarasvatikanṭhābharana.

Nighaṇṭu :—Amaravyākhyā, Saṃyamināmamālikā.

Dharmaśāstra :—Rājamārtāṇḍa, Yuktikalpataru, Vyavahāra-
samuccaya, Ratnamālā.

Astronomy and Astrology :—Rājamṛgāṅka², Vidvajjana-
vallabha, Bhujabalanibandha, Praśnacintāmaṇi.

Yoga :—Yogasūtravṛtti.

Vaidya :—Rājamṛgāṅka, Cārucaryā, Āyurvedasarvasva.

1. This is perhaps the same as the Śabdānuśāsana referred to in the verse, शब्दानामनुशासनं विदधता etc., at the beginning of the Yogasūtravṛtti.

2. This was composed in Śaka 964 or A. D. 1042.

Sciences :—Samarāṅgaṇasūtradhāra, Śālihotronnaya.

Śaiva :—Tattvaparakāśa.

Dhanurveda :—The Kodaṇḍamaṇḍana was caused to be written by Bhoja.

Music :—The name of the work is not known, but the name is conjectured to be “Gītaprakāśa” by some.

A word with regard to the *Sarasvatīkaṇṭhābharāṇa*, the Grammatical work. The plan adopted by Bhoja seems to have been this : He wanted to incorporate into the text of the *sūtras* all the improvements and modifications to Pāṇini's Grammar suggested by Kātyāyana, Vyāḍi, Patañjali, Vāmana and Jayāditya and other writers. He has succeeded to a remarkable extent in this attempt. The grammar of the Classical Sanskrit was his main theme, though particulars of Vedic grammar are also spoken of. Into the body of the *sūtras*, he has incorporated the *Vārtikas*, the *Uṇādi-sūtras*, the *Gaṇapāṭha*, the *Paribhāṣas*, the *Phīṭ-sūtras*, important additions found in the *bhāṣya* and the *Kāśikā* etc. The extent to which these have been incorporated has been indicated in Appendix I.

The first *Adhyāya* of the *Sarasvatīkaṇṭhābharāṇa* with the commentary of Daṇḍanātha Nārāyaṇa was recently published in the Trivandrum Sanskrit series. In certain places the text of the Trivandrum edition differs from the present one. Other differences are noticeable in works which cite the *sūtras* of the *Sarasvatīkaṇṭhābharāṇa*. These are discussed fully in a paper that I have contributed to the Annals of the Madras University Oriental Research Institute.

सरस्वतीकण्ठाभरणम् ॥

महाराजाधिराजभोजप्रणीतम्
प्रणम्यैकात्मतां यातौ प्रकृतिप्रत्ययाविव ।
श्रेयःपदमुपेशानौ पदलक्ष्म प्रचक्ष्महे ॥

अ इ उ ण् ॥ ऋ लृ क् ॥ ए ओ ङ् ॥ ऐ औ च् ॥ ह य व र ङ् ॥ ल ण् ॥
अ म ङ न म् ॥ झ भ ङ् ॥ घ ढ ध ण् ॥ ज ब ग ड द श् ॥ ख फ छ ट
थ च ट त व् ॥ क प य् ॥ श ष स र् ॥ ह ल् ॥

सिद्धिः क्रियादेः लोकात् ॥ १. १. १ ॥
भूवादिः क्रियावचनो^१ धातुः ॥ १. १. २ ॥
बुलुम्पादिश्च ॥ १. १. ३ ॥
सनाद्यन्ताश्चाणिङः ॥ १. १. ४ ॥
अर्थवद्धातुरप्रत्ययः प्रातिपदिकम् ॥ १. १. ५ ॥
कृत्तद्धितश्फङ्वाप्त्यूङः ॥ १. १. ६ ॥
समासानुकरणनिपाताश्च ॥ १. १. ७ ॥
तदुभयं विकरणविभक्ती च प्रत्यये प्रकृतिः ॥ १. १. ८ ॥
ततो विधीयमानः सनादिराकपः प्रत्ययः ॥ १. १. ९ ॥
संख्यादिराशानचो विकरणः ॥ १. १. १० ॥
तव्यादयः प्राकिपः कृतः ॥ १. १. ११ ॥
प्राङ्णवुलः कृत्याः ॥ १. १. १२ ॥
शतृशानचौ सत् ॥ १. १. १३ ॥
कक्तवत् निष्ठा ॥ १. १. १४ ॥
प्राङ्गितीयाणादयः तद्धिताः ॥ १. १. १५ ॥
तरसमपौ घः ॥ १. १. १६ ॥

१. A. बाचिनो
२. A. बुवु-
३. A. करणे

४. A. विभक्ति
५. A. स्यादि-
६. A. प्राग्दीव्य-

बहुगणवतुर्दंतयश्च संख्याः ॥ १. १. १७ ॥
 अभ्यर्धांश्चैवपूर्वपूरणाः समासकान्विधौ ॥ १. १. १८ ॥
 तिङ् सुपो विभक्तिः ॥ १. १. १९ ॥
 तिङ्गं त्रीणि त्रीणि प्रथममध्यमोत्तमाः ॥ १. १. २० ॥
 सुपां प्रथमाद्वितीयातृतीयाचतुर्थीपञ्चमीषष्ठीसप्तम्यः ॥ १. १. २१ ॥
 तान्येकवचनद्विवचनबहुवचनान्येकशः ॥ १. १. २२ ॥
 अनाम्लादेशाः परस्मैपदानि ॥ १. १. २३ ॥
 तङ्गनास्त्वात्मनेपदानि ॥ १. १. २४ ॥
 विभक्तयन्तं पदम् ॥ १. १. २५ ॥
 कृद्विधौ सप्तमीत्यमुपपदम् ॥ १. १. २६ ॥
 समासे प्रथमानिर्दिष्टमुपसर्जनम् ॥ १. १. २७ ॥
 अषष्ठयेकविभक्ति चापूर्वनिपाते ॥ १. १. २८ ॥
 तत्पुरुषः समानाधिकरणः कर्मधारयः ॥ १. १. २९ ॥
 तद्धितार्थादौ संख्यापूर्वौ द्विगुः ॥ १. १. ३० ॥
 आख्यातं साव्ययकारकविशेषणं वाक्यम् ॥ १. १. ३१ ॥
 क्रियानिमित्तं कारकम् ॥ १. १. ३२ ॥
 स्वतन्त्रः कर्ता ॥ १. १. ३३ ॥
 तस्य प्रयोजकोऽनुकूलो वा हेतुश्च ॥ १. १. ३४ ॥
 समानधातौ कर्मणा तुल्याकर्मक्रियः कर्मकर्ता ॥ १. १. ३५ ॥
 बुद्धिपचयोः सकर्मकक्रियश्च ॥ १. १. ३६ ॥
 कचित्करणेन ॥ १. १. ३७ ॥
 कर्तुरीप्सिततमं कर्म ॥ १. १. ३८ ॥
 तथायुक्तं चानीप्सितम् ॥ १. १. ३९ ॥
 अकथितं च ॥ १. १. ४० ॥
 क्रियाविशेषणकालभावगन्तव्याध्वदेशाश्च ॥ १. १. ४१ ॥
 गतिज्ञानप्रत्यवसानार्थवद्क्रियाकर्मकश्रुद्दृशानामेणि कर्ता स णौ ॥ १. १. ४२ ॥

१. B. इति संख्या

४. A omits कर्म

२. A. देशः

५. A. कर्म -

३. A. कर्मकक्रिया

६. अधिकर्ताणौ

- हृकोर्वा ॥ १. १. ४३ ॥
 दृश्यमिवाद्योरात्मने पदे ॥ १. १. ४४ ॥
 ननीरवाद्यविहाशब्दाय कन्दाम् ॥ १. १. ४५ ॥
 वहेरनियन्तृकर्तृकस्य ॥ १. १. ४६ ॥
 भक्षेरहिंसार्थस्य ॥ १. १. ४७ ॥
 अधिशीङ्गस्यासामाधारः ॥ १. १. ४८ ॥
 उपान्वभ्याङ्गसः ॥ १. १. ४९ ॥
 उपवसेरभोजनार्थस्य कालः ॥ १. १. ५० ॥
 अभिनिविशो वा ॥ १. १. ५१ ॥
 दिवः करणम् ॥ १. १. ५२ ॥
 क्रुधद्रुहोरुपसृष्टयोः संप्रदानम् ॥ १. १. ५३ ॥
 यज्ञश्च कर्मणः करणत्वे ॥ १. १. ५४ ॥
 साधकतमं करणम् ॥ १. १. ५५ ॥
 कर्मणा क्रियया वा यमभिप्रैति स संप्रदानम् ॥ १. १. ५६ ॥
 रुच्यर्थानां प्रीयमाणः ॥ १. १. ५७ ॥
 स्थाघद्गुह्यस्याशपां क्षिप्यमानः ॥ १. १. ५८ ॥
 धारेदत्तमर्णः ॥ १. १. ५९ ॥
 स्पृहेरीप्सितो वा ॥ १. १. ६० ॥
 क्रुधद्रुहेष्यांसुयार्थानां यं प्रति कोपः ॥ १. १. ६१ ॥
 राधीक्ष्योर्यस्य विप्रश्नः ॥ १. १. ६२ ॥
 प्रत्याङ्गभ्यां श्रुवःपूर्वस्य कर्ता ॥ १. १. ६३ ॥
 अनुप्रतिगुणश्च ॥ १. १. ६४ ॥
 ध्रुवमपायेऽपादानम् ॥ १. १. ६५ ॥
 जुगुप्साविरामप्रमादार्थानाम् ॥ १. १. ६६ ॥
 भीत्रार्थानां भयहेतुः ॥ १. १. ६७ ॥
 पराजेरस्रोढः ॥ १. १. ६८ ॥
 वारणार्थानामीप्सितः ॥ १. १. ६९ ॥
 अन्तर्धानेनादर्शनमिच्छति ॥ १. १. ७० ॥

- आख्यातोपयोगे ॥ १. १. ७१ ॥
 जनिकर्तुः प्रकृतिः ॥ १. १. ७२ ॥
 भुवः प्रभवः ॥ १. १. ७३ ॥
 कर्तृकर्मन्तरितक्रियाधारोऽधिकरणम् ॥ १. १. ७४ ॥
 संबोधनप्रथमान्तमामन्वितम् ॥ १. १. ७५ ॥
 तदेकवचनं संबुद्धिः ॥ १. १. ७६ ॥
 सनादिद्विरुक्तौ पूर्वोऽभ्यासः ॥ १. १. ७७ ॥
 द्वयमभ्यस्तम् ॥ १. १. ७८ ॥
 जक्षादयश्चाशासः ॥ १. १. ७९ ॥
 इग्यणः संप्रसारणम् ॥ १. १. ८० ॥
 अदेङ्गुणः ॥ १. १. ८१ ॥
 वृद्धिरादैच् ॥ १. १. ८२ ॥
 वृद्धिर्यस्पर्चामादिस्तद्वृद्धम् ॥ १. १. ८३ ॥
 हलो मिथः स्थिष्टाः संयोगः ॥ १. १. ८४ ॥
 अलोऽन्त्यात्पूर्वं उपधा ॥ १. १. ८५ ॥
 अन्त्याजादिष्टिः ॥ १. १. ८६ ॥
 टिन्मिक्तिकादिः प्रकृतिप्रत्ययांश आगमः ॥ १. १. ८७ ॥
 अदर्शनं लोपः ॥ १. १. ८८ ॥
 प्रत्ययस्य श्लुक्श्लुलुपः ॥ १. १. ८९ ॥
 अणमात्रिको ह्रस्वः ॥ १. १. ९० ॥
 द्विमात्रो दीर्घः ॥ १. १. ९१ ॥
 त्रिमात्रः प्लुतः ॥ १. १. ९२ ॥
 उच्चैरुदात्तः ॥ १. १. ९३ ॥
 नीचैरनुदात्तः ॥ १. १. ९४ ॥
 समाहारः स्वरितः ॥ १. १. ९५ ॥
 तस्यादित उदात्तमर्धह्रस्वम् ॥ १. १. ९६ ॥
 ह्रस्वं लघु ॥ १. १. ९७ ॥
 संयोगे गुरु ॥ १. १. ९८ ॥

दीर्घं च ॥ १. १. ९९ ॥

मुखनासिकावचनोऽनुनासिकः ॥ १. १. १०० ॥

तुल्यस्थानस्य प्रयत्नः सवर्णः ॥ १. १. १०१ ॥

नाज्जलौ ॥ १. १. १०२ ॥

अं इत्यनुस्वारः ॥ १. १. १०३ ॥

अः इति विसर्जनीयः ॥ १. १. १०४ ॥

ईदृदेहिबचनं प्रगृह्यम् ॥ १. १. १०५ ॥

अम् अमी ॥ १. १. १०६ ॥

निपातः केवलाज्जनाञ् ॥ १. १. १०७ ॥

ओत् ॥ १. १. १०८ ॥

संभुद्धावितौ वा ॥ १. १. १०९ ॥

अञ् ॥ १. १. ११० ॥

ऊँ वांस्य ॥ १. १. १११ ॥

सर्वविश्वार्तुभोभयौ डतरडतमौ इतरान्यतरावग्यत्वौ समसिमौ नेमश्च सर्व-
नामानि ॥ १. १. ११२ ॥

त्यत्तद्यदेतदसिदमेकद्विगुभ्मदस्मद्भवतुकिमश्च ॥ १. १. ११३ ॥

पूर्वपरावरदक्षिणोत्तरापराधराणि व्यवस्थायाम् ॥ १. १. ११४ ॥

स्वमञ्जलिधनाख्यायाम् ॥ १. १. ११५ ॥

अन्तरमपुरिबहिर्योगोपसंन्याययोः ॥ १. १. ११६ ॥

प्राग्रीश्वरान्निपाताः ॥ १. १. ११७ ॥

असत्त्वे च वाहाहैवैवंनूनंशश्वत्सुपत्कूपत्कुपिन्नेच्छेच्छण्कश्चिद्यन्नहहन्तेमार्किर्न-
किर्ममाङ्गननञ्नहयः ॥ १. १. ११८ ॥

वावत्वावत्वेतुवैत्वेतुवैश्रौषड्वौषड्वद्वद्वाङ्गिद्रपाट्प्याह फट्छंढधात्स्वधास्वा-
हालञ्चनहयः ॥ १. १. ११९ ॥

१. A. उवास्य.

४. A. omits कूपत्.

२. A. दुभेभयौ.

५. A. हन्ता.

३. मख्याति.

६. A. omits न.

अ. १. पा. १. सू. १२०]

भोजविरचितम्

अथोमथोनोभोभगोऽघोहोहोऽहोआहोउताहोहोहीहहैहयेय्ययेऽररेऽररेऽन्वे-
ननवः ॥ १. १. १२० ॥

शुकंसुकंतुकंअहिनुकंनहिकंऊंहुंउयूसूऊंहींहिंअत्कदिच्चित्किबत्स्विदुतबततु-
नवः ॥ १. १. १२१ ॥

यश्चकञ्चनकिमुतकिल्किंकिल्किंस्विदुतस्विदाहोस्विद्दहहनहबैनवैनवान्यादन्यत्र
शबथकिंविषुपशुखलुयदिनामयदुतप्रत्युतयदाजातुयदयः ॥ १. १. १२२ ॥

यथाकथार्चयथातथापुदधपरायावसावदिष्टथार्मयार्मिनामस्मोतिहसहामासमंसत्रा-
साकंसार्धमीमास्सीमामितयः ॥ १. ३. १२३ ॥

अहंशुमंकृतपर्यासयेनतेर्गंचिरेणतेर्मेचिरायाह्यायचिरादकस्मात्त्विरस्यान्योन्यस्य -
मनैकपदे 'अप्रप्रेप्राह्मेतौरात्रौवेलायामित्यादयः सुप्रतिरूपाः ॥ १. १. १२४ ॥

अस्तिनास्यस्यस्त्रिविधतेभवत्येहिब्रूहिमन्येद्राक्केऽस्तुभवतुपूर्पतेत्यादासाहवर्ततेन-
वर्ततेयातिनयातिपश्यपश्यताद्वाद्वातक्कादयः तिङ्प्रतिरूपाः ॥ १. १.
१२५ ॥

अच्यप्रतिरूपाश्चादयश्च ॥ १. १. १२६ ॥

प्रपरापसमन्ववनिर्दुर्व्याङ्म्यधिप्रतिपर्युपात्यपिसूदभयः ॥ १. १. १२७ ॥

उपसर्गाः क्रियायोगे ॥ १. १. १२८ ॥

अद्भधातौ ॥ १. १. १२९ ॥

अन्तर्णत्वां किंचिधिषु ॥ १. १. १३० ॥

१. A omits हा.

१. B. भिमा.

२. A. गङ्ग.

१०. A. केन

३. A. रेग.

११. B. ऽज्रेप्राप्ते.

४. A. नुहिकं नहिकं... युव.

१२. A. रूपका.

B. नुकं नहिकं हुवूय.

१३. A. रूपक.

५. A. हिंसकत्.

१४. B. पादयश्च.

६. A omits च.

A. रूपकादयश्च

७. A. बु.

१५, १६. B. omits these sūtras.

८. A. मप्या.

सरस्वतीकण्ठाभरणम् [अ. १. पा. १. सू. १३१.

गतयश्च ॥ १. १. १३१ ॥

कारिकांचिडाचश्च ॥ १. १. १३२ ॥

ऊर्ध्वर्युरीचाङ्गीकारे ॥ १. १. १३३ ॥

पांपिधूसीताल्याताली वेताली च विस्तारे ॥ १. १. १३४ ॥

वादांतिसेवालीकेवालीकौवास्यालोष्टसिकालाश्रंसकलाध्वंसकलाशश्रंसकला -
मससामसमसा च हिंसायाम् ॥ १. १. १३५ ॥

गुलुगुधार्पाडायाम् ॥ १. १. १३६ ॥

अङ्गी विक्री फली फलू विकारे ॥ १. १. १३७ ॥

सज्जः सहाय्ये ॥ १. १. १३८ ॥

वषट् वौषट् औषट् स्वाहा स्वधा संप्रदाने ॥ १. १. १३९ ॥

प्रादुराविषौ प्राकाश्ये ॥ १. १. १४० ॥

अनुकरणं चानितिपरम् ॥ १. १. १४१ ॥

आदरानादरयोः सदसती ॥ १. १. १४२ ॥

भूषणेऽलम् ॥ १. १. १४३ ॥

अन्तरपरिग्रहे ॥ १. १. १४४ ॥

कणेमनसी श्रद्धार्प्रतीचाते ॥ १. १. १४५ ॥

पुरोऽस्तमव्यये ॥ १. १. १४६ ॥

अच्छास्यर्थवदिमिः ॥ १. १. १४७ ॥

अदोऽनुपदेशे ॥ १. १. १४८ ॥

तिरोऽन्तर्धौ ॥ १. १. १४९ ॥

कृञ्वा वा ॥ १. १. १५० ॥

उपाजेऽन्वाजे सामर्थ्याधाने ॥ १. १. १५१ ॥

साक्षाग्निमथ्या चिन्तां भद्रा रोचनामास्थाद्वा प्रज्ञर्या प्राज्ञरहा बीजर्या बीज-
रहा संसर्गा कर्तव्ये ॥ १. १. १५२ ॥

१. A. चिदा...श्च.

२. A omits री.

३. A omits वेताली.

४. B. सक.

५. B. शकलामस.

६. A omits समसमसा.

७. A omits औषट्.

८. A. प्रति.

९. A adds वा.

१०. B omits चिन्ता.

११. A and B मासाद्वा.

१२. A. प्रज्ञर्या.

१३. A. शक्यये.

अ. १. पा. १. सू. १५३]

भोजविरचितम्

अर्थेऽशौचस्य विकल्पने विहसने प्रेतपने शीतं लवणमुष्णमुदकमाद्रं प्रादुराविः

नमसश्च ॥ १. १. १५३ ॥

अनत्याधान उरसि मनसि मध्येपदे निवचने ॥ १. १. १५४ ॥

नित्यं हस्ते पाणावुपयमने ॥ १. १. १५५ ॥

प्राध्वं बन्धनानुकूल्ये ॥ १. १. १५६ ॥

जीविकोपनिषदावौषम्ये ॥ १. १. १५७ ॥

ते प्राग्धातोः ॥ १. १. १५८ ॥

कर्मप्रवचनीयाः ॥ १. १. १५९ ॥

अनुर्हेतुलक्षणे ॥ १. १. १६० ॥

सहाय्ये ॥ १. १. १६१ ॥

हीने ॥ १. १. १६२ ॥

उपोऽधिके च ॥ १. १. १६३ ॥

अपपरी वर्जने ॥ १. १. १६४ ॥

आङ् मर्यादामिविध्योः ॥ १. १. १६५ ॥

लक्षणेत्थंभूताख्यानभागवीप्सासुप्रतिपर्यन्तवः ॥ १. १. १६६ ॥

अभिरभागे ॥ १. १. १६७ ॥

प्रतिः प्रतिनिधिप्रतिदानयोः ॥ १. १. १६८ ॥

अधिपरी अनर्थकौ ॥ १. १. १६९ ॥

सुः पूजायाम् ॥ १. १. १७० ॥

अतिरन्तिक्रमणे च ॥ १. १. १७१ ॥

अपिः पदार्थसंभावनान्ववसर्गगर्हासमुच्चयेषु ॥ १. १. १७२ ॥

अधिरोश्वरे ॥ १. १. १७३ ॥

कृत्वावा ॥ १. १. १७४ ॥

निपातोऽव्ययम् ॥ १. १. १७५ ॥

स्वरन्तःसनुतःपुनःप्रातःसायन्कर्मस्तंस्तोर्दिवादोषाह्नःश्वःकंशयोर्मयश्चनोऽ-

न्नोविहायसारोदस्यौभूषुवस्त्वयः ॥ १. १. १७६ ॥

१. A omits अग्नौ.

३. B omits उष्णं.

२. A. प्रकम्पने.

४. A omits आद्रं.

समयानिकवान्तरावहिस्सांप्रातमद्वासत्यमिद्धामुधामृषावृथामिथ्यामियोमिथु -
मिथुनमनिशंमुदुरमीक्षणंमङ्गुलदित्युच्चैर्नीचैरवश्यंसामिसाचयः ॥ १. १.
१७७ ॥

विश्वगन्वगानुषक्ताजग्द्राक्सायुधकूपृथग्धिग्रिग्रज्योद्ध्वनाकुल्लनैरीषज्जोषंत् -
र्णिकामंनिकामंप्रकाममाराद्वरंवरंपरंचिरंतरसः ॥ १. १. १७८ ॥

नमस्त्वयंभूयःप्रायःप्रबाहुकमार्यहेलंक्वलंबलवदतीवसुष्ठुदुष्टुतेसपदिसाक्षात् -
सनात्सनाशुसहसायुगपदुंपाशुपुरतःपुरस्तात्पुरसः ॥ १. १. १७९ ॥

संश्रत्कुविदाविःप्रांदुरादयश्च ॥ १. १. १८० ॥

कृन्मेजन्तः ॥ १. १. १८१ ॥

क्त्वातोऽसुन्कसुनः ॥ १. १. १८२ ॥

तद्धितस्तसादिः प्राग्धणः ॥ १. १. १८३ ॥

अस्तात्यादिः प्राक्प्राशपः ॥ १. १. १८४ ॥

च्ययादिः प्राक्समासान्तेभ्यः ॥ १. १. १८५ ॥

कृत्वोऽर्थः ॥ १. १. १८६ ॥

तसिवतीनानाञ्शास्त्रिजामर्मः ॥ १. १. १८७ ॥

लुङ्मुखस्वरयोरव्ययीभावः ॥ १. १. १८८ ॥

घटादयः आत्मनेपदिनष्पितः ॥ १. १. १८९ ॥

सर्वे मितः ॥ १. १. १९० ॥

जनीजृप्कुंस्त्रजोऽमन्तार्श्च ॥ १. १. १९१ ॥

देलिबलिस्वलिरणिध्वनिक्षपित्रपयश्च ॥ १. १. १९२ ॥

स्मृ आध्याने ॥ १. १. १९३ ॥

ह भये ॥ १. १. १९४ ॥

हुं नये ॥ १. १. १९५ ॥

१. B. परंपरं

२. A. हुक्.

३. A. हल्कं

४. B. प्रड-

५. A. प्रागणः

६. A. तासमः

७. A. omits क्तु

८. A. मयाश्वा.

९. A. omits दलि

१०. B. omits this sūtra.

अ. १. पा. १. सू. १९५]

भोजविरचितम्

आ पाके ॥ १. १. १९६ ॥
मारणतोषणनिशामनेषु ज्ञा ॥ १. १. १९७ ॥
कम्पने चलिः ॥ १. १. १९८ ॥
ऊर्जने छदिः ॥ १. १. १९९ ॥
जिह्वोन्मथने लङिः ॥ १. १. २०० ॥
हर्षग्लपनयोर्मदिः ॥ १. १. २०१ ॥
ज्वलह्वलनमोऽनुपसर्गा वा ॥ १. १. २०२ ॥
ग्लक्ष्णार्चनवमश्च ॥ १. १. २०३ ॥
नकस्यमिचमः ॥ १. १. २०४ ॥
शस्त्र दर्शने ॥ १. १. २०५ ॥
यम्बपरिवेषणे ॥ १. १. २०६ ॥
स्वदिरवपरिभ्यां च ॥ १. १. २०७ ॥
फण गतौ ॥ १. १. २०८ ॥
धातोस्तिङ्शित् सार्वधातुकम् ॥ १. १. २०९ ॥
आर्धधातुकं शेषः ॥ १. १. २१० ॥
संल्लिष्टौ च ॥ १. १. २११ ॥
लिङ्गाशिपि ॥ १. १. २१२ ॥

इति श्रीसरस्वतीकण्ठाभरणनाम्नि व्याकरणे

प्रथमस्याध्यायस्य प्रथमः पादः

समाप्तः.

१. A. मुदिः

३. A. लिङ् आशिपि.

२. B. वनु.

श्रीः

अथ द्वितीयः पादः

आदिरितान्त्येन समध्यः ॥ १. २. १ ॥
उतासवर्गः ॥ १. २. २ ॥
तांतकालः ॥ १. २. ३ ॥
अविधीयमानोऽणू ससवर्णः ॥ १. २. ४ ॥
दोऽपः ॥ १. २. ५ ॥
अनेशचिह्नमिह ॥ १. २. ६ ॥
अजुपदेशे ॥ १. २. ७ ॥
हलन्त्यम् ॥ १. २. ८ ॥
किमिदोरतः ॥ १. २. ९ ॥
अविभक्तशक्तसादौ तु स्माः ॥ १. २. १० ॥
धातोरिह ॥ १. २. ११ ॥
आदिभिदुडवः ॥ १. २. १२ ॥
षः प्रत्ययस्य ॥ १. २. १३ ॥
बुद्ध ॥ १. २. १४ ॥
लशक्तद्विते ॥ १. २. १५ ॥
न बुब्बुचणचरजाहटीटपङ्कवक्राम्येषु ॥ १. २. १६ ॥
उभयथोणादिषु ॥ १. २. १७ ॥
स्वं रूपं शब्दस्याशब्दसंज्ञा ॥ १. २. १८ ॥

१. B. तात्व-

२. A. मानो सवर्णः

३. A. अन्त-

४. A. कः

५. B. भक्त-

६. A. स्मा

७. A. आदिः

- येन विधिस्तदन्तस्य ॥ १. २. १९ ॥
 सुसर्वार्थदिक्शब्देभ्यो जनपदस्य ॥ १. २. २० ॥
 ऋतो वृद्धिमद्विधावयवेभ्यः ॥ १. २. २१ ॥
 प्रकृत्यधिकारे महदादिभिः ॥ १. २. २२ ॥
 पदाधिकारेऽहन्नादिभिः ॥ १. २. २३ ॥
 प्रत्ययग्रहणे यस्मात्स विहितस्तदादेरपञ्चम्याः ॥ १. २. २४ ॥
 कृद्रूढणे गतिकारकपूर्वस्यापि ॥ १. २. २५ ॥
 न प्रातिपदिकेन ॥ १. २. २६ ॥
 यस्मिन्विधिस्तदादाबल्लग्रहणे ॥ १. २. २७ ॥
 सप्तम्या निर्दिष्टे पूर्वस्य ॥ १. २. २८ ॥
 पञ्चम्या परस्य ॥ १. २. २९ ॥
 षष्ठ्यान्तस्य ॥ १. २. ३० ॥
 डित् ॥ १. २. ३१ ॥
 अन्त्याभावेऽन्त्यसदेशस्य ॥ १. २. ३२ ॥
 परस्यादेः ॥ १. २. ३३ ॥
 शिदनेकाल् सर्वस्य ॥ १. २. ३४ ॥
 टकितावाद्यन्तौ ॥ १. २. ३५ ॥
 मिदचोऽन्त्यात्परः ॥ १. २. ३६ ॥
 ऋकोऽणोरलौ ॥ १. २. ३७ ॥
 निर्दिश्यमानस्यादेशाः ॥ १. २. ३८ ॥
 स्थानेऽन्तरतमः ॥ १. २. ३९ ॥
 एक इग्नस्वादेशो ॥ १. २. ४० ॥
 इको गुणवृद्धी ॥ १. २. ४१ ॥
 ऐचो ह्रस्वदीर्घप्लुताः ॥ १. २. ४२ ॥
 स्थानिवदादेशोऽनल्विधौ ॥ १. २. ४३ ॥
 अचः परस्मिन् पूर्वविधौ ॥ १. २. ४४ ॥

- न पदान्तद्विर्वचनसवर्णानुस्वारजश्चर्विधिषु ॥ १. २. ४५ ॥
 स्वरदीर्घयलोपेषु लोपः ॥ १. २. ४६ ॥
 वरकिलुकिरवोपघात्वेषु ॥ १. २. ४७ ॥
 पूर्वत्रासिद्धेचासंयोगादिलोपलत्वणत्वेषु ॥ १. २. ४८ ॥
 आदिष्टादचः पूर्वस्य ॥ १. २. ४९ ॥
 द्विर्वचनेऽचि ॥ १. २. ५० ॥
 णिच्यनिर्त् ॥ १. २. ५१ ॥
 आद्यन्तवदेकस्मिन् ॥ १. २. ५२ ॥
 प्रकृतिवदनुकरणम् ॥ १. २. ५३ ॥
 एकदेशविकृतमन्यवत् ॥ १. २. ५४ ॥
 भूतपूर्वकत्वात्तद्वदुपचारः ॥ १. २. ५५ ॥
 भाविनि भूतवदुपचारः ॥ १. २. ५६ ॥
 अवयवेऽप्यवयविवदुपचारः ॥ १. २. ५७ ॥
 प्रत्ययलोपे प्रत्ययलक्षणम् ॥ १. २. ५८ ॥
 नलुमता प्रकृतेः ॥ १. २. ५९ ॥
 णियकोः ॥ १. २. ६० ॥
 उत्तरपदत्वे चापदादिविधौ ॥ १. २. ६१ ॥
 यथासंख्यमनुदेशः समानम् ॥ १. २. ६२ ॥
 विवक्षातः कारकाणि ॥ १. २. ६३ ॥
 सूत्रे लिङ्गवचनाद्यप्रामाण्यमविवक्षातः ॥ १. २. ६४ ॥
 उपेक्षातोऽधिकारः ॥ १. २. ६५ ॥
 एकयोगनिर्दिष्टानां सङ्ग वा प्रवृत्तिः सङ्ग वा निवृत्तिः ॥ १. २. ६६ ॥
 एकयोगनिर्दिष्टानामप्येकदेशोऽनुवर्तते ॥ १. २. ६७ ॥
 चानुकृष्टमुत्तरत्र नानुवर्तते ॥ १. २. ६८ ॥
 कचिदनुवर्तते ॥ १. २. ६९ ॥
 अनन्तरस्याविधिः प्रतिषेधो वा भवति ॥ १. २. ७० ॥

१, २. A omits these sūtras.

५. B. सहसा

३. A. चि निर्त्.

६. A omits भवति.

४. B. वदुपकरणम्

विशेषातिदिष्टः प्रकृतं न बाधते ॥ १. २. ७१ ॥
 अर्थवशाद्विभक्तिविपरिणामः ॥ १. २. ७२ ॥
 समर्थः पदविधिः ॥ १. २. ७३ ॥
 अर्थवद्ग्रहणे नानर्थकस्य ॥ १. २. ७४ ॥
 न वर्णानिनास्मन्ग्रहणेषु ॥ १. २. ७५ ॥
 लक्षणप्रतिपदोक्तयोः प्रतिपदोक्तस्यैव ग्रहणम् ॥ १. २. ७६ ॥
 प्रातिपदिकग्रहणे लिङ्गविशिष्टस्यापि ॥ १. २. ७७ ॥
 प्रकृतिग्रहणे यङ्लुगन्तस्यापि ॥ १. २. ७८ ॥
 नतिबनुबन्धगणैकाचौ ग्रहणेषु ॥ १. २. ७९ ॥
 आगमास्तद्गुणीभूतास्तद्ग्रहणेन गृह्यन्ते ॥ १. २. ८० ॥
 तन्मध्यपतितः तद्ग्रहणेन गृह्यते ॥ १. २. ८१ ॥
 सन्निपातलक्षणो विधिरनिमित्तं तद्विधातस्य ॥ १. २. ८२ ॥
 न वर्णाश्रयप्रत्ययात्पुगत्वेद्वस्त्वानिबर्णविचालपुगप्रखडाबालोपसंयुद्धिलोपा-
 नाम् ॥ १. २. ८३ ॥
 मतुब्बिभक्त्युदात्तत्वं पूर्वनिधातस्य ॥ १. २. ८४ ॥
 असिद्धं बहिरङ्गमन्तरङ्गे ॥ १. २. ८५ ॥
 नाजानन्तर्ये ॥ १. २. ८६ ॥
 गौणमुख्ययोः मुख्ये कार्यसंप्रत्ययः ॥ १. २. ८७ ॥
 प्रसिद्धे सहचरिते च ॥ १. २. ८८ ॥
 कृत्रिमाकृत्रिमयोः कृत्रिमे ॥ २. २. ८९ ॥
 कचिदुभयगतिः ॥ १. २. ९० ॥
 सिद्धे सत्यास्मो नियमार्थः ॥ १. २. ९१ ॥
 धातोः स्वरूपग्रहणे तत्प्रत्यये कार्यविज्ञानम् ॥ १. २. ९२ ॥
 नञ्युक्तस्य तत्सदृशो ॥ १. २. ९३ ॥
 उक्तार्थानामप्रयोगः ॥ १. २. ९४ ॥
 निमित्ताभावे नैमित्तिकस्याप्यभावः ॥ १. २. ९५ ॥

१. A omits this sūtra.

२. A. नञ्-

३. A. आगमाय.

४. A omits this sūtra.

५. A omits पूर्व.

६. A. नञ्-

सन्नियोगशिष्टानामेकापायेऽन्यतरस्याप्यपायः ॥ १. २. ९६ ॥
 नान्वाचीर्यमाननिवृत्तौ प्रधानस्य ॥ १. २. ९७ ॥
 निरनुबन्धकग्रहणे न सातुबन्धकस्य ॥ १. २. ९८ ॥
 एकातुबन्धकग्रहणे न ह्यनुबन्धकस्य ॥ १. २. ९९ ॥
 नातुबन्धकृतान्यसारूप्यानेजन्तत्वानेकादत्वानि ॥ १. २. १०० ॥
 समासान्तागमसंज्ञाह्वापकगणनञिर्दिष्टान्यनित्यानि ॥ १. २. १०१ ॥
 उत्सर्गापवादयोरपवादो विधिर्बलवान् ॥ १. २. १०२ ॥
 अपवादविषये क्वचिदुत्सर्गास्यापि समावेशः ॥ १. २. १०३ ॥
 पुरस्तादपवादा अनन्तरान्विधीन् बाधन्ते ॥ १. २. १०४ ॥
 मध्येऽपवादाः पूर्वान् ॥ १. २. १०५ ॥
 कृद्भासरूपोऽस्त्रियाम् ॥ १. २. १०६ ॥
 यं विधिं प्रत्युपदेशोऽनर्थकः स विधिर्बाध्यते यस्य तु विधेर्निमित्तमेवनासौ बा-
 द्यते ॥ १. २. १०७ ॥
 येन नामासे यो विधिरारभ्यते स तस्य बाधकः ॥ १. २. १०८ ॥
 बलवन्नित्यमनित्यात् ॥ १. २. १०९ ॥
 अन्तरङ्गं बहिरङ्गात् ॥ १. २. ११० ॥
 निरवकाशः सावकाशात् ॥ १. २. १११ ॥
 वार्णात् प्राकृतम् ॥ १. २. ११२ ॥
 संप्रसारणं संप्रसारणाश्रयं च ॥ १. २. ११३ ॥
 उपपदविभक्तेः कारकविभक्तिः ॥ १. २. ११४ ॥
 लुगन्तरेभ्यः ॥ १. २. ११५ ॥
 सर्वेभ्यो लोपः ॥ ११६ ॥
 लोपाद्जादेशः ॥ १. २. ११७ ॥
 आदेशादागमः ॥ १. २. ११८ ॥
 आगमात् सर्वादेशः ॥ १. २. ११९ ॥

१. B. चीयान-

४. B. कृद्भास

२. A. निमित्तौ.

A कृत्वात्.

३. B. This is written as part of
the commentary.

५. B. रङ्गम्.

६. B. यं

अ. १. पा. २. सू. १२०]

भोजविरचितम्

विप्रतिषेधे परं कार्यम् ॥ १. २. १२० ॥
सकृद्वतौ विप्रतिषेधे यद्वाधितं तद्वाधितमेव ॥ १. २. १२१ ॥
पुनः प्रसङ्गविज्ञानात्सिद्धम् ॥ १. २. १२२ ॥
कचित्पूर्वम् ॥ १. २. १२३ ॥
नानिष्टार्थां शास्त्रप्रवृत्तिः ॥ १. २. १२४ ॥
प्रकृतिवृत्ते पुनर्वृत्तावविधिः निष्ठितस्य ॥ १. २. १२५ ॥
यावत्संभवस्तावद्विधिः ॥ १. २. १२६ ॥
पर्जन्यवल्लक्षणप्रवृत्तिः ॥ १. २. १२७ ॥
अकृतकारि खल्वपि शास्त्रम् ॥ १. २. १२८ ॥
कार्यकालं संज्ञापरिभाषम् ॥ १. २. १२९ ॥
यथोद्देशं संज्ञापरिभाषं प्रवर्तते ॥ १. २. १३० ॥
प्रत्येकं वाक्यपरिसमाप्तिः ॥ १. २. १३१ ॥
समुदाये वाक्यपरिसमाप्तिः ॥ १. २. १३२ ॥
व्याख्यानतो विशेषप्रतिपत्तिः ॥ १. २. १३३ ॥
अभिधानलक्षणाः कृतद्वितसमाप्ताः ॥ १. २. १३४ ॥
प्रत्ययः परः ॥ १. २. १३५ ॥

इति श्रीसरस्वतीकण्ठाभरणनाम्नि व्याकरणे

प्रथमस्याध्यायस्य द्वितीयः पादः

समाप्तः

१, २. A adds कचिद्वति.

३. A. पा. च.

४. A omits this sūtra.

५. B omits परि-

अथ तृतीयः पादः

तिजः क्षमायां सन् ॥ १. ३. १ ॥
 कितः संशयप्रतीकारयोः ॥ १. ३. २ ॥
 गुपो गर्हायाम् ॥ १. ३. ३ ॥
 बधेरे दीर्घश्च ॥ १. ३. ४ ॥
 मानो विचारणायाम् ॥ १. ३. ५ ॥
 शान्दानोर्वा ॥ १. ३. ६ ॥
 तुमर्हादिच्छायाम् ॥ १. ३. ७ ॥
 आशङ्कायां च ॥ १. ३. ८ ॥
 नेच्छासनः ॥ १. ३. ९ ॥
 सुपः कर्मणः काश्चिच्च ॥ १. ३. १० ॥
 अनव्ययादमः क्यज्वा ॥ १. ३. ११ ॥
 अधिकरणाच्चोपमानादाचारे ॥ १. ३. १२ ॥
 कर्तुर्विप् ॥ १. ३. १३ ॥
 गलभक्लीबहोडेभ्यो ङित् ॥ १. ३. १४ ॥
 क्यङ् ॥ १. ३. १५ ॥
 च्ययर्थे भृशोत्सुकशीघ्रचपलपण्डिताण्डरकण्डरमेधागुचिनीलहरितफेनमन्दम-
 न्द्रेभ्यः ॥ १. ३. १६ ॥
 संश्चतुपद्रेहद्वेहद्वर्चसोजसां लोपश्च ॥ १. ३. १७ ॥
 उदभिरुस्तुभ्यो मनसः ॥ १. ३. १८ ॥
 डाङलोहितजिह्वाश्यामधूमचर्महर्षगर्वनैर्मस्तुखदुःखमूर्च्छानिद्राकृपाकरुणादिभ्यः
 क्यष् ॥ १. ३. १९ ॥

१. A. शान्दानोर्वा.

४. A. द्रोह.

२. A. त्सल

५. B omits नर्म. The commentary

३. A. मद्रमद्रेभ्यः.

too omits नर्म.

स्यूलादीनामाचष्टे च ॥ १. ३. ४० ॥
 सत्यार्थवेदानामापुक् च ॥ १. ३. ४१ ॥
 श्वेताश्वातरगालोडिताह्वरकाणामश्वतरतेकलोपश्च ॥ १. ३. ४२ ॥
 कृतत्वचवर्णान् गृह्णाति ॥ १. ३. ४३ ॥
 हलिकलयोरश्च ॥ १. ३. ४४ ॥
 व्रताङ्गोजने तन्निवृत्तौ च ॥ १. ३. ४५ ॥
 रूपाग्निध्याने ॥ १. ३. ४६ ॥
 पाशाङ्गिमोचने संयमने च ॥ १. ३. ४७ ॥
 तूस्ताङ्गिहन्ते ॥ १. ३. ४८ ॥
 लोम्नोऽनुमार्जने ॥ १. ३. ४९ ॥
 वस्त्रात्समाच्छादने परिधाने च ॥ १. ३. ५० ॥
 तेनातिक्रामति ॥ १. ३. ५१ ॥
 सेनावीणावर्मचूर्णतुल्यश्लोकवासोवासिभ्योऽभियानो पगानसन्नहनावध्वंसनाव -
 कोषणोपस्तवनोन्मोचनपरिच्छेदनेषु ॥ १. ३. ५२ ॥
 अङ्गात्तन्निरस्यति ङित् ॥ १. ३. ५३ ॥
 पुच्छादुदसने व्यसने पर्यसने च ॥ १. ३. ५४ ॥
 भाण्डात्समाचयने ॥ १. ३. ५५ ॥
 चीवरार्दार्जने परिधाने च ॥ १. ३. ५६ ॥
 घातोर्हेतुर्व्यापारे ॥ १. ३. ५७ ॥
 आख्यानात् कृतस्तदाचष्ट इति कल्लुकप्रकृतिप्रत्यापत्तिः प्रकृतिवच्च कारकम् ॥
 १. ३. ५८ ॥
 क्रियान्वाख्यानाच्च ॥ १. ३. ५९ ॥
 नाख्यानात् ॥ १. ३. ६० ॥
 दृश्यैर्थायां च प्रवृत्तौ ॥ १. ३. ६१ ॥
 आङ्गलोपश्च कालात्यन्तसंबागे मर्यादायाम् ॥ १. ३. ६२ ॥
 चित्रोकरणे प्रापि ॥ १. ३. ६३ ॥
 नक्षत्रयोगे हि ॥ १. ३. ६४ ॥
 गुपधूपिषिच्छिपणिपनिभ्य आयो वा ॥ १. ३. ६५ ॥

१. B. दङ्गनि

३. A. धि.

२. A. दृश्या-

४. B. धूप.

ऋतेरीयद् ॥ १. ३. ६६ ॥

कमेर्णिङ् ॥ १. ३. ६७ ॥

नित्यं शित्यादयः ॥ १. ३. ६८ ॥

अनेकाचो लिट् आङ्कृभ्वस्तीनां च लिट्यनुप्रयोगः ॥ १. ३. ६९ ॥

इजादेर्गुरुमतोऽनुच्छर्णोः ॥ १. ३. ७० ॥

दयायास्कास्भ्यश्च ॥ १. ३. ७१ ॥

जाग्रुषो वा ॥ १. ३. ७२ ॥

भीष्मिभृद्भुवां ऋलुश्च ॥ १. ३. ७३ ॥

विदेः क्तिञ्च ॥ १. ३. ७४ ॥

लोटः कृजश्च लोट्यनुप्रयोगः ॥ १. ३. ७५ ॥

स्यतासी ललुटोः ॥ १. ३. ७६ ॥

लुङि सिच् ॥ १. ३. ७७ ॥

स्पृशिसृशिकृषितृषिट्पिभ्यो वा ॥ १. ३. ७८ ॥

दैधागातिपिबतिष्ठाभूभ्यः परस्मैपदे लुक् ॥ १. ३. ७९ ॥

शाच्छासाग्राधेइभ्यो वा ॥ १. ३. ८० ॥

तनादिभ्यस्तथासोः ॥ १. ३. ८१ ॥

शल इगुपधाददशोऽनितः कलः ॥ १. ३. ८२ ॥

त्रिष्वः ॥ १. ३. ८३ ॥

नासत्वाश्लेषे ॥ १. ३. ८४ ॥

णिश्रिद्रुक्षुकमिभ्यः कर्तरि चङ् ॥ १. ३. ८५ ॥

धेह्स्विभ्यां वा ॥ १. ३. ८६ ॥

शाससुख्यावचिभ्योऽङ् ॥ १. ३. ८७ ॥

ऋसृभ्यां वा ॥ १. ३. ८८ ॥

लिपिसिचिह्वयतिभ्यः ॥ १. ३. ८९ ॥

आत्मनेपदे वा ॥ १. ३. ९० ॥

लृदिद्युतादिपुष्यत्यादिभ्यः परस्मैपदे ॥ १. ३. ९१ ॥

१. A has अनेकादायायास् कास्भ्यश्च
in the place of sūtras 69, 70 and 71.

३. B. सुपिभ्यो

४. A. घाता

२. B. विदः

ईरिष्टस्तम्भुप्रबुल्लुपुबुल्लुज्जुभ्यो वा ॥ १. ३. ९२ ॥

पदस्तेचिण् तलुक च ॥ १. ३. ९३ ॥

सृजश्चद्वावति ॥ १. ३. ९४ ॥

दीपजनबुधपूरितायित्यायिभ्यो वा ॥ १. ३. २५ ॥

अचः कर्मकर्तरि ॥ १. ३. ९६ ॥

ब्रह्म ॥ १. ३. २७ ॥

शेषेभ्यो नित्यम् ॥ १. ३. ९८ ॥

न कर्मयोगे ॥ १. ३. ९९ ॥

रुधश्च ॥ १. ३. १०० ॥

भावकर्मणोः ॥ १. ३. १०१ ॥

नानोस्तपः ॥ १. ३. १०२ ॥

सार्वधातुके यक् ॥ १. ३. १०३ ॥

कर्मकर्तरि च ॥ १. ३. १०४ ॥

न दुहः ॥ १. ३. १०५ ॥

णिश्चिब्रूआत्मनेपदाकर्मकभूषाकर्मकिरादिग्रन्थग्रन्थसन्स्तुनमिभ्याश्चिण् च ॥

१. ३. १०६ ॥

तपस्तपःकर्मकात् ॥ १. ३. १०७ ॥

कर्तरि शप् ॥ १. ३. १०८ ॥

अदादिभ्यो लुक् ॥ १. ३. १०९ ॥

जुहोत्यादिभ्यः श्लुः ॥ १. ३. ११० ॥

दिवादिभ्यः श्यन् ॥ १. ३. १११ ॥

सृजः श्राद्धे ॥ १. ३. ११२ ॥

भ्राशभ्लाशभ्रमुकमूकमुत्रसिन्नुटिलंषिभ्यो वा ॥ १. ३. ११३ ॥

यसोऽनुसर्गात् ॥ १. ३. ११४ ॥

संयसश्च ॥ १. ३. ११५ ॥

कृषिरजोः कर्मकर्तारि परस्मैपदं च ॥ १. ३. ११६ ॥

तदादिभ्यः शः ॥ १. ३. ११७ ॥

१. B. हरिद्वज्ज्वला

३. A. लुपिभ्यो

२. B omits क्रमु

४. A. कृषि.

- रुधादिभ्यः झनः ॥ १. ३. ११८ ॥
 तनादिभ्यः उः ॥ १. ३. ११९ ॥
 स्वादिभ्यः श्नुः ॥ १. ३. १२० ॥
 श्रुद्धिवां श्रुद्धि च ॥ १. ३. १२१ ॥
 अक्षो वा ॥ १. ३. १२२ ॥
 तनूकरणे तक्षः ॥ १. ३. १२३ ॥
 स्तन्भुस्तुम्भुस्कन्भुस्कुम्भुस्कुभ्यः ॥ १. ३. १२४ ॥
 इना वज्रादिभ्यः ॥ १. ३. १२५ ॥
 हलोहो शानच् ॥ १. ३. १२६ ॥
 बहुलम् ॥ १. ३. १२७ ॥
 भावकर्मणोराण्यतः ॥ १. ३. १२८ ॥
 तव्यत्तव्यानीयरः ॥ १. ३. १२९ ॥
 वास्तव्यः कर्तरि ॥ १. ३. १३० ॥
 प्रवचनीयोपस्थानीयरमणीयादयो वा ॥ १. ३. १३१ ॥
 क्षानीयादयः करणे ॥ १. ३. १३२ ॥
 दानीयादयः संप्रदाने ॥ १. ३. १३३ ॥
 समावर्तनीयादयोऽपादाने ॥ १. ३. १३४ ॥
 स्थानीयादयोऽधिकरणे ॥ १. ३. १३५ ॥
 केलिम् कर्मकर्तरि ॥ १. ३. १३६ ॥
 अचो यत् ॥ १. ३. १३७ ॥
 भव्यगेयजन्वरम्भाः कर्तरि वा ॥ १. ३. १३८ ॥
 ख्योऽधिकरणे ॥ १. ३. १३९ ॥
 पोरदुपघात् ॥ १. ३. १४० ॥
 शकितकिचैतियतिशसिस्त्रिविधयजिमजिभ्यः ॥ १. ३. १४१ ॥
 गदमद्यमिभ्योऽनुपसर्गे ॥ १. ३. १४२ ॥

१. B. रुधादीनां भम्

४. B. दानीय

२. B adds च.

५. B. चकि

३. A. तस्यकृतल्या-

सरस्वतीकण्ठाभरणम् [अ. १. पा. ३. सू. १४३.]

चरेराडि चागुरौ ॥ १. ३. १४३ ॥
 अवद्यपण्यवर्यागर्हविक्रोया निरोधेषु ॥ १. ३. १४४ ॥
 वह्यं करणम् ॥ १. ३. १४५ ॥
 अर्यः स्वामिवैश्ययोः ॥ १. ३. १४६ ॥
 उपसर्ग्य काल्याप्रजने ॥ १. ३. १४७ ॥
 कर्तर्यजर्त्यं सङ्गते ॥ १. ३. १४८ ॥
 वदस्सुपि ष्यप् च ॥ १. ३. १४९ ॥
 मृषोद्यम् ॥ १. ३. १५० ॥
 भुवः ॥ १. ३. १५१ ॥
 भावे हनस्त च ॥ १. ३. १५२ ॥
 इण्स्तुशासुवृञ्दञ्जुभिभ्यः ॥ १. ३. १५३ ॥
 ऋदुपधाञ्चाञ्चि कृपि ऋतेः ॥ १. ३. १५४ ॥
 खनेरी च ॥ १. ३. १५५ ॥
 भृञोऽसंज्ञायाम् ॥ १. ३. १५६ ॥
 सामि वा ॥ १. ३. १५७ ॥
 कृवृषिमजिर्शसिदुहिगुहिभ्यः ॥ १. ३. १५८ ॥
 कृष्टपच्याः कर्मकर्तरि ॥ १. ३. १५९ ॥
 रुच्याव्यथ्यौ कर्तरि ॥ १. ३. १६० ॥
 राजस्यस्यौ यज्ञदेवतयोः ॥ १. ३. १६१ ॥
 मिद्योर्ध्वानेदे ॥ १. ३. १६२ ॥
 तिष्यपुष्यसिध्या नक्षत्रे ॥ १. ३. १६३ ॥
 गुण्यं च पत्रे ॥ १. ३. १६४ ॥
 आज्यं द्युते ॥ १. ३. १६५ ॥
 कुण्यं धने ॥ १. ३. १६६ ॥
 जयतेः हलौ ॥ १. ३. १६७ ॥
 वौनीपूर्वभ्यां कल्कमुञ्जयोः ॥ १. ३. १६८ ॥

१. A. वृचोः

३. A. दने

२. A. राजस्यौ

४. A. पुंभ्यां

पदास्त्रैरिपश्यबाह्यासु ग्रहः ॥ १. ३. १६९ ॥
 क्रहलोर्णत् ॥ १. ३. १७० ॥
 पाणौ खजः ॥ १. ३. १७१ ॥
 समवपूर्वाच्च ॥ १. ३. १७२ ॥
 ओरावदयके ॥ १. ३. १७३ ॥
 आसुयुवपिरपिलपित्रपिचम्यानमिदमिभ्यः ॥ १. ३. १७४ ॥
 अमावसोऽधिकरणे णिद्वा ॥ १. ३. १७५ ॥
 बाडि मुपतिभ्यां कर्तरि च ॥ १. ३. १७६ ॥
 प्रणाय्योऽसमतनिष्कामयोः ॥ १. ३. १७७ ॥
 पाय्यधाय्ये मानसामिधेन्योः ॥ १. ३. १७८ ॥
 याज्यादानाच्चिं ॥ १. ३. १७९ ॥
 सास्त्रायनिकाय्यौ हविर्निवासयोः ॥ १. ३. १८० ॥
 क्रतौ कुण्डपाय्यसञ्ज्ञाय्यौ ॥ १. ३. १८१ ॥
 अशवानाय्यपरिचाय्योपचाय्या सन्द्वाः ॥ १. ३. १८२ ॥
 चित्वाग्निचित्ये च ॥ १. ३. १८३ ॥
 कृत्याः प्रैषातिसर्गप्राप्तकालेषु ॥ १. ३. १८४ ॥
 ऊर्ध्वमौहूर्तिकेषु च ॥ १. ३. १८५ ॥
 आवश्यकाधमर्ण्यार्हशक्तिसु च ॥ १. ३. १८६ ॥
 कर्तरि ण्युत्तृजचश्च ॥ १. ३. १८७ ॥
 गलेचोपकपादहारकादयः कर्मणि ॥ १. ३. १८८ ॥
 अर्हणे तुच् ॥ १. ३. १८९ ॥
 पचपतवदवशर्पणरणक्षमभृवृज्गुपिस्तुपि नृतिदशिमिधिमिधिमिहिदिहिरुहिव-
 हादिभ्योऽच् ॥ १. ३. १९० ॥
 नदमषसुगृत्तृसुदिविसिविचरिचारि चिलिगाहिभ्यष्टि ॥ १. ३. १९१ ॥
 ह्रुवः शित् ॥ १. ३. १९२ ॥

१. A. दानाच्चिः

२. A. अर्हणु च.

३. A. वण

४. B. रक्ष

५. A adds सजि.

६. A. इस्त.

७. A. चधि.

८. A omits this sūtra.

नन्दिवाशिमदिनर्दिसाधिदोमिर्वाधिभीषिभूषिदूषिसिद्धिपिजलिपभ्यो ल्युः ॥

१. ३. १९३ ॥

रमिहचिक्रितिकुपितृदिदहियुपूभ्यः संज्ञायाम् ॥ १. ३. १९४ ॥

लुवो नो णश्च ॥ १. ३. १९५ ॥

समिकेन्दिकृषिहृषिभ्यः ॥ १. ३. १९६ ॥

कर्मणि दभ्यर्दिनाशिसुदिभ्यः ॥ १. ३. १९७ ॥

ग्रहिष्ठापराधीमन्त्रिसंमर्दिभ्यो णिनिः ॥ १. ३. १९८ ॥

उपावयोरुधः ॥ १. ३. १९९ ॥

उदिहासिदसिसहिभ्यः ॥ १. ३. २०० ॥

श्रुशाधिशिवसिवपिरक्षिभ्यो नौ ॥ १. ३. २०१ ॥

याचित्रजिवदिवसिव्याहृसंव्यहृभ्यो नञि ॥ १. ३. २०२ ॥

अचोऽचिच्चवत्कर्तृकात् ॥ १. ३. २०३ ॥

अमौ भुवो भूते ॥ १. ३. २०४ ॥

परिव्योर्गुणश्च वा ॥ १. ३. २०५ ॥

विशयीविषयी च देशे ॥ १. ३. २०६ ॥

द्वगुपधज्ञाप्तीकृभ्यः कः ॥ १. ३. २०७ ॥

गिरो लश्च ॥ १. ३. २०८ ॥

आतश्चोपसर्गे ॥ १. ३. २०९ ॥

प्रेसारिणो डः ॥ १. ३. २१० ॥

व्याघ्राघ्रे प्राणिनासिकयोः ॥ १. ३. २११ ॥

पाघ्राध्माघ्रेऽहृशिभ्यः शः ॥ १. ३. २१२ ॥

घारिपारिवेद्युदेजिचेतिसातिसाहिविन्दिभ्योऽनुपसर्गेभ्यः ॥ १. ३. २१३ ॥

लिपश्च ॥ १. ३. २१४ ॥

नौ संज्ञायाम् ॥ १. ३. २१५ ॥

गवादिषु विन्देः ॥ १. ३. २१६ ॥

दाङ् धाञो वा ॥ १. ३. २१७ ॥

उबलादिर्नाभूभ्यो णः ॥ १. ३. २१८ ॥

१. B. कन्दि

३. A. धाञ् अञो वा

२. B. संप-

४. A. उबलादि बुद्धि

अ. १. पा. ३. सू. २१९]

भोजविरचितम्

लिहितिलषाङ्गधम्बसितनीर्णभ्यः ॥ १. ३. २१९ ॥

दूरेक्षणेफलेषु पचेः कर्मकर्तर्युश्चास्य वा ॥ १. ३. २२० ॥

उपसर्गे इयः ॥ १. ३. २२१ ॥

अवे ह्रसाभ्याम् ॥ १. ३. २२२ ॥

समाङो ह्रुवो वा ॥ १. ३. २२३ ॥

ग्रहैः ॥ १. ३. २२४ ॥

गेहे कः ॥ १. ३. २२५ ॥

गैखथकन् ॥ १. ३. २२६ ॥

ण्युद् च ॥ १. ३. २२७ ॥

हाद्वाङ्भ्यां व्रीहिकालयोः ॥ १. ३. २२८ ॥

रञ्जिनृतिखनिभ्यः शिल्पिनि ह्रुन् ॥ १. ३. २२९ ॥

मूलूङ्सुभ्यः साधुकारिणि वुन् ॥ १. ३. २३० ॥

आशिषि च ॥ १. ३. २३१ ॥

इति श्रीसरस्वतीकण्ठाभरणनाशि व्याकरणे

प्रथमस्याध्यायस्य तृतीयः पादः

समाप्तः.

१. A. व्यधि

२. A. तनिभ्यः

३. A. श्रुवो

४, ५. A omits there two sūtras.

६. A. गायतेः कर्तरि यकन्

७. A omits च.

अथ चतुर्थः पादः

कर्मण्यण् ॥ १. ४. १ ॥
 ह्वावामश्च ॥ १. ४. २ ॥
 शीलिकामिमस्याचरोक्षिमिभ्यो णः ॥ १. ४. ३ ॥
 आतोऽनुपसर्गे कः ॥ १. ४. ४ ॥
 सैमः ख्यः ॥ १. ४. ५ ॥
 आङो दश्च ॥ १. ४. ६ ॥
 प्राङश्च ॥ १. ४. ७ ॥
 सुपि स्थापान्नात्राभ्यः ॥ १. ४. ८ ॥
 मूलविभुजोर्वीरुहकुमुदमहीध्रोषर्षुधादयः ॥ १. ४. ९ ॥
 नखमुचकाकगुहौ हेतुकर्मणोः ॥ १. ४. १० ॥
 शोकापनुदतुन्दपरिमृजावानन्दकरालसयोः ॥ १. ४. ११ ॥
 ह्रजोऽव्ययोन्यमनयोः ॥ १. ४. १२ ॥
 आङ्स्ताच्छील्ये ॥ १. ४. १३ ॥
 अर्हः ॥ १. ४. १४ ॥
 स्तम्भकर्णयोरमिजपिभ्यां हस्तिसूचकयोः ॥ १. ४. १५ ॥
 घटघटीधनुर्दण्डयष्टिसखलाङ्गलाङ्कुशशक्तितोमरेषु ग्रहः ॥ १. ४. १६ ॥
 सूत्रे च धार्यर्थे ॥ १. ४. १७ ॥
 ग्रहरणादिष्वदण्डादिषु धृजः ॥ १. ४. १८ ॥
 शैमिधातोः संज्ञायाम् ॥ १. ४. १९ ॥
 किञ्चित्तद्वहुषु कृजः ॥ १. ४. २० ॥

१. A. शालि

४. A. धाप्यर्थे.

२. A. सर्गात् कः

५. A. समि

३. B. समाख्यः

शीङः पादार्वादौ करणे ॥ १. ४. २१ ॥

उत्तानादौ कर्तरि ॥ १. ४. २२ ॥

दिग्धसङ्घे च ॥ १. ४. २३ ॥

अधिकरणे ॥ १. ४. २४ ॥

गिरौ डित् ॥ १. ४. २५ ॥

चरेष्टः ॥ १. ४. २६ ॥

मिक्षासेनादायेषु च ॥ १. ४. २७ ॥

पुरोऽग्रतोऽग्रेषु सत्तेः ॥ १. ४. २८ ॥

पूर्वे कर्तरि ॥ १. ४. २९ ॥

कृजो हेतुताच्छील्यानुलोम्येष्वशब्दलोककलहगाथावैरचादुसूत्रमन्त्रपदेषु ॥
१. ४. ३० ॥

आद्यन्तानन्तकारबाह्वर्द्धिवाविमानिशाप्रभाभाश्चित्रकर्तृनान्दीलिपिलिबिबलि-
भक्तिक्षेत्रजङ्गाधनुरसःसंख्यादिवसदिनरजनीदोषाक्षपाक्षणदासु च ॥
१. ४. ३१ ॥

भृतौ कर्मशब्दैः ॥ १. ४. ३२ ॥

स्तम्बशकृतोरिन् व्रीहिवत्सयोः ॥ १. ४. ३३ ॥

हरतेः दतिनाथयोः पशोः ॥ १. ४. ३४ ॥

फलेमलरजस्तु ग्रहेः ॥ १. ४. ३५ ॥

देववातयोरापेः ॥ १. ४. ३६ ॥

आत्मोदरकुक्षिषु भृजः कित् ॥ १. ४. ३७ ॥

एजेः खश् ॥ १. ४. ३८ ॥

शुनीस्तनमुष्माकुलास्यपुष्पेषु धेङ् ॥ १. ४. ३९ ॥

नासिकानाडीघटीक्षरीमुष्टिषु च ॥ १. ४. ४० ॥

ध्मः पाणिकरवातेषु च ॥ १. ४. ४१ ॥

उदो रुजिवहिभ्यां कूले ॥ १. ४. ४२ ॥

वहाभ्रयोः लिङ् ॥ १. ४. ४३ ॥

परिमाणार्थमितनस्त्रेषु पचः ॥ १. ४. ४४ ॥

बहुविध्वरुस्तिलेषु तुङ् ॥ १. ४. ४५ ॥

वातशर्धयोरजिजहातिभ्याम् ॥ १. ४. ४६ ॥

- अस्तुर्योग्योर्दशः ॥ १. ४. ४७ ॥
 प्रियवशयोर्वदः ॥ १. ४. ४८ ॥
 ललाटे तपः ॥ १. ४. ४९ ॥
 तापेर्द्धिषत्परयोः णिलुक् च ॥ १. ४. ५० ॥
 पुरन्दरभगन्दरौ संज्ञायाम् ॥ १. ४. ५१ ॥
 हरमदश्च ॥ १. ४. ५२ ॥
 वाचंयमो व्रते ॥ १. ४. ५३ ॥
 सर्वे सहः ॥ १. ४. ५४ ॥
 कुलाभ्रकरीरेषु च कषः सर्वे ॥ १. ४. ५५ ॥
 मेघर्तिभयाम्भयेषु कृञः खः ॥ १. ४. ५६ ॥
 क्षेमप्रियमद्रमद्रेष्वण् च ॥ १. ४. ५७ ॥
 आशिते भुवो मावकरणयोः ॥ १. ४. ५८ ॥
 भृवृजितृत्पिदमिस्सिह्म्यः संज्ञायाम् ॥ १. ४. ५९ ॥
 धारेर्धर्च ॥ १. ४. ६० ॥
 सुतमितजनपूर्वहृदयतुरभुजप्लवेषु गयः ॥ १. ४. ६१ ॥
 विहायसो विह च ॥ १. ४. ६२ ॥
 तुरादिषु खङ्ग च ॥ १. ४. ६३ ॥
 डश्च ॥ १. ४. ६४ ॥
 सर्वसर्वत्रात्यन्तागन्तपुरप्रतीपग्रामगुरुतल्पादिषु च ॥ १. ४. ६५ ॥
 अग्रदिमभ्यान्ताध्वहूरपारागारादिषु तदन्तेषु च ॥ १. ४. ६६ ॥
 खगागोरगपतगपन्नगनापगाशुगादयः संज्ञायाम् ॥ १. ४. ६७ ॥
 सुदुरोरधिकरणे ॥ १. ४. ६८ ॥
 आशिषि हनः ॥ १. ४. ६९ ॥
 अपात्क्लेशतमसोः ॥ १. ४. ७० ॥
 दर्पज्वरदोषदुःखादिषु च ॥ १. ४. ७१ ॥

१. B. करीषेषु

५. A adds प्रव

२. A omits सर्वे

६. A. निहो देसे

३. A omits मया

७. A omits this sūtra.

४. A omits मद्र

अ. १. पा. ४. सू. ७२]

भोजविरचितम्

दारावाहोऽनन्यस्य च दः संज्ञायाम् ॥ १. ४. ७२ ॥
 चारौ वा ॥ १. ४. ७३ ॥
 समश्च ॥ १. ४. ७४ ॥
 कुमारशीर्षयोः णिनिः ॥ १. ४. ७५ ॥
 दगलक्षणे जायापत्योः ॥ १. ४. ७६ ॥
 लक्षणवति च ॥ १. ४. ७७ ॥
 अचित्तवति च ॥ १. ४. ७८ ॥
 ब्रह्मकृतशत्रुवृत्रादिषु च ॥ १. ४. ७९ ॥
 हस्तम्रलुप्तशतग्रीसन्ध्यादयः संज्ञायाम् ॥ १. ४. ८० ॥
 गोम्रः संप्रदाने च ॥ १. ४. ८१ ॥
 हस्तिबाहुकवाटेषु शकौ ॥ १. ४. ८२ ॥
 नगरे चाहस्तिनि ॥ १. ४. ८३ ॥
 पाणिघाताड्यौ शिल्पिनि ॥ १. ४. ८४ ॥
 राजघः ॥ १. ४. ८५ ॥
 गायतोऽनुपसर्गात् ॥ १. ४. ८६ ॥
 सुराशीर्ध्वोः पिवः ॥ १. ४. ८७ ॥
 आढ्यसुभगस्थूलपलितनशान्धप्रियतदन्तेष्वन्विष्वभूततद्भावे भुवः खिण्णच-
 खुकौ ॥ १. ४. ८८ ॥
 कृजः करणे ख्युन् ॥ १. ४. ८९ ॥
 स्पृशोऽनुदके किन् ॥ १. ४. ९० ॥
 अञ्जैरुपसर्गे च ॥ १. ४. ९१ ॥
 युजेः केवलात् ॥ १. ४. ९२ ॥
 कृत्विग्धृगुणिक्कुञ्जः ॥ १. ४. ९३ ॥
 दिक्स्तजौ कर्मणि ॥ १. ४. ९४ ॥
 समानान्यस्यदादिषूपमानेषु दशः कसकौ च ॥ १. ४. ९५ ॥
 भृजो पिवः ॥ १. ४. ९६ ॥

१. B omits च

४. A. शीघोः

२. A omits this sūtra.

५. A. भजो.

३. B. गायो.

सरस्वतीकण्ठाभरणम् [अ. १. पा. ४. सू. ९७.]

आतो विच्य मनिन्कनिव्वनिपः ॥ १. ४. ९७ ॥
 अन्येभ्योऽपि दृश्यन्ते ॥ १. ४. ९८ ॥
 किप् च ॥ १. ४. ९९ ॥
 सत्सुद्विषदुहदुहयुजविदमिदच्छिदजिनीराजिभ्य उपसर्गेऽपि ॥ १. ४. १०० ॥
 अदोऽनन्ते ॥ १. ४. १०१ ॥
 क्रव्ये वा ॥ १. ४. १०२ ॥
 दुहो दुघः ॥ १. ४. १०३ ॥
 आवश्यकाद्यमर्ण्ययोर्णिनि ॥ १. ४. १०४ ॥
 सुप्यजातौ ताच्छील्ये ॥ १. ४. १०५ ॥
 उत्प्रतिभ्यामाङि सतैः ॥ १. ४. १०६ ॥
 साधौ ॥ १. ४. १०७ ॥
 ब्रह्मणि वदः ॥ १. ४. १०८ ॥
 कर्तुर्युपमाने ॥ १. ४. १०९ ॥
 व्रताभीक्ष्ण्ययोः ॥ १. ४. ११० ॥
 मनः ॥ १. ४. १११ ॥
 स्वध्यात्ममाने ॥ १. ४. ११२ ॥
 भूते ॥ १. ४. ११३ ॥
 करणे यजः ॥ १. ४. ११४ ॥
 कर्मणि हनः कुत्सायाम् ॥ १. ४. ११५ ॥
 किप्रह्मभूणवृत्रेषु ॥ १. ४. ११६ ॥
 कृजः सुपुण्यपापकर्ममन्त्रपदेषु ॥ १. ४. ११७ ॥
 सोमे सुजः ॥ १. ४. ११८ ॥
 चेरझौ ॥ १. ४. ११९ ॥
 कर्मण्यग्न्याख्यायाम् ॥ १. ४. १२० ॥
 अन्यत्रान्यतोऽपि चान्योऽपि दृश्यते ॥ १. ४. १२१ ॥
 विक्रियः कुत्सायामिनिः ॥ १. ४. १२२ ॥
 दृशेः कनिप् ॥ १. ४. १२३ ॥

१. A. राजादिभ्यश्चोप-

३. A omits this sūtra.

२. A. आत्मने

राशि युधो हेतौ ॥ १. ४. १२४ ॥
 सहे च ॥ १. ४. १२५ ॥
 तयोः कृञः ॥ १. ४. १२६ ॥
 सप्तम्यां जनेर्ङ ॥ १. ४. १२७ ॥
 पञ्चम्यामजातौ ॥ १. ४. १२८ ॥
 जातावपि दृश्यते ॥ १. ४. १२९ ॥
 उपसर्गे च संज्ञायाम् ॥ १. ४. १३० ॥
 असंज्ञायां च ॥ १. ४. १३१ ॥
 अनोः कर्मणि ॥ १. ४. १३२ ॥
 ब्रह्मज्यवपुर्व्यवाचं वराहपट्टपरिखाः ॥ १. ४. १३३ ॥
 क्तवतुः ॥ १. ४. १३४ ॥
 भावकर्मणोः क्तः ॥ १. ४. १३५ ॥
 कर्तरि चारम्भे क्रियायाः ॥ १. ४. १३६ ॥
 स्थिपशीलस्यासवसजनखहजृमजिभ्यः ॥ १. ४. १३७ ॥
 गत्यर्थकर्मकपिबतिभजिभ्योऽधिकरणे च ॥ १. ४. १३८ ॥
 आहारार्थेभ्योऽकर्तरि ॥ १. ४. १३९ ॥
 स्युयजिभ्यां क्निप् ॥ १. ४. १४० ॥
 जीर्यतेरतृन् ॥ १. ४. १४१ ॥
 श्रुसंदिवासिभ्यो लिङ्गा ॥ १. ४. १४२ ॥
 लिट्ः कसुः ॥ १. ४. १४३ ॥
 ईयिवाननाश्वाननूचानः ॥ १. ४. १४४ ॥
 लुङ् ॥ १. ४. १४५ ॥
 अविवक्षितविशेषे ॥ १. ४. १४६ ॥
 व्यामिश्रे च ॥ १. ४. १४७ ॥
 वसेर्जागरणसन्ततौ रात्रिशेषे ॥ १. ४. १४८ ॥
 अनद्यतने लङ् ॥ १. ४. १४९ ॥
 परोक्षे च प्रयोक्तुः दर्शनाहं प्रसिद्धे ॥ १. ४. १५० ॥

१. A. युराशियुतो.

३. A. सदवसि-

२. A. वपच्यवाच

४. A. लिटा

- अभिज्ञावचने लट् ॥ १. ४. १५१ ॥
 न दशद्वयस्तु ॥ १. ४. १५२ ॥
 वा काङ्क्षायाम् ॥ १. ४. १५३ ॥
 परोक्षे लिट् ॥ १. ४. १५४ ॥
 कृतस्यास्तरणे ॥ १. ४. १५५ ॥
 अत्यन्तापह्वे च ॥ १. ४. १५६ ॥
 दशद्वयतोर्लङ् च ॥ १. ४. १५७ ॥
 प्रष्टव्ये चासन्नकाले ॥ १. ४. १५८ ॥
 लट् स्मे ॥ १. ४. १५९ ॥
 अपरोक्षे च ॥ १. ४. १६० ॥
 ननौ वृष्टप्रतिवचने ॥ १. ४. १६१ ॥
 नन्वोर्वा ॥ १. ४. १६२ ॥
 पुरि लङ् चास्मे ॥ १. ४. १६३ ॥
 तैदादौ च ॥ १. ४. १६४ ॥
 वर्तमाने लट् ॥ १. ४. १६५ ॥
 प्रवृत्तोपरते ॥ १. ४. १६६ ॥
 प्रवृत्ताविरते ॥ १. ४. १६७ ॥
 नित्यप्रवृत्ते ॥ १. ४. १६८ ॥
 इच्छार्थेभ्यो लिङ् च ॥ १. ४. १६९ ॥
 लट् शतृशानचावप्रथमासमानाधिकरणे ॥ १. ४. १७० ॥
 संबोधने च ॥ १. ४. १७१ ॥
 लक्षणहेत्वोः क्रियायाः ॥ १. ४. १७२ ॥
 कर्तुश्च लक्षणे ॥ १. ४. १७३ ॥
 द्वयोः पर्यायेण चायोगे ॥ १. ४. १७४ ॥
 तत्त्वान्वाख्याने च ॥ १. ४. १७५ ॥
 माङ्ग्यकोशे ॥ १. ४. १७६ ॥

१. A. This and the following three
 sūtras are omitted.

२. A. नन्वोर्विभाषा.

३. A. omits this sūtra.

४. A. वर्तते.

५. A. वृत्ता-

अ. १. पा. ४. सू. १७७]

भोजविरचितम्

अस्तिविद्यतीङ्गुहोतिवेत्तिजानातिभ्यो वा ॥ १. ४. १७७ ॥

प्रत्यये च तिङ्प्रकृतौ ॥ १. ४. १७८ ॥

नित्यमन्यत्रोत्तरपदे च ॥ १. ४. १७९ ॥

वेत्तेः कसुश्च ॥ १. ४. १८० ॥

इङ्धारिभ्यां शतृशानचौ ॥ १. ४. १८१ ॥

द्विषः शजौ ॥ १. ४. १८२ ॥

सुओ यजमाने ॥ १. ४. १८३ ॥

अहः प्रशंसायाम् ॥ १. ४. १८४ ॥

पृङ्ग्यजिभ्यां शानन् ॥ १. ४. १८५ ॥

शक्तिवयस्ताच्छील्येषु शानच् ॥ १. ४. १८६ ॥

तच्छीलतद्धर्मतत्साधुकारिणा केः ॥ १. ४. १८७ ॥

तृन् ॥ १. ४. १८८ ॥

अलङ्कृन्निराकृज्भ्यामिष्णुच् ॥ १. ४. १८९ ॥

उदिपचिपतिमतिभ्यः ॥ १. ४. १९० ॥

प्रापयोः जनित्रपिभ्याम् ॥ १. ४. १९१ ॥

वृतिवृधिसहिचरिरुचिभ्राजिभ्यः ॥ १. ४. १९२ ॥

सुवः ॥ १. ४. १९३ ॥

जयतेश्च कृन्तुः ॥ १. ४. १९४ ॥

ग्लामास्त्राक्षिपचिपरिमृजिभ्यः स्तुः ॥ १. ४. १९५ ॥

त्रसिगृधिघृषिक्षिपिभ्यः क्तुः ॥ १. ४. १९६ ॥

अद्याभ्यः शमादिभ्यो विनुण् ॥ १. ४. १९७ ॥

युजभुजभजद्विषद्रुहद्रुहद्रुषत्यजरजरजिभ्यः ॥ १. ४. १९८ ॥

क्रीडिमुषिभ्यामाङि ॥ १. ४. १९९ ॥

यसियमिभ्यां ग्रे च ॥ १. ४. २०० ॥

मिथिलपिभ्यां च ॥ १. ४. २०१ ॥

समि ज्वरिपृणचिभ्याम् ॥ १. ४. २०२ ॥

वौ विचकत्यस्त्रभुकषकसलसहनिभ्यः ॥ १. ४. २०३ ॥

१. A. जेश्व.

३. A. प्रणाक्ति-

२. A omits रज

- अपे च लषः ॥ १. ४. २०४ ॥
 अभावाहनश्च ॥ १. ४. २०५ ॥
 संख्यनुप्रेषु वदः ॥ १. ४. २०६ ॥
 समस्यपामिव्यमिषु चरः ॥ १. ४. २०७ ॥
 समनुव्यवेषु रुधः ॥ १. ४. २०८ ॥
 विपरिप्रेषु सतैः ॥ १. ४. २०९ ॥
 संव्योः स्रुजः ॥ १. ४. २१० ॥
 संप्रयोर्वसः ॥ १. ४. २११ ॥
 प्रव्योर्द्विवः ॥ १. ४. २१२ ॥
 परिव्योर्द्विहः ॥ १. ४. २१३ ॥
 परौ देवृष्टुहिभ्याम् ॥ १. ४. २१४ ॥
 क्षिपरदवदवादिदेविभ्यो ण्वुल् च ॥ १. ४. २१५ ॥
 निन्दहिंसक्लिशखैदविनाशिष्याभाषासुर्वनेकाङ्भ्यो जुञ् ॥ १. ४. २१६ ॥
 देविकुशोश्चोपसर्गे ॥ १. ४. २१७ ॥
 चलनशब्दार्थादिकर्मकाद्युच् ॥ १. ४. २१८ ॥
 आङितो हलादेः आत्मनेपदिनः ॥ १. ४. २१९ ॥
 जुचङ्गभ्यदन्द्रभ्यसृष्टुघिज्वलशुचलषपतपदिभ्यः ॥ १. ४. २२० ॥
 कृधभूषार्थेभ्यश्च ॥ १. ४. २२१ ॥
 न यान्तसुददीपदीक्षिभ्यः ॥ १. ४. २२२ ॥
 लषपतपदस्याभूवृषहनकमगमश्रुभ्य उकञ् ॥ १. ४. २२३ ॥
 जलपमिक्षकुट्टलुण्टवृडः षाकञ् ॥ १. ४. २२४ ॥
 प्रे जुस्भ्यामिति ॥ १. ४. २२५ ॥
 जीण्डक्षिविधिरिभूवमाभ्यव्यथिभ्यः ॥ १. ४. २२६ ॥
 दधिपतिग्रहिस्फृहिनिद्रातन्द्राशीङ्थञ्छाभ्य आलुच् ॥ १. ४. २२७ ॥
 दाधेदृल्लिशदेसदो रुः ॥ १. ४. २२८ ॥

१. A. संख्ये

४. A. omits स्पृहि

२. A. खादि

५. A. शासदो-

३. A. दक्षिणार्तापरि

सृघस्यदः कमरच् ॥ १. ४. २२९ ॥
 भालिमिदिभ्यां घुरच् ॥ १. ४. २३० ॥
 भेक्षोः कर्मकर्तरि ॥ १. ४. २३१ ॥
 छिदिमिदिभ्यां कुरच् ॥ १. ४. २३२ ॥
 विदेश्च ॥ १. ४. २३३ ॥
 इणजिस्तुनशिभ्यः करप् ॥ १. ४. २३४ ॥
 गेमेस्त च ॥ १. ४. २३५ ॥
 जागरुकः ॥ १. ४. २३६ ॥
 यजिजिपिदंशिवदिभ्यो यङ् ॥ १. ४. २३७ ॥
 सहिचलिवहिभ्यः किकिनौ ॥ १. ४. २३८ ॥
 पापातिः ॥ १. ४. २३९ ॥
 चकिसन्निजिदधिनेमयः ॥ १. ४. २४० ॥
 दीपिकस्यजलिर्हिसिकमिसिनमिभ्यो रः ॥ १. ४. २४१ ॥
 सनाशंसमिक्षिभ्य उः ॥ १. ४. २४२ ॥
 वेत्तौच्छत्योर्लुङ्छौ च ॥ १. ४. २४३ ॥
 स्वपितृषिभ्यो नजिङ् ॥ १. ४. २४४ ॥
 श्रवन्दिभ्यामारुः ॥ १. ४. २४५ ॥
 भियः कुकुकरुकुनः ॥ १. ४. २४६ ॥
 स्थेशभासपिँसकसो वरच् ॥ १. ४. २४७ ॥
 यातेर्येडः ॥ १. ४. २४८ ॥
 भ्राजभासपृथ्विद्युतोर्जिप्रावस्तुवः किप् ॥ १. ४. २४९ ॥
 अन्येभ्योऽपि ढङ्यन्ते ॥ १. ४. २५० ॥
 श्रिजृश्रुज्वायतस्तुकटप्रपरिव्रजा दीर्घश्च ॥ १. ४. २५१ ॥
 वचिप्रच्छयोरसंप्रसारणं च ॥ १. ४. २५२ ॥
 र्यः संप्रसारणं च ॥ १. ४. २५३ ॥

१. B omits this sūtra

४. A. विष

२. A. भिन्दि.

५. A. यातेडैः.

३. A omits this and the following five sūtras.

६. A omits this sūtra.

लुहोतेर्दे च ॥ १. ४. २५४ ॥
 द्युतिगमोश्च ॥ १. ४. २५५ ॥
 दृणातेर्ह्रस्वश्च ॥ १. ४. २५६ ॥
 भुवः संज्ञायाम् ॥ १. ४. २५७ ॥
 डुः दीविसंप्रेषु ॥ १. ४. २५८ ॥
 धः कर्मणि घृन् ॥ १. ४. २५९ ॥
 नीदोप्यसुयुजस्तुदसिचमिहपतपानहिभ्यः करणे ॥ १. ४. २६० ॥
 दंशेरषित् ॥ १. ४. २६१ ॥
 सौरसुकरास्येषु पुवः ॥ १. ४. २६२ ॥
 अर्तिलूधूसृजनिषाहिवहिचरिभ्य इत्रः ॥ १. ४. २६३ ॥
 पुवः संज्ञायाम् ॥ १. ४. २६४ ॥
 कर्तरि चर्षिदेवतयोः ॥ १. ४. २६५ ॥
 भीतः कः प्राग्वत् ॥ १. ४. २६६ ॥
 मतिबुद्धिपूजार्थेभ्यः ॥ १. ४. २६७ ॥
 शीर्श्चिषिसङ्गजिलङ्गिलिपितृषिट्पिक्वुधिष्नुधिरुहिमुद्दिदिहि निदिक्कुमिध -
 भ्यवत्रासिसुधाज्भृष्टृमदिमुदिप्रभृतिभ्यः ॥ १. ४. २६८ ॥
 शीलिरक्षिमिकमिबुषिरुषितृषिट्ठिषिभ्यः ॥ १. ४. २६९ ॥
 कुंशियसिभ्यामाङि ॥ १. ४. २७० ॥
 रमेः समि च ॥ १. ४. २७१ ॥
 यमे रुदि च ॥ १. ४. २७२ ॥
 वमिन्याङि भृजः ॥ १. ४. २७३ ॥
 नञि मृङः ॥ १. ४. २७४ ॥
 कषेरनिटो भविष्यति च ॥ १. ४. २७५ ॥

१. A. दीविसंप्रेषु डः.

२. A. नीदस्य

३. A. वरि-

४. A. वनि

५. A. वीतिः

६. A. इहि

७. A omits this sūtra.

८. A. कषि.

अ. १. पा. ४. सू. २७६]

भोजविरचितम्

सर्वेभ्यो हेतुसंपत्तौ वा ॥ १. ४. २७६ ॥

लिङ्गलोटावाशिषि ॥ १. ४. २७७ ॥

इति श्रीसरस्वतीकण्ठाभरणनाम्नि व्याकरणे

प्रथमस्याध्यायस्य चतुर्थः पादः

समाप्तः

अध्यायश्च समाप्तः

॥ अथ द्वितीयोऽध्यायः ॥

कृवापाजिमिस्वदिसाध्यशूभ्य उण् ॥ २. १. १ ॥

दस्त्रासनिजनिचटिचरिभ्यो जुण् ॥ २. १. २ ॥

'किमि श्रुः ॥ २. १. ३ ॥

जराजटावनरसेष्विणः ॥ २. १. ४ ॥

औरश्च लः ॥ २. १. ५ ॥

कृके वचः कश्च ॥ २. १. ६ ॥

भृमुचरित्स्वरितनिमिमस्जिजशीङ्वटिचटिचश्चिभ्य उः ॥ २. १. ७ ॥

अणश्च ॥ २. १. ८ ॥

धान्ये नित् ॥ २. १. ९ ॥

पटिकट्यस्तिवसित्रपिहनिमनिशूस्वुक्लिहिकिदिकन्दिबिद्यन्धिबन्धिभ्यः ॥

२. १. १० ॥

उन्देरिच्चादेः ॥ २. १. ११ ॥

बहिरहिपंसां दीर्घश्च ॥ २. १. १२ ॥

अशेरुं च ॥ २. १. १३ ॥

नमिमनिजनां नाकिथतश्च ॥ २. १. १४ ॥

वलिफलोर्गुक् च ॥ २. १. १५ ॥

अर्जेः कृज च ॥ २. १. १६ ॥

कृतेः कतयोस्तकौ च ॥ २. १. १७ ॥

१. A. जिति.

२. A. जानि

३. A. किमश्रुः

४. A. This sūtra is written after the next.

५. A. कृते वचः The last word कश्च is written as a separate sūtra.

६. A. This sūtra is written as two sūtras, one ending with शीङ् and the other with उः

७. A. पति.

नावञ्चेः ॥ २. १. १८ ॥

इषिभिदिविदिसुदिव्यधिगृधिधृषिहृषिकावृभ्यः कुः ॥ २. १. १९ ॥

याहनृभृवृवां द्वे च ॥ २. १. २० ॥

शः सन्वच्च ॥ २. १. २१ ॥

पचेरिञ्चोपधायाः ॥ २. १. २२ ॥

कृप्रोरुच्च ॥ २. १. २३ ॥

ऊर्णोर्तुलोपश्च ॥ २. १. २४ ॥

महति ह्रस्वश्च ॥ २. १. २५ ॥

कक्षेरो डश्च ॥ २. १. २६ ॥

क्षिपेः कश्च ॥ २. १. २७ ॥

रिमिप्रथयोः प्रसारणं च ॥ २. १. २८ ॥

स्यन्देर्धश्च ॥ २. १. २९ ॥

स्पशिभ्रस्जोः सलोपश्च ॥ २. १. ३० ॥

सृजेरसुक् च ॥ २. १. ३१ ॥

बंहिरद्विलद्विलिङ्गिनां नलोपश्च ॥ २. १. ३२ ॥

पराङोः शृस्वनिभ्यां डित् ॥ २. १. ३३ ॥

सुदुभ्यां च ॥ २. १. ३४ ॥

हरिमितशतकसु वृचः ॥ २. १. ३५ ॥

अपदुस्सुवनिषु स्थः ॥ २. १. ३६ ॥

पीमृगमित्रदेवसुस्नास्मसु युः ॥ २. १. ३७ ॥

कैशीशमिरमिभ्यः कुः ॥ २. १. ३८ ॥

प्रि[हि]यः किद्रो लश्च वा ॥ २. १. ३९ ॥

चटिकठिभ्यामाकुः ॥ २. १. ४० ॥

शिविकुटिकुषिभ्यः कित् ॥ २. १. ४१ ॥

चेरुपन्योर्डित् ॥ २. १. ४२ ॥

शालेराकुः ॥ २. १. ४३ ॥

१. A omits this sūtra.

२. A. सोपश्च.

३. A. सृजेः सुश्च.

४. A. णिवल्

५. A. शिखि

६. A. सिलेरङ्कुः

सृष्ट्यां वाकुक् ॥ २. १. ४४ ॥

अमेर्गुः ॥ २. १. ४५ ॥

दमेर्लोपश्च ॥ २. १. ४६ ॥

हेः किन्तुच् च ॥ २. १. ४७ ॥

प्रीकैपानीलिभ्यः कङ्कुच् ॥ २. १. ४८ ॥

अर्त्यविभ्यामटुच् ॥ २. १. ४९ ॥

शालेराटुच् ॥ २. १. ५० ॥

तनिमनिकणिभ्यो डुः ॥ २. १. ५१ ॥

पनेर्द्विश्च ॥ २. १. ५२ ॥

सृपल्योः कनुगानुगौ च ॥ २. १. ५३ ॥

गमेः कित् ॥ २. १. ५४ ॥

स्यो णुः ॥ २. १. ५५ ॥

अजिवृरीभ्यो नित् ॥ २. १. ५६ ॥

कृह्भ्यामेणुः ॥ २. १. ५७ ॥

कमिमनिजन्यसिगाभापायाहिभ्यस्तुः ॥ २. १. ५८ ॥

चायः किं च ॥ २. १. ५९ ॥

आपो ह्रस्वश्च ॥ २. १. ६० ॥

सितनिगमिमसिलच्यविश्राज्पञ्चकुशिभ्यस्तुन् ॥ २. १. ६१ ॥

वसेर्णिङ्गा ॥ २. १. ६२ ॥

पाज्यर्तिभ्यो डित् ॥ २. १. ६३ ॥

कृजः कतुः ॥ २. १. ६४ ॥

पञ्चिवहोरतुच् ॥ २. १. ६५ ॥

तनेर्बक् च ॥ २. १. ६६ ॥

जीवेरातुः ॥ २. १. ६७ ॥

यमेर्दुक् ॥ २. १. ६८ ॥

शीङो धुक् ॥ २. १. ६९ ॥

१. A. किञ्चिद्

२. A. स्पर्णः

३. A. की

४. A. अनुक् च

५. A. युक्

- धुजो जुह च ॥ २. १. ७० ॥
 दाभाभ्यां जुः ॥ २. १. ७१ ॥
 वचेर्गश्च ॥ २. १. ७२ ॥
 घेट इश्च ॥ २. १. ७३ ॥
 सूविषिह्नुभ्यः कित् ॥ २. १. ७४ ॥
 होर्द्वे लोपश्च ॥ २. १. ७५ ॥
 गमेः सन्वच्च ॥ २. १. ७६ ॥
 तनेर्द्विः ॥ २. १. ७७ ॥
 अञ्जेरिण्यच् ॥ २. १. ७८ ॥
 क्षिपिनिदिपदिपतिदाभूयश्च युक् ॥ २. १. ७९ ॥
 कुशोरानुक् ॥ २. १. ८० ॥
 जीवेरदानुक् ॥ २. १. ८१ ॥
 वचेरवनुः ॥ २. १. ८२ ॥
 स्तनिह्नुपिपुषिगदिमदिपुषिगडिमण्डजनिनन्दिभ्यो णेरित्यच् ॥ २. १. ८३ ॥
 अर्तिकशिभ्यां चिपुक् ॥ २. १. ८४ ॥
 अमिकमिभ्यां जुः ॥ २. १. ८५ ॥
 अञ्जेरमुः ॥ २. १. ८६ ॥
 जनिमनियजिशुन्धिदसिभ्यो युत् ॥ २. १. ८७ ॥
 नैजि ध्वरे ॥ २. १. ८८ ॥
 भुजेः कित् ॥ २. १. ८९ ॥
 सतैर्यूः ॥ २. १. ९० ॥
 हेतुभावयोः सुडस्त्युक् ॥ २. १. ९१ ॥
 पीम्यशिभ्यो रुः ॥ २. १. ९२ ॥
 रुपभ्यां क्षुन् ॥ २. १. ९३ ॥
 खनो लोपश्च ॥ २. १. ९४ ॥
 जनेस्त च ॥ २. १. ९५ ॥
 शातेर्ह्वश्च ॥ २. १. ९६ ॥

१. A. हे

३. A. निनि.

२. A. णेरियच्

- पिञ्जे शिर्गु च ॥ २. १. ९७ ॥
 ईमनि शीङो डित् ॥ २. १. ९८ ॥
 कुट्यतिभ्यामरुः ॥ २. १. ९९ ॥
 कर्कैरारुः ॥ २. १. १०० ॥
 ओर्वैरादेरुदेतौ च ॥ २. १. १०१ ॥
 तुम्बेरुः ॥ २. १. १०२ ॥
 कन्देरत उच्च ॥ २. १. १०३ ॥
 चमेरुः ॥ २. १. १०४ ॥
 शीङ्पीङ्गुशल्म्यो लुह्लुगालुचः ॥ २. १. १०५ ॥
 कमण्डलुगुह्लुगुलुगुलवः ॥ २. १. १०६ ॥
 पॅरः शुन् ॥ २. १. १०७ ॥
 मस्त्रिषोः पुक् ॥ २. १. १०८ ॥
 तरतेरक्षुः ॥ २. १. १०९ ॥
 कृषिचमितनिधन्यन्दिस्त्रिजिञ्जिभ्य ऊः ॥ २. १. ११० ॥
 खण्डयज्योर्ङ्कुञ्जुको च ॥ २. १. १११ ॥
 कृषेष्ट च ॥ २. १. ११२ ॥
 तृद्रोः दृक्ष ॥ २. १. ११३ ॥
 मृजेर्गुणश्च ॥ २. १. ११४ ॥
 वहो ध च ॥ २. १. ११५ ॥
 कसिपद्यतिभ्यो णित् ॥ २. १. ११६ ॥
 अङो लश्च वा ॥ २. १. ११७ ॥
 नञि लम्बेनलोपश्च ॥ २. १. ११८ ॥
 के शीङो रट् चाख्य ॥ २. १. ११९ ॥
 जनेर्षुक् च ॥ २. १. १२० ॥

१. A. शिश्च

२. A. शृनि

३. A. ओर्वैरादेः ररेकौ च

४. A. This is written as part of
the previous sūtra.

५. A. This and the following
two sūtras are omitted.

६. A. तृद्रो

७. A. के शीङ् एरट्

कफ ईलेर्णिलुक् ॥ २. १. १२१ ॥
 कृअः कन्धुक् च ॥ २. १. १२२ ॥
 धृषेर्दिध्रिष च ॥ २. १. १२३ ॥
 दुमिचपोर्तुञ्च ॥ २. १. १२४ ॥
 नृतिशृधिकुहिभ्यः कृः ॥ २. १. १२५ ॥
 कृतेरं च ॥ २. १. १२६ ॥
 झमेर्ङ् ॥ २. १. १२७ ॥
 योरागूच् ॥ २. १. १२८ ॥
 दिवेः कृन् ॥ २. १. १२९ ॥
 नियो डित् ॥ २. १. १३० ॥
 सव्ये स्यः ॥ २. १. १३१ ॥
 सुज्यसेः कृन् ॥ २. १. १३२ ॥
 यातेर्द्विश्च ॥ २. १. १३३ ॥
 नञि नन्देः ॥ २. १. १३४ ॥
 पातेस्तुजिञ्च ॥ २. १. १३५ ॥
 मानेलोपश्च ॥ २. १. १३६ ॥
 भ्राजेश्च ॥ २. १. १३७ ॥
 दुहेरिद् किञ्च ॥ २. १. १३८ ॥
 जायां मिञः ॥ २. १. १३९ ॥
 नमेः पश्च ॥ २. १. १४० ॥
 आपो ह्रस्वश्च ॥ २. १. १४१ ॥
 हुपूभ्यामृत्विजि तुघनिद् च ॥ २. १. १४२ ॥
 नियः घुक् च ॥ २. १. १४३ ॥
 उदिगायश्च चित् ॥ २. १. १४४ ॥
 प्रे स्तुशासिभ्याम् ॥ २. १. १४५ ॥
 ह्रप्रस्थोः प्रतौ ॥ २. १. १४६ ॥
 त्विषेर्देवतायामितोऽञ्च ॥ २. १. १४७ ॥

१. A. शिधि

३. A adds after this sūtra कप ईरेर्लुक् च

२. A. वेरन्

४. A. नृषेः

क्षदेर्युक्ते ॥ २. १. १४८ ॥

रातेडें ॥ २. १. १४९ ॥

हृगमिभ्यां डोः ॥ २ १. १५० ॥

ग्लानुभ्यां डौः ॥ २. १. १५१ ॥

अच्च इः ॥ २. १. १५२ ॥

खनिकष्यज्जसिवसिध्वनिसनिमणिग्रन्थिचरिभ्यश्च ॥ २. १. १५३ ॥

उमे द्वौ च ॥ २. १. १५४ ॥

भुजः कित् ॥ २. १. १५५ ॥

कृगृशृपृकुटिच्छिदिमिदिभ्यश्च ॥ २. १. १५६ ॥

अंहिकुण्ठिकम्पां नलोपश्च ॥ २. १. १५७ ॥

तरतेः सन्वत्तुक्चाभ्यासस्य ॥ २. १. १५८ ॥

इगुपधात्कित् ॥ २. १ १५९ ॥

वौ रिचेर्नु च ॥ २. १. १६० ॥

क्रमितमिनमिस्तम्भामत इच्छ ॥ २. १. १६१ ॥

मनेरुष्य ॥ २. १. १६२ ॥

हलिकलिकलिकलिकटिबटिबुटिकुटिबलिवलिवल्लयलिभ्य इत् ॥ २. १. १६३ ॥

हृषिशिरुहिवृतिविदिकौर्तिभ्यश्च ॥ २. १. १६४ ॥

ॐ मेः संप्रसारणं च ॥ २. १. १६५ ॥

कृशुवसिपिराजिभ्राजिध्वजिसदिह्निकमिधमिफलिकशिवाशिबदिवारिसंप -

तिभ्य इज् ॥ २. १. १६६ ॥

नहो भश्च ॥ २. १. १६७ ॥

अलिशालिपलितलिघसिजम्यणिपणिभ्य इणू ॥ २. १. १६८ ॥

अज्यतिभ्यां पादे च ॥ २. १. १६९ ॥

अशे रुद्र च ॥ २. १. १७० ॥

वातेर्दित् ॥ २. १ १७१ ॥

प्रे ह्यः कृपे ॥ २. १. १७२ ॥

कायः किः ॥ २. १. १७३ ॥

१. A. द्रमे:

३. A. मृगः

२. A. वातो

- वधैरकिः ॥ २. १. १७४ ॥
 सनेर्द्विः ॥ २. १. १७५ ॥
 कौतेर्द्विः ॥ २. १. १७६ ॥
 मुकण्यवद्धिभ्य ईचिः ॥ २. १. १७७ ॥
 श्वेश्चित् ॥ २. १. १७८ ॥
 वेओ डित् ॥ २. १. १७९ ॥
 श्विओ डिः ॥ २. १. १८० ॥
 चमेरुच्चातः ॥ २. १. १८१ ॥
 मुषेः किदुनद् च ॥ २. १. १८२ ॥
 वेतेर्णिः ॥ २. १. १८३ ॥
 वितसिवसिसपिपदिभ्यस्तिप् ॥ २. १. १८४ ॥
 भसेर्गद् च ॥ २. १. १८५ ॥
 यजेस्तिः ॥ २. १. १८६ ॥
 कुंडो यषुद् च ॥ २. १. १८७ ॥
 गिरः पुग्गस्वश्च ॥ २. १. १८८ ॥
 दृक्पिरिषिषिषिमुषिशाशुच्यशिभ्यः क्तिन् ॥ २. १. १८९ ॥
 कुचिओश्चिन्नुक् च ॥ २. १. १९० ॥
 अमेरतिः ॥ २. १. १९१ ॥
 युपाभ्यां कित् ॥ २. १. १९२ ॥
 वहिषसिखल्यतिभ्यश्चित् ॥ २. १. १९३ ॥
 वृओ व्रत च ॥ २. १. १९४ ॥
 वस्यतिभ्यामातिः ॥ २. १. १९५ ॥
 अमौ यामाभ्याम् ॥ २. १. १९६ ॥
 यजो यश्च ॥ २. १. १९७ ॥
 अविभूभ्यामन्तिः ॥ २. १. १९८ ॥
 शैकेरुन्तिः ॥ २. १. १९९ ॥

१. A. कन्य

२. A. द्येश्चित्

३. A. गश्च

४. A. कुन्दो यषुक्

५. A. omits this sūtra.

अजिसङ्ख्यसिन्धुः ॥ २. १. २०० ॥
 सारैरथिन् ॥ २. १. २०१ ॥
 तनेर्दिधिः ॥ २. १. २०२ ॥
 अतेरिधिः ॥ २. १. २०३ ॥
 उपेरधिः ॥ २. १. २०४ ॥
 विदेः किद्रुहं च ॥ २. १. २०५ ॥
 चूर्णगिभ्यां निः ॥ २. १. २०६ ॥
 बहिष्ठुश्रियुधुभ्यो नित् ॥ २. १. २०७ ॥
 शाशीङो ह्रस्वश्च ॥ २. १. २०८ ॥
 घृत्तुघृत्तिप्राचिञ्ज्वरित्वरिभ्यः कित् ॥ २. १. २०९ ॥
 घृषेर्बुद्धिश्च ॥ २. १. २१० ॥
 कत्तुसुद्धुधम्यस्यविधुतिप्रहिरजिकट्यटिभ्यो निः ॥ २. १. २११ ॥
 अदेर्मुहं च ॥ २. १. २१२ ॥
 कृषेरादेश्च ॥ २. १. २१३ ॥
 आङि शृषेस्सनः ॥ २. १. २१४ ॥
 क्षिपेः कित् ॥ २. १. २१५ ॥
 अर्तेरजित् ॥ २. १. २१६ ॥
 शकेरनिः ॥ २. १. २१७ ॥
 नीदलिभ्यां सिः ॥ २. १. २१८ ॥
 अर्तेक च ॥ २. १. २१९ ॥
 अशे रेश च ॥ २. १. २२० ॥
 भुवः विमन् ॥ २. १. २२१ ॥
 क्षणेर्देविः ॥ २. १. २२२ ॥
 अङ्किवङ्किमङ्कयङ्किसयश्रयो रिः ॥ २. १. २२३ ॥
 भूस्रभ्यां कित् ॥ २. १. २२४ ॥

१. A. थिः

२. A. किभूक् च

३. A. मुक्

४. A. शुषः

५. A. अर्तेरीकचू

६. A. दश

७. A. धयिः

रासदिशकिकतिभ्यस्त्रिप् ॥ २. १. २२५ ॥

अदेः क्रिञ्च ॥ २. १. २२६ ॥

कुशिविशिभ्याम् ॥ २. १. २२७ ॥

कुपेर्दुक् च ॥ २. १. २२८ ॥

बल्लयर्तिकृतिभ्यो रिः ॥ २. १. २२९ ॥

अङ्गिजसिसहिभ्य उरिञ् ॥ २. १. २३० ॥

पाठ्यस्त्रिभ्यामलिच् ॥ २. १. २३१ ॥

धृज्मृमाङ्गलिभ्यो लिङ्गिणौकुलिङ्मलिच् ॥ २. १. २३२ ॥

दृष्टृभ्यां विन् ॥ २. १. २३३ ॥

जृष्टृस्तृजागृकनीघृषिभ्यो ण्विन् ॥ २. १. २३४ ॥

छविस्थविकिकिदीविदीदिड्यटविशिबयः ॥ २. १. २३५ ॥

प्लुषिंशुषिकुषिभ्यस्सिक् ॥ २. १. २३६ ॥

अशोर्नेत् ॥ २. १. २३७ ॥

गोपादिप्चनेरसिः ॥ २. १. २३८ ॥

वृष्टृसाभ्यो लुट् च ॥ २. १. २३९ ॥

त्रियो हिक् ॥ २. १. २४० ॥

अवितृस्तृतन्द्भितन्त्रिभ्य ईः ॥ २. १. २४१ ॥

वाते प्रमः कित् ॥ २. १. २४२ ॥

यापो द्वे च ॥ २. १. २४३ ॥

लक्षेर्मुट् च ॥ २. १. २४४ ॥

तुवः कित् ॥ २. १. २४५ ॥

सुवश्चिक् ॥ २. १. २४६ ॥

तनेरनश्च वः ॥ २. १. २४७ ॥

१. A. This and the next sūtra
are written as one sūtra.

२. A. उरिः

३. A. द्विः

४. A. This and the next sūtra
are written as one.

५. A. omits शुषि

६. A. दिट्

७. A. तुवः

पारेरजिः ॥ २. १. २४८ ॥
 मिमेः कित् ॥ २. १. २४९ ॥
 पणेरिज्यादेश्च वः ॥ २. १. २५० ॥
 वशोः कित् ॥ २. १. २५१ ॥
 भृञ् उञ्च ॥ २. १. २५२ ॥
 लङ्घेरटिर्नलोपश्च ॥ २. १. २५३ ॥
 सत्तेरडिः ॥ २. १. २५४ ॥
 ईडेरेविडिङ् ह्रस्वश्च ॥ २. १. २५५ ॥
 भातेर्डेवतुः ॥ २. १. २५६ ॥
 वृद्धिमहिपृषिभ्योऽतिः शतृवञ्च ॥ २. १. २५७ ॥
 गमेर्डित् द्वे च ॥ २. १. २५८ ॥
 संश्चत्तुपङ्गेहदित्यादयः ॥ २. १. २५९ ॥
 ह्रस्वरुहियुषिभ्य इतिः ॥ २. १. २६० ॥
 ताडेर्णिलुक् च ॥ २. १. २६१ ॥
 उदके ष्वेडितिः ॥ २. १. २६२ ॥
 मृड उतिः ॥ २. १. २६३ ॥
 प्रो मुद् च वा ॥ २. १. २६४ ॥
 शकोः कतिः ॥ २. १. २६५ ॥
 यजेः कश्च ॥ २. १. २६६ ॥
 पातेः कृथिः ॥ २. १. २६७ ॥
 युष्यसिभ्यां मदिक् ॥ २. १. २६८ ॥
 त्यजितनियमिभ्यो डितिः ॥ २. १. २६९ ॥
 एतेस्तदिः ॥ २. १. २७० ॥
 शृद्धमसिभ्योऽदिः ॥ २. १. २७१ ॥
 पुरः सुद् च ॥ २. १. २७२ ॥
 हणातेर्ह्रस्वश्च ॥ २. १. २७३ ॥
 त्रिःपुवृषितक्षिराजिघन्विपविष्टुः प्रतिदिवभ्यः कनिच् ॥ २. १. २७४ ॥

१. A omits this sūtra.

३. A. घृ

२. A. डदिः

४. A omits this and the following two sūtras.

सप्यश्रूभ्यां तुह च ॥ २. १. २७५ ॥

तुदाशिभ्यां गुणश्च ॥ २. १. २७६ ॥

श्वन्नुक्षन्पूषन्प्रीहन्क्लेदन्मूर्धन्मज्जन्यमन्विश्वप्सन्परिज्वन्मातरिश्वन्मघ-
वन्प्रावन्नहन्महन्नथर्वजिति ॥ २. १. २७७ ॥

क्षामदिपद्यति[पर्वि]राकिभ्यो वनिप् ॥ २. १. २७८ ॥

शीङ्कुशिरुहिजिक्षिह्वन्सुबुभ्यः कनिप् ॥ २. १. २७९ ॥

सुजेः कश्च ॥ २. १. २८० ॥

ध्याप्योः संप्रसारणं च ॥ २. १. २८१ ॥

अतेर्धश्च ॥ २. १. २८२ ॥

मनिन् ॥ २. १. २८३ ॥

व्योमन्रोमन्लोमन्क्लोमन्हेमन्वेमन्मामन्ललामन्नात्मन्यक्षमन्पक्षमन्भूमन्वंष्मन्
नसीमन्ब्रह्मजिति ॥ २. १. २८४ ॥

गमेरिनिः ॥ २. १. २८५ ॥

आङि च णित् ॥ २. १. २८६ ॥

भुवश्च ॥ २. १. २८७ ॥

प्रे स्थश्च ॥ २. १. २८८ ॥

यातेः प्रतौ च ॥ २. १. २८९ ॥

बुधेश्च ॥ २. १. २९० ॥

परमे स्थः कित् ॥ २. १. २९१ ॥

मन्थाः ॥ २. १. २९२ ॥

पतेः थश्च ॥ २. १. २९३ ॥

अर्तेर्भुक्षिनक् ॥ २. १. २९४ ॥

हजनिभ्यामिमनिच् ॥ २. १. २९५ ॥

भृवृस्तृसृभ्य ईमनिच् ॥ २. १. २९६ ॥

१. A. This and the next sūtra are
written as one.

२. A omits रोमन्

३. A omits वर्ष्मन्

४. A reads this together with
the next sūtra.

५. A. प्रतेन्यश्च

६. A. नङ्

- आपः किन् ह्रस्वश्च ॥ २. १. २९७ ॥
 कङ्कपुचिष्टुवतुष्टुमः ॥ २. १. २९८ ॥
 इणो दमिक् ॥ २. १. २९९ ॥
 कौतेर्दिमिः ॥ २. १. ३०० ॥
 अवतेर्मिः ॥ २. १. ३०१ ॥
 शृपृदुर्वीधुर्वीभ्यः किप् ॥ २. १. ३०२ ॥
 वाद्वाँरौ ॥ २. १. ३०३ ॥
 चतेरुन् ॥ २. १. ३०४ ॥
 दिवेर्दिमिः ॥ २. १. ३०५ ॥
 विदाः किप् ॥ २. १. ३०६ ॥
 विपाशश्च ॥ २. १. ३०७ ॥
 सहेः षप् च ॥ २. १. ३०८ ॥
 सञ्जुषाशिषौ ॥ २. १. ३०९ ॥
 अर्चिरुचिश्चिहुचुपिष्ठदिष्ठिर्दिभ्य ईसिः ॥ २. १. ३१० ॥
 वुहेर्नलोपश्च ॥ २. १. ३११ ॥
 युतेर्निदादेश्च जः ॥ २. १. ३१२ ॥
 सद्दो घ च ॥ २. १. ३१३ ॥
 जनेरुसिः ॥ २. १. ३१४ ॥
 अतिपृथ्वपिथजिथनिभ्यो नित् ॥ २. १. ३१५ ॥
 इणो गित् ॥ २. १. ३१६ ॥
 चक्षेरसिक् च ॥ २. १. ३१७ ॥
 पातेर्दुँसुन् ॥ २. १. ३१८ ॥
 यमिदमिभ्यां डोर्म् ॥ २. १. ३१९ ॥
 भैसुन् ॥ २. १. ३२० ॥
 पिबतेरिञ्च ॥ २. १. ३२१ ॥

१. A omits ह्रस्वश्च.

४. A. दोसः

२. A omits this and the following four sūtras.

५. A. This and the next sūtra are written together.

३. A. इत्.

यजेः श च ॥ २. १. ३२२ ॥

उविरञ्जिन्मृध्वः कित् ॥ २. १. ३२३ ॥

वस्यहिभ्यां णित् ॥ २. १. ३२४ ॥

उपेर्जश्च ॥ २. १. ३२५ ॥

वहेः सुद् च ॥ २. १. ३२६ ॥

स्युरीभ्यां तुद् च ॥ २. १. ३२७ ॥

इणो तुद् च ॥ २. १. ३२८ ॥

शीङः फद् च ॥ २. १. ३२९ ॥

छदिरहो तुद् ह्रस्वश्च ॥ २. १. ३३० ॥

अमेर्भुक् च ॥ २. १. ३३१ ॥

अर्तेरुच्च ॥ २. १. ३३२ ॥

व्याधौ शुर्द् च ॥ २. १. ३३३ ॥

उदके तुद् च ॥ २. १. ३३४ ॥

पातेस्थुर्द् च ॥ २. १. ३३५ ॥

बले जुर्द् च ॥ २. १. ३३६ ॥

यातेर्दुक् च ॥ २. १. ३३७ ॥

नमेश्चित् ॥ २. १. ३३८ ॥

इन्धेर्नलोपश्च ॥ २. १. ३३९ ॥

आपो ह्रस्वो तुद् च वा ॥ २. १. ३४० ॥

अदेर्नु धश्च वा ॥ २. १. ३४१ ॥

इण्विधिभ्यामसिः ॥ २. १. ३४२ ॥

पुंरोरेतःपयस्सु दधः कित् ॥ २. १. ३४३ ॥

रेप्लेक्कणसुप्रसिद्वायसोकस्मुमनस्पुरवस्पुरदंसोऽनेहसङ्गिरोऽप्सरसः ॥

२. १. ३४४ ॥

१. A. ग्रहः

२. A. omits this sūtra.

३. A. पश्च.

४. A. हादिरहोः तुं

५. A. दुर्द्

६. A. शुक्

७. A. स्थक्

८. A. जुक्

९. A. नैवौ

१०. A. This is written as two sūtras.

सरस्वतीकण्ठाभरणम्

[अ. २. पा. १. सू. ३४५.

बवोः कनसिः ॥ २. १. ३४५ ॥

दमेहनसिः ॥ २. १. ३४६ ॥

चदेरमसिः ॥ २. १. ३४७ ॥

अनसि बहेः किप् डश्चानसः ॥ २. १. ३४८ ॥

इति श्रीसरस्वतीकण्ठाभरणनाम्नि व्याकरणे

द्वितीयस्याध्यायस्य प्रथमः पादः

समाप्तः.

१. A. चडे.

२. A. This is written as two sūtras.

अथ द्वितीयः पादः

जीवेरातृकन् वृद्धिश्च ॥ २. २. १ ॥

इण्भीकापाशल्यतिमर्चिनिहाङ्भ्यः कन् ॥ २. २. २ ॥

युशुघुविधूजां दीर्घश्च ॥ २. २. ३ ॥

कुतुस्तृयिकृदाधारार्चिवलिकलिभ्यः कः ॥ २. २. ४ ॥

कृसृवृविपुंषिमुषिमुङ्शुभूभ्यः कित् ॥ २. २. ५ ॥

निष्कतुरुष्कोदकालकेशुल्कभ्वल्ककिञ्जल्कोल्कलेककेकादयः ॥ २. २. ६ ॥

कृसृभृवृस्तुकुक्षुचरिचटिचणितभ्यमिदेविकनिमनिपचिमचिमशिक्षारिकुरिवृ -

तिवलिमल्लिसल्ल्यलिभ्यो वुन् ॥ २. २. ७ ॥

कौ ह्रस्वण्टिरण्टिभ्यः ॥ २. २. ८ ॥

कटेर्नु च वा ॥ २. २. ९ ॥

उदितृचितिपुंलिपिटिपिप्पुसूभ्यः कित् ॥ २. २. १० ॥

कीचकार्भकधमकवधकर्जह्रकैरकैडकाइमकादयः ॥ २. २. ११ ॥

झञिचलिपतिभ्य आकः ॥ २. २. १२ ॥

शलिपटिमनिभ्यो नित् ॥ २. २. १३ ॥

पिनाकापिण्याकइयामाकपुलाकवार्ताकवृन्ताकज्योन्ताकादयः ॥ २. २. १४ ॥

अलिकलिदलिपुंलिबुश्चिस्फटिपिकृषिभ्यः किकन् ॥ २. २. १५ ॥

मुपेर्दीर्घश्च ॥ २. २. १६ ॥

स्यमेर्यण इक् च ॥ २. २. १७ ॥

१. A. विचि

२. A. म्यणि

३. A. कटि

४. A. लिकेभ्यः

५. A. कण्टि

६. A. उडि

७. A. omits पुलि

८. A. जनकै-

९. A. त्यकादयः

१०. A. खलि

११. A. omits पिनाक

१२. A. omits इयामाक

१३. A. omits ज्योन्ताक

१४. A. omits पुलि

पिपीलिकैतिककुशिकद्वदिकमक्षिकादयः ॥ २. २. १८ ॥

अक्षयलि...[इषिशलि]द्विकषिद्विषिद्विशिष्टुद्विलिप्त्यभ्यः कीकन् ॥

२. २. १९ ॥

मृद्रीकान्तिडीकबाहीकवलमीकलमलीककिङ्किणीकपुण्डरीकचञ्चरीकसमी-
कमतीकपूतीकफर्फरीकादयः ॥ २. २. २० ॥

समिकसेरकन् ॥ २. २. २१ ॥

कमितिभ्योर्दुक् च ॥ २. २. २२ ॥

अशिकचोर्दुक् च ॥ २. २. २३ ॥

कुहेः कित् ॥ २. २. २४ ॥

क्रमेः क्रम् च वा ॥ २. २. २५ ॥

वृत्तुकोल्मुकचिबुकचुवृत्तुकजम्बुकगवेषुकामधुकभावुकपृथुकदयः ॥ २. २. २६ ॥

मुकणिजलिलिबन्धिभल्लिभ्य ऊकः ॥ २. २. २७ ॥

शल्लिमण्डभ्यां णित् ॥ २. २. २८ ॥

मधूकोल्कोरवृकुशम्बूकवरूकादयः ॥ २. २. २९ ॥

क्रोङ्को रो लश्च वा ॥ २. २. ३० ॥

रालापार्काभ्यः कित् ॥ २. २. ३१ ॥

कलेरविङ्कः ॥ २. २. ३२ ॥

क्रमेरेलेकः ॥ २. २. ३३ ॥

लूमीशीर्शिशिभ्य आनकः ॥ २. २. ३४ ॥

अनेर्दित् ॥ २. २. ३५ ॥

कनेरीनकः ॥ २. २. ३६ ॥

ह्रस्वितिभिवलित्पुतिभ्यः क्तिकन् ॥ २. २. ३७ ॥

इष्यसिभ्यां लकन् ॥ २. २. ३८ ॥

१. A. पृषि

७. A adds मधूक.

२. A. शिकचोः

८. A omits का.

३. A. कृचू

९. A. रुकः

४. A. बाहुक.

१०. A. omits this and the follow-
ing two sūtras.

५. A omits वृत्तुकजम्बुक

६. A omits पृथुक.

- भियो द्वे च ॥ २. २. ३९ ॥
 ह्रस्वहिपिण्डभ्य ईतकः ॥ २. २. ४० ॥
 कुपेः कित् ॥ २. २. ४१ ॥
 चण्डिभल्लिभ्यामातकः ॥ २. २. ४२ ॥
 श्लेष्मातकाघ्रातकामिलातकपिष्टातकादयः ॥ २. २. ४३ ॥
 शमिमनिभ्यां खः ॥ २. २. ४४ ॥
 मुहेः खर्मूर्च ॥ २. २. ४५ ॥
 इषेः किद् लोपश्च ॥ २. २. ४६ ॥
 महेरुच्चास्य वा ॥ २. २. ४७ ॥
 इयतेरिच्चास्यं वा ॥ २. २. ४८ ॥
 निय ऊनक् च ॥ २. २. ४९ ॥
 पुवो तुं ह्रस्वश्च ॥ २. २. ५० ॥
 अश्रोतेर्डित् ॥ २. २. ५१ ॥
 मैयतेरुद् च ॥ २. २. ५२ ॥
 गृभृस्त्वभ्यो गः ॥ २. २. ५३ ॥
 मुदिखडिङ्गाभ्यः कित् ॥ २. २. ५४ ॥
 गैभ्यदिभ्यां गन् ॥ २. २. ५५ ॥
 भृशुभ्यां किनुण् च ॥ २. २. ५६ ॥
 शृपीङ्भ्यां ह्रस्वश्च ॥ २. २. ५७ ॥
 तडेरागच् ॥ २. २. ५८ ॥
 पतितमितुलभ्योऽङ्गच् ॥ २. २. ५९ ॥
 स्त्रुवृभ्यो णित् ॥ २. २. ६० ॥
 कुरुवृषिस्त्रुदिपिशिभ्यः कित् ॥ २. २. ६१ ॥
 मनस्तुद् च ॥ २. २. ६२ ॥
 कलिस्फुलिभ्यामिङ्गक् ॥ २. २. ६३ ॥
 भृओ भुर्ल च ॥ २. २. ६४ ॥

१. A. मुहेर्मु च.

२. A. यमेरुक् च

३. A omits this and the following six sūtras.

४. A. भुक्

माङि तुलेङ्गच् ॥ २. २. ६५ ॥
 कमितमिर्शमिथ्यो ङित् ॥ २. २. ६६ ॥
 सतैरुच्च ॥ २. २. ६७ ॥
 जनेर्धः ॥ २. २. ६८ ॥
 हणानेः कित् ॥ २. २. ६९ ॥
 सतैरुच्च ॥ २. २. ७० ॥
 कुवश्चट् दीर्घश्च ॥ २. २. ७१ ॥
 सिवेष्टरू च ॥ २. २. ७२ ॥
 कृञश्च ॥ २. २. ७३ ॥
 उच्चेष्टक् ॥ २. २. ७४ ॥
 कवेरचच् ॥ २. २. ७५ ॥
 क्रमेः क च ॥ २. २. ७६ ॥
 मृड इचच् ॥ २. २. ७७ ॥
 नमेडिचच् ॥ २. २. ७८ ॥
 लपेरुचन् कश्च ॥ २. २. ७९ ॥
 गुडेरुचक् ॥ २. २. ८० ॥
 विभ्योङौचच् ॥ २. २. ८१ ॥
 अश्चच् ॥ २. २. ८२ ॥
 गुगम्यविटुदिमुदिभ्यश्चक् ॥ २. २. ८३ ॥
 पूङ्पीङोङ्स्वश्च ॥ २. २. ८४ ॥
 कञ्गुलुञ्छपिलिपिञ्छादयः ॥ २. २. ८५ ॥
 वियो जक् ॥ २. २. ८६ ॥
 पुवो जुक् ह्रस्वश्च ॥ २. २. ८७ ॥
 कुवोर्बुक् च वा ॥ २. २. ८८ ॥
 कुलेरिजक् ॥ २. २. ८९ ॥

१. A omits शमि

२. A. वच

३. A omits this sūtra.

४. A. मुडश्च

५. A. डोङ्च

६. A. बङ्ग च

७. A omits तुदिमुदि

८. A. ऊक्

- कुजोऽञ्जच् ॥ २. २. ९० ॥
 मुर्वैरजग्लोपश्च ॥ २. २. ९१ ॥
 कुटजोऽजर्बल्यजादयः ॥ २. २. ९२ ॥
 हमेर्हः ॥ २. २. ९३ ॥
 लुषेष्टः ॥ २. २. ९४ ॥
 जुकिजनिपणिभ्यो दीर्वश्च ॥ २. २. ९५ ॥
 घण्टाजटासटादयः ॥ २. २. ९६ ॥
 कंसृभृष्टृकुपशकिकङ्किकार्कमर्ष्यविभ्योऽटच् ॥ २. २. ९७ ॥
 कीकटकपटकपटादयः ॥ २. २. ९८ ॥
 किरतेराटग्लश्च वा ॥ २. २. ९९ ॥
 शृङ्गाटकपाटललाटविराटप्रपुनाटादयः ॥ २. २. १०० ॥
 चरेरिटच् भश्च ॥ २. २. १०१ ॥
 डिण्टन् ॥ २. २. १०२ ॥
 कृतृकृपिभ्यः कीटन् ॥ २. २. १०३ ॥
 खञ्जेररीटः ॥ २. २. १०४ ॥
 वृणोतेरुटच् ॥ २. २. १०५ ॥
 नकुटमकुटकुषकुटादयः ॥ २. २. १०६ ॥
 वन्धेः कूटन् ॥ २. २. १०७ ॥
 दुरि द्रोः डूर् च ॥ २. २. १०८ ॥
 चपेरेटच् ॥ २. २. १०९ ॥
 ओ णित् ॥ २. २. ११० ॥
 करोतेरोटच् ॥ २. २. १११ ॥
 बकोट्यक्षोटकौटादयः ॥ २. २. ११२ ॥
 पीङ्गुणिर्कणिभ्यष्टक् ॥ २. २. ११३ ॥
 जूकमिरमिभ्योऽटच् ॥ २. २. ११४ ॥

१. A. वलजात्यजादयः

२. A omits this sūtra.

३. A omits this and the next sūtra.

४. A. चपेरिटकिरतेराटग्लश्च वारच् भश्च.

५. A. वधेरुटन्

६. A. वृक्

७. A omits कणि.

अमन्ताङ्गः ॥ २. २. ११५ ॥

कृत्स्नभृवृत्तभ्योऽण्डः ॥ २. २. ११६ ॥

अण्डैरण्डविचण्डकाण्डभाण्डवतण्डपोमण्डादयः ॥ २. २. ११७ ॥

लगिग्रोदङ्च ॥ २. २. ११८ ॥

व्याडनीडक्रोडकहोडादयः ॥ २. २. ११९ ॥

शमिषणिकुणिभ्यो ढः ॥ २. २. १२० ॥

नभि सहेः षश्चादेः ॥ २. २. १२१ ॥

इत्तुर्विश्रादुषेणिभ्यो णः ॥ २. २. १२२ ॥

वीणास्थूणाहूणभूणक्षूणतूणतृणघृणादयः ॥ २. २. १२३ ॥

अङ्गितक्किक्किम्किक्किपिचुषिभ्योऽणक् ॥ २. २. १२४ ॥

धृषेधिष च ॥ २. २. १२५ ॥

कृकणकुक्कणतृवणोल्वणोरणवक्लणविचक्षणादयः ॥ २. २. १२६ ॥

कृपिचिपिभ्यामाणक् ॥ २. २. १२७ ॥

पाषाणपर्याणकल्याणादयः ॥ २. २. १२८ ॥

गादाभ्यामेणक् ॥ २. २. १२९ ॥

हसिवस्त्रीषुजृष्टृसृवादभ्यमित्पूधूर्विभ्यस्तन् ॥ २. २. १३० ॥

तनिमृष्टभूहिभ्यः कित् ॥ २. २. १३१ ॥

हुँच्छेमुँद् च ॥ २. २. १३२ ॥

घृसिलृसृचृचितिभ्यः कः ॥ २. २. १३३ ॥

तातव्रातालातवसुतपुतपित्तनिमित्तमुस्तपुस्ततृस्तवितस्तादयः ॥ २. २. १३४ ॥

भृदृशिवलियजादिभ्योऽतच् ॥ २. २. १३५ ॥

पृथिरजिसिकिभ्यः कित् ॥ २. २. १३६ ॥

कृविलिभ्यामातच् ॥ २. २. १३७ ॥

जूविशिवहिर्वासिभूजिरेवसाधिभासिगाडिमडिनान्दिभ्योऽन्तच् ॥ २. २. १३८ ॥

१. A. दाण्ड.

४. A. इच्छेमुँद् च

२. A omits तृण

५. A. वित्त

३. A adds

६. A. वपि

पिपेरचोपपाषाः ॥

पराविणो लोपश्च ॥

कलेयुक् च ॥

हितुषोर्मुकूषुको च ॥ २. २. १३९ ॥
 रहिजीविभ्यां यित् ॥ २. २. १४० ॥
 पलिरहिश्वाहभ्य इतन् ॥ २. २. १४१ ॥
 नञ्यापेः ॥ २. २. १४२ ॥
 उचिकुसिपिशिषुषिभ्यः कित् ॥ २. २. १४३ ॥
 हञ इतन् ॥ २. २. १४४ ॥
 अदि भुवो डुतच् ॥ २. २. १४५ ॥
 शक्रेरन्तः ॥ २. २. १४६ ॥
 कषेडित् ॥ २. २. १४७ ॥
 कुलिमयिभ्यामृतक् ॥ २. २. १४८ ॥
 कम्पेरोतो नलोपञ्च ॥ २. २. १४९ ॥
 आङि स्फाथेडित् ॥ २. २. १५० ॥
 नीरमिकुषकाविभ्यः षथन् ॥ २. २. १५१ ॥
 अवे भृञः ॥ २. २. १५२ ॥
 उषिकुषिकमिगार्तिभ्यस्थन् ॥ २. २. १५३ ॥
 सतेर्णित् ॥ २. २. १५४ ॥
 पातृतुदिवचिरिचिसिविविभ्यस्थक् ॥ २. २. १५५ ॥
 संतिन्युत्रोष्विणार्तिशीङ्गापाभ्यः ॥ २. २. १५६ ॥
 गूथयूथप्रोधपृष्ठादयः ॥ २. २. १५७ ॥
 शीङ्शपिशमिगमिबन्दिबन्धिजीविप्राण्युपसृष्टवसिभ्योऽथः ॥ २. २. १५८ ॥
 भृञश्चित् ॥ २. २. १५९ ॥
 विदः कित् ॥ २. २. १६० ॥
 रुवो वा ॥ २. २. १६१ ॥
 जृवुभ्यामृथन् ॥ २. २. १६२ ॥
 शपेर्दन् ॥ २. २. १६३ ॥
 आपो ह्रस्वश्च ॥ २. २. १६४ ॥
 गुवः कित् ॥ २. २. १६५ ॥
 वृतुलुङ्भ्यो जुं च ॥ २. २. १६६ ॥
 ककिमकिभ्यामन्दन् ॥ २. २. १६७ ॥

अलिपुलिकलिभ्यः किन्द्न् ॥ २. २. १६८ ॥

मुचेर्ङ्कुन्दकुन्दौ ॥ २. २. १६९ ॥

यमेरुन्दन् ॥ २. २. १७० ॥

ककेरुदन् णिच्च वा २. २. १७१ ॥

अतिबुदोर्बुक् च ॥ २. २. १७२ ॥

स्कन्दमिभ्यां घः ॥ २. २. १७३ ॥

कुवोऽन्धन् ॥ २. २. १७४ ॥

नौ स्यतेरधक् ॥ २. २. १७५ ॥

मङ्गेर्नलोपश्च ॥ २. २. १७६ ॥

इषेरधक् ॥ २. २. १७७ ॥

धापृवस्यज्यतिसिबिभ्यो नः ॥ २. २. १७८ ॥

उपिशुषिकृषीण्जिमीङ्बुधिभ्यः कित् ॥ २. २. १७९ ॥

ब्रधेर च ॥ २. २. १८० ॥

सुवो दीर्घश्च ॥ २. २. १८१ ॥

कृवृष्यनिभ्यो नित् ॥ २. २. १८२ ॥

रमेस्त च ॥ २. २. १८३ ॥

रात्रामात्रासुन्नष्टुन्ननिन्नदिश्रक्तत्ताश्नश्नृणामीश्नतीश्नस्तेनफेनद्वयेनज्यौत्ता -

दयः ॥ २. २. १८४ ॥

श्रुयुखबुज्यसिरसिचिह्निभ्यो युञ्च् ॥ २. २. १८५ ॥

अशो रश च ॥ २. २. १८६ ॥

उन्देर्नलोपश्च ॥ २. २. १८७ ॥

रञ्जेर्युञ्च् ॥ २. २. १८८ ॥

भुवः किद्वा ॥ २. २. १८९ ॥

कृपृव्रजिनिधाभ्यः क्युः ॥ २. २. १९० ॥

हनो जघ च ॥ २. २. १९१ ॥

मन्मनगहनगृज्जादयः ॥ २. २. १९२ ॥

ह्रस्वविभ्यामिनच् ॥ २. २. १९३ ॥

१. A. बुक्

२. A. इषिशुषिणिमीङ्

३. A. कृपृ

४. A. युक् च

५. A. भृज्यो मिन च

- वृजिनाजिनकठिनादयः ॥ २. २. १९४ ॥
 द्रुदक्षिभ्यामिनन् ॥ २. २. १९५ ॥
 विपिनेरिणतुहिनमहिनादयः ॥ २. २. १९६ ॥
 खलेरीनच् ॥ २. २. १९७ ॥
 पठर्णिन् ॥ २. २. १९८ ॥
 भर्त्यजिह्वतृधृदारियमिभ्य उन्नन् ॥ २. २. १९९ ॥
 लपेः श च ॥ २. २. २०० ॥
 पिशिमिथिभ्यां कित् ॥ २. २. २०१ ॥
 फलेर्गुक् च ॥ २. २. २०२ ॥
 अजेस्तुणे चित् ॥ २. २. २०३ ॥
 शकेरुनः ॥ २. २. २०४ ॥
 वीपतिभ्यां तनन् ॥ २. २. २०५ ॥
 पृपूभ्यां कित् ॥ २. २. २०६ ॥
 अलितलिशीङ्खपाभ्यः पः ॥ २. २. २०७ ॥
 केशुकुसुस्तुयुरूपां पञ्च च ॥ २. २. २०८ ॥
 बाष्पशष्पनिबोष्पशिलपञ्चुपनीपचम्पाशम्पादयः ॥ २. २. २०९ ॥
 उषिकुषिकुटिदलिकुल्लिखजिभ्यः कपन् ॥ २. २. २१० ॥
 सत्तेरपञ्चुक् च ॥ २. २. २११ ॥
 विटपविष्टपोलपकुणपकुतपचातपशिशापादयः ॥ २. २. २१२ ॥
 विशोरिपक् ॥ २. २. २१३ ॥
 दलेरीपः दिङ् च ॥ २. २. २१४ ॥
 आङेरुपगुञ्जोपघायाः ॥ २. २. २१५ ॥
 अशेरुपञ्च पञ्च ॥ २. २. २१६ ॥
 गुरेः फलञ्च ॥ २. २. २१७ ॥
 खिफाशफकफादयः ॥ २. २. २१८ ॥

१. A. व्रजिनाकठि-

२. A. मनिक्

३. A. अतिविह्वल

४. A. omits च

५. A. शृङ्ख

६. A. सत्तेरपञ्चुक्

७. A. आरुप

- नितमिशमिभ्यां वः ॥ २. २. २१९ ॥
 अमेर्णिद्वा ॥ २. २. २२० ॥
 अलशालोरत उच्च ॥ २. २. २२१ ॥
 निम्बबिम्बडिम्बहिडिम्बस्तम्बस्त्रास्त्रद्वयः ॥ २. २. २२२ ॥
 कृकदिकडिभ्योऽम्बच् ॥ २. २. २२३ ॥
 केदेर्णित् पक्षिणि ॥ २. २. २२४ ॥
 निकुरिकुटिभ्यामुम्बक् ॥ २. २. २२५ ॥
 ददलिभ्यां भः ॥ २. २. २२६ ॥
 गिरो मन् ॥ २. २. २२७ ॥
 इणः कित् ॥ २. २. २२८ ॥
 कृशृवल्लिरासिगर्दिभ्योऽभच् ॥ २. २. २२९ ॥
 सनेर्डित् ॥ २. २. २३० ॥
 ऋषिवृषिभ्यां कित् ॥ २. २. २३१ ॥
 कृजोऽम्मच् ॥ २. २. २३२ ॥
 सेरिभेज्जट् च ॥ २. २. २३३ ॥
 टिकेष्टस्तुट् च ॥ २. २. २३४ ॥
 ककेरुमः ॥ २. २. २३५ ॥
 कुकेः कुक् च ॥ २. २. २३६ ॥
 दमेर्दो डुण्डुक् च ॥ २. २. २३७ ॥
 क उम्मक् ॥ २. २. २३८ ॥
 कसेरुच्चातः ॥ २. २. २३९ ॥
 अर्तीरिस्तुसुडुक्षिष्यक्षिव्यामायापदिशृनीभ्यो मन् ॥ २. २. २४० ॥
 प्रसेरा च ॥ २. २. २४१ ॥
 स्यविसिविशुषिष्ठुभ्यः कित् ॥ २. २. २४२ ॥
 गुलिविलिर्मिलिसिर्घान्धिधूय्याहिरुभ्यो मक् ॥ २. २. २४३ ॥
 तिजियुजिरुचाम् कु च ॥ २. २. २४४ ॥

१. A. कृकदिकडिभ्योऽम्ब

२. A. कदेर्णित्

३. A. मद्रुथ.

४. A. कम

५. A. स्तुभदाक्षि-

६. A. omits मिलि.

अवतेर्ह्रस्वश्च ॥ २. २. २४५ ॥

मियः खुग्वा ॥ २. २. २४६ ॥

ग्रीष्मघर्मकूर्मसूर्मसुहाजाल्मादयः ॥ २. २. २४७ ॥

प्रथिचरिकलिकर्दिष्टृभ्योऽमन्च् ॥ २. २. २४८ ॥

अवेर्धश्च वा ॥ २. २. २४९ ॥

दाणो डिमच् ॥ २. २. २५० ॥

डिमेः कित् ॥ २. २. २५१ ॥

कुथेरुमक् ॥ २. २. २५२ ॥

कसेरुच्चातः ॥ २. २. २५३ ॥

कुदकुकोर्त्तु च ॥ २. २. २५४ ॥

गुधेरुमः ॥ २. २. २५५ ॥

इति श्रीसरस्वतीकण्ठाभरणनाम्नि व्याकरणे

द्वितीयाध्यायस्य द्वितीयः पादः

समाप्तः.

तृतीयः पादः

माच्छासाशलिकलिवलिससिसविकनिमनिबन्धिन्यो यः ॥ २. ३. १ ॥

सञ्ज्ञार्थश्च ॥ २. ३. २ ॥

जनिजापुणिकृतिभ्यः क्यप् ॥ २. ३. ३ ॥

मध्यविन्ध्यशिक्ष्यान्यपर्जन्यवदान्याध्वयाहर्म्यधिष्ण्यवस्त्यागस्त्यपुलस्त्यापत्य-

सत्यकुड्यकुल्याहल्यादयः ॥ २. ३. ४ ॥

तनिमलिवलिभ्योऽयन् ॥ २. ३. ५ ॥

हृओ दुक् किच्च ॥ २. ३. ६ ॥

किसलयगयगवयमुकयकेकयादयः ॥ २. ३. ७ ॥

कषिकुलिल्ललिकलिभ्य आयकृ ॥ २. ३. ८ ॥

श्रुदक्षिस्पृहिभ्य आद्यः २. ३. ९ ॥

ददक्षि सुजो डित् ॥ २. ३. १०. ॥

कौत्तरियः ॥ २. ३. ११ ॥

कृञः कित् ॥ २. ३. १२ ॥

मृजेर्बालीयर ॥ २. ३. १३ ॥

वियस्तु च ॥ २. ३. १४ ॥

मदेः स्यन् ॥ २. ३. १५ ॥

रुचिभुजिभ्यामिक् च ॥ २. ३. १६ ॥

वचेरध्यक तश्च ॥ २. ३. १७ ॥

वृद्ध एन्यः ॥ २. ३. १८ ॥

अतैरन्यत ॥ २. ३. १९ ॥

हृज हृज ॥ २. ३. २० ॥

स्फायितश्चिवश्चिशकिरिँपिपक्षिपिक्षुदिसृपितृपिवन्धन्दिश्वितिवृत्यजिनीपदिम-

दिमुदिरुदिल्लिदिभन्दिमन्दिचन्दिदसिदहिहसिघासदभवसिशुचिशुभि-
म्यो एक ॥ २. ३. २१ ॥

१. A. जन्यपुणि

३. A. मृशेलीयत

૨. A. શ્રુક્ષિ

४. A. रिचि

चकिरम्योरुच्चोपधायाः ॥ २. ३. २२ ॥

वौ कसेः ॥ २. ३. २३ ॥

शदेरू च ॥ २. ३. २४ ॥

स्थश्च ॥ २. ३. २५ ॥

तस्यम्यर्दिजीनां दीर्घश्च ॥ २. ३. २६ ॥

दुरीणो लोपश्च ॥ २. ३. २७ ॥

कृतेः कूच्छौ च ॥ २. ३. २८ ॥

वृधिसधिवपीन्दिवज्यगिभीणूभ्यो रन् ॥ २. ३. २९ ॥

अन्ध्ररन्ध्रसिलिन्ध्रोढैपुण्डतीवनीवशीव्रोग्रगौरेरामद्रसान्द्रगुन्द्रादयः ॥ २. ३. ३० ॥

सुसुधागृधिभ्यः कन् ॥ २. ३. ३१ ॥

शुसिचिर्मिभ्यो दीर्घश्च ॥ २. ३. ३२ ॥

वाविन्धेः ॥ २. ३. ३३ ॥

अच्छेररः ॥ २. ३. ३४ ॥

कगघजझद्वबभमभ्यः सधात्वादिष्टित् ॥ २. ३. ३५ ॥

मुदेर्गुक् च ॥ २. ३. ३६ ॥

गुरेर्जक् च ॥ २. ३. ३७ ॥

सुन्दिकन्दिमन्दिमन्थिमज्जिपिञ्जिपिञ्जमिचमिचटिवठिमठिदेविवासिकास्यर्ति -

कुटिकबिशिविदविफदिवदिभ्यो नित् ॥ २. ३. ३८ ॥

जठरपिठरकुररक्रकरमकरशिखरशेखरोदरडहरकुहरकूर्परकर्परशफरडमरडा-

मरपामरसागरतोमराजगरादयः ॥ २. ३. ३९ ॥

अग्यङ्गिमन्दिमदिकडिकासिभ्य आरन् ॥ २. ३. ४० ॥

किञ्जिसृजिभ्यां चित् ॥ २. ३. ४१ ॥

कृजो मुद् च ॥ २. ३. ४२ ॥

तुषिर्कुठिभ्यां किञ्च ॥ २. ३. ४३ ॥

कमेरत उच्च ॥ २. ३. ४४ ॥

शृङ्गारभृङ्गारकलहारकान्तारकेदारकोविदारकर्षुदारकाञ्चनारादयः ॥ २. ३. ४५ ॥

१. A. रुच्

४. A. चिभ्यां

२. A. वज्यवर्गि,

५. A. मुक्

३. A. न्ध्र

६. A. कठि

इषिरचिखितिमिमिहिमदिचन्दिचन्दिस्त्रिदिवाधिभ्यः किरच् ॥ २. ३. ४६ ॥
 स्थिरस्फिराजिरशिशिरशित्थिरस्थविरकविराशिरशिविरसरिरादयः ॥ २. ३. ४७ ॥
 कशशोडीमक्षिकुटिपटिपूङ्म्य ईरच् ॥ २. ३. ४८ ॥
 वशिघसिकुरिकुलिभ्यः कित् ॥ २. ३. ४९ ॥
 डिण्डीरवानीराभीरगभीरगम्भीरकुम्भीरकश्मीरकीरजम्बीरकिम्भीरादयः ॥
 २. ३. ५० ॥
 क्वैविमदिवासिमसिचतिचङ्कचकिभ्य उरच् ॥ २. ३. ५१ ॥
 मुर्मुरमुकुरदुर्दुर्चिकुरकुक्कुरकुक्कुरकुक्कुन्दुरोन्दुरनूपुरविथुरमदुरवागुरादयः ॥
 २. ३. ५२ ॥
 असेहरन् ॥ २. ३. ५३ ॥
 शावशेरत्तौ ॥ २. ३. ५४ ॥
 मसेरुरन् ॥ २. ३. ५५ ॥
 कुजश्चुक् च २. ३. ५६ ॥
 खर्जिखडिक्पिबल्लिमयिमण्डिभ्य ऊरः ॥ २. ३. ५७ ॥
 तलिमलिशलिभ्यो णित् ॥ २. ३. ५८ ॥
 विड्वरसिन्दूरपत्तूरधुस्तूरादयः ॥ २. ३. ५९ ॥
 पतिकठिकुठिकुबिगविगुविदंशिभ्य परक् ॥ २. ३. ६० ॥
 सतेरमूलेरमुदेरादयः ॥ २. ३. ६१ ॥
 कठिचकिभ्यामोरः ॥ २. ३. ६२ ॥
 कशेरत इच्च ॥ २. ३. ६३ ॥
 शृवृकिभ्यः कैरन् ॥ २. ३. ६४ ॥
 सूपुविभ्यां कित् ॥ २. ३. ६५ ॥
 अनिकाभ्यां तरच् ॥ २. ३. ६६ ॥
 इण्पूभ्यां कित् ॥ २. ३. ६७ ॥
 कैयजिमामद्यशूभ्यः सरन् ॥ २. ३. ६८ ॥

१. A omits खदि

५. A. कुगडिदंशि

२. A. कर्विमन्दि

६. A. किरन्

३. A omits मुर्मुर... कुक्कुर

७. A. कविमन्दि-

४. A. धुर्धूरादयः

वसेश्च ॥ २. ३. ६९ ॥

सपूर्वाञ्चित् ॥ २. ३. ७० ॥

इडावत्सरः ॥ २. ३. ७१ ॥

ऋषितनिक्रूकिभ्यः कित् ॥ २. ३. ७२ ॥

कृशृगृवतिक्रूडिभ्यः स्वरच् ॥ २. ३. ७३ ॥

छित्त्वरछत्त्वरधीवरपीवरचीवरगह्वरोपह्वरसंयद्वरानिषद्वरोदुम्बरकूबरतूवरा-
दयः ॥ २. ३. ७४ ॥

कैलेरेवरः ॥ २. ३. ७५ ॥

ष्टून् ॥ २. ३. ७६ ॥

भ्रस्तिजगमिनमिनशिहनिविष्यैशां वृद्धिश्च ॥ २. ३. ७७ ॥

दिवेद्यौ च ॥ २. ३. ७८ ॥

उपिखनिसुम्भ्यः कित् ॥ २. ३. ७९ ॥

स्त्यायेर्डित् ॥ २. ३. ८० ॥

हुयामाश्रुलुपिवसिभ्यस्त्वन् ॥ २. ३. ८१ ॥

गमेरा च ॥ २. ३. ८२ ॥

अभिचिमिदिशंसिभ्यः कित् ॥ २. ३. ८३ ॥

पूडो ह्रस्वश्च ॥ २. ३. ८४ ॥

गुवृवीपचिवचियमिमनितनिसदिक्षदिक्षिभ्यो नित् ॥ २. ३. ८५ ॥

अमियजिवधिपतिकलिनक्षिभ्योऽन्नन् ॥ २. ३. ८६ ॥

वृवाञ्चित् ॥ २. ३. ८७ ॥

अशिवादिर्कटिभ्य इत्रः ॥ २. ३. ८८ ॥

त्रादिभ्य उत्रः ॥ २. ३. ८९ ॥

स्याशफ्यमिभ्यो लः ॥ २. ३. ९० ॥

शीङः कृन् ॥ २. ३. ९१ ॥

१. A. वदेश्च

२. कुटि

३. A. omits कूवर.

४. A. omits this sūtra.

५. A. This is written as part of

२. ३. ७४.

६. A. विष्यसां

७. A. omits this and the follow-
ing three sūtras.

८. A. omits यदि

९. A. कुटि

१०. A. omits this sūtra.

मिल्लाच्छभल्लसौविदल्लादयः ॥ २. ३. ९२ ॥

मङ्गिमृदिमण्डिकुण्डिकान्दिभ्योऽलच् ॥ २. ३. ९३ ॥

लङ्गेदीर्घश्च ॥ २. ३. ९४ ॥

ऋजनोर्गुक् च ॥ २. ३. ९५ ॥

कुमयिमिशमिशकिंशवितृपिकुंविशलिकलिपंलिभ्योऽलक् ॥ २. ३. ९६ ॥

वृषिपटिदेविकेविविचिपिभ्यश्चित् ॥ २. ३. ९७ ॥

कुगुध्वश्चिचश्चिवहिदिहितृसुसुसिभ्यो लः ॥ २. ३. ९८ ॥

मुरलोरलमुसलकुशलकोमलकोहलविरलकेरलकुन्तलकपिञ्जलकज्जलेज्जलच्छ -

गलभगलालहलकहलकाहलनाहलानलयुगलपिप्पलादयः ॥ २. ३. ९९ ॥

ऋकृमृवृचपिभ्य आलच् ॥ २. ३. १०० ॥

तमिविडिमृणिकुणिकुलिपलिपश्चिवाङ्भिः कालन् ॥ २. ३. १०१ ॥

कम्पेर्नलोपश्च ॥ २. ३. १०२ ॥

भञ्जेर्गश्च ॥ २. ३. १०३ ॥

सर्तेर्गुक् च ॥ २. ३. १०४ ॥

स्थालचात्वालकालालङ्कालहिन्तालवेतालजम्बालादयः ॥ २. ३. १०५ ॥

पतिचण्डिभ्यामालञ् ॥ २. ३. १०६ ॥

कुटिमहिमिथ्यनिभ्यः किलच् ॥ २. ३. १०७ ॥

भडिलमण्डिलशण्डिलस्थण्डिलकोकिलकपिलविचकिलादयः ॥ २. ३. १०८ ॥

हृषिवृतिचटितण्डिशकिशङ्कयुत्कण्ठिभ्य उलच् ॥ २. ३. १०९ ॥

निचुलवञ्जुलवकुलतुमुलपृथुलस्थूलविसंस्थुलादयः ॥ २. ३. ११० ॥

पिञ्ज ऊलच् ॥ २. ३. १११ ॥

कुसूलकुकूलदुकूलताम्बूलबलूललालूलशार्दूलादयः ॥ २. ३. ११२ ॥

महरेलच् ॥ २. ३. ११३ ॥

कटिपटिभ्यामोलः ॥ २. ३. ११४ ॥

कपोलकल्लोलकक्कोलमक्कोलादयः ॥ २. ३. ११५ ॥

वलेः कलच् ॥ २. ३. ११६ ॥

१. A omits शवि

२. A omits कुवि

३. A omits पलि

४. A. चमि

५. A adds कुहि

६. A. जङ्गल

७. A omits शकि

मिञः खलञ्च ॥ २. ३. ११७ ॥

श्रो तुं ह्रस्वश्च ॥ २. ३. ११८ ॥

शमिकमिभ्यां बलच् ॥ २. ३. ११९ ॥

डुकुटिकशिशालिभ्यः कमलच् ॥ २. ३. १२० ॥

वतेः खलक् ॥ २. ३. १२१ ॥

शीङो बलञ्चैव नौ ॥ २. ३. १२२ ॥

तुल्वलेल्वलपल्वलादयः ॥ २. ३. १२३ ॥

शृसृह्रसिभ्यो वः ॥ २. ३. १२४ ॥

उर्ध्वश्च ॥ २. ३. १२५ ॥

गन्धेररक् च ॥ २. ३. १२६ ॥

इण्शीङ्याशालापदिभ्यो नित् ॥ २. ३. १२७ ॥

इण्वनिघृष्वरिष्वलिष्वादयः ॥ २. ३. १२८ ॥

अशून्मुपिलटिखटिकणिविलिनलिशालिखलिभ्यः कन् ॥ २. ३. १२९ ॥

शीङापो ह्रस्वश्च ॥ २. ३. १३० ॥

यसेहं च ॥ २. ३. १३१ ॥

लिहेर्जिह्व च ॥ २. ३. १३२ ॥

नञि भुवो डित् ॥ २. ३. १३३ ॥

कुडिकित्तिपणिपेलपल्लिवल्लिमालिभ्योऽवक् ॥ २. ३. १३४ ॥

कैरवभैरवकैरण्डवादीनवादयः ॥ २. ३. १३५ ॥

शृणोतेरावः ॥ २. ३. १३६ ॥

प्रथेः षिवन् पृथ च ॥ २. ३. १३७ ॥

अमेरीवः ॥ २. ३. १३८ ॥

ग्रसेर्डित् ॥ २. ३. १३९ ॥

कुदापाभ्यः शः ॥ २. ३. १४० ॥

वृभृवम्यमिकुभ्यः शक् ॥ २. ३. १४१ ॥

कलेरशच् ॥ २. ३. १४२ ॥

इणस्तुद् च ॥ २. ३. १४३ ॥

१. A. खलञ्च

२. A. वाल्नौ

३. A. खणिवशिबिलिनलि

४. A. This portion is written as a separate sūtra.

- पलेराशन् ॥ २. ३. १४४ ॥
 कनेरी चातः ॥ २. ३. १४५ ॥
 कणिकुलिवलिबलिभ्यः किशच् ॥ २. ३. १४६ ॥
 तिनिशोतिशबालिशदयः ॥ २. ३. १४७ ॥
 अतैः पिशन् ॥ २. ३. १४८ ॥
 अङ्गिमस्त्रिभ्यामुशच् ॥ २. ३. १४९ ॥
 शुभाभ्यां षः ॥ २. ३. १५० ॥
 स्नुमुभ्यां कित् ॥ २. ३. १५१ ॥
 कलेर्मषक् ॥ २. ३. १५२ ॥
 कुलेश्च माषक् ॥ २. ३. १५३ ॥
 जलेराषः ॥ २. ३. १५४ ॥
 अविमह्योष्टिषच् ॥ २. ३. १५५ ॥
 रुहेर्बुद्धिश्च ॥ २. ३. १५६ ॥
 तवेर्णिद्धा ॥ २. ३. १५७ ॥
 नैजि व्यथेः ॥ २. ३. १५८ ॥
 कलेर्बुगिञ्चोपधायाः ॥ २. ३. १५९ ॥
 कृतृभ्यामीषन् ॥ २. ३. १६० ॥
 क्वाजिशृपृभ्यः कित् ॥ २. ३. १६१ ॥
 उपेर्नक् लोपश्च ॥ २. ३. १६२ ॥
 अमेर्वरट् च ॥ २. ३. १६३ ॥
 ऋपृकृपिहपिनहिकलिभ्य उपन् ॥ २. ३. १६४ ॥
 पुरः किञ्च ॥ २. ३. १६५ ॥
 जृपृकृमञ्जिपीयिह्न्यङ्गिगण्डिभ्य ऊपन् ॥ २. ३. १६६ ॥
 यूषशृषार्कलृषकारूपकोरदूषाटरूपशैलृषादयः ॥ २. ३. १६७ ॥
 कइयशिपचिमुचियजिह्निकमिवदिवामान्याभ्यः सः ॥ २. ३. १६८ ॥
 प्लुषेरञ्चोपधायाः ॥ २. ३. १६९ ॥

१. A. कियप्

२. A omits this sūtra.

३. A omits this and the following three sūtras.

४. A. मस्त्रिभ्यामुशचि

ऋचिरि पिकुतिवृश्चिश्चुगृदिभ्यः कित् ॥ २. ३. १७० ॥

अमेर्निन्त् ॥ २. ३. १७१ ॥

उन्देर्नलोपश्च ॥ २. ३. १७२ ॥

पन्थल्यवैरन्धिरभिचमिचट्यतितमियुभ्योऽसच् ॥ २. ३. १७३ ॥

वेतसतामरससारसादयः ॥ २. ३. १७४ ॥

पीडो नसक् ॥ २. ३. १७५ ॥

कुपियुवलिभ्य आसः ॥ २. ३. १७६ ॥

किलेः कित् ॥ २. ३. १७७ ॥

कुरः पासः ॥ २. ३. १७८ ॥

पटिबीभ्यां टिसडिसचौ ॥ २. ३. १७९ ॥

तालैरीसच् ॥ २. ३. १८० ॥

व्रपेरुसच् ॥ २. ३. १८१ ॥

अलेरम्भुसः ॥ २. ३. १८२ ॥

लैजो हः ॥ २. ३. १८३ ॥

हिंसेः कित् सि च ॥ २. ३. १८४ ॥

कलेरहः ॥ २. ३. १८५ ॥

अनेरोकहः ॥ २. ३. १८६ ॥

कटेराहः ॥ २. ३. १८७ ॥

निरिण ऊहक् ॥ २. ३. १८८ ॥

दैस्त्यूहः ॥ २. ३. १८९ ॥

वलेरक्षन् ॥ २. ३. १९० ॥

लाक्षाद्राक्षामिक्षादयः ॥ २. ३. १९१ ॥

इति श्रीसरस्वतीकण्ठाभरणानि व्याकरणे

द्वितीयाध्यायस्य तृतीयः पादः

समाप्तः.

१. A omits रिषि

२. A. अजे

३. A. विरंभि

४. A wrongly adds a number of sūtras belonging to the next pāda.

५. A. सुजो

६. A. तदेरूहः

अथ चतुर्थः पादः

- उणादयो भूतेऽपि ॥ २. ४. १ ॥
 भविष्यति गम्यादयः ॥ २. ४. २ ॥
 यावत्पुनानिपातयोर्लट् ॥ २. ४. ३ ॥
 कयाकह्योर्वा ॥ २. ४. ४ ॥
 किंवृत्ते लिप्सायाम् ॥ २. ४. ५ ॥
 लिप्स्यमानसिद्धौ च ॥ २. ४. ६ ॥
 लोट् लक्षणे च ॥ २. ४. ७ ॥
 लिङ् चोर्ध्वमौहूर्तिकं ॥ २. ४. ८ ॥
 माङि लुङ् ॥ २. ४. ९ ॥
 स्मपरे लङ् च ॥ २. ४. १० ॥
 अनद्यतने लुट् ॥ २. ४. ११ ॥
 परिदेवने च ॥ २. ४. १२ ॥
 न व्यामिश्रे ॥ २. ४. १३ ॥
 लृट् ॥ २. ४. १४ ॥
 शतृशानचौ वास्य लङ् ॥ २. ४. १५ ॥
 क्रियायां च क्रियार्थायाम् ॥ २. ४. १६ ॥
 ण्वुल् च ॥ २. ४. १७ ॥
 कर्मणि चाण् ॥ २. ४. १८ ॥
 भावे तुमुन् ॥ २. ४. १९ ॥
 भाववचनाञ्च ॥ २. ४. २० ॥
 घञ् ॥ २. ४. २१ ॥

१. A omits अपि and reads next
 sūtra along with this.
 २. A omits this sūtra.
 ३. A. This sūtra is read after
 the next.

४. A. चङ्क्रियायाम्
 ५. A. तुमुन् भावे. The two words
 are written as two different
 sūtras.

पदरुजविशिष्यः कर्तरि ॥ २. ४. २२ ॥

स्पृशेरुपतापे ॥ २. ४. २३ ॥

दृजभ्यां णिलुक् च ॥ २. ४. २४ ॥

सर्तैः स्थिरव्याधिबलमत्स्येषु ॥ २. ४. २५ ॥

अकर्तरि कारके च संज्ञायाम् ॥ २. ४. २६ ॥

संख्यातात्परिमाणाख्यायाम् ॥ २. ४. २७ ॥

इडश्च ॥ २. ४. २८ ॥

अपादाने षिद्धा ॥ २. ४. २९ ॥

शृणोतेर्वायुवर्णनिवृतावरणेषु ॥ २. ४. ३० ॥

युजेः कालहलाङ्गयुग्मेषु कित् ॥ २. ४. ३१ ॥

उपसर्गे युवः ॥ २. ४. ३२ ॥

वौ क्षुश्रुवः ॥ २. ४. ३३ ॥

यमियुदुद्रुवः ॥ २. ४. ३४ ॥

अनुपसर्गाद्वा ॥ २. ४. ३५ ॥

व्यनुप्रेषु च भुवः ॥ २. ४. ३६ ॥

उदि च नियः ॥ २. ४. ३७ ॥

अवेः ॥ २. ४. ३८ ॥

परौ द्यूते ॥ २. ४. ३९ ॥

प्रे द्रुस्तुभ्याम् ॥ २. ४. ४० ॥

सुवोऽनुपसर्गाच्च ॥ २. ४. ४१ ॥

अ्रियः ॥ २. ४. ४२ ॥

उदि वा ॥ २. ४. ४३ ॥

निरभ्योः पूढभ्याम् ॥ २. ४. ४४ ॥

१. A. जृष्टणिम्यां

२. A. omits कित्.

३. A. रुवः

४. A. क्ष

५. A. समि.

६. A. This and the next sūtra
are written together.

७. A. सुवो

८. A. This and the next sūtra
are written together.

उन्नयोर्ध्रः ॥ २. ४. ४५ ॥
 किरौ धान्ये ॥ २. ४. ४६ ॥
 नौ वृजः ॥ २. ४. ४७ ॥
 यज्ञे समि स्तुवः ॥ २. ४. ४८ ॥
 प्रेस्तोऽन्यत्र ॥ २. ४. ४९ ॥
 प्रथने वावशब्दे ॥ २. ४. ५० ॥
 छन्दो नास्ति च ॥ २. ४. ५१ ॥
 अवे च ॥ २. ४. ५२ ॥
 श्रो वा ॥ २. ४. ५३ ॥
 इणो नावभ्रेषे ॥ २. ४. ५४ ॥
 परावतुपात्यये ॥ २. ४. ५५ ॥
 व्युपयोः शीङः ॥ २. ४. ५६ ॥
 प्रत्यासत्तौ चेरस्तेये ॥ २. ४. ५७ ॥
 शरीरनिवासयोः कैश्चादेः ॥ २. ४. ५८ ॥
 चित्तौ च ॥ २. ४. ५९ ॥
 सङ्गे चानौत्तराधर्ये ॥ २. ४. ६० ॥
 ऊदि शुपूद्रवः ॥ २. ४. ६१ ॥
 ग्रहश्च ॥ २. ४. ६२ ॥
 न्यवयोराक्रोशे ॥ २. ४. ६३ ॥
 समि मुद्यौ ॥ २. ४. ६४ ॥
 परौ यज्ञे ॥ २. ४. ६५ ॥
 प्रे लिप्सायाम् ॥ २. ४. ६६ ॥
 वा प्रे वणिजाम् ॥ २. ४. ६७ ॥
 रइमौ च ॥ २. ४. ६८ ॥
 अवे वर्षप्रतिबन्धे ॥ २. ४. ६९ ॥
 आङि रुमुभ्याम् ॥ २. ४. ७० ॥

१. A. This and the next sūtra
are written together.

२. A. This part is written as a
separate sūtra.

३. A. उजि

४. A. omits sūtras ६२—१३०.

- परौ सुबोऽवज्ञाने ॥ २. ४. ७१ ॥
वृणोतेराच्छादने ॥ २. ४. ७२ ॥
क्रियाभ्यावृत्तिसमयसमूहेषु च ॥ २. ४. ७३ ॥
स्थान्नाप्राव्यधिहनिशुधादिभ्यः कः ॥ २. ४. ७४ ॥
परच् ॥ २. ४. ७५ ॥
नपुंसके भीवृष्यादिभ्यः ॥ २. ४. ७६ ॥
ऋदोरप् ॥ २. ४. ७७ ॥
वृद्धवशिनिश्चरणिगमिग्रहः ॥ २. ४. ७८ ॥
अक्षेषु ग्लहः ॥ २. ४. ७९ ॥
अदेरुपसर्गे ॥ २. ४. ८० ॥
नौ ण च ॥ २. ४. ८१ ॥
व्यधिजपिभ्यामनुपसर्गे ॥ २. ४. ८२ ॥
स्वनिहसिभ्यां वा ॥ २. ४. ८३ ॥
यमे समुपनिविषु च ॥ २. ४. ८४ ॥
नौ गदनदपठस्वनिभ्यः ॥ २. ४. ८५ ॥
कणोऽनुपसर्गाच्च ॥ २. ४. ८६ ॥
उपसर्गे च वीणायाः ॥ २. ४. ८७ ॥
नित्यं पणः परिमाणे ॥ २. ४. ८८ ॥
मदोऽनुपसर्गात् ॥ २. ४. ८९ ॥
प्रसमो हर्षे ॥ २. ४. ९० ॥
समुदो रजः पशुषु ॥ २. ४. ९१ ॥
प्रजने सतैः ॥ २. ४. ९२ ॥
न्यभ्युपविषु हः संप्रसारणं च ॥ २. ४. ९३ ॥
आळि शुद्धे ॥ २. ४. ९४ ॥
निपाने वृद्धिश्च ॥ २. ४. ९५ ॥
नाभ्ययक् च ॥ २. ४. ९६ ॥
समि च द्यूते ॥ २. ४. ९७ ॥
भावेऽनुपसर्गस्य ॥ २. ४. ९८ ॥
हनो वा वध च ॥ २. ४. ९९ ॥

मूर्तिनिरन्तरमेघेषु घनः ॥ २. ४. १०० ॥
 अन्तर्धानोऽन्तर्वर्णश्च देशे ॥ २. ४. १०१ ॥
 प्रघणः प्रघाणश्चागारैकदेशे ॥ २. ४. १०२ ॥
 अपघनोद्धनाववक्त्रात्याधानयोः ॥ २. ४. १०३ ॥
 विघनायोघनौ करणे ॥ २. ४. १०४ ॥
 द्रुघणद्रुघनौ च ॥ २. ४. १०५ ॥
 स्तम्भे क च ॥ २. ४. १०६ ॥
 उपभ्र आश्रये ॥ २. ४. १०७ ॥
 परौ डित् ॥ २. ४. १०८ ॥
 समुदोर्गणप्रशंसयोः ॥ २. ४. १०९ ॥
 नौ निमित्ते ॥ २. ४. ११० ॥
 द्वितः कित् ॥ २. ४. १११ ॥
 द्वितोऽथुच् ॥ २. ४. ११२ ॥
 यजियतिप्रछिरक्षिभ्यो नः ॥ २. ४. ११३ ॥
 विच्छेर्नङ् ॥ २. ४. ११४ ॥
 स्वपो नन् ॥ २. ४. ११५ ॥
 आङि दः किः ॥ २. ४. ११६ ॥
 उपसर्गे घः ॥ २. ४. ११७ ॥
 कर्मण्यधिकरणे ॥ २. ४. ११८ ॥
 अभिविधाविनुन् ॥ २. ४. ११९ ॥
 स्त्रियां कित् ॥ २. ४. १२० ॥
 श्रुष्टुपदिसदिविदक्षमिलभ्यर्दिसंसिपचिकण्डूयिव्यवकुशितुषियजिमन्यासि-
 शासिभ्यः ॥ २. ४. १२१ ॥
 आङि छुञ् ॥ २. ४. १२२ ॥
 समीणः ॥ २. ४. १२३ ॥
 ऊतियूतिजूतिसतिहेतिन्नसिक्तीर्तयश्च ॥ २. ४. १२४ ॥
 भावे स्थापागापचिभ्यः ॥ २. ४. १२५ ॥
 व्रजियज्यासदीण्भ्यः कित् ॥ २. ४. १२६ ॥
 पुञ्शीङ्मनिविदिचरिभ्यः संज्ञायाम् ॥ २. ४. १२७ ॥

अजेः समि ॥ २. ४. १२८ ॥

सादिपतिभ्यां जौ ॥ २. ४. १२९ ॥

भजो वा ॥ २. ४. १३० ॥

कृजः श च ॥ २. ४. १३१ ॥

इच्छामृगये च ॥ २. ४. १३२ ॥

परौ सुचरिभ्यां यः ॥ २. ४. १३३ ॥

अटाख्या वा ॥ २. ४. १३४ ॥

जागुः ॥ २. ४. १३५ ॥

अप्रत्ययाच्च ॥ २. ४. १३६ ॥

गुरोर्हलः ॥ २. ४. १३७ ॥

नराध्यज्यापिदीपिचायिस्त्रसिध्वंस्यादेः निष्ठायामनिटः ॥ २. ४. १३८ ॥

षितोऽङ् ॥ २. ४. १३९ ॥

क्रपेः संप्रसारणं च ॥ २. ४. १४० ॥

याचितृषिभ्यां नुट् च ॥ २. ४. १४१ ॥

भिदिछिदिविददयिहजिमृजिक्षिपिपुरिपृच्छिभ्योऽसंज्ञायाम् ॥ २. ४. १४२ ॥

गुहितुलिवसिषिपिक्षिभ्यः संज्ञायाम् ॥ २. ४. १४३ ॥

रिक्खिलिस्त्रिशमिसिधिमिधिगुधिभ्यो गुणश्च ॥ २. ४. १४४ ॥

ऋकृद्वृत्तृभ्यो वृद्धिश्च ॥ २. ४. १४५ ॥

भूषिभीषिचिन्तिकूजिकथिकुम्बिचर्चिस्पृहितोलिदोलिभ्यश्च ॥ २. ४. १४६ ॥

आतश्चोपसर्गे ॥ २. ४. १४७ ॥

भातेश्च ॥ २. ४. १४८ ॥

ण्यासश्चन्थघट्टवन्दविदिभ्यो युच् ॥ २. ४. १४९ ॥

इषोऽनिच्छायाम् ॥ २. ४. १५० ॥

अधिपर्यो वा ॥ २. ४. १५१ ॥

समादिषु पदिस्सदिविदिशसिश्चुनहिवृषिषुषिवृत्तियतीण्भृञ्प्रभृतिभ्यः क्तिप् ॥

२. ४. १५२ ॥

१. A. अः प्रत्य-

२. A omits अञ्जि

३. A. चुरि

४. A adds the following sūtra

गोषाभीषाषिन्ताकुजाकथाकुञ्चाच-
र्यास्पृहातोलादोलाश्च ॥

५. A. ऋकृणवृत्तृभ्यः

६. A. भषि.

७. A. पिति

८. A. विदि

९. A omits भृञ्

कुथियुधिभुधितृषित्विषिरुजिशुचिमुदिमृदिगृतादिभ्यश्च ॥ २. ४. १५३ ॥

द्विभीलृभूकङ्कुर्याकृञ्मिदिच्छिदिनुदिद्वाशिनशियुजिजरैज्वरत्वरवस्वधुमँवादि-
भ्यो वा ॥ २. ४. १५४ ॥

क्रियाव्यतीहारेऽनीदीक्ष्यादिभ्यो णञ् ॥ २. ४. १५५ ॥

आक्रोशे नञ्यनिः ॥ २. ४. १५६ ॥

ण्वुल् ॥ २. ४. १५७ ॥

संज्ञायाम् ॥ २. ४. १५८ ॥

रोगाख्यायां च ॥ २. ४. १५९ ॥

पुंस्यन्यत्रापि ॥ २. ४. १६० ॥

प्रश्नाख्यानयोरिञ्च वा ॥ २. ४. १६१ ॥

पर्यायार्हणोत्पत्तिषु ण्वुच् ॥ २. ४. १६२ ॥

नपुंसके भावे कः ॥ २. ४. १६३ ॥

ल्युट् च ॥ २. ४. १६४ ॥

कर्मणि चयेनै संस्पर्शात्कर्तुः शरीरसुखम् ॥ २. ४. १६५ ॥

करणाधिकरणयोश्च ॥ २. ४. १६६ ॥

ष्ठिबुसिबोर्दीर्घश्च ॥ २. ४. १६७ ॥

कृञः कर्तरि ॥ २. ४. १६८ ॥

वश्चिशतिहादिरभ्यादिभ्यश्च ॥ २. ४. १६९ ॥

भुज्याच्छाद्यवस्त्रुसिच्यादिभ्यः कर्मणि ॥ २. ४. १७० ॥

स्कन्दिपतिश्च्योत्तिस्त्रवत्यादिभ्योऽपादाने ॥ २. ४. १७१ ॥

दाञः संप्रदाने च ॥ २. ४. १७२ ॥

पुंसि संज्ञायां घः ॥ २. ४. १७३ ॥

गोचरसंश्चरवह्व्रजव्यजक्रमापणनिगमपक्तंभगाकर्षनिकषाश्च ॥ २. ४. १७४ ॥

हलो घञ् ॥ २. ४. १७५ ॥

१. A adds रुषि

२. A omits जर

३. A. वसि

४. A. यवामूदिभ्यः

५. A adds ग्लाग्लज्याहाभ्यः

६. A. ण्वुल् च

७. A. पर्यायेन

८. A adds वा

९. A. वस्त्रावसि-

१०. A. वक

अध्यायन्यायोर्धावसंहाराधारावायाश्च ॥ २. ४. १७६ ॥
 उदङ्गोऽनुदके ॥ २. ४. १७७ ॥
 जालमानायः ॥ २. ४. १७८ ॥
 खनो घञ्च ॥ २. ४. १७९ ॥
 डडरेके कवैकाश्च ॥ २. ४. १८० ॥
 इकृशितपः स्वरूपे ॥ २. ४. १८१ ॥
 अर्थे च ॥ २. ४. १८२ ॥
 भावकर्मणोर्दुरीषद्वैस्सुषु कृच्छ्राकृच्छ्राथेषु खल्ल ॥ २. ४. १८३ ॥
 भूकृञ्भ्यां कर्तृकर्मणोरैक्यर्थे ॥ २. ४. १८४ ॥
 आतो युच् ॥ २. ४. १८५ ॥
 शासियुधिदृशिघृषिमृषिभ्यश्च ॥ २. ४. १८६ ॥
 वर्तमानसामीप्ये वर्तमानाद्वा ॥ २. ४. १८७ ॥
 आशंसायां भूतवञ्च ॥ २. ४. १८८ ॥
 क्षिप्रवचने लट् ॥ २. ४. १८९ ॥
 आशंसावचने लिङ् ॥ २. ४. १९० ॥
 संभावनायामनिष्पन्ने निष्पन्नवञ्च ॥ २. ४. १९१ ॥
 नानद्यतनवत् क्रियाप्रबन्धसामीप्ययोः ॥ २. ४. १९२ ॥
 भविष्यति मर्यादावचने देशस्य विभागे परस्मिन् ॥ २. ४. १९३ ॥
 कालस्य चानहोत्राणाम् ॥ २. ४. १९४ ॥
 परस्मिन् वा ॥ २. ४. १९५ ॥
 लिङ्निमित्ते लङ् क्रियातिपत्तौ ॥ २. ४. १९६ ॥
 भूते च ॥ २. ४. १९७ ॥
 प्रागुताप्योर्भूते वा ॥ २. ४. १९८ ॥
 गर्हायां लङपि जात्वाः ॥ २. ४. १९९ ॥
 कथमि लिङ् च वा ॥ २. ४. २०० ॥

१. A. द्याव

२. A. This is written as part of
the previous sūtra.

३. A. वाकाश्च.

४. A. दुरीषत्सु

५. A. हृष्यर्थे

६. A. डिङ्

- किंवृत्ते लिङ्लटौ ॥ २. ४. २०१ ॥
 अनवकृत्यमर्षयोरकिंवृत्तेऽपि ॥ २. ४. २०२ ॥
 किं किलास्यर्थेषु ॥ २. ४. २०३ ॥
 यद्यदियदाजातुषु लिङ् ॥ २. ४. २०४ ॥
 येष्वयत्रयोरर्गर्हायां च ॥ २. ४. २०५ ॥
 आश्रये च ॥ २. ४. २०६ ॥
 शेषे लृङ्यदौ ॥ २. ४. २०७ ॥
 उताप्योर्वाढार्थे लिङ् ॥ २. ४. २०८ ॥
 कामप्रवेदनेऽकञ्चिति ॥ २. ४. २०९ ॥
 संभावनेऽलमर्थे तदर्थाप्रयोगे ॥ २. ४. २१० ॥
 अयसंभावनवचने धातौ वा ॥ २. ४. २११ ॥
 हेतुफलयोः ॥ २. ४. २१२ ॥
 इच्छार्थेषु कामप्रवेदने लोट् च ॥ २. ४. २१३ ॥
 समानकर्तृकेषु कर्मणो लिङ् ॥ २. ४. २१४ ॥
 विधिनिमन्त्रणामन्त्रणाधीष्टसंप्रश्नार्थनेषु ॥ २. ४. २१५ ॥
 लोट् ॥ २. ४. २१६ ॥
 प्रैवानुज्ञाप्राप्तकालेषु ॥ २. ४. २१७ ॥
 लिङ्चोर्ध्वमैङ्गुलिके ॥ २. ४. २१८ ॥
 स्ते लोट् ॥ २. ४. २१९ ॥
 अधीष्टौ च ॥ २. ४. २२० ॥
 कालसमयबेलासु लिङ्यदि ॥ २. ४. २२१ ॥
 अर्हशक्तयोः ॥ २. ४. २२२ ॥
 धातुसंबन्धे प्रत्ययाः ॥ २. ४. २२३ ॥
 क्रियासममिहारे लोट् तस्य हि खौ हि खवत् ॥ २. ४. २२४ ॥

१. A adds लृङ्

५. A. इच्छार्थे

२. A. This is written as part of the previous sūtra.

६. A. This is written as part of the previous sūtra; च is added at the end.

३. A. अयमि सं-

७. A adds च

४. A omits वा

- समुच्चये वा ॥ २. ४. २२५ ॥
यथाविध्यनुप्रयोगः पूर्वस्मिन् ॥ २. ४. २२६ ॥
समुच्चये सामान्यवचनस्य ॥ २. ४. २२७ ॥
अलंखत्योः प्रतिषेधयोर्भावे क्त्वा वा ॥ २. ४. २२८ ॥
मेढः ॥ २. ४. २२९ ॥
परावरयोगे च ॥ २. ४. २३० ॥
अभिन्नकर्तृकयोः पूर्वकालात् ॥ २. ४. २३१ ॥
व्यादाञ्जिमीत्यादेरपूर्वकालेऽपि ॥ २. ४. २३२ ॥
आभीक्ष्ण्ये णमुल् च ॥ २. ४. २३३ ॥
नययनाकाङ्क्षे ॥ २. ४. २३४ ॥
घ्रात्रे प्रथमपूर्वेषु ॥ २. ४. २३५ ॥
कर्मण्याक्रोशे कृजः स्वयुञ् ॥ २. ४. २३६ ॥
खाद्वर्धेषु चादीर्घेषु ॥ २. ४. २३७ ॥
अन्यथैवकथमित्यस्युणमुलप्रयोगार्हात् ॥ २. ४. २३८ ॥
यथातथयोरसूत्राप्रतिवचने ॥ २. ४. २३९ ॥
कर्मणि दशिविशिष्टां साकल्ये ॥ २. ४. २४० ॥
यावति विन्दजीविष्याम् ॥ २. ४. २४१ ॥
चर्मोदरयोः पूरेः ॥ २. ४. २४२ ॥
वर्षप्रमाण ऊँलोपश्चात् वा ॥ २. ४. २४३ ॥
चैलाथै क्रोपेः ॥ २. ४. २४४ ॥
गात्रपुरुषयोः स्नातेः ॥ २. ४. २४५ ॥
निमूलसमूलयोः कषः ॥ २. ४. २४६ ॥
शुष्कचूर्णरुक्षेषु पिबः ॥ २. ४. २४७ ॥

१. A omits वा

२. A. This portion is written as a separate sūtra.

३. A. This and the next sūtra are written as one.

४. A. अदे

५. A. स्वयर्थेषु

६. A. This and the next sūtra are written as one.

७. A. उदलोप-

८. A. केरपः

- अकृते कृजः ॥ २. ४. २४८ ॥
जीवे ग्रहः ॥ २. ४. २४९ ॥
समूले हनः ॥ २. ४. २५० ॥
करणे च ॥ २. ४. २५१ ॥
स्नेहने पिषः ॥ २. ४. २५२ ॥
हस्तार्थे वर्तिग्रहिभ्याम् ॥ २. ४. २५३ ॥
स्वार्थेषु पुषः ॥ २. ४. २५४ ॥
बन्धेरधिकरणे ॥ २. ४. २५५ ॥
संज्ञायाम् ॥ २. ४. २५६ ॥
कर्त्रोर्जीवपुरुषयोर्निशिवहिभ्याम् ॥ ४. २. २५७ ॥
ऊर्ध्वे शुषि पूरः ॥ २. ४. २५८ ॥
कर्मणि चोपमाने ॥ ४. २. २५९ ॥
कणादिषु यथा विध्यनुप्रयोगः ॥ २. ४. २६० ॥
उपात्तिकरो लवने ॥ २. ४. २६१ ॥
दंशेस्तृतीयायाम् ॥ २. ४. २६२ ॥
हिंसादेककर्मकात् ॥ २. ४. २६३ ॥
सप्तम्यां चोपपीडयार्कषः ॥ २. ४. २६४ ॥
आसत्तौ ॥ २. ४. २६५ ॥
प्रमाणे ॥ २. ४. २६६ ॥
पञ्चम्यां त्वरायाम् ॥ २. ४. २६७ ॥
द्वितीयायाम् ॥ २. ४. २६८ ॥
अध्रुवे स्वाङ्गे ॥ २. ४. २६९ ॥
परिक्रिश्यमाने च ॥ २. ४. २७० ॥
विशिपतिपदिस्कन्दिभ्यो वीप्सामीक्ष्ययोः ॥ २. ४. २७१ ॥
अस्यतितृषिभ्यां क्रियाविच्छेदकाभ्यां कालेषु ॥ २. ४. २७२ ॥

१. A. वर्णिन्दिहिभ्याम्

२. A. This and the next sūtra are

२. A. This and the next sūtra are
written together.

written together.

४. A. This portion is written as a
separate sūtra.

अ. २. पा. ४. सू. २७३.]

भोजविरचितम्

नाम्न्यादिशिर्गहिभ्याम् ॥ २. ४. २७३ ॥

अव्ययेऽनभिप्रेताख्याने कृञः क्त्वा च ॥ २. ४. २७४ ॥

तिर्यच्यपवर्गे ॥ २. ४. २७५ ॥

स्वाङ्गतस्त्राधार्ये भुवश्च ॥ २. ४. २७६ ॥

तृष्णीमि च ॥ २. ४. २७७ ॥

अन्वच्यातुलोम्ये ॥ २. ४. २७८ ॥

शकधृषञ्चारभलमसहाहँछार्येषु कर्मणस्तुमुर् ॥ २. ४. २७९ ॥

भ्लाघदास्त्यर्थसमर्थार्थकालसमयवेलासु च ॥ २. ४. २८० ॥

लः कर्मणि च ॥ २. ४. २८१ ॥

क्तिच् कृतः संज्ञायाम् ॥ २. ४. २८२ ॥

आशिषि च ॥ २. ४. २८३ ॥

इति श्रीसरस्वतीकण्ठाभरणनाम्नि व्याकरणे

द्वितीयव्याध्यायस्य चतुर्थः पादः

समाप्तः.

१. A. ब्रहिभ्यां

२. A. स्वागत-

३. A. This is written as part of
the previous sūtra.

४. A. वुमुल्

५. A. ग्लघ.

अथ तृतीयोऽध्यायः

लस्तिपूतस्त्रिसिपथस्यमिन्वस्मस्तातांज्ञासाथार्ध्वमिद्वहिमाद्विह् ॥ ३. १. १. ॥

अत आत इत् ॥ ३. १. २ ॥

ज्ञोऽन्तः ॥ ३. १. ३ ॥

अदभ्यस्तात् ॥ ३. १. ४ ॥

आत्मनेपदेऽनतः ॥ ३. १. ५ ॥

शीङो रत् ॥ ३. १. ६ ॥

वेतेर्वा ॥ ३. १. ७ ॥

लिङिरेचू तस्यैश् ॥ ३. १. ८ ॥

परस्मैपदानां णलतुसुस्थलधुसणल्वमाः ॥ ३. १. ९ ॥

वेत्तेर्लटो वा ॥ ३. १. १० ॥

ब्रुवः पञ्चानां पञ्चादितो ब्रुव आहः ॥ ३. १. ११ ॥

आत औणलः ॥ ३. १. १२ ॥

टिडात्मनेपदानां टेरेत् ॥ ३. १. १३ ॥

थासस्ते ॥ ३. १. १४ ॥

प्रथमयोर्द्धारैरसः ॥ ३. १. १५ ॥

लोट एरुः ॥ ३. १. १६ ॥

सेहिङ् ॥ ३. १. १७ ॥

आशिषि तुष्टोस्तातद् वा ॥ ३. १. १८ ॥

मेरानिः ॥ ३. १. १९ ॥

आमेतः ॥ ३. १. २० ॥

सवाभ्यां वामौ ॥ ३. १. २१ ॥

इडादीनामैर् ॥ ३. १. २२ ॥

वमादीनां टापू ॥ ३. १. २३ ॥

तस्यस्थवससां तांतंतवमाः ॥ ३. १. २४ ॥

१. A. ध्वमितिध्वहि

२. A omits this sūtra.

३. B omits this sūtra.

४. A. This sūtra is written as two.

५. A. दाजळे

द्वितश्च ॥ ३. १. २५ ॥

इतो लोपः परस्मैपदानाम् ॥ ३. १. २६ ॥

मिपोऽम् ॥ ३. १. २७ ॥

लिङो यासुद् लिङ् ॥ ३. १. २८ ॥

किदाशिषि ॥ ३. १. २९ ॥

सीयुडात्मनेपदानाम् ॥ ३. १. ३० ॥

अस्य रज् ॥ ३. १. ३१ ॥

इतोऽत् ॥ ३. १. ३२ ॥

सुद्गतयोः ॥ ३. १. ३३ ॥

सोलोपोऽनन्त्यस्यानाशिषि ॥ ३. १. ३४ ॥

अतो य इयः ॥ ३. १. ३५ ॥

द्वेर्जुल् ॥ ३. १. ३६ ॥

लिचः ॥ ३. १. ३७ ॥

लुक्क्यमुवः ॥ ३. १. ३८ ॥

सिजभ्यस्ताभ्यां लङः ॥ ३. १. ३९ ॥

द्विषाङ्गतयो वा ॥ ३. १. ४० ॥

आत्मनेपदानि भाषकर्मणोः ॥ ३. १. ४१ ॥

कर्मकर्तरि च ॥ ३. १. ४२ ॥

कर्तर्यात्मनेभाषेभ्यः ॥ ३. १. ४३ ॥

भैतिः ॥ ३. १. ४४ ॥

क्रियाव्यतिहारे ॥ ३. १. ४५ ॥

न गतिर्हि साशब्दार्थहसिभ्योऽह्वहिभ्यः ॥ ३. १. ४६ ॥

इतरेतरान्योन्यपरस्परपदान् ॥ ३. १. ४७ ॥

नेर्विशः ॥ ३. १. ४८ ॥

परिव्ययेभ्यः क्रियः ॥ ३. १. ४९ ॥

विपराभ्यां जेः ॥ ३. १. ५० ॥

आङो दः ॥ ३. १. ५१ ॥

१. A. This and the next sūtra are written as one.

२. A. This and the next sūtra are written as one.

B. दीतः

- नविकासस्वास्त्रप्रसारणयोः ॥ ३. १. ५२ ॥
 गमेः कालहरणे ॥ ३. १. ५३ ॥
 लुं प्रच्छः ॥ ३. १. ५४ ॥
 क्रीडोऽनुपरिभ्यां च ॥ ३. १. ५५ ॥
 समोऽकृजने ॥ ३. १. ५६ ॥
 शकेः सनो जिज्ञासायाम् ॥ ३. १. ५७ ॥
 अवस्करः ॥ ३. १. ५८ ॥
 हृजो गतं ताच्छीलये ॥ ३. १. ५९ ॥
 आशिषि नाथः ॥ ३. १. ६० ॥
 शपः शपथे ॥ ३. १. ६१ ॥
 स्यः प्रतिज्ञानिर्णयप्रकाशनेषु ॥ ३. १. ६२ ॥
 समवप्रविभ्यश्च ॥ ३. १. ६३ ॥
 उदोनूर्ध्वचेष्टायाम् ॥ ३. १. ६४ ॥
 उपादेवपूजासङ्गतिकरणमित्रकरणेषु ॥ ३. १. ६५ ॥
 पथिकर्तृकात् ॥ ३. १. ६६ ॥
 मन्त्रकरणात् ॥ ३. १. ६७ ॥
 वा लिप्सायाम् ॥ ३. १. ६८ ॥
 अकर्मकात् ॥ ३. १. ६९ ॥
 समोगमृच्छिपृच्छिस्वृथ्वेत्यर्तिद्विभ्यः ॥ ३. १. ७० ॥
 उपसर्गादस्यस्युहिभ्यां वा ॥ ३. १. ७१ ॥
 आङ्गो यमहनः स्वाङ्गकर्मकाच्च ॥ ३. १. ७२ ॥
 उद्भिभ्यां तपः ॥ ३. १. ७३ ॥
 तपः कर्मकाच्च ॥ ३. १. ७४ ॥
 निसमुपविभ्यो ह्रः ॥ ३. १. ७५ ॥
 स्पर्धायामाङ्गः ॥ ३. १. ७६ ॥
 सूचनावक्षेपणसेवासाहसप्रतियत्नप्रकथनोपयोगेषु कृजः ॥ ३. १. ७७ ॥
 अघेः प्रसहने ॥ ३. १. ७८ ॥

१. A. नृपुच्छाः

२. A. उपादेव

३. A. omits पृच्छि

४. A. This is written as two
different sūtras.

- वेः शब्दकर्मणः ॥ ३. १. ७९ ॥
 अकर्मकात् ॥ ३. १. ८० ॥
 पूजोत्सञ्जनाचार्यकरणज्ञानभृतिविगणनव्ययेषु नियः ॥ ३. १. ८१ ॥
 कर्तृस्थामूर्तकर्मकाच्च ॥ ३. १. ८२ ॥
 अप्रतिबन्धोत्साहतायनेषु क्रमः ॥ ३. १. ८३ ॥
 उपपराभ्याम् ॥ ३. १. ८४ ॥
 आङो ज्योतिरुद्गमने ॥ ३. १. ८५ ॥
 वेः पादविहरणे ॥ ३. १. ८६ ॥
 प्रोपाभ्यामारम्भे ॥ ३. १. ८७ ॥
 अनुपसर्गाद्वा ॥ ३. १. ८८ ॥
 अपह्ववे ज्ञः ॥ ३. १. ८९ ॥
 अकर्मकाच्च ॥ ३. १. ९० ॥
 संप्रतिभ्यामनाभ्याने ॥ ३. १. ९१ ॥
 भासनोपसान्वनज्ञानयत्नोपमन्त्रणेषु वदः ॥ ३. १. ९२ ॥
 अनुसंभ्यामकर्मकात् ॥ ३. १. ९३ ॥
 विमतौ ॥ ३. १. ९४ ॥
 व्यक्तवाचां सहोक्तौ ॥ ३. १. ९५ ॥
 तयोर्वा ॥ ३. १. ९६ ॥
 अवाङ्गिरः ॥ ३. १. ९७ ॥
 समः प्रतिज्ञायाम् ॥ ३. १. ९८ ॥
 वृजः श्रद्धावपि ॥ ३. १. ९९ ॥
 उद्भ्ररः सकर्मकात् ॥ ३. १. १०० ॥
 समस्तृतीयायुक्तात् ॥ ३. १. १०१ ॥
 दाणः सा चेच्छतुर्थ्यै ॥ ३. १. १०२ ॥
 उपाध्यमः स्त्रीकारे ॥ ३. १. १०३ ॥
 आमः कुब्जः प्राग्वत् ॥ ३. १. १०४ ॥
 सैनः ॥ ३. १. १०५ ॥

- स्मृदृशिभ्याम् ॥ ३. १. १०६ ॥
 अनोनोर्भाः ॥ ३. १. १०७ ॥
 श्रुवोऽनाहू प्रतेः ॥ ३. १. १०८ ॥
 शददेशिति ॥ ३. १. १०९ ॥
 मृळो लुङ्लिङ्गोश्च ॥ ३. १. ११० ॥
 उपसर्गादिजाद्यन्ताद्युजरेयज्ञपात्रेषु ॥ ३. १. १११ ॥
 समः क्षणुवः ॥ ३. १. ११२ ॥
 भुनक्तेरनवने ॥ ३. १. ११३ ॥
 णेरणौ यत्कर्मणौ चेत्स कर्तानाभ्याने ॥ ३. १. ११४ ॥
 भीस्मिभ्यां हेतोस्तदर्थे ॥ ३. १. ११५ ॥
 मृधिवञ्चिभ्यां प्रलम्भने ॥ ३. १. ११६ ॥
 लियः पूजाभिभवयोश्च ॥ ३. १. ११७ ॥
 मिथ्योपपदात् कृजोऽभ्यासे ॥ ३. १. ११८ ॥
 फलवति ॥ ३. १. ११९ ॥
 पाठे विभाषितात् ॥ ३. १. १२० ॥
 ञितः ॥ ३. १. १२१ ॥
 अपवद् ॥ ३. १. १२२ ॥
 समुदाङ्भ्यो यमेरग्रन्थे ॥ ३. १. १२३ ॥
 शब्दान्तरगतौ वा ॥ ३. १. १२४ ॥
 णिजयै च ॥ ३. १. १२५ ॥
 यजेर्नित्यम् ॥ ३. १. १२६ ॥
 न धातूपपदसंसर्गसामान्योक्तौ ॥ ३. १. १२७ ॥
 अनुपराभ्यां कृजः ॥ ३. १. १२८ ॥
 अभिप्रत्यतिभ्यः क्षिपः ॥ ३. १. १२९ ॥
 प्राह्वहः ॥ ३. १. १३० ॥
 परेर्हृषश्च ॥ ३. १. १३१ ॥

१. A. This and the next are written as one sūtra.

३. A adds here a separate sūtra.

अनुपसर्गात् सः

२. A omits this sūtra.

रमेव्याङ्भ्यां च ॥ ३. १. १३२ ॥

उपात् ॥ ३. १. १३३ ॥

अकर्मकाद्वा ॥ ३. १. १३४ ॥

अणौ चित्तवत् कर्तृकाण्यः ॥ ३. १. १३५ ॥

चलनाहारार्थात् ॥ ३. १. १३६ ॥

मुद्रुल्लुबुधयुधेडनशाजनः ॥ ३. १. १३७ ॥

न पादमायमायसपरिमुहार्तिरुचिनुतिघेद्वदवसः ॥ ३. १. १३८ ॥

वाक्यषः ॥ ३. १. १३९ ॥

धुङ्गयो लुङि ॥ ३. १. १४० ॥

वृङ्गथः स्यसनोः ॥ ३. १. १४१ ॥

लुटि च कृपः ॥ ३. १. १४२ ॥

शेषात्परस्मैपदानि ॥ ३. १. १४३ ॥

यङ्लुकः शब्लुक्च ॥ ३. १. १४४ ॥

समानाधिकरणे शुष्मद्यप्रयुज्यमानेऽपि मध्यमः ॥ ३. १. १४५ ॥

प्रहासे च मन्योपपदान्मन्यतेरैतम एकवच ॥ ३. १. १४६ ॥

अस्मद्युत्तमः ॥ ३. १. १४७ ॥

शेषे प्रथमः ॥ ३. १. १४८ ॥

एकद्विबहुवचनद्विवचनबहुवचनानि ॥ ३. १. १४९ ॥

जात्याख्यायामेकस्मिन् बहुवचनमसंख्याप्रयोगे वा ॥ ३. १. १५० ॥

असदो द्वयोश्चाविशेषणे ॥ ३. १. १५१ ॥

शुष्मदः पूजायाम् ॥ ३. १. १५२ ॥

अन्येभ्योऽपि दृश्यते ॥ ३. १. १५३ ॥

फलगुनीप्रोष्ठपदादिशास्त्रादिभ्यो नक्षत्रे ॥ ३. १. १५४ ॥

तिष्यपुनर्वसोर्नक्षत्रद्वन्द्वे बहुवचनस्य द्विवचनं नित्यम् ॥ ३. १. १५५ ॥

प्रातिपदिकात् स्त्रौजसमौद्च्छष्टाभ्यामिस्डभ्यांभ्यस्डलिभ्यांभ्यस्डलोसां -

ङ्यसोः सुपू ॥ ३. १. १५६ ॥

१. A. गौर्यात्

२. A. This and the next sūtra are written as one.

३. A. तैत्तुत्तम

४. A. adds a separate sūtra क्वचि-

द्विवचनं च

५. A. साङ्ग्योः

अतो भिस् ऐस् ॥ ३. १. १५७ ॥
 नेदमद्वसोऽकात् ॥ ३. १. १५८ ॥
 टाङ्सोरिनस्यौ ॥ ३. १. १५९ ॥
 डेङ्स्योर्यातौ ॥ ३. १. १६० ॥
 सर्वनाम्नः स्त्रैस्यातौ ॥ ३. १. १६१ ॥
 डेः सिन् ॥ ३. १. १६२ ॥
 जसश्शी ॥ ३. १. १६३ ॥
 आदामः साम् ॥ ३. १. १६४ ॥
 नान्यच्च संज्ञोपसर्जनात् ॥ ३. १. १६५ ॥
 तृतीयासमासवाक्ययोः ॥ ३. १. १६६ ॥
 द्वन्द्वे च ॥ ३. १. १६७ ॥
 ईषीवा ॥ ३. १. १६८ ॥
 प्रथमचरमतथायात्पार्थनेमकतिपयेभ्यः ॥ ३. १. १६९ ॥
 पूर्वादिभ्यो नवभ्यः स्मत्स्मिन्नौ च ॥ ३. १. १७० ॥
 सै च तृतीयात् ॥ ३. १. १७१ ॥
 आप औतः शी ॥ ३. १. १७२ ॥
 नपुंसकात् ॥ ३. १. १७३ ॥
 जस्सशोः शिः ॥ ३. १. १७४ ॥
 अष्टाभ्य औश् ॥ ३. १. १७५ ॥
 णस्संख्याया लुक् ॥ ३. १. १७६ ॥
 कतेः ॥ ३. १. १७७ ॥
 स्वमोर्नपुंसकात् ॥ ३. १. १७८ ॥
 अतोऽम् ॥ ३. १. १७९ ॥
 इतरादिभ्यः पञ्चभ्यो नेकतरातः ॥ ३. १. १८० ॥
 युष्मदस्मद्भ्यां ङ्सोऽश् ॥ ३. १. १८१ ॥
 डे सुटोऽम् ॥ ३. १. १८२ ॥
 शसो नः ॥ ३. १. १८३ ॥

१. A. शिवा

२. A. तथास्या-

३. A. This and the following two

sūtras are omitted.

अ. ३. पा. १. सू. १८४.]

भोजविरचितम्

भ्यस्तो भ्यम् ॥ ३. १. १८४ ॥
पञ्चम्या अत् ॥ ३. १. १८५ ॥
ङसेश्च ॥ ३. १. १८६ ॥
आम आकम् ॥ ३. १. १८७ ॥
ह्रस्वापो तुद् ॥ ३. १. १८८ ॥
स्त्रीयूभ्याम् ॥ ३. १. १८९ ॥
इयुवुस्थानिभ्यां वा ॥ ३. १. १९० ॥
नित्यं स्त्रियाः ॥ ३. १. १९१ ॥
संख्याया अनतः ॥ ३. १. १९२ ॥
त्रेस्त्रयश्च ॥ ३. १. १९३ ॥
सुपो लुगैकार्थ्ये ॥ ३. १. १९४ ॥
अनुपसर्जनाव्ययात् ॥ ३. १. १९५ ॥
नौव्ययीभावादतोऽपञ्चम्यास्त्वम् ॥ ३. १. १९६ ॥
तृतीयासप्तम्योर्वा ॥ ३. १. १९७ ॥
नित्यमुद्यर्थनदीसंख्यावयवात् सप्तम्याः ॥ ३. १. १९८ ॥
कर्मणि द्वितीया ॥ ३. १. १९९ ॥
समयानिकपाहाधिगन्तरान्तरेण येन तेन युक्तात् ॥ ३. १. २०० ॥
द्वित्वेऽध्यादिभिः ॥ ३. १. २०१ ॥
सर्वाभिपर्युमयेभ्यस्तसा ॥ ३. १. २०२ ॥
एनपा ॥ ३. १. २०३ ॥
कर्मप्रवचनीयैः ॥ ३. १. २०४ ॥
सप्तम्याधिक्यस्त्वाम्ययोः ॥ ३. १. २०५ ॥
पञ्चम्यैपाङ्भ्याम् ॥ ३. १. २०६ ॥
परिणा वर्जने ॥ ३. १. २०७ ॥
प्रतिनिधिप्रतिदानयोः ॥ ३. १. २०८ ॥
कालाध्वभ्यां कारकमध्ये च सप्तमी च ॥ ३. १. २०९ ॥

१. B. Here is a lacuna.

४. A. उपनपा.

२. B. Here is a lacuna.

५. A. म्यावाङ्भ्याम्.

३. A. मृध्वर्थ.

६. A. omits च

द्वितीयात्यन्तसंयोगे ॥ ३. १. २१० ॥
 अपवर्गे तृतीया ॥ ३. १. २११ ॥
 कर्तृकरणयोश्च ॥ ३. १. २१२ ॥
 प्रकृतिप्राथम्यनोन्नतमजलिजानुपुमात्मादिभ्यो गम्यमानक्रियायाः ॥ ३. १. २१३ ॥
 न्यक्षकात्स्न्यादिभ्यः क्रियाविशेषणे ॥ ३. १. २१४ ॥
 सुखदुःखादिभ्यो वा ॥ ३. १. २१५ ॥
 समविषमादिभ्योऽधिकरणे ॥ ३. १. २१६ ॥
 द्विद्रोणपञ्चकादिभ्यः कर्मणि वीप्सवाम् ॥ ३. १. २१७ ॥
 संज्ञश्च ॥ ३. १. २१८ ॥
 अशिष्टव्यवहारे संयच्छतेः संप्रदाने ॥ ३. १. २१९ ॥
 सहाय्ययोगे ॥ ३. १. २२० ॥
 अर्थार्थिपूर्वापरकलहनिपुणमिश्ररुक्णोनार्थे ॥ ३. १. २२१ ॥
 इत्थंभूतलक्षणात् ॥ ३. १. २२२ ॥
 अङ्गाद्विह्वलचित्तविकारेणाङ्गिवचने ॥ ३. १. २२३ ॥
 हेतौ ॥ ३. १. २२४ ॥
 कृणे पञ्चमी ॥ ३. १. २२५ ॥
 गुणे वा ॥ ३. १. २२६ ॥
 नै स्त्रियामनुपलब्धादिभ्यः ॥ ३. १. २२७ ॥
 षष्ठी हेतोः प्रयोगे ॥ ३. १. २२८ ॥
 पर्यायाणां चाद्वितीयाः सर्वनामभ्यः ॥ ३. १. २२९ ॥
 चतुर्थी संप्रदाने ॥ ३. १. २३० ॥
 परिक्रियः करणे वा ॥ ३. १. २३१ ॥
 कृत्यर्थकर्तरि विकारे ॥ ३. १. २३२ ॥
 उत्पातेन शाप्यमाने ॥ ३. १. २३३ ॥
 तादर्थ्ये ॥ ३. १. २३४ ॥
 तुमर्थाच्च भाववचनात् ॥ ३. १. २३५ ॥
 तुमुनोऽप्रयुज्यमानस्य कर्मणि ॥ ३. १. २३६ ॥

१. A. नार्थैः

३. A. omits च

२. A. न स्त्रियामनुपलब्धादिभ्यः

गत्यर्थानां चेष्टायामनास्थिताध्वनि वा ॥ ३. १. २३७ ॥
 मन्यतेः प्रतिकृष्य कुत्सायामुपमानेभ्यः ॥ ३. १. २३८ ॥
 ननावन्नकाकशुकसुगालेभ्यः ॥ ३. १. २३९ ॥
 नमःस्तिस्वाहास्वधालंवषट्पर्याप्त्यर्थैः ॥ ३. १. २४० ॥
 अपादाने पञ्चमी ॥ ३. १. २४१ ॥
 ल्यब्लोपे कर्माधिकरणयोः ॥ ३. १. २४२ ॥
 प्रश्नाख्यानयोश्च ॥ ३. १. २४३ ॥
 प्रभृत्यन्त्यारादितरदिकृच्छब्दाञ्चूत्तरपदाजाहियोगे ॥ ३. १. २४४ ॥
 कते द्वितीया च ॥ ३. १. २४५ ॥
 विना तृतीया च ॥ ३. १. २४६ ॥
 पृथङ्नानाभ्याम् ॥ ३. १. २४७ ॥
 स्तोकात्पकृच्छ्रकतिपयेभ्योऽसत्त्वार्येभ्यः करणे ॥ ३. १. २४८ ॥
 कालाभ्वपरिलेदमूलात्पञ्चमी ॥ ३. १. २४९ ॥
 तेन योगोऽकालात्सप्तमी ॥ ३. १. २५० ॥
 अध्वनः प्रथमा च ॥ ३. १. २५१ ॥
 षष्ठ्यतसर्थैः ॥ ३. १. २५२ ॥
 दूरान्तिकार्थबहिर्भिः पञ्चमी च ॥ ३. १. २५३ ॥
 दूरान्तिकार्थेभ्योऽसत्त्वचनेभ्यो द्वितीयातृतीयास्तस्यश्च ॥ ३. १. २५४ ॥
 अधिकरणे सप्तमी ॥ ३. १. २५५ ॥
 कस्येन्विषयस्य कर्मणि ॥ ३. १. २५६ ॥
 निमित्तात्कर्मसंयोगे ॥ ३. १. २५७ ॥
 अप्रत्यादिष्वसाधुना ॥ ३. १. २५८ ॥
 साधुना च ॥ ३. १. २५९ ॥
 निपुणेन चार्चायाम् ॥ ३. १. २६० ॥
 क्रियार्हेभ्यः कारकत्वे ॥ ३. १. २६१ ॥
 क्रियानर्हेभ्यश्चाकारकत्वे ॥ ३. १. २६२ ॥
 तद्विपर्यासे च ॥ ३. १. २६३ ॥

१. A. This and the next sūtra
are written as one.

२. A. साधुना च.

- यस्य च भावेन भावलक्षणम् ॥ ३. १. २६४ ॥
 षष्ठी चानादरे ॥ ३. १. २६५ ॥
 स्वामीश्वराधिपतिदायादसाक्षिप्रतिभूप्रसूतैश्च ॥ ३. १. २६६ ॥
 आयुक्तकुशलाभ्यानां सेवयाम् ॥ ३. १. २६७ ॥
 यतो निर्धारणे ॥ ३. १. २६८ ॥
 पञ्चमी विभक्तात् ॥ ३. १. २६९ ॥
 सप्तमी चाधिकेन भूयसः ॥ ३. १. २७० ॥
 तृतीयाल्पीयसः ॥ ३. १. २७१ ॥
 प्रसितोत्पुकाभ्यां अधिकरणे वा ॥ ३. १. २७२ ॥
 नक्षत्राच्च लुपि ॥ ३. १. २७३ ॥
 अर्थमात्रे प्रथमा ॥ ३. १. २७४ ॥
 संबोधने च ॥ ३. १. २७५ ॥
 षष्ठी शेषे ॥ ३. १. २७६ ॥
 स्मृत्यर्थद्वेषां कर्मणि ॥ ३. १. २७७ ॥
 कृञः प्रतियत्ने ॥ ३. १. २७८ ॥
 रुजार्थानां भावकर्तृकाणाम् ॥ ३. १. २७९ ॥
 न ज्वरिसन्ताप्योः ॥ ३. १. २८० ॥
 आशिषि नाथः ॥ ३. १. २८१ ॥
 जासिनाट्काधिपिषां हिंसायाम् ॥ ३. १. २८२ ॥
 हनः प्रणिभ्याम् ॥ ३. १. २८३ ॥
 व्यपहृपणोः विनिमये ॥ ३. १. २८४ ॥
 धृते च ॥ ३. १. २८५ ॥
 दिवस्तदर्थस्य ॥ ३. १. २८६ ॥
 वोपसर्गात् ॥ ३. १. २८७ ॥
 ङोऽविदर्थस्य करणे ॥ ३. १. २८८ ॥
 क्तवोऽर्थप्रयोगे कालेभ्योऽधिकरणे ॥ ३. १. २८९ ॥

१. A. प्रति प्रतियत्ने

३. A. This and the next sūtra

२. A. पिषामहिंसायाम्.

are written as one.

४. A. शो-

अ. ३. पा. १. सू. २९०]

भोजविरचितम्

अतिपदषष्ठ्याः पूर्णो विधिः ॥ ३. १. २९० ॥
कर्तृकर्मणोः कृति ॥ ३. १. २९१ ॥
उभयहेतावस्यकाकारे कर्तरि वा ॥ ३. १. २९२ ॥
द्विषः शतरि ॥ ३. १. २९३ ॥
नलादेशतृन्नुदन्ताव्ययकिकखलर्थेषु ॥ ३. १. २९४ ॥
अकर्मैरुक्त्वा ॥ ३. १. २९५ ॥
अमस्यार्थाद्यधिकरणे निष्ठायाम् ॥ ३. १. २९६ ॥
भावे वा ॥ ३. १. २९७ ॥
अके भविष्यति ॥ ३. १. २९८ ॥
इत्याधमण्ये च ॥ ३. १. २९९ ॥
कृत्येषु कर्तरि वा ॥ ३. १. ३०० ॥
नोभयप्राप्तौ ॥ ३. १. ३०१ ॥
तुल्यार्थैरनुलोपमाभ्यां तृतीया च ॥ ३. १. ३०२ ॥
हितसुखाभ्यां चतुर्थी च ॥ ३. १. ३०३ ॥
आशिष्यायुष्यमद्वार्थकुशलार्थैश्च ॥ ३. १. ३०४ ॥

इति श्रीसरस्वतीकण्ठाभरणनाम्नि व्याकरणे

तृतीयस्याध्यायस्य प्रथमः पादः

समाप्तः

१. A omits this sūtra.

३. A. अन्या.

२. A. This and the next sūtra
are written as one.

अथ द्वितीयः पादः

सुप्सुपा सहैकार्थीभावे समासः ॥ ३. २. १ ॥
 विस्पष्टादीनि गुणविशेषणतायाम् ॥ ३. २. २ ॥
 काष्ठादीनि क्रियाविशेषणतायाम् ॥ ३. २. ३ ॥
 सर्वचर्माद्यश्वोदशौकादशमाशब्दोर्ध्वमुद्धतौर्ध्वदेहोर्ध्वन्मृगतपूर्वादयः तद्धिते ॥
 ३. २. ४ ॥

काकतालादय इवार्थे ॥ ३. २. ५ ॥
 इवेन विभक्त्यलोपश्च ॥ ३. २. ६ ॥
 भूतपूर्वादयः ॥ ३. २. ७ ॥
 अव्ययीभावः ॥ ३. २. ८ ॥
 अव्ययं विभक्त्यर्थे ॥ ३. २. ९ ॥
 समीपसमृद्धयोश्च ॥ ३. २. १० ॥
 असमृद्धयर्थीभावात्ययासंप्रतिषु ॥ ३. २. ११ ॥
 ख्यातिपश्चादर्थयोः ॥ ३. २. १२ ॥
 योग्यतावीप्सापदार्थानतिवृत्तिसादृश्यसदृशेषु ॥ ३. २. १३ ॥
 यौगपद्यानुपूर्व्यसंपत्तिसाकल्यान्तवचनेषु ॥ ३. २. १४ ॥
 यथा न सादृश्ये ॥ ३. २. १५ ॥
 यावदियत्त्वे ॥ ३. २. १६ ॥
 प्रतिना मात्रार्थे ॥ ३. २. १७ ॥
 संख्याक्षशलाकाः परिणा द्यूतेऽन्यथावृत्तौ ॥ ३. २. १८ ॥
 पर्यपाङ्गबहिरञ्चवः पञ्चम्या वा ॥ ३. २. १९ ॥
 लक्षणेनाभिप्रती आभिमुख्ये ॥ ३. २. २० ॥
 अनुः सामीप्यायामयोः ॥ ३. २. २१ ॥

१. A. This is written as three
 different sūtras.

२. A. तायाः

३. A. दहोन्द.

४. A. पर्यवाङ्

५. A. omits वा.

तिष्ठद्भुवंह्रस्वायतीगवानि कालविशेषे न चान्यसमासः ॥ ३. २. २२ ॥

लूनलूयमानपूतपूयमाना यवेन न च व्यतिरेकविभक्तिः ॥ ३. २. २३ ॥

खलेसंहृतसंङ्घियमाणा बुसेन च ॥ ३. २. २४ ॥

सुविनिदुरपरायती पापपुण्यानि समथा ॥ ३. २. २५ ॥

समं भूमिपदातिभ्यामन्यपदार्थं ॥ ३. २. २६ ॥

प्रोहरथभुगदक्षिणाभिः ॥ ३. २. २७ ॥

संप्रत्यसंप्रत्यप्रदक्षिणानि वर्तमानावर्तमानवामेषु ॥ ३. २. २८ ॥

पारे मध्येऽप्रेऽन्तः षष्ठ्या वा ॥ ३. २. २९ ॥

संख्या वंद्येन ॥ ३. २. ३० ॥

नदीभिस्समाहारे ॥ ३. २. ३१ ॥

अन्यपदार्थैः संज्ञायाम् ॥ ३. २. ३२ ॥

तत्पुरुषः ॥ ३. २. ३३ ॥

द्वितीयाश्रितातीतपतितगताख्यस्तगमिगामिबुभुस्वादिभिः ॥ ३. २. ३४ ॥

प्राप्तापन्नाभ्यां प्राप्तापन्नौ च द्वितीयया पुंवच्च ॥ ३. २. ३५ ॥

सयं सामी केन ॥ ३. २. ३६ ॥

खट्वा क्षेपे ॥ ३. २. ३७ ॥

कालाः ॥ ३. २. ३८ ॥

अत्यन्तसंयोगे ॥ ३. २. ३९ ॥

तृतीया तत्कृतार्थेन गुणवचनेन ॥ ३. २. ४० ॥

अर्थादिसदृशसमतुल्याधिकैश्च ॥ ३. २. ४१ ॥

अर्धं चतसृभिः ॥ ३. २. ४२ ॥

एकं न विंशत्यादिभिः ॥ ३. २. ४३ ॥

कर्तृकरणे कृता बहुलम् ॥ ३. २. ४४ ॥

कृत्यैरधिकार्थवचने ॥ ३. २. ४५ ॥

१. A. भवद्वावति.

२. A. छद्

३. A. This and the next sūtra are written together.

४. A omits अवर्तमान

५. A adds तौ च

६. A. This and the next sūtra are written together.

७. A. अर्धं

८. A. This and the next sūtra are written together.

भक्ष्यान्नपानपात्रैर्मिश्रीकरणव्यञ्जनयुग्मपूरणानि ॥ ३. २. ४६ ॥

चतुर्थी यता ॥ ३. २. ४७ ॥

सुखहिताभ्याम् ॥ ३. २. ४८ ॥

तादर्थ्यं प्रकृत्वा ॥ ३. २. ४९ ॥

बलिरक्षितघाससुराविधादिभिश्च ॥ ३. २. ५० ॥

नित्यमर्थेनेदमर्थे ॥ ३. २. ५१ ॥

पञ्चमीमीतमीतिभीमयमीहमीलुकजुगुब्बुमिः ॥ ३. २. ५२ ॥

अपेतापांढनिर्गतमुक्तपतितत्रस्तैरसंवा सा ॥ ३. २. ५३ ॥

स्तोकाल्पान्तिकाभ्याशदूरार्थकृच्छ्राणि केन ॥ ३. २. ५४ ॥

शतलहस्रौ परेण ॥ ३. २. ५५ ॥

सप्तमीसिद्धशुष्कपक्कबन्धादिभिः ॥ ३. २. ५६ ॥

शौण्डिधूर्तकितवव्याडसंवीतपटुपण्डितकुशलनिपुणचपलान्तरधिभिः प्रसक्ता-
द्यप्रयोगे ॥ ३. २. ५७ ॥

ध्वाङ्गकाकवायसवकादिभिः क्षेपे ॥ ३. २. ५८ ॥

सिंहव्याघ्रवासवयुधिष्ठिरादिभिः पूजायाम् ॥ ३. २. ५९ ॥

यतावश्यके ॥ ३. २. ६० ॥

संज्ञायाम् ॥ ३. २. ६१ ॥

ऋणमधमोत्तमाभ्याम् ॥ ३. २. ६२ ॥

केनाहोरात्रावयवाः ॥ ३. २. ६३ ॥

तत्र ॥ ३. २. ६४ ॥

सगतिकारकेणापि क्षेपे ॥ ३. २. ६५ ॥

पात्रमवधारणे समितबहुलाभ्यां न चान्यसमासः ॥ ३. २. ६६ ॥

गेहेनोष्ट्रौ शूरैवेडिनार्दिविजितिव्याडपटुपण्डितप्रगल्भैः ॥ ३. २. ६७ ॥

उदुम्बरः कुमिमशकाभ्यामुपमायाम् ॥ ३. २. ६८ ॥

अवट्कूपौ कच्छपमण्डूकाभ्याम् ॥ ३. २. ६९ ॥

नगरं काकादिभिः ॥ ३. २. ७० ॥

गेहेमेहिपिण्डीशूरौ निरीहताभ्याम् ॥ ३. २. ७१ ॥

१. A. सवै.

२. A. स्तोकाग्निकदूरार्थ-

३. A. व्याघ्र.

४. A. This is written as two

sūtras.

५. A. श्वेदी.

अ. ३. पा. २. सू. ७२.]

भोजविरचितम्

पितरि शूरमातरि पुरुषौक्षियायाम् ॥ ३. २. ७२ ॥

गर्भः सुहितवृत्तैरनौचित्ये ॥ ३. २. ७३ ॥

कर्णधिरिदिरिबुहुराभ्याम् ॥ ३. २. ७४ ॥

विशेषणं विशेष्येण समानाधिकरणेन ॥ ३. २. ७५ ॥

सर्वैकजरत्नपुराणनवकेवलपूर्वापरप्रथमचरमजघन्यसमानमध्यमावराश्च ॥

३. २. ७६ ॥

पूर्वकालोऽपरकालेन ॥ ३. २. ७७ ॥

दिक्स्थे संज्ञायाम् ॥ ३. २. ७८ ॥

तद्विधितार्थोत्तरपदसमाहारे च ॥ ३. २. ७९ ॥

न मत्वर्थे ॥ ३. २. ८० ॥

उपमानानि सामान्यवचनैः ॥ ३. २. ८१ ॥

उपमेयानि व्याघ्रसिहर्षभपुण्डरीकपद्मपल्लवकिसलयेन्दुचन्द्रादिभिः सामान्या-

प्रयोगे ॥ ३. २. ८२ ॥

कुत्सितानि स्वार्थवचनैः खसूचीखेटदुर्दुर्द्वेलेष्टवहतकजालमापशदकौण्ड-

स्पृष्टधृष्टधूर्तकितवादिभिः ॥ ३. २. ८३ ॥

पापाणकहतदग्धादीनि कुत्सितैः ॥ ३. २. ८४ ॥

सन्महत्परमोत्तमोत्कृष्टपुमांसपूज्यमानैः ॥ ३. २. ८५ ॥

बुन्दारकनागकुञ्जरव्याघ्रसिंहशार्दूलवृषभर्षभपुङ्गवादिभिः पूज्यमानम् ॥ ३. २. ८६ ॥

पोटाशुवतिलोककतिपयगृष्टिधेनुवशावेहद्वक्त्रयणीप्रवक्त्रश्रोत्रिवाभ्यापकधूर्तैः

जातिः ॥ ३. २. ८७ ॥

प्रशंसावचनैः मतलिकामचर्चिकाप्रकाण्डोद्धतलजकपादमिश्रपाशहस्तमिति -

खलपादयादिभिः ॥ ३. २. ८८ ॥

चतुष्पादो गर्भिण्या ॥ ३. २. ८९ ॥

कृत्यतुल्याख्यान्यज्ञाया ॥ ३. २. ९० ॥

जातिर्ज्ञाया ॥ ३. २. ९१ ॥

१. A. दुल्ल

२. A. काण्डपृष्ठस्पृष्ट-

३. A. वचनैश्च. The further portion
is treated as a separate sūtra.

४. A adds युवाखलतिपलितवलिन-
जरद्भिः

वर्णो वर्णेन ॥ ३. २. ९२ ॥

कुमारश्रमणाप्रव्रजितायश्चकीकुलडागर्मिणीतापसीदास्यपकाभिरूपक -

पण्डितकुशलनिपुणचपलपटुमुमुक्षुः ॥ ३. २. ९३ ॥

क्तेन नञ्चिदिष्टिमानञ् ॥ ३. २. ९४ ॥

कृतापकृतमुक्तामुक्तपीतविपीगतप्रत्यागतयाताभुयातक्रयाकथिकापुट्टापुट्टिका -
फलाफलिकामातात्मनिकारः ॥ ३. २. ९५ ॥

कतरक्तमौ जातिपरिश्र ॥ ३. २. ९६ ॥

किं क्षेपे ॥ ३. २. ९७ ॥

किं युक्तं किं युलुक् किं पुरुषकिञ्जरकिञ्जलकिञ्जसादयः संज्ञायाम् ॥ ३. २. ९८ ॥

श्रोणयूक्पूगकुन्दमरातिविचयराशिचिशिष्टनिर्धनेन्द्रदेवमुण्डश्रमणभूतवदान्या -

ध्यापकमाह्वणक्षत्रियपटुपण्डितकुशलचपलनिपुणाश्चर्यं कृतमतमितो -

कभूतसमाज्ञाताख्यातसमाधितावितावधारितावकहिपतकलितनिराकृतो -

पकृतापकृतोदाहृतादीरितोदितदृष्टविदुतादिभिः ॥ ३. २. ९९ ॥

शाकपार्थिवजातौत्वलिकुतपसौथुतधृतौव्योदनपाणिन्याणिमाण्डव्यबलाका -

कौशिकविद्विर्मिकौण्डिन्यपरशुरामादयः प्रियादिलोपे ॥ ३. २. १०० ॥

अधिकान्ता संख्यासंख्ययाधिकलोपश्च ॥ ३. २. १०१ ॥

भागांशादिभिः पूरणांता लुक् च वा ॥ ३. २. १०२ ॥

मयूरच्छात्रौ व्यसक्रेतोपमायां न चान्यसमासः ॥ ३. २. १०३ ॥

कम्बोजयवनौ मुण्डेन ॥ ३. २. १०४ ॥

पह्नीडायवाभ्यामन्यपदार्थे नपुंलकत्वे च ॥ ३. २. १०५ ॥

अपेहि च वाणिजस्वागतद्वितीयविचसप्रथसादिभिः क्रियायाम् ॥ ३. २. १०६ ॥

प्रेहि स्वागतवाणिजाभ्याम् ॥ ३. २. १०७ ॥

प्रोह कटकर्दमाभ्यां द्वितीया ॥ ३. २. १०८ ॥

कृन्धिभिन्धुत्तमाविचक्षपलवणचूडादिभिः ॥ ३. २. १०९ ॥

१. A. कृताकृत.

२. A adds च.

३. A. किङ्क.

४. A omits राशि

५. A. कण्ड

६. A. म्नाता.

७. A. This portion is written as a separate sūtra.

८. A. नोपया-

९. A. चानेन.

१०. A. This portion is written as a separate sūtra.

११. A. कृन्धिभिन्धुत्त-

अ. ३. पा. २. सू. ११०]

भोजविरचितम्

आहर चेलवसने वनिताभिः ॥ ३. २. ११० ॥

आख्यातमाख्यातेन सातत्ये ॥ ३. २. १११ ॥

उद्धरोत्सृजावसृजाभ्याम् ॥ ३. २. ११२ ॥

पचपतवर्षान्युदस्तैर्नैः ॥ ३. २. ११३ ॥

उन्मुजावमुजने ॥ ३. २. ११४ ॥

इहद्वितीयेहपञ्चभ्येहिरेयाहिराहोपुरुषिकाहंपूर्विकाहंप्रथमिकामहमहमिकावि-
चप्रचनिश्चप्रैचादयः ॥ ३. २. ११५ ॥

हि कर्मणा बहुलमाभीक्ष्ण्ये कर्तरि ॥ ३. २. ११६ ॥

स्नात्वाकालकपीत्वाशिरकभुक्त्वासुहितप्रोष्यपापीयउत्पत्यकलानिपत्यरोहि-
णीनिषद्यदयमादयः ॥ ३. २. ११७ ॥

आचोवचोच्चनीचाचपराचोच्चावचार्किचनाकुतोभयानि ॥ ३. २. ११८ ॥

पूर्वापराधरोत्तराण्येकदेशेनैकाधिकरणेन ॥ ३. २. ११९ ॥

सायाहमध्याह्नमध्यन्दिनमध्यरात्रादयः ॥ ३. २. १२० ॥

अर्थे समविभागे वा ॥ ३. २. १२१ ॥

अर्धजरतीयार्धचैशसार्धोक्तादयः ॥ ३. २. १२२ ॥

द्वितीयतृतीयचतुर्थतुर्थतुरीयतुलाद्यादयश्च ॥ ३. २. १२३ ॥

कालाः परिणामिना ॥ ३. २. १२४ ॥

नञ् ॥ ३. २. १२५ ॥

शोभिहिताहमर्थालमर्थतद्वितैरसामर्थ्ये ॥ ३. २. १२६ ॥

असूर्यपदयापुनर्गैयाश्राद्धभोज्यलवणभोज्यादयश्च ॥ ३. २. १२७ ॥

ईषद्गुणेन ॥ ३. २. १२८ ॥

षष्ठी ॥ ३. २. १२९ ॥

कुंयोगा ॥ ३. २. १३० ॥

याजकपूजकपरिचारकपरिवेषकस्नापकाध्यापकोत्सादकोन्मादकोद्धर्तकहोतु-
मंत्रादयः ॥ ३. २. १३१ ॥

रथपत्नी गणकेन ॥ ३. २. १३२ ॥

१. A. पपान्युदनैर्नैः

३. A. अयोवचो

२. A. This portion is written as
part of the next sūtra.

४. A. कुंयोगाकृति.

५. A. भर्तादिभिश्च

गुणोत्तरेण तरलोपश्च ॥ ३. २. १३३ ॥
 सर्वपश्चात्प्रभृतीनि ॥ ३. २. १३४ ॥
 तत्स्थैर्गुणैः ॥ ३. २. १३५ ॥
 न निर्धारणे ॥ ३. २. १३६ ॥
 प्रतिपदविधाना ॥ ३. २. १३७ ॥
 पूरणगुणसुहितार्थसद्व्ययतव्यसमानाधिकरणेन ॥ ३. २. १३८ ॥
 मत्याद्यधिकरणत्वेन ॥ ३. २. १३९ ॥
 कर्तृकर्महेतुनाकर्मणि ॥ ३. २. १४० ॥
 कर्तर्यकेन ॥ ३. २. १४१ ॥
 कर्तृवृत्तकाभ्याम् ॥ ३. २. १४२ ॥
 नित्यं क्रीडाजीविकयोः ॥ ३. २. १४३ ॥
 गतयः ॥ ३. २. १४४ ॥
 कुः पापेष्वर्थयोः ॥ ३. २. १४५ ॥
 दुः निन्दाकुच्छार्थयोः ॥ ३. २. १४६ ॥
 स्वर्ती पूजायाम् ॥ ३. २. १४७ ॥
 अतिशयातिक्रमणयोश्च ॥ ३. २. १४८ ॥
 आङ्गीष्वर्थामिव्याप्त्येः ॥ ३. २. १४९ ॥
 प्रादयो गताद्यर्थे प्रथमया ॥ ३. २. १५० ॥
 अत्यादयः क्रान्ताद्यर्थे द्वितीयया ॥ ३. २. १५१ ॥
 अवाद्यः कुष्ठाद्यर्थे तृतीयया ॥ ३. २. १५२ ॥
 पर्यादयो ग्लानाद्यर्थे चतुर्थ्या ॥ ३. २. १५३ ॥
 निराद्यः क्रान्ताद्यर्थे पञ्चम्या ॥ ३. २. १५४ ॥
 अन्वाद्यस्तिङोदात्तवता गतिमता च ॥ ३. २. १५५ ॥
 न कर्मप्रवचनीयाः ॥ ३. २. १५६ ॥
 उपपदमतिङ् ॥ ३. २. १५७ ॥
 नाव्ययेनानमा ॥ ३. २. १५८ ॥

१. A. गुणात्तरेण-

२. A. सर्वगैश्च-

३. A. This and the next sūtra
are written together.

अ. ३. पा. २. सू. १५९]

भोजविरचितम्

अमा च प्राक् खमुजः ॥ ३. २. १५९ ॥

तृतीयादीनि क्त्वा च वा ॥ ३. २. १६० ॥

अव्ययं प्रवृद्धादिभिः ॥ ३. २. १६१ ॥

इति श्रीसरस्वतीकण्ठाभरणनाम्नि व्याकरणे

तृतीयाध्यायस्य द्वितीयः पादः

समाप्तः

gutenberg.org

अथ तृतीयः पादः

- शेषो बहुव्रीहिः ॥ ३. ३. १ ॥
 अदूराधिकासप्ताः संख्यया संख्येये ॥ ३. ३. २ ॥
 बहुव्रीहिः सुज्ञर्थे ॥ ३. ३. ३ ॥
 वार्थे च ॥ ३. ३. ४ ॥
 अव्ययम् ॥ ३. ३. ५ ॥
 अन्यपदार्थे ॥ ३. ३. ६ ॥
 अस्तिक्षीरादयः ॥ ३. ३. ७ ॥
 उपमानमुपमेयस्वरूपोत्तरपदलोपश्च ॥ ३. ३. ८ ॥
 सप्तमीपूर्वसमानाधिकरणम् ॥ ३. ३. ९ ॥
 समुदायविकारपृष्टी समस्तम् ॥ ३. ३. १० ॥
 प्रादिभ्यो धातुञ् वाचोत्तरपदलोपः ॥ ३. ३. ११ ॥
 नञोऽस्त्यर्थम् ॥ ३. ३. १२ ॥
 अनेकं मतुपोऽर्थे ॥ ३. ३. १३ ॥
 कर्तृकर्मप्रवचनमप्रथमायाः ॥ ३. ३. १४ ॥
 दिङ्नामान्यन्तराले ॥ ३. ३. १५ ॥
 तत्र गृहीत्वा तेन प्रवृत्त्येति सारूपेऽधिः क्रियाव्यतिहारे ॥ ३. ३. १६ ॥
 सह तृतीयया तुल्यार्थयोगे ॥ ३. ३. १७ ॥
 कचित् विद्यमानार्थे ॥ ३. ३. १८ ॥
 चार्थे युगपदधिकरणवचनतायां द्वन्द्वः ॥ ३. ३. १९ ॥
 द्विसर्पिर्मधूनि पयोमधुसर्पिमिरितरेतरयोगे ॥ ३. ३. २० ॥
 इध्मावागृचो वह्निर्मनःसार्मभिः ॥ ३. ३. २१ ॥

१. A. संख्या सुज्ञर्थे.	५. A adds च
२. A adds च	६. A. तायाः
३. A. युधिक्लि This portion is
written as a separate sūtra.	७. A. धुनी
४. A. सह तृतीया	८. A. सामिभिः

आदिरवसानेन ॥ ३. ३. २२ ॥

शुक्लः कृष्णेन ॥ ३. ३. २३ ॥

श्रद्धा मेधया ॥ ३. ३. २४ ॥

मेघादीक्षाश्रुताध्ययनानि च तपसा ॥ ३. ३. २५ ॥

याज्याप्रवर्ग्यौलूखलान्यनुवाक्योपसदमुसलैः ॥ ३. ३. २६ ॥

हरिव्रह्मशिवस्कन्दपरिव्रज्याद्या वासवप्रजापतिवैश्रवणविशाखकौशिकादिभिः ॥

३. ३. २७ ॥

अधिकरणैतावत्त्वे ॥ ३. ३. २८ ॥

समीपे वा ॥ ३. ३. २९ ॥

संख्याविंशत्यादिभिः संख्यायां समाहारे ॥ ३. ३. ३० ॥

अनुवादे चरणाः स्तेणोलुङि ॥ ३. ३. ३१ ॥

अनपुंसकान्यध्वर्युकतवः ॥ ३. ३. ३२ ॥

अध्ययनतः सन्निकृष्टानि ॥ ३. ३. ३३ ॥

अप्राणिजातयः ॥ ३. ३. ३४ ॥

नदीदेशनगराणि भिन्नलिङ्गानि ॥ ३. ३. ३५ ॥

नित्यवैराः ॥ ३. ३. ३६ ॥

कारवः ॥ ३. ३. ३७ ॥

गवाश्वगवाचिकगवैडकाजाविकाजैडकानि ॥ ३. ३. ३८ ॥

कुञ्जवामनकुञ्जकिरातपुत्रपौत्रश्वर्चण्डालस्त्रीकुमारदासीदासदासीमाणवङ्को-
पूखरोष्ट्रशशभागवतीभागवतानि ॥ ३. ३. ३९ ॥

शांटीप्रच्छदकुटीकुटम्बशकृन्मूत्रपुरीषयकृन्मेदोमालशोणितदर्भशरदर्भपूतीका-
लुप्तपुरुषतृणोलपानि ॥ ३. ३. ४० ॥

प्राणितूर्याङ्गानि ॥ ३. ३. ४१ ॥

१. A. This and the next sūtra
are written together.

२. A. शुक्लकृष्णेन

३. A. This portion is written as a
separate sūtra.

४. A. लुङि.

५. A. This and the next sūtra
are written together.

६. A. This portion is written as
a separate sūtra.

७. A. वङ्कोष्ट्रशशभागवतानि

सेनाङ्गानि बहुव्ये ॥ ३. ३. ४२ ॥

शुद्धजन्तवः ॥ ३. ३. ४३ ॥

फलानि ॥ ३. ३. ४४ ॥

वा वृक्षसृणुत्पञ्चान्यराकुनिविशेषाः ॥ ३. ३. ४५ ॥

व्यञ्जनानि ॥ ३. ३. ४६ ॥

विरोधान्यद्रव्याणि ॥ ३. ३. ४७ ॥

शेषमुभयोः ॥ ३. ३. ४८ ॥

प्रायेण पूर्वपदार्थप्रधानोऽव्ययीभावः ॥ ३. ३. ४९ ॥

उत्तरपदार्थप्रधानस्तदुद्वेगः ॥ ३. ३. ५० ॥

अन्यपदार्थप्रधानो बहुव्रीहिः ॥ ३. ३. ५१ ॥

उभयपदार्थप्रधानो द्वन्द्वः ॥ ३. ३. ५२ ॥

कर्मधारये प्रधानोपसर्जनानां परं परं विप्रतिषेधे ॥ ३. ३. ५३ ॥

मैत्रथीयार्थकर्मधारयात् बहुव्रीहिः ॥ ३. ३. ५४ ॥

कदाचित्कर्मधारयः सर्वधर्माद्यर्थः ॥ ३. ३. ५५ ॥

पूर्वपदातिशय आतिशयिकात् बहुव्रीहिः सूक्ष्मतरवस्त्वादर्थः ॥ ३. ३. ५६ ॥

उत्तरपदातिशय अतिशयिको बहुव्रीहिः बह्वाव्यतराद्यर्थः ॥ ३. ३. ५७ ॥

उपसर्जनं पूर्वम् ॥ ३. ३. ५८ ॥

राजदन्तलितवासितसिक्तसंमुष्टमुष्टलुञ्जितनगनुपितावह्निन्नपकार्पितोत्तमाढा-

धमणोत्तमर्णपरश्शतपरःसहस्रादिषु परम् ॥ ३. ३. ५९ ॥

बिम्बोष्ठबिम्बाश्वरपुरुषोत्तमादिषु वा ॥ ३. ३. ६० ॥

इदु छन्द्रे ॥ ३. ३. ६१ ॥

न स्वातिश्चित्रायाः ॥ ३. ३. ६२ ॥

पतिर्मायीयाः ॥ ३. ३. ६३ ॥

जायाया जं दं च वा ॥ ३. ३. ६४ ॥

पशुश्च पुत्रात् ॥ ३. ३. ६५ ॥

१. A. विरेचिन्य-

३. A. अन्यावल्कः

२. B. This and the following

४. A. सूक्ष्मतराद्यर्थः

three sūtras are written as
part of the commentary.

५. A omits मुष्ट-

ईशश्च केशात् ॥ ३. ३. ६६ ॥

जालुबिन्दुं शिरसः ॥ ३. ३. ६७ ॥

सर्पिर्मधुदीर्घलघुगुणवृद्ध्यादिषु वा ॥ ३. ३. ६८ ॥

अजाद्यदन्तम् ॥ ३. ३. ६९ ॥

न शूद्रार्यावन्त्यश्मकविष्वक्सेनार्जुनादिषु ॥ ३. ३. ७० ॥

धर्मार्थकामार्थशब्दार्थाद्यन्ताग्निन्द्रचन्द्रार्कादिषु वा ॥ ३. ३. ७१ ॥

अल्पाक्षरम् ॥ ३. ३. ७२ ॥

नोद्धूखलमुसलतण्डुलकिण्वचित्ररथबाहिकल्पातकराजधक्षिमुचदारजवांशीर-

बीजादिषु ॥ ३. ३. ७३ ॥

समीरणाग्न्यादित्यचन्द्रपाणिनीयैरौढीयादिषु वा ॥ ३. ३. ७४ ॥

लघ्वक्षरम् ॥ ३. ३. ७५ ॥

न श्रद्धातपसादिषु ॥ ३. ३. ७६ ॥

शक्रन्मूत्रकुशकौशादिषु वा ॥ ३. ३. ७७ ॥

अभ्यर्हितम् ॥ ३. ३. ७८ ॥

नै नरनारायणादिषु ॥ ३. ३. ७९ ॥

तपःश्रुतादिषु वा ॥ ३. ३. ८० ॥

मासर्तुनक्षत्राण्यानुपूर्व्येण ॥ ३. ३. ८१ ॥

न पुष्यपुनर्वसादिषु ॥ ३. ३. ८२ ॥

वसन्तग्रीष्मादिषु वा ॥ ३. ३. ८३ ॥

ज्यायान् घ्रातृणाम् ॥ ३. ३. ८४ ॥

न पाण्डुधृतराष्ट्रादिषु ॥ ३. ३. ८५ ॥

भीमसेनार्जुनादिषु वा ॥ ३. ३. ८६ ॥

वर्णानां च ॥ ३. ३. ८७ ॥

बहुवृत्तमश्च ॥ ३. ३. ८८ ॥

संख्यानामलपीयः ॥ ३. ३. ८९ ॥

१. A omits this sūtra.

२. A. विरु.

३. B. गोल्लल

४. A. रौढीयादिषु.

५. A. कादिषु.

६. A omits न.

७. A. कश्यपः

बहुव्रीहौ च ॥ ३. ३. ९० ॥

सर्वनाम च सर्वतः ॥ ३. ३. ९१ ॥

विशेषणम् ॥ ३. ३. ९२ ॥

प्रियो वा ॥ ३. ३. ९३ ॥

सप्तमी ॥ ३. ३. ९४ ॥

गङ्गादिभ्यो वा ॥ ३. ३. ९५ ॥

नेन्द्रादिभ्यः ॥ ३. ३. ९६ ॥

प्रहरणभ्यश्च ॥ ३. ३. ९७ ॥

क्तान्तं वा ॥ ३. ३. ९८ ॥

नित्यं शेषे ॥ ३. ३. ९९ ॥

आहिताग्निर्जातपुत्रजातदन्तजातश्मश्रुपतिघृतपीततैलपीतमद्यपीतविषोढमार्या -

गतार्थविक्रिन्नशीर्षादिषु वा ॥ ३. ३. १०० ॥

जातिकालसुखादिभ्यश्च ॥ ३. ३. १०१ ॥

कङ्कारगङ्गुलकाणसज्जकुण्डकहोडखलतिगौरपिङ्गलवृद्धमिश्रकैवटरतनवःकर्मधा -

रये ॥ ३. ३. १०२ ॥

सरूपाणामेकशेष एकविमर्कौ ॥ ३. ३. १०३ ॥

खरभिन्नानां यल्लोत्तरखरविधिः ॥ ३. ३. १०४ ॥

विरूपाणामप्येकार्यानाम् ॥ ३. ३. १०५ ॥

पौत्रादिजीवद्वन्द्व्यादिना तन्निमित्त एव चेद्विशेषः ॥ ३. ३. १०६ ॥

स्त्रीपुंवच्च ॥ ३. ३. १०७ ॥

पुमान् स्त्रिया ॥ ३. ३. १०८ ॥

ग्राम्यपशुसंवेष्टवरूपाण्येकशफेषु स्त्री ॥ ३. ३. १०९ ॥

नपुंसकमनपुंसकेनैकवच्चास्य वा ॥ ३. ३. ११० ॥

पितृश्वशुरौ मातृश्वश्रूम्याम् ॥ ३. ३. १११ ॥

भ्रातृपुत्रौ स्वसृदुहितृभ्याम् ॥ ३. ३. ११२ ॥

स्यदादीनि सर्वैर्नित्यम् ॥ ३. ३. ११३ ॥

१. B omits जातपुत्र

४. A. दीनां

२. A. गतार्थाऽल्लिन्न.

५. A. सर्वैस्स्यदादीनि

३. A. कवरे तमयः

तेषामद्वन्द्वतत्पुरुषविशेषणानां पुनर्पुंसकतो लिङ्गानि ॥ ३. ३. ११४ ॥

तेषां मिथो यत्परम् ॥ ३. ३. ११५ ॥

कचित्पूर्वम् च ॥ ३. ३. ११६ ॥

पुरुषाणां च ॥ ३. ३. ११७ ॥

अव्ययीभावो नर्पुंसकम् ॥ ३. ३. ११८ ॥

द्वन्द्वः समाहार एकवच्च ॥ ३. ३. ११९ ॥

द्विगुश्च ॥ ३. ३. १२० ॥

अदन्तः स्त्री ॥ ३. ३. १२१ ॥

पौत्रपथयुगमुपनायन्तो नर्पुंसकम् ॥ ३. ३. १२२ ॥

पैष्ठ्याः कन्धोदगिरेषु तत्पुरुषः संज्ञायाम् ॥ ३. ३. १२३ ॥

उपक्षोपक्रमं तदादित्वे ॥ ३. ३. १२४ ॥

ईश्वरार्थादिराज्ञः सभा ॥ ३. ३. १२५ ॥

यक्षराक्षसपिशाचादिभ्यश्च ॥ ३. ३. १२६ ॥

अशाला ॥ ३. ३. १२७ ॥

सेना सुरा शाला निशा वा ॥ ३. ३. १२८ ॥

छाया ॥ ३. ३. १२९ ॥

नित्यं बाहुल्ये ॥ ३. ३. १३० ॥

पथोऽव्ययात् ॥ ३. ३. १३१ ॥

रात्राह्णवाकाः पुंसि ॥ ३. ३. १३२ ॥

अहोऽसुदिनपुण्याभ्याम् ॥ ३. ३. १३३ ॥

नर्पुंसके चार्थार्थाष्टावदसुवर्णशतमानकार्पापणवारधानगन्धमादनान्धकारापरा-
ह्णापूर्वोपवासनिर्यासविमानप्रभ्रीवप्रवालवाजपेयराजसूयप्रतिसरादिषु ॥
३. ३. १३४ ॥

परवलिङ्गं द्वन्द्वतत्पुरुषयोः ॥ ३. ३. १३५ ॥

एकविंशत्यादीनां च ॥ ३. ३. १३६ ॥

१. A. परः

२. A. अदन्तस्त्रीवाचनः

३. A adds अनो नलोपश्च before this
as a separate sūtra.

४. A. This is written as three
different sūtras.

५. A omits च.

६. A. अशालायाः

७. A. सदि

८. A. सरादयः

न प्राप्तापन्नगखलंपूर्वाणाम् ॥ ३. ३. १३७ ॥
 पूर्ववदश्ववडौ ॥ ३. ३. १३८ ॥
 ह्रस्वो नपुंसके प्रातिपदिकस्य ॥ ३. ३. १३९ ॥
 गोरुपसर्जनस्यान्त्यस्य ॥ ३. ३. १४० ॥
 टांवादीनाम् ॥ ३. ३. १४१ ॥
 लुक्छितलुक्प्रयोगोणीसूच्योः ॥ ३. ३. १४२ ॥
 लुपि प्रकृतिबह्विब्रवचने ॥ ३. ३. १४३ ॥
 विशेषणानां चाजातेः ॥ ३. ३. १४४ ॥
 न मनुष्ये ॥ ३. ३. १४५ ॥
 समास उत्तरपदस्य ॥ ३. ३. १४६ ॥
 हरीतक्यादिषु व्यक्तिः ॥ ३. ३. १४७ ॥
 खलतिकादिषु वचनम् ॥ ३. ३. १४८ ॥

इति श्रीसरस्वतीकण्ठाभरणनासि व्याकरणे

तृतीयस्याध्यायस्य तृतीयः पादः

समाप्तः

अथ चतुर्थः पादः

—: ० :—

स्त्रियाम् ॥ ३. ४. १ ॥
 अतष्टाप् ॥ ३. ४. २ ॥
 अजैडककोकिलाश्वचटकमृषिकेभ्यः ॥ ३. ४. ३ ॥
 बालहोडपाकवत्समन्दविलातेभ्यश्च ॥ ३. ४. ४ ॥
 पूर्वापहानापरापहनसंप्रहानेभ्यो नस्य च णः ॥ ३. ४. ५ ॥
 संभस्त्राजिनशणपिण्डेभ्यः फलात् ॥ ३. ४. ६ ॥
 त्रेश्च ॥ ३. ४. ७ ॥
 सत्प्राक्काण्डप्रान्तशतैकेभ्यः पुष्पात् ॥ ३. ४. ८ ॥
 मूलान्नजः ॥ ३. ४. ९ ॥
 शूद्राचामहत्पूर्वाजातिः ॥ ३. ४. १० ॥
 कस्यकनिष्ठज्येष्ठमध्यमध्यममुग्धेभ्यः ॥ ३. ४. ११ ॥
 कुङ्क् द्वित्रिविड्भ्याम् ॥ ३. ४. १२ ॥
 उष्णिहो वा ॥ ३. ४. १३ ॥
 कचि पादः ॥ ३. ४. १४ ॥
 क्रनो छीप् ॥ ३. ४. १५ ॥
 अधातोऽरुगितः ॥ ३. ४. १६ ॥
 अञ्चः ॥ ३. ४. १७ ॥
 अहशो वनो र च्च ॥ ३. ४. १८ ॥
 बहुव्रीहिवर्वा ॥ ३. ४. १९ ॥
 पादः ॥ ३. ४. २० ॥
 अनः ॥ ३. ४. २१ ॥
 निह्यं संज्ञायाम् ॥ ३. ४. २२ ॥
 ऊधसो नश्च ॥ ३. ४. २३ ॥
 दान्नः संख्यादेः ॥ ३. ४. २४ ॥

१. A. नास्ति:

हायनाद्वयसि ॥ ३. ४. २५ ॥

नानुपधालोपिनः ॥ ३. ४. २६ ॥

मैनः ॥ ३. ४. २७ ॥

डाप् चोभ्याम् ॥ ३. ४. २८ ॥

न खसुदुहितुनान्दयातुमातृतिस्वचतसृपञ्चत्रादिभ्यः ॥ ३. ४. २९ ॥

अनुपसर्जनादतः ॥ ३. ४. ३० ॥

टिड्ढाणञ्ठकृठञ्जञ्जञ्जकञ्करप्ख्युनः ॥ ३. ४. ३१ ॥

न लष्यान्यागमटितः ॥ ३. ४. ३२ ॥

यञोऽपावटात् ॥ ३. ४. ३३ ॥

सर्वतः स्फो वा ॥ ३. ४. ३४ ॥

लोहितादिभ्यश्शकलपर्यन्तेभ्यो नित्यम् ॥ ३. ४. ३५ ॥

कौरव्यादसुर्निमाण्डूकेभ्यो डित् ॥ ३. ४. ३६ ॥

वयस्यचरमे ॥ ३. ४. ३७ ॥

कुमारादनुढायां च ॥ ३. ४. ३८ ॥

द्विगोः ॥ ३. ४. ३९ ॥

परिमाणात् तद्धितलुक्क्यसंख्याकालविस्ताचितकम्बल्यात् ॥ ३. ४. ४० ॥

काण्डादक्षेत्रे ॥ ३. ४. ४१ ॥

पुरुषाद्वा ॥ ३. ४. ४२ ॥

केवलमामकभागाधेयपापापरसमानार्थकृतसुमङ्गलभेषजेभ्यः संज्ञायाम् ॥ ३. ४. ४३ ॥

नेकचान्तर्वतो गर्भिण्याम् ॥ ३. ४. ४४ ॥

पतिवतो भार्यायाम् ॥ ३. ४. ४५ ॥

पत्युर्न ऊढायाम् ॥ ३. ४. ४६ ॥

सपूर्वस्य वा ॥ ३. ४. ४७ ॥

बहुव्रीहौ ॥ ३. ४. ४८ ॥

१. A. This and the next sūtra
are written together.

२. A. चजोषा.

३. A. omits पर्य.

४. A. सुमाण्ड-

५. A. This and the next sūtra
are written together.

६. B. नृक्य-

७. A. This and the next sūtra
are written together.

अ. ३. पा. ४. सू. ४९]

भोजविरचितम्

समानैकवीरपिण्डभ्रातृपुत्रेभ्यः ॥ ३. ४. ४९ ॥

इयेतैतहरितरोहिताद्वातश्च नः ॥ ३. ४. ५० ॥

क्रोऽसितपलिताभ्याम् ॥ ३. ४. ५१ ॥

षितो डिष ॥ ३. ४. ५२ ॥

गौरशवलकलमाषारङ्गपिशङ्गहरिणपाण्डरामरसुन्दरविकलनिष्कलपुष्कले -
 श्यः ॥ ३. ४. ५३ ॥

बृहन्महत्सरश्चौरतापसदासचेद्विदभिश्चकबन्धकपुत्रगायत्रेभ्यः ॥ ३. ४. ५४ ॥

मत्स्यमनुष्यमुक्यहयगर्वयर्ष्यद्रणौकणक्रोष्टक्षश्वाँनडुद्भ्यः ॥ ३. ४. ५५ ॥

भौरिकिमौलिकमौलिङ्गयैद्राहमान्यालभ्यालध्यालक्षिसौधर्मायस्थूपारद्गौ-
तर्मापक्षिकेभ्यः ॥ ३. ४. ५६ ॥

द्वोटनादनदपाटसुपाटमूलाटपेटपटपटलपुटकुटफाण्टसेभ्यः ॥ ३. ४. ५७ ॥

धातककेतकतकारशकारबदरकुवललवलमलकमालतवेतसातसाढकेभ्यः ॥
३. ४. ५८ ॥

कदरकदलगूलचवाकुचनाचमाचकुम्भकुसुम्भयूथमेथकरीरसल्लकवल्लकेभ्यः ॥
३. ४. ५९ ॥

पिप्लहरीतकोशातकशमतमसुपवशूक्तभृङ्गविम्बवर्षशङ्खुण्डापिण्डमण्ड -
लेभ्यः ॥ ३. ४. ६० ॥

येपसृपशृपसुर्ममहमठपिठरोर्दगुर्दृथिवखारकाकणेभ्यः ॥ ३. ४. ६१ ॥

द्रोणवृत्तासन्दालिन्दकन्दलदेहलशकुलशल्बसूचमञ्जुरालजवैजयन्तेभ्यः ॥ ३. ४.

काकादनगंवादनतेजनरजनदोहनशातनपातनसेचनकार्दनपादनपेषणास्तरणा
स्यानाधिकरणप्रत्यवरोहणाप्रहायणेभ्यः ॥ ३. ४. ६३ ॥

एषणात्करणे ॥ ३. ४. ६४ ॥

१. A. गवयर्ष्य-

२. A. नङ्गदुभ्यः

३. A. भौलिङ्गयोद्राहनालङ्घयापनलब्ध्या-

४. A. मापकेम्यः

C. मापश्रित्केभ्यः

५. A. मूलाटथपोट-

६. A. सुष्वव-

७. A. पण्डितवर-

८. A omits मण्डलेभ्यः

१. A omits this sūtra.

१०. A. शवादेन.

११. A. सचन

१२. A. पुरणा-

सुमङ्गलात् संज्ञायाम् ॥ ३. ४. ६५ ॥

पीनाच्च ॥ ३. ४. ६६ ॥

रेवद्रोहिणाभ्यां नक्षत्रे ॥ ३. ४. ६७ ॥

कटाच्छ्रौण्याम् ॥ ३. ४. ६८ ॥

कूडमाण्डद्यादयश्च ॥ ३. ४. ६९ ॥

भाजगोपनागस्थलकुण्डकालकुशकामुककबरेभ्यः पक्वावपनस्थूलाकृत्रिमामत्र -

कृष्णायसरिरिसुकेशवेशेषु ॥ ३. ४. ७० ॥

जानपदादृत्तौ ॥ ३. ४. ७१ ॥

नीलात्प्राण्योपधयोः ॥ ३. ४. ७२ ॥

वा संज्ञायाम् ॥ ३. ४. ७३ ॥

शोणचण्डारालकमलकृपणविकटविशालविशङ्कटमरुजध्वजकल्याणोदारपुरा -

णाहभ्यः ॥ ३. ४. ७४ ॥

चान्द्रभागादनद्याम् ॥ ३. ४. ७५ ॥

परक्तिनः ॥ ३. ४. ७६ ॥

पद्भतेश्च ॥ ३. ४. ७७ ॥

शक्तेः शस्त्रे ॥ ३. ४. ७८ ॥

ओर्गुणादखरुसंयोगोपधात् ॥ ३. ४. ७९ ॥

पुंनान्नः पुंयोगादपालकान्तात् ॥ ३. ४. ८० ॥

पूतकतुवृषाकप्यश्लिषितकुसीदनामै च ॥ ३. ४. ८१ ॥

मनोरौ च वा ॥ ३. ४. ८२ ॥

सूर्या देवतायाम् ॥ ३. ४. ८३ ॥

इन्द्रवरुणभवशर्वरुद्रमुडाचार्याणामानुक् च ॥ ३. ४. ८४ ॥

मातुलोपाध्यायाभ्यां वा ॥ ३. ४. ८५ ॥

आर्यक्षत्रियाभ्यां चापुंयोगे ॥ ३. ४. ८६ ॥

हिमारण्याभ्यां महत्वे ॥ ३. ४. ८७ ॥

यवाद्दोषे ॥ ३. ४. ८८ ॥

१. B. सुमङ्गलाच्च

२. A. ओश्याम्.

३. A. पा-

४. A. इरग्यः

५. A. भागा नद्याम्.

C. चन्द्रभागा-

६. A. This portion is written as a separate sūtra.

- यवनाल्लिप्याम् ॥ ३. ४. ८९ ॥
 क्रीतात्करणादेः ॥ ३. ४. ९० ॥
 फादलपोक्तौ ॥ ३. ४. ९१ ॥
 खाङ्गादेरकृतमितजातप्रतिपन्नाद्बुद्धीहेः ॥ ३. ४. ९२ ॥
 पाणिगृहीत्यूढा ॥ ३. ४. ९३ ॥
 अनाच्छादनजात्यादेर्वा ॥ ३. ४. ९४ ॥
 संज्ञायाम् ॥ ३. ४. ९५ ॥
 खाङ्गादुपसर्जनादसंयोगोपधादबह्वचः ॥ ३. ४. ९६ ॥
 नासिकोदरोष्ठजङ्घादन्तकर्णशृङ्गाङ्गान्नकण्ठात् ॥ ३. ४. ९७ ॥
 पुच्छात् ॥ ३. ४. ९८ ॥
 कब्रमणिविषशरादेः ॥ ३. ४. ९९ ॥
 उपमानादेश्च ॥ ३. ४. १०० ॥
 पश्चात् ॥ ३. ४. १०१ ॥
 न क्रोडखुरगुदशफालमालगलभगोखघोणादिभ्यः ॥ ३. ४. १०२ ॥
 सैहन्नञ्चविद्यमानादेः ॥ ३. ४. १०३ ॥
 नखमुखात्संज्ञायाम् ॥ ३. ४. १०४ ॥
 सख्यशिश्नी ॥ ३. ४. १०५ ॥
 अस्त्रीचिषयाद्योपधाज्जातेः ॥ ३. ४. १०६ ॥
 पाककर्णपुष्पफलमूलवालान्ताच्च ॥ ३. ४. १०७ ॥
 इतो मनुष्यजातेः ॥ ३. ४. १०८ ॥
 इजः ॥ ३. ४. १०९ ॥
 ऊङुतः ॥ ३. ४. ११० ॥
 बाह्वन्तात्कटुकमण्डलुभ्यः संज्ञायाम् ॥ ३. ४. १११ ॥
 पङ्क्तौ ॥ ३. ४. ११२ ॥
 श्वशुरस्योदन्तलोपश्च ॥ ३. ४. ११३ ॥
 ऊरोरुपमानसंहितसहितसहसफयामलक्षणादेः ॥ ३. ४. ११४ ॥
 अरज्ज्वादेरप्राणिनो वा ॥ ३. ४. ११५ ॥

१. A. गृहीतीरूढा.

३. A. सिंहसिंहितसहसफलयमल-

२. A. सनञ्च.

- अतो डीन् ॥ ३. ४. ११६ ॥
 शङ्कवहतुकपटुगुल्गुलुगोतमब्रह्मभ्योऽणः ॥ ३. ४. ११७ ॥
 कमण्डल्वैनिधिब्रह्मकृताशोकाकैकसीभ्यो ढकः ॥ ३. ४. ११८ ॥
 मुञ्चयात्साभ्यां फकः ॥ ३. ४. ११९ ॥
 शिविकपिभ्यां व्यङ्कः ॥ ३. ४. १२० ॥
 अश्मरथाद्यङ्गः ॥ ३. ४. १२१ ॥
 आङ्पयार्ङ्भ्यामौहेरिनः ॥ ३. ४. १२२ ॥
 वतण्डारालचण्डालेभ्यः ॥ ३. ४. १२३ ॥
 भोगवद्गौरिमतोः संज्ञायाम् ॥ ३. ४. १२४ ॥
 नृनरयोः वृद्धिश्च ॥ ३. ४. १२५ ॥
 यङ्ङाप् ॥ ३. ४. १२६ ॥
 यञश्चाविटात् ॥ ३. ४. १२७ ॥
 यूनस्तिः ॥ ३. ४. १२८ ॥
 वैह्वङ्गुकृपान्तानार्षगोत्राणिजोरन्त्यस्य ष्यङ् ॥ ३. ४. १२९ ॥
 कुलाख्यानाम् ॥ ३. ४. १३० ॥
 कौडिलाडिव्याख्यापक्षित्यापिशलिसौधातकिभौरिकिभौलिकिशालमलिका-
 पिष्ठलिदैवदस्यादीनाम् ॥ ३. ४. १३१ ॥
 चौपयतचैकयतचैटयतबैल्वयतसैकयतानां च ॥ ३. ४. १३२ ॥
 भोजस्य क्षत्रियायाम् ॥ ३. ४. १३३ ॥
 सूतस्य युवस्याम् ॥ ३. ४. १३४ ॥
 दैवयज्ञिशौचिवृक्षिसात्यमुत्रिकण्ठेविद्धीनां वा ॥ ३. ४. १३५ ॥

इति श्रीसरस्वतीकण्ठाभरणनाम्नि व्याकरणे

तृतीयाध्यायस्य चतुर्थः पादः

समाप्तः

१. A. शृङ्ग-
 C. सङ्ग-
 २. A. निति ब्रह्म
 ३. A. मुञ्जवसाम्यां
 B. मुण्ड-
 ४. A. शनि.

५. मिमे-
 ६. A. वहात्.
 ७. A. This and the next sūtra
 are written together.
 ८. B breaks off from here to the
 end of the work.

॥ अथ चतुर्थोऽध्यायः ॥

प्राग्जितादण् ॥ ४. १. १ ॥

दित्यदित्यादित्ययमेभ्यो ण्यः ॥ ४. १. २ ॥

पत्युत्तरपदाञ्च ॥ ४. १. ३ ॥

अश्वशतधनगणराष्ट्रकूलगृहपशुधान्यधर्मधन्यन्समाप्राणसेनाक्षेत्रादिपूर्वादण् ॥

४. १. ४ ॥

अः स्यान्नः ॥ ४. १. ५ ॥

लोस्रोऽपत्येषु ॥ ४. १. ६ ॥

पृथिव्या अः ॥ ४. १. ७ ॥

अर्जु ॥ ४. १. ८ ॥

उत्सोद्वपानविकरविनदतरुणतलुनधेनुपीलुकुणसवर्णवृषदंशेभ्यः ॥ ४. १. ९ ॥

भरतकुरुसत्यतेन्द्रावसानजनपदपञ्चालोशीनरेभ्यः ॥ ४. १. १० ॥

त्रिष्टुबनुष्टुपकुषुणिक्पङ्क्तिजगतीबृहतीभ्यः ॥ ४. १. ११ ॥

बृहन्महद्ग्रथन्तरमध्यन्दिनमल्लकीयमहानदमहानसमहाप्राणेभ्यः ॥ ४. १. १२ ॥

वक्कयादसमासे ॥ ४. १. १३ ॥

उदस्थानाद्देशे ॥ ४. १. १४ ॥

ग्रीष्मादच्छन्दसि ॥ ४. १. १५ ॥

देवाद्यञ् च ॥ ४. १. १६ ॥

बहिषष्टीकंक् च ॥ ४. १. १७ ॥

द्विगोरनपत्येऽर्जादेलुङ्गङ्गिः ॥ ४. १. १८ ॥

१. C. यमाण्यः

२. A omits this sūtra.

३. A. कुदय

४. C. क्षत्राधि-

५. C omits this sūtra.

६. C omits this sūtra.

७. A. उदक्पानवकरण-

८. A. पृष्टदंशेभ्यः

९. A. षिकक्

१०. A. This portion is written as a separate sūtra.

प्राग्वत्तरश्निकलिभ्यां ढक् ॥ ४. १. १९ ॥

स्त्रीपुंसाभ्यां नञ्ज्ञञौ ॥ ४. १. २० ॥

भावे वा ॥ ४. १. २१ ॥

गोरञ्चि यत् ॥ ४. १. २२ ॥

तस्यापत्यम् ॥ ४. १. २३ ॥

आद्यात् ॥ ४. १. २४ ॥

पौत्रादेरस्त्रियां गुर्वायत्ते ॥ ४. १. २५ ॥

अत इञ् ॥ ४. १. २६ ॥

प्राणणो विदादिभ्यः क्षेपे ॥ ४. १. २७ ॥

उदङ्गादिभ्यश्च ॥ ४. १. २८ ॥

बाह्वपबाह्वपबिन्द्वजधेनुचटाकुशिवाकुभ्यो गोत्रादिभ्यः ॥ ४. १. २९ ॥

वुकलकुकलान्वडावलाकाजङ्गालगलाभगलालंकाभुवकाभुवकाभुधिकाभुमि
त्रादुर्मित्राभ्यः ॥ ४. १. ३० ॥

युधिष्ठिरार्जुनरामसङ्कर्षणकृष्णगदप्रद्युम्नसाम्बसत्यकशूरसुरार्जुनर्षभ्यः ॥ ४.
१. ३१ ॥

सुधावत्पुष्पकरसदनुरहदनडुत्पञ्चसेताष्टक्षेमवृद्धिमाषशराविशृङ्खलातोदित्तर -
नादिभ्यः ॥ ४. १. ३२ ॥

प्राकारनगराभ्यां मर्हिनः ॥ ४. १. ३३ ॥

इन्द्राग्निदेवेभ्यः शर्मणः ॥ ४. १. ३४ ॥

उदङ्गः संज्ञायाम् ॥ ४. १. ३५ ॥

कुसुभ्यां नास्त्रः ॥ ४. १. ३६ ॥

शिरोलोमभ्याम् ॥ ४. १. ३७ ॥

संभूयाभ्यामितौजःशलङ्कनां लोपश्च ॥ ४. १. ३८ ॥

व्याससुधातुवरुटनिषादचण्डालविर्मबानामकङ्क च ॥ ४. १. ३९ ॥

१. A. This portion is written as a
separate sūtra.

२. A. प्रागणोऽञ्च

३. A. उदकादि-

४. A. लभकाभुवका-

५. A. सतावांछ-

६. A. प्रागनगराभ्यां मदिनः

७. A. संभूयाभ्यामितौजःशलङ्कनाम् ।

८. A. विर्मबादीनामकञ्च

पुनर्भूषणद्वित्वनाहनिषादेभ्योऽनन्तरम् ॥ ४. १. ४० ॥

परस्त्रियाः परशुश्च ॥ ४. १. ४१ ॥

विदोर्वैकल्पिकशिकभरद्वाजोपमन्युकिलातविदर्भविश्वानरर्षिवेभ्यः पौत्रादौ ॥

४. १. ४२ ॥

कृतभागहर्षप्रियकापस्तम्बकुचवारशरद्वच्छनकधेनुभ्यः ॥ ४. १. ४३ ॥

गोपवनशिग्रुबिन्दुभाजनाश्ववतानद्यामाकशम्बकइयापर्णेभ्यः ॥ ४. १. ४४ ॥

हरितिकिन्दासवह्यस्कार्कलूषवभ्योगविष्णुवृद्धप्रतिबोधरथीतररथन्तरगविष्टिरे-

गविष्टिलनिषादशम्बरमठरसुदारुपुदाकुभ्यश्च ॥ ४. १. ४५ ॥

गगंवत्सांजम्बाप्रपार्त्तकृतिप्राचीनयोगपुलस्तिरेभशटशङ्खाग्निवेशेभ्यो यञ् ॥

४. १. ४६ ॥

धूमावटचमसनमसधनञ्जयतृक्षविश्ववसुजैरमाणकुरुकतानडुद्भयः ॥ ४. १. ४७ ॥

मनुमनायीसुसुक्ष्मकर्षकथकाक्षतरुक्षतलुक्षतण्डवतण्डकविकतेभ्यः ॥ ४. १. ४८ ॥

शकलकण्वगोकक्षागस्त्यकुण्डिनीयज्ञवक्रुर्णवक्राभयंजातविरोहितवृषगणरङ्ग-

गणशीण्डिलमुद्गलेभ्यः ॥ ४. १. ४९ ॥

मुसलोदकजतुकर्णमन्त्रिताश्मरथशर्कराक्षपूतिमाषस्थूरारगतापिङ्गलताकृष्णगो-

लन्देभ्यः ॥ ४. १. ५० ॥

भिषेकितितिक्षामडितभण्डितचिकितेन्द्रद्वदेवहृपिष्पल्वेकलूवुहदग्निजमदग्निप-

राशरेभ्यः ॥ ४. १. ५१ ॥

दत्तमकुलटकुटीगुचणकसुलुकोजकर्कटालापिन्सवर्णसुवर्णसुलामिद्धिद्वद्विदादि-

भ्यः ॥ ४. १. ५२ ॥

ब्राजादसमासे ॥ ४. १. ५३ ॥

मधोब्राह्मणे ॥ ४. १. ५४ ॥

१. A. स्त्यापरशुश्च

२. A. दभ्येभ्यः

३. A. सद्कुपृषाकुभ्यः

४. C. नत्सन्वाज

५. C. संस्कृति

६. A. सदसङ्ख्यानिवेशेभ्यः

७. A. नरमाण

८. A. कर्षकाक्षतरुक्ष

९. A. कतेभ्यः

१०. A and C. वर्णवल्क

११. A. भय

१२. A. तण्डिल

१३. A. मिषकर्म-

१४. A. तृदा-

ब्रह्मोः कौशिके ॥ ४. १. ५५ ॥

कवेराङ्गिरसे ॥ ४. १. ५६ ॥

बोधात् ॥ ४. १. ५७ ॥

वतण्डात् ॥ ४. १. ५८ ॥

स्त्रियां लुक् ॥ ४. १. ५९ ॥

अश्वाश्मशङ्कुटपुटरोहिणस्वर्जूरपिण्डूरमडिलमण्डिलमडितमण्डितेभ्यः फञ् ॥

४. १. ६० ॥

प्रहृतरामोदक्षान्तकुलकाशकालगोबाह्वार्कस्वनध्वनपादचक्रेभ्यः ॥ ४. १. ६१ ॥

श्रीवाश्रविष्ठापवित्रापविन्दागोमिन्वाग्निन्दयामधूमधूम्रवस्तविश्वानरविदेभ्यः ॥

४. १. ६२ ॥

जडखडार्हप्रीष्मवीक्षविशम्पविशालगिरिचपलनमदासकानडुह्येभ्यः ॥ ४. १. ६३ ॥

धन्यधर्माजुनवैल्योत्सातवकितवशूद्रखदिरसुमनोदुर्मनोभ्यः ॥ ४. १. ६४ ॥

जातात्सुंसि ॥ ४. १. ६५ ॥

शपभरद्वाजाभ्यामात्रेभ्यः ॥ ४. १. ६६ ॥

आत्रेयान्नारद्वाजे ॥ ४. १. ६७ ॥

भर्गात् त्रैगतै ॥ ४. १. ६८ ॥

कुञ्जब्रह्ममसगणलोमशशकशुण्डाशुभस्कन्द्स्कम्भविशौभ्यः प्यञ् ॥

४. १. ६९ ॥

स्त्रीवहुषु फक् ॥ ४. १. ७० ॥

नडचरबकमुञ्जेति केशिपोपकलमकसप्तलवाजप्यतिकाग्निशर्मभ्यः ॥ ४. १. ७१ ॥

वृषगणप्राणनरसायकदासकमित्रपिङ्गरपिङ्गलकिङ्करकिङ्गलकातरकातलेभ्यः ॥

४. १. ७२ ॥

द्वीपाजकाश्यकाश्यपकाव्यामुष्यामित्रचित्रलिङ्गकुमारलोहदुर्गेभ्यः ॥ ४. १. ७३ ॥

स्तम्बाग्रशिशापातृणशकटसुमतिमिमतर्च्छजगन्धरयुगन्धरहंसकपञ्चालेभ्यः ॥

४. १. ७४ ॥

१. C. रसः

२. A. This and the next sūtra
are written as one sūtra.

३. A. दुहेभ्यः

४. A. omits दुर्मनो

५. A. विपान्नयः पञ्

६. A. प्राण.

७. A. कातमेभ्यः

८. A. omits लोह.

९. A. सुभतममित-

दण्डिबृहस्तिनचमसिन्सुकृत्यस्थिरकब्राह्मणाश्वचटकबदराध्वखरपकामुकेभ्यः ॥

४. १. ७५ ॥

ब्रह्मदत्तोदुम्बरशणशोणाश्रवालशभण्डपेभ्यश्च ॥ ४. १. ७६ ॥

कृष्णरणाभ्यां ब्राह्मणवसिष्ठयोः ॥ ४. १. ७७ ॥

शलङ्कुकोट्टोलोपश्च ॥ ४. १. ७८ ॥

हरितादिभ्योऽञ् ॥ ४. १. ७९ ॥

यजिष्म्याम् ॥ ४. १. ८० ॥

शरद्वच्छुनकदर्भेभ्यो भार्गववात्स्याप्रायणेषु ॥ ४. १. ८१ ॥

जीवन्तपर्वताभ्यां वा ॥ ४. १. ८२ ॥

द्रोणात् ॥ ४. १. ८३ ॥

शिवप्रोष्ठप्रोष्ठिकचण्डजम्भकुठारानभिम्लानकँहूथोरलविरलपिष्णसुपिष्णो -

ऽण् ॥ ४. १. ८४ ॥

पिटकपिटाकसूक्षाकवर्तनाक्षविरूपाक्षखदूरकरेखलेखसुखलेखनखक्षनखँजखजे -

रमञ्जमिकेभ्यः ॥ ४. १. ८५ ॥

पर्णकर्णकोहडकहोडककुर्भोर्नामनभागहेहयकुत्स्थवृष्णिकक्षीरहृदजलहृदेभ्यः ॥

४. १. ८६ ॥

यस्कलह्यद्रुह्यायःस्थूणतृणकर्णभलन्दनकुरुपाण्डुवतण्डर्ष्टिषेणतृणतक्षभ्यः ॥

४. १. ८७ ॥

गोपिकागोपालिकाकपिलिकाजगिलिकावधिरिकारोहितिकार्यश्वेतोत्क्षिपाव -

र्विकापृथेलासपत्नीभ्यः ॥ ४. १. ८८ ॥

भूमिभूरिमुनिसन्धिजरत्कारुकारुहस्तिपादकपिञ्जलकुण्डोपस्थब्रह्मगुप्तखर्जूर -

कर्णमयूरकर्णेभ्यः ॥ ४. १. ८९ ॥

नैश्च विश्रवसो विश्लोपश्च वा ॥ ४. १. ९० ॥

द्वयचो नद्याः ॥ ४. १. ९१ ॥

विपाशगङ्गाभ्याम् ॥ ४. १. ९२ ॥

१. C. जः

२. A adds णः and reads the rest
as a separate sūtra.

३. A. This and the next sūtra
are read as one.

४. A. म्लानभूथोरलपरिद्यापिष्ठसुपिष्ठेभ्यो -

ऽण्

५. A. मञ्जीरमञ्जकेभ्यः

६. A. णश्च

७. A. चाद्वयचो

त्रिवेण्यास्त्रिविधं च ॥ ४. १. ९३ ॥

मानुष्याश्चावृद्धतान्नः ॥ ४. १. ९४ ॥

कुञ्जकोकिलाभ्याम् ॥ ४. १. ९५ ॥

अपिकुरुवृष्ण्यन्धकेभ्यः ॥ ४. १. ९६ ॥

मानुस्त्वस्यासंभद्रपूर्वायाः ॥ ४. १. ९७ ॥

कन्यायाः कनीन च ॥ ४. १. ९८ ॥

शुक्ललघलविकर्णैभ्यो भारद्वाजात्रेयवात्स्येषु ॥ ४. १. ९९ ॥

शालवापीलाभ्यां वा ॥ ४. १. १०० ॥

मण्डकात् ढक् च ॥ ४. १. १०१ ॥

ड्यावूङ् ॥ ४. १. १०२ ॥

द्वयचः ॥ ४. १. १०३ ॥

इतो निजः ॥ ४. १. १०४ ॥

शुभ्रविष्टपुरम्रह्मकृतशरैर्द्वतशलाभ्यलाणीवप्रवाहणभरतभरमकपूरेतरान्यतरा-

जिराश्वतुदैगोदन्तेभ्यः ॥ ४. १. १०५ ॥

कुशाभ्वविप्रविशशालूकदेवतरालीढसुदत्तसुदक्षवाशुदत्ताकशापशकलखटूर -

शुकशुक्रोम्रजीवेभ्यः ॥ ४. १. १०६ ॥

कद्रुपाण्डुसृकण्डुयमष्टुमकष्टुकर्षल्लेखाम्रशालाकाम्रशकुनिशकन्यानिधिपरिधि -

विश्रयतिथ्यनुदष्टयजवस्तिभ्यः ॥ ४. १. १०७ ॥

गङ्गागोधाविधवाशलाकाकुमारिकाकिशोरिकाकुबेरिकाकाम्बिकाशोकाकृकसा-

कृकलासाखडोन्मत्तागन्धपिङ्गलाधर्मिणीरुक्मिणीरोहिणीभ्यः ॥ ४. १. १०८ ॥

श्वन्नमन्सुनामन्सुदामञ्जरतिन्बलीवर्दिजिह्वाशिन्दिक्सुवक्षोविमातृसृग्मृदा-

दिभ्यः ॥ ४. १. १०९ ॥

लेक्षणद्वयामयोर्वसिष्ठे ॥ ४. १. ११० ॥

बडवाया वृषे ॥ ४. १. १११ ॥

१. A. णश्च

२. A omits this word, and reads
the further portion together
with next sūtra as one.

३. A. संचार्पांलाभ्यां

४. A. शतद्वार

५. A. तुन्द

६. A. लवण.

विकर्णकुपीतकात् काश्यपे ॥ ४. १. ११२ ॥

मुबो वैक् च ॥ ४. १. ११३ ॥

कल्याणीसुभगादुर्भगावन्धकीजरतीबलीवर्दीज्येष्टाकनिष्ठामध्यमापरस्वयनुस -

ष्टयनुदष्टीनामिनङ्क् च ॥ ४. १. ११४ ॥

कुलटाया वा ॥ ४. १. ११५ ॥

चटकादैरक् ॥ ४. १. ११६ ॥

लुक् स्त्रियाम् ॥ ४. १. ११७ ॥

जाण्डापाण्डादारक् ॥ ४. १. ११८ ॥

गोधाया ढक् च ॥ ४. १. ११९ ॥

अनियतपुस्काङ्गहीनाभ्यो वा ॥ ४. १. १२० ॥

भ्रातुर्व्यत् ॥ ४. १. १२१ ॥

व्यन् सपत्ने ॥ ४. १. १२२ ॥

छश्च ॥ ४. १. १२३ ॥

स्वसुः ॥ ४. १. १२४ ॥

पितृमात्रादेश्छण् ॥ ४. १. १२५ ॥

ढंग्लोपश्च ॥ ४. १. १२६ ॥

क्षत्राज्जातौ घः ॥ ४. १. १२७ ॥

राश्वो यत् ॥ ४. १. १२८ ॥

श्वशुरात् ॥ ४. १. १२९ ॥

कुलाढ्कञ् च ॥ ४. १. १३० ॥

खः सपूर्वाच्च ॥ ४. १. १३१ ॥

दुष्कुलाद्दङ्गवा ॥ ४. १. १३२ ॥

महाकुलाद्दङ्गजौ ॥ ४. १. १३३ ॥

चतुष्पाङ्गयो ढञ् ॥ ४. १. १३४ ॥

गृष्टिदृष्टिदलिवलिविथ्रिकुद्रयजवस्तिमित्रयुभ्यः ॥ ४. १. १३५ ॥

१. A. This portion is written as a separate sūtra.

२. A. लुक्

३. A. This and the next sūtra are written as one.

४. A. जाण्डापाण्डा-

५. A. This and the next sūtra are written as one.

६. A. ढंग्लो-

७. A. omits च

८. A. दङ्गजौ

रवेतीकुक्कुटाक्षवृकबन्धिम्यष्टर्क ॥ ४. १. १३६ ॥
 अश्वमणिद्वारेभ्यः पालयाः ॥ ४. १. १३७ ॥
 द्रैतवृककर्णदण्डेभ्यो ग्राह्यात् ॥ ४. १. १३८ ॥
 पौत्रादेः स्त्रियाः कुत्सिते णश्च ॥ ४. १. १३९ ॥
 भगवित्तितार्णविन्दवाकशापेभ्यः सौवीरेषु ठग्वा ॥ ४. १. १४० ॥
 यामुन्दायनिसौयामायनिवाच्यायणिभ्यद्वल्लश्च ॥ ४. १. १४१ ॥
 फाण्टाहतेर्णकिञ्चौ ॥ ४. १. १४२ ॥
 मिमतात् ॥ ४. १. १४३ ॥
 कुक्कुशकन्धुशङ्कु कर्तुर्मर्तुपितृमद्राक्तक्षन्कापिञ्जलादिधातकीन्द्रजालिदामोष्णीषि
 भ्यो ण्यः ॥ ४. १. १४४ ॥
 कविमतिपीलाशलाकैरकेज्येहिकेशिनीभ्यः ॥ ४. १. १४५ ॥
 शुभ्राभ्रदभ्रमुरपुरकिशोरगंगराजमारमद्रुषचपथकेनवेनमूढकुडहृदिकशाली-
 नेभ्यः ॥ ४. १. १४६ ॥
 कर्णरथपतिसत्यंबडभीवृहतीभ्यः कारात् ॥ ४. १. १४७ ॥
 वान्ताद्राभ्यां वृक्षात् ॥ ४. १. १४८ ॥
 ह्यावात् पुत्ररथाभ्याम् ॥ ४. १. १४९ ॥
 शूर्पाच्च नायात् ॥ ४. १. १५० ॥
 विराजकादिभ्यः ॥ ४. १. १५१ ॥
 सभ्राजः क्षत्रिये ॥ ४. १. १५२ ॥
 वामरथवच्छकलादियञ्चत् स्वरवर्जम् ॥ ४. १. १५३ ॥

१. A. इन्

२. A. This and the next sūtra are omitted.

३. A. वृककर्णदण्डेवाशाकापायेभ्यः

४. A. तक्षन्...ण्यः is written as a separate sūtra.

५. A. This sūtra is written as two with the following differences in reading:—शुभ्राशुभ्र-
 मुरपुरकिशोरगंगराजमारम् ॥
 रुषचपथकेनवेनमूढकुट etc.

६. A adds at the beginning

वो[वेना]च्छन्दस्योदन्ये-

७. A. गायत्

८. A omits शकल...सैन्धव (४. १. १५५.)

सेनान्तकारुलक्षणेभ्य इण् च ॥ ४. १. १५४ ॥

तिक्रितवसैन्धवशुभामित्रदेवरथनीडयक्षयमुन्दोरसारथ्यलङ्कवेभ्यः फिञ् ॥

४. १. १५५ ॥

बालभीतग्राम्यरूप्यवरेण्योतथ्योदन्योरश्चन्द्रमस्तुयामन्तुपामन्ध्वजवद्भ्यः ॥

४. १. १५६ ॥

तैतिलजाजलक्षैजयतसैकयतचौपयतचैटयतौरसकौरव्यगौकक्ष्यशाठ्यभौरिकि-

भौलिकेभ्यः ॥ ४. १. १५७ ॥

गङ्गासंज्ञोखाशिखावर्धकारखल्वकाशल्यकालोमकावसुकुरुभ्यः ॥ ४. १. १५८ ॥

दशुकोसलकर्मारल्लागवृषेभ्यो युट् च ॥ ४. १. १५९ ॥

वृथचोऽणः ॥ ४. १. १६० ॥

त्यदादिभ्यो वा ॥ ४. १. १६१ ॥

वृद्धावगोत्रात् ॥ ४. १. १६२ ॥

वाकिनगारेधकार्कट्यकाकलङ्कचर्मिर्मिभ्यः कुट् च ॥ ४. १. १६३ ॥

पुत्राज्ञाद्वा ॥ ४. १. १६४ ॥

अवृद्धात् फिन् बहुलम् ॥ ४. १. १६५ ॥

मनोरण् ॥ ४. १. १६६ ॥

नैश्चाणः कुत्सायाम् ॥ ४. १. १६७ ॥

जातौ यत् पुक् च ॥ ४. १. १६८ ॥

अञ् ॥ ४. १. १६९ ॥

तुल्यनामभ्यः क्षत्रियजनपदेभ्यो राजनि च ॥ ४. १. १७० ॥

साल्वेयगान्धारिभ्यां च ॥ ४. १. १७१ ॥

वृद्धात् कोसलाजावाञ् ज्यङ् ॥ ४. १. १७२ ॥

वृथञ्मगधकलिङ्गशूरमसेभ्योऽण् ॥ ४. १. १७३ ॥

कुरुनादिभ्यो ण्यः ॥ ४. १. १७४ ॥

पाण्डोर्द्व्यण् ॥ ४. १. १७५ ॥

१. A. ब्राह्मवा/क्षत्काशल्यका

२. A. युक् च

३. A. गारेटकार्कट्यकालङ्कि

४. A. कुक्

५. C omits this sūtra.

६. A and C. वृद्धेत्

उदुम्बरतिलैखलमद्रकारयुगन्धरभुलिङ्गशरदण्डप्रत्यग्रथकलकूटाश्मकेभ्य इच् ॥

४. १. १७६ ॥

कैम्बोजमुरलकेरलचोलशकखसादिभ्यो लुक् ॥ ४. १. १७७ ॥

खियां कुरुकुन्त्यवन्तिभ्यः ॥ ४. १. १७८ ॥

अजणोरप्राच्यभर्गकरुषकेकयकश्मीरकौरव्यौरससालवसुस्थलेभ्यः ॥ ४. १. १७९ ॥

अजादीनांमखियां बहुषु ॥ ४. १. १८० ॥

यज्जोरपुनर्भूपुत्रदुहितुननान्दभ्यः ॥ ४. १. १८१ ॥

एकद्वयोः षष्ठीतत्पुरुषे वा ॥ ४. १. १८२ ॥

कौण्डिन्यस्य कुण्डिनच्च ॥ ४. १. १८३ ॥

यस्कलभ्यद्रुहायस्थूणतृणकर्णभलन्दनमित्रयुखरपमडिलमण्डिलमडितमण्डि-
तेभ्यः ॥ ४. १. १८४ ॥

सदामत्तकम्बलभारकर्णाटपिण्डीजङ्घबकसक्थरक्षोमुखजङ्घारथोत्काशकह्रम-
न्यकविषपुटेभ्यः ॥ ४. १. १८५ ॥

वर्जुकोपरिमेखलकडरकृषवटाकपुंकरसत्कुन्द्रिविश्रयजवस्तिभ्यः ॥ ४. १. १८६ ॥

क्रोष्टुः पादमानाभ्याम् ॥ ४. १. १८७ ॥

शीर्षाच्च मायात् ॥ ४. १. १८८ ॥

अत्रिभृगुकुत्सवसिष्ठाङ्गिरोगोतेभ्यः ॥ ४. १. १८९ ॥

अंगस्त्वः ॥ ४. १. १९० ॥

बह्वचः प्राच्यादिजः ॥ ४. १. १९१ ॥

उपकलमकभ्रष्टकपिष्ठलकृष्णाजिनकृष्णसुन्दरपिङ्गलकृष्णपिङ्गलकलशीकण्ठ -
दामकण्ठजटिलकवधिरकेभ्यो वा ॥ ४. १. १९२ ॥

जैन्तुगडुकनिदाघापजग्धाडारकचडारकप्रतिलोमानुलोमप्रतानानुपदानभिहित-
खरिजङ्घेभ्यः ॥ ४. १. १९३ ॥

१. A. उदुम्बरखदिरखल-

२. A adds साल्वांशेभ्यः

३. A. नां खियां

४. A. परज्जीपुत्र. This portion is
written as a separate sūtra.

५. C. नाच्च

६. A. वचसकथ

७. A. विश्रियज

८. A. क्रोष्टोःपाट-

९. A. अग्रस्तयः

१०. C omits this sūtra but a por-
tion of the sūtra is referred
to in the commentary.

कशकृत्स्नसुधाद्युगकर्णकपर्णकशीतकलेखाम्बुशलाथलपिष्टसुपिष्टमसूरकर्णकडे -

रणपतञ्जलिभ्यः ॥ ४. १. १९४ ॥

तिकिकितवोऽञ्जककुभवङ्करभण्डीरथप्रहितनरकाशिवेशदासेरकवनस्त्रैश्वगुद -

परिणद्धलङ्कशान्तमुखोरसलङ्कटेभ्यो द्वन्द्वे ॥ ४. १. १९५ ॥

षट्भ्यश्चोपकादिभ्यः ॥ ४. १. १९६ ॥

न गोपवनादिभ्योऽष्टभ्यः ॥ ४. १. १९७ ॥

प्राग्जितीयेऽचि ॥ ४. १. १९८ ॥

गोत्रालुक् ॥ ४. १. १९९ ॥

फक्फिजोर्वा ॥ ४. १. २०० ॥

अब्राह्मणात् ॥ ४. १. २०१ ॥

पैलसालङ्किसात्यकिसात्यङ्काम्यौदज्यौदमञ्ज्यौदमेष्ट्यौदशुद्धिदैवस्थानपैङ्गलादा -

यनिराणिराहक्षितिमौलिङ्गयोद्वाहमान्यौज्जिह्वानिभ्यः ॥ ४. १. २०२ ॥

जनपदनाम्नः क्षत्रियादणः ॥ ४. १. २०३ ॥

मगधकलिङ्गशूरभसकुलवृष्णवन्धकेभ्यश्च ॥ ४. १. २०४ ॥

प्रेच्यादिञः ॥ ४. १. २०५ ॥

न तौल्वलिंवारणिधारणिरावणिदैलीपिदैवतिदैवमतिदैवयज्ञिप्रादोहनिचार्फन्द -

क्यासुरिपौष्करसाद्यानुराहतीभ्यः ॥ ४. १. २०६ ॥

आनुतिनैमिदयासिबन्धकिचैङ्किपैष्ट्यार्हिंसिपैरकिपैसीतिवैकर्णिकार्करिकारेण -

पालिभ्यः ॥ ४. १. २०७ ॥

भरतगोत्राच्च ॥ ४. १. २०८ ॥

१. A. नशेरक

२. A. नखगद

३. A. adds as a separate sūtra

वाम्याष्टथेष्टकादिभ्याम्

४. A. adds गर्गभार्गविका

५. A. adds गोगे भार्गविका

६. A. This sūtra is read along with the previous.

७. A. omits वारणि

८. A. फट्

९. A. भरतो

त्रिदार्पण्येभ्योऽणिञोः ॥ ४. १. २१० ॥

द्वयेकयोः बहुषु लोपिनो बहुषु लुकि लुक् ॥ ४. १. २११ ॥

बहुषु द्वयेकयोरलुक् ॥ ४. १. २१२ ॥

इति श्री सरस्वतीकण्ठाभरणनाम्नि व्याकरणे

चतुर्थस्याध्यायस्य प्रथमः पादः

लमाप्तः

अथ द्वितीयः पादः

तेन रक्तं रागात् ॥ ४. २. १ ॥
 लाक्षारोचनाभ्यां ठक् ॥ ४. २. २ ॥
 शकलकर्मभ्यां वा ॥ ४. २. ३ ॥
 नीलपीताभ्यां मन्कनौ ॥ ४. २. ४ ॥
 पीतकालुक् ॥ ४. २. ५ ॥
 हरिद्रामहारजनाभ्यामञ् ॥ ४. २. ६ ॥
 चन्द्रवृत्तेर्नक्षत्राद्युक्तः कालः ॥ ४. २. ७ ॥
 लुप्तद्विशेषे ॥ ४. २. ८ ॥
 संज्ञायां श्रवणाश्वत्याभ्याम् ॥ ४. २. ९ ॥
 म्रैन्वाचलः ॥ ४. २. १० ॥
 दष्टं साम डिद्वा ॥ ४. २. ११ ॥
 वामदेवात् ङ्यड्यौ ॥ ४. २. १२ ॥
 गोत्रादङ्गवत् ॥ ४. २. १३ ॥
 परिवृतो रथः ॥ ४. २. १४ ॥
 पाण्डुकम्बलादिनिः ॥ ४. २. १५ ॥
 द्वैपवैयात्राभ्यां चर्मभ्यामञ् ॥ ४. २. १६ ॥
 कुमारात् प्राथम्ये ॥ ४. २. १७ ॥
 तत्रोद्धृतं पात्रेभ्यः ॥ ४. २. १८ ॥
 स्थण्डिलात् शेते व्रती ॥ ४. २. १९ ॥
 संस्कृतं भक्ष्यम् ॥ ४. २. २० ॥
 शूलोखाभ्यां यत् ॥ ४. २. २१ ॥

१. A adds संज्ञायां and omits this word in the next sūtra.

२. A. This is read along with the previous sūtra.

३. A. This is read along with the previous sūtra.

- दध्नुक् ॥ ४. २. २२ ॥
 उदश्वितो वा ॥ ४. २. २३ ॥
 क्षीराङ्गु ॥ ४. २. २४ ॥
 सास्मिन् पौर्णमासी संज्ञायाम् ॥ ४. २. २५ ॥
 अश्वत्थाग्रहायणीभ्यां ठक् ॥ ४. २. २६ ॥
 फाल्गुनीश्रवणकार्तिकीचैत्रीभ्यो वा ॥ ४. २. २७ ॥
 सास्य देवता ॥ ४. २. २८ ॥
 कैस्येच्च ॥ ४. २. २९ ॥
 शुक्रादन् ॥ ४. २. ३० ॥
 पैङ्गोक्षीपुत्रादिभ्यश्छः ॥ ४. २. ३१ ॥
 शतरुद्रात् घञ् ॥ ४. २. ३२ ॥
 अपोनपादपाजपातोस्तृ चातः ॥ ४. २. ३३ ॥
 महेन्द्राद्वा ॥ ४. २. ३४ ॥
 खोमात् ड्यण् ॥ ४. २. ३५ ॥
 वाञ्छुतुपिञ्चसो यत् ॥ ४. २. ३६ ॥
 धावापृथिवीशुनासीरमरुत्वदग्नीषोमवास्तोस्पतिगृहमेधाच्छ ॥ ४. २. ३७ ॥
 कालेभ्यो भववत् ॥ ४. २. ३८ ॥
 महाराजप्रोष्ठपदाभ्यां ठक् ॥ ४. २. ३९ ॥
 आदेशेच्छन्दसः प्रगाथे ॥ ४. २. ४० ॥
 यौद्धप्रयोजनेभ्यः संग्रामे ॥ ४. २. ४१ ॥
 प्रहरणादस्यां क्रीडायां णः ॥ ४. २. ४२ ॥
 भावघ्नो ज्ञः ॥ ४. २. ४३ ॥
 तदधीते तद्वेद ॥ ४. २. ४४ ॥
 क्रैतुभ्यश्छक् ॥ ४. २. ४५ ॥
 वृत्तिसंग्रहायुर्वेदगुणगणानुपद्विपदज्योतिषगणितानुसृलेश्यलक्षणभ्यः ॥
 ४. २. ४६ ॥

१. A. अवणा

२. A. This sūtra is read along with the previous.

३. A. पैङ्गिकिषी-

४. A. This is read along with the previous sūtra.

५. A. This is read along with the previous sūtra.

वसन्तवर्षाशरद्धेमन्तशिशिरप्रथमचरमानुगुणकल्पाथर्वणेतिहासपुराणेभ्यः ॥
४. २. ४७ ॥

आख्यानाख्यायिकार्यः ॥ ४. २. ४८ ॥

लक्षणकल्पसूत्रान्तादकल्पादेः ॥ ४. २. ४९ ॥

विद्यान्तादनङ्गक्षत्रधर्मत्रिपूर्वात् ॥ ४. २. ५० ॥

पदात्तरपदात् ठञ् ॥ ४. २. ५१ ॥

शतषष्ठ्यादेः पथः घृञ् ॥ ४. २. ५२ ॥

अनुब्राह्मणादिनिः ॥ ४. २. ५३ ॥

क्रमपदशिक्षामीमांसासामभ्यो बुञ् ॥ ४. २. ५४ ॥

सर्वसादेर्लुक् ॥ ४. २. ५५ ॥

प्रोक्तात् ॥ ४. २. ५६ ॥

संख्याकनः सूत्रवचनात् ॥ ४. २. ५७ ॥

तस्य समुहः ॥ ४. २. ५८ ॥

मिक्षाक्षेत्रकरावर्गमिणीदक्षिणाङ्गारसहस्राथर्वश्चैर्न्युवतिपदातिपद्धतिभ्योऽण् ॥
४. २. ५९ ॥

खण्डिकाहन्द्दलबन्धयुगवस्त्रवैडवामिक्षुकशुकोल्कश्चानुदात्तादेरञ् ॥ ४. २. ६० ॥

क्षुद्रकमालवात् सेनायाम् ॥ ४. २. ६१ ॥

गोत्रोक्षोष्टोरभ्रराजराजन्यराजपुत्रवत्समनुष्याजवृद्धेभ्यो बुञ् ॥ ४. २. ६२ ॥

केदाराद्यञ्च ॥ ४. २. ६३ ॥

कवचिनश्च ठञ् ॥ ४. २. ६४ ॥

हस्त्यचित्तेभ्यष्टक् ॥ ४. २. ६५ ॥

धेनोरनञः ॥ ४. २. ६६ ॥

गणिकाम्राह्मणमाणववाडवेभ्यो यञ् ॥ ४. २. ६७ ॥

केदाद्वा ॥ ४. २. ६८ ॥

अश्वाच्छः ॥ ४. २. ६९ ॥

पेशुपुरुषाभ्यां णढञौ ॥ ४. २. ७० ॥

अह्नः खः क्रतौ ॥ ४. २. ७१ ॥

पृष्ठाद्यः ॥ ४. २. ७२ ॥

१. A. कार्येभ्यः

२. A. ठक्

३. A. वधवा

४. A. क्षलकमलवाक्सेनायाम्.

५. C. This is written as part of
the commentary.

पादात्पधूमाङ्गारगलवातपिटकषिटिकाशकटहलनडवनेभ्यश्च ॥ ४. २. ७३ ॥

वातादुलञ्च ॥ ४. २. ७४ ॥

गोस्त्रश्च ॥ ४. २. ७५ ॥

रथात् कण्वच्च ॥ ४. २. ७६ ॥

खलादिनिश्च ॥ ४. २. ७७ ॥

ऊककुन्दुमाभ्याम् ॥ ४. २. ७८ ॥

ग्रामजनवन्धुसहायेभ्यस्तत् ॥ ४. २. ७९ ॥

पितृमातृभ्यां भ्रातरि व्यदुलञ्चौ ॥ ४. २. ८० ॥

पितरि डामहच् ॥ ४. २. ८१ ॥

मातरि पिच्च ॥ ४. २. ८२ ॥

अवेदुङ्ग्रे सोढवूसमरीशचः ॥ ४. २. ८३ ॥

तिलाक्षिफलात्पिञ्जपेजौ ॥ ४. २. ८४ ॥

विषयो देशोः ॥ ४. २. ८५ ॥

राजन्यशैलूषदेवधानवसातिवैतिल्वसनोदुम्बराश्वरीपयुत्रवैकर्णार्जुनायनजा-

लन्धरायणशालङ्कायनेभ्यो वुञ्च ॥ ४. २. ८६ ॥

वैल्ववनवाभ्रव्यानुतात्मकामेयसांप्रीयदाभ्यूर्णनाममालवत्रैगर्तवैरादिभ्यश्च ॥

४. २. ८७ ॥

भौरिकिमौलिकिचौपयतचैटयतलैकयतकाणेयवाभिजकेभ्यो विधल् ॥ ४. २. ८८ ॥

पेषुकारिसौवीरशयाभ्रशयाण्डशयण्डशौण्डतुण्डदेवदासमित्रेभ्यो भक्तल् ॥

४. २. ८९ ॥

द्वयाक्षत्र्याक्षसारस्यदासमित्रचान्द्रस्त्रखाण्डादेरायनात् ॥ ४. २. ९० ॥

वैश्वदाभ्यो देवधेनवमानवेभ्यः ॥ ४. २. ९१ ॥

निवासे तन्नाम्नि ॥ ४. २. ९२ ॥

अदूरमवे ॥ ४. २. ९३ ॥

तेन निर्बुत्ते ॥ ४. २. ९४ ॥

तदिह्यस्ति च ॥ ४. २. ९५ ॥

१. A. पेत-

२. A. दूलच्

३. A. adds न बहुवचनविषयात् as a separate sūtra.

४. A. शीलवसान-

५. A. omits वाणि...शयाभ्र in the next sūtra.

ओरञ् ॥ ४. २. ९६ ॥

मतो बह्वक्षप्रकृतेः ॥ ४. २. ९७ ॥

बह्वचः कूपेषु ॥ ४. २. ९८ ॥

उदक् च विपाशः ॥ ४. २. ९९ ॥

सङ्कलपुष्कलतूलासमूलासपलाशमल्लपालकपालबहुलेभ्यः ॥ ४. २. १०० ॥

उद्यातोडुपोत्पिषोत्पुटोत्पलपूलाससिकतापूतिकेभ्यः ॥ ४. २. १०१ ॥

कुम्भनिधानसुदत्तसुदक्षसुनेत्रसुभूमसुभृतराजभृतगोभृतेभ्यः ॥ ४. २. १०२ ॥

गभीरगम्भीरेतराभिषिक्तशताहृतनिर्यतनिवेशेभ्यः ॥ ४. २. १०३ ॥

शरीरसद्योजवरुणकाखणहेमन्वेमन्लोमन्सुमङ्गलेभ्यश्च ॥ ४. २. १०४ ॥

स्त्रीषु सौवीरसाल्वप्राश्रु ॥ ४. २. १०५ ॥

सुवास्तुवर्णुतण्डुभण्डुखण्डुशिखण्डिशैवल्लिशैफालिकर्पूरिभ्योऽण् ॥ ४. २. १०६ ॥

गर्तगाहामिसफथदक्षविकर्णकृष्णकर्णशशकर्णकर्कशकर्कन्धुमतीभ्यः ॥ ४. २. १०७ ॥

रोण्याः सपूर्वायाश्च ॥ ४. २. १०८ ॥

कौपघाञ्च ॥ ४. २. १०९ ॥

अरिह्णद्रुह्णकिरणसांपरायणौघ्रायणभौस्त्रायणमैत्रायणत्रैगर्तायनवैमतायनसौ-
मतायनस्त्राण्डायनशाण्डिल्यायनोहण्डखण्डवीरणोदञ्चनेभ्यो बुञ् ॥

४. २. ११० ॥

खदिरबधिरभगलोलन्द्विपथरैवतविपाशकाशकृत्स्नाशिशापाशिरीषाबिल्वजम्बू-
जाम्बवत्सुयङ्गसुशर्मनरायस्पोषेभ्यश्च ॥ ४. २. १११ ॥

कृशाश्वारिशारिश्मविशालरोमशरोमकसुवर्चलशबलसूकरप्रतरपूरटसुहृशेभ्य -
इङ्गण् ॥ ४. २. ११२ ॥

सुखधुमाजिनामिजनविनतायनतविकुल्यासकुटमौद्गल्यायोरःपाराशरेभ्यश्च ॥
४. २. ११३ ॥

ऋश्यन्यग्रोदशरनिनीननिधौननिबन्धकर्मपरिगृढोपगूढाश्मोत्तराश्माशानिभ्यः
कः ॥ ४. २. ११४ ॥

खण्डदण्डस्थूलबाहुवेणुवीरणखदिरपरिवृत्तपरिवंशवेस्मांशुशार्करारट्टभ्यश्च ॥
४. २. ११५ ॥

१. A. निवृत्त

२. A reads this along with the
previous sūtra.

२. A omits भास्त्रायणमैत्रायण.

४. A. पुरगसहृशे-

५. A. विधान

सरस्वतीकण्ठाभरणम् [अ. ४. पा. २. सू. ११६.

कुमुदबीजबलजशिरीषाश्वत्थन्यग्रोधयवासविकङ्कतेकटशकटकङ्कटदशप्रा -

गर्तशर्करापरिवापकूपेभ्यश्च ॥ ४. २. ११६ ॥

काशपाशपालशाश्वत्थपीयूषवासविसतृणवेननडकर्मकर्पूरवर्बरबन्धूलकण्टक -

गुहाभ्य इलः ॥ ४. २. ११७ ॥

तृणनडजनपर्णवर्णाणिवरणबलबुसेभ्यः सः ॥ ४. २. ११८ ॥

प्रेक्षाफलकाबन्धुकाध्रुवकाध्रुवकाक्षिपकाकूपकडुकुक्केकटकङ्कटशङ्कट -

महन्यग्रोधेभ्य इनिः ॥ ४. २. ११९ ॥

अश्मनैपयूपमीननदगर्भगह्वगुडनगखण्डशिखाकोटपामञ्चून्दकन्देभ्यो रः ॥

४. २. १२० ॥

सख्यश्रिदत्तर्क्षवायुदत्तगोभिलमल्लमल्लपालरोहतमालकदरकरवीराशोकेभ्यो

ढक् ॥ ४. २. १२१ ॥

चक्रचक्रवाककुशीरकैसरकसुरससरससरमसमलसतललगलेभ्यश्च ॥ ४. २.

१२२ ॥

सङ्काशकश्मीरकम्पिलशूरसेनयूपकुम्भसीसरसरकसमलासनासाश्मरोमलो -

मभ्यो ण्यः ॥ ४. २. १२३ ॥

कुटतीर्थपुलिनमलिनागस्तिविरत्नविकरसुपथिन्सुपथिदाशिनलनासिकाङ्गसर्क -

र्णकेभ्यश्च ॥ ४. २. १२४ ॥

बलबुलमूलोलकूलोरलसुललकुलवनेभ्यो यः ॥ ४. २. १२५ ॥

पक्षतुषचित्रकुण्डाण्डकम्बलिकांशुककुम्भसीरकसरकसरससमलेभ्यः फक् ॥

४. २. १२६ ॥

यमलविलहस्तहस्तिन्सिङ्गकसकर्णकरोमलोमांतिभ्यः ॥ ४. २. १२७ ॥

पथः पन्थ च ॥ ४. २. १२८ ॥

१. A. उत्कट

८. A. omits दत्त.

२. A. बन्धन

९. A. कुसरकुसुर

३. C omits ध्रुवका

१०. A. स्थण्यः

४. A. omits ध्रुवका

११. A. सुपनिन्सबन्ध

५. A. युतबुकोलट-

१२. A. सकर्णेभ्यश्च.

६. A. अश्मसूष-

१३. A. डलल

७. A. omits कन्द

१४. A. लोमाकिम्यश्च

कर्णवसिष्ठार्कैल्लक्ष्मणजित्वज्जिन्तकुलिशकुम्भ्याण्डीवतानकस्फिक्पञ्च -
जनेभ्यः फिक् ॥ ४. २. १२९ ॥

सुतङ्गमसुनिचित्प्रचित्तमहंचित्तमहापुत्रश्वेतगडिकजीवाजिराजुनर्वाजवा -
पिशुचिशुक्रविभ्रेभ्य इक् ॥ ४. २. १३० ॥

प्रगदिमगदिकलिवखडिवगडिवचूडारमार्जारकोविदारेभ्यो ज्यः ॥ ४. २. १३१ ॥
वराहपलाशशिरीषनिबद्धपिनद्धस्थूलखदिरशर्कराबाहुविदग्धविभ्रगननिभ्रगे -
भ्यः कक् ॥ ४. २. १३२ ॥

कुमुदकुमुदकुण्डलमुनिखलाश्वत्थशालमलिदशभ्रामगोमठरथकारशर्करामधु -
कर्णशिरीषेभ्यः छक् ॥ ४. २. १३३ ॥

उत्तरशफराश्मखदिरपलाशापिप्पलपिप्पलीमूलत्रैवर्णारण्यपर्णसुपर्णाणकशूर्प -
णायदयवनायेभ्यश्छः ॥ ४. २. १३४ ॥

काशाश्वत्थनिशातविशालशालोकोशखल्लोजिनतिक्रितवातपपिचुशर्करावैरा -
कणनैचाकचेभ्यः ॥ ४. २. १३५ ॥

धुद्राक्षान्तनितामृतवृक्षेन्द्रधुक्षावरोहितभस्त्राजन्याजिनेन्द्राग्निबर्मगताकैभ्यश्च ॥
४. २. १३६ ॥

नेडप्लक्षविल्ववेणुवेनवेतसृणकाष्टेक्षुकपोतानां कुक् च ॥ ४. २. १३७ ॥

क्रौञ्चाया इखश्च ॥ ४. २. १३८ ॥

तक्ष्णो नलोपश्च ॥ ४. २. १३९ ॥

कुमुदनडमहिषवेतसेभ्यो इमत् ॥ ४. २. १४० ॥

नडशाडाभ्यां डलच् ॥ ४. २. १४१ ॥

शिखाया वलच् ॥ ४. २. १४२ ॥

जनपदे लुबविदिशादिभ्यः ॥ ४. २. १४३ ॥

वरणशिरीषशालमलिकटुकवदरीगोदपुष्करजालपदाताम्रपर्णातक्षशिलाशुण्डा -
शयाण्डाङ्गिभ्यः ॥ ४. २. १४४ ॥

वल्गुवल्गभीमधुराचम्पापम्पोजयिनीगयोरसाकाञ्चीस्कङ्गुगोमतीजम्बूभ्यः ॥
४. २. १४५ ॥

१. A. This portion is written as
a separate sūtra.

२. A omits महाचित्त.

३. A. विमभ्रेभ्यः

४. A. निशाल

५. A. खेला

६. A omits this sūtra.

७. A omits this sūtra.

सरस्वतीकण्ठाभरणम् [अ. ४. पा. २. सू. १४४.

शर्कराया वा ॥ ४. २. १४४ ॥

नद्यां मतुबसुवास्वादिभीमरथभगीरथेभ्यः ॥ ४. २. १४५ ॥

मधुकर्कन्धूविसस्याणुवेणिवक्षुशमीकरीरकिशराशर्याणहिमरोमभ्यः ॥ ४. २. १४६ ॥

ऋद्ध्यरिष्टशरमरुत्तक्षशिलाखडावटावादांलीष्टकासुतिशक्तिशलाकासन्दीभ्यश्च ॥

४. २. १४७ ॥

इति श्रीसरस्वतीकण्ठाभरणनाम्नि व्याकरणे

चतुर्थस्याध्यायस्य द्वितीयः पादः

समाप्तः

अथ तृतीयः पादः

—:०:—

शेषे ॥ ४. ३. १ ॥

राष्ट्रादः ॥ ४. ३. २ ॥

पारावरात् खः ॥ ४. ३. ३ ॥

व्यस्तविपर्यस्ताच्च ॥ ४. ३. ४ ॥

ग्रामाद्यखञौ ॥ ४. ३. ५ ॥

कत्रैथुम्भिकुम्भिकुण्डिनपुष्करपुष्कलमोदनमाहिर्मतीवर्मतीनगरेभ्यो ढकञ् ॥
४. ३. ६ ॥

कुड्याया यलोपश्च ॥ ४. ३. ७ ॥

कुलकुक्षिग्रीवाभ्यः श्वास्यलङ्कारेषु ॥ ४. ३. ८ ॥

नदीमहीसेतिकीश्रावस्तीवाराणसीकौशाश्वीकाशफरीखादिरापाठामायासा-
ह्वादौर्वापूर्वनगरीपूर्वनगरेभ्यो ढक् ॥ ४. ३. ९ ॥

बडवाया वृषे ॥ ४. ३. १० ॥

दक्षिणा पश्चात्पुरसस्त्यक् ॥ ४. ३. ११ ॥

बह्मथर्दिपर्दिकापिशीभ्यः षक् ॥ ४. ३. १२ ॥

रङ्गोः प्राणिनि वा ॥ ४. ३. १३ ॥

द्युप्रागपागुदक्प्रतीचो यत् ॥ ४. ३. १४ ॥

कन्यायाष्टक् ॥ ४. ३. १५ ॥

वर्णौ लुक् ॥ ४. ३. १६ ॥

क्वामेहत्रतसिभ्यस्त्यप् ॥ ४. ३. १७ ॥

नेर्ध्रुवे ॥ ४. ३. १८ ॥

निसो गते ॥ ४. ३. १९ ॥

ऐषमोह्यः श्वसो वा ॥ ४. ३. २० ॥

दूरादेत्यः ॥ ४. ३. २१ ॥

उत्तरादाहञ् ॥ ४. ३. २२ ॥

आरण्याण्यः ॥ ४. ३. २३ ॥

१. A. म्यश्च

तीरान्तादञ् ॥ ४. ३. २४ ॥
 रूप्यान्तादञः ॥ ४. ३. २५ ॥
 दिक्पूर्वपदादसंज्ञायाम् ॥ ४. ३. २६ ॥
 मन्त्रेभ्योऽञ् ॥ ४. ३. २७ ॥
 उदीच्यग्रामाद्बहुचोऽन्तोदात्तात् ॥ ४. ३. २८ ॥
 बाहीकरोमकपटश्चरगोमतीगोष्ट्रीनैकतीभ्योऽण् ॥ ४. ३. २९ ॥
 प्रस्थोत्तरपदकोपधेभ्यश्च ॥ ४. ३. ३० ॥
 पैलदीपपरिषत्परिखोदपानशूरसेनसकुलोमभ्यः ॥ ४. ३. ३१ ॥
 कमलान्निदाकीकराभ्याम् ॥ ४. ३. ३२ ॥
 बहुजालकलेभ्यश्च कीटात् ॥ ४. ३. ३३ ॥
 शकलादिभ्यो गोत्रात् ॥ ४. ३. ३४ ॥
 इञश्च ॥ ४. ३. ३५ ॥
 न द्वयञः प्राच्यात् ॥ ४. ३. ३६ ॥
 वृद्धाच्छः ॥ ४. ३. ३७ ॥
 पङ्काद्यञ् प्राग्देशात् ॥ ४. ३. ३८ ॥
 नृनाम्नो वा ॥ ४. ३. ३९ ॥
 गोत्रान्तात्तद्वदजिह्वाकात्यहरितकात्यात् ॥ ४. ३. ४० ॥
 त्यदादिभ्यः ॥ ४. ३. ४१ ॥
 भवतो दश्च ॥ ४. ३. ४२ ॥
 ठञ् च ॥ ४. ३. ४३ ॥
 ओर्देशात् ॥ ४. ३. ४४ ॥
 प्राच्याच्छे ॥ ४. ३. ४५ ॥
 काशिचेदिसांयातिभार्ग्विदासग्रामसौधावतानमोदनमोदमानगोवासनदेवदत्ता-
 जिष्ठश्च ॥ ४. ३. ४६ ॥
 संवाहाच्युतशकुलादारिन्दमकरुणकुनामन्हिरण्यामित्रहस्तिकर्षुभ्यश्च ॥
 ४. ३. ४७ ॥

१. A. फल.

३. A. This and the next sūtra

२. A. This portion is written as
 a separate sūtra.

are written as one.

४. A. माङ्ग.

सुधासिन्धुदासेभ्यो मित्रात् ॥ ४. ३. ४८ ॥

युवोपदेवेभ्यो राजात् ॥ ४. ३. ४९ ॥

ऊर्ध्वादिभ्यः कालात् ॥ ४. ३. ५० ॥

वाहीकग्रामेभ्यः ॥ ४. ३. ५१ ॥

वोशीनरेषु ॥ ४. ३. ५२ ॥

प्रस्थवहपुरान्तयोपधन्वाथैभ्यो वुञ् ॥ ४. ३. ५३ ॥

ईद्रोपधेभ्यः प्राचाम् ॥ ४. ३. ५४ ॥

जैनपदेभ्यः ॥ ४. ३. ५५ ॥

तद्विधस्यश्च ॥ ४. ३. ५६ ॥

अवृद्धेभ्योऽपि बहुवचनविषयेभ्यः ॥ ४. ३. ५७ ॥

कच्छाग्निवक्रवर्तान्तेभ्यः ॥ ४. ३. ५८ ॥

धूमवण्डशशादनार्जुनावराजगृहगर्तसत्रासाहसाकेतसांस्तियाच्यान्तरीयद्विपे-
भ्यः ॥ ४. ३. ५९ ॥

तीर्थघोषाश्वमित्रवर्चारुणकुक्षिवर्बरोजयिनीपल्लीभक्षालीदक्षिणापथेभ्यः ॥
४. ३. ६० ॥

द्वयाहावश्याहावाजिकूलमद्रकूलाराक्षीधार्तराक्षीपद्मारमाठरविदेहानर्तपाठेयपा-
थेभ्यः ॥ ४. ३. ६१ ॥

माहकमाद्रकमाषघोषराजाहमानदाण्डायनेभ्यः स्थाल्याः ॥ ४. ३. ६२ ॥

कूलात् सौवीरेषु ॥ ४. ३. ६३ ॥

समुद्रात्रौमनुष्ययोः ॥ ४. ३. ६४ ॥

नगरात् कुत्सनप्रावीण्ययोः ॥ ४. ३. ६५ ॥

अरण्यात् पथिन्यायाध्यायहस्तिनरविहारेषु ॥ ४. ३. ६६ ॥

वा गोमये ॥ ४. ३. ६७ ॥

कुरुयुगन्धराभ्याम् ॥ ४. ३. ६८ ॥

वृजिमद्राभ्यां कन् ॥ ४. ३. ६९ ॥

कोपधादन् ॥ ४. ३. ७० ॥

१. A omits this word, and reads
the next sūtra along with
this.

२. C. This and the next sūtra are
omitted.

३. A. हाक्तेय-

कच्छकुशसिन्धुसिन्धुस्तान्धारिकुलूककम्बोजकश्मीरमधुसूनुकुड्डीपानूपा -

नुपण्डविजावकाजवाहसाल्वेभ्यश्च ॥ ४. ३. ७१ ॥

मनुष्यतन्त्रयोर्धुञ्च ॥ ४. ३. ७२ ॥

साल्वाद्गोयवाग्वाश्च ॥ ४. ३. ७३ ॥

न पदातौ ॥ ४. ३. ७४ ॥

गर्तान्ताच्छः ॥ ४. ३. ७५ ॥

कटादेः प्राच्यात् ॥ ४. ३. ८६ ॥

करवोपधकन्थापलद्वनग्रामहृदन्ताच्छे ॥ ४. ३. ७७ ॥

पर्वतात् ॥ ४. ३. ७८ ॥

अनरे वा ॥ ४. ३. ७९ ॥

कृकणपर्णात् भारद्वाजात् ॥ ४. ३. ८० ॥

गार्हान्तस्यसमविषयोत्तमोत्तरान्तरानन्तरान्याङ्गवङ्गमग्रेभ्यः ॥ ४. ३. ८१ ॥

कामप्रत्यदन्ताव्रवस्पन्दनाशिशर्मिदैवशर्मिवाराटकिवाल्मीक्याध्यश्विदौशिर्या -

सुर्यानुशंस्याहिसिभ्यः ॥ ४. ३. ८२ ॥

क्षेमवृत्तिखांडायनिकाठेरणिलाठेरणिमौजिवौजिन्याडिशडिशौङ्गिसौत्रिसौमि -

त्र्यामित्रिभ्यः ॥ ४. ३. ८३ ॥

इषोरग्रानीकाभ्याम् ॥ ४. ३. ८४ ॥

एकाद्वृक्षपलाशिकाभ्याम् ॥ ४. ३. ८५ ॥

समानाश्च ग्रामात् ॥ ४. ३. ८६ ॥

अध्रमोत्तमाभ्यां च शाखात् ॥ ४. ३. ८७ ॥

पूर्वपराभ्यां पक्षात् ॥ ४. ३. ८८ ॥

एकमुखपार्श्वेभ्यस्तसः ॥ ४. ३. ८९ ॥

स्वपरजनदेवराज्ञां कुक् च ॥ ४. ३. ९० ॥

पृथिवीमध्यस्य मध्यमश्च ॥ ४. ३. ९१ ॥

निवासस्य चरणेऽण् च ॥ ४. ३. ९२ ॥

वेणुकवेवकप्रत्यकमध्यमकोत्तरपदकादिभ्यश्छण् ॥ ४. ३. ९३ ॥

शुभ्रदस्सदोर्वाखञ् शुष्माकास्साकौ च ॥ ४. ३. ९४ ॥

१. A. कालायनि

३. O omits च.

२. A. ग्रामनी-

अण् च ॥ ४. ३. ९५ ॥

तवकममकावेकत्वे ॥ ४. २. ९६ ॥

द्वीपादनुसमुद्रं ज्यः ॥ ४. ३. ९७ ॥

अर्धाद्यत् ॥ ४. ३. ९८ ॥

परापराधमोत्तमादेश्च ॥ ४. ३. ९९ ॥

दिगादेष्टश्च ॥ ४. ३. १०० ॥

ग्रामजनर्पदैकदेशादश्च ॥ ४. ३. १०१ ॥

संपूर्वात् ॥ ४. ३. १०२ ॥

कालेभ्यः ॥ ४. ३. १०३ ॥

कदम्बपुष्पादिभ्यश्च तद्धृत्तिभ्यः ॥ ४. ३. १०४ ॥

शरदः श्राद्धे ॥ ४. ३. १०५ ॥

रोगातपयोर्वा ॥ ४. ३. १०६ ॥

निशाप्रदोषाभ्याम् ॥ ४. ३. १०७ ॥

श्वसस्तुद् च ॥ ४. ३. १०८ ॥

सायंचिरंप्राह्णेप्रगेव्येभ्यष्टुः ॥ ४. ३. १०९ ॥

पूर्वाह्णापराह्णाभ्यां वा ॥ ४. ३. ११० ॥

पुरो नः ॥ ४. ३. १११ ॥

परुत्परारिचिरेभ्यस्तः ॥ ४. ३. ११२ ॥

ऋतुनक्षत्रेभ्योऽण् ॥ ४. ३. ११३ ॥

सन्ध्यासन्धिबेलात्रयोदशीचतुर्दशीपञ्चदशीपौर्णमास्यमावास्याप्रतिपद्भ्यश्च ॥

४. ३. ११४ ॥

संवत्सरात् फलपर्वणोः ॥ ४. ३. ११५ ॥

हेमन्ताद्वा तलोपश्च ॥ ४. ३. ११६ ॥

वर्षाप्रवृद्ध्यां ङगण्यौ ॥ ४. ३. ११७ ॥

मध्यादः सांप्रतिके ॥ ४. ३. ११८ ॥

आदेश्च मः ॥ ४. ३. ११९ ॥

१. A. पदां च भञ्.

२. A. This and the next sūtra
are written as one.३. A. This portion is written as
a separate sūtra.

४. A. न्यौ

- अधोऽवसोलोपश्च ॥ ४. ३. १२० ॥
 अग्रान्तपश्चाद्भ्य इमन् ॥ ४. ३. १२१ ॥
 तत्र जातैः ॥ ४. ३. १२२ ॥
 प्रावृषष्टप् ॥ ४. ३. १२३ ॥
 संज्ञायां शरदो वुञ् ॥ ४. ३. १२४ ॥
 पूर्वाक्षापराक्षाद्र्मात्मलप्रदोषावस्करेभ्यः कन् ॥ ४. ३. १२५ ॥
 पथः पन्थ च ॥ ४. ३. १२६ ॥
 सिन्धवकराभ्यां वा ॥ ४. ३. १२७ ॥
 अमावास्यायां च ॥ ४. ३. १२८ ॥
 स्थानान्तगोशालखरशालाल्लुक् ॥ ४. ३. १२९ ॥
 अनूराधाखातीतिष्यपुनर्वसुहस्तविशाखावहुलाभ्यः ॥ ४. ३. १३० ॥
 घटसशालामिजिद्वभ्युद्धृगाशिरश्चित्रारैवतीरोहिणीभ्यो वा ॥ ४. ३. १३१ ॥
 नित्यं भ्रियां चित्रादिभ्यः ॥ ४. ३. १३२ ॥
 शतभिषजोऽण् च छिद्वा ॥ ४. ३. १३३ ॥
 श्रविष्ठाषाढाभ्यां छण् च ॥ ४. ३. १३४ ॥
 फल्गुन्याष्ट च ॥ ४. ३. १३५ ॥
 अश्विन्यादिभ्यो बहुलम् ॥ ४. ३. १३६ ॥
 कृतलब्धकीनकुशलप्रायभवसंभूताः ॥ ४. ३. १३७ ॥
 कालात् साधुपुष्ट्यपच्यमानेषु ॥ ४. ३. १३८ ॥
 उप्ते च ॥ ४. ३. १३९ ॥
 आश्वयुज्या वुञ् ॥ ४. ३. १४० ॥
 ग्रीष्मवसन्ताभ्यां वा ॥ ४. ३. १४१ ॥
 देयमृणम् ॥ ४. ३. १४२ ॥
 कलाप्यश्वत्थयवबुसेभ्यो वुञ् ॥ ४. ३. १४३ ॥
 ग्रीष्मावरसमाभ्यां वुञ् ॥ ४. ३. १४४ ॥
 संवत्सराग्रहायणीभ्यां ठञ् ॥ ४. ३. १४५ ॥

१. A. अथोर्वसो

२. A. adds as a separate sūtra.

विद्वाणद्भिः

३. A. पुनन्ये पथः पन्थन्

४. A. omits this and the following three sūtras.

५. A. ग्रयणीभ्यां

व्याहरति मृगः ॥ ४. ३. १४६ ॥

तदस्य सोढम् ॥ ४. ३. १४७ ॥

तत्र भवः ॥ ४. ३. १४८ ॥

दिश्वर्गपूगणोखामुखजघनवंशानुवंशदेशकालाकाशपक्षसाक्षिभ्यो यत् ॥

४. ३. १४९ ॥

आद्यन्तान्तररहःपृथ्वीलीकयूथन्यायमित्रमेघमेधाधार्याद्भवश्च ॥ ४. ३. १५० ॥

उदकात् संज्ञायाम् ॥ ४. ३. १५१ ॥

देहांशात् ॥ ४. ३. १५२ ॥

इतिकुक्षिकलशिवस्त्यस्त्यद्विभ्यो ढञ् ॥ ४. ३. १५३ ॥

ग्रीवातोऽण् च ॥ ४. ३. १५४ ॥

गम्भीरपञ्चजैनाभ्यां झ्यः ॥ ४. ३. १५५ ॥

चैतुर्मासाद्यङ्गे ॥ ४. ३. १५६ ॥

संज्ञायामण् लुक् च ॥ ४. ३. १५७ ॥

परेर्मुखौष्ठहनुलूखलेभ्योऽव्ययीभावे ॥ ४. ३. १५८ ॥

उपात्स्थूलाकलापाभ्याम् ॥ ४. ३. १५९ ॥

अनोः पथिपद्यूपवंशसीतातिलयवभङ्गामाषेभ्यः ॥ ४. ३. १६० ॥

पर्युपातुभ्यः सीरात् ॥ ४. ३. १६१ ॥

अन्तः पूर्वपदाङ् ॥ ४. ३. १६२ ॥

पर्यनुभ्यां ग्रामात् ॥ ४. ३. १६३ ॥

समानात् ॥ ४. ३. १६४ ॥

तदादेः ॥ ४. ३. १६५ ॥

लोकान्तात् ॥ ४. ३. १६६ ॥

अध्यात्माधिदेवाधिभूतेहलोकपरलोकोर्ध्वन्दर्मादिभ्यश्च ॥ ४. ३. १६७ ॥

जिह्वामूलाङ्गुलेद्वयः ॥ ४. ३. १६८ ॥

वर्गान्तात् ॥ ४. ३. १६९ ॥

१. A. This portion is written as a separate sūtra.

४. A omits this sūtra.

२. A. देहाङ्गात्

५. A adds ऊर्ध्वसुहृत्ताकिस्मादनुभिनि-

३. A. जनवहिरदन्तस्वाभ्यां

पत्यात्मशेषकदाचिदनुवपरवादि-

भ्यश्च ॥

- अंशब्दे यत्सौ च ॥ ४. ३. १७० ॥
 मध्यान्मण्मीयौ च ॥ ४. ३. १७१ ॥
 दिनमर्मध्यं चास्य ॥ ४. ३. १७२ ॥
 ललाटाङ्गूपणे कन् ॥ ४. ३. १७३ ॥
 कर्णात् ॥ ४. ३. १७४ ॥
 प्रायेणोपादेष्टृक् ॥ ४. ३. १७५ ॥
 जातुनीविभ्यां च ॥ ४. ३. १७६ ॥
 स्थामाजिनान्तेभ्यो लुक् ॥ ४. ३. १७७ ॥
 मन्त्रेऽग्निष्टोमादिभ्यः ॥ ४. २. १७८ ॥
 तस्य व्याख्यान इति कल्पे ॥ ४. ३. १७९ ॥
 भवव्याख्यानयोर्व्याख्येयनाम्नः ॥ ४. ३. १८० ॥
 बह्वचोऽन्तोदात्तादृज् ॥ ४. ३. १८१ ॥
 यङ्गेभ्यः ॥ ४. ३. १८२ ॥
 आध्यायेष्वेवर्षेः ॥ ४. ३. १८३ ॥
 पौरोडाशपुरोडाशात् छन् ॥ ४. ३. १८४ ॥
 छन्दसो यदणौ ॥ ४. ३. १८५ ॥
 वृथजृग्ब्राह्मणप्रथमाध्वरपुरश्चरणानामाख्यातनामाख्यातेभ्यष्टृक् ॥ ४. ३. १८६ ॥
 ऋगयनपदव्याख्यानोत्पातोत्पादपुनरुक्तनिरुक्तन्यायनिगमव्याकरणशिक्षोपनिष-
 द्धिभ्योऽण् ॥ ४. ३. १८७ ॥
 यङ्गचर्चाक्रमेतरश्चक्षुर्लक्षणनिमित्तमुद्धर्तसंवत्सरेभ्यश्च ॥ ४. ३. १८८ ॥
 क्षत्राङ्गविवास्तुभ्यश्च विद्यायाः ॥ ४. ३. १८९ ॥
 छन्दसो मानभाषाविचितिविजितिभ्यः ॥ ४. ३. १९० ॥
 तत आगतः ॥ ४. ३. १९१ ॥
 आयस्थानेभ्यष्टृक् ॥ ४. ३. १९२ ॥
 शुण्डिकाकृकणस्थण्डिलोदपानोलपतीर्थभूमितृणपर्णेभ्योऽण् ॥ ४. ३. १९३ ॥
 विद्यायोनिसंवन्धेभ्यो वुञ् ॥ ४. ३. १९४ ॥

१. A. This is read along with the
 previous sūtra.

२. A. दिनह्मर्थं
 ३. A adds तत्र भवे च

कतच्छ्र ॥ ४. ३. १९५ ॥

पिड्यं वा ॥ ४. ३. १९६ ॥

वृहेतुभ्यो रूप्यः ॥ ४. ३. १९७ ॥

मयद् च ॥ ४. ३. १९८ ॥

मोत्रादङ्गवत् ॥ ४. ३. १९९ ॥

प्रभवति ॥ ४. ३. २०० ॥

वालवायाद्भ्यो विदूरं चास्य ॥ ४. ३. २०१ ॥

तद्गच्छति पथिदृतयोः ॥ ४. ३. २०२ ॥

अभिनिष्कामति द्वारम् ॥ ४. ३. २०३ ॥

अधिकृत्य कृते ग्रन्थे ॥ ४. ३. २०४ ॥

शिशुकैन्द्यमसभेन्द्रजननप्रद्युम्नागमनसीतान्वेषणादिभ्यश्छः ॥ ४. ३. २०५ ॥

लुवाख्यायिकासु बहुलम् ॥ ४. ३. २०६ ॥

सोऽस्य निवासः ॥ ४. ३. २०७ ॥

अभिजनश्च ॥ ४. ३. २०८ ॥

गिरिभ्यः शास्त्रजीविषु छः ॥ ४. ३. २०९ ॥

सलातुराच्छण् ॥ ४. ३. २१० ॥

शाण्डिकशङ्कसटशकसर्वकेशसर्वसेनरहबोधकुचवारेभ्यो ज्यः ॥ ४. ३. २११ ॥

सिन्धुगान्धारिकश्मीरमधुमत्किष्किन्धोरसालववर्णुगब्धिकन्दरत्कम्बोजेभ्यो-
ऽण् ॥ ४. ३. २१२ ॥

तक्षशिलाछगलग्रामणीवत्सोद्धरणकाण्डधारकैर्मेदुरकिन्नरवर्बरावसानकंसलं -
कुचितेभ्योऽञ् ॥ ४. ३. २१३ ॥

सिंहक्रोष्टृभ्यां कर्णकात् ॥ ४. ३. २१४ ॥

तूदीवर्मतीभ्यां ढञ् ॥ ४. ३. २१५ ॥

भक्तिः ॥ ४. ३. २१६ ॥

महाराजाङ्ग ॥ ४. ३. २१७ ॥

१. A. ङञ्

२. A. सरे - This sūtra is read
along with the previous.

३. A. This and the following two
sūtras are written as one.

४. A. ग्रन्थ-

५. A. म्योऽह्

६. A. ङक्

- अचित्ताददेशकालात् ॥ ४. ३. २१८ ॥
 वासुदेवार्जुनाभ्यां वुन् ॥ ४. ३. २१९ ॥
 गोत्राद्बहुलं वृञ् ॥ ४. ३. २२० ॥
 क्षत्रियात् ॥ ४. ३. २२१ ॥
 जनपदवत्सर्वं तत्सकृपाद्बहुत्वे ॥ ४. ३. २२२ ॥
 तेन प्रोक्तम् ॥ ४. ३. २२३ ॥
 वेदे वेत्यधीते ॥ ४. ३. २२४ ॥
 तित्तिरिवरतन्तुखण्डिकोखाच्छण् ॥ ४. ३. २२५ ॥
 काश्यपकौशिकाभ्यां ऋषिभ्यां कल्पं च णिनिः ॥ ४. ३. २२६ ॥
 शौनकास्त्रास्त्रसापेयशापेयवाजसनेयस्त्राण्डायनकषायतलस्तम्मस्कन्धदेवदर्श-
 रञ्जुकण्ठकठशाठेभ्यः ॥ ४. ३. २२७ ॥
 हरिद्रुतुम्बुरुलपालम्बिपलिङ्गकमलश्यामायनर्चामताण्ड्यारुणिभ्यः ॥ ४. ३. २२८ ॥
 कठचरकालुक् ॥ ४. ३. २२९ ॥
 कलापिनोऽण् ॥ ४. ३. २३० ॥
 छगलिनो दिनुक् ॥ ४. ३. २३१ ॥
 कर्मन्दकशाश्वाभ्यां मिश्रुनटसूत्रमिनिः ॥ ४. ३. २३२ ॥
 पाराशर्यशिलालिभ्यां णिनिः ॥ ४. ३. २३३ ॥
 पुराणर्षेः ब्राह्मणम् ॥ ४. ३. २३४ ॥
 कल्पे ॥ ४. ३. २३५ ॥
 अथर्वणोऽण् वेदे ॥ ४. ३. २३६ ॥
 लुक् च वा ॥ ४. ३. २३७ ॥

१. A. This and the next sūtra are omitted.
 २. A. प्रोक्तात्
 ३. A adds before this the following three sūtras:—
 छण्णित्सुशौनकादिभ्यः ॥
 मधुरादिभ्योऽण् ॥
 प्राक्कल्पात्तेभ्यः ॥
 ४. A omits ऋषिभ्यां

५. A. च्याहरणत्ताण्ड्या-
 ६. A adds another sūtra:—
 शाकल्यशुदपिप्लपदेभ्योऽण्
 ७. A. This portion is written as a separate sūtra.
 ८. A. This sūtra is written as part of the previous sūtra.
 ९. A omits वा

वसिष्ठादिभ्योऽनुवाकादिषु ॥ ४. ३. २३८ ॥

तैनेकदिक् ॥ ४. ३. २३९ ॥

तसिश्च ॥ ४. ३. २४० ॥

उरसो यच्च ॥ ४. ३. २४१ ॥

उपज्ञाते ॥ ४. ३. २४२ ॥

कृते ग्रन्थे ॥ ४. ३. २४३ ॥

संज्ञायां मक्षिकासरघागमुत्पत्तिकादिभ्यः ॥ ४. ३. २४४ ॥

क्षुद्राभ्रमरपटरपात्रपादञ् ॥ ४. ३. २४५ ॥

पुरुषाडञ् ॥ ४. ३. २४६ ॥

कुलालकुम्भकारकर्मारव रुडनिषादचण्डालश्वपाकानडुद्वाहणपरिषदेवराजकुरु-

सेनासैरन्ध्रिवन्धुभ्यो वुञ् ॥ ४. ३. २४७ ॥

तस्येदम् ॥ ४. ३. २४८ ॥

रथाद्गोहरे यत् ॥ ४. ३. २४९ ॥

सपूर्वाच्च ॥ ४. ३. २५० ॥

अङ्गे च ॥ ४. ३. २५१ ॥

पत्रादेरञ् ॥ ४. ३. २५२ ॥

पत्राद्वाहो ॥ ४. ३. २५३ ॥

अध्वर्युपरिषङ्ग्यां च ॥ ४. ३. २५४ ॥

हलसीराड् ॥ ४. ३. २५५ ॥

वृन्दाद्वैरे वुञ् देवासुरादिभ्यः ॥ ४. ३. २५६ ॥

विवाहे ॥ ४. ३. २५७ ॥

नटाङ्ग्यो नृत्ते ॥ ४. ३. २५८ ॥

छन्दोगौक्थिकयाज्ञिकबहुचेभ्यो धर्माभ्नायसङ्केषु ॥ ४. ३. २५९ ॥

१. A. This is written as part of the previous sūtra.

२. C omits ग्रन्थे

३. A. This portion is written as a separate sūtra.

४. A. This portion is written as a separate sūtra.

५. A repeats here the previous sūtra as a separate one.

६. A. तस्य स्वं

७. A. This and the following four sūtras are omitted.

आथर्वणिकादणि कलोपश्च ॥ ४. ३. २६० ॥

चरणाद्गुर् ॥ ४. ३. २६१ ॥

गोत्राददण्डमाणवान्तेवासिषु ॥ ४. ३. २६२ ॥

रैवतिकश्वापिसिक्षैमवृद्धिगौरग्रीव्यौदमेच्यौदवापिवैजवापिभ्यश्छः ॥ ४. ३. २६३ ॥

कौपिञ्जलहास्तिपदाभ्यामण् ॥ ४. ३. २६४ ॥

संज्ञाङ्कघोषलक्षणेऽव्यञ्जिनः ॥ ४. ३. २६५ ॥

शाकलाद्वा ॥ ४. ३. २६६ ॥

वहेस्तुरिट् च ॥ ४. ३. २६७ ॥

शरणेऽग्नीधोरञ् भश्च ॥ ४. ३. २६८ ॥

समिध आधाने वेण्यण् ॥ ४. ३. २६९ ॥

इति श्री सरस्वतीकण्ठाभरणनाम्नि व्याकरणे

चतुर्थस्याध्यायस्य तृतीयः पादः

समाप्तः

१. A adds as a separate sūtra

२. A. सेधात्

धर्माग्रायसमूहेषु

अथ चतुर्थः पादः

तस्य विकारः ॥ ४. ४. १ ॥

अवयवश्च प्राण्योषधिवृक्षेभ्यः ॥ ४. ४. २ ॥

बिल्वत्रीहिमुद्गमस्रगोधूमेक्षुवेणुकार्पासीपाटलिकुटीरकर्कन्धूभ्योऽणू ॥ ४. ३ ॥

पलाशस्त्रदिरविकङ्कतशिंशपास्यन्दनकरीरयवासपांलाशशिरीषेभ्योऽञ्च ॥ ४. ४. ४ ॥

कोपचादणू ॥ ४. ४. ५ ॥

उवर्णान्तानुदात्तादिप्राणिभ्योऽञ्च ॥ ४. ४. ६ ॥

रजतसीसकंसलोहोदुम्बरवीध्रदारुपीतदारुविभीतकरोहितकत्रिकण्टककण्ट-
कारिभ्यश्च ॥ ४. ४. ७ ॥

तालादणू धनुषि ॥ ४. ४. ८ ॥

इन्द्रादालिसादिसायुधेभ्यः ॥ ४. ४. ९ ॥

बर्हिणचपचमरपीयुक्षगवेष्टुकम्पामाकेभ्यः ॥ ४. ४. १० ॥

हेमार्थात् परिमाणे ॥ ४. ४. ११ ॥

त्रपुजतुनोः घृक् च ॥ ४. ४. १२ ॥

मयडैतयोर्भाषायाममक्षाच्छादनयोः ॥ ४. ४. १३ ॥

नित्यमेकाचैः ॥ ४. ४. १४ ॥

गोः पुरीषे ॥ ४. ४. १५ ॥

छे ॥ ४. ४. १६ ॥

शरदर्मन्तृणकुटीसोमवल्वजेभ्यः ॥ ४. ४. १७ ॥

१. A. पूलास-

२. A. उवर्णान्तादनु-

३. A. शब्दिसायुधेभ्यः

४. C omits this sūtra.

५. A. मयङ्गैतयोः

६. A adds another sūtra नडोदेः

७. A. This sūtra is found after

४. ४. १७.

८. A omits this sūtra.

ग्रीहेः पुरोडाशे ॥ ४. ४. १८ ॥

तिलयवाभ्यामसंज्ञायाम् ॥ ४. ४. १९ ॥

पिष्टात् ॥ ४. ४. २० ॥

संज्ञायां कञ् ॥ ४. ४. २१ ॥

क्रीतवत्परिमाणात् ॥ ४. ४. २२ ॥

शम्याप्लुञ् ॥ ४. ४. २३ ॥

उष्ट्राबुञ् ॥ ४. ४. २४ ॥

उमोर्णाभ्यां वा ॥ ४. ४. २५ ॥

पर्णाकोशाङ्गुञ् ॥ ४. ४. २६ ॥

पुरुषाद्वधे च ॥ ४. ४. २७ ॥

ह्योगोदेहात्स्वञ्द्विह्यङ्गुश्चास्य संज्ञायाम् ॥ ४. ४. २८ ॥

अपो यञ्वा ॥ ४. ४. २९ ॥

पयसो यत् ॥ ४. ४. ३० ॥

द्रोश्च ॥ ४. ४. ३१ ॥

माने वयः ॥ ४. ४. ३२ ॥

फले लुक् ॥ ४. ४. ३३ ॥

प्लक्षन्त्यग्रोधाश्चत्थेङ्गुदीवेणुबृहतीशिमुकर्कन्धुभ्योऽण् ॥ ४. ४. ३४ ॥

जम्बवा वा ॥ ४. ४. ३५ ॥

लुप् च ॥ ४. ४. ३६ ॥

हरीतकीपथ्याम्लिकाचिञ्चाद्राक्षामृद्धीकापिपेलीकणाकोशातकीश्वेतपाकया-
दिभ्यः ॥ ४. ४. ३७ ॥

फलपाकशोषिभ्यश्च गोधूमादिभ्यः ॥ ४. ४. ३८ ॥

१. A omits this sūtra.

२. A omits संज्ञायां and reads the
other word along with sūtra

४. ४. १९.

३. A. This portion is written as
a separate sūtra.

४. A adds वा

५. A. पिपेलीकर्णाजैनवाकिनसरजनीका-
दीदधिदोग्रिषवाङ्कुडीकण्ठकारिका-
गगरीकाशोकाकोशातकीश्वेतपया-
दिभ्यः ॥

६. A. This portion is written as
a separate sūtra.

पुष्पमूलेषुमालतीशोफालिकामलिकानवमालिकांशुमतीवृहतीविदारीहरिद्रा-

भ्यः ॥ ४. ४. ३९ ॥

न वरणपाटलैरण्डालवादिभ्यः ॥ ४. ४. ४० ॥

कैरवीराशोकचम्पककदम्बादिभ्यो लुक् ॥ ४. ४. ४१ ॥

शिरीषट्ठीबेरादिभ्यो वा ॥ ४. ४. ४२ ॥

कंसीयपरशव्ययोर्यञ्जौ लुक् च ॥ ४. ४. ४३ ॥

नद्विरद्रुमयगोमयफलेभ्यः ॥ ४. ४. ४४ ॥

प्राग्वहतेष्टक् ॥ ४. ४. ४५ ॥

तेन जितं करणात् ॥ ४. ४. ४६ ॥

जयति दीव्यति खनति ॥ ४. ४. ४७ ॥

संस्कृतम् ॥ ४. ४. ४८ ॥

कुलुत्थकोपघादण् ॥ ४. ४. ४९ ॥

तेरति ॥ ४. ४. ५० ॥

गोपुच्छाड् ॥ ४. ४. ५१ ॥

द्वयञ्जनौभ्यां ठन् ॥ ४. ४. ५२ ॥

चरति ॥ ४. ४. ५३ ॥

आकर्षात् छर्त् ॥ ४. ४. ५४ ॥

पर्पश्वाश्चत्थरथजालव्यालव्यासर्पादेभ्यः छन् ॥ ४. ४. ५५ ॥

श्वगणाटुञ् च ॥ ४. ४. ५६ ॥

वेतनवाहार्धवाहपादप्रेषणसुखशय्यास्त्रिग्वेशशक्तिभ्यो जीवति ॥ ४. ४. ५७ ॥

उपादेशवेशहस्तस्थानेभ्यः ॥ ४. ४. ५८ ॥

व्यस्ताच्च धनुर्दण्डात् ॥ ४. ४. ५९ ॥

क्रयविक्रयाटुन् ॥ ४. ४. ६० ॥

वस्नात् ॥ ४. ४. ६१ ॥

१. A omits this sūtra.

२. A adds च

३. A. करणिराशोक-

४. A. This is written as part of the previous sūtra.

५. A. This is written as part of the previous sūtra.

६. A. छक्

७. A omits पादेभ्यः ... प्रेषण in ४. ४. ५७.

आयुधाच्छ च ॥ ४. ४. ६२ ॥

वातात् खञ् ॥ ४. ४. ६३ ॥

उत्सङ्गोडुपोटुपोटुपिटकपिटकेभ्यो हरति ॥ ४. ४. ६४ ॥

भस्त्राभरतभरणशीर्षभारांसभारेभ्यः घृन् ॥ ४. ४. ६५ ॥

विर्वधवीवधाद्वा ॥ ४. ४. ६६ ॥

अण् कुटिलिकायाः ॥ ४. ४. ६७ ॥

अक्षयूतगतानुगतगतागतयातोपयातपादखेदनकण्टकमर्दनेभ्यो निर्वृत्ते ॥

४. ४. ६८ ॥

जङ्गायाः प्रहृतप्रहाराभ्याम् ॥ ४. ४. ६९ ॥

भावादिमर् ॥ ४. ४. ७० ॥

कत्रेः ॥ ४. ४. ७१ ॥

अपमित्यात् कक् ॥ ४. ४. ७२ ॥

याचितात् कन् ॥ ४. ४. ७३ ॥

संसृष्टम् ॥ ४. ४. ७४ ॥

चूर्णादिनिः ॥ ४. ४. ७५ ॥

लवणालुक् ॥ ४. ४. ७६ ॥

मुद्रादण् ॥ ४. ४. ७७ ॥

उपसिक्तं व्यञ्जनेभ्यः ॥ ४. ४. ७८ ॥

ओजस्सहोऽम्भसा वर्तते ॥ ४. ४. ७९ ॥

तं प्रत्यनुभ्यामीपलामकूलेभ्यः ॥ ४. ४. ८० ॥

परेर्मुखपाश्याभ्याम् ॥ ४. ४. ८१ ॥

उञ्छति ॥ ४. ४. ८२ ॥

रक्षति ॥ ४. ४. ८३ ॥

शद्वद्वुरं करोति ॥ ४. ४. ८४ ॥

पक्षिमत्स्यकख्याद्वन्ति ॥ ४. ४. ८५ ॥

परिपन्थं तिष्ठति च ॥ ४. ४. ८६ ॥

माथान्तपदव्यनुपदाक्रन्दान् धावति ॥ ४. ४. ८७ ॥

१. A. विविधवीविधाद्वा

४. A. पन्थि

२. A. adds च

५. A. adds परिपथं चैके

३. A. त्रेः

- पदान्तप्रतिकण्ठार्थल्लामं गृह्णाति ॥ ४. ४. ८८ ॥
 गर्हाम् ॥ ४. ४. ८९ ॥
 वृद्धेर्वृधुष् ॥ ४. ४. ९० ॥
 दशैकादशकुसीदाभ्यां घृन् ॥ ४. ४. ९१ ॥
 धर्माधर्मं चरति ॥ ४. ४. ९२ ॥
 प्रतिपथमेति ठञ्च ॥ ४. ४. ९३ ॥
 समवायान् समवैति ॥ ४. ४. ९४ ॥
 परिषदो ण्यः ॥ ४. ४. ९५ ॥
 सेनाया वा ॥ ४. ४. ९६ ॥
 लालाटिककौकुटिकौ ॥ ४. ४. ९७ ॥
 परदारादीन् गच्छति ॥ ४. ४. ९८ ॥
 सुस्तातादीन् पृच्छति ॥ ४. ४. ९९ ॥
 प्रभूतादीनाह ॥ ४. ४. १०० ॥
 मांशब्द इत्यादिभ्यः ॥ ४. ४. १०१ ॥
 तस्य धर्म्यम् ॥ ४. ४. १०२ ॥
 क्रतोऽञ् ॥ ४. ४. १०३ ॥
 विशसित्विमाजयित्रोरिणिलोपौ च ॥ ४. ४. १०४ ॥
 महिषीप्रजावतीयजमाननरानुचारकपुरोहितहोतृमणिपालीभ्योऽण् ॥ ४. ४. १०५ ॥
 व्यनुप्रेभ्यो लेपिकायाः ॥ ४. ४. १०६ ॥
 अवषत्रेयः ॥ ४. ४. १०७ ॥
 तदस्य पण्यम् ॥ ४. ४. १०८ ॥
 लवणाड्डञ् ॥ ४. ४. १०९ ॥
 किसरतगरोशीरहरिद्रागुग्गुलुस्थगलनलदर्पणेभ्यः घृन् ॥ ४. ४. ११० ॥
 शालालुनो वा ॥ ४. ४. १११ ॥
 शिल्पिमृदङ्गादिभ्यो वादनादिवृत्तिभ्यः ॥ ४. ४. ११२ ॥

१. A. समवायार्थात्

२. A. This is written as part of
the previous sūtra.

३. A. धर्म्यः

४. A. वृषिमाज

५. A. क्रयः

६. A. घृक्

७. A. This is written as part of
the previous sūtra.

- मडुकद्वर्धराभ्यामणू च ॥ ४. ४. ११३ ॥
 प्रहरणम् ॥ ४. ४. ११४ ॥
 परश्वघाटुञ् च ॥ ४. ४. ११५ ॥
 शैक्तिष्टिभ्यां टीकक् ॥ ४. ४. ११६ ॥
 अस्ति नास्ति दिष्टमिति मतिः ॥ ४. ४. ११७ ॥
 शीलमपूपादिभ्यो भक्षणादिवृत्तिभ्यः ॥ ४. ४. ११८ ॥
 छत्रसत्यानृतविशिखाभ्यो गुरुपसदनादिवृत्तिभ्योऽणः ॥ ४. ४. ११९ ॥
 अलस्यः ॥ ४. ४. १२० ॥
 शिक्षामिक्षामक्षानुरातपः कर्मकृष्युपस्थानप्ररोहविश्वधादिभ्यः ॥ ४. ४. १२१ ॥
 कर्माध्ययने. वृत्तम् ॥ ४. ४. १२२ ॥
 बह्वचूर्पूर्वपादात् टैच् ॥ ४. ४. १२३ ॥
 हितं भक्ष्यं तदस्यै ॥ ४. ४. १२४ ॥
 दीयते नियुक्तम् ॥ ४. ४. १२५ ॥
 श्राणमांसमांसौदनोदनेभ्यष्टिकन् ॥ ४. ४. १२६ ॥
 भेकादण् च ॥ ४. ४. १२७ ॥
 तत्र नियुक्तः ॥ ४. ४. १२८ ॥
 अगारान्ताडुन् ॥ ४. ४. १२९ ॥
 अदेशकालादधीते ॥ ४. ४. १३० ॥
 कठिनान्तप्रस्तारसंस्थानेभ्यो व्यवहरति ॥ ४. ४. १३१ ॥
 निकटश्मशानवृक्षमूलेषु वसति ॥ ४. ४. १३२ ॥
 आवसथात् छल् ॥ ४. ४. १३३ ॥
 समानतीर्थाद्यः ॥ ४. ४. १३४ ॥
 प्राग्घिताद्यत् ॥ ४. ४. १३५ ॥
 तद्वहति युगप्रासङ्गाभ्याम् ॥ ४. ४. १३६ ॥

१. A omits च

२. A adds before this as a separate sūtra. अण् चैके.

३. A. This portion is written as a separate sūtra.

४. A. साम्यः

५. A. छच्

६. A adds before this as a separate sūtra युञ्ज्याणैके.

७. A adds वा

८. A. अगाराद्वन्

धुरो ढक् च ॥ ४. ४. १३७ ॥
 सर्वोत्तरदक्षिणादेः खः ॥ ४. ४. १३८ ॥
 एकादेर्लुक् च ॥ ४. ४. १३९ ॥
 शकटादण् ॥ ४. ४. १४० ॥
 हलसीरादुक् ॥ ४. ४. १४१ ॥
 संज्ञायां जन्याः ॥ ४. ४. १४२ ॥
 विध्यत्यकरणेन ॥ ४. ४. १४३ ॥
 धेनगणं लब्धा ॥ ४. ४. १४४ ॥
 वज्राणः ॥ ४. ४. १४५ ॥
 वशंगतः ॥ ४. ४. १४६ ॥
 पद्मस्मिन् दृश्यः ॥ ४. ४. १४७ ॥
 मूलमस्या दृढम् ॥ ४. ४. १४८ ॥
 संज्ञायां धेतुभ्या ॥ ४. ४. १४९ ॥
 गृहपतिना संयुक्ते ज्यः ॥ ४. ४. १५० ॥
 मूलनानाम्ये ॥ ४. ४. १५१ ॥
 वयसा च तुल्ये ॥ ४. ४. १५२ ॥
 नौतुलाविषैस्तार्यसंमितवक्ष्येषु ॥ ४. ४. १५३ ॥
 सितया समिते ॥ ४. ४. १५४ ॥
 धर्मेण प्राप्यम् ॥ ४. ४. १५५ ॥
 पश्यथैन्यायाञ्चानपेते ॥ ४. ४. १५६ ॥
 छन्दसां निर्मिते ॥ ४. ४. १५७ ॥
 उरसोऽण् च ॥ ४. ४. १५८ ॥
 हव्यस्य त्रियः ॥ ४. ४. १५९ ॥
 बन्धने चर्षौ ॥ ४. ४. १६० ॥

१. A. ढक्

२. A. This is read along with the previous sūtra.

३. A. लब्धा.

४. A. This is read as part of the previous sūtra.

५. A adds as a separate sūtra. सपूर्वाभाश्च.

६. A. This is read as part of the previous sūtra.

७. A. छन्दसी

मत्तात्करणे ॥ ४. ४. १६१ ॥
 जनाज्जलपे ॥ ४. ४. १६२ ॥
 हलात्कर्णे ॥ ४. ४. १६३ ॥
 तदन्ताच्च ॥ ४. ४. १६४ ॥
 तत्र साधुः ॥ ४. ४. १६५ ॥
 सभाया यः ॥ ४. ४. १६६ ॥
 प्रतिपञ्चमहाजनविश्वेभ्यो जनात् खञ् ॥ ४. ४. १६७ ॥
 समिदंसमपरेभ्यो युगात् ॥ ४. ४. १६८ ॥
 परस्यानुष्यपरेभ्यः कुलात् ॥ ४. ४. १६९ ॥
 भक्ताणः ॥ ४. ४. १७० ॥
 पर्षदो ण्यश्च ॥ ४. ४. १७१ ॥
 कथायाष्टक् ॥ ४. ४. १७२ ॥
 विविश्वपूर्वायाश्च ॥ ४. ४. १७३ ॥
 जनेजनाभ्यां वादात् ॥ ४. ४. १७४ ॥
 वृत्तिसंग्रहगणगुणायुर्वेदवितण्डाभ्यश्च ॥ ४. ४. १७५ ॥
 गुडापूपसक्तुमांसौदनकुलमाषवेणुभ्यष्टक् ॥ ४. ४. १७६ ॥
 समो वाहिघातकग्रामेभ्यः ॥ ४. ४. १७७ ॥
 प्रैन्त्युपेभ्यो वासात् ॥ ४. ४. १७८ ॥
 पथ्यतिथिवसतिस्वपतिभ्यो ढञ् ॥ ४. ४. १७९ ॥
 समानोदरे शयिते यत् ॥ ४. ४. १८० ॥
 प्राक्कीताच्छः ॥ ४. ४. १८१ ॥
 उर्गोहविर्बहिरष्टकामेधालुगुगस्वदाक्षरासुरस्तरदरविषाध्वकूपेभ्यो यत् ॥
 ४. ४. १८२ ॥
 नाभेर्नश्चादेहांशात् ॥ ४. ४. १८३ ॥
 ऊधसो नश्च ॥ ४. ४. १८४ ॥
 शुनः संप्रसारणं दीर्घश्च वा ॥ ४. ४. १८५ ॥

१. A. सर्वविश्वेभ्यो

४. A. This is written as part of
the previous sūtra.

२. A. छः

३. A. This portion is written as a
separate sūtra.

५. A. शयितरि ॥

अ. ४. पा. ४. सू. १८६]

भोजविरचितम्

कम्बलात्संज्ञायाम् ॥ ४. ४. १८६ ॥

हविर्भ्यो वा ॥ ४. ४. १८७ ॥

यूपदीपाश्वपन्नस्थूणार्गलामुसलकटककर्णवेष्टकापूपसूपौदनपृथुकाभ्युषापोष -
तण्डुलकिण्वान्नविकारेभ्यश्च ॥ ४. ४. १८८ ॥

तस्मै हितम् ॥ ४. ४. १८९ ॥

न राजाचार्यवृषन्म्राह्मणेभ्यः ॥ ४. ४. १९० ॥

शरीरावयवाद्यत् ॥ ४. ४. १९१ ॥

खल्यवमाषतिलवृषन्नहारथेभ्यः ॥ ४. ४. १९२ ॥

अजाविभ्यां श्यन् ॥ ४. ४. १९३ ॥

भोगान्तात्मनः स्त्रः ॥ ४. ४. १९४ ॥

पञ्चविंशभ्यां जनात्कर्मधारये ॥ ४. ४. १९५ ॥

सर्वात् ॥ ४. ४. १९६ ॥

महतश्च ठञ् ॥ ४. ४. १९७ ॥

सर्वाणो वा ॥ ४. ४. १९८ ॥

पुरुषाङ्गञ् ॥ ४. ४. १९९ ॥

माणवचरकाभ्यां खञ् ॥ ४. ४. २०० ॥

तदर्थं विकृतेः प्रकृतौ ॥ ४. ४. २०१ ॥

ऋषभोपानङ्गथां ज्यः ॥ ४. ४. २०२ ॥

चर्मण्यञ् ॥ ४. ४. २०३ ॥

छदिबलिभ्यां ढञ् ॥ ४. ४. २०४ ॥

उपधेः स्वार्यै ॥ ४. ४. २०५ ॥

तदस्यात्र स्यादिति ॥ ४. ४. २०६ ॥

परिखाया ढञ् ॥ ४. ४. २०७ ॥

इति श्रीसरस्वतीकण्ठाभरणनाम्नि व्याकरणे

चतुर्थस्याध्यायस्य चतुर्थः पादः

समाप्तः

१. A omits this sūtra.

२. A omits this sūtra.

॥ अथ पञ्चमोऽध्यायः ॥

—:०:—

- प्राग्वतेष्टञ् ॥ ५. १. १ ॥
 संख्यादेश्चालुकः ॥ ५. १. २ ॥
 आर्हादगोपुच्छसंख्यापरिमाणाडूक् ॥ ५. १. ३ ॥
 निष्कपर्णपादमाषवाहद्रोणषष्टिभ्यश्चासमासे ॥ ५. १. ४ ॥
 कंसार्धाभ्यां टिठन् ॥ ५. १. ५ ॥
 कार्षापणत् प्रतिश्चास्य वा ॥ ५. १. ६ ॥
 शर्पादञ् ॥ ५. १. ७ ॥
 सहस्रवसनर्विक्षतिकशतमानेभ्योऽण् ॥ ५. १. ८ ॥
 शतात्केवलात् ठन्यतावस्मिन् ॥ ५. १. ९ ॥
 संख्याया अतिशतः कन् ॥ ५. १. १० ॥
 कतेश्च ॥ ५. १. ११ ॥
 वतोरिङ् च वा ॥ ५. १. १२ ॥
 विंशतित्रिंशद्भ्याम् ॥ ५. १. १३ ॥
 असंज्ञायां ङ्क् ॥ ५. १. १४ ॥
 द्विगोर्लुगद्विः ॥ ५. १. १५ ॥
 कार्षापणसहस्रसुवर्णशतमानाद्वा ॥ ५. १. १६ ॥
 द्वित्रिवह्वादेः निष्कबिस्त्वात् ॥ ५. १. १७ ॥
 विंशतिकात् खः ॥ ५. १. १८ ॥
 केवलाभ्यां च खारीकाकणीभ्यामीकञ् ॥ ५. १. १९ ॥
 पणपादमाषेभ्यो यत् ॥ ५. १. २० ॥
 शताद्वा ॥ ५. १. २१ ॥
 शोणात् ॥ ५. १. २२ ॥

१. A. पाणिपद

३. A omits this sūtra.

२. A omits this and the following four sūtras.

४. A. बिस्त्वाम्

५. A adds शिवाभ्यां

द्वित्र्यादेरेण च ॥ ५. १. २३ ॥

तेन क्रीते मूल्यात् ॥ ५. १. २४ ॥

तस्य वापः ॥ ५. १. २५ ॥

पात्रात् छन् ॥ ५. १. २६ ॥

वातपित्तश्लेष्मसन्निपातेभ्यः क्षेमनकोपनयोः ॥ ५. १. २७ ॥

तस्य निमित्तं संयोगोत्पातौ ॥ ५. १. २८ ॥

द्वयचोऽसंख्यापरिमाणश्वगणवसूणोर्माभङ्गावर्षादमनो यत् ॥ ५. १. २९ ॥

ब्रह्मवर्चसात् ॥ ५. १. ३० ॥

पुत्राच्छ च ॥ ५. १. ३१ ॥

पृथिवीसर्वभूमिभ्यामग्रौ ॥ ५. १. ३२ ॥

ईश्वरः ॥ ५. १. ३३ ॥

तत्र विदितः ॥ ५. १. ३४ ॥

लोकसर्वलोकाभ्यां ठञ् ॥ ५. १. ३५ ॥

तदज्ञास्ते वृद्धयायलामशुल्कोपेदं दीयते ॥ ५. १. ३६ ॥

पूरणार्धाटुन् ॥ ५. १. ३७ ॥

भागाद्यञ्च ॥ ५. १. ३८ ॥

तस्य परिमाणम् ॥ ५. १. ३९ ॥

जीवितस्य च ॥ ५. १. ४० ॥

संख्यायाः सङ्ख्युत्राध्ययनेषु ॥ ५. १. ४१ ॥

संज्ञायां च ॥ ५. १. ४२ ॥

पङ्क्तिः ॥ ५. १. ४३ ॥

१. A. This portion is written as a separate sūtra.

२. A. संयोगात् पतौ. The latter word is written as a separate sūtra.

३. A. गङ्गा

४. A. This and the following two sūtras are written as one.

५. A. शुल्के पादं

६. A. याँदृठ्

७. O adds as a separate sūtra पङ्क्तिः

८. A. This and the next sūtra are written together.

विंशतिविंशच्चत्वारिंशत्पञ्चाशत्षष्टिसप्तत्यशीतिनवतिशतम् ॥ ५. १. ४४ ॥

सहस्रायुतनियुतप्रयुतार्धुदन्यर्धुदादयश्च ॥ ५. १. ४५ ॥

पञ्चदशतो वर्गे वा ॥ ५. १. ४६ ॥

स्तोमे डह् ॥ ५. १. ४७ ॥

विंशच्चत्वारिंशद्भ्यां ब्राह्मणाभ्यां डण् ॥ ५. १. ४८ ॥

भृतिवर्शनांशः ॥ ५. १. ४९ ॥

तत्पचति द्रोणादण् च ॥ ५. १. ५० ॥

संभवत्यवहरति च ॥ ५. १. ५१ ॥

पात्राचितादाढकेभ्यः खो वा ॥ ५. १. ५२ ॥

द्विगोः घृश्च ॥ ५. १. ५३ ॥

कुलिजालुक् च वा ॥ ५. १. ५४ ॥

हरतिवहत्यावहतिवंशकुटजबलबजमूलखट्वास्थूणाश्लक्ष्णाक्षाश्मेक्षुभ्यो भारात् ॥

५. १. ५५ ॥

भारेभ्यश्च वंशादिभ्यः ॥ ५. १. ५६ ॥

द्रव्यवस्नाभ्यां कण्ठनौ ॥ ५. १. ५७ ॥

अर्हति ॥ ५. १. ५८ ॥

छेदमेदद्रोहदोहनर्तकर्षसंप्रयोगविप्रयोगविप्रकर्षप्रेषणसंप्रदनेभ्यो नित्यम् ॥

५. १. ५९ ॥

विरागाद्विरङ्गश्च ॥ ५. १. ६० ॥

शीर्षिष्ठेदाद्यश्च ॥ ५. १. ६१ ॥

येजाद्वस्तत्कर्म च ॥ ५. १. ६२ ॥

पात्राद्यश्च ॥ ५. १. ६३ ॥

दण्डमुसलमेधवधमधुपर्कार्धमेघोदकेभकशायुगेभ्यः ॥ ५. १. ६४ ॥

दक्षिणकडङ्करस्थालीविलेभ्यश्छ च ॥ ५. १. ६५ ॥

आर्त्विज्यं चर्त्विजः खञ् ॥ ५. १. ६६ ॥

१. A. This and the next sūtra
are written together.

२. A. हृतिखत्वांशः ॥

३. A. omits this sūtra,

४. A. आर्हतमोजनादिभ्यः

५. A. शीर्षा-

६. A. यश-

७. A. दक्षिणारस्थाली-

८. A. आर्त्तिं चर्त्वेचः

अधृष्टाकार्ययोः शालीनकौपीने ॥ ५. १. ६७ ॥
 पारायणतुरायणचान्द्रायणेभ्यो वर्तयति ॥ ५. १. ६८ ॥
 संशयादापन्नः ॥ ५. १. ६९ ॥
 योजनाद्बुच्छति ॥ ५. १. ७० ॥
 क्रोशयोजनादेः शतात् ततोऽभिगमनार्हे च ॥ ५. १. ७१ ॥
 पथः छन् ॥ ५. १. ७२ ॥
 णः पन्थश्च नित्यम् ॥ ५. १. ७३ ॥
 अजशङ्कुत्तरवारिजाङ्गलकान्तारादेस्तेनाहते च ॥ ५. १. ७४ ॥
 स्थलादेः ॥ ५. १. ७५ ॥
 मधुकमरिचयोरणू ॥ ५. १. ७६ ॥
 कालात् ॥ ५. १. ७७ ॥
 तेन निर्वृत्तम् ॥ ५. १. ७८ ॥
 तैस्मै भृतोऽधीष्टः ॥ ५. १. ७९ ॥
 तं भृतो भावी ॥ ५. १. ८० ॥
 मासाद्वयसि यत्खजौ ॥ ५. १. ८१ ॥
 द्विगोर्थेण ॥ ५. १. ८२ ॥
 षण्मासाण्यच्च वा ॥ ५. १. ८३ ॥
 अवयसि ढंश्च ॥ ५. १. ८४ ॥
 समायाः खः ॥ ५. १. ८५ ॥
 द्विगोर्वा ॥ ५. १. ८६ ॥
 रात्र्यहःसंवत्सराच्च ॥ ५. १. ८७ ॥
 वर्षांलुक् च ॥ ५. १. ८८ ॥
 तेन पच्यन्ते षष्टिरात्रात् कन् रौत्रलोपश्च संशायाम् ॥ ५. १. ८९ ॥
 परिज्यलभ्यकार्यसुकराणि ॥ ५. १. ९० ॥

१. A. This is read along with the previous sūtra.

२. A adds खजौ

३. A. This is read along with the previous sūtra.

४. A. This is read along with the previous sūtra.

५. A. This portion is written as a separate sūtra.

- तदस्य ब्रह्मचर्यम् ॥ ५. १. ९१ ॥
 तस्य महानाम्न्यादित्यव्रतगोदानादिभ्यः ॥ ५. १. ९२ ॥
 तच्चरतीति चैतेभ्यो व्रतवृत्तिभ्यः ॥ ५. १. ९३ ॥
 देवव्रततिलव्रतावान्तरदीक्षादिभ्यो ङिनिः ॥ ५. १. ९४ ॥
 हुंश्चाष्टाचत्वारिंशतो वर्षाणाम् ॥ ५. १. ९५ ॥
 चातुर्मास्येभ्यो यलोपश्च ॥ ५. १. ९६ ॥
 तस्य दक्षिणा यज्ञेभ्यः ॥ ५. १. ९७ ॥
 तत्र दीयते ॥ ५. १. ९८ ॥
 कालात्कार्यं च भववत् ॥ ५. १. ९९ ॥
 व्युष्टित्यनिष्क्रमणप्रवेशनतीर्थसङ्ग्रामसङ्घाताग्निपदपीलुमूलादिभ्योऽण् ॥
 ५. १. १०० ॥
 यथाकथाचाणः ॥ ५. १. १०१ ॥
 तेन हस्ताद्यत् ॥ ५. १. १०२ ॥
 शोमते ॥ ५. १. १०३ ॥
 कर्मवेशाभ्यां यत् ॥ ५. १. १०४ ॥
 तस्यै प्रभवति सप्तस्तापनाहग्रामयोगवेशपेषघातपरायमोदनेभ्यः ॥ ५. १. १०५ ॥
 निरः पेषघोषाभ्याम् ॥ ५. १. १०६ ॥
 निव्युपेभ्यः सर्गात् ॥ ५. १. १०७ ॥
 प्रोपाभ्यां वासात् ॥ ५. १. १०८ ॥
 सक्तुमांसौदनमांसौदनेभ्यश्च ॥ ५. १. १०९ ॥
 योगाद्यच्चै ॥ ५. १. ११० ॥
 कर्मण उक्ञ् ॥ ५. १. १११ ॥
 सोऽस्य प्राप्तः समयात् ॥ ५. १. ११२ ॥
 ऋतूपर्वस्तुप्राशिन्नादिभ्योऽण् ॥ ५. १. ११३ ॥
 कालाद्यत् ॥ ५. १. ११४ ॥

१. A adds as a separate sūtra

सोऽस्य ब्रह्मचर्ये

२. A omits महा

३. A. व्रतयोगा-

४. A. कार्यति कार्य

५. A. यथाचाणः

६. A. This portion is written as a separate sūtra.

७. A. द्यश्च.

८. A. वज्र.

प्रकृष्टपृष्ठम् ॥ ५. १. ११५ ॥

प्रयोजनम् ॥ ५. १. ११६ ॥

एकागाराच्चौरे ॥ ५. १. ११७ ॥

अकालात् टंश्च ॥ ५. १. ११८ ॥

चूडाश्रद्धादिभ्यांऽण् ॥ ५. १. ११९ ॥

विशाखापादाभ्यां मन्थदण्डयोः ॥ ५. १. १२० ॥

उदुपाभ्यां स्थापेरान्ताच्छः ॥ ५. १. १२१ ॥

अनोर्वचिप्रवचिवासिविशिभ्यः ॥ ५. १. १२२ ॥

रुहेः प्राङ्भ्यां च ॥ ५. १. १२३ ॥

समाङ्गे विशिरभिभ्याम् ॥ ५. १. १२४ ॥

विशिपूरिपदिरुहिसमापिभ्यः सपूर्वपदेभ्यः ॥ ५. १. १२५ ॥

स्वर्गधनयुर्यशःकामेभ्यो यत् ॥ ५. १. १२६ ॥

पुण्याहस्तिशान्तिभ्यो वाचनाल्लुक् ॥ ५. १. १२७ ॥

तेन तुल्यं क्रियाचेद्वतिः ॥ ५. १. १२८ ॥

तत्र तस्यैव ॥ ५. १. १२९ ॥

तदर्हम् ॥ ५. १. १३० ॥

तस्य भावस्त्वतलौ ॥ ५. १. १३१ ॥

नञादेस्तत्पुरुषात् ॥ ५. १. १३२ ॥

चतुरसङ्गतलवणवडबुधकतरसलसेभ्यो वा ॥ ५. १. १३३ ॥

पृथुमृदुपटुपाण्डुखण्डचण्डसादुसाधुबहुमहदणुतनूरुगुरुलघुभ्य ईमनिच् ॥
५. १. १३४ ॥

होडवत्सपाकाकिञ्चनर्जुच्चार्याशुवकवृद्धकालतृप्तिप्रक्षुद्रह्रस्वमिथेभ्यश्च ॥ ५.
१. १३५ ॥

वर्णहृदपरिवृढकशभृशाम्लचुकलवणमधुरशीतोष्णजडेभ्यः ष्यञ्च ॥ ५. १. १३६ ॥

बालतरुणमन्दमूकमूलकालमूर्खपण्डितस्त्रिवहुलबधिरदीर्घेभ्यश्च ॥ ५. १. १३७ ॥

वेर्यातलातशारदेभ्यः ॥ ५. १. १३८ ॥

समश्च मतिमनोभ्याम् ॥ ५. १. १३९ ॥

१. A. छकि

३. A. इनि च

२. A. तस्यैव

गुणवचनेभ्योऽसमासकृतद्विताव्ययसर्वनामसंख्याख्येभ्यः कर्मणि च ॥ ५.

१. १४० ॥

ब्राह्मणमाणववाडवभूर्तचोरचपलकुशलनिपुणसुहितपिशुनबालिशालैसेभ्यः ॥

५. १. १४१ ॥

गडुलदीनदायादविदग्धोचितसमग्रशीलतत्परेदम्पत्यथातथयथापुरबुनः पुनर -

भीक्ष्णतरतमप्रकामयथाकामेभ्यश्च ॥ ५. १. १४२ ॥

एकद्वित्रिखान्धेभ्यो भावात् ॥ ५. १. १४३ ॥

तत्त्वसमविषमपरममध्येभ्यः स्यात् ॥ ५. १. १४४ ॥

निर्दुभ्यां कुलात् ॥ ५. १. १४५ ॥

दुष्काराजभ्यः पुरुषात् ॥ ५. १. १४६ ॥

व्याजुपेभ्योरावयात् ॥ ५. १. १४७ ॥

गणाधिभ्यां पत्युः ॥ ५. १. १४८ ॥

वेः शायशस्त्रिभ्याम् ॥ ५. १. १४९ ॥

खधिस्वर्जनमहद्युवभ्यो राज्ञः ५. १. १५० ॥

सम्राजः ॥ ५. १. १५१ ॥

अर्हतो तुं च ॥ ५. १. १५२ ॥

समो वैदिविशिभ्यां णिनः ॥ ५. १. १५३ ॥

बहोश्च भाषः ॥ ५. १. १५४ ॥

शीर्षनिविभ्यो हनः ॥ ५. १. १५५ ॥

नञः क्षेत्रज्ञेश्वरविदूरपिशुनमृशंसयथातथयथापुरेभ्यः ॥ ५. १. १५६ ॥

सैधर्मानुकूलपरिमण्डलविश्वरूपतिग्गुदासीनेश्वरप्रतिभूसाक्षिमातुवास्तिक -

नास्तिकेतिहयुगपत्पूर्वापरोत्तराधरादिभ्यश्च ॥ ५. १. १५७ ॥

चातुर्वर्ण्यचातुराश्रम्यचातुर्वैद्यत्रैलोक्यत्रैसन्यत्रैकाल्यत्रैशब्दयत्रैस्वर्गपात्रुष्य -

सैन्यसान्निध्यसामीप्यौपम्यसौख्यसावेद्यादीनां स्वार्थे ॥ ५. १. १५८ ॥

पत्यन्तपुरुहितवार्तिकग्रामिकचर्मिकधर्मिकसिलिकसूचिकसूचकखण्डिकदण्डि -

काजनिकाञ्जलिकप्रचिकच्छत्रकराजम्सरत्कसारथिभ्यो यक् ॥ ५. १. १५९ ॥

सखिदूतवणिग्भ्यो यः ॥ ५. १. १६० ॥

१. A. संख्याभ्यः

२. A. लसन्नयः

३. A. व्याडु

४. A. विदि

५. A and C. नृशंस

६. A. धर्मातु

स्तेनाद्यन्नलोपश्च ॥ ५. १. १६१ ॥

वृतादिभ्यः स्यञ्च ॥ ५. १. १६२ ॥

कपिज्ञातिभ्यां ढक् ॥ ५. १. १६३ ॥

प्राणिजातिवयोऽर्थोद्वावृत्तेतृप्रतिहर्तृकर्तृहोतृप्रशास्त्रधर्तृवधूसुप्तुदुष्टुरथगणक -
पत्तिगणकेभ्योऽञ् ॥ ५. १. १६४ ॥

हायनान्त्युवस्वविरभ्रातृयजमानमिथुनपिथुननिपुणकुशलचपलकुलीनानृशंसे -
भ्योऽण् ॥ ५. १. १६५ ॥

सहःश्रवणकुतुककुतूहलवृषलकण्डुककम्पण्डलुकितवपोतुक्षेत्रज्ञपरिव्राजकस -
ब्रह्मचारिभ्यश्च ॥ ५. १. १६६ ॥

सुदुर्भ्यां हृदः ॥ ५. १. १६७ ॥

भ्रातृश्च ॥ ५. १. १६८ ॥

कोश्च स्त्रिया ॥ ५. १. १६९ ॥

पुरुषहृदयाभ्यामसर्मासे ॥ ५. १. १७० ॥

श्रोत्रियाद्यलोपश्च ॥ ५. १. १७१ ॥

इको लघुपूर्वादकवेः ॥ ५. १. १७२ ॥

योपधाद्गुपोत्तमादसुप्रख्याद्गुञ् ॥ ५. १. १७३ ॥

सहायात् स्यञ्च ॥ ५. १. १७४ ॥

ब्रह्ममनोहप्रियरूपकल्याणालयमेधाविद्याब्रह्मन्दसश्रोत्रियचोरधूर्तत्रिष्वदेवयुव -
वृद्धामुष्यकुलावश्यंबहुलेभ्यः ॥ ५. १. १७५ ॥

कुलामुष्यसरोभ्यः पुत्रात् ॥ ५. १. १७६ ॥

ग्रामात्कुमारपण्डाभ्यां च ॥ ५. १. १७७ ॥

गोत्रचरणात् श्रैष्ठाद्यात्याकारप्राप्त्यवगमेषु ॥ ५. १. १७८ ॥

मैत्रावरुणाग्नीध्राच्छावाकनेष्टृपोतृब्राह्मणाच्छंसिभ्यश्छः ॥ ५. १. १७९ ॥

ब्रह्मणस्त्वः ॥ ५. १. १८० ॥

इति श्रीसरस्वतीकण्ठाभरणनाम्नि व्याकरणे

पञ्चमाध्यायस्य प्रथमः पादः

समाप्तः

१. A. रसेभ्यः

२. A. This portion is written as
a separate sūtra.

अथ द्वितीयः पादः

धान्येभ्यो भवने क्षेत्रे खञ् ॥ ५. २. १ ॥
 ब्रीहिशालिभ्यां ढक् ॥ ५. २. २ ॥
 यवयवकषष्टिकेभ्यो यत् ॥ ५. २. ३ ॥
 तिलमाणोमाभङ्गाणुभ्यो वा ॥ ५. २. ४ ॥
 अश्वदेकाहुगमे खञ् ॥ ५. २. ५ ॥
 गोष्ठाद्भूतपूर्वे ॥ ५. २. ६ ॥
 सप्तपदात्तेनावाप्यं सख्ये ॥ ५. २. ७ ॥
 सर्वचर्मणः कृतः खश्च ॥ ५. २. ८ ॥
 यथामुखसंमुखाभ्यां तद्वृश्यतेऽस्मिन् ॥ ५. २. ९ ॥
 सर्वादिपथ्यङ्गकर्मपत्रपात्रं व्याप्नोति ॥ ५. २. १० ॥
 वा प्रपदं प्राप्नोति ॥ ५. २. ११ ॥
 अनुपदं बद्धा ॥ ५. २. १२ ॥
 अयानयं नेयः ॥ ५. २. १३ ॥
 सर्वाङ्गमस्ति ॥ ५. २. १४ ॥
 परोवरपरम्परपुत्रपौत्रमनुभवति ॥ ५. २. १५ ॥
 अत्यन्तातुकामं गामी ॥ ५. २. १६ ॥
 पारावारं व्यस्तविपर्यस्तं च ॥ ५. २. १७ ॥
 अनुग्वलम् ॥ ५. २. १८ ॥
 अध्वानं यच्च ॥ ५. २. १९ ॥
 अभ्यभिवाञ्छ च ॥ ५. २. २० ॥
 समां समां समायां समायां विज्ञायते पूर्वपदालुभ्यलोपौ च ॥ ५. २. २१ ॥

१. A. बद्धा

२. A. वरं

३. A. अनुपलं

४. A. This portion is written as
a separate sūtra.

अद्यश्चो भवति च ॥ ५. २. २२ ॥

आगोः कर्मकारिणि ॥ ५. २. २३ ॥

अषडक्षाशितङ्गलङ्गमलिष्ठपुरषाभ्युत्तरपदादिभ्यः ॥ ५. २. २४ ॥

आदिदयश्चो वा ॥ ५. २. २५ ॥

तस्य पाकः पिलुकर्कण्णुशमीकरीरकुवलयदराश्वत्थद्विरेभ्यः कुण्ण ॥ ५.

२. २६ ॥

कर्णाक्षिन्मुखकेशपादगुल्फशूलङ्गदन्तोष्ठपुष्पेभ्यो मूले जाह्नव् ॥ ५. २. २७ ॥

पक्षात्तिः ॥ ५. २. २८ ॥

तेन वित्तश्चक्षुष्यचणपौ ॥ ५. २. २९ ॥

विनञ्भ्यां नानाञौ न सह ॥ ५. २. ३० ॥

वेर्विस्तृते शालच्छट्ठचौ ॥ ५. २. ३१ ॥

कटञ्च ॥ ५. २. ३२ ॥

समः सङ्कीर्णै ॥ ५. २. ३३ ॥

प्राप्तकाशे ॥ ५. २. ३४ ॥

उदोऽधिके ॥ ५. २. ३५ ॥

नेः समीपे ॥ ५. २. ३६ ॥

अवात् कुटारञ्चावनते ॥ ५. २. ३७ ॥

नासान्तौ टीटच्चाटच्चटचः ॥ ५. २. ३८ ॥

तद्वदिति च ॥ ५. २. ३९ ॥

नेर्बिडच्चिरीसचौ नीरञ्चै ॥ ५. २. ४० ॥

इनच्चपिटच्चाश्चिकचिचिकश्चास्य सपुटे ॥ ५. २. ४१ ॥

क्लिन्नालश्चिल्पिल्पुचुलश्चास्य चक्षुषी ॥ ५. २. ४२ ॥

पर्वतासन्नारुढभुवोरुपाधिभ्यां त्यक्त् ॥ ५. २. ४३ ॥

अलावृतिलोमामङ्गाभ्यो रजसि कटच् ॥ ५. २. ४४ ॥

अवेः सङ्गाते ॥ ५. २. ४५ ॥

विस्तारे पटच् ॥ ५. २. ४६ ॥

१. A. चादच

३. A. अलपूति

२. A. This sūtra is written as
part of the previous one.

पशुनामभ्यः स्थाने गोष्ठ्यच् ॥ ५. २. ४७ ॥

द्वित्वे गोयुगच् ॥ ५. २. ४८ ॥

षट्त्वे षड्वचच् ॥ ५. २. ४९ ॥

तिलदिभ्यः स्नेहे तैलच् ॥ ५. २. ५० ॥

इक्षुमूलकादिभ्यः क्षेत्रे शाकटशाकिनौ ॥ ५. २. ५१ ॥

तत्र घटते कर्मणोऽठच् ॥ ५. २. ५२ ॥

तदस्य संजातं तारकपुष्पमञ्जरीमुकुलकुञ्जलकुसुमकोरकाङ्कुरहस्तकस्तवक-
पल्लवकिसलयेभ्य इतच् ॥ ५. २. ५३ ॥

कण्टकपुलकरोमाञ्चहर्षोत्कर्षवोत्कण्ठाकलोलतरङ्गाङ्गारकशृङ्गारान्धकारेभ्यः ॥
५. २. ५४ ॥

कन्दलशैवलकुचलयकुतूहलकलङ्ककज्जलकर्दमसीमन्ताभ्ररागवेगजर्षिभ्यः ॥
५. २. ५५ ॥

क्षुचूडबुभुक्षुपिपासानिद्रातन्द्राज्वरगरव्याधिव्रणसुखदुःखेभ्यः ॥ ५. २. ५६ ॥
मूत्रपुरीषद्रोहदोहशास्त्रपण्डामुकुरमुद्रागर्भफलतिलकचन्द्रकादिभ्यश्च ॥
५. २. ५७ ॥

गर्भादिप्राणिनि ॥ ५. २. ५८ ॥

मानान्मात्रद् ॥ ५. २. ५९ ॥

लुक् चास्य वा ॥ ५. २. ६० ॥

न संशये ॥ ५. २. ६१ ॥

ऊर्ध्वं दधद् द्वयसद् च ॥ ५. २. ६२ ॥

हस्तिपुरुषाभ्यामण् च ॥ ५. २. ६३ ॥

द्विगोलुक् ॥ ५. २. ६४ ॥

शान्शच्छतिभ्यो ङिनिर्वा ॥ ५. २. ६५ ॥

यत्तदेतेभ्यो वतुप् ॥ ५. २. ६६ ॥

किमिदंभ्यां वो घः ॥ ५. २. ६७ ॥

१. A. This word is written as
part of the previous sūtra.

२. A. गन्ध

५. A. This is written as part
of the previous sūtra.

२. A. This portion is written as
a separate sūtra.

अ. ५. पा. २. सू. ६८]

भोजविरचितम्

वतोः स्वार्थे मात्रद्वयसंटी ॥ ५. २. ६८ ॥

किमः संख्याप्रश्ने इति च ॥ ५. २. ६९ ॥

अंशे संख्यायास्तयप् ॥ ५. २. ७० ॥

द्वित्रिभ्यामयङ्गा ॥ ५. २. ७१ ॥

उमात्रित्यम् ॥ ५. २. ७२ ॥

निमानानिमेययोर्मयद् ॥ ५. २. ७३ ॥

तदस्मिन्नधिकं समानजातीयमिति शतिशदशान्तायाः शतसहस्रे व्यस्तसमस्ते
डः ॥ ५. २. ७४ ॥

तस्य पूरणे ङद् ॥ ५. २. ७५ ॥

विंशत्यादिभ्यस्तमङ्गा ॥ ५. २. ७६ ॥

नित्यं शतादिमासार्धमाससंवत्सरेभ्यः ॥ ५. २. ७७ ॥

षष्ठ्यादेरसंख्यादेः ॥ ५. २. ७८ ॥

नोमट् षट् कतिपयेभ्यस्ङ् ॥ ५. २. ७९ ॥

चतुरं यच्छौ च लोपश्चाद् द्वितीयः ॥ ५. २. ८० ॥

वेस्तु च ॥ ५. २. ८१ ॥

बहुपूगगणसंवेभ्यस्तिथद् ॥ ५. २. ८२ ॥

वतोरिथद् ॥ ५. २. ८३ ॥

भागेष्टमादञ्चौ वा ॥ ५. २. ८४ ॥

षष्ठात् ॥ ५. २. ८५ ॥

माने कंश्च ॥ ५. २. ८६ ॥

तेन ग्रन्थं गृह्णातीति पूरणाल्लुक् चास्य वा ॥ ५. २. ८७ ॥

ग्रहणे वा ॥ ५. २. ८८ ॥

एकादाकिनिश्चासहाये ॥ ५. २. ८९ ॥

तत्र कुशल इत्याकर्णात् ॥ ५. २. ९० ॥

त्सर्पिशाचपिचण्डनिबयाश्माशनिशकुनिजपतपट्टाद्वाद्वाद्वादेभ्यः कन् ॥
५. २. ९१ ॥

पथः पन्थ च ॥ ५. २. ९२ ॥

१. A. वतोः

३. A adds वा

२. A. This portion is written as
a separate sūtra.

४. C omits ५. २. ७७ to ५. २. ९४.

धनहिरण्याभ्यां कामे ॥ ५. २. ९३ ॥
 स्वाङ्गेभ्यः सक्ते ॥ ५. २. ९४ ॥
 उदरादृगाद्यूने ॥ ५. २. ९५ ॥
 सस्येन पारिजातः ॥ ५. २. ९६ ॥
 अंशमवदयं हारी ॥ ५. २. ९७ ॥
 तन्त्रादचिरोद्धृते ॥ ५. २. ९८ ॥
 ब्राह्मणात्संज्ञायाम् ॥ ५. २. ९९ ॥
 उष्णात् ॥ ५. २. १०० ॥
 शीताच्च कारिणि ॥ ५. २. १०१ ॥
 अघेरारूढे ॥ ५. २. १०२ ॥
 अनोः कमितरि ॥ ५. २. १०३ ॥
 अमेदीर्घश्च वा ॥ ५. २. १०४ ॥
 पार्श्वेनान्विच्छति ॥ ५. २. १०५ ॥
 अयःशूलदण्डाजिनाभ्यां ठक् ॥ ५. २. १०६ ॥
 सोऽस्य ग्रामणीः ॥ ५. २. १०७ ॥
 शृङ्खलाद्वन्धनं करमे ॥ ५. २. १०८ ॥
 उत्क उन्मनाः ॥ ५. २. १०९ ॥
 कालहेतुफलेभ्यो रोगे ॥ ५. २. ११० ॥
 प्रायोऽन्नमस्मिन् संज्ञायाम् ॥ ५. २. १११ ॥
 कुलमाषादञ्जू ॥ ५. २. ११२ ॥
 चटकादिनिः ॥ ५. २. ११३ ॥
 साक्षाद्दृष्टि संज्ञायाम् ॥ ५. २. ११४ ॥
 श्राद्धमनेनाद्य भुक्तं ठञ्च ॥ ५. २. ११५ ॥
 पूर्वादिनिः ॥ ५. २. ११६ ॥
 संपूर्वात् ॥ ५. २. ११७ ॥

१. C omits अवश्यं

२. A. ब्राह्मणमत्स्यात्

३. A. आस्य

४. A. चटकादिनिः

५. A. साक्षाद्दृष्ट्यां ॥

६. A. सपूर्वगाणिकात् ॥

इष्टपूर्तश्रुतगृहीतोद्गृहीताचितपठितानुपठितव्याकुलितनिराकृतोपाकृतोपकृ-
तावधारितावकल्पितावकीर्णभ्यः ॥ ५. २. ११८ ॥

आयुक्तासेवितास्नातपरिगणितानुगणितगणितनिकथितनिषादितोपसादित-
परिगदितपरिकलितपरिरक्षितसंस्कृतितसंरक्षितेभ्यश्च ॥ ५. २. ११९ ॥

अनुपचन्वेष्टा ॥ ५. २. १२० ॥

क्षेत्रियैश्च परक्षेत्रे चिकित्स्यः ॥ ५. २. १२१ ॥

श्रोत्रियैश्छन्दोऽधीते ॥ ५. २. १२२ ॥

इन्द्रियमिन्द्रलिङ्गमिन्द्रदृष्टमिन्द्रेष्टमिन्द्रजुष्टमिन्द्रदत्तमिति वा ॥ ५. २. १२३ ॥

तदस्यास्यस्मिन्निति मनुष्य ॥ ५. २. १२४ ॥

रसरूपवर्णगन्धस्पर्शशब्दस्नेहेभ्यो गुणेभ्यः ॥ ५. २. १२५ ॥

तद्विशेषेभ्यो लुक् ॥ ५. २. १२६ ॥

प्राण्यज्ञादातो लज्वा ॥ ५. २. १२७ ॥

जैटाघटाभ्यां क्षेपे ॥ ५. २. १२८ ॥

क्षुद्रजन्तूपतापेभ्यश्च ॥ ५. २. १२९ ॥

सिध्मगडुमणिकर्णपर्णपांसुमांसनामिपशुप्रज्ञासंस्थिहनुदकबीजजोहेभ्यः ॥
५. २. १३० ॥

शीतस्थामकृष्णपिङ्गपेशपश्मपृथुसुदुमञ्जुपत्रपुष्कनिष्पावचटुकपिकण्डूभ्यः ॥
५. २. १३१ ॥

पार्णिधमन्योर्दीर्घश्च ॥ ५. २. १३२ ॥

घातदन्तबलगलललाटानाम् च ॥ ५. २. १३३ ॥

वत्सासंभ्यां स्निग्धबलिनोः ॥ ५. २. १३४ ॥

फेनार्तं ॥ ५. २. १३५ ॥

१. C. पूर्व.

२. A. गुणित

३. A. संकथित

४. A. शलिय-

५. A. omits इन्द्रसृष्टं

६. A. युक्

७. A. This sūtra is read along
with the previous.

८. A. This portion is written as
a separate sūtra.

९. A. चः

१०. A. This sūtra is read along
with the previous.

सरस्वतीकण्ठाभरणम् [अ. ५. पा. २. सू. १३६.

- पिच्छोरःपर्णोदकधुवकाधूवकाप्रज्ञाभ्यश्चेलच् ॥ ५. २. १३६ ॥
 जैटाघटाकालाभ्यः क्षेपे ॥ ५. २. १३७ ॥
 तुन्धोदरपिचण्डकलापङ्ककायवम्रीहिग्रहगुहाभ्यः ॥ ५. २. १३८ ॥
 स्वाङ्गेभ्यो वृद्धौ ॥ ५. २. १३९ ॥
 लोमरोमपटुवभ्रुहुकुरुहरिकपिकर्णेभ्यः शः ॥ ५. २. १४० ॥
 पामवामहेमशामशेषोष्मदद्रुकुमिवलिभ्यो नः ॥ ५. २. १४१ ॥
 शाकीपलालीकद्रूणां ह्रस्वश्च ॥ ५. २. १४२ ॥
 विश्वचोऽकृतसन्धेरुत्तरपदलोपश्च ॥ ५. २. १४३ ॥
 अङ्गात् कल्याणे ॥ ५. २. १४४ ॥
 लक्ष्म्या अच् ॥ ५. २. १४५ ॥
 प्रज्ञाश्रद्धाचवृत्तिभ्यो णः ॥ ५. २. १४६ ॥
 तपःसहस्राभ्यामण् ॥ ५. २. १४७ ॥
 ज्योत्स्नातमिस्त्राकुण्डलकुतुपैविसर्पविपादिकाभ्यः ॥ ५. २. १४८ ॥
 सिकताशर्कराभ्याम् ॥ ५. २. १४९ ॥
 वेधे लुबिलचौ च ॥ ५. २. १५० ॥
 दन्तादुन्नतादुरच् ॥ ५. २. १५१ ॥
 उषसुषिमुष्कमधुवनधुनखमुखपांसुपाण्डुभ्यो रः ॥ ५. २. १५२ ॥
 खनगसिन्धुकुक्षेभ्यः संज्ञायाम् ॥ ५. २. १५३ ॥
 कच्छवा ह्रस्वश्च ॥ ५. २. १५४ ॥
 घृदुभ्यां मः ॥ ५. २. १५५ ॥
 केशमणिहिरण्यराजौकुमारंष्टकाविम्बेभ्यो वः ॥ ५. २. १५६ ॥
 अर्णसो लोपश्च ॥ ५. २. १५७ ॥
 गाण्ड्यजगाभ्यां संज्ञायाम् ॥ ५. २. १५८ ॥
 मेघारथाभ्यामिरः ॥ ५. २. १५९ ॥

१. A. प्रणापिण्डेभ्यः

२. A. This is read along with the previous sūtra.

३. A. This is read along with the previous sūtra.

४. A. रोमलोमवभ्रुसुकुरुहरि-

५. A. परिसर्प-

६. A. उन्नत उरच्

७. A. विम्बादिभ्यो

काण्डाण्डाभ्यामीरच् ॥ ५. २. १६० ॥
 कृष्यासुतिरजःपरिषद्भातुपुत्रोत्सङ्गेभ्यो वलच् ॥ ५. २. १६१ ॥
 दन्तशिखाभ्यां संज्ञायाम् ॥ ५. २. १६२ ॥
 ज्योत्स्नातमिन्नोर्जस्विन्मूर्जस्विलमलीमसाः ॥ ५. २. १६३ ॥
 नौसभाकुमारिकाकरणयवखदाभ्यष्टच् ॥ ५. २. १६४ ॥
 व्रीहिशालिशिर्वमायाभ्य इतिश्च ॥ ५. २. १६५ ॥
 भंतः ॥ ५. २. १६६ ॥
 धनादुत्तमर्णे ॥ ५. २. १६७ ॥
 न द्रव्यादिभ्यः ॥ ५. २. १६८ ॥
 कृद्भ्यश्चाकार्यगृहदात्रपोत्रभोगतरविजयसंयमादिभ्यः ॥ ५. २. १६९ ॥
 जातेरतण्डुलादेः ॥ ५. २. १७० ॥
 लजादिविषये चाबीजपर्णपिण्डतुन्दोदरादिभ्यः ॥ ५. २. २७१ ॥
 एकाचः ॥ ५. २. १७२ ॥
 सप्तम्याम् ॥ ५. २. १७३ ॥
 एकगोपूर्वादनेकद्रव्यात् ठञ् ॥ ५. २. १७४ ॥
 निष्कादेः शतसहस्रात् ॥ ५. २. १७५ ॥
 नवयज्ञादिभ्यः ॥ ५. २. १७६ ॥
 पूर्णमासोऽण् ॥ ५. २. १७७ ॥
 दन्द्वापतापगर्ह्यात् प्राणिस्थादस्वाङ्गादितिः ॥ ५. २. १७८ ॥
 घातातिसारपिशाचानां कुक् च ॥ ५. २. १७९ ॥
 वयसि पूरणात् ॥ ५. २. १८० ॥
 सुखदुःखतृप्तकृच्छ्रकक्षरूपणसोढप्रतीपप्रणवहुलांलीकेभ्यः ॥ ५. २. १८१ ॥
 मालायाः क्षेपे ॥ ५. २. १८२ ॥
 बलात् बाह्वर्ष्यात् ॥ ५. २. १८३ ॥
 सर्वादर्थेनबीजकेशात् ॥ ५. २. १८४ ॥

१. A. This and the next sūtra are written together.

२. A. कृद्भ्यश्च is written as a separate sūtra.

३. A. खजादि.

४. A. म्याम् and the next sūtra is written along with this.

५. A. This portion is written as a separate sūtra.

६. A. हलातुकेभ्यः

अर्थाद्याञ्जयाम् ॥ ५. २. १८५ ॥
 तदन्ताच्च ॥ ५. २. १८६ ॥
 धर्मशीलवर्णान्तात् ॥ ५. २. १८७ ॥
 हस्तकरदन्तेभ्यो जातौ ॥ ५. २. १८८ ॥
 वर्णात् ब्रह्मचारिणि ॥ ५. २. १८९ ॥
 पुष्करपद्मोत्पलतमालकुमुदकैरवनलिनहिरण्यकर्दमकरीषशिरीषकपित्थतटतर-
 ङ्गकल्लोलशालूकेभ्यो देशे ॥ ५. २. १९० ॥
 कमलसरोरुहसरोजाम्भोजराजीवारविन्दपङ्कजाब्जपुटकनालीकमृणालबिसता-
 मरसयवासमन्मान्तेभ्यो नास्ति ॥ ५. २. १९१ ॥
 शिखाशाखाकेकामालामेखलाबलाकापताकाष्टकाचूडाबडवाघृणावीणाजराग-
 दासंक्षेप्तानामनीषादंष्ट्राभ्यो वा ॥ ५. २. १९२ ॥
 बेलकुलोत्साहोदासायासायामप्रयामव्यायामोपयामारोहावरोहपरिणाहेभ्यः ॥
 ५. २. १९३ ॥
 उद्यमस्तबकालपलनिचुलमुकुलमानव्रतकर्मचर्मवर्मधर्मधन्वभ्यश्च ॥ ५. २. १९४ ॥
 कैपादाहतप्रशंसयोर्यप् ॥ ५. २. १९५ ॥
 हिमादिभ्यः ॥ ५. २. १९६ ॥
 अस्त्रायामेघान्नजो विनिः ॥ ५. २. १९७ ॥
 आमयात् दीर्घश्च ॥ ५. २. १९८ ॥
 वृन्दादारकन् ॥ ५. २. १९९ ॥
 शृङ्गात् ॥ ५. २. २०० ॥
 फलवर्धमलाञ्छेनच् ॥ ५. २. २०१ ॥
 पर्वमरुद्गथां तप् ॥ ५. २. २०२ ॥
 खामिन्नीशे ॥ ५. २. २०३ ॥
 गोमिन् पूज्ये ॥ ५. २. २०४ ॥
 वाचो भिमिनिः ॥ ५. २. २०५ ॥
 आलजाटचौ कुत्सायाम् ॥ ५. २. २०६ ॥
 अशसुरश्चतुरनुदपलिताभ्रजटाघटाम्ललवणादिभ्योऽच् ॥ ५. २. २०७ ॥
 स्वाङ्गात् हीनात् ॥ ५. २. २०८ ॥

१. A. बहु.

२. A. रुदान्त.

३. A. एवमादिभ्यः

४. A. अशसुरश्च

वर्णात् ॥ ५. २. २०९ ॥

तुन्दिबलिवदेर्मः ॥ ५. २. २१० ॥

कंशभ्याम् ॥ ५. २. २११ ॥

वितुवयस्ताः ॥ ५. २. २१२ ॥

युस् ॥ ५. २. २१३ ॥

ऊर्णाहंशुभंभ्यः ॥ ५. २. २१४ ॥

सूकसान्नोदङ्गः ॥ ५. २. २१५ ॥

अध्यायानुवाकयोलुंभा ॥ ५. २. २१६ ॥

विमुक्तदेवासुररक्षोऽसुरास्यहस्यपरिसारकोपस्तत्त्वदिडोर्वशीदशार्णदशाहं -

भ्योऽण् ॥ ५. २. २१७ ॥

वसुमन्तुपत्नीर्वन्तुवर्हवन्तुवृत्रहन्तुवयःपतत्रिसुपर्णसोमापूषन्वृहविधर्मानाज्ञा -

विष्णुभ्यश्च ॥ ५. २. २१८ ॥

गोपदिपेत्वाकृष्णोऽस्यादेवीरापदेवस्यत्वादेवीधेयेतदेवेभ्यो वुन् ॥ ५. १. २१९ ॥

प्रतूर्तमातरिश्वन्सहस्रशीर्षावाचस्पतकृशासुररक्षोहणस्वाहाप्रागेभ्यश्च ॥ ५. २.

२२० ॥

निद्रातन्द्राश्रद्धादयाहृदयेभ्यो बालुच् ॥ ५. २. २२१ ॥

शीतोष्णातृप्रेभ्यस्तन्न सहते ॥ ५. २. २२२ ॥

हिमात् सहते चेलुः ॥ ५. २. २२३ ॥

बलवाताभ्यां चूलः ॥ ५. २. २२४ ॥

इति श्रीसरस्वतीकण्ठाभरणनाम्नि व्याकरणे

पञ्चमस्याध्यायस्य द्वितीयः पादः

समाप्तः

१. A omits this sūtra.

२. A. कंशभ्यां भः

३. A. वितुवयस्तायुस् and omits the next sūtra.

४. A. भवन्तु

५. A. देवीं विधं मोततदे-

६. A. This portion is written as a separate sūtra.

७. A. बालुकं च

८. A. शीतोष्णातृप्रेभ्योभूमनिन्दाप्रशंसानित्य-
योगेभ्यस्तन्न सहते ॥

भूमनिन्दाप्रशंसानित्ययोगादित्या-
शयः ॥

संश्लेषणे बहुलनोर्थेभ्ये द्विः ॥

नार्थे शौक्षिकं चस्तन्न सहते ॥

अथ तृतीयः पादः

—:०:—

पृष्ठथा व्याश्रये तस् ॥ ५. ३. १ ॥
 रोगात्प्रतीकारे ॥ ५. ३. २ ॥
 अतिग्रहाभ्यधनक्षेपेष्वकर्तरि तृतीयायाः ॥ ५. ३. ३ ॥
 हीयमानपापयुक्तात् ॥ ५. ३. ४ ॥
 प्रतिना पञ्चम्याः ॥ ५. ३. ५ ॥
 अपादाने चाहागुहोः ॥ ५. ३. ६ ॥
 सर्वोभयार्थे पर्यभिभ्याम् ॥ ५. ३. ७ ॥
 तृतीयासप्तमीभ्यां चादिमभ्यान्ताग्रपक्षपार्श्वर्ष्वष्टमुखसर्वविश्वोभयान्यपूर्वयत्तदे-
 केदंप्रमाणादिभ्यः ॥ ५. ३. ८ ॥
 अद्यादिसर्वनामकिंभ्यः पञ्चम्याः ॥ ५. ३. ९ ॥
 बहोश्च संख्यायाः ॥ ५. ३. १० ॥
 सप्तम्यास्त्रल् ॥ ५. ३. ११ ॥
 इदमो हः ॥ ५. ३. १२ ॥
 किमोऽत् ॥ ५. ३. १३ ॥
 भवद्दीर्घाथुरागुष्मद्देवानांप्रियैस्तेऽन्याभ्यश्च ॥ ५. ३. १४ ॥
 तेष्विदम इश् ॥ ५. ३. १५ ॥
 ऐतदोऽश् ॥ ५. ३. १६ ॥
 किमः कुः ॥ ५. ३. १७ ॥
 काति ॥ ५. ३. १८ ॥
 एकान्यकिञ्चित्तभ्यः सप्तम्याः काले दा ॥ ५. ३. १९ ॥
 सर्वात्स चास्य वा ॥ ५. ३. २० ॥
 तदो दानीम् ॥ ५. ३. २१ ॥
 इदम इश् च ॥ ५. ३. २२ ॥

१. A. पृथु

२. A omits this sūtra,

३. A. This portion is written as
 part of the next sūtra.

अधुना च ॥ ५. ३. २३ ॥

कियत्तदेतदन्येभ्योऽनद्यतेनेर्हिर्वा ॥ ५. ३. २४ ॥

एतश्चेदमः ॥ ५. ३. २५ ॥

द्यश्चाहन्यश्च ॥ ५. ३. २६ ॥

समानस्यै द्यः सश्च ॥ ५. ३. २७ ॥

पूर्वान्यान्यतरेतरापराधरोत्तरेभ्य एद्युस् ॥ ५. ३. २८ ॥

उभयाह्युश्च ॥ ५. ३. २९ ॥

पूर्वतरपरतराभ्यां एद्यविः परश्च ॥ ५. ३. ३० ॥

आरिः संवत्सरे ॥ ५. ३. ३१ ॥

पूर्वादुश्च ॥ ५. ३. ३२ ॥

परात् ॥ ५. ३. ३३ ॥

इदमः समसिर्लङिश्च ॥ ५. ३. ३४ ॥

तृतीयायाः प्रकारे थमिश्च ॥ ५. ३. ३५ ॥

किमः ॥ ५. ३. ३६ ॥

सर्वोभयान्यतरापरयत्तदादिभ्यस्याल् ॥ ५. ३. ३७ ॥

क्रियाप्रकारे धा संख्यायाः ॥ ५. ३. ३८ ॥

अधिकरणविचाले च ॥ ५. ३. ३९ ॥

षोढा वा ॥ ५. ३. ४० ॥

एकाद्वयमुर्ज् ॥ ५. ३. ४१ ॥

एधाश्च ॥ ५. ३. ४२ ॥

तद्वति घँण् ५. ३. ४३ ॥

प्रकारवति जातीयः ॥ ५. ३. ४४ ॥

स्थूलेषुमणिमधुधान्यतिलकालपुण्ड्रैरण्डचण्डचञ्चद्वहृन्महद्भ्यः कन् ॥ ५. ३. ४५ ॥

१. A. हीत्वा. This is written as a separate sūtra.

२. A. This is read along with the previous sūtra.

३. A. स्वद्यः

४. A. मिणश्च

५. A. This is read along with the previous sūtra.

६. A adds as a separate sūtra द्वित्रिभ्यां घञ्च

७. A. घञ्.

कुमारीः पुत्रश्वशुराभ्याम् ॥ ५. ३. ४६ ॥
 पत्रभूलाद्यस्ताम् ॥ ५. ३. ४७ ॥
 अवदातात् सुरायाम् ॥ ५. ३. ४८ ॥
 सुराया अहौ ॥ ५. ३. ४९ ॥
 गोमूत्रादाच्छादने ॥ ५. ३. ५० ॥
 जीर्णाच्छालिषु ॥ ५. ३. ५०. ३. ५१ ॥
 यवाह्रीदिषु ॥ ५. ३. ५२ ॥
 कृष्णासिलेषु ॥ ५. ३. ५३ ॥
 अणोर्माषेषु ॥ ५. ३. ५४ ॥
 मापात्परिमाणे ॥ ५. ३. ५५ ॥
 दिक्कच्छब्दादिदिग्देशकालार्थात् सप्तमीपञ्चमीप्रथमाभ्योऽस्तातिः ॥ ५. ३. ५६ ॥
 अञ्चो लुक् ॥ ५. ३. ५७ ॥
 पूर्वार्धयोः पुरधौ च ॥ ५. ३. ५८ ॥
 आभ्यामसिञ्च ॥ ५. ३. ५९ ॥
 अवरस्याव च ॥ ५. ३. ६० ॥
 वास्ताति ॥ ५. ३. ६१ ॥
 अपरस्यातिः पञ्चा च ॥ ५. ३. ६२ ॥
 दिक्पूर्वपदस्य च ॥ ५. ३. ६३ ॥
 अर्धे लुक् ॥ ५. ३. ६४ ॥
 ऊर्ध्वस्य रिरिष्टातिलाबुपश्च ॥ ५. ३. ६५ ॥
 परावराभ्यामतलुच्चा ॥ ५. ३. ६६ ॥
 अधरादातिः ॥ ५. ३. ६७ ॥
 दक्षिणोत्तराभ्याम् ॥ ५. ३. ६८ ॥
 तसिञ्च ॥ ५. ३. ६९ ॥
 आच्चापञ्चभ्याः ॥ ५. ३. ७० ॥

१. A. दाताः सुराः

२. A. सुरा अहौ

३. A. पूर्वपरयोः

४. A. This is read along with the
previous sūtra.

५. A. रिरिष्टातिलाबुपश्च

६. A. आच्चा.

आहि च दूरे ॥ ५. ३. ७१ ॥
 एतददूरे वा ॥ ५. ३. ७२ ॥
 याव्ये पाशप् ॥ ५. ३. ७३ ॥
 भूतपूर्वे चरद् ॥ ५. ३. ७४ ॥
 घट्टया रूप्य च ॥ ५. ३. ७५ ॥
 द्विबहुसजातीयाविदूरप्रकर्षे गुणक्रियावचनेभ्यः तरत्तमपौ ॥ ५. ३. ७६ ॥
 ईयसुचिष्टाभ्याम् ॥ ५. ३. ७७ ॥
 किमेतिद्वयभ्यः आभ्यामामद्रव्ये ॥ ५. ३. ७८ ॥
 विमज्ज्योपपदे तरप् ॥ ५. ३. ७९ ॥
 अभिन्नस्यापि भेदे ॥ ५. ६. ८० ॥
 स्वार्थे चामिन्नोपपन्नादिभ्यः ॥ ५. ३. ८१ ॥
 तत्सगुणवचनेभ्यस्तरवर्थ ईयसुन्वा ॥ ५. ३. ८२ ॥
 तमवर्थ इष्टन् ॥ ५. ३. ८३ ॥
 तयोर्विन्मतोर्लुक् ॥ ५. ३. ८४ ॥
 प्रशस्यस्य श्रः ॥ ५. ३. ८५ ॥
 वृद्धस्य च ज्यः ॥ ५. ३. ८६ ॥
 अन्तिकवाढयोर्नेदसाधौ ॥ ५. ३. ८७ ॥
 युवाल्पयोः कन्वा ॥ ५. ३. ८८ ॥
 प्रशंसायां रूपप् ॥ ५. ३. ८९ ॥
 तिङश्च ॥ ५. ३. ९० ॥
 ईषदसमासौ कल्पभेदयदेशीयरः ॥ ५. ३. ९१ ॥
 वै सुपो बहुन् पुरस्तात् ॥ ५. ३. ९२ ॥
 प्राग्द्वजः कः ॥ ५. ३. ९३ ॥
 तिङामकच् प्राक् टेः ॥ ५. ३. ९४ ॥

१. A. This portion is written as a separate sūtra.

२. C omits this sūtra.

३. A. This portion is written as a separate sūtra.

४. A omits भेदे

५. A omits this and the following three sūtras.

- सर्वनाशामसौभादिस्तुपां च ॥ ५. ३. ९५ ॥
 अव्ययानां कश्च दः ॥ ५. ३. ९६ ॥
 तूष्णीमः काम् ॥ ५. ३. ९७ ॥
 शीले को मलोपश्च ॥ ५. ३. ९८ ॥
 अज्ञाते ॥ ५. ३. ९९ ॥
 कुत्सिते ॥ ५. ३. १०० ॥
 संज्ञायां कन् ॥ ५. ३. १०१ ॥
 अवक्षेपणे च ॥ ५. ३. १०२ ॥
 अनुकम्भायाम् ॥ ५. ३. १०३ ॥
 नीतौ च तद्युक्त्याम् ॥ ५. ३. १०४ ॥
 बह्वचो मनुष्यनाम्नष्टञ् घनिलचो वा ॥ ५. ३. १०५ ॥
 उपादेरड्जुचो च ॥ ५. ३. १०६ ॥
 जातिनाम्नः कन् ॥ ५. ३. १०७ ॥
 अजिनान्तादुत्तरपदस्य चाकृतसन्धेलोपः ॥ ५. ३. १०८ ॥
 ठाजादावेकाचपूर्वपदानाम् ॥ ५. ३. १०९ ॥
 षडङ्गुलिद्वत्तद्वत्तादीनामूर्ध्वं द्वितीयादचः ॥ ५. ३. ११० ॥
 एज्जद्वितीयत्वे तदादेः ॥ ५. ३. १११ ॥
 शोबल्लुपरिविशालवरुणार्थमादीनां तृतीयात् ॥ ५. ३. ११२ ॥
 प्रजापतिदत्तादीनां चतुर्थात् ॥ ५. ३. ११३ ॥
 पूर्वपदस्य च ॥ ५. ३. ११४ ॥
 हलादावुत्तरपदस्य च वा ॥ ५. ३. ११५ ॥
 अप्रत्यये च ॥ ५. ३. ११६ ॥
 उगन्तादुत्तरपदलोपे घनिलचोरादिलोपः ॥ ५. ३. ११७ ॥

१. A. काम् is written as part of the next sūtra. ४. A. This is written as part of the previous sūtra.
 २. A. This is written as a part of the previous sūtra. ५. A. लोपद्यलि
 ३. A. This portion is written as a separate sūtra.

अल्पे ॥ ५. ३. ११८ ॥

द्वये ॥ ५. ३. ११९ ॥

संज्ञायां कच् ॥ ५. ३. १२० ॥

कुटीशर्माशुण्डाभ्यो रः ॥ ५. ३. १२१ ॥

कुत्वा डुपच् ॥ ५. ३. १२२ ॥

कासृगोणीभ्यां छरच् ॥ ५. ३. १२३ ॥

वत्सोक्षर्षभाद्वेभ्यः स्वार्यतनुत्वे ॥ ५. ३. १२४ ॥

कियत्तदेकान्येभ्यो द्वयोरेकस्य निर्धारणे डतरच् ॥ ५. ३. १२५ ॥

वा बहूनां जातौ डतमच् ॥ ५. ३. १२६ ॥

किमो डतरच् ॥ ५. ३. १२७ ॥

इवे संज्ञायाम् ॥ ५. ३. १२८ ॥

प्रतिकृतौ च ॥ ५. ३. १२९ ॥

लुम्मनुष्ये ॥ ५. ३. १३० ॥

जीविकार्थे चापण्येऽर्चाचित्रध्वजेषु ॥ ५. ३. १३१ ॥

देवहंसवारिजलाजराजशतशङ्कुभ्यः पथात् ॥ ५. ३. १३२ ॥

सिद्धगत्युष्ट्रीवावामरंजुमत्स्यन्द्रादिभ्यश्च ॥ ५. ३. १३३ ॥

न हस्तदण्डपुष्पादिभ्यः ॥ ५. ३. १३४ ॥

वैस्तेर्देज् ॥ ५. ३. १३५ ॥

शिलाया दश्च ॥ ५. ३. १३६ ॥

शाखामुखमेघजघनचरणरूक्म्बोरःशिरशुक्लाग्रशरणेभ्यो यः ॥ ५. ३. १३७ ॥

द्रोर्मेव्ये ॥ ५. ३. १३८ ॥

कुशाग्राधर्जरतिघुणाक्षरादिभ्यश्च ॥ ५. ३. १३९ ॥

समासाच्च तद्विषयादाकस्मिके ॥ ५. ३. १४० ॥

शर्कराकपालिकाकपाटिकासिकतानकुलनाराचशतपत्तुपण्डरीकेभ्येऽण्

॥ ५. ३. १४१ ॥

१. A. This is read along with
the previous sūtra.

२. A omits this sūtra.

३. A. ण्ये चित्र

४. A omits राज

५. A. रज्ज्

६. C omits this sūtra.

७. A. पाण्डिकापाटिका

गोलोमपुच्छभ्याम् ॥ ५. ३. १४२ ॥
 अस्सपत्न्याः ५. ३. १४३ ॥
 अङ्गुलिभरुजाभ्रुवल्लुमण्डलमुनिहरिकपिखलोददिवद्रुक्तरश्शकुलीकु -
 लिशगोणीभ्यष्टक् ॥ ५. ३. १४४ ॥
 एकशालायां षुञ्च ॥ ५. ३. १४५ ॥
 कर्कलोहिताभ्यामीकैक् ॥ ५. ३. १४६ ॥
 पूगादग्रागणीपूर्वाञ्ज्यः ॥ ५. ३. १४७ ॥
 ब्रातादस्त्रियाम् ॥ ५. ३. १४८ ॥
 बाहीकेष्वग्राह्यणराज्यादायुधजीविस्त्राञ्ज्यद् ॥ ५. ३. १४९ ॥
 वृकाट्टेण्यण् ॥ ५. ३. १५० ॥
 दामन्यौलपिर्वैजवाप्यौदङ्गयौडविकाकन्दक्याविर्दन्तिशाकुन्तकिसावसेनिवैन्द -
 विमौञ्जयायनिसावित्रीपुत्रेभ्यश्छः ॥ ५. ३. १५१ ॥
 कौण्डोपरथदाण्डकिमौष्ठकिजालमानिब्राह्मणुसजानकिभ्यस्त्रिगतैषु ॥ ५. ३. १५२ ॥
 पशुरक्षोऽसुरपिशाचबाहीकैवथोवसुमस्तस्त्वद्दशार्हाशनिकार्षापणत्रिगतैर्मर्तो -
 शीनरेभ्योऽस्त्रियामण् ॥ ५. ३. १५३ ॥
 यौधेयशौक्यशौम्रेयज्यावनेयधार्तेयघार्तेयेभ्योऽञ् ॥ ५. ३. १५४ ॥
 ज्यादीनां बहुषु लृक् ॥ ५. ३. १५५ ॥
 अमिजिद्विदभृच्छालावच्छिखावच्छमीवदूर्णावच्छुमञ्जथोऽपत्याणो यञ् ॥
 ५. ३. १५६ ॥

इति श्रीसरस्वतीकण्ठाभरणनाम्नि व्याकरणे

पञ्चमाध्यायस्य तृतीयः पादः

समाप्तः

१. A. छन्

२. A. कन्

३. A. लविशीज

४. A. कुवयावित

५. A. भक्तो

६. A. वार्तेय

अथ चतुर्थः पादः

बह्वलपार्थात् कारकान्मङ्गले शस् वा ॥ ५. ४. १ ॥
 संख्यैकार्थाद्वीप्सायाम् ॥ ५. ४. २ ॥
 संख्यापूर्वभ्यः पादशतमोदकादिभ्यो जुञ् ॥ ५. ४. ३ ॥
 दण्डदानयोः ॥ ५. ४. ४ ॥
 वारसंख्यायाः कृत्वसुच् ॥ ५. ४. ५ ॥
 बहोर्वाविप्रकर्षे धा च ॥ ५. ४. ६ ॥
 द्वित्रिचतुर्भ्यः सुच् ॥ ५. ४. ७ ॥
 एकस्य सकृच्च ॥ ५. ४. ८ ॥
 तत्प्रकृतमिति मयद् ॥ ५. ४. ९ ॥
 अस्मिन्निति च ॥ ५. ४. १० ॥
 समूहवच्च बहुषु ॥ ५. ४. ११ ॥
 अनन्तावसथेतिहमेवजाञ्ज्यः ॥ ५. ४. १२ ॥
 तीयादविद्यायामिकक् ॥ ५. ४. १३ ॥
 यावमण्यविपीडितास्थिचन्द्रतत्त्वजाताजातजान्वादिभ्यः कञ् ॥ ५. ४. १४ ॥
 कृतावृष्णशीताभ्याम् ॥ ५. ४. १५ ॥
 पशौ लूनविद्याताभ्याम् ॥ ५. ४. १६ ॥
 जातौ प्रियचित्रगुह्यगोलकुञ्जादिभ्यः ॥ ५. ४. १७ ॥
 अणोर्निपुणे ॥ ५. ४. १८ ॥
 पुत्रात्कृत्रिमे ॥ ५. ४. १९ ॥
 स्नाताद्वेदसमाप्तौ ॥ ५. ४. २० ॥
 शन्याद्रिके ॥ ५. ४. २१ ॥
 दानात्कुस्तिते ॥ ५. ४. २२ ॥

१. A. This is written as part of
the previous sūtra.

३. A. पिपीतास्थिचन्द्रस्तत्त्वजाजात.

४. A. गुञ्जादिभ्यः

२. A. द्विभिभ्यः

तनोः सूत्रे ॥ ५. ४. २३ ॥

बृहत्या आच्छादने ॥ ५. ४. २४ ॥

कुमारक्रीडनकैभ्यः ॥ ५. ४. २५ ॥

बह्मभिन्नोपपन्नसुकरादेस्तरपः ॥ ५. ४. २६ ॥

ईयसश्च ॥ ५. ४. २७ ॥

लोहितान्मणौ ॥ ५. ४. २८ ॥

रक्ते ॥ ५. ४. २९ ॥

अनित्यवर्णे च ॥ ५. ४. ३० ॥

कालात् ॥ ५. ४. ३१ ॥

कादनात्यन्तिके ॥ ५. ४. ३२ ॥

न सामिनेमार्धयोगे ॥ ५. ४. ३३ ॥

जात्यन्ताच्छः बन्धुनि ॥ ५. ४. ३४ ॥

स्नानान्तात् पूर्वपदार्थतुल्ये ॥ ५. ४. ३५ ॥

विनयसमयाकस्मात्कथंचिद्व्यविशेषव्यवहारोपचाराणुगादिभ्यष्टक् ॥

५. ४. ३६ ॥

सैमो गत्यूहाचारोत्कर्षप्रदानेभ्यः ॥ ५. ४. ३७ ॥

दपायादस्त्रश्च ॥ ५. ४. ३८ ॥

वाचः सन्देशे ॥ ५. ४. ३९ ॥

तद्युक्तात् कर्मणोऽण् ॥ ५. ४. ४० ॥

औषधेराजतौ ॥ ५. ४. ४१ ॥

गैजिजुगूभ्यां नित्यम् ॥ ५. ४. ४२ ॥

प्रब्रवणिगुशिकृप्रत्यक्षदेवताविद्यामनश्चक्षुःश्रोत्रशत्रुयोधचोरेभ्यो वा ॥

५. ४. ४३ ॥

षोडश्विद्वज्जुह्विषिकीर्षद्वसुमस्तस्त्वदर्शाहानिबन्धुवयःकुहभ्यः ॥ ५. ४. ४४ ॥

रक्षःपिशाचासुराप्रहायणाग्रयणसाधारणविकृतव्याकृतसन्तपनक्रिताशिक्ष-

न्दोनामादिभ्यः ॥ ५. ४. ४५ ॥

१. A. This portion is written as
a separate sūtra.

२. A. This and the following
three sūtras are omitted.

३. A. निषेधे

४. A. ऋजि

५. A. omits शत्रु

६. A. षोपनिबन्धु

कृष्णान्मृगे ॥ ५. ४. ४६ ॥

विसारिणो मत्स्ये ॥ ५. ४. ४७ ॥

मृदस्तिकम् ॥ ५. ४. ४८ ॥

सङ्गौ प्रशंसायाम् ॥ ५. ४. ४९ ॥

मनोऽहंभ्यां कारः ५. ४. ५० ॥

वर्गान्यथेभ्यः स्वरूपे ॥ ५. ४. ५१ ॥

रोदिफः ॥ ५. ४. ५२ ॥

नामरूपाभ्यां धेयः ॥ ५. ४. ५३ ॥

भागाद्यञ्च ॥ ५. ४. ५४ ॥

सुरमर्तक्षेमयविष्टेभ्यः ॥ ५. ४. ५५ ॥

नैवात् ॥ ५. ४. ५६ ॥

तनसन्पूखान् च ॥ ५. ४. ५७ ॥

प्रात्पुराणे नञ्च ॥ ५. ४. ५८ ॥

देवात् तल् ॥ ५. ४. ५९ ॥

देवतान्तात्तद्धेयत् ॥ ५. ४. ६० ॥

पादार्धाभ्यां च ॥ ५. ४. ६१ ॥

अतिथेर्भ्यः ॥ ५. ४. ६२ ॥

विशो जातौ ॥ ५. ४. ६३ ॥

अभूततद्भावे कृष्वास्तियोगे विकारात् चिवः ॥ ५. ४. ६४ ॥

अरुर्मनश्चक्षुश्चेतोरहोरजसां लोपश्च ॥ ५. ४. ६५ ॥

अभिविधौ संपदा च सातिर्वा ॥ ५. ४. ६६ ॥

तदधीने ॥ ५. ४. ६७ ॥

देये वा च ॥ ५. ४. ६८ ॥

१. A. कृष्णमृगे. This sūtra is read
as part of the previous one.

२. A. This sūtra is read as part
of the previous one.

३. A. आर-

४. A. omits this sūtra.

५. A. omits नश्च

६. A. omits तल्

७. A. This portion is written as
a separate sūtra.

८. A. This sūtra is read as part
of the previous one.

देवमनुष्यमर्त्यपुरुषपुरुषबहुभ्यो द्वितीयासप्तम्यन्तेभ्यो बहुलम् ॥ ५. ४. ६९ ॥
 अव्यक्तानुकरणादनेकाचोऽनितौ डाच् ॥ ५. ४. ७० ॥
 कृञो द्वितीयतृतीयशम्बबीजात्कृवौ ॥ ५. ४. ७१ ॥
 संख्यादेशुणात् ॥ ५. ४. ७२ ॥
 समयाद्यापनायाम् ॥ ५. ४. ७३ ॥
 सपञ्चनिष्पन्नाभ्यामातिव्यथने ॥ ५. ४. ७४ ॥
 निष्कुलाग्निष्कोषणे ॥ ५. ४. ७५ ॥
 प्रियसुखाभ्यामानुकूल्ये ॥ ५. ४. ७६ ॥
 दुःखात्प्रातिकूल्ये ॥ ५. ४. ७७ ॥
 शूलात्पाके ॥ ५. ४. ७८ ॥
 सत्यादशपथे ॥ ५. ४. ७९ ॥
 मद्रभद्राभ्यां वपने ॥ ५. ४. ८० ॥
 समासान्तः ॥ ५. ४. ८१ ॥
 न किमः क्षेपे ॥ ५. ४. ८२ ॥
 पूजास्वतिभ्यां प्राग्बहुव्रीहेः ॥ ५. ४. ८३ ॥
 नजस्तत्पुरुषे ॥ ५. ४. ८४ ॥
 पथो वा ॥ ५. ४. ८५ ॥
 पुरूपथिभ्योऽच् ॥ ५. ४. ८६ ॥
 धुरोऽनक्षस्य ॥ ५. ४. ८७ ॥
 ऋचः ॥ ५. ४. ८८ ॥
 नञ्बहुभ्यां माणवन्वरणयोः ॥ ५. ४. ८९ ॥
 प्रत्यन्ववेभ्यः सामलोमभ्याम् ॥ ५. ४. ९० ॥
 अक्ष्णोऽचक्षुषः ॥ ५. ४. ९१ ॥
 स्त्रीपुंसधेन्वनडुहर्ग्यञुषर्कसामवाङ्मनसाक्षिभ्रुवदारगवोर्वष्टीवपदष्टीबाहोरात्र-
 रात्रिन्दिवनकंदिवाहर्दिवसरजसपुरुषायुषद्वयायुषर्ग्यायुषजातोक्षमहोक्ष-
 वृद्धोक्षोपशुनगोष्ठश्वाः ॥ ५. ४. ९२ ॥

१. A omits पुरु

३. A omits ऋग्यजुष

२. A. This sūtra is read along

४. A omits न्यायुष

with the previous one.

ब्रह्महस्तिराजपल्लयेभ्यो वर्चसः ॥ ५. ४. ९३ ॥
 अवसमन्तेभ्यः तमसः ॥ ५. ४. ९४ ॥
 श्वसो वसीयसः ॥ ५. ४. ९५ ॥
 निसश्च श्रेयसः ॥ ५. ४. ९६ ॥
 अन्ववतसेभ्यो रहसः ॥ ५. ४. ९७ ॥
 प्रतेहरसस्समीस्थात् ॥ ५. ४. ९८ ॥
 अलुगवमायामे ॥ ५. ४. ९९ ॥
 द्विस्ता वा त्रिस्ता वा वेदिः ॥ ५. ४. १०० ॥
 उपसर्गाद्ध्वनः ॥ ५. ४. १०१ ॥
 पाण्डूदकुष्णेभ्यो भूमिः ॥ ५. ४. १०२ ॥
 संख्यानदीगोदावरीभ्यां च ॥ ५. ४. १०३ ॥
 अव्ययाच्चाङ्गुलेस्तत्पुरुषे ॥ ५. ४. १०४ ॥
 सर्वैकदेशसंख्यातपुण्यवर्षादीर्घेभ्यश्च रात्रेः^२ ॥ ५. ४. १०५ ॥
 सख्यहोभ्यां टच् ॥ ५. ४. १०६ ॥
 राज्ञोऽखियाम् ॥ ५. ४. १०७ ॥
 गोरतद्धितलुकि ॥ ५. ४. १०८ ॥
 उरसोऽश्वे ॥ ५. ४. १०९ ॥
 अनोद्गमायस्सरसां जातिसंज्ञयोः ॥ ५. ४. ११० ॥
 ग्रामकौटाभ्यां तक्ष्णः ॥ ५. ४. १११ ॥
 अतेः शुनः ॥ ५. ४. ११२ ॥
 उपमानादप्राणिनि ॥ ५. ४. ११३ ॥
 पूर्वोत्तरसृगेभ्यश्च सक्थनः ॥ ५. ४. ११४ ॥
 नावो द्विगोः ॥ ५. ४. ११५ ॥
 अर्धाश्च ॥ ५. ४. ११६ ॥
 खार्यावा ॥ ५. ४. ११७ ॥
 द्वित्रिभ्यामञ्जलेः ॥ ५. ४. ११८ ॥
 कुमहद्भ्यां ब्रह्मणः ॥ ५. ४. ११९ ॥
 जनपदेभ्यो नित्यम् ॥ ५. ४. १२० ॥

द्वन्द्वान्चुदपहन्तात्समाहारे ॥ ५. ४. १२१ ॥

शरद्विपाडनस्वनसुपानां छिमवदननडुत्पाथिद्युकिङ्कम्यत्तच्चतुर्भ्यां ऽव्ययीभावे ॥

५. ४. १२२ ॥

प्रतिपरस्समनुभ्यो ऽक्ष्णः ॥ ५. ४. १२३ ॥

जराया जरश्च ॥ ५. ४. १२४ ॥

अनः ॥ ५. ४. १२५ ॥

नपुंसकाद्वा ॥ ५. ४. १२६ ॥

गिरिनिदीपैर्णिमास्याग्रहायणीभ्यः ॥ ५. ४. १२७ ॥

द्वयः ॥ ५. ४. १२८ ॥

निसः शतो डच् ॥ ५. ४. १२९ ॥

अबहोः संस्येयबहुव्रीहिः ॥ ५. ४. १३० ॥

सक्थ्यक्ष्णः स्वाङ्गात्बच् ॥ ५. ४. १३१ ॥

अङ्गुलेर्दाणि ॥ ५. ४. १३२ ॥

द्वित्रिभ्यां मूर्धः ॥ ५. ४. १३३ ॥

अप्पूरण्यास्तप्राधान्ये ॥ ५. ४. १३४ ॥

प्रमाण्याः ॥ ५. ४. १३५ ॥

अन्तर्बहिर्भ्यां लोभः ॥ ५. ४. १३६ ॥

नक्षत्राक्षेतुः ॥ ५. ४. १३७ ॥

नञ्सुव्युपत्रिभ्यश्चतुरो ऽच् ॥ ५. ४. १३८ ॥

नामेः ॥ ५. ४. १३९ ॥

सुप्रातसुभ्यसुदिवशारिकुक्षचतुरश्रैणीपदाजपदप्रोष्ठपदभद्रपदाः ॥

५. ४. १४० ॥

नञ्तुःसुभ्यस्सक्थ्नो वा ॥ ५. ४. १४१ ॥

हलिशक्त्योश्च ॥ ५. ४. १४२ ॥

नित्यमसिच् प्रजायाः ॥ ५. ४. १४३ ॥

मन्दालपाभ्यां च मेघायाः ५. ४. १४४ ॥

नास्मि नासिकायानलो ऽस्थूलात् ॥ ५. ४. १४५ ॥

१. A. नद्वत्समनयस्वत्

३. A. कयणनिसर्ग

२. A. omits this sūtra.

४. A. अमुपिवशर्हि

उपसर्गाच्च ॥ ५. ४. १४६ ॥
 वेः खुल्लग्राः ॥ ५. ४. १४७ ॥
 खरखुराभ्यां नल् वा ॥ ५. ४. १४८ ॥
 धर्मादिनिच् केवलात् ॥ ५. ४. १४९ ॥
 सुहरितृणसोमेभ्यो जम्मात् ॥ ५. ४. १५० ॥
 दक्षिणेर्मा लुब्धयोगे ॥ ५. ४. १५१ ॥
 इचक्रियाव्यतीहारे ॥ ५. ४. १५२ ॥
 क्रियायां द्वे दण्डमुसलाभ्याम् ॥ ५. ४. १५३ ॥
 उभोभयाभ्यामञ्जलिपाणिहस्तदन्तकर्णभ्यः ॥ ५. ४. १५४ ॥
 बाहोर्लुक् ॥ ५. ४. १५५ ॥
 संहतपुच्छयेकपद्यात्पद्यादयः ॥ ५. ४. १५६ ॥
 प्रोह्यपदिनिष्कुच्यैवकीर्णी च ॥ ५. ४. १५७ ॥
 मासाद्भूतिप्रत्ययादेष्टुच्च ॥ ५. ४. १५८ ॥
 प्रसंभ्यां जानुनोर्द्ध्वः ॥ ५. ४. १५९ ॥
 ऊर्ध्वाद्वा ॥ ५. ४. १६० ॥
 धैनुषो नञ् ॥ ५. ४. १६१ ॥
 वालंझायाम् ॥ ५. ४. १६२ ॥
 उपमानात् ॥ ५. ४. १६३ ॥
 पादस्य पादहस्त्यश्वाजदासीमहेलागणिकाकुसूलजालकटोलगण्डोलकेभ्यः ॥
 ५. ४. १६४ ॥
 कुम्भजालशतसूत्रस्थणामुनिशिक्ष्यार्देगोभ्राकलशीदासीभ्यः ॥ ५. ४. १६५ ॥
 विष्णुकृष्णकुणिगुणद्रोणांसदृक्कुस्करसूत्रांशुचिवितञ्जिनरष्टाभ्यश्च ॥ ५. ४. १६६ ॥
 संख्यादेः ॥ ५. ४. १६७ ॥
 वयसि दन्तस्य दत् ॥ ५. ४. १६८ ॥
 धी डन् ॥ ५. ४. १६९ ॥

१. A omits this sūtra.

२. A omits this sūtra.

३. A adds क्रियायाम्

४. A. कपद्यादयः

५. A. व्यकीर्णी

६. A. मासास्त्वभ्यृति

७. C omits this and the following ten sūtras.

८. A. This is read along with the previous sūtra.

स्त्रियां संज्ञायाम् ॥ ५. ४. १७० ॥
 अग्रान्तशुद्धशुभ्रवृषवराहमृषिकश्यावशिखराशोकेभ्यो वा ॥ ५. ४. १७१ ॥
 ककुत्ककुदस्यावस्थायाम् ॥ ५. ४. १७२ ॥
 त्रिककुत्पर्वते ॥ ५. ४. १७३ ॥
 उद्धिभ्यां काकुत्काकुदस्य ॥ ५. ४. १७४ ॥
 पूर्णाद्वा ॥ ५. ४. १७५ ॥
 सुहृदुहृदौ मित्रामित्रयोः ॥ ५. ४. १७६ ॥
 उरस्सर्पिर्द्धिमृषोपानच्छालिभ्यः कप् ॥ ५. ४. १७७ ॥
 पुमनडुन्नौपयोलक्ष्मीभ्य एकत्वे ॥ ५. ४. १७८ ॥
 नञोऽर्थात् ॥ ५. ४. १७९ ॥
 इनः स्त्रियाम् ॥ ५. ४. १८० ॥
 ऊयूद्धतः ॥ ५. ४. १८१ ॥
 शेषाद्वा ॥ ५. ४. १८२ ॥
 न सुभ्रवादिभ्यः ॥ ५. ४. १८३ ॥
 संज्ञायाम् ॥ ५. ४. १८४ ॥
 ईयसः ॥ ५. ४. १८५ ॥
 ऊँया ईँश्च ॥ ५. ४. १८६ ॥
 स्तुतौ भ्रातुः ॥ ५. ४. १८७ ॥
 नाडीतन्त्रयोस्स्वाङ्गे ॥ ५. ४. १८८ ॥
 निष्प्रवाणिः ॥ ५. ४. १८९ ॥

इति श्रीसरस्वतीकण्ठाभरणनाम्नि व्याकरणे

पञ्चमस्याध्यायस्य चतुर्थः पादः

समाप्तः

अथ षष्ठोऽध्यायः

सन्त्यङोराद्य एकाजिह्वः ॥ ६. १. १ ॥

इलु चलि ॥ ६. १. २ ॥

लिट्यनामि ॥ ६. १. ३ ॥

अजादेद्वितीयः ॥ ६. १. ४ ॥

नन्द्वास्संयोगादयः ॥ ६. १. ५ ॥

अयिरः पुनः ॥ ६. १. ६ ॥

इष्यतेर्यिः सन् वा ॥ ६. १. ७ ॥

सुब्रधात्नां यथेष्टम् ॥ ६. १. ८ ॥

अजादीनां द्वितीयात् ॥ ६. १. ९ ॥

कण्ठादीनां तृतीयः ॥ ६. १. १० ॥

दाद्वान् साह्वान् मीढ्वान् ॥ ६. १. ११ ॥

झिदेः के ॥ ६. १. १२ ॥

ऊँसेरचि दीर्घश्च ॥ ६. १. १३ ॥

चरिचलिपतिवदीनामभ्यासस्य ॥ ६. १. १४ ॥

हन्तेर्द्विर्ध्व घः ॥ ६. १. १५ ॥

पाठेर्णिङ्दीर्घः ऊँक् च ॥ ६. १. १६ ॥

ष्यङः प्रधानस्य प्रसारणं पुत्रपत्योः कर्त्तव्योस्तत्पुरुषे ॥ ६. १. १७ ॥

बन्धुनि बहुव्रीहौ ॥ ६. १. १८ ॥

मातृज्मातृकमातृपु वा ॥ ६. १. १९ ॥

वचिस्वपियजादीनां लिट्यपिति ॥ ६. १. २० ॥

१. A. नञ्वा

२. C omits पुनः

३. A. तृतीयात्

४. A. दाद्वान्

५. A. This portion is written as a separate sūtra.

६. C omits this sūtra and commentary.

७. A adds वाक्

८. A. रच घः

९, १०. A. These portions are written as separate sūtras.

ग्रंथिर्व्यभ्योः ॥ ६. १. २१ ॥
 शिञ्जितोः ॥ ६. १. २२ ॥
 ज्यामश्चप्ररुजाम् ॥ ६. १. २३ ॥
 पृच्छेरनङि ॥ ६. १. २४ ॥
 वैशोड्यस्यपिति ॥ ६. १. २५ ॥
 व्यञ्चोऽङ्गित्यनसि ॥ ६. १. २६ ॥
 किति चैतेषाम् ॥ ६. १. २७ ॥
 लिट्वादिनामभ्यासस्य ॥ ६. १. २८ ॥
 ग्रहिस्वपिप्रच्छां सन्ति ॥ ६. १. २९ ॥
 स्वापेश्चङि ॥ ६. १. ३० ॥
 स्वपित्यमिव्यञ्जां यङि ॥ ६. १. ३१ ॥
 चायः की ॥ ६. १. ३२ ॥
 प्रस्त्याप्रसंस्थोर्निष्ठायाम् ॥ ६. १. ३३ ॥
 स्पर्शद्रवमूर्त्योः द्यः ॥ ६. १. ३४ ॥
 प्रतेः ॥ ६. १. ३५ ॥
 वौभ्यवाभ्याम् ॥ ६. १. ३६ ॥
 स्फायः स्फाी ॥ ६. १. ३७ ॥
 आतेः शृतं क्षीरहविषोः ॥ ६. १. ३८ ॥
 अपेक्षैकत्र हेतौ ॥ ६. १. ३९ ॥
 प्यायः पीरनुपसर्गस्य ॥ ६. १. ४० ॥
 आङ्गोऽर्धूधसोः ॥ ६. १. ४१ ॥
 लिङ्यङोः ॥ ६. १. ४२ ॥
 वांश्चेः ॥ ६. १. ४३ ॥

१. A. अहि व्यर्थेः

२. A. शिन्

३. A. वैशेति

४. A. This is read along with
the previous sūtra.

५. A. This is read along with
the previous sūtra.

६. A. This portion is read as a
separate sūtra.

७. A. नानुपसर्गस्य and this is
written as a separate sūtra.

८. A. नृपसोः

९. A. याश्चेः

णौ संश्रद्धोः ॥ ६. १. ४४ ॥
 ह्रः द्वित्वे ॥ ६. १. ४५ ॥
 न तस्मिन् ॥ ६. १. ४६ ॥
 लिटि वयो यः ॥ ६. १. ४७ ॥
 वेजः ॥ ६. १. ४८ ॥
 अपिति वा ॥ ६. १. ४९ ॥
 ल्यपि ज्यः ॥ ६. १. ५० ॥
 व्यः ॥ ६. १. ५१ ॥
 परेर्वा ॥ ६. १. ५२ ॥
 धातोरुपदेश एचोऽग्निदेशोरात् ॥ ६. १. ५३ ॥
 अलिटि व्यः ॥ ६. १. ५४ ॥
 स्फुरस्फुलोर्ध्वञ्चि ॥ ६. १. ५५ ॥
 दीङ् एज्जेतौ ॥ ६. १. ५६ ॥
 ल्यपि च ॥ ६. १. ५७ ॥
 मिथ्योरखलाचि ॥ ६. १. ५८ ॥
 लियो वा ॥ ६. १. ५९ ॥
 सनि दीङ् ॥ ६. १. ६० ॥
 अपगुरो णमुलि ॥ ६. १. ६१ ॥
 चिस्फुरोर्णौ ॥ ६. १. ६२ ॥
 प्रजने विद्यः ॥ ६. १. ६३ ॥
 भियो हर्तुमये ॥ ६. १. ६४ ॥
 स्मेः सये नित्यम् ॥ ६. १. ६५ ॥
 लियः पूजाप्रलम्भनाभिमन्त्रेषु ॥ ६. १. ६६ ॥
 क्रीड्जीनाम् ॥ ६. १. ६७ ॥
 सिध्यतेरपारलौकिके ॥ ६. १. ६८ ॥

१. A. द्वित्वे is written as part of
the next sūtra.

२. A. प्य and is written as part
of the next sūtra.

३. A. मिथ्योराचि च

४. A. हेतोर्मये

५. A. सयतेः

नाभ्यासोपसर्जनसंयुद्धिनपुंसकह्रस्वत्वोभयाश्रयवर्णविधिषु ॥ ६. १. ९३ ॥

पत्वनुकोरसिद्धः ॥ ६. १. ९४ ॥

न संप्रसारणङीद्विषु ॥ ६. १. ९५ ॥

आङ्गुणः ॥ ६. १. ९६ ॥

वृद्धिरेवाद्यटः ॥ ६. १. ९७ ॥

पचि ॥ ६. १. ९८ ॥

इणो धोः ॥ ६. १. ९९ ॥

ऊटि ॥ ६. १. १०० ॥

अक्षादूहिन्याः ॥ ६. १. १०१ ॥

खादीरेरणोः ॥ ६. १. १०२ ॥

प्रादृढोढ्येवैष्येषु ॥ ६. १. १०३ ॥

ऋते तृतीयासमासे ॥ ६. १. १०४ ॥

प्रदशार्णवसनकम्बलवत्सतराहणे ॥ ६. १. १०५ ॥

उपसर्गादति धातौ ॥ ६. १. १०६ ॥

वा सुब्ल्युति च ॥ ६. १. १०७ ॥

पङ्क्ति पररूपम् ॥ ६. १. १०८ ॥

अनियोग पवे ॥ ६. १. १०९ ॥

ओष्ठोत्वोः समासे वा ॥ ६. १. ११० ॥

शककुलपतादिभ्योन्ध्वटाञ्जल्यादिषु ॥ ६. १. १११ ॥

सीमन्तः केशेषु ॥ ६. १. ११२ ॥

ओमाङ्गोः ॥ ६. १. ११३ ॥

उस्यपदादौ ॥ ६. १. ११४ ॥

अतो गुणे ॥ ६. १. ११५ ॥

अव्यक्तानुकरणस्यानेकाचोऽत इतौ ॥ ६. १. ११६ ॥

न द्वित्वे ॥ ६. १. ११७ ॥

तौ वा ॥ ६. १. ११८ ॥

नित्यं डाचि पूर्वस्य ॥ ६. १. ११९ ॥

ओतौशसोराम् ॥ ६. १. १२० ॥

१. A. वारणे किं

२. A. कथलवतरा

३. A. This is read along with
the previous sūtra.

अकः सवर्णे दीर्घः ॥ ६. १. १२१ ॥
 ऋतृत् ऋ वा ॥ ६. १. १२२ ॥
 लृत्लृः ॥ ६. १. १२३ ॥
 शसि पूर्वसवर्णः ॥ ६. १. १२४ ॥
 ततः शसो नःपुंसि ॥ ६. १. १२५ ॥
 आज्ञसि ॥ ६. १. १२६ ॥
 इडुङ्गयामौति ॥ ६. १. १२७ ॥
 अणोऽमि पूर्वः ॥ ६. १. १२८ ॥
 संप्रसारणात् ॥ ६. १. १२९ ॥
 षङोऽतिपदादौ ॥ ६. १. १३० ॥
 ङसिङ्सौः ॥ ६. १. १३१ ॥
 ऋतउत् ॥ ६. १. १३२ ॥
 ख्यत्यात्परस्य ॥ ६. १. १३३ ॥
 हृशिश्चातो रोः ॥ ६. १. १३४ ॥
 गोरो वा ॥ ६. १. १३५ ॥
 अच्यवङ् ॥ ६. १. १३६ ॥
 नित्यमिन्द्रे ॥ ६. १. १३७ ॥
 अक्षे संज्ञायाम् ॥ ६. १. १३८ ॥
 प्रगद्यः प्रकृत्या ॥ ६. १. १३९ ॥
 झुतोऽनितौ ॥ ६. १. १४० ॥
 ईर्ण्य वा ॥ ६. १. १४१ ॥
 औण्य च कसित् ॥ ६. १. १४२ ॥
 अझुतादीनामिकोऽसवर्णे ह्रस्वश्चासमासे ॥ ६. १. १४३ ॥
 ऋदृत्यकः ॥ ६. १. १४४ ॥
 तदस्सोलौपोऽचि पादपूरणं चेत् ॥ ६. १. १४५ ॥

१. A omits this sūtra.

२. A. This is read along with the previous sūtra.

३. A. डितौ

४. A. ईति

५. A. आन च

६. A. This portion is read as a separate sūtra.

७. A. चेनिपाद

- पतदश्चान्नकोऽन्नञ्जमासे इति ॥ ६. १. १४६ ॥
 पदान्ते दिव उत् ॥ ६. १. १४७ ॥
 संपरिभ्यां कृञः सुट् ॥ ६. १. १४८ ॥
 उपाङ्गणस्यवाप्रतियत्नविकृतवाक्याध्याहारेषु ॥ ६. १. १४९ ॥
 किरंती लवने ॥ ६. १. १५० ॥
 हिंसायां प्रतेश्च ॥ ६. १. १५१ ॥
 अपाच्यतुष्पाच्छकुनिद्विघ्नकुलायार्थेषु ॥ ६. १. १५२ ॥
 अपरस्पराः क्रियासातत्ये ॥ ६. १. १५३ ॥
 पारस्करो देशे ॥ ६. १. १५४ ॥
 कारस्करो वृक्षे ॥ ६. १. १५५ ॥
 वनस्पतिश्च ॥ ६. १. १५६ ॥
 रथस्या नद्याम् ॥ ६. १. १५७ ॥
 किङ्कुः प्रमाणे ॥ ६. १. १५८ ॥
 किष्किन्धा गुहायाम् ॥ ६. १. १५९ ॥
 गोष्पदं सेवितासेवितप्रमाणेषु ॥ ६. १. १६० ॥
 आस्पदं प्रतिष्ठायाम् ॥ ६. १. १६१ ॥
 आश्चर्यमद्भुते ॥ ६. १. १६२ ॥
 अवैस्करो वर्चस्केः ॥ ६. १. १६३ ॥
 अपस्करो रथाङ्गे ॥ ६. १. १६४ ॥
 मस्करमस्करिणौ वेणुपरिवाजकयोः ॥ ६. १. १६५ ॥
 प्रस्कण्वहरिश्चन्द्रावृषी ॥ ६. १. १६६ ॥
 कास्तीराजस्तुन्दे नगरे ॥ ६. १. १६७ ॥
 कुस्तुम्बुरोषधौ ॥ ६. १. १६८ ॥
 शङ्कुलीकृतान्नम् ॥ ६. १. १६९ ॥
 वी विष्किरो वा ॥ ६. १. १७० ॥
 प्रतिष्कशः प्रष्टसहायदूतेषु ॥ ६. १. १७१ ॥
 तस्करबृहस्पती चोरदेवतयोः ॥ ६. १. १७२ ॥

१. A. This and the following २. A. वर्चस्के
 four sūtras are omitted.

सरस्वतीकण्ठाभरणम्

[अ. ६. पा. १. सू. १७३.]

प्रात् तुम्पतेर्गवि ॥ ६. १. १७३ ॥

प्रायश्चित्तिवित्तयोः ॥ ६. १. १७४ ॥

परदशतपरस्सहस्रादयश्च ॥ ६. १. १७५ ॥

इति श्री सरस्वतीकण्ठाभरणनाम्नि व्याकरणे

षष्ठाध्यायस्य प्रथमः पादः

समाप्तः

१. A. प्राक्पतेः

अथ द्वितीयः पादः

अलुगुत्तरपदे ॥ ६. २. १ ॥
 पञ्चम्याः स्तोकास्तिकदूरार्थकृच्छ्रेभ्यः ॥ ६. २. २ ॥
 ब्राह्मणाच्छंसी ॥ ६. २. ३ ॥
 खिंती च एकाचोऽमः ॥ ६. २. ४ ॥
 ओजस्सहोमस्तमोऽञ्जसेभ्यस्तृतीयायाः ॥ ६. २. ५ ॥
 मनसः संज्ञायाम् ॥ ६. २. ६ ॥
 आज्ञायिनी ॥ ६. २. ७ ॥
 पुञ्जनुभ्यामनुज्ञान्धयोः ॥ ६. २. ८ ॥
 आत्मनः पूरणे ॥ ६. २. ९ ॥
 पराञ्च वैयाकरणाख्यायां चतुर्थ्याः ॥ ६. २. १० ॥
 सप्तम्यास्तत्पुरुषे कृति बहुलम् ॥ ६. २. ११ ॥
 हलदन्तात्संज्ञायाम् ॥ ६. २. १२ ॥
 प्राचां कारे हलादौ ॥ ६. २. १३ ॥
 मध्यमान्ताभ्यां गुरौ ॥ ६. २. १४ ॥
 अमूर्धमस्तकात्स्वाङ्गादकामे ॥ ६. २. १५ ॥
 अथो यद्योनिमतिषु ॥ ६. २. १६ ॥
 ह्रस्वावृद्धर्षाशरत्कालेभ्यो जे ॥ ६. २. १७ ॥
 वर्षक्षरशरवराप्सरःप्रभृतिभ्यो वा ॥ ६. २. १८ ॥
 वन्धे घञि ॥ ६. २. १९ ॥

१. A. खरी च. This is read as part
of the previous sūtra.

२. A. सहोमभ्योभ्यः

३. A. यिनि च

४. A. पराञ्च is read along with the
previous sūtra.

५. A. adds as a separate sūtra

ह्रदुभ्याम्

६. A. अबो यद्योमात्रिषु

- घतनकालेषु कालनाम्नः ॥ ६. २. २० ॥
 शयवासवासिष्वकालात् ॥ ६. २. २१ ॥
 नेत्रेवन्धिसिद्धशस्त्रेषु ॥ ६. २. २२ ॥
 षष्ठ्या आक्रोशे ॥ ६. २. २३ ॥
 पुत्रे वा ॥ ६. २. २४ ॥
 वाग्निकूपयज्ञयो युक्तिदण्डहरेषु ॥ ६. २. २५ ॥
 अदसः फल्गुजोः ॥ ६. २. २६ ॥
 देवानां प्रियः ॥ ६. २. २७ ॥
 शुनश्शेफपुच्छलाङ्गूलेषु संज्ञायाम् ॥ ६. २. २८ ॥
 दिवोदासदिवस्पतिवाचस्पतिवाल्तोष्पतयः ॥ ६. २. २९ ॥
 क्रतो विद्यायोनिसंवन्धिनस्तस्मिन् ॥ ६. २. ३० ॥
 स्वसृपत्योर्वा ॥ ६. २. ३१ ॥
 आनङ्गतो ह्यह्ने ॥ ६. २. ३२ ॥
 पुत्रे ॥ ६. २. ३३ ॥
 मातुः पितर्यरङ्ग च ॥ ६. २. ३४ ॥
 देवतानामवायूनां वेदे सहस्रतानाम् ॥ ६. २. ३५ ॥
 अग्नेः सोमवरुणयोरीत् ॥ ६. २. ३६ ॥
 इन्द्रक्षिमत्यविष्णौ ॥ ६. २. ३७ ॥
 दिवो द्यावा ॥ ६. २. ३८ ॥
 दिवैस्पृथिव्यां वा ॥ ६. २. ३९ ॥
 उपासोषसः ॥ ६. २. ४० ॥
 गुणस्त्र्यनूङ् पुर्वैत् स्त्रियामेकाधिकरणे ॥ ६. २. ४१ ॥
 वैलृत्तश्चरद्घकल्पद्वैदयकपूपाशर्षलुस्थ्यन्वयज्ज्ञानिषु ॥ ६. २. ४२ ॥

१. A. घतनवापेषु

६. A. This portion is read as a
separate sūtra.

२. A. नेत्रेवन्धि

३. A. वादिक्

७. A. वल्लश्च

४. A. पितृङ्गच्

८. A. शस्यन्

५. A. This is read along with
the previous sūtra.

यच्च तद्धिते ॥ ६. २. ४३ ॥

दे अग्रायी ॥ ६. २. ४४ ॥

न प्रधानपूरण्याम् ॥ ६. २. ४५ ॥

भक्तौ च कर्मसाधनायाम् ॥ ६. २. ४६ ॥

प्रियामनोश्चाकल्याणीसुभगादुर्मगास्त्रान्ताकान्तावामावामनासमासविवाच-

पलाबालातनयादुहितृषु ॥ ६. २. ४७ ॥

धृतद्धितकोपधासंज्ञापूरण्यः ॥ ६. २. ४८ ॥

तद्धितोऽण्वृद्धिहेतुररक्तविकारे ॥ ६. २. ४९ ॥

स्वाङ्गादीदमानिनि ॥ ६. २. ५० ॥

जातिरयच्च तद्धिते च ॥ ६. २. ५१ ॥

पुंवत्कर्मधारयजातीयदेशीयेषु ॥ ६. २. ५२ ॥

त्वतलोर्गुणः ॥ ६. २. ५३ ॥

सर्वनामानि वृत्तिमात्रे ॥ ६. २. ५४ ॥

कुकुट्यादयोऽण्डादिषु वा ॥ ६. २. ५५ ॥

घरुकल्पचेलदृष्टुवगोत्रमतहतेषु लुयो ह्रस्वः ॥ ६. २. ५६ ॥

वैकाचः ॥ ६. २. ५७ ॥

उगितः पुंवश्च ॥ ६. २. ५८ ॥

ऊङः ॥ ६. २. ५९ ॥

आन्महतः सामानाधिकरणजातीययोरुच्यर्थे ॥ ६. २. ६० ॥

वासकरविशिष्टेषु पुंवश्च ॥ ६. २. ६१ ॥

न पुंवन्निषेधे ॥ ६. २. ६२ ॥

इच्यनैचि दीर्घश्च ॥ ६. २. ६३ ॥

दशस्यैकस्य ॥ ६. २. ६४ ॥

१. A. This is read along with
the previous sūtra.

२. A adds च

३. A. न पुतद्धित

४. A. This portion is read as a
separate sūtra.

५. A adds as a separate sūtra

गुणवचना इत्येव

६. A. त्वतो लुलोः

७. A. नञि

८. A. दशस्ये

- अष्टनः संज्ञायाम् ॥ ६. २. ६५ ॥
 कपाले हविषि ॥ ६. २. ६६ ॥
 गंवि युक्ते ॥ ६. २. ६७ ॥
 द्वेष्ट्र संख्यायाम् प्राक्छतादबहुव्रीह्यशीत्योः ॥ ६. २. ६८ ॥
 चत्वारिंशदादौ वा ॥ ६. २. ६९ ॥
 त्रेख्यस्तद्वत् ॥ ६. २. ७० ॥
 हृदयस्य हृदयदण्डलेखलासेषु ॥ ६. २. ७१ ॥
 ष्यञ् शोकरोगशूलशल्यादिषु वा ॥ ६. २. ७२ ॥
 हस्तिनोऽपत्याणि ॥ ६. २. ७३ ॥
 पत्कापिहिमदतिष्ठन्सु ॥ ६. २. ७४ ॥
 संख्यादेर्दुनि ॥ ६. २. ७५ ॥
 ऋचश्शसि ॥ ६. २. ७६ ॥
 वा घोषनिष्कमिश्रशब्देषु ॥ ६. २. ७७ ॥
 नस्त्रासिकास्तसृष्टुद्रयोः ॥ ६. २. ७८ ॥
 र्भृत्यवर्णे ॥ ६. २. ७९ ॥
 शिरसः शीर्षे ॥ ६. २. ८० ॥
 शीर्षेऽचि तद्धिते ॥ ६. २. ८१ ॥
 उदकस्योदः संज्ञायाम् ॥ ६. २. ८२ ॥
 उत्तरपदस्य च ॥ ६. २. ८३ ॥
 पेषं वासवाहनेषु ॥ ६. २. ८४ ॥
 एकहलादौ भाण्डे वा ॥ ६. २. ८५ ॥
 मन्यौदनसकुचिन्दुर्वज्रभारहारवीवधगाहेषु ॥ ६. २. ८६ ॥
 इको ह्रस्वः ॥ ६. २. ८७ ॥

१. A. This is read along with the previous sūtra.

२. A. This portion is read as a separate sūtra.

३. ष्यञो गङ्गलो

४. A adds as a separate sūtra

पादः पादस्याजातिकोपहतेषु

५. A adds as a separate sūtra
यत्तदर्थंहीये

६. A omits this and the following three sūtras.

७. A. एकाशयन

८. A. वज्राहार

न संप्रसारणाव्ययङ्गीयुवस्थानिनामभ्रकुंसादीनाम् ॥ ६. २. ८८ ॥
 ऊथापोः संज्ञायां बहुलम् ॥ ६. २. ८९ ॥
 त्वे च ॥ ६. २. ९० ॥
 इष्टकेर्षीकामालानां चिततूलभारिषु ॥ ६. २. ९१ ॥
 खित्यनव्ययस्य ॥ ६. २. ९२ ॥
 इस्वाहर्द्धिपतां मुम् ॥ ६. २. ९३ ॥
 सत्यागतास्तृतां कारे ॥ ६. २. ९४ ॥
 लोकस्य पृणे ॥ ६. २. ९५ ॥
 इत्येनभ्याशस्य ॥ ६. २. ९६ ॥
 भ्राष्ट्रान्योरिन्ध्रे ॥ ६. २. ९७ ॥
 अगिलस्य गिले ॥ ६. २. ९८ ॥
 भद्रोष्णयोः करणे ॥ ६. २. ९९ ॥
 मध्यस्य दिने ॥ ६. २. १०० ॥
 इयेनतिलयोः पांते जे ॥ ६. २. १०१ ॥
 रात्रेः कृत्यखिति वा ॥ ६. २. १०२ ॥
 धेनोर्भक्ष्यायाम् ॥ ६. २. १०३ ॥
 सूतोग्रराजभोजमेनकुलशैलादिभ्यो दुहितुः पुत्रद् ॥ ६. २. १०४ ॥
 मांसस्य पचिघञ्ज्युटोर्लोपः ॥ ६. २. १०५ ॥
 समस्ततद्वितयोः ॥ ६. २. १०६ ॥
 तुमश्च काममनसोर्नित्यम् ॥ ६. २. १०७ ॥
 कृत्येऽवश्यमः ॥ ६. २. १०८ ॥
 नञो नः ॥ ६. २. १०९ ॥
 तिङ्यवक्षेपे ॥ ६. २. ११० ॥
 तस्माद्युडाचि ॥ ६. २. १११ ॥
 नभ्राण्पानपात्रवेदोनासत्यनमुचिनकुलनखनपुंसकनक्षत्रनक्रनाकनज्ञनागनभागना -
 राचनाचिकेतनापितनमेरुनानन्दनान्तर्रीयकादिषु प्रकृत्या ॥ ६. २. ११२ ॥

१. A. त्राष्ट and this portion is read as a separate sūtra.
 २. A. पात्रेतेष्वेचिञ्
 ३. A. कृत्यखीति वा
 ४. A. सूत्रे

- एकादशह्रौ संख्यायाम् ॥ ६. २. ११३ ॥
 नगोऽप्राणिनि वा ॥ ६. २. ११४ ॥
 सहस्य सो बहुव्रीहौ वा ॥ ६. २. ११५ ॥
 संज्ञायाम् ॥ ६. २. ११६ ॥
 अनुपाख्याधिकयोः ॥ ६. २. ११७ ॥
 अव्याधीभावे चाकाले ॥ ६. २. ११८ ॥
 ग्रन्थान्ते च ॥ ६. २. ११९ ॥
 नाशिष्यगोवत्सहले ॥ ६. २. १२० ॥
 समानस्य पक्षज्योतिर्जनपदरात्रिनामिबन्धुगन्धपिण्डपत्यादिषु ॥ ६. २. १२१ ॥
 वरणे ब्रह्मचारिणि ॥ ६. २. १२२ ॥
 तीर्थे ये ॥ ६. २. १२३ ॥
 उदरे वा ॥ ६. २. १२४ ॥
 नामगोनरूपस्थानवर्णवयोजनधर्मजातीयेषु च ॥ ६. २. १२५ ॥
 दृग्दशदक्षेषु ॥ ६. २. १२६ ॥
 वतौ चेदङ्किमोरीश्वकी ॥ ६. २. १२७ ॥
 आ सर्वनाम्नः ॥ ६. २. १२८ ॥
 विष्वदेवयोश्च टेरैद्रव्यञ्चतौ वा ॥ ६. २. १२९ ॥
 समः समिः ॥ ६. २. १३० ॥
 सहस्य सप्तिः ॥ ६. २. १३१ ॥
 तिरसस्तिर्यति ॥ ६. २. १३२ ॥
 झेन्तरनवर्णान्तोपसर्गभ्योऽप ईत् ॥ ६. २. १३३ ॥
 ऊदनोर्देशे ॥ ६. २. १३४ ॥
 आत्समो देवयजने ॥ ६. २. १३५ ॥
 छकारकयोरन्यस्य दुक् ॥ ६. २. १३६ ॥

१. A. This is read along with the
previous sūtra.

४. A. टेरदिरञ्चि वा
५. A. झन्तरौ

२. A. दिदिश

३. A. This portion is read as a
separate sūtra.

अषष्ठीतृतीयास्त्याशीराशास्त्यास्थितोत्सुकोऽतिरागेषु ॥ ६. २. १३७ ॥
 अर्थे वा ॥ ६. २. १३८ ॥
 कोः कत् तत्पुरुषेऽचि ॥ ६. २. १३९ ॥
 त्रिरथवद्देशु ॥ ६. २. १४० ॥
 तृणे जातौ ॥ ६. २. १४१ ॥
 कापथ्यक्षयोः ॥ ६. २. १४२ ॥
 ईषदर्थे ॥ ६. २. १४३ ॥
 पुरुषे वा ॥ ६. २. १४४ ॥
 कवं चोष्णे ॥ ६. २. १४५ ॥
 दिक्चलब्दात्तीरस्य तारः ॥ ६. २. १४६ ॥
 पृषद् उदरोद्धानयोर्लोपः ॥ ६. २. १४७ ॥
 अवाप्योत्तंसनद्धादिध्वादेर्वा ॥ ६. २. १४८ ॥
 जीवनस्य मृते वादेः ॥ ६. २. १४९ ॥
 वारेर्षो वाहके लश्चोत्तरपदादेः ॥ ६. २. १५० ॥
 आङो ध्यष्टुः ॥ ६. २. १५१ ॥
 शेते मदिषः ॥ ६. २. १५२ ॥
 पिशाचदमशाने पिशिताशशवशयनयोः ॥ ६. २. १५३ ॥
 वागवादस्येऽभि बाङ्गलः ॥ ६. २. १५४ ॥
 ब्रुवन्तोऽस्यां सीदन्ति ब्रुसी ॥ ६. २. १५५ ॥
 ऊर्ध्वं खमस्योदुखलमुदुखलं वा ॥ ६. २. १५६ ॥
 दिव्योक एषां दिवौकसः ॥ ६. २. १५७ ॥
 कपित्थदधित्थमहित्थाश्वत्थादयश्च ॥ ६. २. १५८ ॥
 सेख्याविसायादेरहस्याहन् ऊौ वा ॥ ६. २. १५९ ॥
 सायंलोहतयोः ॥ ६. २. १६० ॥
 सप्तम्यां वासा च ॥ ६. २. १६१ ॥

१. A. वृषत

२. A adds two separate sūtras:

दुरोदाशनाशदहथेषूच ॥

पषादेशसुमक्षां रोति मयूरः ॥

३. C omits this and the follow-
 ing eleven sūtras.

विश्वस्य वसुराटोर्दीर्घः ॥ ६. २. १६२ ॥

नरे संज्ञायाम् ॥ ६. २. १६३ ॥

ऋषौ मित्रे ॥ ६. २. १६४ ॥

कोटरमिधकसिध्नकपुरगशारिकाणां वने ॥ ६. २. १६५ ॥

अञ्जनभञ्जनकिंशुककिलुकसालवलोहितकुक्कुटखड्गनलपिङ्गलानां गिरौ ॥

६. २. १६६ ॥

मतौ बह्वचोनजिरखदिरखपुरखविरखलिनमलयकारण्डवचक्रवःकादीनां शावंश-

शुचिकुशधूमाहिकविहनुमन्यादीनां च ॥ ६. २. १६७ ॥

बलच्यनुत्साहभ्रातृपितृणाम् ॥ ६. २. १६८ ॥

चित्तेः कपि ॥ ६. २. १६९ ॥

ढलोपे पूर्वस्याणः ॥ ६. २. १७० ॥

संहिबहोरोदवर्णस्य ॥ ६. २. १७१ ॥

कर्णेच्छिहस्याविष्टाष्टपञ्चमिन्नछिन्नच्छिद्रस्रुवस्तिकस्य ॥ ६. २. १७२ ॥

नेहिवृतिवृषिव्यधिरुचिसहितनिषु कौ ॥ ६. २. १७३ ॥

उपसर्गस्य घञि बहुलम् ॥ ६. २. १७४ ॥

इकः काशे ॥ ६. २. १७५ ॥

दस्ति ॥ ६. २. १७६ ॥

अपीलुदावादेर्वहे ॥ ६. २. १७७ ॥

अन्येषामपि दृश्यते ॥ ६. २. १७८ ॥

चौ ॥ ६. २. १७९ ॥

संप्रसारणस्य ॥ ६. २. १८० ॥

इति श्रीसरस्वतीकण्ठाभरणनाम्नि व्याकरणे

षष्ठस्याध्यायस्य द्वितीयः पादः

समाप्तः

१. A omits छिन्न

२. A. This is read along with
the previous sūtra.

अथ तृतीयः पादः

प्रकृतेः ॥ ६. ३. १ ॥

हलादेरन्त्यस्य ॥ ६. ३. २ ॥

नाभ्यतिसुचतलोः ॥ ६. ३. ३ ॥

न उपधायाः ॥ ६. ३. ४ ॥

शिसुद्यशीसंबुध्योः ॥ ६. ३. ५ ॥

सहोतुमि ॥ ६. ३. ६ ॥

अप्तुखस्तुनप्तुनेष्टुक्षत्तुहोतुपोतुप्रशास्तुप्रस्तोस्तुमेष्टुद्रातुप्रतिहर्तुप्रतिप्रस्थातुणाम् ॥

६. ३. ७ ॥

अत्वसन्तस्याधातोः सौ ॥ ६. ३. ८ ॥

इन्हन्पूर्वार्यम्णां सौ च ॥ ६. ३. ९ ॥

अज्जनोः सनि झलि ॥ ६. ३. १० ॥

इङो गमः ॥ ६. ३. ११ ॥

तनोर्वा ॥ ६. ३. १२ ॥

क्रमः क्तिव ॥ ६. ३. १३ ॥

अहक्षमस्तिङ्यपितिकिति वौ च ॥ ६. ३. १४ ॥

अमि च ङङ्गोः शृठौ ॥ ६. ३. १५ ॥

स्त्रिव्यविमविज्वरित्वरामुपधायाश्च ॥ ६. ३. १६ ॥

राह्लोपः ॥ ६. ३. १७ ॥

प्राग्युवोरयुग्बुगसिद्धं समानाश्रये ॥ ६. ३. १८ ॥

इनाश्च ॥ ६. ३. १९ ॥

हलोऽनिदितः किङ्कृत्युपधायाः ॥ ६. ३. २० ॥

१. A. शौ च

३. A. समानाश्रये

२. A. This portion is written as
a separate sūtra.

४. A. This portion is written as
a separate sūtra.

शित्वापिति ॥ ६. ३. २१ ॥
 अन्धिग्रन्थिष्वङ्गीर्णानां लिटि ॥ ६. ३. २२ ॥
 दम्भेहिस सनि च ॥ ६. ३. २३ ॥
 दंशिषञ्जिष्वङ्गां शपि ॥ ६. ३. २४ ॥
 रैञ्जेष्णुन् ॥ ६. ३. २५ ॥
 घितुण् ॥ ६. ३. २६ ॥
 ल्युडसुञ्जविष्ट च ॥ ६. ३. २७ ॥
 णौ मृगरमणे ॥ ६. ३. २८ ॥
 घञि भावकरणयोः ॥ ६. ३. २९ ॥
 स्पदो जवे ॥ ६. ३. ३० ॥
 अवोदैघोऽङ्गाप्रश्नद्विमश्चयाः ॥ ६. ३. ३१ ॥
 लङ्गिकम्योरुपतापशरीरविकारयोः ॥ ६. ३. ३२ ॥
 वनतितनोत्याद्यनिटां ल्यपि अमः ॥ ६. ३. ३३ ॥
 मो वा ॥ ६. ३. ३४ ॥
 झलि तिङ्थपिति ॥ ६. ३. ३५ ॥
 किङ्कति ॥ ६. ३. ३६ ॥
 जनसनखनामात् ॥ ६. ३. ३७ ॥
 सनि ॥ ६. ३. ३८ ॥
 ये वा ॥ ६. ३. ३९ ॥
 तनोतेर्यकि ॥ ६. ३. ४० ॥
 सनः क्विचि लोपश्च ॥ ६. ३. ४१ ॥
 गमेर्लिङ्घात्मनेपदे ॥ ६. ३. ४२ ॥
 सिचि च ॥ ६. ३. ४३ ॥
 हनो नित्यम् ॥ ६. ३. ४४ ॥
 यमः सूचने ॥ ६. ३. ४५ ॥

१. A. This sūtra is read along with the previous one.]

३. A. डोद्यम

४. A. वा

२. C omits this and the following three sūtras and the commentary thereon.

बोद्धाहे ॥ ६. ३. ४६ ॥
 गमयमतनर्मनादीनां कौ ॥ ६. ३. ४७ ॥
 गमेरु च ॥ ६. ३. ४८ ॥
 नाञ्जः पूजायाम् ॥ ६. ३. ४९ ॥
 क्तिचि दीर्घश्च ॥ ६. ३. ५० ॥
 क्तिव स्कन्दस्यन्दोः ॥ ६. ३. ५१ ॥
 सेटि ॥ ६. ३. ५२ ॥
 यैफान्तवाञ्जिलुञ्जीनां वा ॥ ६. ३. ५३ ॥
 ज्ञान्तनशामनिटि ॥ ६. ३. ५४ ॥
 भञ्जोश्चिणि ॥ ६. ३. ५५ ॥
 कावाशास इदुपधायाः ॥ ६. ३. ५६ ॥
 शासः किङ्कति ॥ ६. ३. ५७ ॥
 तिङ्कि हल्यपिति ॥ ६. ३. ५८ ॥
 शाहौ ॥ ६. ३. ५९ ॥
 हनो जः ॥ ६. ३. ६० ॥
 आर्धधातुके ॥ ६. ३. ६१ ॥
 अकिङ्कति अरुजोर्मर्ज वा ॥ ६. ३. ६२ ॥
 लोपोऽतः ॥ ६. ३. ६३ ॥
 येकि ॥ ६. ३. ६४ ॥
 येस्य हलः ॥ ६. ३. ६५ ॥
 कैयस्य वा ॥ ६. ३. ६६ ॥
 णेरनिटि ॥ ६. ३. ६७ ॥
 निष्ठायां सेटि ॥ ६. ३. ६८ ॥

१. A omits नम

२. A. This sūtra is read along
with the previous.

३. A adds as a separate sūtra
अमः

४. A. मर्जौ and adds the next
sūtra.

५. A omits this sūtra.

६. A omits यस्य

७. A. This sūtra is read along
with the previous one.

अयमान्ताल्वार्येतुषु ॥ ६. ३. ६९ ॥

ल्यपि लघुपूर्वात् ॥ ६. ३. ७० ॥

आपो वा ॥ ६. ३. ७१ ॥

क्षेः क्षी ॥ ६. ३. ७२ ॥

उपदेशेऽज्जनग्रहंशस्यसिन्धुसीयुत्तासीनां भावकर्मकर्तृषु चिण्वदिङ्गा ॥

६. ३. ७३ ॥

दीङो लिटि युक् ॥ ६. ३. ७४ ॥

लोपोऽचि भिङ्गति चातः ॥ ६. ३. ७५ ॥

ईद्येति ॥ ६. ३. ७६ ॥

मास्यासागापिवहाग्दाधां हलि ॥ ६. ३. ७७ ॥

लिङ्येत् ॥ ६. ३. ७८ ॥

मा संयोगादेरस्थः ॥ ६. ३. ७९ ॥

न ल्यपि ॥ ६. ३. ८० ॥

मेङ् इद्वा ॥ ६. ३. ८१ ॥

लुङ्लङ्लङ्क्ष्वडमाङ्गयोगे ॥ ६. ३. ८२ ॥

अचिदनुयातुभ्रुवां खोरियुवौ ॥ ६. ३. ८३ ॥

अभ्यासस्यासवर्णे ॥ ६. ३. ८४ ॥

स्त्रियाः ॥ ६. ३. ८५ ॥

वांशसोः ॥ ६. ३. ८६ ॥

इणो यण् ॥ ६. ३. ८७ ॥

परसंयोगादेरनेकाच्चः ॥ ६. ३. ८८ ॥

ओश्च गतिकारकादेः सुप्यसुधियः ॥ ६. ३. ८९ ॥

वर्षाद्वक्त्रपुनः कारेभ्यो भुवः ॥ ६. ३. ९० ॥

हुङ्नुवोरलिटि ॥ ६. ३. ९१ ॥

भुवोवुङ्गुङलिटोः ॥ ६. ३. ९२ ॥

१. A. आपो वाक्षी and omits the next sūtra.

२. A. ग्रहदग्म्यः

३. O omits this sūtra and the commentary thereon.

४. A omits गा

५. A. वर्षाद्वक्त्रपुनः and the rest is regarded as a separate sūtra.

ऊर्द्धोऽचः ॥ ६. ३. ९३ ॥
 दुषो णौ ॥ ६. ३. ९४ ॥
 वा चित्ते ॥ ६. ३. ९५ ॥
 गमजनखनर्घसां लो लोपोऽपिति ॥ ६. ३. ९६ ॥
 किति च हनः ॥ ६. ३. ९७ ॥
 हुञ्जलभ्योऽनितो हर्धिः ॥ ६. ३. ९८ ॥
 अतो लुक् ॥ ६. ३. ९९ ॥
 उतोऽसंयोगपूर्वाद्धातोः ॥ ६. ३. १०० ॥
 वा चास्य ऋवोर्लोपः ॥ ६. ३. १०१ ॥
 नित्यं करोतेर्यं च ॥ ६. ३. १०२ ॥
 अत उत्तत्रापिति ॥ ६. ३. १०३ ॥
 श्रमसोर्लोपः ॥ ६. ३. १०४ ॥
 श्राभ्यस्त्योरातः ॥ ६. ३. १०५ ॥
 ई हलि तिङ्ग्यादाधः ॥ ६. ३. १०६ ॥
 इद्दरिद्रः ॥ ६. ३. १०७ ॥
 भियो वा ॥ ६. ३. १०८ ॥
 हाकः ॥ ६. ३. १०९ ॥
 हौ वा ॥ ६. ३. ११० ॥
 लोपो यि ॥ ६. ३. १११ ॥
 दरिद्रः किति ॥ ६. ३. ११२ ॥
 अच्छयुवौ ॥ ६. ३. ११३ ॥
 लङि वा ॥ ६. ३. ११४ ॥
 असिदाधां हावे दक्षिश्च ॥ ६. ३. ११५ ॥
 लिट्यनादेशादेरेकहलमध्येऽतः ॥ ६. ३. ११६ ॥
 थलि च सेटि ॥ ६. ३. ११७ ॥
 तृफलमजत्रपः ॥ ६. ३. ११८ ॥
 राधो हिंसायाम् ॥ ६. ३. ११९ ॥

१. A. खर्षा

३. A. व्यनादेरेत

२. A. ऋवोर्लोपः

वाजृभ्रमुवसाम् ॥ ६. ३. १२० ॥

फणस्यमखनराजभ्राजभ्रांशभ्लाशाम् ॥ ६. ३. १२१ ॥

दमश्रैथग्रथाम् ॥ ६. ३. १२२ ॥

मनिपचिमचां नास्मि ॥ ६. ३. १२३ ॥

नशोऽड्डि ॥ ६. ३. १२४ ॥

नशसददवादिगुणानाम् ॥ ६. ३. १२५ ॥

अर्वणखसावनजः ॥ ६. ३. १२६ ॥

मघोनः सौ च वा ॥ ६. ३. १२७ ॥

यचि खादावशि सुटि ॥ ६. ३. १२८ ॥

पादः पत् ॥ ६. ३. १२९ ॥

मतौ च वसौः संप्रसारणम् ॥ ६. ३. १३० ॥

श्वयुवमघोनामतद्धिते ॥ ६. ३. १३१ ॥

अल्लोपोऽनः ॥ ६. ३. १३२ ॥

पपूर्वहन्धृतराक्षामणि ॥ ६. ३. १३३ ॥

डिदयोर्वा ॥ ६. ३. १३४ ॥

नसंयोगाद्वमः ॥ ६. ३. १३५ ॥

अञ्जेरनः ॥ ६. ३. १३६ ॥

उद् ईत् ॥ ६. ३. १३७ ॥

आतोऽनापः ॥ ६. ३. १३८ ॥

विशतेर्द्धिते ॥ ६. ३. १३९ ॥

टेरन्यत्रापि ॥ ६. ३. १४० ॥

नस्तद्धिते ॥ ६. ३. १४१ ॥

कलापिकुचुभितैतिलिजाजलिलाङ्गलिशिखण्डिसम्रह्यचारिपीठसर्पिसूकरसख -

सुपर्वणां च ॥ ६. ३. १४२ ॥

अश्मनो विकारे ॥ ६. ३. १४३ ॥

चर्मणः कोशे ॥ ६. ३. १४४ ॥

शुनोऽवयवसंकोचयोः ॥ ६. ३. १४५ ॥

अव्ययस्य चानाराच्छब्धतोऽसिति ॥ ६. ३. १४६ ॥

१. A omits भ्राश

२. A. भय

३. A. This portion is read as a separate sūtra.

अह्नःखे ॥ ६. ३. १४७ ॥

अनव्ययसंख्यैकदेशसर्वेभ्यष्टे ॥ ६. ३. १४८ ॥

समाहारे ॥ ६. ३. १४९ ॥

एकान्तं ॥ ६. ३. १५० ॥

अन्तिकस्य तमेतादेः ॥ ६. ३. १५१ ॥

कावेर्बहुलम् ॥ ६. ३. १५२ ॥

ओरोदस्वयंभुवः ॥ ६. ३. १५३ ॥

अकद्रुपाण्डोर्ले लोपः ॥ ६. ३. १५४ ॥

यस्यायुसि ॥ ६. ३. १५५ ॥

ज्याः ॥ ६. ३. १५६ ॥

मत्स्यस्य यः ॥ ६. ३. १५७ ॥

हलस्तद्धितस्य ॥ ६. ३. १५८ ॥

सूर्यांगस्ययोच्छे च ॥ ६. ३. १५९ ॥

तिष्यपुष्ययोर्नक्षत्रेऽणि ॥ ६. ३. १६० ॥

आपत्यस्य तद्धितेऽनाति ॥ ६. ३. १६१ ॥

क्यच्चोः ॥ ६. ३. १६२ ॥

विल्वकीयादीनामियस्य ॥ ६. ३. १६३ ॥

देरिमेष्टेयस्सु ॥ ६. ३. १६४ ॥

स्थूलदूरयुवक्षिप्रक्षुद्राणां यणादेवोर्गुणश्च ॥ ६. ३. १६५ ॥

बहोरेभू चास्य ॥ ६. ३. १६६ ॥

इष्टे युक् च ॥ ६. ३. १६७ ॥

ज्यादादीयसः ॥ ६. ३. १६८ ॥

मिथस्त्रिस्त्रिस्तुर्यस्तुल्यतुल्यप्रदीर्घस्त्वृद्धवृद्धादरकाणां प्रत्यस्त्वर्गवर्धवृद्धाद्य-

ह्रस्ववृद्धाः ॥ ६. ३. १६९ ॥

र ऋतःपृथुस्तुदुर्लभादृष्टदपरिवृद्धानाम् ॥ ६. ३. १७० ॥

नैकाचः ॥ ६. ३. १७१ ॥

१. A. This is read along with the previous sūtra.

२. A omits च

३. C. This and the following thirteen sūtras with the commentary thereon is omitted.

अके राजन्यमनुष्ययूनाम् ॥ ६. ३. १७२ ॥

आत्माध्वनोः स्त्रे ॥ ६. ३. १७३ ॥

अभावकर्मणोरनो ये ॥ ६. ३. १७४ ॥

अणि ॥ ६. ३. १७५ ॥

मांढ्रर्मण एवापत्ये ॥ ६. ३. १७६ ॥

हितनाम्नो वा ॥ ६. ३. १७७ ॥

ब्रह्मणो जातौ ॥ ६. ३. १७८ ॥

उक्षणः ॥ ६. ३. १७९ ॥

संयोगादिनः ॥ ६. ३. १८० ॥

गाथिविदुधिकेशिगणिपणिनाम् ॥ ६. ३. १८१ ॥

अनपत्ये ॥ ६. ३. १८२ ॥

दाण्डिनाथनहास्तिनार्यनजैह्याशिनेयवाशिनाथनिभ्रौ णहत्यधैवत्यसारवैश्वाक-

हिरण्ययानि ॥ ६. ३. १८३ ॥

इति श्रीसरस्वतीकण्ठाभरणनाम्नि व्याकरणे

षष्ठस्याध्यायस्य तृतीयः पादः

समाप्तः

१. A. This sūtra is read along with the previous.

२. A adds आयर्वणिक्

अथ चतुर्थः पादः

युवोरनाकावसः ॥ ६. ४. १ ॥
 आयनेयीनीथियः फढखछ्छां तद्धितादीनाम् ॥ ६. ४. २ ॥
 ठस्येकः ॥ ६. ४. ३ ॥
 इससुगदोभ्यः कः ॥ ६. ४. ४ ॥
 तोऽनकस्माच्छ्वतः ॥ ६. ४. ५ ॥
 भाविनि गत्युपपदसमासे क्तवो ल्यप् ॥ ६. ४. ६ ॥
 ऋत इज्जातोः ॥ ६. ४. ७ ॥
 उपधायाश्च ॥ ६. ४. ८ ॥
 उदोष्ठ्यपूर्वस्य ॥ ६. ४. ९ ॥
 इदितो नुम् धातोः ॥ ६. ४. १० ॥
 मुचलुपलिपविदसिचक्रुतखिदपिधतुपदफगुफोभशुभां शे ॥ ६. ४. ११ ॥
 नशो झलि ॥ ६. ४. १२ ॥
 मस्जोऽन्यात्पूर्वः ॥ ६. ४. १३ ॥
 रधिजभोरचि ॥ ६. ४. १४ ॥
 रधेरिति लिट्येव ॥ ६. ४. १५ ॥
 रमेरशब्दितोः ॥ ६. ४. १६ ॥
 लभेश्च ॥ ६. ४. १७ ॥
 आङो यि ॥ ६. ४. १८ ॥
 उपात्प्रशंसायाम् ॥ ६. ४. १९ ॥
 उपसर्गात्त्रिष्यञोः ॥ ६. ४. २० ॥
 न सुदुर्भ्यां केवलाभ्याम् ॥ ६. ४. २१ ॥
 चिण्णमुलोऽनुपसर्गस्य वा ॥ ६. ४. २२ ॥
 सुव्यधातोऽङ्गितः पुंसि ॥ ६. ४. २३ ॥
 अञ्जोः ॥ ६. ४. २४ ॥

१. A. विश

युजेरसमासे ॥ ६. ४. २५ ॥
 शावयमः ॥ ६. ४. २६ ॥
 बह्वर्जिबह्वर्जि ॥ ६. ४. २७ ॥
 नपुंसकस्येकोऽचि सुपि ॥ ६. ४. २८ ॥
 गुणघादौ पुंवद्वा ॥ ६. ४. २९ ॥
 अस्थिदधिसकथ्यक्षणां तदन्तानां चानङ् ॥ ६. ४. ३० ॥
 नाभ्यस्ताच्छतुः ॥ ६. ४. ३१ ॥
 शौ वा ॥ ६. ४. ३२ ॥
 आच्छीङ्गथोः ॥ ६. ४. ३३ ॥
 शण्ड्यनोर्नित्यम् ॥ ६. ४. ३४ ॥
 सावनडुहः ॥ ६. ४. ३५ ॥
 दिव औत् ॥ ६. ४. ३६ ॥
 पथिमथ्यभुक्षामात् ॥ ६. ४. ३७ ॥
 शि सुट्येः ॥ ६. ४. ३८ ॥
 थोऽन्यैः ॥ ६. ४. ३९ ॥
 इनोऽचि लोपः ॥ ६. ४. ४० ॥
 पुंसोऽसुङ् ॥ ६. ४. ४१ ॥
 ओत औत् ॥ ६. ४. ४२ ॥
 सख्युरितो शावैत् ॥ ६. ४. ४३ ॥
 ऋदुशानस्पुरुदंसोऽनेहसां चानङ् सौ ॥ ६. ४. ४४ ॥
 न संबुद्धौ ॥ ६. ४. ४५ ॥
 अञ्च वौशनसः ॥ ६. ४. ४६ ॥
 कुशस्तुनस्तृच् ॥ ६. ४. ४७ ॥
 ठाढाजादौ वा स्त्रियाम् ॥ ६. ४. ४८ ॥
 आमनडुहो वा ॥ ६. ४. ४९ ॥
 चतुरश्च ॥ ६. ४. ५० ॥
 शि सुटि ॥ ६. ४. ५१ ॥

१. A. This sūtra is read along with the previous.

२. This and the following thirteen sūtras with the commentary thereon are missing in C.

असंबुद्धौ ॥ ६. ४. ५२ ॥
 अष्टनो वा सुष्यात् ॥ ६. ४. ५३ ॥
 रायो हलि ॥ ६. ४. ५४ ॥
 शुष्मदस्सदोरनादेशो ॥ ६. ४. ५५ ॥
 औशसम्सु ॥ ६. ४. ५६ ॥
 योऽचि ॥ ६. ४. ५७ ॥
 शेषे' लोपः ॥ ६. ४. ५८ ॥
 मान्तस्यं युचावौ द्विवचने ॥ ६. ४. ५९ ॥
 यूयचयौ जसि ॥ ६. ४. ६० ॥
 त्वाहौ सौ ॥ ६. ४. ६१ ॥
 तुभ्यमहौ डयि ॥ ६. ४. ६२ ॥
 तवममौ डसि ॥ ६. ४. ६३ ॥
 त्वमावेकस्मिन् ॥ ६. ४. ६४ ॥
 प्रत्ययोत्तरपदयोश्च ॥ ६. ४. ६५ ॥
 त्रिचतुरोः स्त्रियां तिसृचतसृ ॥ ६. ४. ६६ ॥
 तिसृका संज्ञायाम् ॥ ६. ४. ६७ ॥
 ऋतोरोऽचि ॥ ६. ४. ६८ ॥
 जराया जरस् वा ॥ ६. ४. ६९ ॥
 स्यदादीनां तसादिषु चाद्वेः ॥ ६. ४. ७० ॥
 किमः कः ॥ ६. ४. ७१ ॥
 तस्य सः सौ ॥ ६. ४. ७२ ॥
 अदसो दः ॥ ६. ४. ७३ ॥
 औ सुलोपश्च ॥ ६. ४. ७४ ॥
 अकचि वानौत्वे सादुश्च ॥ ६. ४. ७५ ॥
 इदमः स्त्रीपुंसयोरियमयमौ ॥ ६. ४. ७६ ॥
 दो मः ॥ ६. ४. ७७ ॥

१. A. This sūtra is read along with the previous one.

२. A. This portion is written as a separate sūtra,

३. C. This sūtra and the commentary thereon is missing.

४. A. तदादिषु.

हृदयनकोऽश्व ॥ ६. ४. ७८ ॥

टौ सौरनः ॥ ६. ४. ७९ ॥

एतस्य चान्वादेशे द्वितीयायां चैनः ॥ ६. ४. ८० ॥

तृतीयादावश्व ॥ ६. ४. ८१ ॥

पादनिशामासहृदययूषदोषां पञ्चिमासहृदययूषदोषन् शसादौ वा ॥ ६. ४. ८२ ॥

आर्धघातुके ॥ ६. ४. ८३ ॥

अस्तेभ्यः ॥ ६. ४. ८४ ॥

सुवो वचिः ॥ ६. ४. ८५ ॥

चक्षिङः ख्याजवर्जने ॥ ६. ४. ८६ ॥

वा लिटि ॥ ६. ४. ८७ ॥

नोससनेषु ॥ ६. ४. ८८ ॥

अजेर्व्यघ्रैपूष्यप्सु ॥ ६. ४. ८९ ॥

तृयोर्वा ॥ ६. ४. ९० ॥

ह्यसिकित्यदो जग्धिः ॥ ६. ४. ९१ ॥

लुङ्सनचघ्नप्सुघर्षु ॥ ६. ४. ९२ ॥

लिटि वा ॥ ६. ४. ९३ ॥

वेओ वयिः ॥ ६. ४. ९४ ॥

हनो वध लिङि ॥ ६. ४. ९५ ॥

लुङि च ॥ ६. ४. ९६ ॥

आत्मनेपदे वा ॥ ६. ४. ९७ ॥

इणिकोर्गा ॥ ६. ४. ९८ ॥

णौ गमिरबोधे ॥ ६. ४. ९९ ॥

सनि ॥ ६. ४. १०० ॥

इङिश्च ॥ ६. ४. १०१ ॥

गाङ् लिटि ॥ ६. ४. १०२ ॥

लुङ्लङोर्वा ॥ ६. ४. १०३ ॥

१. A. This portion is regarded
as a separate sūtra.

२. A. वयप्सु

३. A. This is read along with the
previous sūtra.

४. A. वस्तु

५. A. This and the next sūtra
are written together.

णौ संश्रब्धोः ॥ ६. ४. १०४ ॥

बलादेरिद् ॥ ६. ४. १०५ ॥

ग्रहेरस्यालिङि दीर्घः ॥ ६. ४. १०६ ॥

वृद्धथो वा ॥ ६. ४. १०७ ॥

न लिङि ॥ ६. ४. १०८ ॥

सिचि परस्मैपदे ॥ ६. ४. १०९ ॥

इद् सनो वा ॥ ६. ४. ११० ॥

लिङ्सिचोरात्मनेपदेषु ॥ ६. ४. १११ ॥

ऋतः संयोगादेरसुटः ॥ ६. ४. ११२ ॥

स्वरतिसूतिसूयतिधूजुदिङ्गथः ॥ ६. ४. ११३ ॥

रंधनशतृपहपदुहमुहस्तुहकिहिभ्यः ॥ ६. ४. ११४ ॥

निरः कुषः ॥ ६. ४. ११५ ॥

निष्ठायाः ॥ ६. ४. ११६ ॥

पृङ्क्लिशिभ्यां क्त्वञ्च ॥ ६. ४. ११७ ॥

श्रुधिवसिभ्यामिद् ॥ ६. ४. ११८ ॥

अञ्जलेः पूजायाम् ॥ ६. ४. ११९ ॥

लुभो विमोहने ॥ ६. ४. १२० ॥

लुषः क्त्वः ॥ ६. ४. १२१ ॥

ब्रश्चेरसंप्रसारणं च ॥ ६. ४. १२२ ॥

उदितो वा ॥ ६. ४. १२३ ॥

तादेस्सहलुभेषुरुषरिषिभ्यः ॥ ६. ४. १२४ ॥

इवन्तधैभ्ररुजदम्भुस्वृत्रियूणुंभरक्षपिसनितनिपतिदरिद्राभ्यः सनः ॥

६. ४. १२५ ॥

सादेरसिचः कृतचूतवृतछूदृत्तुदः ॥ ६. ४. १२६ ॥

अनिङ्गमेरिद् ॥ ६. ४. १२७ ॥

नात्मनेपदेषु ॥ ६. ४. १२८ ॥

वृतिवृधिभ्रश्रुधिस्यन्दिभ्योऽन्यत्र ॥ ६. ४. १२९ ॥

१. A. रथण

२. A. तुपद्रुह

३. A. इणिष्ठायाः

४. A. This is written as a separate sūtra.

तासश्च रूपः ॥ ६. ४. १३० ॥

स्त्रोरात्मनेपदे ॥ ६. ४. १३१ ॥

कर्मः ॥ ६. ४. १३२ ॥

तद्विषयास्तुः ॥ ६. ४. १३३ ॥

तत्रैवशुणादेः कृतः ॥ ६. ४. १३४ ॥

केरग्रहसिहकुचपठवदभरणवीचीदिभ्यः ॥ ६. ४. १३५ ॥

अच पकाचोऽनूढच्छिवश्रीडीङ्गीङ्गुक्कुतुनुक्षुष्णवृङ्गवृञः ॥ ६. ४. १३६ ॥

शके लृटितः ॥ ६. ४. १३७ ॥

विदेरलुक् ॥ ६. ४. १३८ ॥

श्रिषिपुषिसिधिसुधिसिदिमद्यना ॥ ६. ४. १३९ ॥

हन्घस्वसप्रच्छः ॥ ६. ४. १४० ॥

परिमुसिविवाञ्चः ॥ ६. ४. १४१ ॥

भ्रस्मस्मुखं संरभं विस्त्वययुनिभाजः ॥ ६. ४. १४२ ॥

अच्छिखिवहंतुस्कंपनुमिक्षुशाद् ॥ ६. ४. १४३ ॥

साराबंरक्षुयुकुशुव्याजः ॥ ६. ४. १४४ ॥

आखलिलुच्छ्रितिसुतवशात् ॥ ६. ४. १४५ ॥

यरलाजः ॥ ६. ४. १४६ ॥

यरनगात्मः ॥ ६. ४. १४७ ॥

लिविस्मदिस्पृदन्दरक्षुरेः शः ॥ ६. ४. १४८ ॥

वितुदुत्विद्विशिशुक्रपेः षः ॥ ६. ४. १४९ ॥

दिनमिवदरुदुलिरिखोर्हः ॥ ६. ४. १५० ॥

श्रयुगूर्णभ्यः कितः ॥ ६. ४. १५१ ॥

ग्रहियुद्भिभ्यां च सनः ॥ ६. ४. १५२ ॥

स्वार्थे ॥ ६. ४. १५३ ॥

श्विडीङ्गीदिभ्यो निष्ठायाम् ॥ ६. ४. १५४ ॥

१. A. This is read along with
the previous sūtra.

२. A. This is read along with
the previous sūtra.

३. A. नुदितः

४. A. पुपरि

५. A. हतु

६. A. This sūtra is read along
with the previous one.

यतोऽपतेर्वा ॥ ६. ४. १५५ ॥

आदितः ॥ ६. ४. १५६ ॥

भावादिकर्मणोर्वा ॥ ६. ४. १५७ ॥

शकेः कर्मणि ॥ ६. ४. १५८ ॥

जपिषस्याश्वसिविश्वसिभ्यः ॥ ६. ४. १५९ ॥

श्रुव्यस्वान्तध्वान्तलघ्नभिलष्टविरिच्यफाण्टबाढानिमन्थमनस्तमस्सकाविस्पष्ट -

स्वरानायासभृशेषु ॥ ६. ४. १६० ॥

धृषिशसिभ्यां प्रागल्भ्ये ॥ ६. ४. १६१ ॥

वृढः स्थूलबलिनोः ॥ ६. ४. १६२ ॥

प्रभौ परिवृढः ॥ ६. ४. १६३ ॥

कृच्छ्रगहनयोः कषः ॥ ६. ४. १६४ ॥

घुषेरविशब्दने ॥ ६. ४. १६५ ॥

अर्द्धेः सञ्जिविभ्यः ॥ ६. ४. १६६ ॥

अमेरविदूरे ॥ ६. ४. १६७ ॥

गेर्धृत्तं ग्रन्थे ॥ ६. ४. १६८ ॥

वा दान्तशान्तपूर्णदस्तस्पष्टकञ्जज्ञप्ताः ॥ ६. ४. १६९ ॥

रुषामत्वरसङ्घुषास्निभ्यः ॥ ६. ४. १७० ॥

हृषेलोमकेशकर्तृकात् ॥ ६. ४. १७१ ॥

विस्मितप्रतिहतयोश्च ॥ ६. ४. १७२ ॥

कैरपाचायश्चिश्च ॥ ६. ४. १७३ ॥

क्तिनि नित्यम् ॥ ६. ४. १७४ ॥

सुभृवृत्तुदुसुश्रुभ्यां लिटः ॥ ६. ४. १७५ ॥

कस्योऽसुटः ॥ ६. ४. १७६ ॥

ऋतस्तासिनित्यानिटस्थलः ॥ ६. ४. १७७ ॥

अचो वा ॥ ६. ४. १७८ ॥

पाठेऽन्वतः ॥ ६. ४. १७९ ॥

सुजिह्वशिभ्याम् ॥ ६. ४. १८० ॥

ऋवृजूव्येअदिभ्य इट् ॥ ६. ४. १८१ ॥

कसारेकाजादसिभ्यः ॥ ६. ४. १८२ ॥

गमहनदशविशविदभ्यो वा ॥ ६. ४. १८३ ॥

ऋहनिभ्यः स्यस्य ॥ ६. ४. १८४ ॥

अञ्जेस्तिचः ॥ ६. ४. १८५ ॥

स्तुसुधूञ्भ्यः परस्मैपदेषु ॥ ६. ४. १८६ ॥

यभिरभिनमातां सुक् च ॥ ६. ४. १८७ ॥

ऋक्षिपूङ्गवशकुगृहधूमच्छिभ्यस्सनः ॥ ६. ४. १८८ ॥

रुदिखपिभ्यस्यनिजक्षिभ्यस्तिङः ॥ ६. ४. १८९ ॥

जनीशीडिभ्यस्सेध्वयोः ॥ ६. ४. १९० ॥

आने मुगतः ॥ ६. ४. १९१ ॥

ईदस्यासः ॥ ६. ४. १९२ ॥

इति श्री सरस्वतीकण्ठाभरणनाम्नि व्याकरणे

षष्ठस्याध्यायस्य चतुर्थः पादः

समाप्तः

॥ अथ सप्तमोऽध्यायः ॥

—:०:—

मृजेर्वृद्धिः ॥ ७. १. १ ॥

ऋतोऽचि वा ॥ ७. १. २ ॥

अजागृणिश्वीनामँ लिचि परस्मैपदेषु ॥ ७. १. ३ ॥

ह्रलोऽचः ॥ ७. १. ४ ॥

नेटि ॥ ७. १. ५ ॥

वोर्णोः ॥ ७. १. ६ ॥

हलादेरह्यन्तक्षणश्वसेदितोऽतँ उपधायाः ॥ ७. १. ७ ॥

त्रेजवदर्लान्नित्यम् ॥ ७. १. ८ ॥

ङिति ॥ ७. १. ९ ॥

अचः ॥ ७. १. १० ॥

किति च तद्धितेऽचामादेः ॥ ७. १. ११ ॥

केकयमित्रयुप्रलयानां यादेरियश्च ॥ ७. १. १२ ॥

देविकाशिंशपादीर्घसत्रश्रेयसां तत्प्राप्तावात् ॥ ७. १. १३ ॥

वहीनरस्यैत् ॥ ७. १. १४ ॥

एवः पदान्तात्प्रागैच् ॥ ७. १. १५ ॥

द्वारस्वरस्वस्तिस्वादुमुदुंध्यलकशश्वन्रूप्यकृतस्वस्वाभ्यायस्वग्रामाणाम् ॥ ७. १. १६ ॥

१. A reads this as the second sūtra.

२. A. This portion is written as a separate sūtra.

३. A. This and the next sūtra are written as one.

४. A omits अतः

५. A. वदत्रज.

६. A. अजः and the next sūtra is written as part of this sūtra.

७. A. This portion is regarded as a separate sūtra.

८. A adds दित्यवचः

९. A. This portion is read as a separate sūtra.

१०. A omits मृदु

११. A. शश्विन् कृतस्व-

प्राचां नगरान्तस्य ॥ ७. १. ४२ ॥
 देवतानां ब्रह्मे संकहविषोः ॥ ७. १. ४३ ॥
 नेन्द्रस्य परस्य ॥ ७. १. ४४ ॥
 अर्धात्परिमाणस्य पूर्वस्य तु वा ॥ ७. १. ४५ ॥
 नातः ॥ ७. १. ४६ ॥
 प्राद्वाहनस्यदे ॥ ७. १. ४७ ॥
 हस्य च ॥ ७. १. ४८ ॥
 नमः शुचांश्वरक्षेत्रब्रह्मकुशलनिपुणानाम् ॥ ७. १. ४९ ॥
 यथातथयथापुरयोः पर्यायेण ॥ ७. १. ५० ॥
 हनस्तोऽचिण्णलोः ॥ ७. १. ५१ ॥
 आतो युक् चिण्णक्तोः ॥ ७. १. ५२ ॥
 नमस्सेटोबुद्धिंस्त्वम्यमिकम्याचमः ॥ ७. १. ५३ ॥
 उद्यमोपरमौ ॥ ७. १. ५४ ॥
 जनिवश्योः ॥ ७. १. ५५ ॥
 विश्रमेर्वा ॥ ७. १. ५६ ॥
 णल्युत्तमे ॥ ७. १. ५७ ॥
 ऋद्धीर्ग्लीरीकन्यूीक्ष्माय्यातां पुद्गणौ ॥ ७. १. ५८ ॥
 शाच्छासाह्वाव्यावेपां युक् ॥ ७. १. ५९ ॥
 वो विधूनने लुक् ॥ ७. १. ६० ॥
 धूवृप्तीजोर्लुक् ॥ ७. १. ६१ ॥
 लियंस्त्रेहद्रवीकरणे वा ॥ ७. १. ६२ ॥
 लो लुक् ॥ ७. १. ६३ ॥

१. A. This portion is read as a
separate sūtra.

२. A adds as separate sūtras:—
दीर्वाद्वाणस्य ॥

जङ्गलधेनुवलजान्तस्य वा ॥

३. A. This portion is read as a
separate sūtra.

४. A. बुद्धिरलं

५. A. This is read along with
the previous sūtra.

६. A. ऋद्धीर्ग्लीर्ग्लीरी.

७. A. वियस्त्रेह.

पातेः ॥ ७. १. ६४ ॥
 भियो हेतुभये षुक् ॥ ७. १. ६५ ॥
 स्फायो वः ॥ ७. १. ६६ ॥
 शङ्करगतौ तः ॥ ७. १. ६७ ॥
 रुहेः पो वा ॥ ७. १. ६८ ॥
 मितां ह्रस्वः ॥ ७. १. ६९ ॥
 चिण्णमुलोर्दीर्घश्च ॥ ७. १. ७० ॥
 छादेर्धेऽद्वयाद्युपसर्गस्य ॥ ७. १. ७१ ॥
 इस्मन्वक्त्रिषु ॥ ७. १. ७२ ॥
 चङ्ग्युपधायाः ॥ ७. १. ७३ ॥
 णश्च ॥ ७. १. ७४ ॥
 नागलोपि शास्त्रदिताम् ॥ ७. १. ७५ ॥
 भ्राजभासभाषदीपजीवमीलपीडां वा ॥ ७. १. ७६ ॥
 कणवणभणभ्रणलैपह्वेयां च ॥ ७. १. ७७ ॥
 उर्ज्जत् ॥ ७. १. ७८ ॥
 ब्र इत् ॥ ७. १. ७९ ॥
 स्यैः ॥ ७. १. ८० ॥
 पिबः पीप्यः साम्यासस्य ॥ ७. १. ८१ ॥
 देङो दिगि लिटि ॥ ७. १. ८२ ॥
 हादेः इत् किञ्चिद्योः ॥ ७. १. ८३ ॥
 प्रत्ययस्थात्कात्पूर्वस्यात् इदाप्यसुपः ॥ ७. १. ८४ ॥
 मामकनरकयोश्च ॥ ७. १. ८५ ॥
 अधातुस्यक्स्वप्न्यकाभ्यामाप्स्थानस्य वा ॥ ७. १. ८६ ॥
 भस्त्रैषाज्जाह्वाद्यास्त्वानम् ॥ ७. १. ८७ ॥

१. A. This is read as part of the
 previous sūtra.

२. A. मादेः

३. A. कणप्रमण-

४. A. लसहेणां

५. A. उदुभू

६. A. This is read along with
 the previous sūtra.

७. A. This is read as a separate
 sūtra.

८. A. स्यक्स्वप्न्यका

९. A. माप्सा

अभाषितपुंस्कादा च ॥ ७. १. ८८ ॥
वर्तकाशकुनौ ॥ ७. १. ८९ ॥
सूतकापुत्रकान्धुन्दारकाः ॥ ७. १. ९० ॥
नै यत्तत्स्यकानाम् ॥ ७. १. ९१ ॥
आशिषि ॥ ७. १. ९२ ॥
उत्तरपदलोपे ॥ ७. १. ९३ ॥
क्षिपकाष्टेवकाधुवकालहकाचरकाचटकेष्टकैडकैरकाकरकावकालकादण्डकापि-
त्पकाकन्यकामेनकादीनाम् ॥ ७. १. ९४ ॥
तारका ज्योतिषि ॥ ७. १. ९५ ॥
वर्णका तान्तवे ॥ ७. १. ९६ ॥
अष्टका पितृदेवस्ये ॥ ७. १. ९७ ॥
चजाः कुशिण्यतोः ॥ ७. १. ९८ ॥
न्यञ्जिमस्त्रिभ्रस्त्रीनामौ ॥ ७. १. ९९ ॥
तश्चिबञ्जयो रकि ॥ ७. १. १०० ॥
डेपावाभ्यां सृजोऽचि ॥ ७. १. १०१ ॥
व्यतिसञ्जयनुसञ्जयोश्च ॥ ७. १. १०२ ॥
पचेर्दूरादिभ्यो णे ॥ ७. १. १०३ ॥
कपोतोलूकश्वमांसेभ्योऽणि ॥ ७. १. १०४ ॥
डेचः के गुणश्च ॥ ७. १. १०५ ॥
शुचिरुचयोर्वर्जि ॥ ७. १. १०६ ॥
मिहेर्हस्याचि संज्ञायाम् ॥ ७. १. १०७ ॥
वहेः संप्रसारणं चानुपर्गस्य ॥ ७. १. १०८ ॥
वहेर्न्यवाभ्यां घञि ॥ ७. १. १०९ ॥

१. A. सूत्रका

२. A. न यत्तत्स्यका

३. A omits सूत्रका

४. A. तश्चिबश्चिश्चकीर्णं

५. C. This and the next sūtra
are written as part of the
commentary.

६. A. अचः

७. A. रचि

८. A adds as a separate sūtra
उञ्जेर्दश्चोपधायाः ॥

९. A. वहेः प्रसारणं

- अर्हः ॥ ७. १. ११० ॥
 हन्तेर्णिगति ॥ ७. १. १११ ॥
 उपधालोपे च ॥ ७. १. ११२ ॥
 द्वित्वहेतौ ॥ ७. १. ११३ ॥
 हेरचङि ॥ ७. १. ११४ ॥
 सँछिटोर्जेः ॥ ७. १. ११५ ॥
 चेर्वा ॥ ७. १. ११६ ॥
 न काद्यजिब्रज्यादेः निष्ठायां सेटः ॥ ७. १. ११७ ॥
 भुज्युञ्जौ बाहूपतापयोः ॥ ७. १. ११८ ॥
 वञ्जेर्गतौ ॥ ७. १. ११९ ॥
 प्रयाजान्युञ्जोपांशुयाजपत्नीसंयाजर्तुयाजा यद्वाङ्गे ॥ ७. १. १२० ॥
 पय आवश्यके ॥ ७. १. १२१ ॥
 प्रवचयजस्यजाम् ॥ ७. १. १२२ ॥
 वचोऽशब्दसंज्ञायाम् ॥ ७. १. १२३ ॥
 निप्राभ्यां युजः शक्ये ॥ ७. १. १२४ ॥
 भोज्यमन्त्रे ॥ ७. १. १२५ ॥
 रुहेर्विन्यग्भ्यां किबचोर्धः ॥ ७. १. १२६ ॥
 ओतो लोपः द्यनि ॥ ७. १. १२७ ॥
 कसर्त्याचि ॥ ७. १. १२८ ॥
 लुंग्वाडुहँदिहलिहशुहिभ्य आत्मनेपदे दन्त्ये ॥ ७. १. १२९ ॥
 शमामष्टानां द्ये दीर्घः ॥ ७. १. १३० ॥
 छिबुक्लृम्वाचमां शिञ्चिकरणे ॥ ७. १. १३१ ॥
 क्लृमः परस्मैपदेषु ॥ ७. १. १३२ ॥
 इषुगमियमां छः ॥ ७. १. १३३ ॥

१. A. This is read as part of the previous sūtra.

२. A. This is read as part of the previous sūtra.

३. A. This portion is regarded as a separate sūtra.

४. A. दीर्घः द्ये

५. A. शिञ्चिकरणे.

अ. ७. पा. १. सू. १३४.]

भोजविरचितम्

प्राधाध्मास्याज्ञादाण्डद्वयतिशदसदां पिबजिग्रधमतिष्ठमनयच्छपदयच्छधौशीष-
सीदाः ॥ ७. १. १३४ ॥

सर्तेर्धावो वेगितायां गतौ ॥ ७. १. १३५ ॥

ह्राजनोर्जा ॥ ७. १. १३६ ॥

ष्वादीनां ह्रस्वः ॥ ७. १. १३७ ॥

मिदरेत् ॥ ७. १. १३८ ॥

सृजिदशोर्झल्यं गुणवृद्धिप्रसङ्गे ॥ ७. १. १३९ ॥

स्पृशस्पृशकैशतृपदपस्पृपां वा ॥ ७. १. १४० ॥

इति श्री सरस्वतीकण्ठाभरणनाम्नि व्याकरणे

सप्तमस्याध्यायस्य प्रथमः पादः

समाप्तः

१. A omits औ

२. A. हृष.

अथ द्वितीयः पादः

सार्वधातुकार्थधातुयोगुणः ॥ ७. २. १ ॥
 जुस्तुकोः ॥ ७. २. २ ॥
 जागुरकस्काने किति ॥ ७. २. ३ ॥
 अचिष्णलिङ्गिति ॥ ७. २. ४ ॥
 लघोरुपधायाः ॥ ७. २. ५ ॥
 नाभ्यस्तस्याङ्गि सार्वधातुके ॥ ७. २. ६ ॥
 अपिति ॥ ७. २. ७ ॥
 अनान्तिष्ठजगुः ॥ ७. २. ८ ॥
 किङ्कति ॥ ७. २. ९ ॥
 यङ्यङ्क्यलोपे वृद्धिश्चातिङ् ॥ ७. २. १० ॥
 कुटादीनामङ्गिति ॥ ७. २. ११ ॥
 विज इति ॥ ७. २. १२ ॥
 ऊर्णांवा ॥ ७. २. १३ ॥
 निष्ठायांमशीङ्पूर्विदिमिदिश्विदिधृषः ॥ ७. २. १४ ॥
 ह्येपरक्षमायाम् ॥ ७. २. १५ ॥
 उदुपधस्य शन्वतो भावादिर्मणोर्वा ॥ ७. २. १६ ॥
 मृडमृदगुधकुपक्लिशवद्वसंलुवां क्त्वि ॥ ७. २. १७ ॥
 ऋतत्पसृवकृशां वा ॥ ७. २. १८ ॥
 रलोर्हलादेरिदुदुपधस्य सनि च ॥ ७. २. १९ ॥
 रुदविदमुवग्रहाम् ॥ ७. २. २० ॥

१. A. This is read along with the previous sūtra.

२. A adds as a separate sūtra यपोक्ति ॥

३. A. This is read along with the previous sūtra.

४. A. ऋङ्कति.

५. A. This portion is regarded as a separate sūtra.

६. A. वृक्षोरक्ष.

७. A. स्याफान्तयुचाङ्गित्वः

सैन्यनिदि ॥ ७. २. २१ ॥
 लिङ्गसिचोरुपधायाः ॥ ७. २. २२ ॥
 उच्च ॥ ७. २. २३ ॥
 सिचि दाधास्यामिच्च ॥ ७. २. २४ ॥
 गाङ् ईस्ये च ॥ ७. २. २५ ॥
 भूसुवोरनभ्यस्तयोस्तङ्गि पिति ॥ ७. २. २६ ॥
 हल्यनुंदनोरुत औत् ॥ ७. २. २७ ॥
 वोरणोः ॥ ७. २. २८ ॥
 नैकालि ॥ ७. २. २९ ॥
 तृणह इम् ॥ ७. २. ३० ॥
 सुवोरनाहेरीद् ॥ ७. २. ३१ ॥
 यङो बहुलम् ॥ ७. २. ३२ ॥
 अभ्यस्तिसिञ्ज्यामपृक्तस्य ॥ ७. २. ३३ ॥
 रुदिखपिश्चस्यनिजाक्षिभ्योऽह च ॥ ७. २. ३४ ॥
 अदः ॥ ७. २. ३५ ॥
 अत आद्यञ्चि ॥ ७. २. ३६ ॥
 सुपि च ॥ ७. २. ३७ ॥
 बहुवचने झल्येत् ॥ ७. २. ३८ ॥
 ओसि च ॥ ७. २. ३९ ॥
 टि च दीर्घापः ॥ ७. २. ४० ॥
 संबुद्धौ च ॥ ७. २. ४१ ॥
 अम्बार्थामडलेकानां ह्रस्वः ॥ ७. २. ४२ ॥
 स्त्र्याख्येदुतोऽनियुवः ॥ ७. २. ४३ ॥
 स्त्रियाः ॥ ७. २. ४४ ॥

१. A. This is written as part of the previous sūtra.
२. A. This portion is regarded as a separate sūtra.
३. A. पिति is regarded as part of the next sūtra.

४. A. हल्यस्त्रो-

५. A. हङ्

६. A. This is regarded as part of the previous sūtra.

मानुर्मातृपुत्रे श्लाघ्ये ॥ ७. २. ४५ ॥
 इदुतोर्गुणः ॥ ७. २. ४६ ॥
 जसि च ॥ ७. २. ४७ ॥
 डित्यसख्युः ॥ ७. २. ४८ ॥
 पत्युस्समास एव ॥ ७. २. ४९ ॥
 खियां वा ॥ ७. २. ५० ॥
 स्त्रीयूभ्यां चाह् ॥ ७. २. ५१ ॥
 इयुवुस्थानाभ्यामखियां वा ॥ ७. २. ५२ ॥
 याडापः ॥ ७. २. ५३ ॥
 सर्वनाम्नः स्याडच्च ॥ ७. २. ५४ ॥
 द्वितीयातृतीयाभ्यां वा ॥ ७. २. ५५ ॥
 ऊरामाडादिभ्यः ॥ ७. २. ५६ ॥
 नियः ॥ ७. २. ५७ ॥
 सखिपतिभ्यामौत् ॥ ७. २. ५८ ॥
 इदुद्भयामेङोच्चेङः ॥ ७. २. ५९ ॥
 टोऽखियां ना ॥ ७. २. ६० ॥
 ऋतो डिसुटोर्गुणः ॥ ७. २. ६१ ॥
 संयोगाद्विलिङि ॥ ७. २. ६२ ॥
 ऋहृच्छृणाम् ॥ ७. २. ६३ ॥
 शृहृप्तां ह्रस्वश्च ॥ ७. २. ६४ ॥
 ऋहृशोऽङि ॥ ७. २. ६५ ॥
 श्वयतेरत् ॥ ७. २. ६६ ॥
 असुपतवचां थुक्पुतुमः ॥ ७. २. ६७ ॥
 के तद्धितेऽणो ह्रस्वः ॥ ७. २. ६८ ॥
 न कपि ॥ ७. २. ६९ ॥

१. A. तृतीयां वा

२. A. खियां वा

३. A. This is regarded as part of
the previous sūtra.

४. A. cmits पुतुमः but reads in
stead as a separate sūtra

स्वाजः रत् पुतुमः

आपो वा ॥ ७. २. ७० ॥
 शङ्ख एत्सार्वधातुके ॥ ७. २. ७१ ॥
 अयङ्गि किति ॥ ७. २. ७२ ॥
 उपसर्गाद्दृष्टौ ह्रस्वश्च ॥ ७. २. ७३ ॥
 लिङ्गीणः ॥ ७. २. ७४ ॥
 दीर्घोऽकृत्सार्वधातुके ॥ ७. २. ७५ ॥
 चवौ च ॥ ७. २. ७६ ॥
 रीकृतः ॥ ७. २. ७७ ॥
 रिङ्गो ॥ ७. २. ७८ ॥
 यगाशीलिङ्गार्थे ॥ ७. २. ७९ ॥
 असुद्रसंयोगाद्यर्थोर्गुणः ॥ ७. २. ८० ॥
 यङि च ॥ ७. २. ८१ ॥
 ह्रनो ग्री हिंसायाम् ॥ ७. २. ८२ ॥
 ईर्ग्राध्मोः ॥ ७. २. ८३ ॥
 अस्य च्वावनव्ययस्य ॥ ७. २. ८४ ॥
 क्यचि च ॥ ७. २. ८५ ॥
 न ध्रुध्यशनस्य ॥ ७. २. ८६ ॥
 धनस्य तृष्णायाम् ॥ ७. २. ८७ ॥
 उदकस्योदन् पिपासायाम् ॥ ७. २. ८८ ॥
 वृषाश्वयोर्मैथुनेच्छायां सुक् ॥ ७. २. ८९ ॥
 क्षीरादिभ्यो लालासायामसुक् च ॥ ७. २. ९० ॥
 दोसोमास्थामित् तिकिति ॥ ७. २. ९१ ॥
 चेच्छाशोर्वा ॥ ७. २. ९२ ॥
 संशितो वते ॥ ७. २. ९३ ॥

१. A omits this and the following three sūtras.

२. A. This is read as part of the previous sūtra.

३. A. This is read as part of the previous sūtra.

४. C omits this sūtra with the commentary thereon.

५. A. This is written as part of the previous sūtra.

- दधातेहिः ॥ ७. २. ९४ ॥
 जहातेः क्त्वि ॥ ७. २. ९५ ॥
 दौ दत् ॥ ७. २. ९६ ॥
 उपसर्गाद्वस्तः ॥ ७. २. ९७ ॥
 सुविन्यवानुभ्यः के वा ॥ ७. २. ९८ ॥
 प्रादादिकर्मणि ॥ ७. २. ९९ ॥
 मरुतश्च ॥ ७. २. १०० ॥
 अपो मि ॥ ७. २. १०१ ॥
 सः स्यार्धधातुके ॥ ७. २. १०२ ॥
 ताससोर्ह एति ॥ ७. २. १०३ ॥
 रसोर्लोपः ॥ ७. २. १०४ ॥
 ऋयञ्चि वा ॥ ७. २. १०५ ॥
 ओजोऽप्सरसोः ॥ ७. २. १०६ ॥
 यीवर्णयोर्दीधीविव्योः ॥ ७. २. १०७ ॥
 योऽचि ॥ ७. २. १०८ ॥
 भीमौरभलभशकपतपपद्धामाच्च इस्सिसनि ॥ ७. २. १०९ ॥
 रौधो हिंसायाम् ॥ ७. २. ११० ॥
 कधापोरीत् ॥ ७. २. १११ ॥
 क्त्विपरनन्त्यस्य ॥ ७. २. ११२ ॥
 दम्भ इच्च ॥ ७. २. ११३ ॥
 मुचेः कर्मकर्तृयोद्धा ॥ ७. २. ११४ ॥
 इसादिव्यप्रयोगोऽभ्यासस्य ॥ ७. २. ११५ ॥
 हलोऽनादेः ॥ ७. २. ११६ ॥
 खंयि खरः ॥ ७. २. ११७ ॥

१. A. जहातेश्च

२. A. विवदौ

३. A. सुपित्व-

४. C omits this and the next sūtra.

५. A. This is written as part of the previous sūtra.

६. A. मच्चस्मिनीः

७. A. दवो

८. A. शपे.

९. A. This is read as part of the previous sūtra.

खयां चयः ॥ ७. २. ११८ ॥
 झषां जर्शाः ॥ ७. २. ११९ ॥
 कुहोश्चुः ॥ ७. २. १२० ॥
 नै कवतेर्यङि ॥ ७. २. १२१ ॥
 उरत् ॥ ७. २. १२२ ॥
 ह्रस्वः ॥ ७. २. १२३ ॥
 शुतिस्त्रायोः संप्रसारणमभ्यासनिमित्तानन्तर्ये ॥ ७. २. १२४ ॥
 व्यथो लिटि ॥ ७. २. १२५ ॥
 दीर्घोऽपितीणः ॥ ७. २. १२६ ॥
 अत आदेः ॥ ७. २. १२७ ॥
 तस्मान्नुडनेकहलः ॥ ७. २. १२८ ॥
 क्रमदशोत्योश्च ॥ ७. २. १२९ ॥
 भुवोऽत् ॥ ७. २. १३० ॥
 निजिविजिविषां गुणः स्त्रौ ॥ ७. २. १३१ ॥
 ऋप्रभृहाङ्माङामित् ॥ ७. २. १३२ ॥
 सन्यतः ॥ ७. २. १३३ ॥
 ओः पुयणूज्यपरे ॥ ७. २. १३४ ॥
 श्रुल्लुङ्गप्रभृच्चयूनां वा ॥ ७. २. १३५ ॥
 गुणो यङलुकोः ॥ ७. २. १३६ ॥
 दीर्घोऽनागमस्य ॥ ७. २. १३७ ॥
 नीर्गवञ्चुञ्चन्सुध्वन्सुभ्रन्सुकसपतपदस्कन्दाम् ॥ ७. २. १३८ ॥
 नुगतो अमन्तस्य ॥ ७. २. १३९ ॥
 जपजमदह्दशमञ्जपसाम् ॥ ७. २. १४० ॥

१. A. जलः

२. A. नङ्.

३. A. This is read as part of the previous sūtra.

४. A. This is read as part of the previous sūtra.

५. A omits this sūtra.

६. A. ऋवृथ-

७. A. सुप्रुल्लुङ्गव्यूहयूनां

८. A. नीवञ्चु

९. A adds as a separate sūtra
अमन्तस्यातो नुक्

- चरफलोः ॥ ७. २. १४१ ॥
 उत्परस्यातः ॥ ७. २. १४२ ॥
 ति च ॥ ७. २. १४३ ॥
 रीगृत्वतः ॥ ७. २. १४४ ॥
 र्हेप्रिकौ च लुकि ॥ ७. २. १४५ ॥
 सन्वल्लघुति णौ चङ्यनग्लोपे ॥ ७. २. १४६ ॥
 णेश्च ॥ ७. २. १४७ ॥
 दीर्घौ लघोः ॥ ७. २. १४८ ॥
 स्सुहृत्वरप्रथमद्वस्तुस्पशामत् ॥ ७. २. १४९ ॥
 वेष्टिचेष्टयोर्वा ॥ ७. २. १५० ॥
 ई च गणः ॥ ७. २. १५१ ॥

इति श्रीसरस्वतीकण्ठाभरणनाम्नि व्याकरणे

सप्तमाध्यायस्य द्वितीयः पादः

समाप्तः

१. A. This is read as part of the previous sūtra.

२. A. This is read as part of the previous sūtra.

३. A. This is read as part of the previous sūtra.

४. A omits लुकि

५. A. सुहृ-

अथ तृतीयः पादः

- पदस्य वीप्सायां द्वे ॥ ७. ३. १ ॥
 सगतेश्चाभीक्ष्ण्ये ॥ ७. ३. २ ॥
 क्त्वाणमुलोः ॥ ७. ३. ३ ॥
 क्रियासमभिहारे लोटः ॥ ७. ३. ४ ॥
 आनुपूर्व्ये ॥ ७. ३. ५ ॥
 अनेकावधारणे ॥ ७. ३. ६ ॥
 डाच्यव्यक्तानुकरणे ॥ ७. ३. ७ ॥
 उतरडतमयोः समानां स्त्रीभावप्रज्ञे ॥ ७. ३. ८ ॥
 पूर्वप्रथमयोरर्थातिशये वा ॥ ७. ३. ९ ॥
 वर्जने परेरसमासे ॥ ७. ३. १० ॥
 अर्धोऽध्वुपरीणां सामीप्ये ॥ ७. ३. ११ ॥
 वाक्यादेरामन्त्रितस्यासूर्यासम्मतिकोपकुत्सनभर्त्सनेषु ॥ ७. ३. १२ ॥
 एकस्य सुब्लुक् ॥ ७. ३. १३ ॥
 आवाधे पुंवच्च ॥ ७. ३. १४ ॥
 प्रकारे गुणवचनस्य वा ॥ ७. ३. १५ ॥
 अकृच्छ्रे प्रियसुखयोः ॥ ७. ३. १६ ॥
 अन्यस्य क्रियायाः सातत्ये ॥ ७. ३. १७ ॥
 एकवच्चेतरस्य व्यतीहारे ॥ ७. ३. १८ ॥
 परान्ययोः सुक् च ॥ ७. ३. १९ ॥
 पपामपुंस्यां सुपो वा ॥ ७. ३. २० ॥
 यथास्ते यथायथम् ॥ ७. ३. २१ ॥
 द्वन्द्वं रहस्यमर्यादावचनव्युत्क्रमणयज्ञपात्रप्रयोगेषु ॥ ७. ३. २२ ॥

१. A. अङो-

२. A. यास्युकि-

३. A. This portion is regarded as
a separate sūtra.

- अत्यन्तसहचरिते लोकविज्ञाते ॥ ७. ३. २३ ॥
 द्वन्द्वः कलहयुग्मसमासादिषु ॥ ७. ३. २४ ॥
 वाक्यस्यापि संश्रये यावद्वोधम् ॥ ७. ३. २५ ॥
 पदादपदादौ समानवाक्ये ॥ ७. ३. २६ ॥
 युग्मदसदोर्लुग्विभक्तयन्तयोर्वस्त्वसौ वा ॥ ७. ३. २७ ॥
 द्विवचनस्य वां नावौ ॥ ७. ३. २८ ॥
 तेमयावेकवचनस्य ॥ ७. ३. २९ ॥
 त्वामौ द्वितीयायाः ॥ ७. ३. ३० ॥
 वस्त्वसादयो नित्यमन्वादेशे ॥ ७. ३. ३१ ॥
 सपूर्वात्सूथमान्ताद्वा ॥ ७. ३. ३२ ॥
 न च वाहाहैव योगे ॥ ७. ३. ३३ ॥
 दृश्यथैरनालोकने ॥ ७. ३. ३४ ॥
 आमन्त्रितं पूर्वमसद्वत् ॥ ७. ३. ३५ ॥
 न समानाधिकरणे सामान्यवचनम् ॥ ७. ३. ३६ ॥
 जस्वा ॥ ७. ३. ३७ ॥
 पूर्वत्रासिद्धम् ॥ ७. ३. ३८ ॥
 नैलोपः सुपि ॥ ७. ३. ३९ ॥
 न नि मुः ॥ ७. ३. ४० ॥
 सिज्जलोप एकादेशे ॥ ७. ३. ४१ ॥
 षष्ठनोर्निष्ठादेशः ॥ ७. ३. ४२ ॥
 प्लुतविकारश्छे तुकि ॥ ७. ३. ४३ ॥
 धुटिद्वुत्वम् ॥ ७. ३. ४४ ॥
 द्वित्वे परसवर्णः ॥ ७. ३. ४५ ॥
 अमात्तदुपधाश्चमतोर्वः ॥ ७. ३. ४६ ॥

१. A. द्वन्द्वः is written as part of the previous sūtra.

२. A. समानवाक्ये is written as part of the next sūtra.

३. A. दोर्युग्वि

४. A. अलोपः

५. A. ननु: This and the next sūtra are read as one with the previous.

६. A. This and the following two sūtras are read as one.

ज्ञयः ॥ ७. ३. ४७ ॥

संज्ञायाम् ॥ ७. ३. ४८ ॥

अष्टीवच्चक्रीवत्कक्षीवद्द्रुमण्वच्चर्मण्वत्यः ॥ ७. ३. ४९ ॥

उदन्वानुद्धौ च ॥ ७. ३. ५० ॥

राजन्वान् सौराज्ये ॥ ७. ३. ५१ ॥

न यवोर्मिदलिर्मभूमितिमिकुमिकुश्चाद्राक्षाभ्राक्षावासोहरिद्रस्तकाकुज्ज्योतिषम् -
द्रोमद्गन्धः ॥ ७. ३. ५२ ॥

कान्तिशिम्बिहरिचाविक्षुमधुबन्ध्वन्दुबिन्दुवस्त्रुहनुसानुभान्वादिभ्यश्च ॥
७. ३. ५३ ॥

कृपो रो लोऽकृपणकृपाणकर्पटकृपीटकर्परकर्पूरकृपादीनाम् ॥ ७. ३. ५४ ॥

उपसर्गस्यायतौ ॥ ७. ३. ५५ ॥

ग्रो यङि ॥ ७. ३. ५६ ॥

अचि वा ॥ ७. ३. ५७ ॥

परेर्वाङ्गयोगेषु ॥ ७. ३. ५८ ॥

कपिरिकातिष्परिकाङ्कुरिकरोमपुरुषतरुणसारिरारम्भूरकरिकर्ममुकुरपांसुर-
रेखारिक्षादीनाम् ॥ ७. ३. ५९ ॥

इरातर्परकरमशरभवारस्वाररघुगरादीनामर्थभेदे ॥ ७. ३. ६० ॥

असंयुक्तानादर्धेः ॥ ७. ३. ६१ ॥

जपादीनां पो वः ॥ ७. ३. ६२ ॥

प्रातिपदिकस्यानहो नो लोपः ॥ ७. ३. ६३ ॥

र्क्ये ॥ ७. ३. ६४ ॥

न संबुद्धौ ॥ ७. ३. ६५ ॥

१. A. This is read along with the
previous sūtra.

२. A. दलि भूमि

३. A. ज्योतिष्ठहिष्ठभ्यः

४. A. बन्धुवन्दिन्द्र.

५. A. कुरिरोम

६. A. शरभकार-

७. A. adds as a separate sūtra,
लोडः कचित् ॥

८. A. This and the next sūtra
are written together.

९. A. adds as a separate sūtra,
नपुंसके वा ॥

- सुपि वलि तद्वत् ॥ ७. ३. ६६ ॥
 संयोगस्य ॥ ७. ३. ६७ ॥
 रात्सः ॥ ७. ३. ६८ ॥
 धि सङ्घि ॥ ७. ३. ६९ ॥
 इट ईटि ॥ ७. ३. ७० ॥
 श्लो शलि ॥ ७. ३. ७१ ॥
 ह्रस्वादातोः ॥ ७. ३. ७२ ॥
 स्कोस्संयोगाद्योरन्ते च ॥ ७. ३. ७३ ॥
 चोः कुः ॥ ७. ३. ७४ ॥
 हो ङः ॥ ७. ३. ७५ ॥
 दादेर्धातोर्धः ॥ ७. ३. ७६ ॥
 बाद्गुहमुह्णुहृणिहाम् ॥ ७. ३. ७७ ॥
 नहाहोर्धतौ ॥ ७. ३. ७८ ॥
 यश्चभ्रस्जस्जृजयजराजभ्राजपरिवाजल्लां षः ॥ ७. ३. ७९ ॥
 झष एकाचः स्ध्वोर्बंशो भृ ॥ ७. ३. ८० ॥
 धाजस्तथोश्च ॥ ७. ३. ८१ ॥
 झषस्तथोर्धोऽधः ॥ ७. ३. ८२ ॥
 षढोः कस्सि ॥ ७. ३. ८३ ॥
 रदाभ्यां निष्ठातो दश्च नः ॥ ७. ३. ८४ ॥
 यणू संयोगादेरातः ॥ ७. ३. ८५ ॥
 ऋल्वादिभ्यः क्तिनश्च ॥ ७. ३. ८६ ॥
 पूषो नाशे ॥ ७. ३. ८७ ॥
 दुग्गोरु च ॥ ७. ३. ८८ ॥
 सेर्ग्रांसे कर्मकर्तरि ॥ ७. ३. ८९ ॥
 ओदितः ॥ ७. ३. ९० ॥
 स्यस्यादिभ्यो नवम्बः ॥ ७. ३. ९१ ॥

१. A. This and the next sūtra
are written together.

२. A. योगोपधागाद्योगन्ते च

३. A. दधजः

४. A. This and the next sūtra
are written together.

श्वेः क्षी च ॥ ७. ३. ९२ ॥
 वा भावाक्रोशदैन्धेषु ॥ ७. ३. ९३ ॥
 इथोऽरूपशौ ॥ ७. ३. ९४ ॥
 अश्चोऽनपादाने ॥ ७. ३. ९५ ॥
 दिवोऽविजिगीषायाम् ॥ ७. ३. ९६ ॥
 अवातेनिर्वाणः ॥ ७. ३. ९७ ॥
 ऋणमाधमर्ण्ये ॥ ७. ३. ९८ ॥
 ह्रीन्नात्रोन्मुद्विनत्तिभ्यो वा ॥ ७. ३. ९९ ॥
 प्रस्त्यो मः ॥ ७. ३. १०० ॥
 क्षायो नित्यम् ॥ ७. ३. १०१ ॥
 शुषः कः ॥ ७. ३. १०२ ॥
 पचो वः ॥ ७. ३. १०३ ॥
 फलेरनुपसर्गाल्लः ॥ ७. ३. १०४ ॥
 समुद्भूयां च ॥ ७. ३. १०५ ॥
 क्षीबकृशपरिकृशोल्लाघाः ॥ ७. ३. १०६ ॥
 नपृमूर्च्छिमदिख्याध्यादेवत्राभ्यः ॥ ७. ३. १०७ ॥
 वित्तो धनप्रतीतयोः ॥ ७. ३. १०८ ॥
 भित्तं शकलम् ॥ ७. ३. १०९ ॥
 झलां जशोऽन्ते ॥ ७. ३. ११० ॥
 किन्दशोः कुः ॥ ७. ३. १११ ॥
 नशोर्वा ॥ ७. ३. ११२ ॥
 मो नौ म्वोश्च ॥ ७. ३. ११३ ॥
 ससज्जुषोरुः ॥ ७. ३. ११४ ॥
 अह्नः ॥ ७. ३. ११५ ॥
 लुक्पयरेफे रः ॥ ७. ३. ११६ ॥
 प्रचेतसो राजनि वा ॥ ७. ३. ११७ ॥
 अहर्गिरादीनां पत्यादिषु ॥ ७. ३. ११८ ॥

१. A. हीग्राघा

२. A. विनित्तिभ्यो

३. A. मोनौ चावोम्वोश्च

४. A. This and the next sūtra
are written together.

५. A. अहर्गिरा-

उपर्बुधः ॥ ७. ३. ११९ ॥
 स्रन्सुर्वन्स्वनडुहां दैः ॥ ७. ३. १२० ॥
 वसोः सः ॥ ७. ३. १२१ ॥
 तिपि ॥ ७. २. १२२ ॥
 सिपि वा ॥ ७. ३. १२३ ॥
 दोहः ॥ ७. ३. १२४ ॥
 धातोर्वाचनचीको दीर्घः ॥ ७. ३. १२५ ॥
 नाभ्यासकुरच्छुराम् ॥ ७. ३. १२६ ॥
 यि तद्धिते ॥ ७. ३. १२७ ॥
 अदसोऽत्वे दादुदो मः ॥ ७. ३. १२८ ॥
 अद्रौ वा ॥ ७. ३. १२९ ॥
 एत ईत् बहुवचने ॥ ७. ३. १३० ॥
 वाक्यदेः प्लुतः ॥ ७. ३. १३१ ॥
 दूराद्धते ॥ ७. ३. १३२ ॥
 हैहेप्रयोगे हैहयोः ॥ ७. ३. १३३ ॥
 गुरोरेकैकस्यानुतो वा ॥ ७. ३. १३४ ॥
 अस्त्रीशूद्रप्रत्यभिवादे नामगोत्रयोः ॥ ७. ३. १३५ ॥
 भो राजन्यविशां वा ॥ ७. ३. १३६ ॥
 पृष्टप्रतिवचने हेः ॥ ७. ३. १३७ ॥
 निगृह्यानुपयोगे ॥ ७. ३. १३८ ॥
 भर्त्सनेऽङ्गयुक्तं तिङाकाङ्क्षम् ॥ ७. ३. १३९ ॥
 द्विस्त्रिहर्क्तं पर्यायेण ॥ ७. ३. १४० ॥
 संमस्यस्यार्थकोपकुत्सनेषु पूर्वम् ॥ ७. ३. १४१ ॥
 विचारे ॥ ७. ३. १४२ ॥
 प्रतिश्रुतौ ॥ ७. ३. १४३ ॥
 अभिपूजिते ॥ ७. ३. १४४ ॥
 चिदित्युपमार्थे प्रयुज्यमाने ॥ ७. ३. १४५ ॥

१. A. धूलन

२. A. This and the next sūtra
are written together.

अ. ७. पा. ३. सू. १४६]

भोजविरचितम्

क्षिबाशीः प्रैषेषु तिङाकाङ्क्षम् ॥ ७. ३. १४६ ॥

अनन्त्यस्यापि प्रश्नाख्यानयोः ॥ ७. ३. १४७ ॥

पुतावै च इदुतौ ॥ ७. ३. १४८ ॥

एचोऽप्रगृह्यस्य प्रश्नान्ताभिपूजितं विचारप्रत्यभिवादेष्वादिदुत्परः पदान्ते ॥

७. ३. १४९ ॥

तयोर्ग्वान्वचि संहितायाम् ॥ ७. ३. १५० ॥

इति श्री सरस्वतीकण्ठाभरणनाम्नि व्याकरणे

सप्तमाध्यायस्य तृतीयः पादः

समाप्तः

अथ चतुर्थः पादः

—: ० :—

समः सुटि संः ॥ ७. ४. १ ॥
 पुमोऽख्याजि खय्यम्परे ॥ ७. ४. २ ॥
 नदलव्यप्रशानः ॥ ७. ४. ३ ॥
 कानः कानि ॥ ७. ४. ४ ॥
 नृनः पेरो वा ॥ ७. ४. ५ ॥
 अत्रानुनासिकः पूर्वस्य ॥ ७. ४. ६ ॥
 अन्यत्रास्मात्परोऽनुस्वारः ॥ ७. ४. ७ ॥
 हलि मः ॥ ७. ४. ८ ॥
 नैश्चापदान्तस्य झलि ॥ ७. ४. ९ ॥
 राजिसमो मः कौ ॥ ७. ४. १० ॥
 हेमनयबलपरतो वा ॥ ७. ४. ११ ॥
 कृणोः कुक्कुटौ शरि ॥ ७. ४. १२ ॥
 सङ्सोऽश्च्युतो धुद् ॥ ७. ४. १३ ॥
 नश्च ॥ ७. ४. १४ ॥
 शि तुक् ॥ ७. ४. १५ ॥
 मय उग्रो वोऽचि ॥ ७. ४. १६ ॥
 उग्रो ह्रस्वाद्धे ॥ ७. ४. १७ ॥
 दो ढे लोपोऽपदादौ ॥ ७. ४. १८ ॥
 रो रि ॥ ७. ४. १९ ॥
 विरामे विसर्जनीयः ॥ ७. ४. २० ॥
 करि ॥ ७. ४. २१ ॥

१. A adds as a separate sūtra वा
 लोपमेके ॥

३. A omits स

४. A. लोपदादौ

२. A. This and the next sūtra
 are written together.

शर्परे ॥ ७. ४. २२ ॥

ख्याजि ॥ ७. ४. २३ ॥

रोः सुपि ॥ ७. ४. २४ ॥

अवर्णभोमगोअघोऽपूर्वस्य लोपो हशि ॥ ७. ४. २५ ॥

उजि ॥ ७. ४. २६ ॥

अचीषत्स्पृष्टतरो यश्च ॥ ७. ४. २७ ॥

आदीषत्स्पृष्टश्च ७. ४. २८ ॥

द्वयोश्च ते ॥ ७. ४. २९ ॥

छविस्सः ॥ ७. ४. ३० ॥

वा शरि ॥ ७. ४. ३१ ॥

खपरे लोपः ॥ ७. ४. ३२ ॥

कुप्नोः कौ खरि ॥ ७. ४. ३३ ॥

पाशपकल्यपकेष्वनव्ययस्य सः ॥ ७. ४. ३४ ॥

रोः काम्यचि ॥ ७. ४. ३५ ॥

तेन्विणः षः ॥ ७. ४. ३६ ॥

निर्दुराविश्चतुष्प्रादुर्बाहियाम् ॥ ७. ४. ३७ ॥

सुचो वा ॥ ७. ४. ३८ ॥

इसुसोर्व्यपेक्षायाम् ॥ ७. ४. ३९ ॥

नाक्रियैकाधिकरणे ॥ ७. ४. ४० ॥

नित्यं समासेऽनुत्तरपदस्थस्य ॥ ७. ४. ४१ ॥

अतःकृकमिकंसकुम्भपात्रकुशाकर्णौष्वनव्ययस्य ॥ ७. ४. ४२ ॥

अघःशिरसोः पदे ॥ ७. ४. ४३ ॥

नमस्पुरसोर्गलोः ॥ ७. ४. ४४ ॥

तिरसो वा ॥ ७. ४. ४५ ॥

१. A. This and the next sūtra
are written together.

२. A. This and the next sūtra
are written together.

३. A. This and the next sūtra
are written together.

४. A. पौ च and the rest is regard-
ed as a separate sūtra.

५. A. This and the following
three sūtras are omitted.

कस्ककौतस्कुतशुनस्कर्णसद्यस्कालसायस्कमास्कराहस्करायस्करायस्कान्ता -

यस्कुण्डतमस्काण्डमेतस्पिण्डभ्रातृपुत्रादयः ॥ ७. ४. ४६ ॥

सर्पिष्कुण्डिकाधनुष्कपालवहिष्पूलयजुष्पात्रेषूत्तरपदस्यस्यापि ॥ ७. ४. ४७ ॥

इण्कुभ्यामपदान्तस्यादेशप्रत्ययस्य सप्तः ॥ ७. ४. ४८ ॥

तुं विसर्जनीयशब्दवायेऽपि ॥ ७. ४. ४९ ॥

शासिवसिघसीनां च ॥ ७. ४. ५० ॥

स्तौतिर्णानामेवास्विदिस्वदिसहीनां षण्यभ्यासात् ॥ ७. ४. ५१ ॥

उपसर्गात्सुनोतिसुवतिस्यतिस्तौतिस्तौमतीनाम् ॥ ७. ४. ५२ ॥

स्थासेनिसिधसिचसञ्जस्वजां च ॥ ७. ४. ५३ ॥

संदेरप्रतेः ॥ ७. ४. ५४ ॥

स्तम्भेः ॥ ७. ४. ५५ ॥

अवादौर्जित्यालम्बनाविदूर्येषु ॥ ७. ४. ५६ ॥

वेधश्च खनो भोजने ॥ ७. ४. ५७ ॥

परिनिविभ्यः सेवसिबुसहसुदाम् ॥ ७. ४. ५८ ॥

स्तुस्वस्त्रिसिवादीनां वाङ्मयवाये ॥ ७. ४. ५९ ॥

नित्यं सुनोत्यादीनामासेवात् ॥ ७. ४. ६० ॥

स्थादीनामभ्यासेनाभ्यासस्य च ॥ ७. ४. ६१ ॥

परिनिविभ्यः सयसितयोः ॥ ७. ४. ६२ ॥

निरभ्यनुभ्यश्च स्यन्दतेरप्राणिषु वा ॥ ७. ४. ६३ ॥

वेः स्कन्देरनिष्ठायाम् ॥ ७. ४. ६४ ॥

परिस्कन्दः प्राञ्च्येषु ॥ ७. ४. ६५ ॥

स्फुरस्फुलोर्निनिविभ्यः ॥ ७. ४. ६६ ॥

वेः स्कम्भोतेर्नित्यम् ॥ ७. ४. ६७ ॥

समासेऽङ्गुलिभीरभ्यां सङ्गस्थानयोः ॥ ७. ४. ६८ ॥

१. A. This and the next sūtra are written together.

२. A. This portion is regarded as a separate sūtra.

३. A adds as a separate sūtra

परेश्च

४. A. This portion is regarded as a separate sūtra.

५. C. This sūtra and the commentary thereon is missing.

अग्नेः स्तुतः ॥ ७. ४. ६९ ॥
 दीर्घात्सोमस्य ॥ ७. ४. ७० ॥
 ज्योतिराशुभ्यां च स्तोमस्य ॥ ७. ४. ७१ ॥
 मातृपितृभ्यां स्वसुः ॥ ७. ४. ७२ ॥
 मातृपितृभ्यां वा ७. ४. ७३ ॥
 अग्निनिष्ठानो वर्णे ॥ ७. ४. ७४ ॥
 प्रादुरूपसर्गोऽस्त्येयपरस्य ॥ ७. ४. ७५ ॥
 सुविनिर्दुभ्यः समसुत्योः ॥ ७. ४. ७६ ॥
 स्वपेरपः ॥ ७. ४. ७७ ॥
 नद्याः कस्य कौशले ॥ ७. ४. ७८ ॥
 नेः क्षातस्य च ॥ ७. ४. ७९ ॥
 प्रतेः सूत्रे ॥ ७. ४. ८० ॥
 प्रष्टोऽग्रगामिनि ॥ ७. ४. ८१ ॥
 वृक्षासनयोर्विष्टरः ॥ ७. ४. ८२ ॥
 छन्दोनास्ति विष्टारः ॥ ७. ४. ८३ ॥
 गाव्युधिभ्यां स्थिरस्य ॥ ७. ४. ८४ ॥
 कपेः स्थलस्य गोत्रे ॥ ७. ४. ८५ ॥
 विकुशमिपरिभ्यः ॥ ७. ४. ८६ ॥
 अम्बाम्बगोभूमिसव्यापद्वित्रिकुशकुशङ्कङ्गुमञ्जिपुञ्जिबर्हिरग्निपरमेदिविभ्यः-
 सस्य ॥ ७. ४. ८७ ॥
 अपदुःसुवनिभ्यः स्थोः ॥ ७. ४. ८८ ॥
 सव्येष्टुपरमेष्ठिनौ सूतब्रह्मणोः ॥ ७. ४. ८९ ॥
 पत्यकोः संज्ञायाम् ॥ ७. ४. ९० ॥
 नेक्षत्रादितो वा ॥ ७. ४. ९१ ॥
 स्वतत्तत्स्यसयेष्वदीर्घात् ॥ ७. ४. ९२ ॥

१. A. नोपवर्णे ॥

२. A. This sūtra is read as part
of the previous sūtra.

३. A. चाङ्गो नास्ति.

४. A. त्रिकुशोऽङ्गं परमेष्ठिनौ ॥

५. A. This and the next sūtra
are omitted.

६. C. This is written as part of
the commentary.

- तरतयपोरतिङः ॥ ७. ४. ९३ ॥
 गिलस्तिपतावनासेवायाम् ॥ ७. ४. ९४ ॥
 सुदुनिर्भयः सामसेधसन्धेः ॥ ७. ४. ९५ ॥
 नौषेधिकागौरिषक्यप्रतिष्णिकादुन्दुमिषेवणतुरापाडादयः ॥ ७. ४. ९६ ॥
 न सात्पदाद्योः ॥ ७. ४. ९७ ॥
 सिचो षड्ङि ॥ ७. ४. ९८ ॥
 सेधेतेर्गतौ ॥ ७. ४. ९९ ॥
 निप्रतिभ्यां लब्धस्य ॥ ७. ४. १०० ॥
 सहरोद्धतः ॥ ७. ४. १०१ ॥
 उपसर्गात् स्तम्भुसिबुसहां चङि ॥ ७. ४. १०२ ॥
 सुनोतोः स्पसतोः ॥ ७. ४. १०३ ॥
 सदिव्यज्ज्योः परस्य लिटि ॥ ७. ४. १०४ ॥
 घातोरिणः वीध्वं छुङ्खलिटां धो ढः ॥ ७. ४. १०५ ॥
 इटो वा ॥ ७. ४. १०६ ॥
 रघृभ्यो व्यवहितस्यापि समानपदे नो जः ॥ ७. ४. १०७ ॥
 पूर्वपदस्येभ्यः संज्ञायामनुगयनादीनाम् ॥ ७. ४. १०८ ॥
 नसः ॥ ७. ४. १०९ ॥
 अग्रग्रामाभ्यां नियः ॥ ७. ४. ११० ॥
 पुरगामिश्रकासिङ्गकाचारिकाकोटराभ्यो वनस्य ॥ ७. ४. १११ ॥
 प्रनिरन्तरेश्वरेश्चुल्लक्षान्नकार्श्यखदिरपीयूक्षाभ्योऽसंज्ञायामपि ॥ ७. ४. ११२ ॥
 अनिरिकातिमिरर्चरिकाकर्मरेभ्यो द्विज्यज्भ्य ओषधिवृक्षेभ्यो वा ॥ ७. ४. ११३ ॥
 अहस्यादन्तात् ॥ ७. ४. ११४ ॥
 त्रिचतुर्भ्यां वयसि हायनस्य ॥ ७. ४. ११५ ॥
 आहिताद्वाहनस्य ॥ ७. ४. ११६ ॥
 पानस्य देशे ॥ ७. ४. ११७ ॥

१. A adds च.

२. A. This and the following three sūtras are omitted.

३. A. This portion is regarded as a separate sūtra.

४. A omits from ङ्गकाचारिका...

वासाम्बन्ध in ७-४-१५०. and reads them after प्रत्यपिभ्यां in

८. १. २३.

वा भावकरणयोः ॥ ७. ४. ११८ ॥

गिरिचक्रादिभ्यो नदीनितम्बादीनाम् ॥ ७. ४. ११९ ॥

उत्तरपदान्तस्यायुबाहुः ॥ ७. ४. १२० ॥

सुसुपोरपकात् ॥ ७. ४. १२१ ॥

नित्यमेकाच्युत्तरपदे ॥ ७. ४. १२२ ॥

कुमति च ॥ ७. ४. १२३ ॥

उपसर्गादुरो णोपदेशस्य ॥ ७. ४. १२४ ॥

हिनुमीनानाम् ॥ ७. ४. १२५ ॥

नेर्गदनदपतपदधाधमाङ्गस्यतिद्वन्तियातिवातिद्रातिप्सातिवपतिवहतिशाम्यति-
नेचिनोतिदेग्निषु च ॥ ७. ४. १२६ ॥

वान्यत्र कखादावपान्त उपदेशे ॥ ७. ४. १२७ ॥

परेरनितेः ॥ ७. ४. १२८ ॥

अन्ते च ॥ ७. ४. १२९ ॥

द्वयोर्विस्कस्य ॥ ७. ४. १३० ॥

हन्तेः ॥ ७. ४. १३१ ॥

वमोर्वा ॥ ७. ४. १३२ ॥

अन्तरोऽयनस्य चादेशे ॥ ७. ४. १३३ ॥

अचो निष्ठायाः ॥ ७. ४. १३४ ॥

निर्विण्णः ॥ ७. ४. १३५ ॥

अनमानेन्यन्वनीयरामख्याजः ॥ ७. ४. १३६ ॥

णेर्वा ॥ ७. ४. १३७ ॥

हलादेरिजुपघात् ॥ ७. ४. १३८ ॥

नुमिजादेर्हलः ॥ ७. ४. १३९ ॥

वा निसनिक्षनिन्दात् ॥ ७. ४. १४० ॥

न भाभूपृञ्कमिगमिप्यायीवेपां णेश्च ॥ ७. ४. १४१ ॥

घात् पदे ॥ ७. ४. १४२ ॥

नदोः ष्कः ॥ ७. ४. १४३ ॥

पदान्तस्य ॥ ७. ४. १४४ ॥

चुटुतुलशर्व्ववाये ॥ ७. ४. १४५ ॥

अतद्धितपरानाङ्का पदेन ॥ ७. ४. १४६ ॥

हन्तेष्वेण ॥ ७. ४. १४७ ॥

क्षुभ्नातिवृषोत्थाचार्यभोगीनाचार्यानीसर्वनामनृनमनानाम् ॥ ७. ४. १४८ ॥

नृतेर्यङि ॥ ७. ४. १४९ ॥

नृत्तनर्तननटनञ्जनादीनगरनिवेशनिवासान्यनूपनन्दिनन्दनहननदनादीनाम् ॥

७. ४. १५० ॥

स्तोश्चुष्टुभ्यां तौ ॥ ७. ४. १५१ ॥

न पदान्ताद्वोरनाञ्जलितिनगरीणाम् ॥ ७. ४. १५२ ॥

तोः षि ॥ ७. ४. १५३ ॥

शात् ॥ ७. ४. १५४ ॥

पदान्तस्य यंरोजमिञं वा ॥ ७. ४. १५५ ॥

प्रत्यये ॥ ७. ४. १५६ ॥

अचो रहाभ्यां द्वे ॥ ७. ४. १५७ ॥

ऐकाहलवसानयोरदीर्घात् ॥ ७. ४. १५८ ॥

यणो मयः ॥ ७. ४. १५९ ॥

शरः खयः ॥ ७. ४. १६० ॥

नपुत्रस्यदि ॥ ७. ४. १६१ ॥

पुत्रादिनोराक्रोशे ॥ ७. ४. १६२ ॥

शचोऽचिरात् ॥ ७. ४. १६३ ॥

झलां जश् झशि ॥ ७. ४. १६४ ॥

चर्खरि ॥ ७. ४. १६५ ॥

वा विरामे ॥ ७. ४. १६६ ॥

अणोऽप्रगृह्यस्यानुनासिकः ॥ ७. ४. १६७ ॥

अनुस्वाररस्य ययि यम् ॥ ७. ४. १६८ ॥

पदान्ताभ्यासयोर्वा ॥ ७. ४. १६९ ॥

तोर्लि ॥ ७. ४. १७० ॥

उदः सः स्थास्तम्भोलोपः ॥ ७. ४. १७१ ॥

रोगे स्कन्दे ॥ ७. ४. १७२ ॥

१. A. This portion is regarded as a separate sūtra.

२. C. This and the following ten sūtras along with the commentary is missing.

अ. ७. पा. ४. सू. १७३.]

भोजविरचितम्

हलो यमां यमि वा ॥ ७. ४. १७३ ॥

झरां झरि सवर्णे च ॥ ७. ४. १७४ ॥

जशो ह्यो झष् ॥ ७. ४. १७५ ॥

चयश्शश्छोऽमि ॥ ७. ४. १७६ ॥

शरि द्वितीयः ॥ ७. ४. १७७ ॥

उत्तरस्य प्राक्षुयथापूर्वमुपदेशदर्शनादिष्टसिद्धिः ॥ ७. ४. १७८ ॥

इति श्री सरस्वतीकण्ठाभरणनाम्नि व्याकरणे

सप्तमस्याध्यायस्य चतुर्थः पादः

समाप्तः

१. A. झरो.

२. C. This is written as part of
the commentary.

॥ अथाष्टमोऽध्यायः ॥

- बहुलं लब्धसि ॥ ८. १. १ ॥
 शो प्रगृह्यम् ॥ ८. १. २ ॥
 ईदूतौ सप्तम्यर्थे ॥ ८. १. ३ ॥
 उपसर्गाः ॥ ८. १. ४ ॥
 परेऽपि ॥ ८. १. ५ ॥
 व्यवहिताश्च ॥ ८. १. ६ ॥
 पुनश्च नैसौ गती ॥ ८. १. ७ ॥
 सार्वधातुकार्धधातुके वा ॥ ८. १. ८ ॥
 कैयन् परेच्छायाम् ॥ ८. १. ९ ॥
 सिद्धेति ॥ ८. १. १० ॥
 नाभिलिखो मन्त्रे ॥ ८. १. ११ ॥
 अभ्युत्सादयांप्रजनाञ्चिकायां रमयामकः ॥ ८. १. १२ ॥
 पावयां क्रियाविदामकः ॥ ८. १. १३ ॥
 यसेह्वरणशब्दभाट्टचक्रगमिजनिभ्यः सिजावेर्लुक् ॥ ८. १. १४ ॥
 गुपेर्लुङि चङ्गा ॥ ८. १. १५ ॥
 नोनयतिध्वनयत्येलयत्यर्दयतिभ्यः ॥ ८. १. १६ ॥
 कृतृहरुहिभ्योऽङ् ॥ ८. १. १७ ॥
 लिङ्याशिषि ॥ ८. १. १८ ॥
 स्थोगागमिवचिवदिशकिरुहिभ्यः ॥ ८. १. १९ ॥
 दशोरक् ॥ ८. १. २० ॥
 शपो लुक्कळलू ॥ ८. १. २१ ॥
 हलश्चाशानचोरायज्वा ॥ ८. १. २२ ॥

१. The original reads नसोगति

२. The original reads क्यचपरे

३. The original reads षसञ्चरनश-

४. The original reads गवेर्लुङि

५. The original reads स्वगागा/म-

पचिविदि

प्रत्यपिभ्यां ग्रहेः क्यप् ॥ ८. १. २३ ॥

निष्ठकथ्यदेवद्वयप्रणीयोक्षीयोलिप्यस्यस्तर्थाध्वर्यखन्यखान्यदेवयज्यापृच्छयप्रति-
षीव्यब्रह्मवाद्यभाव्यस्ताव्योपचायः॥पृडाणि ॥ ८. १. २४ ॥

कर्मणि सुरायां पिष्टश्वा ॥ ८. १. २५ ॥

वसनरक्षिरथमित् ॥ ८. १. २६ ॥

सहोश्चिः ॥ ८. १. २७ ॥

वहश्च ॥ ८. १. २८ ॥

कव्यव्यरीपपुरीन्येषु ङ्युट् ॥ ८. १. २९ ॥

हव्यनन्तः पादम् ॥ ८. १. ३० ॥

जनसनखनक्रमणो भिद् ॥ ८. १. ३१ ॥

मन्त्रे श्वेतवहोःकथदास्पुरोडाशवयजिभ्यो णिवच् ॥ ८. १. ३२ ॥

सुपि वलि डस् ॥ ८. १. ३३ ॥

उपयजो विच् ॥ ८. १. ३४ ॥

भूते हनः किप् ॥ ८. १. ३५ ॥

लिटः कानच्वा ॥ ८. १. ३६ ॥

कसुश्च ॥ ८. १. ३७ ॥

णेरिण्युच् ॥ ८. १. ३८ ॥

द्वेष्टोऽस्तुः ॥ ८. १. ३९ ॥

क्ययशाभ्यामुः ॥ ८. १. ४० ॥

आहगमहनजनजनसदिभ्यः ॥ ८. १. ४१ ॥

किति नौ लिङ्गा ॥ ८. १. ४२ ॥

उद्यमनिपातनयोऽभ्यो ग्रहे षच् ॥ ८. १. ४३ ॥

सुलुबोरच् ॥ ८. १. ४४ ॥

गत्वर्थेभ्यः खलि युच् ॥ ८. १. ४५ ॥

धातुसंबन्धे लुङ्लङ्लिटो वा ॥ ८. १. ४६ ॥

लिङ्गर्थे लेट् ॥ ८. १. ४७ ॥

१. See foot-note ४ on page 249.

२. The original omits ग्रहेः

३. The original reads नष्टश्च

४. The original reads स्ताव्योपायं

५. The original reads कमगोविद्

६. The original reads this as
part of the previous sūtra.

उपसंवादाशङ्कयोश्च ॥ ८. १. ४८ ॥

कृत्यार्थं तवैकेन्यत्वनः ॥ ८. १. ४९ ॥

अवचक्षे ॥ ८. १. ५० ॥

तुमर्थे च ॥ ८. १. ५१ ॥

सेसेनसेअसेनकसेकसेनअध्यैअध्यैकध्यैकध्यैनाध्यैशध्यैशध्यैन्तवेङ्कतवेनः ॥

८. १. ५२ ॥

दृशे विख्या ॥ ८. १. ५३ ॥

प्रयैरोहिण्यैअव्यथिण्यै ॥ ८. १. ५५ ॥

शकिणमुलकमुलौ ॥ ८. १. ५६ ॥

ईश्वरे सोसुनकसुनौ ॥ ८. १. ५७ ॥

भावलक्षणे स्त्रेण् कृञ् वैदिचरिङ्कृतमिजनिभ्यस्तोऽसुन् ॥ ८. १. ५८ ॥

सुपित्दोः कसुन् ॥ ८. १. ५९ ॥

लेटोलाटौ ॥ ८. १. ६० ॥

आत पे ॥ ८. १. ६१ ॥

वैतोऽन्यत्र ॥ ८. १. ६२ ॥

इतो लोपः परस्मैपदेषु ॥ ८. १. ६३ ॥

स उत्तमस्य ॥ ८. १. ६४ ॥

अमो मश् ॥ ८. १. ६५ ॥

लोपस्त आत्मनेपदेषु ॥ ८. १. ६६ ॥

झस्य तुद् ॥ ८. १. ६७ ॥

लोटो ध्वमो ध्वात् ॥ ८. १. ६८ ॥

यजधैन्म् ॥ ८. १. ६९ ॥

१. The original reads कृत्यर्थे कोन्के-
न्यत्वनः

२. The original reads अवचेक्षत

३. The original reads वैतुमर्थे च

४. The original reads सेसौअसे
असेत्कसेकसे-

५. The original reads दृशे विख्या
प्रदो

६. This portion is regarded as a
separate sūtra in the origi-
nal.

७. The original reads उतो लोपः

८. The original reads सत्तमस्य

अ. ८. पा. १. सू. ७०.]

भोजविरचितम्

- तस्यतात्तनतनयनाः ॥ ८. १. ७० ॥
पेरडिद्धा ॥ ८. १. ७१ ॥
मस इक् ॥ ८. १. ७२ ॥
सुपां सुलुगापूर्वसवर्णाच्छेयाडास्यायाजलः ॥ ८. १. ७३ ॥
इथाडियाजीकाराड्याजयारश्च ॥ ८. १. ७४ ॥
मिस ऐस् ॥ ८. १. ७५ ॥
श्रीग्रामणीभ्यामामो रुद् [नुद्] ॥ ८. १. ७६ ॥
गोः पदान्ते ॥ ८. १. ७७ ॥
अज्जसेरसुक् ॥ ८. १. ७८ ॥
नेतरात्तः ॥ ८. १. ७९ ॥
होः कर्मणि तृतीया वा ॥ ८. १. ८० ॥
दिवः पण्यर्थस्य द्वितीया ब्राह्मणे ॥ ८. १. ८१ ॥
बृहिप्रेष्ययोरप्रस्थिते हविषि षष्ठी देवतासंप्रदाने ॥ ८. १. ८२ ॥
यजेः करणे ॥ ८. १. ८३ ॥
तोसुन्कसुनोः ॥ ८. १. ८४ ॥
कर्तृकर्मणोः ॥ ८. १. ८५ ॥
षष्ठीचतुर्थ्यावन्योन्यार्थे वा ॥ ८. १. ८६ ॥
पूर्ववलिङ्गं हेमन्तशिशिराहोरात्रयोः ॥ ८. १. ८७ ॥
पुनर्वसोरेकवचनं वा ॥ ८. १. ८८ ॥
विशाखयोश्च ॥ ८. १. ८९ ॥
अनो बहुव्रीहेरुपधालोपिनो जीप् ॥ ८. १. ९० ॥
केवलादिभ्यश्च ॥ ८. १. ९१ ॥
रात्रेरजसादिषु ॥ ८. १. ९२ ॥
अन्तर्वत्पतिवतोर्नुन्वा ॥ ८. १. ९३ ॥
मुद्रवस्य नुल्लिच्च ॥ ८. १. ९४ ॥
बह्वाहतिपद्मत्यञ्जत्यङ्कतिशकटिशक्तिशास्त्रिशारितारिकपिमुनियष्ट्यादिभ्यो
जीप् ॥ ८. १. ९५ ॥
चण्डादिभ्यश्च ॥ ८. १. ९६ ॥
संप्रविभ्यो भुवः ॥ ८. १. ९७ ॥

१. The original reads रात्रीरजसादिषु

दीर्घजिह्वी ॥ ८. १. ९८ ॥

वाहः ॥ ८. १. ९९ ॥

न सख्यशिक्ष्योः ॥ ८. १. १०० ॥

कद्रुकमण्डलुगुलुमधुजतुपतयालुभ्य ऊङ् ॥ ८. १. १०१ ॥

वाङ्मतिपितृमतां प्राग्जितात् ण्यम् ॥ ८. १. १०२ ॥

बर्हिष ईकञ् ॥ ८. १. १०३ ॥

पिच्छो डिः ॥ ८. १. १०४ ॥

आविषस्सप् ॥ ८. १. १०५ ॥

वर्षावसन्ताभ्यां ठञ् ॥ ८. १. १०६ ॥

प्रहस्यजोग्लोपञ्च ॥ ८. १. १०७ ॥

विकारावयवे चयो मयद् ॥ ८. १. १०८ ॥

नोत्वद्वृद्धबिल्वात् ॥ ८. १. १०९ ॥

तत्र साधौ ॥ ८. १. ११० ॥

समाया ढः ॥ ८. १. १११ ॥

प्राक्परिमाणाद्यद् ॥ ८. १. ११२ ॥

भवेपाथोवदीभ्यां ण्यण् ॥ ८. १. ११३ ॥

स्रोतसो ष्यङ्यौ वा ॥ ८. १. ११४ ॥

सगर्भसयूथसनुताद्यन् ॥ ८. १. ११५ ॥

तुभ्रादन् ॥ ८. १. ११६ ॥

अग्राद्यद्गच्छौ वा ॥ ८. १. ११७ ॥

समुद्राभ्राद्धेः ॥ ८. १. ११८ ॥

तद्वानासामुपधानो मन्त्र इतीष्टकासु लुक् च मतोः ॥ ८. १. ११९ ॥

अश्विमानण् ॥ ८. १. १२० ॥

वयस्यासु मूर्धन्वतो मतुप् ॥ ८. १. १२१ ॥

मेत्वर्थे मासतन्वोः ॥ ८. १. १२२ ॥

१. The original reads विकारास्-

पयो द्यो मयद्

२. The original reads वृद्धतात्

३. The original reads समुद्राभ्रण्

४. A. This portion is regarded as

a separate sūtra in the original,

५. The original reads मयर्थे

लुगकारेकारेफाञ्च ॥ ८. १. १२३ ॥
 मधोर्ज च ॥ ८. १. १२४ ॥
 विभाषायां च ॥ ८. १. १२५ ॥
 भोजसोऽहनि यत्त्वौ ॥ ८. १. १२६ ॥
 वेशोयशआदेर्भागाद्यल् ॥ ८. १. १२७ ॥
 ख च ॥ ८. १. १२८ ॥
 पूर्वैः कृतमिनियौ च ॥ ८. १. १२९ ॥
 अङ्गिस्संस्कृतम् ॥ ८. १. १३० ॥
 सहस्रेण संमितौ घः ॥ ८. १. १३१ ॥
 मतौ च ॥ ८. १. १३२ ॥
 यूपदर्भादीनर्हति यः ॥ ८. १. १३३ ॥
 सोमम् ॥ ८. १. १३४ ॥
 मये च ॥ ८. १. १३५ ॥
 मधोः ॥ ८. १. १३६ ॥
 वसोः समूहे च ॥ ८. १. १३७ ॥
 छन्दसोऽक्षराणाम् ॥ ८. १. १३८ ॥
 नक्षत्रादः ॥ ८. १. १३९ ॥
 शिवशमरिष्ठानां करभावयोस्तातिङ् ॥ ८. १. १४० ॥
 तदस्य परिमाणम् ॥ ८. १. १४१ ॥
 सप्तनोऽञ् वर्गे ॥ ८. १. १४२ ॥
 वत्सरान्तात्तेन निर्वृत्तादिच्छः ॥ ८. १. १४३ ॥
 संपरिपूर्वात्त्र च ॥ ८. १. १४४ ॥
 तदस्य प्राप्तमृत्विजः ॥ ८. १. १४५ ॥
 उपसर्गाद्भात्वर्थे वति ॥ ८. १. १४६ ॥
 शुष्मदस्मद्गथां सादृश्ये वतुपू ॥ ८. १. १४७ ॥

१. The original reads मधोनञ्जुको च

२. This and the next sūtra are written together in the original thus:—वशोयशआदोगाद्यलखचा पूर्वैः and omits the पूर्वैः in the next sūtra.

नः संख्याया असंख्यादेः ॥ ८. १. १४८ ॥
 पूरणे यद्वा परिपन्थिपरिपणौ पर्यवस्थातरि ॥ ८. १. १४९ ॥
 ईवंनिपौ च मत्वर्थे ॥ ८. १. १५० ॥
 अष्टामेखलारुजादिभ्यो विनिः ॥ ८. १. १५१ ॥
 द्वयोभयहृदयवर्मणां दीर्घश्च ॥ ८. १. १५२ ॥
 सप्तम्यर्थे किमोद्वाहः कुश्च ॥ ८. १. १५३ ॥
 इदंतद्गथां दाहिलौ काले ॥ ८. १. १५४ ॥
 किमौ हेतुप्रकारवचयनयोः स्या ॥ ८. १. १५५ ॥
 पञ्चपञ्चा पञ्चादर्थे ॥ ८. १. १५६ ॥
 तुरिष्टब्रीयसुनोः ॥ ८. १. १५७ ॥
 अमुचामो वा ॥ ८. १. १५८ ॥
 इवार्थे प्रतपूर्वविश्वेभ्यस्त्वाल् ॥ ८. १. १५९ ॥
 स्वार्थे मित्राद्धेयः ॥ ८. १. १६० ॥
 कुलालवरुटनिषादचण्डालमित्रामित्रेभ्योऽण् ॥ ८. १. १६१ ॥
 अयवसमरुद्धयामज् ॥ ८. १. १६२ ॥
 वस्ववस्वचस्पृर्वकचिनिष्केवलोकथजनौकेभ्यो यद्वा ॥ ८. १. १६३ ॥
 समादावतिः ॥ ८. १. १६४ ॥
 वृत्तिकालप्रशंसायाम् ॥ ८. १. १६५ ॥
 ज्वेष्टात्तातिल् ॥ ८. १. १६६ ॥
 सर्वदेवाभ्यां च ॥ ८. १. १६७ ॥
 असो नपुंसकाद्भवा ॥ ८. १. १६८ ॥
 अक्षशिल्पिभ्यो न क्षासिकायाः ॥ ८. १. १६९ ॥
 नेतुरच् ॥ ८. १. १७० ॥

१. The original reads ईवनिज्ञायश्च

३. The original reads नेतरच्

२. The sūtra is read along with
the previous in the original.

अ. ८. पा. १. सू. १७१]

भोजविरचितम्

बहोरसि ॥ ८. १. १७१ ॥

प्रजायाः ॥ ८. १. १७२ ॥

दन्तस्य दत् ॥ ८. १. १७३ ॥

नर्तः कप् ॥ ८. १. १७४ ॥

इति श्री सरस्वतीकण्ठाभरणनाम्नि व्याकरणे

अष्टमाध्यायस्य प्रथमः पादः

समाप्तः

अथ द्वितीयः पादः

द्विर्वा ॥ ८. २. १ ॥

तुजादीनां दीर्घोऽभ्यासस्य ॥ ८. २. २ ॥

ह्रस्वप्रसारणम् ॥ ८. २. ३ ॥

रये मतौ ॥ ८. २. ४ ॥

ऋचिनेरुत्तरपदादिलोपश्च ॥ ८. २. ५ ॥

चायः की ॥ ८. २. ६ ॥

अपस्पृधेश्यामन्नुचुरानुहुश्चिच्युषेतित्याजश्चाताश्चितमाशीराशीर्तौः ॥ ८. २. ७ ॥

खिवेरादेचो वा ॥ ८. २. ८ ॥

शिरसः शीर्षे ॥ ८. २. ९ ॥

दन्तनासिकासृग्यकृच्छ्रकृदुदकासनपृतनासानूनां दन्तससन्यकन्शन्नुदनासन्व-

त्स्नवश्शसादौ ॥ ८. २. १० ॥

शेर्लोपः ॥ ८. २. ११ ॥

विश्वजनादीनां छे तुक् ॥ ८. २. १२ ॥

गोरव्यूतौ ॥ ८. २. १३ ॥

हृदर्या आपः ॥ ८. २. १४ ॥

भर्य प्रवर्ये ॥ ८. २. १५ ॥

अचः पररूपमेकानादिषु ॥ ८. २. १६ ॥

दीर्घादौशजसोः ॥ ८. २. १७ ॥

पूर्वसवर्णौ वा ॥ ८. २. १८ ॥

एङः प्रकृत्यान्तःपादमव्यपरे ॥ ८. २. १९ ॥

अघादवद्यादवचक्रमुरव्रतायमवन्त्ववस्युषु च ॥ ८. २. २० ॥

उरो यजुषि ॥ ८. २. २१ ॥

आपो जुषाणो वृष्णो वर्षिष्ठे ॥ ८. २. २२ ॥

१. The original read अपस्पृधे सामा-

ननुरेक्षिच्यु

२. The original reads मार्शरितः

- अम्बे अम्बाले अम्बिके पूर्वे ॥ ८. २. २३ ॥
 अङ्ग इत्यादौ च ॥ ८. २. २४ ॥
 अनुदात्ते च कुधापरे ॥ ८. २. २५ ॥
 अवपासि [अवपथासि] च ॥ ८. २. २६ ॥
 ईषा अक्षायः ॥ ८. २. २७ ॥
 आङोऽनुनासिकाश्च ॥ ८. २. २८ ॥
 स्यदस्सुलोपो हलि वा ॥ ८. २. २९ ॥
 ह्रस्वाच्चन्द्रस्य सुमन्त्रे ॥ ८. २. ३० ॥
 पितरमातारा द्वन्द्वे ॥ ८. २. ३१ ॥
 डथापो ह्रस्वो वा ॥ ८. २. ३२ ॥
 भक्षस्य कारेमुः ॥ ८. २. ३३ ॥
 नीचायादुगुञ्जादौ ॥ ८. २. ३४ ॥
 समानस्यामूर्धप्रभृत्युदकेषु सः ॥ ८. २. ३५ ॥
 सहे क्त्वास्साद्धै साद्वातस्साढा ॥ ८. २. ३६ ॥
 अष्टनो दीर्घः ॥ ८. २. ३७ ॥
 मन्त्रे सोमाश्वेन्द्रियविश्वदेव्यस्य मतौ ॥ ८. २. ३८ ॥
 ओषधेर्विभक्तावप्रथमायाम् ॥ ८. २. ३९ ॥
 संहितायाम् ॥ ८. २. ४० ॥
 ऋचितनुघमश्चुतकुद्रोरुष्याणाम् ॥ ८. २. ४१ ॥
 इकस्सुञ्चि ॥ ८. २. ४२ ॥
 झचे[चो]तस्तिङः ॥ ८. २. ४३ ॥
 निपातस्य च ॥ ८. २. ४४ ॥
 तिसृचतस्रोर्नामि वा ॥ ८. २. ४५ ॥
 षसर्वनोपधायाश्चि सुटि ॥ ८. २. ४६ ॥
 विध्वनोरनुनासिकः स्यात् ॥ ८. २. ४७ ॥
 जनिता मन्त्रे ॥ ८. २. ४८ ॥
 शमिता यज्ञे ॥ ८. २. ४९ ॥
 णेरयि ण्युचि ॥ ८. २. ५० ॥
 गुप्लुबोर्ल्यपि दीर्घः ॥ ८. २. ५१ ॥
 नाडामाङयोगेऽपि ॥ ८. २. ५२ ॥

आद्र च ॥ ८. २. ५३ ॥
 इरयारेत्रितस्वादीनामर्चायुवौ वा ॥ ८. २. ५४ ॥
 भूसुधियोर्यणू ॥ ८. २. ५५ ॥
 नि[तनि]पत्योर्लोप उपधायाः ॥ ८. २. ५६ ॥
 घसिमसोर्हलि च ॥ ८. २. ५७ ॥
 श्रुणुपृकुवृभ्यो हेदिः ॥ ८. २. ५८ ॥
 अङि अ[अङितश्च] ॥ ८. २. ५९ ॥
 उतो लुग्वा ॥ ८. २. ६० ॥
 अमिपचियजिवपीनामत एतत् ॥ ८. २. ६१ ॥
 वाहो वग्रथचि ॥ ८. २. ६२ ॥
 तुनिष्ठेयसोर्लोपः ॥ ८. २. ६३ ॥
 मन्त्रेष्वाङ्यादेरात्मनः ॥ ८. २. ६४ ॥
 र क्रत क्रजोर्वा ॥ ८. २. ६५ ॥
 क्रल्य)वास्त्यवास्तमाप्त्वीहिरण्यमयानि ॥ ८. २. ६६ ॥
 ल्यपः क्त्वा वा ॥ ८. २. ६७ ॥
 क्तवो यक् ॥ ८. २. ६८ ॥
 इष्ट्रीनां पीत्वीनमिति च ॥ ८. २. ६९ ॥
 क्तल्यादयः ॥ ८. २. ७० ॥
 अस्थ्यादीनामनङ् ॥ ८. २. ७१ ॥
 ई च द्विवचने ॥ ८. २. ७२ ॥
 ईकस्वस्वतपसां तुंसौ ॥ ८. २. ७३ ॥
 क्रत इद्धातोः ॥ ८. २. ७४ ॥
 न प्रथमाद्विवचने ॥ ८. २. ७५ ॥
 युष्मदस्मदोरात् ॥ ८. २. ७६ ॥
 पृह[हुहे]रनिष्ठायाम् ॥ ८. २. ७७ ॥
 अहृताश्च ॥ ८. २. ७८ ॥
 सोमे हरितः ॥ ८. २. ७९ ॥

१. The original reads कल्यावा

२. The original reads इकस्वरचवस्व

प्रसितस्कभितस्तभितोत्तभितचत्तभितस्ताविशस्तृशंसृशास्तृतस्तृवस्तृवरुत्-

हृत्त्वलितिक्षरितिक्षिमितिबमित्यभ्यमीतीति च ॥ ८. २. ८० ॥

वभूथाततन्यजगृह्यवचर्थाः ॥ ८. २. ८१ ॥

सन्निस्सनिवांसनेपावकादीनाम् ॥ ८. २. ८२ ॥

दाधो लोपो लेटि वा ॥ ८. २. ८३ ॥

मीनातेः शिति ह्रस्वः ॥ ८. २. ८४ ॥

तुकस्तुशभ्यमिभ्य ईदृ ॥ ८. २. ८५ ॥

सार्वधातुकस्य ॥ ८. २. ८६ ॥

अस्त्विसिजभ्याम् ॥ ८. २. ८७ ॥

अभ्यस्तस्यापिति गुणो वा ॥ ८. २. ८८ ॥

ह्रस्वश्चोपधायाः ॥ ८. २. ८९ ॥

संयुद्धौ वृद्धम्बार्थानाम् ॥ ८. २. ९० ॥

तलो डौ च ॥ ८. २. ९१ ॥

संयुध्यादिषु गुणादयः प्राग्लिटः नित्यमुक्तः ॥ ८. २. ९२ ॥

न क्यचि दीर्घावपुत्रादीनाम् ॥ ८. २. ९३ ॥

दुरस्तुद्रविणस्त्युवृषण्यति ॥ ८. २. ९४ ॥

अश्वाघस्यात् ॥ ८. २. ९५ ॥

देवसुस्रयोर्युल्लुषि कारके ॥ ८. २. ९६ ॥

कव्यध्वरपृतनस्य च्विलोपः ॥ ८. २. ९७ ॥

हाकोर्हि वा ॥ ८. २. ९८ ॥

सुधितवसुधितनेमधितधिष्वधिषीयाः ॥ ८. २. ९९ ॥

स्ववनववस्मासुपसान्तो हि ॥ ८. २. १०० ॥

न कृपेक्षुर्बुद्धि ॥ ८. २. १०१ ॥

दाघर्तिद्वर्धर्तिबोभूतनौतिकेलध्यापगीफणत् ॥ ८. २. १०२ ॥

संसनिष्यदत्करीकृत्कनिकदभरिभूद्रखिष्वतोद्विद्युत्तत्तरित्रतः सरीसृपतः परी-

वृजन्मश्रज्यागनीगन्तीति च ॥ ८. २. १०३ ॥

ससूवश्लावभ्यासस्येत् ॥ ८. २. १०४ ॥

प्रसमुपोदः पादपूरणे द्वे ॥ ८. २. १०५ ॥

सिद्धः संयोगान्तलोपो रोरुवे ॥ ८. २. १०६ ॥
 क्रभ्यां मतोर्वः ॥ ८. २. १०७ ॥
 अनो रुद् ॥ ८. २. १०८ ॥
 नाद्धस्य ॥ ८. २. १०९ ॥
 भूरिदात्रस्सुद् ॥ ८. २. ११० ॥
 ह्यप्रहोर्हस्य भः ॥ ८. २. १११ ॥
 वसन्तनिषत्तानुत्तप्रप्रतुतैस्तैर्गुतानि ॥ ८. २. ११२ ॥
 अवयाश्चेत वा ॥ ८. २. ११३ ॥
 पुरोधो उक्थशाश्च ॥ ८. २. ११४ ॥
 अन्नसूधसवसां रो वा ॥ ८. २. ११५ ॥
 भुवश्च मेहान्याद्धतेः ॥ ८. २. ११६ ॥
 नमश्चवंशिस्त्रिमनुष्यवृषण्वत्सु वृषणश्चायस्त्रयसकृदादयः ॥ ८. २. ११७ ॥
 अधउपरिभ्यां सिदासीतः सुतः ॥ ८. २. ११८ ॥
 ओमभ्यादाने ॥ ८. २. ११९ ॥
 ये यज्ञकर्मणि ॥ ८. २. १२० ॥
 याज्यान्तः ॥ ८. २. १२१ ॥
 एचः प्रश्नान्तादिवत् ॥ ८. २. १२२ ॥
 प्रणवष्टेः ॥ ८. २. १२३ ॥
 येयजामहेहृदिप्रेष्यश्रौषडावाहानामादेः ॥ ८. २. १२४ ॥
 ओश्चावयाश्रवयेत्यग्निप्रेषणे पैरस्य च ॥ ८. २. १२५ ॥
 मतुवसुवनांसस्संबुद्धौ ॥ ८. २. १२६ ॥
 क्रक्षनच्छवि वा ॥ ८. २. १२७ ॥
 दीर्घादणि समानपदे ॥ ८. २. १२८ ॥
 स्वतवान् वायौ ॥ ८. २. १२९ ॥

१. The original reads हः

२. This portion is written as a separate sūtra in the original.

३. The original omits ये

४. This portion is written as a separate sūtra in the original.

५. This portion is written as a separate sūtra in the original.

रस्सोप्रद्विरक्तपरयोः ॥ ८. २. १३० ॥

कः करत्करतिकृधिकृतेष्वनिदितः ॥ ८. २. १३१ ॥

पञ्चम्याः परावध्यर्थे ॥ ८. २. १३२ ॥

पातौ वा ॥ ८. २. १३३ ॥

षष्ठ्याः पतिपुत्रपृष्ठपारपदपयस्पोषेण ॥ ८. २. १३४ ॥

इडाया वा ॥ ८. २. १३५ ॥

सह्यः साढस्सन्धः ॥ ८. २. १३६ ॥

तादियुष्मत्ततश्चुस्वन्तःपादम् ॥ ८. २. १३७ ॥

यैजुषि वा ॥ ८. २. १३८ ॥

पूर्वपदात् ॥ ८. २. १३९ ॥

स्तुतस्तोमादीनाम् ॥ ८. २. १४० ॥

सुजः ॥ ८. २. १४१ ॥

सनोरेनः ॥ ८. २. १४२ ॥

ऋतर्तिपृतनाभ्यः सह्यः ॥ ८. २. १४३ ॥

न रपरसुपिस्तुजिस्तुशिशुह्नां स्वतस्तसोमसवनमुखानां द्विरक्तौ ॥ ८. २. १४४ ॥

किं सातुसवनयोश्च ॥ ८. २. १४५ ॥

निव्यभिभ्योऽङ्गथवाये वा ॥ ८. २. १४६ ॥

उदस्कन्देलोपः ॥ ८. २. १४७ ॥

ऋतोऽवग्रहान्नो णः ॥ ८. २. १४८ ॥

धातुस्थोऽभ्यो हनः ॥ ८. २. १४९ ॥

इति श्री सरस्वतीकण्ठाभरणनाम्नि व्याकरणे

सप्तमाध्यायस्य द्वितीयः पादः

समाप्तः

१. This is written along with the previous sūtra in the original.

२. This portion is written as a separate sūtra in the original.

अथ तृतीयः पादः

सरस्सनि शिष्टो बलीनानविकरणस्य ॥ ८. ३. १ ॥

विभक्तितन्निमित्तयोर्नञः ॥ ८. ३. २ ॥

कृतश्च ॥ ८. ३. ३ ॥

स्वरविधौ व्यञ्जनमविद्यमानवत् ॥ ८. ३. ४ ॥

अनुदात्तं पदमेकवर्जम् ॥ ८. ३. ५ ॥

अवित्ताया अतोत्रे नाशोऽन्वादेशे ॥ ८. ३. ६ ॥

आगमश्च ॥ ८. ३. ७ ॥

दिशस्वासान्डीप् ॥ ८. ३. ८ ॥

ओर्गुणात् ॥ ८. ३. ९ ॥

यत्रोदात्तलोपस्स उदात्तः ॥ ८. ३. १० ॥

हियासामः ॥ ८. ३. ११ ॥

असंख्याव्यथादेरुधसो डीप् ॥ ८. ३. १२ ॥

प्रत्ययस्यादिः ॥ ८. ३. १३ ॥

धातोरजः ॥ ८. ३. १४ ॥

कर्षात्त्वतोर्ध्वजः ॥ ८. ३. १५ ॥

उच्छ्लेच्छज्जलपभक्षमन्थलेहदेहरेवलेखरभागयुगानां च ॥ ८. ३. १६ ॥

वेदवेगवेष्टबन्धानां करणे ॥ ८. ३. १७ ॥

साम्बतापयोर्माविगर्हीयाम् ॥ ८. ३. १८ ॥

वधव्यधजपाः ॥ ८. ३. १९ ॥

गरदरौ दूष्ये श्वभ्रयोः ॥ ८. ३. २० ॥

स्तुयुद्दवः कासुपसृष्टाच्छन्दसि ॥ ८. ३. २१ ॥

वर्तन्ति स्तोत्रे ॥ ८. ३. २२ ॥

१. This and the next sūtra are written together in the original.

उत्तरोत्तरशश्वत्तमाः ॥ ८. ३. २३ ॥
 तोद्वेयकौ च ॥ ८. ३. २४ ॥
 वार्यदशैकादशिकाः ॥ ८. ३. २५ ॥
 स्त्रियां क्यपः ॥ ८. ३. २६ ॥
 मन्त्रे वृषे च मनविद्भूविरादिभ्यः कितः ॥ ८. ३. २७ ॥
 उत्पादीनामङ्गते ॥ ८. ३. २८ ॥
 चित्तः ॥ ८. ३. २९ ॥
 तद्धितस्य ॥ ८. ३. ३० ॥
 कितः ॥ ८. ३. ३१ ॥
 भवतष्ठमः ॥ ८. ३. ३२ ॥
 मातृद्वयस्यसानाम् ॥ ८. ३. ३३ ॥
 तयस अयोलुभात् ॥ ८. ३. ३४ ॥
 त्रयसदातिस्त्रिभ्यो जसः ॥ ८. ३. ३५ ॥
 समासे वा ॥ ८. ३. ३६ ॥
 चतुरः शसि ॥ ८. ३. ३७ ॥
 सुव्येकाचोनाद्वादयः [चोदात्तादयः ?] ॥ ८. ३. ३८ ॥
 अन्तोदात्तादुत्तरपदादनित्यसमासे वा ॥ ८. ३. ३९ ॥
 अञ्जेइच्छन्दस्याशिस्कुद् ॥ ८. ३. ४० ॥
 पद्मोमासद्विशिष्टपुटरैद्युभ्यः ॥ ८. ३. ४१ ॥
 ऊढ उपधायाः ॥ ८. ३. ४२ ॥
 आतोऽष्टनः ॥ ८. ३. ४३ ॥
 तसादिश्चेदमः ॥ ८. ३. ४४ ॥
 शतुरै मेक्यजादि[?] ॥ ८. ३. ४५ ॥
 बृहन्महत्यां च ॥ ८. ३. ४६ ॥
 उदात्तयणो हलपूर्वात् ॥ ८. ३. ४७ ॥
 नोद्धात्वोः ॥ ८. ३. ४८ ॥

१. The original reads चित्तवतः

२. This and the next sūtra are written together in the original.

३. The original reads सुव्येका-

४. The original reads ब्रह्मन् भगव्यां

हस्वरेणुङ्भ्यो मतुर् ॥ ८. ३. ४९ ॥
 नाववर्णात् [?] ॥ ८. ३. ५० ॥
 नांविधौ हुखाद्वा ॥ ८. ३. ५१ ॥
 ड्यादृच्छन्दसि बहुलम् ॥ ८. ३. ५२ ॥
 तितिष्णुः [?] संख्याया हलादि ॥ ८. ३. ५३ ॥
 श्ल्युपोत्तमम् ॥ ८. ३. ५४ ॥
 वा भाषायाम् ॥ ८. ३. ५५ ॥
 नगोश्वराडङ्कुङ्कुङ्गयः ॥ ८. ३. ५६ ॥
 दिवो शल् ॥ ८. ३. ५७ ॥
 तुर्वा ॥ ८. ३. ५८ ॥
 तित्स्वरितम् ८. ३. ५९ ॥
 तास्वात्मनेपदेद्युपदेशेभ्योऽर्वाधातुकम् [?] ॥ ८. ३. ६० ॥
 विदिग्निविदिहस्विभ्यः ॥ ८. ३. ६१ ॥
 न शतृशानन्शानचः ॥ ८. ३. ६२ ॥
 सिच आदिरुदात्तो वा ॥ ८. ३. ६३ ॥
 विदनिटः ॥ ८. ३. ६४ ॥
 स्वपश्वसर्हिसामच्यनिटि ॥ ८. ३. ६५ ॥
 अभ्यस्तदीधीवेवीडामादिः ॥ ८. ३. ६६ ॥
 अनुदात्ते च ॥ ८. ३. ६७ ॥
 भीर्हीभृद्भुमदंजनदरिद्राजगरां पिति ॥ ८. ३. ६८ ॥
 पूर्व लिति ॥ ८. ३. ६९ ॥
 किस्वैनामबद्धनामद्वौदीनां तसि ॥ ८. ३. ७० ॥
 रद्यौ वा [?] ॥ ८. ३. ७१ ॥
 णमुल्यादिः ॥ ८. ३. ७२ ॥
 उपदेशेऽचःकर्तृयकि ॥ ८. ३. ७३ ॥
 जनसनस्वनतनां च ॥ ८. ३. ७४ ॥

१. The original reads लमतुर्

३. The original reads अघ्यादीनां

२. The original reads मदञ्जनदरि-

द्राजगतां

थलि सेटीडन्तश्च वा ॥ ८. ३. ७५ ॥
 डिन्यादिर्नित्यमलुमति ॥ ८. ३. ७६ ॥
 वामन्त्रितस्य ॥ ८. ३. ७७ ॥
 पथिमथोः सुटि ॥ ८. ३. ७८ ॥
 सर्वस्यानकः सुपि ॥ ८. ३. ७९ ॥
 अन्तश्च तवै युगपत् ॥ ८. ३. ८० ॥
 क्षयो निवासे ॥ ८. ३. ८१ ॥
 जयः करणे ॥ ८. ३. ८२ ॥
 वृषजनन्वग्रहहयगयनयतयांशवद्वेदसूदानाम् ॥ ८. ३. ८३ ॥
 गुहाराधाराकाराध्रतिमन्त्रकामयामकल्पपादवहमहाराजिकदाण्डाजिनिका-
 ण्डीरपात्रियादीनां संज्ञायामुपमानम् ॥ ८. ३. ८४ ॥
 शमरणौ भावकर्मणोः ॥ ८. ३. ८५ ॥
 कस्य ह्यचो ना [१] ॥ ८. ३. ८६ ॥
 शुष्कधृष्टौ ॥ ८. ३. ८७ ॥
 आशितः कर्ता ॥ ८. ३. ८८ ॥
 रिक्ते वा ॥ ८. ३. ८९ ॥
 जुष्टार्पितौ छन्दसि ॥ ८. ३. ९० ॥
 नित्यं मन्त्रे ॥ ८. ३. ९१ ॥
 शुष्मदस्मदोः छसि ॥ ८. ३. ९२ ॥
 ऊयि च ॥ ८. ३. ९३ ॥
 ह्यचोः [१] यतो नावः ॥ ८. ३. ९४ ॥
 ईडवन्दवृशंसदुहकुण्डपां षयतः ॥ ८. ३. ९५ ॥
 वेण्विन्धानयोर्वा ॥ ८. ३. ९६ ॥
 त्यागरागहासकुहश्चठकथाताम् ॥ ८. ३. ९७ ॥
 उपोत्तमं रितः ॥ ८. ३. ९८ ॥
 चडो वा ॥ ८. ३. ९९ ॥
 भोत्समानोदराद्यति ॥ ८. ३. १०० ॥
 सोदराद्यत् ॥ ८. ३. १०१ ॥
 अपूतकतोद्भ्यामैत् ॥ ८. ३. १०२ ॥
 अस्थ्यादीनामञ्ज ॥ ८. ३. १०३ ॥

लुङादिष्वडादौ ॥ ८. ३. १०४ ॥
 मता वा ॥ ८. ३. १०५ ॥
 स्त्री संज्ञायाम् ॥ ८. ३. १०६ ॥
 अन्यईवत्यवत्योः ॥ ८. ३. १०७ ॥
 चावतद्वित्ते ॥ ८. ३. १०८ ॥
 प्रातिपदिकस्य ॥ ८. ३. १०९ ॥
 पाटलापालङ्काश्वासागरार्थानाम् ॥ ८. ३. ११० ॥
 गेहार्थानामस्त्रियाम् ॥ ८. ३. १११ ॥
 गुदस्य च ॥ ८. ३. ११२ ॥
 धैयपूर्वस्त्रीविषयस्य ॥ ८. ३. ११३ ॥
 खान्तस्याश्मादेः ॥ ८. ३. ११४ ॥
 हिष्टवत् सरतिशत्थान्तानाम् ॥ ८. ३. ११५ ॥
 दक्षिणस्य साधौ ॥ ८. ३. ११६ ॥
 स्वाङ्गाख्यायामादिर्वा ॥ ८. ३. ११७ ॥
 छन्दसि ॥ ८. ३. ११८ ॥
 कृष्णस्यासृगाख्या चेत् ॥ ८. ३. ११९ ॥
 वा नामधेयस्य ॥ ८. ३. १२० ॥
 शुक्लगौरग्योरादिः ॥ ८. ३. १२१ ॥
 अङ्गुष्ठोदकबकवशानां छन्दसि ॥ ८. ३. १२२ ॥
 पृष्ठस्य च ॥ ८. ३. १२३ ॥
 वा भाषायाम् ॥ ८. ३. १२४ ॥
 अर्जुनस्य तृणाख्या चेत् ॥ ८. ३. १२५ ॥
 अर्थस्य स्वाभ्याख्या चेत् ॥ ८. ३. १२६ ॥
 आशाया अदिगाख्या चेत् ॥ ८. ३. १२७ ॥

१. The original reads पाटलाका-
लप्सां वा

२. This and the next sūtra are
written together in the
original.

३. This portion is written as a
separate sūtra in the ori-

ginal.

४. The original reads ग्लोरादिः

नक्षत्राणामविविध्याणाम् ॥ ८. ३. १२८ ॥
 न कुपूर्वाः कृत्तिकाख्या चेत् ॥ ८. ३. १२९ ॥
 घृतादीनाम् ॥ ८. ३. १३० ॥
 ज्येष्ठकनिष्ठयोर्विषयसि ॥ ८. ३. १३१ ॥
 बिल्वतिथ्ययोः स्वरितो था ॥ ८. ३. १३२ ॥
 अथादिः प्राक्छकटेः ॥ ८. ३. १३३ ॥
 ह्रस्वान्तस्य स्त्रीविषयस्य ॥ ८. ३. १३४ ॥
 नविविषयस्यानिसन्तस्य ॥ ८. ३. १३५ ॥
 तृणधान्यानाञ्च द्वयाम् ॥ ८. ३. १३६ ॥
 स्वाङ्गशिष्टामदन्तानाम् ॥ ८. ३. १३७ ॥
 प्राणिनां कुपूर्वः ॥ ८. ३. १३८ ॥
 स्वर्युवणः कृत्रिमाख्या चेत् ॥ ८. ३. १३९ ॥
 उनर्वधन्तानाम् ॥ ८. ३. १४० ॥
 वर्णानां तृणतिनितान्तानाम् ॥ ८. ३. १४१ ॥
 ह्रस्वान्तस्य ॥ ८. ३. १४२ ॥
 ह्रस्वमनुत्ताच्छील्ये ॥ ८. ३. १४३ ॥
 अक्षस्यादेवनस्य ॥ ८. ३. १४४ ॥
 अर्धस्यासमद्योतने ॥ ८. ३. १४५ ॥
 प्रीतिद्वर्णानाम् ॥ ८. १. १४६ ॥
 ग्रामादीनां च ॥ ८. ३. १४७ ॥
 लुबन्तस्योपमेयनामधेयस्य ॥ ८. ३. १४८ ॥
 नैवृक्षपर्वतविशेषव्याघ्रसिंहमहिषाणाम् ॥ ८. ३. १४९ ॥
 राजविशेषस्य यमन्त्रा चेत् ॥ ८. ३. १५० ॥

१. The original reads वर्णनिति-
कर्त्तानां

२. The original omits ह

३. The original reads this sūtra
thus:—

अर्धस्य ॥

यमनामधेयस्य ॥

४. This and the next two sūtras
are omitted in the original.

५. The original reads नक्षत्रपर्वत

६. The original reads विषयाख्या

लघावन्ते द्वयोश्च बह्वो गुरुः ॥ ८. ३. १५१ ॥
 स्त्रीविषयवर्णाक्षपूर्वाणाम् ॥ ८. ३. १५२ ॥
 शकुनीनां च लघुपूर्वम् ॥ ८. ३. १५३ ॥
 नतुप्राणाख्यायाम् ॥ ८. ३. १५४ ॥
 धान्यानां च वृद्धक्षान्तानाम् ॥ ८. ३. १५५ ॥
 जनपदशब्दानामपर्वतानाम् ॥ ८. ३. १५६ ॥
 हयादीनां असंयुक्तलान्तानामन्तः पूर्वं वा ॥ ८. ३. १५७ ॥
 इगन्तानां च ह्यषाम् ॥ ८. ३. १५८ ॥
 अथ द्वितीयं प्राणीषात् ॥ ८. ३. १५९ ॥
 डैयचां प्राङ्गकारात् ॥ ८. ३. १६० ॥
 स्वाङ्गानामकुर्वादीनाम् ॥ ८. ३. १६१ ॥
 मीदीनाम् ॥ ८. ३. १६२ ॥
 शादीनां शाकानाम् ॥ ८. ३. १६३ ॥
 पातानां गुर्वादीनाम् ॥ ८. ३. १६४ ॥
 युतान्यण्यन्तानाम् ॥ ८. ३. १६५ ॥
 मकरचरुदर्पारेवतवितस्तेस्वाजिद्राक्षकलोमकाष्टपेष्टकाशीनामादिर्वा ॥
 ८. ३. १६६ ॥
 छन्दसि च ॥ ८. ३. १६७ ॥
 कर्दमादीनाम् ॥ ८. ३. १६८ ॥
 सुगन्धिते जनस्यते वा ॥ ८. ३. १६९ ॥

१. The original reads वर्णमक्ष-
पूर्वाणां
२. This portion is written as a
separate sūtra in the ori-
ginal.
३. The original reads वृक्षर्षक्ष-
न्तानां and as a separate sūtra.
४. This portion is written as a
separate sūtra in the ori-
ginal.
५. The original reads त्परां and
as part of the previous sūtra.
६. The original reads अकुपादीनां
७. This and the next three sūtras
are written together in the
original.
८. The original reads वरुट्वारेच-
स्तेस्वाजि...क्षकलोमकाष्टापेष्ट-
काशीनां

नपः फलान्तानम् ॥ ८. ३. १७० ॥
यान्तस्यान्त्यात् पूर्वम् ॥ ८. ३. १७१ ॥
थान्तस्य च नालघुनी ॥ ८. ३. १७२ ॥
शिथुमारोदुम्बरबलीवदौ धारपूरुरवसां च ॥ ८. ३. १७३ ॥
साङ्काश्यकाम्पिल्यनासिक्यादावार्वाघाटानां च ॥ ८. ३. १७४ ॥
ईषान्तस्य हयादेः ॥ ८. ३. १७५ ॥
उशीरदाशेरकपालालशेषालश्यामाकशारीरशरावहृदयहिरण्यारण्यापत्यादेव -
राणाम् ॥ ८. ३. १७६ ॥
महिष्याषाढ्योर्जायोष्टकाख्या चेत् ॥ ८. ३. १७७ ॥
शकटिशकट्योरक्षरमक्षरं पर्यायेण ॥ ८. ३. १७८ ॥
गोष्ठजब्राह्मणनामधेयस्य ॥ ८. ३. १७९ ॥
पारावतस्योपोत्तमवर्जम् ॥ ८. ३. १८० ॥
धूम्रजानुमुज्जकेशकालबालस्थालीपाकानामधूजलस्थानाम् ॥ ८. ३. १८१ ॥
कपिकेशहरिकेशयोश्छन्दसि ॥ ८. ३. १८२ ॥
न्यङ्मुखरौ स्वरितौ ॥ ८. ३. १८३ ॥
न्यबुद्बुद्व्यलकशयोरादिः ॥ ८. ३. १८४ ॥
तिल्यशिक्यमर्त्यकार्मर्यधान्यकन्याराज्यमनुष्याणामन्तः ॥ ८. ३. १८५ ॥
विल्वमर्श्यवीर्याणि छन्दसि ॥ ८. ३. १८६ ॥
त्वत्त्वैसमसिमनेमेत्यनुच्चानि ॥ ८. ३. १८७ ॥
सिमस्याथर्वणेऽन्त उदात्तः ॥ ८. ३. १८८ ॥
निपाता आद्युदात्ताः ॥ ८. ३. १८९ ॥
उपसर्गाश्चाभिवर्जम् ॥ ८. ३. १९० ॥
एवादीनामन्तः ॥ ८. ३. १९१ ॥
वावादीनामुभाद्युदात्तौ ॥ ८. ३. १९२ ॥
चादयोऽनुदात्ताः ॥ ८. ३. १९३ ॥
यथेति पादान्ते ॥ ८. ३. १९४ ॥
प्रकारादि द्विरुक्तौ परस्य ॥ ८. ३. १९५ ॥

१. The original reads म्नाल

२. The original reads मत्सवीर्याणि

३. The original reads त्वसम-

४. The original reads शेषे

शेषं सर्वमनुदात्तम् ॥ ८. ३. १९६ ॥

वस्त्रसादयः ॥ ८. ३. १९७ ॥

तद्वदामन्त्रितम् ॥ ८. ३. १९८ ॥

तिङो गोत्रश्रुवप्रवचनप्रकथनप्रहसनप्रायन्यायप्रचक्षणविचक्षणस्वाध्यायभूयि-
ष्टानि ॥ ८. ३. १९९ ॥

कुत्सनाभीक्ष्ण्ययोर्नाम वा ॥ ८. ३. २०० ॥

तिङ्ङुङितिङः ॥ ८. ३. २०१ ॥

न लुङ् ॥ ८. ३. २०२ ॥

निपातैर्यदिहन्तकुविभ्रेच्चेच्चण्कश्चित्रयुक्तम् ॥ ८. ३. २०३ ॥

नह प्रत्यारम्भे ॥ ८. ३. २०४ ॥

सत्यं प्रश्ने ॥ ८. ३. २०५ ॥

अङ्गात् प्रातिलोम्ये ॥ ८. ३. २०६ ॥

हि च ॥ ८. ३. २०७ ॥

छन्दस्यनेकमपि साकाङ्क्षम् ॥ ८. ३. २०८ ॥

पुरा च परीक्षायां वा ॥ ८. ३. २०९ ॥

अहो च ॥ ८. ३. २१० ॥

पूजायां नित्यम् ॥ ८. ३. २११ ॥

तुपश्यपश्यताहैः पूजायाम् ॥ ८. ३. २१२ ॥

यावद्यथाभ्याम् ॥ ८. ३. २१३ ॥

उपसर्गव्यपेतम् ॥ ८. ३. २१४ ॥

शेषे वा ॥ ८. ३. २१५ ॥

नन्वनुष्ठैषणायाम् ॥ ८. ३. २१६ ॥

जात्वपूर्वम् ॥ ८. ३. २१७ ॥

आहो उताहो चानन्तरं वा ॥ ८. ३. २१८ ॥

किंवृत्तं च चिदुत्तरम् ॥ ८. ३. २१९ ॥

क्रियाप्रश्नेऽनुपसर्गमप्रतिषिद्धम् ॥ ८. ३. २२० ॥

लोपे वा ॥ ८. ३. २२१ ॥

१. The original omits पूजायां

३. The original reads सान्तरं and

२. The original reads च

that as a separate sūtra.

- यद्वत्याद्यवायेऽपि ॥ ८. ३. २२२ ॥
 कामचारे वा ॥ ८. ३. २२३ ॥
 एहिमन्ये प्रहासे लट् ॥ ८. ३. २२४ ॥
 गत्यर्थलोटा लट् न चेत् कौरकं सर्वान्यत् ॥ ८. ३. २२५ ॥
 लोट्यत् ॥ ८. ३. २२६ ॥
 सोपसर्गमनुत्तमं वा ॥ ८. ३. २२७ ॥
 हन्त च ॥ ८. ३. २२८ ॥
 आम एकान्तरमामन्त्रितमनन्तिके ॥ ८. ३. २२९ ॥
 यद्धितुपरं छन्दसि ॥ ८. ३. २३० ॥
 चनचिदिवगोत्रादितद्धिताम्रेडितेष्वनुपसर्गात् ॥ ८. ३. २३१ ॥
 चवाहाह्वेषु च ॥ ८. ३. २३२ ॥
 चवाभ्या प्रथमा ॥ ८. ३. २३३ ॥
 हेति क्षियायाम् ॥ ८. ३. २३४ ॥
 अहेति विनियोगे च ॥ ८. ३. २३५ ॥
 चाहलोप एवेत्यवधारणे ॥ ८. ३. २३६ ॥
 चादिलोपो वा ॥ ८. ३. २३७ ॥
 वैपवाभ्यां छन्दसि ॥ ८. ३. २३८ ॥
 एकान्याभ्यां तुल्यार्थाभ्याम् ॥ ८. ३. २३९ ॥
 पूजनेभ्यः ॥ ८. ३. २४० ॥
 काष्ठदारुणामातापुत्रवेशानाज्ञातायुताज्जुतभृशघोरपरमस्वतिभ्यः ॥ ८. ३. २४१ ॥
 पूजितमनुदात्तसमासे ॥ ८. ३. २४२ ॥
 सोपसर्गमपि तिङ् ॥ ८. ३. २४३ ॥
 क्रियायाः कुत्सने सुव्यगोत्रादौ ॥ ८. ३. २४४ ॥
 बह्वर्थं वा ॥ ८. ३. २४५ ॥
 गतिर्गतौ ॥ ८. ३. २४६ ॥

१. The original reads this as two
 sūtras:—
 एवमन्यै ॥
 प्रहासे वृट् ॥

२. The original reads this portion
 as a separate sūtra.

तिङ्युदात्तवति ॥ ८. ३. २४७ ॥
 प्रत्ययान्ते च ॥ ८. ३. २४८ ॥
 सुबामन्त्रिते पराङ्गवत्तन्निमित्तम् ॥ ८. ३. २४९ ॥
 समानाधिकरणे च ॥ ८. ३. २५० ॥
 परमपि छन्दसि ॥ ८. ३. २५१ ॥
 नाव्ययमनव्ययीभावः ॥ ८. ३. २५२ ॥
 एकश्रुति दूरात्संबुद्धौ ॥ ८. ३. २५३ ॥
 यज्ञकर्मण्यजपंग्मूङ्सामसु ॥ ८. ३. २५४ ॥
 उच्चैस्तरां वौषट्का ॥ ८. ३. २५५ ॥
 छन्दसि वा ॥ ८. ३. २५६ ॥
 स्वरिताःसंहितायामनुदात्तानाम् ॥ ८. ३. २५७ ॥
 उदात्तस्वरितपरस्य सन्नतरः ॥ ८. ३. २५८ ॥
 न सुब्रह्मण्यायाम् ॥ ८. ३. २५९ ॥
 देवब्रह्मणोः स्वरितस्वनुदातः ॥ ८. ३. २६० ॥
 शेष उदात्तः ॥ ८. ३. २६१ ॥
 असावमुभ्येत्यन्तः स्यान्तंस्यावोत्तमश्च^[१] ॥ ८. ३. २६२ ॥
 वा नाम्नः ॥ ८. ३. २६३ ॥

इति श्री सरस्वतीकण्ठाभरणनाम्नि व्याकरणे

अष्टमस्याध्यायस्य तृतीयः पादः

समाप्तः

अथ चतुर्थः पादः

—(०)—

समासस्यान्तः ॥ ८. ४. १ ॥
 बहुव्रीहौ प्रकृत्या पूर्वपदम् ॥ ८. ४. २ ॥
 द्वितीयातृतीयातुल्यार्थोपमानकृत्या नञ् ॥ ८. ४. ३ ॥
 कुप्रादयस्तत्पुरुषे ॥ ८. ४. ४ ॥
 शीलिकाभिभक्ष्याचरिभ्यो णो वर्णोनेते ॥ ८. ४. ५ ॥
 गाघलवणयोः प्रमाणे ॥ ८. ४. ६ ॥
 द्विगौ ॥ ८. ४. ७ ॥
 दायो दायदेः ॥ ८. ४. ८ ॥
 प्रतिबन्धित्रिरकृच्छ्रयोः ॥ ८. ४. ९ ॥
 पदेपदेऽपदेशे ॥ ८. ४. १० ॥
 निपाते वातत्राणे ॥ ८. ४. ११ ॥
 शारदेऽनार्तवे ॥ ८. ४. १२ ॥
 अघ्वर्युकषाययोजार्तौ ॥ ८. ४. १३ ॥
 सदृशप्रतिरूपयोः सादृश्ये ॥ ८. ४. १४ ॥
 गन्तव्यपण्यं वाणिजे ॥ ८. ४. १५ ॥
 मात्रोपहोपक्रमच्छाये नपुंसके ॥ ८. ४. १६ ॥
 सुखप्रियोर्हिते ॥ ८. ४. १७ ॥
 प्रीतौ च ॥ ८. ४. १८ ॥
 स्वं स्वामिनि ॥ ८. ४. १९ ॥
 अभूवाक्चिदिधिषु ॥ ८. ४. २० ॥
 पत्यावैश्वर्ये ॥ ८. ४. २१ ॥
 वा भुवनम् ॥ ८. ४. २२ ॥
 आशङ्काबाधनेदीयस्तु संभावने ॥ ८. ४. २३ ॥

१. The original reads गथ-

२. The original reads बहुवचनम्

पूर्वे भूतपूर्वे ॥ ८. ४. २४ ॥

सविधसनीडसमर्यादसवेशसदेशेषु सामीप्ये ॥ ८. ४. २५ ॥

विस्पष्टविचित्रविकृत्यक्तसंपन्नपटुपाण्डितकुशलचपलनिपुणा गुणवचनेषु ॥

८. ४. २६ ॥

इगन्तकालिकपालभगालशरावेषु द्विगौ ॥ ८. ४. २७ ॥

बहु वा ॥ ८. ४. २८ ॥

दिष्टिवितस्त्योश्च ॥ ८. ४. २९ ॥

श्रेज्यावमकम्पापवत्सु भावे कर्मधारये ॥ ८. ४. ३० ॥

कुमारः ॥ ८. ४. ३१ ॥

आदिः प्रत्येनसि ॥ ८. ४. ३२ ॥

पूगेषु वा ॥ ८. ४. ३३ ॥

महान्ग्रीह्यपराक्कृष्टीष्वासजाबालभारभारतहैलिहिलरौरवप्रवृद्धेषु ॥

८. ४. ३४ ॥

ध्रुलकश्च वैश्वदेवे ॥ ८. ४. ३५ ॥

कतरकतमौ वा ॥ ८. ४. ३६ ॥

आर्यौ ब्राह्मणकुमारयोः ॥ ८. ४. ३७ ॥

राजा च ॥ ८. ४. ३८ ॥

षष्ठी प्रत्येनसि ॥ ८. ४. ३९ ॥

ग्रामश्च शिल्पिनि ॥ ८. ४. ४० ॥

राजा च प्रशंसायाम् ॥ ८. ४. ४१ ॥

१. This portion is written as a separate sūtra in the original.

२. The original reads कल्काकीपाल

३. This portion is written as a separate sūtra in the original.

४. This and the next sūtra are written together in the original.

५. The original reads this as two sūtras:—

श्रेज्यकम्पा ॥

प्रवदवमेषु भावे कर्मधारये ॥

६. The original reads भारकलि-
हैलिभिल

७. This and the next sūtra are written together in the original thus:—षष्ठीप्रह्वौसिद्वा-
मश्च

के नित्याथै ॥ ८. ४. ४२ ॥
 अनिष्टा ॥ ८. ४. ४३ ॥
 द्वितीयायुपसर्गे ॥ ८. ४. ४४ ॥
 तृतीया कर्मणि ॥ ८. ४. ४५ ॥
 गतिरनन्तरः ॥ ८. ४. ४६ ॥
 तादौ च नितिकृत्यतौ ॥ ८. ४. ४७ ॥
 तथैवान्तो युगपत् ॥ ८. ४. ४८ ॥
 अनिगन्तोऽञ्चतौ वप्रत्यये ॥ ८. ४. ४९ ॥
 न्यधी च ॥ ८. ४. ५० ॥
 ईषद्धा ॥ ८. ४. ५१ ॥
 हिरण्यपरिमाणं घने ॥ ८. ४. ५२ ॥
 प्रथमोऽचिरोपसंपत्तौ ॥ ८. ४. ५३ ॥
 उष्ट्रसादिवाभ्योः ॥ ८. ४. ५४ ॥
 गौः सादसादिसारथिषु ॥ ८. ४. ५५ ॥
 कुरुवृजौ गार्हपत्ये देवसुतिह्वतिजृतिषु ॥ ८. ४. ५६ ॥
 नितो वसुश्च ॥ ८. ४. ५७ ॥
 रिक्तगुर्वसुतज्जरस्यश्लीलदृढरूपापारेवडवातैतिलकद्रूदासीमारादीनां च ॥
 ८. ४. ५८ ॥
 पण्यकम्बलः संज्ञायाम् ॥ ८. ४. ५९ ॥
 चतुर्थी प्रकृतौ ॥ ८. ४. ६० ॥
 अर्थै ॥ ८. ४. ६१ ॥
 के च ॥ ८. ४. ६२ ॥
 परिप्रत्युपापावर्ज्यमानाहोरात्रावयवेषु ॥ ८. ४. ६३ ॥
 राजन्यबहुवचनद्वन्द्वेऽन्धकवृष्णिषु ॥ ८. ४. ६४ ॥
 संख्या ॥ ८. ४. ६५ ॥

१. This is written as part of the previous sūtra in the original.

२. This and the next sūtra are written together in the original.

कान्तिकौजपसावर्णिमाण्डकेयकटुकवाचलेयशैतिकाक्षपाञ्चालेयावन्त्याश्मकावि-
मत्तकामविद्वाण्डवितण्डशाकलशुनकशणकबाभ्रवयाज्यानुवाक्यावत्स -
जरञ्जराभृत्युखीकुमारेषुकपिपैलद्यापर्णये ॥ ८. ४. ६६ ॥

कुन्तिचिन्तिसुराष्ट्रे ॥ ८. ४. ६७ ॥

बाभ्रवशालङ्कायनदानच्युतयोः ॥ ८. ४. ६८ ॥

आचार्योपसर्जनान्तेवासिनां चामोदः ॥ ८. ४. ६९ ॥

पैप्पलादेर्वा ॥ ८. ४. ७० ॥

सप्तमीसिद्धशुष्कपक्कबन्धेष्वाकालात् ॥ ८. ४. ७१ ॥

आद्युदात्तम् ॥ ८. ४. ७२ ॥

धर्म्ये अहरणे ॥ ८. ४. ७३ ॥

हरियुक्ते च ॥ ८. ४. ७४ ॥

वाध्यक्षे ॥ ८. ४. ७५ ॥

पापं शिल्पिपति ॥ ८. ४. ७६ ॥

गोत्रान्तेवासिमाणवब्राह्मणेषु क्षेपे ॥ ८. ४. ७७ ॥

अङ्गानि मैरेये ॥ ८. ४. ७८ ॥

भक्ताख्यास्तदर्थेषु ॥ ८. ४. ७९ ॥

गोबिडालसैन्धवैधूपमानेषु ८. ४. ८० ॥

अके जीविकायाः ॥ ८. ४. ८१ ॥

प्राचां क्रीडायाम् ॥ ८. ४. ८२ ॥

अणि नियुक्ते ॥ ८. ४. ८३ ॥

शिल्पिन्यां जीविकृजः ॥ ८. ४. ८४ ॥

संज्ञायां च ॥ ८. ४. ८५ ॥

गोतन्तिषवं पाँले ॥ ८. ४. ८६ ॥

णिनि ॥ ८. ४. ८७ ॥

शब्दार्थप्रकृतावेवोपमानम् ॥ ८. ४. ८८ ॥

१. The original reads काञ्चकौपज-
सावर्णि

२. The original reads वाले and
as part of the next sūtra.

३. The original reads this and the
next two sūtras thus :—

आद्युदात्तं धर्म्ये ॥

अहरणे हरियुक्तं च ॥

युकारोहीयोधिप्रहारिषु चागतः ॥ ८. ४. ८९ ॥

मत्स्ये वा ॥ ८. ४. ९० ॥

क्षीरभगिनिग्रामाहोतुमर्तुगोषुधु ॥ ८. ४. ९१ ॥

अश्वगर्गव्युष्टास्त्रिरात्रे ॥ ८. ४. ९२ ॥

गणैकशीतिपादपाताः ॥ ८. ४. ९३ ॥

पात्रे समितादीनां च ॥ ८. ४. ९४ ॥

दीर्घकाशतुषप्राष्टवटे जे ॥ ८. ४. ९५ ॥

अन्यात्पूर्वं बह्व्यः ॥ ८. ४. ९६ ॥

अनिवासि ग्रामे ॥ ८. ४. ९७ ॥

घोषकटपल्लवद्वदराश्वत्थशाल्मलिशिलिपिङ्गलमुनितृणकूटकुन्दरदश्रेयस्सु ॥

८. ४. ९८ ॥

छात्रिपेलिभाण्ड्याखण्डित्याप व्यापिशालिगोव्याघाटः शालायाम् ॥

८. ४. ९९ ॥

अवृद्धमकर्कौकर्मधूमयीमकरीशमीकरीरकन्दुकुबलबदरं प्रस्ये ॥ ८. ४. १०० ॥

मालाशालाशोणाद्राक्षाध्राक्षांमाकाञ्चयेककामाश्च ॥ ८. ४. १०१ ॥

अमहन्नवन्नगरेऽनुदीचाम् ॥ ८. ४. १०२ ॥

द्व्यच्च द्व्यज्वावर्णमर्मे ॥ ८. ४. १०३ ॥

न भूताधिकसजीवमद्राश्मकञ्जलाः ॥ ८. ४. १०४ ॥

दिवोदासबाध्यश्वादीनां छन्दसि ॥ ८. ४. १०५ ॥

गुणकात्स्न्ये सर्वस्य ॥ ८. ४. १०६ ॥

संज्ञायां गिरिनिकाययोः ॥ ८. ४. १०७ ॥

कुमार्यां वयसि ॥ ८. ४. १०८ ॥

उदके मिश्रे ॥ ८. ४. १०९ ॥

द्विगौ क्रतौ ॥ ८. ४. ११० ॥

१. The original reads युक्त आरो-
हणीयविविध-

२. The original reads छात्र्यै लिङ्
and as a separate sūtra.

३. The original reads क्षामाज्यक

४. This and the next sūtra are
written together in the
original.

५. This and the next sūtra are
written together in the ori-
ginal.

षष्ठी समे ॥ ८. ४. १११ ॥
 पुरे प्राचाम् ॥ ८. ४. ११२ ॥
 गोडारिष्टतपूर्वाणि ॥ ८. ४. ११३ ॥
 न हास्तिनफलकमार्दयाः ॥ ८. ४. ११४ ॥
 कुसूलकूपकुम्भशालं बिले ॥ ८. ४. ११५ ॥
 दिक्छब्दा ग्रामजनपदाख्यानचापाचानराटेषु ॥ ८. ४. ११६ ॥
 आचार्योपसर्जनान्तेवासिनि ॥ ८. ४. ११७ ॥
 उत्तरपदवृद्धौ सर्वे च ॥ ८. ४. ११८ ॥
 बहुवीहौ विश्वं संज्ञायाम् ॥ ८. ४. ११९ ॥
 शूद्रराश्वेषु क्षेपे ॥ ८. ४. १२० ॥
 नदीबन्धुनि ॥ ८. ४. १२१ ॥
 निष्ठोपसर्गपूर्वा वा ॥ ८. ४. १२२ ॥
 मरुवृद्धसूत्रशयादीनां छन्दसि ॥ ८. ४. १२३ ॥
 उत्तरपदादिः ॥ ८. ४. १२४ ॥
 कर्णो वर्णलक्षणात् ॥ ८. ४. १२५ ॥
 संज्ञौपम्योः ॥ ८. ४. १२६ ॥
 कण्ठपृष्ठग्रीवाजङ्घाश्च ॥ ८. ४. १२७ ॥
 शृङ्गमवस्थायां च ॥ ८. ४. १२८ ॥
 नञोऽजरमरमित्रमृताः ॥ ८. ४. १२९ ॥
 सोर्मनसी अलौमोषसी ॥ ८. ४. १३० ॥
 क्रतुदशीकप्रतीकप्रतूर्तिहव्यमगाश्च ॥ ८. ४. १३१ ॥
 आद्युदात्तं छन्दसि ॥ ८. ४. १३२ ॥
 वीरवीर्यौ च ॥ ८. ४. १३३ ॥
 कूलतीरतूलमूलशालाक्षसामान्याव्ययीभावे ॥ ८. ४. १३४ ॥
 कंसमन्थशूर्पपाय्यकाण्डानि द्विगौ ॥ ८. ४. १३५ ॥

१. The original reads डीबन्धुनि
 and as one with the next
 sūtra.

३. This portion is written as a
 separate sūtra in the ori-
 ginal.

२. This and the next two sūtras
 are written together.

४. The original reads द्युदात्तस्य
 छन्दसि

तत्पुरुषे शालम् ॥ ८. ४. १३६ ॥

कन्यं च ॥ ८. ४. १३७ ॥

चिह्णचिक्कणमद्धरमडरवैतुलवैतालिककर्णकुक्कुटपट्टकानामादिः ॥

८. ४. १३८ ॥

चेलचीरखेडकखड्डकाण्डं गर्हायाम् ॥ ८. ४. १३९ ॥

चीरमुपमानम् ॥ ८. ४. १४० ॥

पललसूपशाकानि मिश्रे ॥ ८. ४. १४१ ॥

कूलसूदस्यकर्पास्तंज्ञायाम् ॥ ८. ४. १४२ ॥

अकर्मधारये राज्यम् ॥ ८. ४. १४३ ॥

वर्ग्यादयश्च ॥ ८. ४. १४४ ॥

पुत्रः पुंभ्यः ॥ ८. ४. १४५ ॥

नाचार्यराजत्विक्संयुक्तज्ञात्याख्येभ्यः ॥ ८. ४. १४६ ॥

चूर्णचौलचमसिचकनकरिपकुन्दमदलपद्मद्राक्षातूस्तशैकटान्यप्राणिषष्ठ्या ॥

८. ४. १४७ ॥

काण्डचीरपललसूपशाककुलानि ॥ ८. ४. १४८ ॥

कुण्डं वनम् ॥ ८. ४. १४९ ॥

प्रकृत्या भगालम् ॥ ८. ४. १५० ॥

शीतेर्नित्यावहृज्वहुर्वाहावभसत् ॥ ८. ४. १५१ ॥

वनस्पतिबृहस्पतिशचीपतितनूनपात्रराशंसंशुनशोपशण्डामर्कतृष्णावरुत्री-
चम्बाविश्ववयामर्ह्येत्युनामुमे युगपत् ॥ ८. ४. १५२ ॥

देवताब्रह्मे च ॥ ८. ४. १५३ ॥

पृथिवीरुद्रूपमान्थिण्वेवानुदात्तादिषु ॥ ८. ४. १५४ ॥

पथ्युपपदकारकेभ्यः ॥ ८. ४. १५५ ॥

उत्कृत्योवाश्रमः ॥ ८. ४. १५६ ॥

१. The original reads चिहण

२. Space is left out in the original for writing ण्डं गर्हायाम्

३. The original reads अकर्मधारयो

४. The original reads this as two sūtras:—

पुत्रः पुंभ्यः नाचार्यः ॥

जत्विक् etc ॥

५. The original reads द्राक्षासूत

- थाथवञ्काजवित्रकाणाम् ॥ ८. ४. १५७ ॥
 कः सूपमानाभ्याम् ॥ ८. ४. १५८ ॥
 संज्ञायामनाचितपर्याचितास्थापितपरिगृहीतनिरुक्तप्रतिपन्नप्रश्लिष्टोपश्लिष्टोप-
 द्रुतोपस्थापितानाम् ॥ ८. ४. १५९ ॥
 गोहंसंहितायाः ॥ ८. ४. १६० ॥
 कारकाद्वत्तश्रुतयोरेवाशिषि ॥ ८. ४. १६१ ॥
 प्रवृद्धस्य यानवृषलयोः प्रयुक्तस्य सक्तिषु ॥ ८. ४. १६२ ॥
 अवहितस्य भोगाकर्षयोः ॥ ८. ४. १६३ ॥
 खट्वाकुकविशस्तपुनरुत्स्यूतपुनर्निकृतानां च ॥ ८. ४. १६४ ॥
 इत्थंभूतेन कृते ॥ ८. ४. १६५ ॥
 अनो भावकर्मणोः ॥ ८. ४. १६६ ॥
 मन्त्रकिन्वाख्यानशयनासनस्थानयाजकादिक्रीताः ॥ ८. ४. १६७ ॥
 सप्तभ्याः पुण्यम् ॥ ८. ४. १६८ ॥
 ऊनार्थकलहास्तृतीयाः ॥ ८. ४. १६९ ॥
 मिश्रमनुपसर्गमसन्धौ ॥ ८. ४. १७० ॥
 नञःस्वार्थनिषेधेशोभ्यर्हयां च ॥ ८. ४. १७१ ॥
 कृत्योक्तेषु ॥ ८. ४. १७२ ॥
 चारुसाधुयौधिकानङ्गमेजयपदान्याकस्मात् ॥ ८. ४. १७३ ॥
 गृहपतिगृहपतिकाः ॥ ८. ४. १७४ ॥
 वर्तमानवर्धमानत्वरमाणध्रियमाणाः संज्ञायाम् ॥ ८. ४. १७५ ॥
 बहन् ॥ ८. ४. १७६ ॥
 राजानोऽच्छन्दसि ॥ ८. ४. १७७ ॥
 विकारसदृशं व्यस्तं च ॥ ८. ४. १७८ ॥

१. The original reads थाथवञजरि-
 त्रकाणामनन्तः and omits कः
 in the next sūtra.

२. This is read along with the
 previous sūtra.

३. The original reads कित्ता

४. The original reads अर्थोऽनार्थ-

५. The original reads कृत्योक्तेषु च

६. The original reads this as two
 sūtra thus:—

चारुसारयोर्विकान ॥

गमेजयपद ॥

तृन्नन्नतीक्ष्णुगुचिनि वा ॥ ८. ४. १७९ ॥

बहुव्रीहिविदमेतत्तद्भयः प्रथमपूरणे क्रियागणने ॥ ८. ४. १८० ॥

संख्यायास्तनः ॥ ८. ४. १८१ ॥

छन्दसि वा ॥ ८. ४. १८२ ॥

संज्ञायामजिनम् ॥ ८. ४. १८३ ॥

मित्रोऽनुषौ ॥ ८. ४. १८४ ॥

व्यवायिनोऽन्तरम् ॥ ८. ४. १८५ ॥

मुखं खाङ्गम् ॥ ८. ४. १८६ ॥

निष्ठोपमानाद्वा ॥ ८. ४. १८७ ॥

नाययदिकूछन्दगोमहत्स्थूलमुष्टिपृथुवत्सेभ्यः ॥ ८. ४. १८८ ॥

जातिकालसुखादिभ्योऽनाच्छादनात् कौऽकृतमितप्रतिपन्नाः ॥ ८. ४. १८९ ॥

वाजांते ॥ ८. ४. १९० ॥

द्वित्रिभ्यां पादत् ॥ ८. ४. १९१ ॥

मूर्धानः ॥ ८. ४. १९२ ॥

सकथमक्रान्तात् ॥ ८. ४. १९३ ॥

छन्दस्यादिश्च ॥ ८. ४. १९४ ॥

त्रिचक्रत्रिबन्धुत्रिवृतादीनाम् ॥ ८. ४. १९५ ॥

नञ्सुभ्याम् ॥ ८. ४. १९६ ॥

केपि ॥ ८. ४. १९७ ॥

ह्रस्वान्तेऽन्त्यात्पूर्वम् ॥ ८. ४. १९८ ॥

कण्वेकाचिवहोर्नञ्समानाधिकरणे ॥ ८. ४. १९९ ॥

न गुणाक्षरच्छन्दोमानसूक्ताध्यायादयसोऽवयवाः ॥ ८. ४. २०० ॥

१. The original reads शृन्नन्ननक-

२. This portion is read as a separate sūtra in the original.

३. This portion along with the next sūtra is read as one sūtra in the original.

४. The original reads पाजातः

५. This and the next sūtra are written together in the original.

उपसर्गात् स्वाङ्गं ध्रुवमपश्यु ॥ ८. ४. २०१ ॥
 वनं समासे ॥ ८. ४. २०२ ॥
 अन्तरश्च ॥ ८. ४. २०३ ॥
 अनिविभ्यामन्तः ॥ ८. ४. २०४ ॥
 परिरभितो भाविमण्डले ॥ ८. ४. २०५ ॥
 प्रादस्वाङ्गं संज्ञायाम् ॥ ८. ४. २०६ ॥
 उदकोपलोलपमशकमक्षिकालकाकालिकतरिकतरीपवेपवषानिरः ॥
 ८. ४. २०७ ॥
 उदुपाभ्यां वाजिनम् ॥ ८. ४. २०८ ॥
 परहृस्तपद्केकाकर्षाः ॥ ८. ४. २०९ ॥
 दुस्तरिपाद्यश्च ॥ ८. ४. २१० ॥
 धेमेर्मुखम् ॥ ८. ४. २११ ॥
 अपाच्च ॥ ८. ४. २१२ ॥
 स्किंगपूतवीणाञ्छोष्वकुक्षिसीरनामनामानि च ॥ ८. ४. २१३ ॥
 अधेरुपरिस्थम् ॥ ८. ४. २१४ ॥
 अनोरप्रधानकनीयसी ॥ ८. ४. २१५ ॥
 पुरुषश्चान्वादिष्टः ॥ ८. ४. २१६ ॥
 अतेरुत्पदे ॥ ८. ४. २१७ ॥
 नेरनिधाने ॥ ८. ४. २१८ ॥
 प्रतेरंशुजनराजन्तुष्टूखेटकाजिरार्द्राश्रवणाः ॥ ८. ४. २१९ ॥
 कृत्तिकार्धपुराणि तत्पुरुषे ॥ ८. ४. २२० ॥

१. This and the next two sūtras are written in the original thus:—

उपसर्गात् स्वाङ्गम् ॥
 पशुं वने समासेऽन्तरं च ॥

२. Space is left out in the original for writing पमश

३. This and the next sūtra are written in the original thus मे अपाच्च ॥

४. The original reads स्थिगयुतवी-
 णाञ्छोष्वकुक्षिसिविर-

५. The original reads अतेद्वापे

अ. ८. पा. ४. सू. २२१.]

भोजविरचितम्

उपाध्यजजिनान्यगौरलेटलोदजिह्वाकृष्णाकन्यागुडकल्पपादीनि ॥ ८. ४. २२१ ॥
सोरविक्षेपणे ॥ ८. ४. २२२ ॥
उत्पुच्छे वा ॥ ८. ४. २२३ ॥
नलोपः पूर्वत्रासिद्धिः ॥ ८. ४. २२४ ॥
मुत उदात्तः ॥ ८. ४. २२५ ॥
प्रश्नान्ताभिपूजविदास्वनुदात्तः ॥ ८. ४. २२६ ॥
असूयासंमतिकोपकुत्सनेषु ॥ ८. ४. २२७ ॥
याशीः क्षिप्रैषत्याख्यानेषु स्वरितः ॥ ८. ४. २२८ ॥
उदात्तावनुदात्तः ॥ ८. ४. २२९ ॥
उदात्तस्वरितवरुचवार्यणः ॥ ८. ४. २३० ॥
एकादे अपादादौ पादाके वाक्ये ॥ ८. ४. २३१ ॥
स्वरितस्यैकश्रुतौ सिद्धिः ॥ ८. ४. २३२ ॥

इति श्रीमहाराजाधिराजपरमेश्वरभोजदेवविरचिते

सरस्वतीकण्ठाभरणनाम्नि व्याकरणे

अष्टमाध्यायस्य चतुर्थः पादः

समाप्तः

१. This and the next sūtra are read in the original thus:—

उपाध्यजिनान्यगौ ॥

टलटलोदजिह्वाकृष्णाकन्यागुडकल्प-

पादीनि सोरविक्षेपणे ॥

२. This portion is written as a separate sūtra.

३. The original reads

कुत्सनादीयाशीः ॥

प्रैषत्याख्यानेषु स्वरितः ॥

INDEX OF SŪTRAS

Sūtra	Page	Sūtra	Page	Sūtra	Page
अकचि वानौत्वे	218	अगारान्ताडन्	155	अच एकाचः	221
अकथितञ्च	2	अगिलस्य गिले	204	अचः	224
अकद्रपाण्ड्वोः	214	अग्रावानाय्यपरि	24	अचः कर्मकर्तरि	21
अकर्तरि कारके	74	अग्नेः सोमवरुण	201	अचः पररूपं	261
अकर्मकाच	88	अग्नेः स्तुतः	248	अचः परस्मिन्पूर्वविधौ	12
अकर्मकात्	87	अग्न्याङ्गिमन्दिमदि	66	अचिण्णलिङ्गिणति	231
अकर्मकाद्वा	88	अग्नग्रामाभ्यां	249	अचित्तवति च	30
अकर्मकाद्वा	90	अग्रात्	257	अचिच्चाददेशकालात्	147
अकर्मधारये	284	अग्रादिमप्यान्त	29	अचि वा	240
अकर्मरुक्जि	96	अग्रान्तपश्चाद्भ्यः	143	अचिश्नुधातु	211
अकः सवर्णे	197	अग्रान्तशुद्ध	191	अचीषस्त्वृष्ट	246
अकालात् ङश्च	164	अघादवच	261	अचोऽचित्तवत्कर्तृकात्	25
अकृच्छे	238	अहस्थः	155	अचो निष्ठायाः	250
अकृतकारि	16	अङ्शिश्च	263	अचो यत्	22
अकृते कृजः	83	अङ्गिमरिजन्यां	71	अचो रहाभ्यां	251
अके जीविकायाः	281	अङ्गिवङ्गिमङ्गयङ्गि	47	अचो वा	222
अके भविष्यति	96	अङ्ग इत्यादौ	262	अचो ह्रस्वदीर्घप्रुताः	12
अके राजन्य	215	अङ्गात्	275	अच वौशनसः	217
अदिङ्गति	210	अङ्गात् कल्याणे	173	अचश्चित्यभिभ्यः	259
अङ्गी विङ्गी	7	अङ्गात्तन्निरस्यति	19	अच्छगल्यर्थवदिभिः	7
अक्षद्युत्	153	अङ्गाद्विकृतात्तद्विकारेण	93	अच्छिसखिवह	221
अक्षस्यादेवनस्य	272	अङ्गानि	281	अचप्रतिरूपाः	6
अक्षादूहिन्याः	196	अङ्गिजसिसिहिम्यः	48	अच्ययुतो	212
अक्षेपु ग्लहः	76	अङ्गितङ्गिकङ्गि	59	अच्यवङ्	197
अक्षे संशायाम्	197	अङ्गुलिमरुणा	183	अजशङ्कत्तरवारि	162
अक्षो वा	22	अङ्गुलेर्दाक्षिणि	189	अजायुणिश्चीनां	224
अक्ष्णः	215	अङ्गुष्ठोदक	271	अजादीनां द्वितीयात्	192
अक्ष्णोऽचक्षुपः	187	अङ्गं च	148	अजादेर्द्वितीयः	192
अग्रस्त्यः	127	अच इः	45	अजाधदन्तम्	108

INDEX OF SŪTRAS

अजाविभ्यां श्यन्	158	अणोऽमि पूर्वः	197	अत्रानुनासिकः	245
अजिनान्तादुत्तर	181	अणोर्निपुणे	184	अलिभृगुकुसवसिष्ठ	127
अजिह्वरीभ्यो नित्	41	अणोर्माषिषु	179	अत्वसन्तस्य	208
अजिसञ्जयसिभ्यः	47	अणौ चित्तवत्	90	अथ द्वितीयं	273
अजुपदेशे	11	अणू कुटिलिकायाः	153	अथर्वणोऽणू वेदे	147
अजेर्व्यषञ्	219	अणू च	142	अधिशीङ्	3
अजेस्तृणे चित्	62	अण्डैरण्डविचण्डकाण्ड	59	अध्यर्धार्ध	2
अजेः समि	78	अण्मात्रिको ह्रस्वः	4	अनाम्लादेशाः	2
अजैडकक्रोकि	112	अत आत इत्	85	अनुप्रतिपणश्च	3
अज्ज्ञानोः तनि	208	अत आदेः	236	अन्तर्धो	3
अशते	181	अत आद्यजि	232	अभिनिविशो वा	3
अज्यतिभ्यां पादे च	45	अत इञ्	119	अथादिः	272
अञ्	5	अत उत्तत्र	212	अथोमयोनेभ्योमगोऽघोहेहो	6
अञ्	118	अतद्वित	250	अदन्तः स्त्री	110
अञ्	126	अतद्विप	112	अदभ्यस्तात्	85
अजणोरप्राच्यभर्ग	127	अतः	174	अदर्शनं लोपः	4
अजादीनामस्त्रियां	127	अतः कृकमि	246	अदसः फग्बुजोः	201
अखच्	57	अतिग्रहाव्ययन	177	अदसोऽवे	243
अखत्तेः पूजायम्	220	अतिरतिक्रमणे च	8	अदसो दः	218
अखः	112	अतिथेर्ज्यः	186	अदः	232
अखिरनः	213	अतिशयातिक्रमणयोश्च	103	अदादिभ्यो ङक्	21
अखरुपसर्गं च	30	अतेरकृत्पदे	287	अदि भुवो हुतच्	60
अखः	216	अतेरितिः	47	अदूरभवे	133
अखः	268	अतेर्धश्च	50	अदूराधिकासनाः	105
अखोऽनपादाने	242	अतेः घुनः	188	अदेङ्गुणः	4
अखो ङक्	179	अतो गुणे	196	अदेरुपसर्गं	76
अखनमखन	207	अतो ङीन्	117	अदेर्नु धश्च वा	52
अखेरिष्णुच्	42	अतो भिस ऐस्	91	अदेर्मुट् च	47
अखेस्तिचः	223	अतोऽम्	91	अदेशकालादधीते	155
अयाट्वा वा	78	अतो य इयः	86	अदेः किञ्च	48
अय्यतिस्त्ति	18	अतो ङक्	212	अदोऽनने	31
अडो लश्च वा	43	अत्यन्तसह	239	अदोऽनुपदेशे	7
अणश्च	39	अत्यन्तसंयोगे	98	अदिः	258
अणि	215	अत्यन्तानुकामं गामी	167	अद्रौ वा	243
अणि नियुक्ते	281	अत्यन्तापह्वे च	33	अद्यश्चो भवति च	168
अणोऽप्रत्यक्षस्य	251	अत्यादयः क्रान्ताद्यर्थे	103	अद्यादिसर्वनामकिंभ्यः	177

INDEX OF SŪTRAS

अधउपरिभ्यां	265	अनत्याधान उरसि	8	अनुदात्ते च कुधापरे	262
अधमोत्तमभ्यां च	141	अनद्यतने लङ्	32	अनुपदं बद्धा	167
अधरातिः	179	अनद्यतने छद्	73	अनुपचन्वेष्टा	172
अधःशिरसोः	246	अनन्तरस्य विधिः	13	अनुपराभ्यां कृञः	89
अधातुत्यक्त्यप्	227	अनन्तावसथेतिह	104	अनुपसर्गाद्वा	74
अधातोरुपितः	112	अनन्त्यस्यापि	244	अनुपसर्गाद्वा	88
अधिकरणविचाले च	178	अनपत्ये	215	अनुपसर्जनादतः	113
अधिकरणाच्चोपमानादाचारे	17	अनपुंसकान्यध्वयुक्कृतवः	106	अनुपसर्जनाव्ययात्	92
अधिकरणे	28	अनमाने	250	अनुपाख्याधिकयोः	205
अधिकरणे सप्तमी	94	अनरे वा	141	अनुप्रातिगुणश्च	3
अधिकरणेतावत्त्वे	106	अनवकूप्यमर्षयोः	81	अनुप्रातिगुणादिनिः	132
अधिकान्ता	101	अनव्यय	214	अनुहैतुलक्षणे	8
अधिकृत्य कृते ग्रन्थे	146	अनव्ययादमः क्यञ्चा	17	अनुवादे चरणाः	106
अधिपरी अनर्थकौ	8	अनसि बहेः क्तिप्	53	अनुसंभ्यामकर्मकात्	88
अधिपर्यो वा	78	अनेंशचिह्नमि	11	अनुस्वारस्य	251
अधिरीश्वरे	8	अनः	112	अनुः सामीप्यायामयोः	97
अधिशीङ्स्यासामाधारः	3	अनः	189	अनूपाधास्वाती	143
अधीष्टौ च	81	अनाच्छादनजात्यादेर्वा	116	अनेकं मनुष्ये	105
अधुना च	178	अनाम्लादेशाः	2	अनेकाचो लिट् आङ्	20
अधृष्टाकार्ययोः	162	अनाम्लिख्यजागुः	231	अनेकावधारणे	238
अधेरारूढे	171	अनिकाभ्यां तरच्	67	अनेरोकहः	72
अधेरपरि	287	अनिगन्तः	280	अनोर्दित्	55
अधेर्देवभूतयोः	225	अनिङ्गमेरिद्	220	अनो नुद्	265
अधेः प्रसहने	87	अनित्यवर्णे च	185	अनोनोर्ज्ञः	89
अधोऽध्युपरीणां	238	अनियतपुस्तक	124	अनो बहुव्रीहेः	256
अधोऽवसोलोपश्च	143	अनियोग	196	अनो भावकर्मणोः	285
अध्ययनतः	106	अनिरिका	249	अनोरप्रधान	287
अध्यर्धधर्धपूर्णाः	2	अनिवासि ग्रामे	282	अनोर्वचिप्रवचिवासि	164
अध्यात्माधिदेवाधिभूत	144	अनिविभ्यामन्तः	287	अनोश्चामस्तरसां	188
अध्यायन्यायोधावसंहार	80	अनिष्टा	280	अनोः कमितरि	171
अध्यायातुवाक्योर्लुग्व	176	अनुकम्पायाम्	181	अनोः कर्मणि	32
अध्रुवे स्वाङ्गे	83	अनुकरणे चानितिपरम्	7	अनोः पथिपदयूप	144
अध्वनः प्रथमा च	94	अनुगवमायामे	188	अनोः शति	225
अध्वर्युकषाययोः	278	अनुग्वलम्	167	अन्तरङ्गं बहिरङ्गात्	15
अध्वर्युपरिषङ्गां च	148	अनुदात्तं पदमेकवर्जम्	267	अन्तरपरिग्रहे	7
अध्वानं यच्च	167	अनुदात्ते च	269	अन्तरमधुरि	5

INDEX OF SŪTRAS

अन्तरश्च	287	अपदुस्सुवनिषु	40	अप्रत्यादिष्वसाधुना	94
अन्तरोऽयनस्य	250	अपदुःसुवनिभ्यः	248	अप्राणिजातयः	106
अन्तर्णत्वाकिविधिषु	6	अपपरी वर्जने	8	अष्टुतादीनाम्	197
अन्तर्धानोऽन्तर्घणश्च	77	अपमित्यात् कक्	153	अवहोः	189
अन्तर्धौ येनादर्शनमिच्छति	3	अपरस्परः	198	अब्राह्मणात्	128
अन्तर्वहिर्न्या लोभः	189	अपरस्यातिः	179	अभावकर्मणोः	215
अन्तर्वत्पातिवतोः	256	अपरोक्षे च	33	अभावाहनश्च	35
अन्तश्च	270	अपवदः	89	अभाषित	228
अन्तः पूर्वपदाद्वक्	144	अपवर्गे तृतीया	93	अभिजनश्च	164
अन्तादिवच	195	अपवादविषये	15	अभिजिह्विदभ्यत्	183
अन्तिकवाद्योः	180	अपस्करो रथाङ्गे	198	अभिशावचने लट्	33
अन्तिकस्य	214	अपस्तुधे	261	अभिधानलक्षणाः	16
अन्ते च	250	अपह्वे शः	88	अभिनिविष्टौ वा	3
अन्तोदात्तात्	268	अपाच्च	287	अभिनिष्कामति	146
अन्य ईवत्यवत्योः	271	अपाच्चतुष्पात्	198	अभिनिष्ठानो वणं	248
अन्याजादिष्टिः	4	अपाक्लेशतमलोः	29	अभिन्नकटुकयोः	82
अन्यात् पूर्वं	282	अपादाने चाहारुहोः	177	अभिन्नस्यापि	180
अन्याभावे	12	अपादाने पञ्चमी	94	अभिपूजिते	243
अन्ध्ररन्ध्र	66	अपादाने पिद्वा	74	अभिप्रत्यतिभ्यः क्षिपः	89
अन्नाणः	156	अपिति	231	अभिरभागे	8
अन्यतान्यतोऽपि	31	अपिति वा	194	अभिविधाविनुण्	77
अन्यतास्मात्	245	अपिः पदार्थसम्भावना	8	अभिविधौ संपदा च	186
अन्यथैवंकथमित्थं	82	अपीलुदावादेः	207	अभिव्याडि भृजः	37
अन्यपदार्थप्रधानः	107	अपूतकृतोः	270	अभूततद्भावे	186
अन्यपदार्थे	105	अपे च लषः	35	अभूवाक्	278
अन्यपदार्थैः	98	अपेतापोढ	99	अभेरविदूरे	222
अन्यस्य क्रियायाः	238	अपेहि च	101	अपेर्दोषश्च वा	171
अन्येभ्योऽपि हस्यते	90	अपोनपादपात्रपातोः	131	अपेर्मुखम्	287
अन्येभ्योऽपि हस्यन्ते	31	अपो मि	235	अभौ सुवो भूते	25
अन्येभ्योऽपि हस्यन्ते	36	अपो यञ्वा	151	अभौ यामाभ्याम्	46
अन्येषामपि	207	अपो यद्योनिमतिषु	200	अभ्यमिलाच्छ च	167
अन्वच्यानुलोभ्ये	84	अप्नुस्वखनन्तु	208	अभ्यर्हितम्	108
अन्ववततेभ्यो रहसः	188	अप्पूरण्यास्तस्याधान्ये	189	अभ्यस्त	269
अन्वादायस्तिष्ठोदात्तवता	103	अप्रतिबन्धोत्साह	88	अभ्यस्तस्य	264
अपगुरो णमुलि	194	अप्रत्ययाच्च	78	अभ्यासस्य	211
अपघनोद्दान	77	अप्रत्यये च	181	अभ्युत्सादयां	253

INDEX OF SŪTRAS

अभ्रेरसुः	42	अरण्यात्	140	अर्धाच्च	188
अम्बस्तिस्तिज्ज्यां	232	अरिहणद्रुहण	134	अर्धात्परिमाणस्य	226
अमत्यथोद्यधिकरणे	96	अरुमेनश्चक्षुः	186	अर्धाद्यत्	142
अमद्राणां दिशः	225	अचिरचक्षुचि	51	अर्धे लक्ष्	179
अमहन्नवन्नगरे	282	अर्जुनस्य	271	अर्पस्य	271
अमा च प्राक् खसुजः	104	अर्जैः ऋज च	39	अर्यः स्वामिवेश्ययोः	23
अमात्तदुपधात्	239	अर्णसो लोपश्च	173	अर्शसुरश्चतुरतुन्द	175
अमावसोऽधिकरणे	24	अर्तिकशिम्यां	42	अर्हणे तृच्	24
अमावास्यायादश्च	143	अर्तिपृवपियजि	51	अर्हति	161
अमिकमिम्यां बुः	42	अर्तिबुदोर्बुक् च	61	अर्हतो नुं च	165
अमिचामि	68	अर्तिदधूस्त्वनि	37	अर्हशक्तयोः	81
अमिपचि	263	अर्तारिस्तुहु	63	अर्हः	27
अमियजिवधिपति	68	अर्तरिच	47	अर्हः	229
अमुचामो	259	अर्तरन्यत्	65	अलङ्कृच्चनिराङ्कृज्ज्यां	34
अमू अमी	5	अर्तरच्च	52	अलश्लोरत उच्च	63
अमूर्धमस्तकात्	200	अर्तरू च	47	अल्लखल्वोः	82
अमेरतिः	46	अर्तैर्मुक्षिनक्	50	अलावृत्तिलोमाभङ्गाभ्यः	168
अमेरीवः	70	अर्तैः पिशन्	71	अलिकलिलिपुलिबृश्चि	54
अमेर्गुः	41	अर्त्यजिकृद्वृत्तु	62	अलिटि व्यः	194
अमेर्णिद्वा	63	अर्त्यविम्यायुट्च्	41	अलितलिशीर्स्सुपाम्यः	62
अमेर्नित्	72	अर्थमाले प्रथमा	95	अलिपुलिकलिम्यः	61
अमेर्गुक् च	52	अर्थवदधातुरप्रत्ययः	1	अलिशलिपलितलिषति	45
अमेर्गुट् च	71	अर्थवद्ब्रह्मणे नानर्थकस्य	14	अल्लुपुत्तरपदे	200
अमो मश्च	255	अर्थवशाद्विभाक्तिविपरिणामः	14	अल्लरम्बुसः	72
अम्रसूक्ष्मसवसां	265	अर्थादिसदृशसम	98	अलोऽस्यात्पूर्वं उपधा	4
अम्बाम्बगोभूमि	248	अर्थाद्याच्चायाम्	175	अल्पात्तरम्	108
अम्बार्थामडलेकानां	232	अर्थार्थिपूर्वापर	93	अत्ये	182
अम्बे अम्बाले	262	अर्थे	280	अल्लोपो नः	213
अयल्लिच विळति	234	अर्थेऽग्नौवशे	8	अवक्तव्यः	154
अयवस	259	अर्थे च	80	अवक्षेपणे च	181
अयसंभावनवचने	81	अर्थे वा	206	अवक्षे	255
अयःशुलद्रण्डाजिनाभ्यां	171	अर्देः सन्निविम्यः	222	अवट्कूपी	99
अयाननयं नेयः	167	अर्धजरतीयाधैवैशस	102	अवतेमिः	51
अयामान्ताल्व	211	अर्धस्य	272	अवतेर्हैस्सश्च	64
अयिरः पुनः	192	अर्धे चतसृभिः	98	अवदातात्	179
अरज्ज्वादेरप्राणिनः	116	अर्धे समविभागे वा	102	अवद्यपण्यवयांराहं	23

INDEX OF SŪTRAS

अवपासि	262	अवेः सङ्घाते	168	अश्वादेकाहगमे	167
अवयवश्च	150	अवोदैषो	209	अश्वाश्मशङ्कुटपुट	121
अवयवाहृतोः	225	अव्यक्तानुकरणस्य	196	अश्विन्यादिभ्यः	143
अवयवेऽव्ययविवत्	13	अव्यक्तानुकरणात्	187	अश्विमानण्	257
अवयसि ठश्च	162	अव्ययम्	105	अषडक्षाशितङ्ग्वलङ्क	168
अवयाश्चेत वा	265	अव्ययं प्रवृद्धादिभिः	104	अपष्टीतृतीया	206
अवरस्याव च	179	अव्ययं विभक्तयर्थे	97	अपष्टयेकविभक्ति च	2
अवर्णमोभगो	246	अव्ययस्य च	213	अष्टका पितृदेवले	228
अवर्णल्लसा	213	अव्ययाच्चाङ्कुलेः	188	अष्टनः संज्ञायाम्	203
अवसमन्तेभ्यः	188	अव्ययानां कश्च दः	181	अष्टनो दीर्घः	262
अवस्करः	87	अव्ययीभावः	97	अष्टनो वा	218
अवस्करो वचः	198	अव्ययीभावे	205	अष्टान्य औश्च	91
अवहितस्य	285	अव्ययीभावो नपुंसकम्	110	अष्टान्यः ईमादिभ्यः	34
अवातो निर्वाणः	242	अव्ययेऽनभिप्रेताख्याने	84	अष्टामेखला	259
अवात् कुटारच्चावनते	168	अशब्दे वत्तौ च	145	अष्टिष्वक्केरादेः	195
अवादयः कुष्ठाद्यर्थे	103	अशाला	110	अष्टीवच्चक्रीवत्	240
अवादौर्जित्य	247	अशिकचोर्तु च	55	असत्त्वे च वाहाहैवैव	5
अवाहिरः	88	अशिवहिकटिभ्य इवः	68	असमृद्धयर्थाभावात्त्य	97
अवाप्योत्तस	206	अशिष्टव्यवहारे	93	असंख्या	267
अवितस्ततन्दि	48	अस्युत्पुषिलटिखरि	70	असंज्ञायां च	32
अवित्तायाः	267	अशे रश च	47	असंज्ञायां इवन्	159
अविधीयमानोऽण्	11	अशे रश च	61	असंबुद्धौ	218
अविमक्तिशस्तसादौ	11	अशे रद च	45	असंयुक्तानादेः	240
अविभूष्यामन्तिः	46	अशेरूपन् पश्च	62	असावसुध्य	277
अविमह्योष्टिपच्	71	अशेर्नित्	48	असिदाधां हावे	212
अविवक्षितविशेषे	32	अशेरौ च	39	असिद्धं बहिरङ्गमन्तरङ्गे	14
अबृद्धमक	282	अशोतोर्दित्	56	असुदसंयोगात्	234
अबृद्धात् फिन्	126	अश्वमनो विकारे	213	असुन्	51
अबृद्धेभ्योऽपि	140	अश्वमनूपयूप	135	असुपतवचां	233
अवे च	75	अश्मरथाद्यज्ञः	117	असुयाग्रयोर्दशः	29
अवे भृञः	60	अश्वगर्ग	282	असुयासंमति	288
अवेर्दृग्घे सोढ	133	अश्वत्याग्रहायणीभ्यां	131	असुयैपथ्य	102
अवेर्धश्च वा	64	अश्वमणिद्वारेभ्यः	125	असेवरन्	67
अवे वर्षप्रतिबन्धे	75	अश्वशतधनगणराष्ट्र	118	अतो नपुंसकाद्भज्वा	259
अवे ह्रसाम्याम्	26	अश्वाघस्यात्	264	अस्तात्यादिः	9
अवेः	74	अश्वाच्छः	132	अस्तिक्षीरादयः	105

INDEX OF SŪTRAS

अस्ति नास्ति दिष्टमिति	155	अः इति विसर्जनीयः	5	आचार्योप	281
अस्तिनास्त्यस्यस्मिविद्यते	6	अः स्थान्नः	118	आचार्योप	283
अस्तिविद्यतीद्भुहोतिवेति	34	अकषीत् छल	152	आचोवचोचनीच	102
अस्तेर्भूः	219	आक्रोशे नञ्यनिः	79	आचापञ्चम्याः	179
अस्त्रीविषयादयोपधात्	116	आख्यातमाख्यातेन सातत्ये	102	आच्छीङ्योः	217
अस्त्रीशुद्ध	243	आख्यातं साव्ययकारक	2	आजसि	198
अस्तिवसजन्म्यां	264	आख्यातोपयोगे	4	आजसेः	256
अस्थिदधि	217	आख्यानाख्यायिकाम्यः	132	आज्ञायिनी	200
अस्थ्यादीनामब्	720	आख्यानात्	19	आर्च्यं घृते	23
अस्थ्यादीनामनङ्	263	आगमश्च	267	आद् च	263
अस्मदे द्वयोश्चाविशेषणे	90	आगमात् सर्वादेशः	15	आङेरुपशुबोधोपधायाः	62
अस्मद्युत्तमः	90	आगमास्तद्गुणीभूताः	14	आढ्यसुभगस्थूलपलित	30
अस्मायामेधात्तजो विनिः	175	आगोः कर्मकारिणि	168	आण्य च कचित्	197
अस्मिन्निति च	184	आङ्गस्तच्छीत्ये	27	आत ऐ	255
अस्य न्वावन	234	आङि च णित्	50	आत औ णलः	85
अस्यतितुपिभ्यां	83	आङितो हलादेः	35	आतश्चोपसर्गे	25
अस्याद्धत्येह्योः	252	आङिदः किः	77	आतश्चोपसर्गे	78
अस्सपत्न्याः	183	आङि प्लुतिभ्यां कर्तरि च	24	आतोऽनापः	213
अहङ्गमस्तिङ्	208	आङि युद्धे	76	आतोऽनुपसर्गे कः	27
अहन्	285	आङि रुण्डभ्याम्	75	आतो युक् चिण्कृतोः	226
अहर्गिरादीनां	242	आङि शुभेः सनः	47	आतो युच्	80
अहशो वनो र च	112	आङि स्फागोर्दित्	60	आतो विच्	31
अहंशुभेकृतपर्यासयेनतेन	6	आङि लुञः	77	आतोऽइनः	268
अहः प्रशंसायाम्	34	आङीपदर्थामिव्याप्त्योः	103	आत्मनः पूरणे	200
अहेति विनि	276	आङो ज्योतिरुद्गमने	88	आत्मनेपदानि भावकर्मणोः	86
अहो च	275	आङो दश्च	27	आत्मनेपदेऽनतः	85
अहोऽसुदिनपुण्याभ्याम्	110	आङो दः	86	आत्मनेपदे वा	20
अह्नः	242	आङो घ्यष्टः	206	आत्मनेपदे वा	219
अह्नः खः कतौ	132	आङोऽनुनासिकाश्च	262	आत्माच्छनोः खे	215
अह्नः खे	214	आङोऽन्धूधसोः	193	आत्मोदरकुक्षिपु भ्रजः	28
अहस्यादस्तात्	249	आङो यमहनः	87	आलेयाद्भारद्वाजे	121
अह्वृताश्च	263	आङो यि	216	आत्मो देव	205
अ इत्यनुस्वारः	5	आङ्यपर्याङ्भ्यामीहेरिनिः	117	आथर्वणिकादणि कलोपश्च	149
अशमवद्वयं हारी	171	आङ् मर्यादाभिविध्योः	8	आदरानादरयोः सदसती	7
अशो सङ्ख्यायास्तपद्	170	आङ्माङोः	195	आदामः साम्	91
अधिकुण्ठिकम्पां नलोपश्च	45	आङ्लोपश्च कालात्यन्त	19	आदि विडडवः	11

INDEX OF SŪTRAS

आदितः	222	आमीक्ष्ये णमुलू च	82	आशिषि	228
आदिरवसानेन	106	आम्यामसिश्च	179	आशिषि च	26
आदिरिताम्येन समध्यः	11	आम आकम्	92	आशिषि च	84
आदिश्वस्त्रो वा	168	आम एका	276	आशिषि तुष्टोस्तातङ्ग वा	85
आदिष्टादचः पूर्वस्य	13	आमनहुहो वा	217	आशिषि नाथः	87
आदिः प्रत्येनसि	279	आमन्तिनस्य	270	आशिषि नाथः	95
आदीपस्तृष्टश्च	246	आमन्तिन पूर्व	239	आशिषि हनः	29
आहगम	254	आमयात् दीर्घश्च	175	आशिष्यायुष्य	96
आदेश मः	142	आमः कृजः प्राग्वत्	88	आश्वयमद्भुते	198
आदेश्छन्दसः प्रगाथे	131	आमेतः	85	आश्वयं च	81
आदेशादागमः	15	आयनेयीनीयियः	216	आश्वयुज्या वुञ्	143
आद्गणः	196	आयस्थानेभ्यष्टक्	145	आसत्तौ	83
आद्यन्तवदेकस्मिन्	13	आयुक्तकुशलाभ्यां	95	आ सर्वनाम्नः	205
आद्यन्तानन्तकार	28	आयुक्तासेविताभ्यात	172	आसुयुवपिरपिलपित्रपि	24
आद्यन्तान्तररहः पथ्यलीक	144	आयुधाच्छ च	153	आस्पदं प्रतिष्ठायाम्	198
आद्यात्	119	आरण्याण्यः	138	आस्वल्लिङ्गच्छुक्षिति	221
आद्युदात्तम्	281	आरिः संवत्सरे	178	आहर चेलवसन	102
आद्युदात्तं	283	आर्विज्यं चर्विजः खञ्	161	आहाराभ्येऽकर्तरि	32
आध्यायेष्वेवषं	145	आर्धधातुक् शेषः	10	आहि च दूरे	180
आनङ्क्तो द्वन्द्वे	201	आर्धधातुके	210	आहिताभिजातपुन	109
आनुतिनैमिष्यासिवन्धकि	128	आर्धधातुके	219	आहितात्	249
आनुपूर्व्यं	238	आर्धक्षत्तियाम्यां	115	आहो उताहो	275
आने मुगतः	223	आर्यां ब्राह्मण	279	इकस्सुवि	262
आन्महतः	202	आर्हादगोपुच्छसङ्ख्या	159	इकः काशे	207
आप ओतः वी	91	आलजाटचौ कुत्सायाम्	175	इको गुणवृद्धौ	12
आपः किन् ह्रस्वश्च	51	आवश्याकाधमर्ण्यं	24	इको यणचि	195
आपत्यस्य	214	आवश्यकाधमर्ण्ययोर्णिनि	31	इको लवपूर्वादकवेः	166
आपो लुपाणो	261	आवसथात् ष्ट्व्	155	इको ह्रस्वः	203
आपो वा	211	आविपत्यप्	257	इकृष्टितपः स्वरूपे	80
आपो वा	234	आशङ्कानाघनेदीयस्तु	278	इक्षुमूलकादिभ्यः क्षेत्रे	169
आपो ह्रस्वश्च	41	आशङ्क्यां च	17	इगन्तकाल	289
आपो ह्रस्वश्च	44	आशंसायां भूतवच्	80	इगन्तानां	273
आपो ह्रस्वश्च	60	आशंसावचने लिङ्	80	इगुपपञ्चापीकुम्भ्यः कः	25
आपो ह्रस्वो रुद्र च वा	52	आशायाः	271	इगुपधात् कित्	45
आप्रपदं प्राप्नोति	167	आशितः	270	इग्यणः सम्प्रसारणम्	4
आवाधे पुंवच्	238	आशितो सुबो भावकरणयोः	29	इङश्च	74

INDEX OF SŪTRAS

इङ्क्ष	219	इतरादिभ्यः	91	इरयोरेलित	263
इङो गमः	208	इतो निजः	123	इरमदक्ष	29
इक्षारिभ्यां शतृशानचौ	34	इतो मनुष्यजातेः	116	इरि ऋताभ्युमुचुम्बु	21
इक्षुक्रियाव्यतीहारे	190	इतो लोपः	255	इवन्तर्धभ्र	220
इच्छामुगये च	78	इतो लोपः परस्मैपदानाम्	86	इवार्ये	259
इच्छार्थेभ्यो लिङ् च	33	इत्थंभूतलक्षणात्	93	इवेन विभक्त्यलोपश्च	97
इच्छार्थेषु कामप्रवेदने	81	इत्थं भूतेन	285	इवे संज्ञायाम्	182
इच्यनचि	202	इत्येनभ्याशस्य	204	इषिमिदिषिदिमृदिव्यधि	40
इजादेर्गुरुमतः	20	इदम इश् च	177	इषिचिचिचिधितिमिमिदि	67
इजश्च	129	इदमः समसिसणिश्च	178	इषुगमियमां	229
इजः	116	इदमः स्त्रीपुंसयोः	218	इषूदराश्वेषु	283
इजः	225	इदमो हः	177	इषेवधक्	61
इट ईटि	241	इदन्तो	259	इषेः किद् लोपश्च	56
इटोऽत्	86	इदितो नुम् धातोः	216	इषोऽनिच्छायाम्	78
इटो वा	249	इदुतेर्गुणः	233	इषोरभ्यानीकाम्याम्	141
इद सनो वा	220	इदुभ्यामेङ्	233	इष्टकेषीका	204
इडादीनामैप्	85	इदुभ्यामौति	197	इष्टपूर्तश्चतयहीतोद्गहीत	172
इडायाः	266	इदु द्वन्द्वे	107	इष्टीनां	263
इडावत्सरः	68	इद्वरिद्रः	212	इष्टे युक् च	214
इणस्तुद्र च	80	इद्वद्रिमति	201	इष्ट्यतेर्यिः सन् वा	192
इणः कित्	63	इध्मावायचो बर्हिर्मनः	105	इष्ट्यसिभ्यां सकन्	55
इणिकोर्णा	219	इनचूपिटच्चाक्षिकाचि	168	इष्ट्वनिष्वरिष्वलिष्वदयः	70
इणो णित्	51	इनः लिङायाम्	191	इससुगदोभ्यः	216
इणो दमिक्	51	इनुर्विशाद्रवेणिभ्यो णः	59	इसादिष्वप्	235
इणो धोः	196	इनोऽचि लोपः	217	इसुसोर्व्यपेक्षा	246
इणो नावध्रेपे	75	इन्द्रवरुणभवशश्वरुद्र	115	इसुसोर्व्यपेक्षा	227
इणो नुद्र च	52	इन्द्राग्निदेवेभ्यः शर्मणः	119	इहद्वितीयेह	102
इणो यण्	211	इन्द्रादालिसादिसायुधेभ्यः	150	इहपराभ्यां	225
इण्कुभ्यां	247	इन्द्रियमिन्द्रलिङ्गमिन्द्र	172	ईमाध्मोः	234
इण्जिसुनशिभ्यः	36	इन्धेर्नलोपश्च	52	ई च गणः	237
इण्पूभ्यां कित्	67	इन्याधमण्ये च	96	ई च द्विवचने	263
इण्भीकापाशत्यनिमर्चि-	54	इन्हन्पूषा	208	ईडवन्द	270
इण्विधिम्यामसिः	52	इयाडियाजि	256	ईडेरविडिङ् ह्रस्वश्च	49
इण्शीङ्ख्याशालापदिभ्यः	70	इयुबुस्थानाभ्यां	233	ईण्य वा	197
इण्स्तुशासुवृक्	23	इयुबुस्थानिभ्यां वा	92	ईदस्सासः	223
इतेरतरान्योग्य	86	इरातर्परक	240	ईदूतौ	253

INDEX OF SŪTRAS

ईद्वेद्विवचनं प्रथमम्	5	उत्करशफरास्मखदिर	136	उदराड्गधूने	171
ईयति	211	उत्कृत्यो वा	284	उदरे वा	205
ईद्रोपधेभ्यः प्राचाम्	140	उत्तरपदत्वे चापदादिविधौ	13	उदश्चरः सकर्मकात्	88
ईयसश्च	185	उत्तरपदलोपे	227	उदधितो वा	181
ईयसः	191	उत्तरपदस्य च	203	उदस्कन्देः	266
ईयमुन्निष्ठाभ्याम्	180	उत्तरपदबुद्धौ	283	उदस्यानादेशे	117
ईयिवाननाश्चाननूचानः	32	उत्तरपदातिशय आति	107	उदः सः	251
ईवनिपौ	259	उत्तरपदादिः	283	उदात्तयणः	268
ईश्वरः	160	उत्तरपदान्तस्य	250	उदात्तस्वरित	277
ईश्वरार्थादराज्ञः समा	110	उत्तरपदार्थप्रधानस्तत्पुरुषः	107	उदात्तस्वरित	288
ईश्वरे	255	उत्तरस्य	252	उदात्तादनुदात्तः	288
ईपदर्थे	206	उत्तरादाहञ्	138	उदिगायश्च चित्	44
ईपदसमातौ कल्पप्	180	उत्तरोत्तर	268	उदि च निवेः	74
ईपदगुणेन	102	उत्तानादौ कर्तरि	28	उदितो वा	220
ईपद्वा	280	उत्परस्यातः	237	उदिपचिपतिमतिभ्यः	34
ईपा	262	उत्पातेन शाप्यमाने	४३	उदि युपूद्रवः	75
ईषान्तस्य	274	उत्पुच्छे वा	288	उदिरुचितिलिपुलिपिति	54
ईहलि तिङि	212	उत्पतिभ्यामाङि सतः	31	उदि वा	74
उक्तायानामप्रयोगः	14	उत्पादीनां	268	उदिहासिदसिसिद्भिः	25
उगन्तादुत्तरपद	181	उत्सङ्गोडुपोडपोटपिटक	153	उदीच्यग्रामाद्बह्वचः	139
उगितः पुंवच्च	202	उत्सर्गापवादयोः	15	उदुपधस्य	281
उगोहविवर्धिरष्टकामेधा	157	उत्सोदपानविकरविनद	118	उदुपाभ्यां	287
उचः के गुणश्च	228	उद ईत्	213	उदुपाभ्यां स्थापेरनाम्नात्	164
उचिकुसिपिशिपृषिभ्यः	60	उदकस्योदन्	234	उदुम्बरतिलखलमद्रकार	127
उचैश्चक्	57	उदकस्योदः	203	उदुम्बरः कृमिमशकाभ्यां	99
उचैश्चदात्तः	4	उदकात्संज्ञायाम्	144	उदोऽधिके	168
उचैस्तरां	277	उदके नुद् च	52	उदोऽनूर्ध्वेच्छायाम्	87
उञि	246	उदके मिश्रे	282	उदो रुजिवहिभ्यां कूले	28
उञ्छति	153	उदके श्रेष्ठितिः	49	उदोऽष्टमपूर्वस्य	216
उञ्छभ्लेच्छ	267	उदकोपलोप	287	उद्रोहोऽचः	212
उणादयो भूतेऽपि	73	उदक् च विपाशः	134	उद्रोत्प्लुजावसृजाम्भ्याम्	102
उताप्योर्वादाथे लिङ्	81	उदङ्कादिभ्यश्च	119	उद्यमनिपात	254
उतासवर्गः	11	उदङ्कोऽनुदके	80	उद्यमस्तवकालपलनिञ्जुल	175
उतोऽसंयोग	212	उदञ्चः संज्ञायाम्	119	उद्यमोपरमौ	226
उतो लुवा	263	उदन्वानुदधौ	240	उद्यातोडुपोतिषोत्पुतोत्पल	134
उत्क उन्मनाः	171	उदमिदुस्तुभ्यो मनसः	17	उद्भिभ्यां काकुत्	191

INDEX OF SŪTRAS

उद्दिभ्यां तपः	87	उपसर्गात्सुनोति	247	उपोऽधिके च	8
उनर्वन	272	उपसर्गादचः	235	उत्ते च	143
उन्देरिच्चादेः	39	उपसर्गादजायन्ताद्युजेः	89	उभययोणादिषु	11
उन्देर्नलोपश्च	61	उपसर्गादध्वनः	188	उभयपदार्थप्रधानो द्वन्द्वः	107
उन्देर्नलोपश्च	72	उपसर्गादस्त्युद्दिभ्यां वा	87	उभयहेतावत्क्यकाकारे	96
उन्मोर्ग्रः	75	उपसर्गाद्दूहो ह्रस्वश्च	234	उभयाद्बुधश्च	178
उन्मृजावमृजने	102	उपसर्गादिति	196	उभान्नित्यम्	170
उपकलमकप्रष्टककपिष्टल	127	उपसर्गाश्चाभिवर्जम्	274	उभे द्वौ च	45
उपन्न आश्रये	77	उपसर्गाः	253	उभोभयाभ्यामञ्जलि	190
उपशाते	148	उपसर्गाः क्रियायोगे	6	उभोर्णभ्यां वा	151
उपशोपक्रमं तदादित्ये	110	उपसर्गे च वीणायाः	76	उरत्	236
उपदेशे	269	उपसर्गे च संज्ञायाम्	32	उरसोऽग्रथे	188
उपदेशेऽज्ज्ञान	211	उपसर्गे चः	77	उरसोऽण् च	156
उपधायाश्च	216	उपसर्गे युवः	74	उरसो यच्च	148
उपधालोपे च	229	उपसर्गे श्यः	26	उरस्सर्पिर्दधि	191
उपधेः स्वायें	158	उपसर्जनं पूर्वम्	107	उरो यजुषि	261
उपपदमातिङ्	103	उपसर्गाकाल्याप्रजने	23	उरुहत्	227
उपपदविभक्तेः	15	उपसर्वादः	255	उदैर्धश्च	70
उपपरभ्याम्	88	उपसिक्तं व्यञ्जनेभ्यः	153	उवर्णान्तामुदात्तादि	150
उपमानसुपमेय	105	उपाजेऽन्वाजे सामर्थ्याधाने	7	उशीर	274
उपमानात्	190	उपात्	90	उश्च	232
उपमानादप्राणिनि	188	उपात्किरो लवने	83	उषर्बुधः	243
उपमानादेश्च	116	उपात्यशंसायाम्	216	उषसिषिमुष्कमधुबन्धुनख	173
उपमानानि सामान्यवचनैः	100	उपात्स्थूलकलापाम्याम्	144	उषासोषसः	201
उपमेयानि व्याघ्रसिंहर्षभ	100	उपादेरडञ्चुचौ च	181	उषिकुषिकमिर्गातिभ्यस्त्वं	60
उपवजः	254	उपादेवपूजासङ्गतिकरणमित्र	87	उषिकुषिकुटिदलिकुलि	62
उपवसेरभोजनार्थस्य कालः	3	उपादेशवशहस्तस्थानेभ्यः	152	उषिचनिसुभ्यः कित्	68
उपसर्गव्यपेतम्	275	उपाद्दूहश्च	288	उषिरञ्जिरामूभ्यः कित्	52
उपसर्गस्य	240	उपाद्भषण	198	उषिञ्जिपिङ्गुषीण्जिमीङ्गुषि	61
उपसर्गस्य बलि	207	उपाद्यमः स्वीकारे	88	उषेरधिः	47
उपसर्गाच्च	190	उपान्वच्याङ्गवसः	3	उषेर्लश्च	52
उपसर्गात्	249	उपायाङ्गस्वश्च	185	उषेर्नक् लोपश्च	71
उपसर्गात्	250	उपावशेषः	25	उष्ट्रः सादि	280
उपसर्गात्	258	उपावाभ्यां	228	उष्ट्राद्बुध्	151
उपसर्गात्	287	उपेष्टातोऽधिकारः	13	उष्णात्	171
उपसर्गात्स्वल्	216	उपोत्तमं रितः	270	उष्णिहो वा	112

INDEX OF SŪTRAS

उत्सपदादौ	196	ऋचिरिषिकृतिवृश्चि	72	ऋदशोऽङि	233
ऊककुन्दुमाम्याम्	133	ऋच्छेरः	66	ऋदोरप्	76
ऊळः	202	ऋच्यलि	55	ऋदूत्यकः	197
ऊङ्गतः	116	ऋजनोरुंक् च	69	ऋधापोरीत्	235
ऊठि	196	ऋजिशृष्टुभ्यः कित्	71	ऋनो ङीप्	112
ऊढ उपधायाः	268	ऋणमधमोत्तमाम्याम्	99	ऋष्टकृपिहपिनहिकलिभ्यः	71
ऊतियूतिश्रुतिसतिहेति	77	ऋणमाधमण्ये	242	ऋष्टृवृद्धाढां	236
ऊदनोर्देशे	205	ऋणे पञ्चमी	93	ऋभ्यां मतोर्वः	265
ऊषतो नश्च	112	ऋत उत्	197	ऋमदशोत्योश्च	236
ऊषतो नश्च	157	ऋततृषमृष	231	ऋल्वादिभ्यः	241
ऊनार्थकलह	285	ऋतमागहर्षश्च	120	ऋवृञ्च्येञदिभ्यः	222
ऊरोरुपमानसंहितसहित	116	ऋतर्ति	266	ऋभ्यन्यग्रोधशर	134
ऊर्ध्वे छदिः	10	ऋतछञ्	146	ऋभ्यरिछात्मरुत्तक्षशिला	137
ऊर्णाहंशुभ्यः	176	ऋतस्तासि	222	ऋषमोपानद्भ्यां ङ्यः	158
ऊर्णानुलोपश्च	40	ऋतः संयोगादेः	220	ऋषिकुरुवृष्ण्यन्धकेभ्यः	123
ऊर्णोर्वा	231	ऋताङुष्णशीताभ्याम्	184	ऋषितनिकृधूकिभ्यः कित्	68
ऊर्ध्वमौहूर्तिकेषु च	24	ऋतुनक्षत्रेभ्योऽण्	142	ऋषिवृषिभ्यां कित्	63
ऊर्ध्वस्य रिद्धरिष्टा	179	ऋतृपवस्तृमाशिवादिभ्यः	163	ऋषौ मिले	207
ऊर्ध्वं खमस्य	206	ऋतृसृक्कुधृ	47	ऋसृभ्यां वा	20
ऊर्ध्वं दध्न्द् द्वयसद् च	169	ऋते तृतीया	196	ऋस्मिपूङ्ङञ्चश्	223
ऊर्ध्वादिभ्यः कालात्	140	ऋते द्वितीया च	94	ऋहनिभ्यः स्यस्य	223
ऊर्ध्वाद्वा	190	ऋतेरं च	44	ऋहलोर्ण्यत्	24
ऊर्ध्वे शृषि पूरः	83	ऋतेरीयद्	20	ऋह्लीन्लीरी	226
ऊर्युर्युरी चाङ्गोकारे	7	ऋतो ङिसुयोः	233	ऋत इत्	263
ऊँ वास्य	5	ऋतोऽचि वा	224	ऋत इद्वातोः	216
ऋकृमृवृचषिभ्य आलच्	69	ऋतोऽञ्	154	ऋद्	73
ऋकृद्वृष्टुभ्यो वृद्धिश्च	78	ऋतोरोऽचि	218	ऋतलः	197
ऋकोऽणोरलौ	12	ऋतोऽवग्रहाणो णः	266	ऋदिद्युतादिपुष्पत्यादिभ्यः	20
ऋक्षनञ्छवि वा	265	ऋतो विद्या	201	एक इग्रस्वादेषो	12
ऋक्षेरो ङश्च	40	ऋतो वृद्धिमद्विधावयवेभ्यः	12	एकगोपूर्वादनेकद्रव्यात्	174
ऋगयनपदव्याख्यानोत्पात	145	ऋत्युत् ऋ वा	197	एकदेशविकृतमनन्यवत्	13
ऋचश्चासि	203	ऋत्विग्दधृगुणिक्कुञ्चः	30	एकद्वयोः षष्ठीतत्पुरुषे वा	127
ऋधः	187	ऋल्वा वा	263	एकद्वितिसंस्थान्येभ्यः	165
ऋषितनु	262	ऋदुपधाचारुचि	23	एकद्वित्रिबहुष्वेकवचन	90
ऋषित्रेः	261	ऋदुशानस्पृष	217	एकमुखपाश्वर्येभ्यस्तसः	141
ऋषि पादः	112	ऋदृच्छृणाम्	233	एकयोगनिर्दिष्टानामपि	13

INDEX OF SŪTRAS

एकयोगनिर्दिष्टानां सह	13	एतदश्च	198	ओरोदस्वयंयुवः	214
एकवचैतर	238	एतदोऽश्च	177	ओर्गुणात्	267
एकविंशत्यादीनां च	110	एतश्चेदमः	178	ओर्गुणादस्वसंयोगोपधात्	115
एकशालायां छच्च	183	एतस्य चान्वादेशे	219	ओदंशात्	139
एकश्रुति	277	एतैस्तदिः	49	ओश्च गतिकारक	211
एकस्य सकृच्च	184	एत्यक्तोः संज्ञायाम्	248	ओश्रावय	265
एकस्य सुष्ठुक्	238	एधाच्च	178	ओपधेरजातौ	185
एकहलादौ	203	एधिवहोरतुच्	41	ओपधेः	262
एकं न विंशत्यादिभिः	98	एनपा	92	ओष्ठोत्वोः	196
एकः पूर्वपरयोः	195	एनवदूरे वा	180	ओसि च	232
एकागाराचौरे	164	एरक्तिनः	115	ओः पुयण्ज्यपरे	236
एकाचः	174	एरञ्जिद्वा	256	ओर्वैरादेरुदेतौ च	43
एकाच्च	214	एरच्	76	ओशसम् सु	218
एकादन्नादौ	205	एरसंयोगादेः	211	औ सुलोपश्च	218
एकादाकिनिञ्चासहाये	170	एलावेलकैलाखेलामेषा	18	क उम्भक्	63
एकादे अपादादौ	288	एवादीनां	274	क किमकिभ्यामन्दन्	60
एकादेर्लुक् च	156	एषणात्करणे	114	ककुत् ककुदस्य	191
एकाद्वयस्य	178	एषामपुल्यां	233	ककुप् तिष्ठवत्तुहुभः	51
एकाद्वृक्षपलाशिकाभ्याम्	141	एहिमन्ये	276	ककेरदन् गिच्च वा	61
एकानुबन्धकग्रहणे	15	एहीडायवाभ्यामन्यपदार्थे	101	ककेरमः	68
एकान्यक्रियत्तद्व्ययः	177	ऐषमोहः श्रसो वा	138	कच्छकुरसिन्धुसिन्ध्वन्त	141
एकान्याभ्यां	276	ऐषुकारिसौवीरशयाभ्र	133	कच्छगुलुच्छ	57
एकाहलवसानयोः	251	आंजसोऽहनि	257	कच्छाभिवक्त्ववर्तान्तेभ्यः	140
एडाद्यच् प्राग्देशात्	139	ओजस्वहोऽम्मसा वर्तते	153	कच्छवा ह्रस्वश्च	173
एङि पररूपम्	196	ओजस्वहोऽम्मः	200	कटच्च	168
एङोऽतिपदादौ	197	ओजोऽप्सरलोः	235	कटाच्छ्रेण्याम्	115
एङः प्रकृत्या	262	ओत ओत्	217	कटादेः प्राच्यात्	141
एङ्ह्रस्वात्	195	ओतौशसोराम्	196	कटिपटिभ्यामोलः	69
एचः प्रभान्तादिवत्	265	ओतो लोपः श्यनि	229	कटेराहः	72
एचि	196	ओत्	5	कटेर्तु च वा	54
एचोऽप्रगृह्यस्य	244	ओत्त्वमानोदराद्यति	270	कठचरकाल्लुक्	147
एचोऽपवायावः	195	ओदितः	241	कठिचकिभ्यामोरः	67
एच्चेः खश्च	28	ओमभ्यादाने	265	कठिनान्तप्रस्तारसंस्थानेभ्यः	155
एच्चेद्वितीयत्वे तदादेः	181	ओमाङोः	196	कडारगडुलकाणखञ्ज	109
एणीकोशाद्दृक्	151	ओरञ्	134	कणवणमण	226
एत ईत् बहुवचने	243	ओरावश्चके	24	कणादिषु	83

INDEX OF SŪTRAS

कणिकुलवलिलम्बः	71	कफ ईलेर्णिकृ	44	कर्तरि ण्वुत्तुलचश्च	24
कण्मनसो श्रद्धाप्रतीघाते	7	कबरमणिविषशरादेः	116	कर्तरि शप्	21
कण्टकपुलकरोमाश्च	169	कमण्डलुगुह्लुगुलुगुलवः	43	कर्तयन्ते	103
कण्ठपृष्ठ	283	कमण्डल्वानिधित्रक्षकृत	117	कर्तयन्ते सङ्गते	23
कण्डूवसुवल्गुमन्तुमहीह	18	कमलसरोरुहसरोजाम्भोज	175	कर्तयान्मनेभाषेभ्यः	86
कण्डादीनां तृतीयः	192	कमलाद्भिदाकीकराम्याम्	139	कर्तयुमाने	31
कण्वेकाचि	286	कमितमिशमिभ्यो ङित्	57	कर्तुरीप्सिततमं कर्म	2
कतरकतमौ	279	कमितिभ्योर्दुक् च	55	कर्तुर्विप्	17
कतरकतमौ जातिपरिप्रश्ने	101	कमिमनिजन्म्यसि	41	कर्तुश्च लक्षणे	33
कतेश्च	159	कमेरत उच्च	66	कर्तुकरणयोश्च	93
कतेः	91	कमेर्णिङ्	20	कर्तुकरणे कृता बहुलम्	98
कथमि लिङ् च वा	80	कम्पने चलिः	10	कर्तुकर्मणोः	256
कथायाष्ठक्	157	कम्पेरोतो नलोपश्च	60	कर्तुकर्मणोः ष्ठकृति	96
कदरकदलगुल्बवाकुच	114	कम्पेर्नलोपश्च	69	कर्तुकर्मप्रवचनमप्रथमायाः	105
कदम्बपुष्पादिभ्यश्च	142	कम्बलात् संशायाम्	158	कर्तुकर्मांतरित	4
कदाचित्कर्मधारयः	107	कम्बोजसुरलकेरलचोल	127	कर्तुतुलकाभ्याम्	103
कदेर्णिक् पक्षिणि	63	कम्बोजयवनौ मुण्डेन	101	कर्तुस्यामूर्तकर्मकाच्च	87
कटुकमण्डलु	257	कयाकक्षावां	73	कर्तौर्लोवपुत्रयोनैशि	83
कटुपाण्डुमुक्कण्डु	123	करणाधिकरणयोश्च	79	कर्तुर्भिम्बकुम्भिकुण्डिन	138
कनेरी चातः	71	करणे च	83	कर्दमादीनां	273
कनेरीनकः	55	करणे यजः	31	कर्मकर्तरि च	21
कन्थं च	284	करवीराशोकचम्पक	152	कर्मकर्तरि च	86
कन्थायाष्ठक्	138	करवोपधकन्यापलदनगर	141	कर्मण उक्त्वा	163
कन्दलशैवलकुवलय	169	करोतेरोटच्	58	कर्मणा क्रियया	3
कन्देरेत उच्च	43	कर्कलोहिताभ्यामीकृ	183	कर्मणि	254
कन्यकनिष्ठज्येष्ठमध्य	112	कर्करासः	43	कर्मणि च येन	79
कन्यायाः कनीन च	123	कर्णरथपतिसत्यंबडमी	125	कर्मणि चाण्	73
कपाले हविषि	203	कर्णवसिष्ठ	136	कर्मणि चोपमाने	83
कपि	286	कर्णधिरिदिरिचुश्चुराभ्याम्	100	कर्मणि दम्यर्दिनाशि	25
कपिकेश	274	कर्णाक्षिनस्सुखकेशपाद	168	कर्मणि इक्षिविशिभ्यां	82
कपिशतित्स्यां ढक्	166	कर्णात्	145	कर्मणि द्वितीया	92
कपित्थदधित्थ	206	कर्णेचिह्नस्य	207	कर्मणि हनः कुत्सायाम्	31
कपिरिका	240	कर्णो वर्णः	283	कर्मण्यमथाख्यायाम्	31
कपेः स्थलस्य	248	कर्तुकर्महेतुना कर्मणि	103	कर्मण्यण्	27
कपोतोल्क	228	कर्तरि चर्षिर्देवतयोः	37	कर्मण्यधिकरणे	77
कपोलकल्लोलककाल	69	कर्तरि चारम्भे क्रियायाः	32	कर्मण्याक्रोशे कृञः खड्ग	82

INDEX OF SŪTRAS

कर्मधारये	107	कस्येच्च	131	कालाध्वभ्यां कारकमध्ये	92
कर्मन्दकृशाश्वाभ्यां	147	कंशंभ्याम्	176	कालः	98
कर्मप्रवचनीयाः	8	कंसमन्थ	283	कालः परिणामिना	102
कर्मप्रवचनीयैः	92	कंसार्धाभ्यां टिठन्	159	कालेभ्योः	142
कर्मवेशाभ्यां यत्	163	कंसीयपरशव्ययोर्यञजौ	152	कालेभ्यो भववत्	131
कर्माध्ययने वृत्तम्	155	कः करत्	266	काशपाशपलाशाश्वत्थ	135
कर्पात्वतोर्वजः	267	काकतालादय इवाथै	97	काशाश्वत्थनिशातविशाल	136
कलापिकुधुमि	213	काकादनगवादनतेजन	114	काशिचेदिसांयाति	139
कलापिनोऽण्	147	काण्डचीर	284	काश्यपकोशिकाभ्यां	147
कलाप्यश्वत्थ	143	काण्डाण्डाभ्यामीरच्	174	काष्ठदारुणां	276
कलिस्फुलिम्यामिङ्गक्	56	काण्डादक्षेले	113	काष्ठादीनि क्रियाविशेषण	97
कलेरविङ्गः	55	कादेर्वहुलम्	214	कास्यगोणीभ्यां	182
कलेरशच्	70	कानः कानि	245	कास्तीराजस्तुन्दे	198
कलेरहः	72	कान्तिशिम्बि	240	किञ्जिमृजिभ्यां चित्	66
कलेरवरः	68	कापय्यक्षयोः	206	कितः	268
कलेर्मपक्	71	कामक्षारे	276	कितः संशयप्रतीकारयोः	17
कलेर्दुगिञ्चोपधायाः	71	कामप्रवेदनेऽकञ्चिति	81	किति च तद्धिते	224
कस्ये	147	कामप्रस्थदन्ताभावस्पन्दन	141	किति च हनः	212
कल्याणीसुभगादुर्भगा	124	कायः किः	45	किति चैतेषाम्	193
कवचिनश्च ठक्	132	कारकाद्त्त	285	किति नौ	254
कवं चोष्णे	206	कारवः	106	किदाशिषि	86
कविमतिपीला	125	कारस्फरो वृक्षे	198	किमः	178
कवेरचच्	57	कारिकाचिञ्चिञ्चश्च	7	किमः कः	218
कवेराङ्गिरसे	121	कार्तिकौजप	281	किमः कुः	177
कव्यध्वर	264	कार्यकालं संज्ञापरिभाषम्	16	किमः सङ्ख्याप्रश्ने	170
कव्यव्यरीष	254	कार्यापणसहस्रसुवर्ण	159	किमिदोरतः	11
कशकृत्स्नसुधासुगकर्ण	128	कार्यापणात् प्रतिश्चास्य वा	159	किमिदंभ्यां वो धः	169
कशेरत इच्च	67	कालसमयवेलासु लिङ्ग्यदि	81	किमि शुः	39
कश्यपिपचिसुचियजि	71	कालस्य चानहोरात्राणाम्	80	किमेत्तिङ्गव्ययेभ्यः	180
कपिकुलिलकलिभ्यः	65	कालहेतुफलभ्यो रोगे	171	किमो डतरच्	182
कपेरनिटो भविष्यति च	37	कालात्	162	किमोऽत्	177
कषेर्डित्	60	कालात्	185	किमो हेतु	259
कसिपद्यर्तिभ्यो णित्	43	कालात् कार्यं च भववत्	163	किरतेरट्गलश्च वा	58
कसेरुच्चातः	63	कालात्साधु	143	किरतौ लवने	198
कसेरुच्चातः	64	कालाद्यत्	163	किरो धान्ये	75
कस्ककौत	247	कालाध्वपरिच्छेदमूलात्	94	किलेः कित्	72

INDEX OF SŪTRAS

किष्किन्धा गुहायाम्	198	कुत्सितानि स्वार्थवचनैः	100	कुलाङ्कज् च	124
किष्कुः प्रमाणे	198	कुत्सिते	181	कुलाभ्रकरीषे	29
किसरतगरोशीरहरिद्रा	514	कुथेस्मक्	64	कुलमुष्यसरोम्यः पुत्रात्	166
किसलयगयगवय	65	कुदकुकोर्तुं च	64	कुलालकुम्भकारकर्मार	148
किं किलास्यथेषु	81	कुदापाभ्यः शः	70	कुलालवस्त्र	259
किं क्षेपे	101	कुन्तिचिन्ति	281	कुलिजाल्लक् च वा	161
किं यत्तदेकान्येभ्यः	182	कुपेर्दुर्क् च	48	कुलिमयिभ्यामूतक्	60
किं यत्तदेतदन्येभ्यः	178	कुप्यं घने	23	कुल्लथकोपधादण्	152
किं यत्तद्दुपु कृञः	27	कुप्रादयः	278	कुलेरिजक्	57
किञ्चत्तं च	275	कुप्चोः कपौ खरि	246	कुलेश्च माषक्	71
किञ्चत्ते लिङ्गटो	81	कुञ्जवामनकुञ्जकिरात	106	कुस्माषादव्	171
किञ्चत्ते लिप्सायाम्	73	कुमति च	250	कुवश्चद् दीर्घश्च	57
किञ्चुककिञ्चुलककिपुरुष	101	कुमहद्भयां ब्रह्मणः	188	कुवोऽन्धच्	61
किं सर्वनाम	269	कुमारक्रीडनकेभ्यः	185	कुवोर्दुर्क् च वा	57
किं सानुसवनयोश्च	266	कुमारशीर्षयोः गिनिः	30	कुशाभ्राध्वजरति	182
कीकटकपटकर्पादायः	58	कुमारश्रमण	101	कुशाम्बविग्रविशाल्लक्	123
कीचकार्मकधमक	54	कुमारः	279	कुशिविशिभ्याम्	48
कुममिवमिशमिशकि	69	कुमारात् प्राथम्ये	130	कुभिः कित्	56
कुक्केः कुक् च	63	कुमारादनूदायां च	113	कुसुभ्यां नाभः	119
कुनकुड्यादयः	202	कुमार्यो	282	कुसुलकुसुलदुक्कलाम्बुल	69
कुगुध्वञ्चिचञ्चिवहि	69	कुमार्याः पुत्रश्चक्षुराभ्याम्	179	कुसुलकूप	283
कुडो यषुद् च	46	कुमुदकुमुदकुण्डल	136	कुसुलम्बुरः	198
कुचिञ्चोश्चिन्नुक् च	46	कुमुदनडमहिषवेतसेभ्यः	136	कुहेः कित्	55
कुञ्जब्रह्मशाङ्खभसगणलोम	121	कुमुदवीजवल्बज	135	कुहोश्चुः	236
कुटजोऽजवल्बजादयः	58	कुम्भजालशत	190	कुः पापेपदर्थयोः	103
कुटतीर्थपुलिनमलिनागस्ति	135	कुम्भनिधानसुदत्तसुदक्ष	134	कुलतीर	283
कुटादीनां	231	कुरः पासः	72	कुल्लद	284
कुटिमहिमिन्धन्यभ्यः	69	कुरुनादिभ्यो ण्यः	126	कुलात् सौवीरेषु	140
कुटीशमीशुण्डाभ्यः	183	कुरुयुगन्धराभ्याम्	140	कूर्मपाण्ड्यादयश्च	115
कुर्त्वातिभ्यामरुः	43	कुरुडुजी	280	कृकणकुङ्कणतृणोत्त्वण	59
कुटिकितिपणिपेलपल्लि	70	कुरुष्टपिमुदिपिशिभ्यः कित्	56	कृकणपर्णात् भारद्वाजात्	141
कुड्याया यलोपश्च	138	कुरुशकन्धुशङ्कुर्कुर्तुमर्तु	125	कृकदिकडिभ्योऽम्बच्	63
कुण्डं वनं	284	कुरोः कतपञ्चालयोः	225	कृके वचः कश्च	39
कुतुस्त्रयिकृदाधाराचि	54	कुलकुक्षिग्रीवाभ्यः	138	कृग्रोश्च	40
कुत्ना डुपच्	182	कुलटाया वा	124	कृच्छ्रगहनयोः	222
कुत्सनाभीक्ष्णयोः	275	कुलाख्यानाम्	117	कृजः करुणे ख्युन्	30

INDEX OF SŪTRAS

कुलश्व	57	कुलैरधिकार्थवचने	98	कुसेरिच दीर्घश्च	192
कुलश्वक् च	67	कुल्येकेष्णुच्	285	कृद्व्यामेणुः	41
कुलः कतुः	41	कुलिमाकुलिमयोः कुलिमे	14	कृपञ्जलसदृश्वमुभ्यः	66
कुलः कन्धुक् च	44	कुत्वोऽर्थप्रयोगे कालेभ्यः	95	कृपश्चकुटिच्छिदिमिदि	45
कुलः कर्तरि	79	कुत्वोऽर्थः	9	कृपुश्चामिषन्	71
कुलः कित्	65	कृद्ग्रहणे गतिकारकपूर्वस्यापि	12	कृपुवजिनिषाजिभ्यः क्युः	61
कुलः प्रतियत्ने	95	कृद्ग्रहणाकार्यग्रहदातपोत्	174	कृश्वृचतिकडिभ्यः श्वरच्	68
कुलः श च	78	कृद्योगा	102	कृश्वलिबहिरासिगर्दिभ्यः	63
कुलः सुपुण्यपापकर्म	31	कृद्दासरूपोऽस्त्रियाम्	15	कृश्वसिबिपराजिभ्राजि	45
कुला वा	7	कृन्धिभिन्धयुक्तम्	101	कृश्वशोडीमञ्जिकुटिपटि	67
कुला वा	8	कृन्मेजन्तः	9	कृत्स्न्यर्थकर्तरि विकारे	93
कुलोऽञ्च	58	कृपियुबलिभ्य आसः	72	केकयमित्	224
कुलो द्वितीय	187	कृपिविधिभ्यामाणक्	59	के तद्धितेऽणः	233
कुलो मुद् च	66	कृपो रो लः	240	केदाराद्यञ्च	132
कुलोऽम्भच्	63	कृबिमिदिवासिमसिचति	67	केलिम् कर्मकर्तरि	22
कुलोऽमुटः	222	कृवापाजिमिस्वदि	39	केवलमात्मकभागधेय	113
कुलो हेतुताच्छील्यानु	28	कृविलिभ्यामातच्	59	केवलादिभ्यश्च	256
कृतत्वचवर्णान्	19	कृवृत्स्निभ्यो नित्	61	केवलाभ्यां च	159
कृतलब्धक्रीत	143	कृवृषिमिजिञ्चसि	23	केशमणिहिरण्य	173
कृतश्च	267	कृशाश्चरिधिरिभ्यविशाल	134	केशाद्वा	132
कृतस्यास्मरणे	33	कृशोरानुक्	42	के शीङो रद् चास्य	43
कृतापकृतशुक्लासुक्त	101	कृषिचमितनि	43	कैरवमैरव	70
कृतिमिदिलतिपुतिभ्यः	55	कृषिरजोः कर्मकर्तरि	21	कैशीशमिरभिभ्यः कुः	40
कृवृद्धपिभ्यः कीटन्	58	कृषेरादेश्च च	47	कोटरमिथ	207
कृवृद्धरहि	253	कृषेष्ठ च	43	कोपधाच्च	134
कृते	148	कृष्टपच्याः कर्मकर्तरि	23	कोपधादण्	140
कृतेः कतयोस्तकौ च	39	कृष्णरणाभ्यां	122	कोपधादण्	150
कृतेः कृच्छौ च	66	कृष्णस्य	271	कोश्च लिभ्याः	166
कृत्तद्धितफड्याप्यूङः	1	कृष्णाचित्तेषु	179	कोः कत् तत्पुरुषे	206
कृत्तद्धितौ सतमीत्यनुपपदम्	2	कृष्णान्मृगे	186	कौटिल्य एव गत्यर्थेभ्यः	18
कृतिकार्थ	287	कृष्यासुतिरजःपरिषद्वावृ	174	कौडिलाडि	117
कृत्यतुल्याख्यायजात्या	100	कृत्कुसुतुलुरुणां पन्न् च	62	कौण्डिन्यस्य कुण्डिनञ्च	127
कृत्यार्थं	255	कृत्स्नपृषाकिकङ्किके	58	कौण्डोपरथदाण्डकि	183
कृत्याः प्रैषातिसर्ग	24	कृत्स्नपृषुभ्योऽणः	59	कौतेरियः	65
कृत्येऽवश्यम्	204	कृत्स्नपृषुकुसुचरिचटि	54	कौतेडिनिः	46
कृत्येषु कर्तरि वा	96	कृत्स्नपृषुपिपुषिमूङ्	54	कौतेडिभिः	51

INDEX OF SŪTRAS

कौपिञ्जल	149	क्ये	240	कृञ्चकोकिलान्याम्	123
कौरव्यादसुरिमाण्डकेभ्यः	113	कतुदशी	283	कृधद्रहोर्षादयार्थानां	3
कौ रुधिरिणितभ्यः	54	कतुभ्यष्टक्	131	कृधद्रहोरपसृष्टयोः	3
किङिति	209	कतौ कुण्डपाय्य	24	कृधभूषायैभ्यश्च	35
किङिति	231	कपेः प्रसारणं च	78	कृधियुधिष्णुधितृषित्विषि	79
कक्तवत् निष्ठा	1	कमपदशिक्षामीमांसा	132	कृशस्तुनस्तृच्	217
कक्तवुः	32	कमः	221	कृशियसिभ्यामाङि	37
कतस्य द्वचो ना	270	कमः क्त्व	208	क्रोङ्गे रो लश्च वा	55
कस्येत्विषयस्य कर्मणि	94	कमितामिनमिस्तम्भामतः	45	क्रोशयोजनादेः शतात्	162
कतःसुपमान	285	क्रमेरेलकः	55	क्रोष्टुः पादमानाभ्याम्	127
कादनात्यन्तिके	185	क्रमेः क च	57	क्रोश्याया ह्रस्वश्च	136
कादल्लोक्तौ	116	क्रमेः क्रम् च वा	55	ह्रमः परस्मै	229
कान्तं वा	109	क्रयविक्रयादठन्	152	ह्रिदेः के	192
किञ्चित् दीर्घश्च	210	क्रव्ये वा	31	ह्रिभ्राह्मश्चिद्विप्लुपुत्तुल	168
किञ्चकृतः संज्ञायाम्	84	क्रिया क्रियार्थे	195	कचित्करणेन	2
किनि नित्यम्	222	क्रियानहैभ्यश्चाकारकत्वे	94	कचित्पूर्वम्	16
क्ते च	280	क्रियानिमित्तं कारकम्	2	कचित्पूर्वं च	110
केन नञ्विशिष्टेनानञ्	101	क्रियान्वाख्यानाच्च	19	कचिदनुवर्तते	13
केनाहोरात्रावयवाः	99	क्रियाप्रकारे धा	178	कचिदुभयगतिः	14
के नित्यार्थे	280	क्रियाप्रक्षे	275	कचिद्विद्यमानार्थे	105
केरग्रहलिह	221	क्रियाभ्यावृत्तिसमयसमूहेषु	76	कणोऽनुपसर्गाच्च	76
केरपाच्चायस्तिः	222	क्रियायां च क्रियार्थायाम्	73	क्वसुश्च	254
क्लेः	153	क्रियायां द्वे	190	कसोरेकाज	223
क्त्वाणमुलोः	238	क्रियायाः	276	काति	177
क्त्वातोऽसुन्कसुनः	9	क्रियाविशेषणकाल	1	क्वामेहलतसिभ्यस्त्यप्	138
क्त्व स्कन्दस्यन्दोः	210	क्रियाव्यतिहारे	86	कावाशास	210
क्त्वो यक्	263	क्रियाव्यतीहारे	79	किन्देशोः कुः	242
क्रोऽसितपलिताभ्याम्	114	क्रियार्हैभ्यः कारकत्वे	94	किप् च	31
क्यङ्	17	क्रियासममिहारे	238	किञ्चसभ्रणद्वेष्टेयु	31
क्यङि वा	235	क्रियासममिहारे लोट्	81	क्षणेर्दयिः	47
क्यचि च	234	कीङ्जीनाम्	194	क्षत्राङ्गतिवास्तुभ्यश्च	145
क्यच् परे	253	कीङिमुषिभ्यामाङि	34	क्षत्राजातौ चः	124
क्यच्योः	214	क्रोडोऽनुपरिभ्यां च	87	क्षत्रियात्	147
क्यजिभामद्यश्चभ्यः	67	क्रोतवत्परिमाणात्	151	क्षदेर्दुक्ते	45
क्ययशाभ्यां	254	क्रोतात्करणादेः	116	क्षयो निवासे	270
क्यस्य वा	210	कृङ् देविविद्भ्याम्	112	क्षयो नित्यम्	242

INDEX OF SŪTRAS

क्षिपकाश्रवका	228	खनगसिन्धुकुञ्जैभ्यः	173	गतिशानप्रत्यवसानार्थ	2
क्षिपरदवदवादिभिर्भ्यः	35	खनिकभ्यश्चयसिवसिध्वनि	45	गतिरनन्तरः	280
क्षिपिनदिपदिपति	42	खनेरी च	23	गतिर्गतौ	276
क्षिपेः कित्	47	खनो षच्	80	गत्यर्थलोटाद्ध	276
क्षिप्रवचने लट्	80	खनो लोपश्च	42	गत्यर्थकर्मकपिवति	32
क्षियाशीः प्रेषेषु	244	ख्यां चयः	236	गत्यर्थानां	94
क्षीवकृशपरि	242	खयि खरः	235	गत्यर्थेभ्यः	254
क्षीरभगिनि	282	खरखुराभ्यां नस् वा	190	गदमदयभिम्योऽनुपसर्गे	22
क्षोराङ्गद्वय	131	खरि	245	गन्तव्यपण्यं	278
क्षीरादिभ्यः	234	खर्जिखडिकृपिवलिमयि	67	गन्धेररक् च	70
क्षुत्तुद्बुभुक्षापिपासा	169	खर्परे लोपः	246	गभीरगम्भीरेतराभिषिक्त	134
क्षुद्रकमालवात् सेनायाम्	132	खर्जुवणः	272	गमजनखन	212
क्षुद्रजन्तवः *	107	खलतिकादिषु वचनम्	111	गमयमतन	210
क्षुद्रजन्तुपतापेभ्यश्च	172	खलयवमाषातिलवृषभ्रह्म	158	गमहनदृश	223
क्षुद्राक्षान्तनितान्तवृक्षेन्द्र	136	खलादिनिश्च	133	गमेरा च	68
क्षुद्राभ्रमरपटरपातपादश्च	148	खलेरीनच्	62	गमेरिनिः	50
क्षुधिवसिभ्यां	220	खले संदृतसंहियमाणा	98	गमेरु च	210
क्षुब्धस्वान्तध्वान्त	222	खश्चात्ममाने	31	गमेर्द्धित्वे द्वे च	49
क्षुम्भाति	251	खः सपूवर्वाच्च	124	गमेर्लिङि	209
क्षुल्लकश्च	279	खान्तस्य	271	गमेस्त च	36
क्षेलियच् परक्षेत्ते	172	खार्यावा	188	गमेः कालहरणे	87
क्षेमप्रियमद्रभद्रेष्वणू च	29	खिती च एकाचोऽमः	200	गमेः कित्	41
क्षेः क्षी	211	खित्यनव्ययस्य	204	गमेः सन्वच्च	42
क्षेः क्षी च	242	खिदेरादेचो वा	261	गम्भीरपञ्चजनाभ्यां व्यः	144
क्षौमवृत्तिखाडापनि	141	ख्यात्वात्परस्य	197	गम्यदिभ्यां गन्	56
क्वस्याचि	229	ख्याजि	246	गरदरौ	267
क्वगागोरगपतगपन्नग	29	ख्यातिपश्चादर्थयोः	97	गर्गवत्साजव्याघ्रपात्	120
ख च	258	गङ्गादिभ्यो वा	109	गर्तगाहाभिसक्थदक्ष	134
खजिवलिपतिभ्य आकः	54	गङ्गागोधाविधवा	123	गर्तान्ताच्छः	141
खज्जेरीटः	58	गङ्गासंशोखाशिखा	126	गर्भः सुहितवृत्त	100
खदवा क्षेपे	98	गङ्गुलदीनदायादविदग्ध	165	गर्भादप्राणिनि	169
खट्वारूढ	285	गणाधिभ्यां पत्युः	165	गर्हान्तस्यसमविधम	141
खण्डदण्डस्थूलबाहुवेषु	134	गणिकाब्राह्मणमाणव	132	गर्हायां लङपि जालोः	80
खण्डिकाहन्तृहलवन्धयुग	132	गणैकशीति	282	गर्हम्	154
खण्ड्योर्ङुङ्कुञौ च	43	गतयश्च	7	गलेचोपकपादहारकादयः	24
खदिरवधिरमगलोलन्द	134	गतयः	103	गल्मङ्कीवहोडेभ्यो ङित्	17

INDEX OF SŪTRAS

गवादिषु विन्देः	25	गुरुलघु	225	गोपवनशिष्टविन्दु	120
गवाश्वगवाविकगवैडक	106	गुरेर्लक् च	66	गोपादिष्वनेरसिः	48
गवि युक्ते	203	गुरेः फलश्च	62	गोपिकागोपालिका	122
गवियुधिभ्यां	248	गुरोरेकैकस्य	243	कोपुच्छाड्व	152
गव्यूतिरुर्व्य	195	गुरोर्हलः	78	गोविडाल	281
गस्थथकन्	26	गुलिविलिमिलिसिधीन्धि	63	गोमिन् पूज्ये	175
गाङ ईस्ये च	232	गुल्युधापीडायाम्	7	गोमृतादाच्छादने	179
गाङ् लिटि	219	गुवः कित्	60	गोरचि यत्	119
गाण्ड्यजगाम्भ्यां संज्ञायाम्	173	गुवृवीपचिवचियमिमनि	68	गोरतद्वितलुकि	188
गात्रपुरुषयोः स्नातेः	82	गुहाराधा	270	गोरव्यूतौ	261
गाथिविदधि	215	गुहितुलिवसिवपिक्षपि	78	गोरपसर्जनस्यान्यस्य	111
गाढाभ्यामेणक्	59	गूथयूथग्रोथगुष्टादयः	60	गोरो वा	197
गाधवलवणयोः	278	गुधिवञ्चिभ्यां प्रलम्भने	89	गोल्लेमपुच्छाभ्याम्	183
गायतोऽनुपसर्गात्	30	गुधुस्त्वभ्यो गः	56	गोषदिषेत्वाकृष्णोऽस्म	176
गिरः धुप्रस्त्रश्च	46	गुष्टिद्विहलिविधि	124	गोष्ठज	274
गिरिचक्रादिभ्यः	250	गृहपति	285	गोष्ठाद्गतपूर्वं	167
गिरिभेदापौर्णमासी	189	गृहपतिना संयुक्ते व्यः	156	गोष्यदं सेवित	198
गिरिभ्यः शास्त्रजीविषु छः	146	गुष्टदुर्वीधुर्वीभ्यः किपू	51	गोश्वश्च	133
गिरो भन्	63	गैहार्या	271	गोः पदान्ते	256
गिरो लश्च	25	गेहे कः	26	गोः पुरीषे	150
गिरौ डित्	28	गेहेगोष्ठौ शूरस्वेडिनर्दि	99	गोः संहितायाः	285
गुगम्यदिदुदिमुदिभ्यश्छक्	57	गेहेमेहिपिण्डौशूरो	99	गौणमुख्ययोः मुख्ये	14
गुडापूपसक्तुमांसादन	157	गोघ्नः संपदाने च	30	गौरशवलकल्माष	114
गुडेरुचक्	57	गोचरसंचरवह्नजव्यज	79	गौः साद	280
गुणकात्स्न्ये	282	गोडारिष्ट	283	ग्रन्थान्ते च	205
गुणवचनेभ्योऽसमासकृत्	165	गोतन्तियवं	281	ग्रसित	264
गुणष्टादौ पुंवद्वा	217	गोतचरणात्	166	ग्रहणे वा	170
गुणस्त्वनूङ्	201	गोतादङ्कवत्	130	ग्रहश्च	75
गुणोत्तरेण तरलोपश्च	103	गोतादङ्कवत्	146	ग्रहः	26
गुणो यङ्लुकोः	236	गोताददण्ड	149	ग्रहिगुहिभ्यां	221
गुणे वा	93	गोताद्दुलं वृच्	147	ग्रहिव्यभ्योः	193
गुणस्य	271	गोतान्तात्तद्वदजिह्वाकात्य	139	ग्रहिस्थापराधीमन्त्रि	25
गुधेरुमः	64	गोतान्तेवासि	281	ग्रहिस्वपिप्रच्छां	193
गुपूधूपिविच्छिपणिपनिभ्यः	19	गोताङ्गल्	128	ग्रहेरस्यालिटि	220
गुपेङ्गि	253	गोताक्षोष्ट्रैरभ्रराजन्य	132	ग्रसेरा च	63
गुपो गर्हायाम्	17	गोधाया ढक् च	124	ग्रसेर्दित्	70

INDEX OF SŪTRAS

ग्रामकौट्याभ्यां तक्ष्णः	188	घ इत्	227	चतुरं यच्छौ च	170
ग्रामजनपदैकदेशादञ्च	142	ङमो ह्रस्वाद्भू	245	चतुरः	268
ग्रामजनवन्धुसहायेभ्यस्तल्	133	ङयि च	270	चतुर्थी प्रकृतौ	280
ग्रामश्च शिल्पिनि	279	ङसिङ्सोः	197	चतुर्थी यता	99
ग्रामात्कुमारपण्डाभ्यां च	166	ङसेश्च	92	चतुर्थी संप्रदाने	93
ग्रामादीनां	272	ङितश्च	86	चतुर्मासाद्यते	144
ग्रामाद्यखञौ	138	ङित्	12	चतुष्पादो गर्भिण्या	100
ग्राम्यपशुसंघेष्वतरुणानेक	109	ङित्यसख्युः	233	चतुष्पाद्व्यो ढव्	124
ग्रीवातोऽण् च	144	ङिश्योर्वा	213	चतेरुन्	51
ग्रीवाश्रविष्ठापवित्रापविन्द	121	ङेकस्योर्यातौ	91	चत्वारिंशदादौ	203
ग्रीष्मधर्मकूर्मसूर्म	64	ङेरामाडादिभ्यः	233	चदेरमसिः	53
ग्रीष्मवसन्ताभ्यां वा	143	ङे सुटोऽम्	91	चन चिदि	276
ग्रीष्मादच्छन्दसि	118	ङेः सिन्	91	चन्द्रवृत्तेर्नक्षत्राद्युक्तः	130
ग्रीष्मावरसमाभ्यां बुञ्	143	ङ्णोः कुक्कुडकौ	245	चपेरेटच्	58
ग्रो गित्	58	ङ्या ईच	191	चमेरुच्चातः	46
ग्रो मुद्र च वा	49	ङ्यापः	262	चमेरुः	43
ग्रो यङि	240	ङ्यापो दीर्घात्	195	चयश्चाः	252
ग्लानावनवमश्च	10	ङ्यापोः संशायाम्	204	चरणाद्बु	149
ग्लानुभ्यां डौः	45	ङ्याबृङ्	123	चरणे ब्रह्म	205
ग्लामास्याक्षिपचि	34	ङ्याश्छन्दसि	269	चरति	152
घञ्	73	ङ्याः	214	चरफलोः	237
घञि भाव	209	ङ्यूङृतः	191	चरिचलिपति	192
घटघटीधनुर्दण्डयष्टित्स	27	चकिरभ्योरुच्चापधायाः	66	चरेराङि चागुरौ	23
घटादयः	9	चक्रचक्रवाक	135	चरेरिटच्	58
घण्टाजटासटादयः	58	चक्रिसत्तिजसिद्धिनेमयः	36	चरेष्टः	28
घतनकालेषु	201	चक्षिङः ख्याच्	219	चर्त्तरि	251
घरूकल्पचेलद्	202	चक्षेरसिक् च	51	चर्मणः कोशे	213
घसङ्हर	253	चङो वा	270	चर्मण्यब्	158
घसिभसोः	263	चङ्युपधायाः	227	चर्मोदरयोः पूरेः	82
घासकर	202	चङोः कुषिण्यतोः	228	चलनशब्दार्थादकर्मकाद्युच्	35
घितुण्	209	चटकादैर्क्	124	चलनाहारार्थात्	90
घुपेरविशब्दने	222	चटिकटिभ्यामाकुः	40	चवाभ्यां	276
घृतादीनां	272	चण्डादिभ्यश्च	256	चवाहाह्वेषु च	276
घृसिल्लसूचित्भ्यः क्तः	59	चण्डिमल्लिभ्यामातकः	56	चातुर्मास्येभ्यो यलोपश्च	163
घृसधुवृष्टि	47	चतुरश्च	217	चातुर्वर्ण्यचातुराश्रम्य	165
घोषकट	282	चतुरसङ्गतलवणषड्बुध	164	चादयः	274

INDEX OF SŪTRAS

चादिलोपः	276	चैरुपन्योर्द्वित्	40	छे	150
चानुकृष्टसुत्तरत्वं नापुर्वते	13	चेर्वा	229	छेदभेदद्रोहद्रोह	161
चान्द्रमागादनद्याम्	115	चेलार्थे क्रोपेः	82	जज्ञादयश्चाशासः	4
चायः कि च	41	चोः कुः	241	जङ्घायाः प्रहृतप्रहाराभ्याम्	153
चायः की	193	चौ	207	जटाघटाकालभ्यः क्षेपे	173
चायः की	261	चौपयतचैकयतचैत्र्यत	117	जटाघटाभ्यां क्षेपे	172
चारुसाधु	285	च्छाशोर्वा	234	जठरपिठरकुररक्रकरमकर	66
चारौ वा	30	च्यर्थे भृशोत्सुकशीघ्र	17	जङ्गलङ्गार्हश्रीष्मवीक्ष	121
चार्थे	105	च्य्यादिः प्राक्समासान्तेभ्यः	9	जनपद	273
चावतादिते	271	च्यौ च	234	जनपदनाम्नः क्षलियादणः	128
चाहलोपः	276	छकारकयोः	205	जनपदवत्सर्व	147
चिण्णमुलोर्दीर्घः	227	छगलिनो ढिनुक्	147	जनपदेभ्यः	140
चिण्णमुलोः	216	छन्नसत्यानृतविशिखाभ्यः	155	जनपदेभ्यो नित्यम्	188
चितः	268	छदिवलिभ्यां ढच्	158	जनपदे छवविदिशादिभ्यः	136
चितेः कपि	207	छदिरहो नुद् ह्रस्वश्च	52	जनसन	209
चितौ च	75	छन्दसः	258	जनसन	254
चित्रासिचित्रे च	24	छन्दसा निर्मिते	156	जनसन	269
चित्रञ्च आक्षर्ये	18	छन्दसि	271	जनाजल्पे	157
चिलीकरणे प्रापि	19	छन्दसि	273	जनिकर्तुः प्रकृतिः	4
चिदित्युपमार्थे	243	छन्दसि	275	जनिजापुणिप्रकृतिभ्यः क्वप्	65
चिम्योर्ढोचच्	57	छन्दसि वा	277	जनिता	262
चिस्फुरोर्णौ	194	छन्दसि वा	286	जनिमनियजिज्ञुन्धि	42
चिहणचिक्रण	284	छन्दसो मानभाषा	145	जनिवध्योः	226
चीरमुपमानम्	284	छन्दसो यदनौ	145	जनीजृम्भन्तुलज्जोऽमन्ताश्च	9
चीवरादर्जने परिधाने च	19	छन्दस्यादिश्च	286	जनीशीडिभ्यः	223
चुडतुल	250	छन्दोगौक्थिकयाज्ञिक	148	जनेजनाभ्यां वादात्	157
चुद्	11	छन्दोनाम्नि	248	जेनसिः	51
चुरादिभ्यो णिच्	18	छन्दो नाम्नि च	75	जनेर्धः	57
चुलकोल्मुकचिबुकचूबुक	55	छविस्थविकिकिदीवि	48	जनेर्बुक् च	43
चुलम्पादिश्च	1	छविस्सः	246	जनेस्त च	42
चूडाश्रद्धादिभ्योऽण्	164	छश्च	124	जन्तुगङ्गुकिनादाघ	127
चूर्णचौल	284	छालिपेलि	282	जपजभदहृदश	236
चूर्णादिनिः	153	छादेर्घोऽद्वयाद्युपसर्गस्य	227	जपादीनां पो वः	240
चूर्यगिभ्यां निः	47	छाया	110	जपिवभ्याश्चसि	222
चेलचीर	284	छत्वरहत्वरधीवरपीवर	68	जम्ब्या वा	150
चेरसौ	31	छिदिभिदिभ्यां कुरच्	36	जयति दीव्यति खनति	152

INDEX OF SŪTRAS

जयतेश्च क्लृप्तः	34	जान्तनशामनिटि	210	ज्येष्ठात्	259
जयतेः हलौ	23	जायाया जं दं च वा	107	ज्योतिरायुर्म्यो	248
जयः करणे	270	जायां पिचः	44	ज्योत्स्नातमिहाकुण्डल	173
जराजटावनरसेध्विणः	39	जालमानायः	80	ज्योत्स्नातमिहोजेस्विन्नूर्ज	174
जराया जरश्च	189	जासिनाटका थिपिषां	95	ज्वलह्वलनमोऽनुपसर्गा वा	10
जराया जरस्र वा	218	जिह्वामूलाङ्गुलेऽश्वः	144	ज्वलादिनीभूभ्यो णः	25
जलेराषः	71	जिह्वोन्मथने लडिः	10	ज्ञपेरनन्त्यस्य	235
जल्पभिक्षुकुट्टलुण्टवृद्धः	35	जीणहृक्षिविश्रिपरिभू	35	ज्ञमेज्ञः	58
जशो हः	252	जीणाच्छालिषु	179	ज्ञानोर्जा	230
जसम्भो	91	जीर्यतेरतृन्	32	ज्ञोऽविदर्थस्य करणे	95
जसि च	233	जीवनस्य मृते	206	ज्ञयः	189
जस्ता	239	जीवन्तपर्वताभ्यां वा	122	ज्ञयः	240
जस्त्वशोः शिः	91	जीविकाथै च	182	ज्ञरां शरि	252
जहातेः क्लि	235	जीविकोपनिषदावौषभ्ये	8	ज्ञलां जशोऽन्ते	242
जागरूकः	37	जीवीतस्य च	160	ज्ञलां जश्च	251
जागुरक्त्स्काने	231	जीवे ग्रहः	83	ज्ञलि तिङ्यपिति	209
जागुः	78	जीवेरदानुक्	42	ज्ञलो ज्ञलि	241
जाग्रधो वा	20	जीवेरातुः	41	ज्ञल्युपोत्तमम्	269
जाण्डापाण्डादारक्	124	जीवेरातुकन् वृद्धिश्च	54	ज्ञष एकाचः	241
जातात्पुमि	121	जुकिजनिपणिभ्यो दीर्घश्च	58	ज्ञषस्तयोर्धोऽधः	241
जातावपि	32	जुगुप्साविरामप्रमादार्थानाम्	3	ज्ञषां जशः	236
जातिकाल	286	जुचङ्कृम्यदन्त्रभ्य	35	ज्ञस्य रन्	86
जातिकालमुखादिभ्यश्च	109	जुषः क्त्स्वः	220	ज्ञस्य रुद्	255
जातिनाम्नः कन्	181	जुष्टार्पितः	270	ज्ञेर्जुच्	86
जातिरयच्	202	जुस्पुकोः	231	ज्ञोऽन्तः	85
जातिर्जाला	100	जुहोतेर्दे च	37	ज्ञमन्ताङ्गुः	59
जाते मोष्ठमद्राभ्यां	225	जुहोत्यादिभ्यः श्लुः	21	ज्ञमि च छवोः शृटौ	208
जातेरतण्डुलादेः	174	जृबृभ्यामूथन्	60	ज्ञितः	89
जातो प्रियचिन्त	184	जृक्मिरभिभ्योऽटच्	58	ज्ञिदार्षण्येभ्योऽणिजोः	129
जातौ यत् पुक् च	126	जृष्टृकुमज्जिपीयिह्न्यङ्गि	71	ज्ञीतः कः प्राग्वत्	37
जात्यन्ताच्छः	185	जृविशिवहिबसिभृजिरेवसाधि	59	ज्ञिणिति	224
जात्याख्यायामेकस्मिन्	90	जृथृस्तृजायकुनीबुधिभ्यः	48	ज्ञिन्यादिर्नित्यं	270
जात्वपूर्वम्	275	ज्यादादीयसः	214	ज्यादीनां बहुषु	183
जानपदाद्भौ	115	ज्यायान् भ्रातृणाम्	108	दक्षितावाद्यन्तौ	12
जानुनीविभ्यां च	145	ज्यात्रश्चभ्रस्त्राम्	193	दग्लक्षणे जायापत्योः	30
जानुबिन्दू शिरसः	108	ज्येष्ठकनिष्ठ	272	दाङ्क्षोरिनस्यो	91

INDEX OF SŪTRAS

टाबादीनाम्	111	णः पन्थश्च नित्यम्	162	तत्पचित् द्रोणादण् च	161
टिकेष्टस्तुद् च	63	णिच्यनित्	13	तत्पुरुषः	98
टि च दीर्घाः	232	णिजयै च	89	तत्पुरुषः समानाधिकरणः	2
टिङ्दाणञ्ठक्ठञ्त्	113	णिनि	281	तत्पुरुषे शालं	284
टिडात्मनेपदानां देरेत्	85	णियकोः	13	तत्प्रकृतमिति मयद्	184
टिन्मिक्तिकादिः	4	णिश्चिद्रुक्कमिन्म्यः	20	तत्त	99
टेरिमेष्टेयस्तु	214	णिश्चिद्रुक्कमिन्म्यः	21	तत् कुशल इत्याकर्षात्	170
टेरन्यत्रापि	213	णेरणौ यत्कर्मणौ	89	तत्त गृहीत्वा तेन	105
टोऽस्त्रियां ना	233	णेरनिटि	210	तत्त षट्ते कर्मणोऽटच्	169
टौ सोरनः	219	णेरयि	262	तत्त जातः	143
द्वितोऽधुच्	77	णेरिष्णुच्	254	तत्त तस्येव	164
ठक् च	139	णैर्वा	250	तत्त दीयते	163
ठस्येकः	216	णैर्द्वितं ग्रन्थे	222	तत्त नियुक्तः	155
ठाजादावेकाच्	181	णेश्च	227	तत्त भवः	144
ठायाजादौ वा	217	णेश्च	237	तत्त वक्षुणादेः	221
डडरेके कवकाश्च	80	णो नः	195	तत्त विदितः	160
डाजलोहितजिज्ञासाभ्याम्	17	णौगमिरवोधे	219	तत्त साधुः	157
डतरडतमयोः	238	णौ मृगरमणे	209	तत्त साधौ	257
डश्च	29	णौ संश्रद्धोः	194	तत्तलोद्धृतं पालेभ्यः	130
डाच्यन्वक्तानु	238	णौ संश्रद्धोः	220	तत्तस्थरुणवचनेभ्यः	180
डाप् चोभ्याम्	113	ण्य आवश्यके	229	तत्तस्थैर्गुणैः	103
डिण्टन्	58	ण्यस्रश्चपट्ट	78	तत्तस्वसमविषमपरम	165
डिण्डीरवानीरामीरगभीर	67	ण्युद् च	26	तथायुक्तं चानीप्सितम्	2
डिमेः कित्	64	ण्युद् च	79	तदन्नास्मै	160
डुकुटिकशिवाल्लिभ्यः	70	ण्युद् च	73	तदधीते तद्वेद	131
डुः संविसेप्रेषु	37	तक्षशिलाछगलग्रामणी	146	तदधीने	186
ड्वितः क्रिः	77	तक्ष्णो नलोपश्च	136	तदन्ताच्च	157
डुश्चाष्टाचत्वारिंशतः	163	तडानास्त्वामनेपदानि	2	तदन्ताच्च	175
दलोपश्च	124	तच्चरतीति चैतेभ्यो व्रत	163	तदर्थे विकृतेः प्रकृतौ	158
दस्य च	226	तच्छीलतद्धर्म	34	तदर्हम्	164
दे अग्रायी	202	तच्चिवञ्चयोरकि	228	तद्विधिम्यश्च	140
दो दे लोपः	245	तडेरगच्	56	तदस्मिन्नधिकं	170
दूलोपे	207	तत आगतः	145	तदस्य पण्यम्	154
णजिनुण्ण्यां नित्यम्	185	ततः शसो नः	197	तदस्य परिमाणम्	160
णमुल्यादिः	269	ततो विधीयमानः	1	तदस्य परिमाणम्	258
णल्युत्तमे	226	तत्त्वान्वाख्याने च	33	तदस्य प्रातमृत्विजः	258

INDEX OF SŪTRAS

तदस्य ब्रह्मचर्यम्	163	तनेर्यक् च	41	तत्करवृहस्पती	198
तदस्य सज्जाते	169	तनेतेर्यकि	209	तत्स्थवस्ससां	85
तदस्य सोढम्	144	तनोर्वा	208	तत्सान्नुडचि	204
तदस्याल स्यादिति	158	तनोः सुले	185	तत्सान्नुडनेक	236
तदस्यास्त्यस्मिन्निति	172	तन्नादचिरोद्धते	171	तस्यै कामति	18
तदस्सोलोपः	197	तन्मध्यपतितः	14	तस्यै प्रभवति	163
तदादेः	144	तपसः क्यच्	18	तस्यै भृतोऽधीष्टः	162
तदादौ च	33	तपस्तपःकर्मकात्	21	तस्यै हितम्	158
तदिहास्ति च	133	तपःकर्मकाच्च	87	तस्य तात्	256
तदुभयं विकरणविभक्ती	1	तपःश्रुतादिषु वा	108	तस्य दक्षिणा यज्ञेभ्यः	163
तदेकवचनं सम्बुद्धिः	4	तपःसहस्राभ्यामण्	173	तस्य धर्मम्	154
तदो दानीम्	177	तमवर्थ इष्टन्	180	तस्य निमित्तं संयोगोत्पातौ	160
तद्वच्छति पथिवृतयोः	146	तमिविडिमृणिकुणिकुलि	69	तस्य पाकः पीडककैन्धु	168
तद्वितस्तसादिः प्राग्धणः	9	तम्यम्यर्दिजीनां दीर्घश्च	66	तस्य पूरणे ङ्	170
तद्वितस्य	268	तयसः	268	तस्य प्रयोजकोऽनुकूल	2
तद्विताथार्थौ सङ्ख्या	2	तयेर्विन्मतोर्लुक्	180	तस्य भावस्त्वतलौ	164
तद्विताथोत्तरपदसमाहारे	100	तयोर्व्यावाचि	244	तस्य महानाम्नादित्यत्रत	163
तद्वितोऽञ्जुद्धि	202	तयोर्वा	88	तस्य वापः	160
तद्युक्तात्कर्मणोऽण्	185	तयोः कृजः	32	तस्य विकारः	150
तद्वति धण्	178	तरति	152	तस्य व्याख्यान इतिकल्पे	145
तद्वदामन्वितम्	275	तरतेरक्षुः	34	तस्य समूहः	132
तद्वदिति च	168	तरतेः सन्वत्तुक्चाभ्यासस्य	45	तस्य सः सौ	218
तद्वद्वति	155	तरतमपोः	249	तस्यापित उदात्तमर्धह्रस्वम्	4
तद्वानासामुपधानः	257	तरतमपौ घः	1	तस्यापत्यम्	119
तद्विपर्यासे च	94	तल्लिमलिशलिभ्यो णित्	67	तस्येदम्	148
तद्विशेषेभ्यो लुक्	172	तलो जौ	264	तं प्रत्यनुयायीपलोमकूले	153
तद्विषयास्तुः	221	तवकममकावेकत्वे	142	तं भृतो भावी	162
तनादिभ्य उः	22	तवममौ ङसि	218	तं वर्तयति रोमग्न्याद्धनुचलने	18
तनादिभ्यस्तथासोः	20	तवेर्णिद्वा	71	ताडेरिङ् लुक् च	49
तनिमनिकणभ्यो डुः	41	तवैचान्तः	280	तात्कालः	11
तनिमलिवलिभ्योऽयन्	65	तव्यत्तव्यानीयरः	22	तावत्रातालातलुतपुतपित्त	59
तनिमूङ्भृद्भिः कित्	59	तव्यादयः प्राक्पिपः	1	तादर्थ्ये	93
तनूकरणे तक्षः	22	तसादिः	268	तादर्थ्ये प्रकृत्या	99
तनेरनश्च वः	48	तसिवतीनानाञ्शासि	9	तादियुष्मत्	266
तनेर्दिथिः	47	तसिश्च	148	तादेस्सहलुभेषु	220
तनेर्हुः	42	तसिश्च	179	तादौ च	280

INDEX OF SŪTRAS

ताम्येकवचनद्विवचन	2	तित्यशिक्य	274	तृष्णीमि च	84
तापेर्द्धिषत्परयोः णिलुक् च	29	तिष्ठद्रुवहृद्ग्वायतीगवानि	98	तृप्ताद्विहनेने	19
तारका ज्योतिषि	228	तिष्यपुनर्वस्वोर्नक्षत्रद्वन्द्वे	90	तृणधान्यानां च	272
तालादण् धनुषि	150	तिष्यपुष्ययोः	214	तृणनडजनपणवर्णार्णव	135
तालैरीसच्	72	तिष्यपुष्यसिध्या नक्षत्रे	23	तृणह इम्	232
तासश्च कृपः	221	तिस्रका संज्ञायाम्	218	तृणे जातौ	206
तासलोर्ह एति	235	तिस्रचतस्रोर्नाम्नि वा	262	तृतीया कर्मणि	280
तास्वात्मनेपदे	269	तीयादविद्यायामीकक्	184	तृतीया तत्क्रियायै	98
तिक्रितवसैध्ववशुभामिल	126	तीरान्तादच्	139	तृतीयादावश्	219
तिक्रितवोऽञ्जककुम्भ	128	तीर्थघोषशष्पमिल	140	तृतीयादीनि क्त्वा च वा	104
तिङश्च	180	तीर्थे ये	205	तृतीयायाः प्रकारे धमिच्च	178
तिङामकच् प्राक् टेः	180	तुक्स्तुशम्यमिभ्यः	264	तृतीयात्पीयसः	95
तिङां वीणि वीणि	2	तुग्राङ्च्	257	तृतीयासप्तमीभ्यां चादि	177
तिङि ह्रस्वपिति	210	तुजादीनां	261	तृतीयासप्तम्योर्वा	92
तिङो गोल	275	तुदादिभ्यः	21	तृतीयासमासवाक्ययोः	91
तिङ्ङितिङः	275	तुन्दिक्त्विवटेर्भः	176	तृन्	34
तिङ्ङवक्षेपे	204	तुन्दोदरपिचण्ड	173	तृन्नत्तीक्ष्णशुचिनि वा	286
तिङ्युदात्तवति	277	तुपश्च	275	तृन्योर्वा	219
तिङ्युपो विभक्तिः	2	तुभ्यमह्यौ ङयि	218	तृद्रोः दूश्च	43
ति च	237	तुमर्याच्च भाववचनात्	93	तृफलमज	212
तिजः क्षमायां सन्	17	तुमर्थे च	255	तेन क्रीतं मूल्यात्	160
तिजिगुजिच्चां कु च	63	तुमर्हादिच्छायाम्	17	तेन ग्रन्थं यद्वातीति	170
तितिष्णुः	269	तुमश्च काममनसोः	204	तेन जितं करणात्	152
तिगुवयस्ताः	176	तुमुनोऽप्रयुज्यमानस्य	93	तेन तुल्यं क्रिया चेद्वतिः	164
तिचिचिचरतन्तु	147	तुम्वेरुः	43	तेन निर्दूतम्	162
तिस्सरितम्	269	तुरादिषु खङ्ग च	29	तेन निर्दूते	133
तिनिशेतिशबालिश्यादयः	71	तुरिष्ठस्त्रीयसुनोः	259	तेन पच्यन्ते षष्ठिरालात्	162
तिपि	243	तुरिष्ठेयसोः	263	तेन प्रोक्तम्	147
तिरसस्तिर्यति	205	तुल्यनामभ्यः	126	तेन योगः	94
तिरसो वा	246	तुल्यस्थानस्य प्रयत्नः सवर्णः	5	तेन रक्तं रागात्	130
तिरोऽन्तर्धौ	7	तुल्यायैरतुलोपमाभ्यां	96	तेन वित्तश्रुत्तुपचणपौ	168
तिर्यच्यपवर्गे	84	तुल्यल्लवपल्लवलादयः	70	तेन हस्ताद्यत्	163
तिलमाषोमामङ्गाणुभ्यो वा	167	तुवः कित्	48	तेनातिक्रामति	19
तिल्यवाभ्यामसंज्ञायाम्	151	तुषिकुटिभ्यां किञ्च	66	तेनैकदिक्	148
तिलादिभ्यः स्नेहे तैलच्	169	तृदीवर्मतीभ्यां ङक्	146	ते प्राग्धातोः	8
तिलान्निष्फलात्पिङ्गपेजौ	133	तृष्णीमः काम्	181	तेमयावेकवचनस्य	239

INDEX OF SŪTRAS

तेषामद्वन्द्वतत्पुरुष	110	लेस्तृ च	170	दम्भ इच्च	235
तेषां मिथो यत्परम्	110	त्रैलोक्यश्च	92	दम्भेस्सि सनि च	209
तेष्विणः षः	246	त्रैलोक्यस्तद्वत्	203	दयायास्कास्थ्यश्च	20
तेष्विदम इच्छ	177	त्रो रश्च लः	39	दयिपतिग्रहिसृहिनिद्रा	35
तैतिलजालक्षैजयत	126	त्रो वा	75	दरिद्रः किति	212
तोदेयकौ	268	त्र्यचां प्राक्	273	दर्पज्वरदोषदुःखादिषु च	29
तोऽनकस्मात्	216	त्वतलोर्गुणः	202	दलिबलित्वलिरणिध्वनि	9
तोर्लि	251	त्वतस्तस्यप्	248	दलेरीपः दिङ् च	62
तो वा	197	त्वत्त्वसम	274	दल्भकुलटकुटीगुचणक	120
तोमुनकमुनोः	256	त्वमावेकस्मिन्	218	दशस्यैकस्य	202
तोः पि	251	त्वामौ द्वितीयायाः	239	दशैकादशकुसीदाम्यां	154
ब्रतनपुखान् च	186	त्वामौ सौ	218	दस्ति	207
त्यजितनियमिभ्यो डतिः	49	त्वेषेदेवतायामितोऽच्च	44	दस्युहः	72
त्यत्तद्यदेतददसिदमेक	5	त्रे च	204	दहेन्यवाम्यां	228
त्यदः	262	दक्षिणकडङ्करस्थाली	161	दंशिपञ्चिब्रज्जुं	209
त्यदादिभ्यः	139	दक्षिणस्य	271	दंशेरिषित्	37
त्यदादिभ्यो वा	125	दक्षिणा पश्चात्पुरस्तस्यक्	138	दंशेस्तृतीयायाम्	83
त्यदादीनां	218	दक्षिणैर्मा लुब्धयोगे	190	दंशेस्तुः	254
त्यदादीनि सर्वैर्नित्यम्	109	दक्षिणोत्तराम्याम्	179	दाजः संप्रदाने च	79
त्यागराग	270	दगुकोसलकर्मरछाग	126	दाञ् धाञो वा	25
तपुजनुनोः पुक् च	150	दण्डदानयोः	184	दाणः सा चेच्चतुर्थ्यं	88
तयसदातितिसुभ्यः	268	दण्डसुसलमेधवध	161	दाणो डिमच्	64
तत्तत्तत्तत्तत्	201	दण्डिन्हस्तिन्चमसिन्	122	दाण्डिनायन	215
तपेस्सच्	72	दद्भि सुजो डिच्	65	दादेशातोर्धः	241
त्रसिद्यधि	34	दधागातिपिबतिस्था	20	दाधर्ति	264
त्रादिभ्य उन्नः	68	दधातेर्हिः	235	दाघेदसिश्चदसदो रुः	35
त्रिककुत्	191	दधिसर्पिर्मधुनि	105	दाघो लोपो लेटि वा	264
त्रिचकलिबन्धु	286	दधष्ठक्	131	दानात् कुत्सिते	184
त्रिचतुरोः स्त्रियाम्	218	दन्तनासिका	261	दानीयादयः संप्रदाने	22
त्रिचतुर्भ्यां	249	दन्तशिखाम्यां संज्ञायाम्	174	दामाम्यां नुः	42
त्रिमातः प्रुतः	4	दन्तस्य	260	दामन्यौलपिब	183
त्रिरयवदेशु	206	दन्तादुन्नतादुरच्	173	दाघ्नः सङ्ख्यादेः	112
त्रिविण्यास्त्रिविणं च	123	दमश्चयग्रथाम्	218	दाघो दायादेः	278
त्रिधुवनुष्टुपककुणिक्पङ्क्तिः	118	दमेरुनसिः	53	दारावाङोऽणन्त्यस्य च	30
त्रिशच्चत्वारिंशश्चां	161	दमेदो हण्डुक् च	63	दाश्वान् साङ्गान्	192
लेश्च	112	दमेलोपश्च	41	दिक्छन्दा ग्राम	283

INDEX OF SŪTRAS

दिक्च्छन्दात्	206	दीर्घजिह्वी	257	दृणातेर्हस्रश्च	49
दिक्च्छन्दाददिक्	179	दीर्घस्य	195	दृतिकुक्षिकलशिवस्यस्ति	144
दिक्पूर्वपदस्य च	179	दीर्घं च	5	दृदलिभ्यां भः	63
दिक्पूर्वपदादसंज्ञायाम्	139	दीर्घात्सोमस्य	248	ह भये	9
दिक्सङ्क्षेपे संज्ञायाम्	100	दीर्घादणि	265	हशेरक्	253
दीक्खजो कर्मणि	30	दीर्घादौघ	261	हशे विख्ये	255
दिगादेष्टश्च	142	दीर्घोऽकृतार्वा	234	हशेः कनिप्	31
दिग्घसहे च	28	दीर्घोऽनागमस्य	236	हस्यमिवाद्योरात्मने पदे	3
दिग्घर्गापूर्वागणोखामुख	144	दीर्घोऽपितीतः	236	हस्यर्थायां च प्रवृत्तौ	19
दिङ्नामान्यन्तराले	105	दीर्घो लघोः	237	हस्यैरना	239
दित्यदित्यादित्यमेभ्यः	118	दुग्धोश्च च	241	हट्टं साम डिद्वा	130
दिनण्मध्यं चास्य	145	दुभिचपोर्नुञ्च	44	हृन्नासनिजनिचटिचरि	39
दिवमिवदश्च	221	दुरस्यु	264	दृजभ्यां जिङ्गक् च	74
दिव औत्	217	दुरि द्रोः दुर्चं	58	दृपभ्यां विन्	48
दिवस्तदर्थस्य	95	दुरीणो लोपश्च	66	दृङ्गे दिगि लिटि	227
दिवस्तुथिव्यां वा	201	दुष्कुलाद्दृग्वा	124	देयमृणम्	143
दिवः करणम्	3	दुषो णौ	212	देये त्रा च	186
दिवः पथ्य	256	दुष्काराजभ्यः पुरुषात्	165	देवताद्वन्द्वे	284
दिवादिभ्यः श्यन्	21	दुस्तरिपाद	237	देवतानाम्	201
दिबोर्द्विविः	51	दुहश्च	21	देवतानां द्वन्द्वे	226
दिबोर्द्वौ च	68	दुहिपच्योः सकर्मकक्रियश्च	2	देवतास्तात्तदर्थं यत्	186
दिवेः ऋन्	44	दुहेरिद् किञ्च	44	देवब्रह्मणोः	277
दिवो ह्रस्व	269	दुहो ङुषः	31	देवमनुष्यमर्त्य	187
दिवोदास	201	दुःखात्प्रातिकूल्ये	187	देववातयोरारोपे	28
दिवोदास	282	दुः निन्दाकृच्छार्थयोः	103	देवव्रततिलव्रतावान्तर	163
दिवो धावा	201	दृतादिभ्यः ष्यञ्च	166	देवमुग्रयोः	264
दिवोऽविजिगीषा	242	दृतादेत्यः	138	देवहंसवारिज	182
दिव्योक एषां	206	दृताद्भूते	243	देवात् तत्	186
दिशत्सासान्ङीष्	267	दूरान्तिकार्थवहिर्भिः	94	देवाद्यञ्च च	118
दिष्टिवितस्त्योश्च	279	दूरान्तिकार्थेभ्योऽसस्वचन	94	देवानां प्रियः	201
दीर्घ एण्हेतौ	194	दूरेक्षणफलेषु पचेः	26	देविकाशिशापा	224
दीर्घो लिटि युक्	211	दृक्फिरिपिथिषिमुषि	46	देविकृशोश्चोपसर्गे	35
दीपजनबुधपूरित	21	दृक्स्वस्व	263	देशे छविलचौ च	173
दीपिकभ्यजसिंहिसिकमि	36	दृग्दृशदृक्षेपु	205	देहांशात्	144
दीयते नियुक्तम्	155	दृढः स्थूलबलि	222	दैवपञ्चिचौचिहृष्टि	117
दीर्घकाश	282	दृणातेर्हस्रश्च	37	दीटानाटनटपाटसुपाट	114

INDEX OF SŪTRAS

दो दत्	235	द्वयोः पर्यायेन चायोगे	33	द्विषः शतरि	96
दोऽपः	11	द्वारस्वरस्वस्ति	224	द्विषः शत्रौ	34
दो मः	218	द्विगुश्च	110	द्विषाञ्चो वा	86
दोषः	243	द्विगोरनपत्येऽजादेर्लुगद्वि	118	द्विस्ता वा त्रिस्ता वा वेदिः	188
दोसोमास्यामित्	234	द्विगोर्यण्	162	द्विस्त्रिचकं	243
द्यश्चाहन्यश्च	178	द्विगोर्लुक्	169	द्वीपाजकाश्यकाश्यप	121
द्यावापृथिवीशुनासी	131	द्विगोर्लुगद्विः	159	द्वीपादनुसमुद्रं ज्यः	142
द्युगमिभ्यां डोः	45	द्विगोर्वा	162	द्वेष्ट सङ्ख्यायाम्	203
द्युतिगमोश्च	37	द्विगोः	113	द्वैपवैयात्राभ्यां चर्मभ्यामञ्	130
द्युतिस्वाप्योः	236	द्विगोः ङश्च	161	द्वचः	123
द्युतेर्निदादेश्च जः	51	द्विगौ	278	द्वचेतस्तङ्	262
द्युदयो लुङि	90	द्विगौ कृतौ	282	द्वचोऽणः	126
द्युद्रभ्यां च	40	द्वितीया	278	द्वचो नद्याः	122
द्युद्रभ्यां मः	173	द्वितीयतृतीयचतुर्थतुर्थ	102	द्वचोऽसङ्ख्यापरिमाण	160
द्युप्रागपागुदकूप्रतीचो यत्	138	द्वितीयातृतीया	233	द्वचोः	270
द्युप्रावृङ्गर्षा	200	द्वितीयात्यन्तसंयोगे	93	द्वचू च्यच्	282
द्युते च	95	द्वितीयानुप	280	द्वनुब्राह्मणप्रथमाध्वर	145
द्रव्यवस्त्राभ्यां कण्ठनौ	161	द्वितीयायाम्	83	द्रव्यञ्चनौभ्यां ठच्	152
द्रुघणद्रुघनौ च	77	द्वितीयाश्रितातीतपतित	98	द्रव्यमगधकलङ्ग	126
द्रुदक्षिभ्यामिनच्	62	द्वित्रिचतुर्भ्यः सुच्	184	द्रव्यन्तरनवर्ण	205
द्रोणब्रुसासन्दालिन्दकन्द	114	द्वित्रिवह्लादेः निष्क	159	द्राक्षत्र्याक्षसारस्य	133
द्रोणात्	122	द्वित्रिभ्यामञ्जलेः	188	द्राहावन्त्याहावाजिकूलमद्र	140
द्रोर्भव्ये	182	द्वित्रिभ्यामयङ्गा	170	द्रैकयोः बहुषु लोपिनः	129
द्रोश्च	151	द्वित्रिभ्यां	286	धनगणं लब्ध्वा	156
द्रुद्धमनोऽप्रियरूप	166	द्वित्रिभ्यां मूर्ध्नः	189	धनस्य तृष्णायाम्	234
द्रुद्धं रहस्य	238	द्वित्र्यादेरण् च	160	धनद्विरण्याभ्यां कामे	171
द्रुद्धः कलह	239	द्वित्वहेतौ	229	धनादुत्तमर्णं	174
द्रुद्धः समाहार एकवच्च	110	द्वित्वे गोयुगच्	169	धनुषो नञ्	190
द्रुद्धाचुदषद्वन्तात्	189	द्वित्वेऽध्यादिभिः	82	धन्यधर्माजुन	121
द्रुद्धाच्छः	130	द्वित्वे परसवर्णः	239	धर्मशीलवर्णान्तात्	175
द्रुद्धाद्विरे	148	द्विद्रोणपञ्चकादिभ्यः	93	धर्मादनिष्कैवलयात्	190
द्रुद्धे च	91	द्विबहुसजातीय	180	धर्माधर्मं चरति	154
द्रुद्धोपतापगङ्गात्	174	द्विमात्रो दीर्घः	4	धर्मार्थकामार्थशब्दार्थात्	108
द्रयमभ्यस्तम्	4	द्विर्वचनेऽचि	13	धर्मेण प्राप्यम्	156
द्रयोभय	259	द्विर्वा	261	धर्म्ये	281
द्रयोर्द्विरक्तस्य	260	द्वित्रचनस्य	239	धः कर्मणि घृच्	37

INDEX OF SŪTRAS

धातुस्तयोश्च	241	धेट इश्च	42	नगोऽप्राणिनि	205
धातुककेतककारिशकार	114	धेटक्षिभ्यां वा	20	नगोश्च	269
धातुसंबन्धे	254	धेनोरनजः	132	न च वाहाहैव	239
धातुसंबन्धे प्रत्ययाः	81	धमः पाणिकरवातेषु च	28	न चुञ्चुचणचरजाहटीटषङ्ग	11
धातुस्योरुभ्यो हनः	266	ध्रुवमपायेऽपादानम्	3	न ज्वरिस्तान्पायोः	95
धातोरजः	267	ध्यपूर्वं	271	नजस्तत्पुरुषे	187
धातोरिणः	249	ध्यः संप्रसारणं च	36	नजः क्षेतज्ञेश्वरविदूरपिशुन	165
धातोरिर	11	ध्याभ्योः संप्रसारणं च	50	नजः शुचौश्वर	226
धातोरुपदेशः	194	ध्याङ्काकवायसवकादिभिः	99	नजः स्वार्थ	285
धातोर्बानचीकः	243	न उपधायाः	208	नञादेस्तत्पुरुषात्	164
धातोर्हलादेरेकाचः	18	न कपि	233	नञि ध्वरे	42
धातोर्हेतुव्यापारे	19	न कर्म्यमिचमः	10	नञि नन्देः	44
धातोस्तक्षिमितस्यैव	195	न कर्मप्रवचनीयाः	103	नञि भुवो ङित्	70
धातोस्तद्धितसर्वधातुकं	10	न कर्मयोगे	21	नञि मृडः	37
धातोः स्वरूपग्रहणे तत्प्रत्यये	14	न कवतेर्गङ्गे	236	नञि लम्बेर्नलोपश्च	43
धान्यानां	273	न किमः क्षेपे	187	नञि व्यथेः	71
धान्ये नित्	39	न कुपूर्वाः	272	नञि सहेः पश्चादेः	59
धान्येभ्यो भवने क्षेत्रे खञ्	167	न कृषेः	264	नञो जर	283
धातृवस्यज्यतिसिबिभ्यो नः	61	न क्यचि	264	नञो नः	204
धारिपारिवेद्युदेजिचेति	25	न क्रोडखुरगुदशफवाल	116	नञोऽर्थात्	191
धारेरुत्तमर्गः	3	न काद्यजिन्नज्या	229	नञोऽस्त्यर्थम्	105
धारेर्धर्च	29	नक्षत्रयोगे ङि	19	नञ्	102
धि सङ्घि	241	नक्षत्राच्च छुपि	95	नञ्दुःसुभ्यस्तकथ्यो वा	189
धुजो नुद् च	42	नक्षत्राणां	272	नञ्बहुभ्यां माणव	187
धुटिरचुत्वम्	239	नक्षत्रात्	258	नञ्यापेः	60
धुरो ढक् च	156	नक्षत्रादितो वा	248	नञ्युक्तस्य तत्सदृशे	14
धुरोऽनक्षस्य	187	नक्षत्रात्तेतुः	189	नञ्सुभ्यां	286
धृञ्पीजोर्नुक्	226	न क्षुध्यशनस्य	234	नञ्सुबुध्यपत्तिभ्यः	189
धृञ्मूढ्माङ्गशालिभ्यः	48	नखदुखात्स्त्रायायाम्	116	नदाभ्यो नृत्ते	148
धूमपण्डशशादनाजुन	140	नखमुचकाकगुहौ हेतुकर्मणोः	27	नडचरवकमुञ्जितिकेतिश	121
धूमपण्डशशादनाजुन	120	नगतिर्हिंसाशब्दार्थहसिभ्यः	86	नडक्ष्मबिल्वेणुवेत्रवेतस	136
धूम्रजानु	274	नगरे काकादिभिः	99	नडशाडाम्यां झलच्	136
धृषिशासिभ्यां	222	नगरात् कुत्सनप्रावीण्ययोः	140	न णचः	255
धृषेर्दिधिष च	44	नगरे चाहस्तिनि	30	न तसिन्	194
धृषेर्धिष च	59	न गुणाक्षर	286	न तिबनुबन्धगणैकाच्	14
धेनोर्भव्यायाम्	204	न गोपवनादिभ्योऽष्टभ्यः	128	न तौखलिवारणिधारणि	128

INDEX OF SŪTRAS

नदभषणुतृदृदिवि	24	नपुंसके चार्धर्चाष्टापद	110	नलादेशतनुदन्ताव्यय	96
नदीदेशनगराणि	106	नपुंसके भावे कः	79	न लिङि	220
नदीबन्धुनि	283	नपुंसके भीवृथ्यादिभ्यः	76	न छद्	275
नदीमिस्समाहारे	98	नपुंसके मीवृथ्यादिभ्यः	242	नछमता प्रकृतेः	13
नदीमहीसेतिकीश्रावस्ति	138	न प्रथमा	263	न लोपः पूर्वत्रासिद्धिः	288
न दुहः	21	न प्रधान	202	नलोपः सुपि	239
नद्यां मनुवसुवास्त्वादि	137	न प्रातिपदिकेन	12	न ल्यपि	211
नद्याः क्लस्य	248	न प्रातापन्नगत्यलपूर्वाणाम्	111	नवयज्ञादिभ्यः	174
न द्रव्यादिभ्यः	174	नन्विषय	272	न वरणपाटल	152
न द्वित्वे	196	नमश्च	265	न वर्णानिनास्मन्ग्रहणेषु	14
न द्विरुमयगोमयफलभ्यः	152	न भामूपूञ्च	250	न वर्णाश्रयप्रत्यय	14
न ह्यचः प्राच्यात्	139	न भूताधि	282	नवात्	186
न धातूपपदसंसर्ग	89	नभेश्चित्	52	नविकासस्त्वात्यप्रसारणयोः	87
न नरनारायणादिषु	108	नभ्राणनपात्	204	न वृक्षपर्वत	272
ननावन्नकाकशुकस्तृगालेभ्यः	94	न मत्त्वर्थे	100	न व्यामिश्रे	73
न नि सुः	239	न मनुष्ये	111	न शतृशानन्शानचः	269
न निर्धारणे	103	नमसः पूजायाम्	18	नशसदद	213
ननीरवाद्यार्दहाशब्दायक्रन्दां	3	नमस्पुरसोः	246	न शुभरुचय्यातिभ्यः	18
ननोः वृष्टप्रतिवचने	33	नमस्तेष्टोवृद्धि	226	न शुद्रार्यावत्यश्मक	108
नन्दिवाशिम्दिनिर्दि	25	नमःस्वर्गभूयःप्रायःप्रवाहुक	9	नशोर्वा	242
नन्दास्संयोगादयः	192	नमःस्वस्तिस्वाहास्वधा	94	नशोः ष्कः	250
नन्वनुज्ञा	275	नमिमनिजनां नाकिधतश्च	39	नशोऽङि	213
नन्वोर्वा	33	नमेः पश्च	44	नशो झलि	216
न पदातौ	141	नमेर्ङिचच्	57	नश्च	245
न पदान्तद्विर्वचन	13	न यत्तलकानाम्	228	नश्च विश्रवसः	122
न पदान्तात्	251	नयद्यनाकाङ्क्षे	82	नश्चाणः कुत्सायाम्	126
नपः फला	274	न यवोर्मिदलिम्	240	नश्चापदान्तस्य	245
न पाण्डुधृतराष्ट्रादिषु	108	न यान्तसुददीपदीक्षिभ्यः	35	नश्चल्यप्रशानः	245
न पादमायमायसपरि	90	न रपर	266	न श्रद्धातपसादिषु	108
न पुण्यपुनर्वस्वादिषु	108	न राजाचार्यवृषपन्त्राज्ञाणेभ्यः	158	न सख्य	257
न पुत्रस्यदि	251	नराध्यञ्ज्यापिदीपिचायि	78	न समानाधिकरणे	239
न पुंननिषेधे	202	नरे संज्ञायाम्	207	न संख्यायाः	259
नपुंसकमनपुंसकेनैकवत्	109	नर्कुटमकुटकुट्टादयः	58	न संप्रसारणङीटसु	196
नपुंसकस्येकोऽन्वि	217	नर्तः कप्	260	न संप्रसारणाव्यय	204
नपुंसकात्	91	नर्तुप्राणाख्यायाम्	273	न संबुद्धौ	217
नपुंसकाद्वा	189	न लस्यान्यागमटितः	113	न संबुद्धौ	240

INDEX OF SŪTRAS

न संयोगाद्वयः	213	नानोस्तपः	21	नित्यप्रवृत्ते	33
न संशये	169	नान्यच्च संज्ञोपसर्जनात्	91	नित्यमन्यलोत्तरपदे च	34
नसः	249	नाम्वाचीयामाननिवृत्तौ	15	नित्यमर्थेनेदमर्थे	99
न सात्पदाद्योः	249	नामेर्नश्चादेहांशात्	157	नित्यमिन्द्रे	191
न सामिनेमार्धयोगे	185	नामेः	189	नित्यमिसच्च प्रजायाः	189
न सुदुर्भ्यां	216	नाभ्यस्तस्याचि	231	नित्यमृध्यर्धेनदीसङ्ख्या	92
न सुब्रह्मण्यायां	277	नाभ्यस्ताच्छतुः	217	नित्यमेकाचः	150
न सुम्वादिभ्यः	191	नाभ्यासकुर	243	नित्यमेकाचि	250
नस्तद्धिते	213	नाभ्यासोप	196	नित्यवैराः	106
न स्त्रियामनुपलब्धादिभ्यः	93	नामगोलरूप	205	नित्यं करोतेः	212
नस्त्रासिकाः	203	नामरूपाभ्यां धेयः	186	नित्यं क्रीडाजीविकयोः	103
न स्वसुदुहितुनानन्दयात्	113	नाम्नि नासिकायानसः	189	नित्यं डाचि	196
न स्वातिश्चित्रायाः	107	नाभ्ययक् च	76	नित्यं पणः परिमाणे	76
नह प्रत्यारम्भे	275	नाभ्यादिशिग्रहिभ्याम्	84	नित्यं वाहुल्ये	110
न ह्यश्वद्यत्सु	33	नाभ्यतिसुच	208	नित्यं मन्त्रे	270
न हस्तदण्ड	182	नाभिलटः	253	नित्यंशादिमासार्धमास	170
न हास्तिन	283	नावञ्चेः	40	नित्यं शिल्पादयः	20
नहार्होर्धतौ	241	नाववर्णात्	269	नित्यं शेषे	109
नहिवृत्तिवृषि	207	नावो द्विगोः	188	नित्यं समासे	246
नहो भश्च	45	नाव्यय	277	नित्यं संज्ञायाम्	112
नाक्रियैकाधिकरणे	246	नाव्ययदिक्	286	नित्यं सुनोत्यादीनां	247
नाख्यानात्	19	नाव्ययीभावादतः	92	नित्यं स्त्रियां चित्रादिभ्यः	143
नागलोपि शास्त्र	226	नाव्ययेनानमा	103	नित्यं स्त्रियाः	92
नाचार्यराज	284	नाशिष्यगोवत्सहले	205	नित्यं हस्ते पाणादुपवमने	8
नाजानन्तये	14	नासत्वास्तेषे	20	निद्रातन्द्राश्रद्धादया	176
नाञ्जलौ	5	नासानतौ टीटच् नाटच्	168	निन्दहिंसक्लिशखादि विनाशि	35
नाञ्जेः पूजयाम्	210	नासिकानाडी षटीखरीमुष्टिषु	28	निपत्योल्लेपः	263
नाडामाह	262	नासिकोदरोष्ठजङ्घादन्त	116	निपातस्य	262
नाडीतन्त्रयोस्वाञ्जे	191	नाविधौ	269	निपातः केवलजनाह्	5
नातः	226	निकटस्मशानवृक्षमूलेषु	155	निपाताः	274
नात्मनेपदेषु	220	निङ्कुरिङ्कुटिभ्यामुभ्वक्	63	निपाते	278
नादस्य	265	निण्ड्यानुप	243	निपातैः	275
नानद्यतनवत्	80	निजुलवञ्जुलवकुल	69	निपातोऽव्ययम्	8
नानिष्टार्थां शास्त्रप्रवृत्तिः	16	निजिजिजिजिषां	236	निपाते वृद्धिश्च	76
नानुबन्धकुताभ्यसारूप्य	15	नितमिशमिभ्यां वः	63	निपुणेन चार्चयाम्	94
नानुपधालोपिनः	113	नितो वसुः	280	निप्रतिभ्यां	249

INDEX OF SŪTRAS

निप्राभ्यां युजः	229	निष्ठोपसर्ग	283	नेतुरच्	259
निमाननिमेययोर्मयद्	170	निष्प्रवाणिः	191	नेदमदसोऽकात्	91
निमित्तात्कर्मसंयोगे	94	निसमुपविभ्यो ह्रः	87	नेन्द्रस्य परस्य	226
निमित्ताभावे नैमित्तिकस्य	14	निसश्च श्रेयसः	188	नेन्द्रादिभ्यः	109
निमूलसमूलयोः कषः	82	निसस्ति	249	नेन् बन्धिसिद्ध	201
निम्वबिम्बडिम्बहिडिम्ब	63	निसः शतो डच्	189	नेरनिधाने	287
निय ऊनक् च	56	निसो गते	138	नेर्गदनद	250
नियः	233	नीग्वञ्चुसन्मुध्वन्सु	236	नेर्ध्वे	138
नियः धुक् च	44	नीचायाः	262	नेर्बिडच्बिरीसचौ नीरन्ध्रे	168
नियो डित्	44	नीचैरनुदात्तः	4	नेर्विशः	86
निरनुबन्धकग्रहणे	15	नीतौ च तद्युक्तायाम्	181	नेः समीपे	168
निरभ्यनुभ्यश्च	247	नीदलिभ्यां मिः	47	नेः स्नातस्य च	248
निरभ्योः पूढभ्याम् *	74	नीदाप्राप्तुयुजस्तुदसि	37	नैकाचः	214
निरवकाशः सावकाशात्	15	नीरमिकुपकापिभ्यः कथन्	60	नैकालि	232
निरः कुपः	220	नीलपीताभ्यां मन्कनौ	130	नोङ्धात्वोः	268
निरः पेषघोषाभ्याम्	163	नीलाट्पाण्योषधयोः	115	नोल्ङ्ङुड	257
निरादयः क्रान्ताद्यर्थे	103	नुक्चान्तर्वतो गर्भिण्याम्	113	नो नयति	253
निरिण ऊहक्	72	नुगतो जमस्तस्य	236	नोमयप्रतौ	96
निर्दिश्यमानस्यादेशाः	12	नुदाशिभ्यां गुणश्च	50	नोमदपदकृतिपयेभ्यस्यद्	170
निर्दुभ्यां कुलात्	165	नु प्रच्छः	87	नोद्वल्लसुसलतण्डुलकिण्व	108
निर्दुर्वाविश्च	246	नुमिनादेः	250	नोससनेषु	219
निर्विण्णः	250	नुर्वा	269	नौ गदनदपठस्वनिभ्यः	76
निवासस्य चरणेऽण् च	141	नु विसर्जनीय	247	नौ ण च	76
निवासे तन्नामि	133	नुंसुपोः	250	नौ तुलाविषैस्तार्वसंभित	156
निव्यमि	266	नृतनर्त	251	नौ निमित्ते	77
निन्युपेभ्यः सर्गात्	163	नृतिनन्दिनर्दि	195	नौ ब्रजः	75
निशाप्रदोषाभ्याम्	142	नृतिश्रुधिकुहिभ्यः कूः	44	नौषेधिका	249
निष्कतुक्कोदकार्लक्ष्यलक्ष	54	नृतेर्यङि	251	नौसमाकुमारिकारणयव	174
निष्कपणपादमाषवाह	159	नृ नये	9	नौ संज्ञायाम्	25
निष्कदेः शतसहस्रात्	174	नृनरयोः वृद्धिश्च	117	नौ स्यतेरधक्	61
निष्कुलान्निष्कोषणे	187	नृनाम्नो वा	139	न्यक्षकात्सर्पादिभ्यः	93
निष्ठकर्व	254	नृहेतुभ्यो रूप्यः	146	न्यग्रोधस्य	225
निष्ठायामशीङ्	231	नृनः परो वा	245	न्यङ्कोश्च	225
निष्ठायं सेटि	210	नेच्छासनः	17	न्यङ्स्वरौ	274
निष्ठायः	220	नेटि	224	न्यङ्घ्रिमरिज	228
निष्ठोपमानाद्वा	286	नेतरात्तः	256	न्यधी च	280

INDEX OF SŪTRAS

न्यबुद	274	पतेः यश्च	50	पदेपदे	278
न्यवयोराकोशे	75	पत्कापिहिम	203	पदोत्तरपदात् ठन्	132
न्युभ्युपविषु हः	76	पत्यन्तपुरुहितवार्धिक	165	पद्भो	268
पक्षतुषचिलकुण्डाण्ड	135	पत्यावैश्वर्ये	278	पद्धतेश्च	115
पक्षात्	116	पत्युत्तरपदाच्च	118	पनदोर्विश्व	41
पक्षात्तिः	168	पत्युपपद	284	पन्यल्यवरणिवरमिचमि	72
पक्षिमत्स्यमृगाख्यादन्ति	153	पत्युर्न ऊढायाम्	113	पयसो यत्	151
पङ्क्तिः	160	पत्युस्समास	233	परदारादीन् गच्छति	154
पङ्क्तोः	116	पत्रमूलाद्यस्ताच्च	179	परमपि	277
पचपतवदवशप्रणरणक्षम	24	पलादेरञ्	148	परमे स्थः कित्	50
पचपतवपान्युदस्तैर्नः	102	पत्राद्वाद्ये	148	परबल्लिङ्गं द्रन्ततत्पुरुषयोः	110
पचेरिचोपभायाः	40	पथः पन्थं च	135	परश्चाद्दृष्टञ् च	155
पचेरूरादिभ्यः	228	पथः पन्थं च	143	परश्चातपरः	199
पचो वः	242	पथः पन्थं च	170	परस्त्रियाः परशुश्च	120
पञ्चदशतौ वर्णे वा	161	पथः छन्	162	परस्मिन् वा	80
पञ्चमी भीतभीतिभीमयभी	99	पथा वा	187	परस्मैपदानां णलुलुप्थल्यु	85
पञ्चमी विभक्तात्	95	पथिकर्तृकात्	87	परस्यादेः	12
पञ्चम्यपाङ्म्याम्	92	पथिमयोः	270	परस्यामुष्यपरेभ्यः कुलात्	157
पञ्चम्या अत्	92	पथिमध्युभु	217	परः श्रुन्	43
पञ्चम्या परस्य	12	पथोऽव्ययात्	110	पराङोः श्रुत्निभ्यां डित्	40
पञ्चम्यामजातौ	32	पथ्यतिथिवसतिस्वपत्तिभ्यः	157	पराच्च वैयाकरण	200
पञ्चम्यां त्वरायाम्	83	पथ्यर्थन्यायाच्चानपेते	156	पराजैरसोढः	3
पञ्चम्याः	266	पदमस्मिन्दृश्यः	156	परात्	178
पञ्चम्याः सोक	200	पदरुजविशिभ्यः कर्तरि	74	परान्ययोः	238
पञ्चविंशाम्नां	158	पदस्तेचिण् तल्लृक् च	21	परापराधमोत्तमादेश्च	142
पटिकथ्यसिचिलपि	39	पदस्य वीप्सायां द्वे	238	परावयुपालये	75
पटिवीभ्यां टिसडिसचौ	72	पदादपदादौ	239	परावरयोगे च	82
पठेर्णित्	72	पदाधिकारेऽह्नादिभिः	132	परावराभ्यामतल्लुज्वा	179
पणपादमाषेभ्यो यत्	159	पदान्तप्रतिकण्ठार्थल्लामं	154	परिक्लियः करणे वा	93
पणेरिज्यादेश्च वः	49	पदान्तस्य	250	परिक्लिश्यमाने च	83
पण्यकम्बलः	280	पदान्तस्य	251	परिखाया ङक्	158
पतिकटिकुटिकुविगविगुवि	67	पदान्तस्य वा	195	परिज्यल्लम्यकार्यबुकराणि	162
पतिचण्डिम्यामालञ्	69	पदान्तस्यानिति	225	परिणा वर्जने	93
पतितमितल्लुभ्योऽङ्गञ्	56	पदान्ताभ्यास	251	परिदेवने च	73
पतिर्भायाः	107	पदान्ते दिव उत्	198	परिनिविभ्यः सय	247
पतिवतो भार्यायाम्	113	पदास्वैरिपश्यबाह्यासु ग्रहः	24	परिनिविभ्यः सेव	247

INDEX OF SŪTRAS

परिपन्थं तिष्ठति च	153	पर्यायाणां चाद्वितीयाः	93	पातेत्युद च	52
परिप्रत्यु	280	पर्यायार्हणोत्पत्तिषु ण्वुच्	79	पातेः	227
परिमाणात् तद्धित	113	पर्युपानुम्यः सीरात्	144	पातेः कृथिः	49
परिमाणार्थमितनलेषु पञ्चः	28	पर्वतात्	141	पातौ वा	266
परिमुसिविवात्	221	पर्वतासन्नारूढ	168	पात्रपथयुगभुवनाद्यन्तः	110
परिरमितः	287	पर्वमरुद्भयां तप्	175	पात्रमवधारणे	99
परिवृत्तो रथः	130	पशुरक्षोऽसुर	183	पात्राचितादाढकेभ्यः	161
परिव्ययेभ्यः क्रियः	86	पर्वदो ण्यश्च	157	पात्रात् छन्	160
परिव्योर्गुणश्च वा	25	पलदीपपरिषत्परिख	139	पात्राद्यश्च	161
परिव्योर्दहः	35	पललसूप	284	पात्रे समितादीनां च	282
परिषदो ण्यः	154	पलशखदिरविकङ्कत	150	पादनिशामास	219
परिस्कन्दः	247	पलिरुहिश्चाहभ्य इतन्	60	पादस्य पादहस्ति	190
पक्षपरारिचिरेभ्यस्त	142	पलेराशच्	71	पादः	112
परेऽपि	253	पञ्चनामभ्यः स्थाने गोष्ठच्	169	पादः पत्	213
परेरनितेः	250	पञ्चपुराभ्यां णडञौ	132	पादार्थाभ्यां च	186
परेर्धाङ्गयोगेषु	240	पञ्चश्च पुत्रात्	107	पानस्य	249
परेर्गुणपार्श्वभ्याम्	153	पशौ ह्यनविवाताभ्याम्	184	पापं शिल्पिनि	281
परेर्मुलौष्ठहृन्मूलखलेभ्यः	144	पश्च पश्चा	259	पापाणकहतदग्धादीनि	100
परेर्भूषश्च	89	पाककर्णपुष्पफलमूलवाल	116	पापातिः	36
परेर्वा	194	पात्राध्माधेद्दृष्टिभ्यः शः	25	पापमामहेमशामस्तेभ्योभ्य	173
परेर्हस्तपादः	287	पाज्यार्तिभ्यो ङित्	41	पाय्यधाय्ये मानसामिधेभ्यः	24
परोक्षे च प्रयोक्तुः	32	पाटला	271	पास्करो देशे	198
परोक्षे लिट्	33	पाटेर्णिङ्गदीर्घः	192	पाशयणतुरायण	162
परोवरपरम्परपुत्रपौत्र	167	पाटयञ्चिभ्यामिलच्	48	पाशवत	274
परौ ङित्	77	पाठेऽत्वतः	222	पाशवरात् खः	138
परौ देहमुहिभ्याम्	35	पाठे विभाषितात्	89	पाशवारं व्यस्तविपर्यस्तं च	167
परौ घटे	74	पाणिग्रहीत्युडा	116	पाशवार्थशिलाभ्यां	147
परौ भुवौऽवज्ञाने	76	पाणिघाताडञौ शिल्पिनि	30	पाशे मध्येऽग्रेऽन्तः षष्ठ्या	98
परौ यस्ते	75	पाणौ सृजः	24	पाशेरजिः	49
परौ सूचरिभ्यां यः	78	पाण्डुकम्बलादिनिः	130	पाशेनान्विच्छति	171
पर्जन्यवलक्षणप्रवृत्तिः	16	पाण्डुकृष्णेभ्यो सूमेः	88	पाणिधमन्योर्दीर्घश्च	172
पर्णकर्णकोहडकहोडककुम्भ	122	पाण्डोर्दर्थण्	126	पावयां	253
पर्पाश्वाश्चत्थरथनालव्याल	152	पातानां	273	पाशतृणधूमस्कारगलवात	133
पर्यनुभ्यां ग्रामात्	144	पातुतुदिवचिरिचि	60	पाशकल्पप्	246
पर्यपाङ्गबहिरख्वः	97	पातेर्ङुन्	51	पाशाद्विमोचने संयमने च	19
पर्यादयो ग्लानाद्यर्थे	103	पातेस्तृजिञ्च	44	पाषाणपर्याणकल्याणादयः	59

INDEX OF SŪTRAS

पांषिधूसीताल्याताली	7	पुत्रे वा	201	पुनाम्नः पुनोगात्	115
पिच्छो डिः	257	पुनर्भुपुत्रद्वहितुनान्द	120	पुनक्तर्मधारय	202
पिच्छोरः पर्णोदकधुवका	173	पुनर्वस्त्रोः	256	पुंसि संज्ञायां घः	79
पिञ्ज ऊलच्	69	पुनश्च	253	पुंसोऽसुहृ	217
पिटकपिटकमृशक	122	पुनः प्रसङ्गविज्ञानात्सिद्धम्	16	पुंस्यन्यत्रापि	79
पितरमातरा द्वन्द्वे	262	पुमनङ्गुन्नौपयोल्क्ष्मीभ्यः	191	पूगादग्रामणीग्रामाञ्ज्यः	183
पितरि डामहच्	133	पुमान् स्त्रिया	109	पूगेषु वा	279
पितरि श्वरमातरि पुरुषौ	100	पुमोऽख्याणि	245	पूढो ह्रस्वश्च	68
पितृमातृभ्यां भ्रातरि	133	पुमगाभि	249	पूङ्क्लिङ्गिभ्यां	220
पितृमालादेश्छङ्	124	पुरन्दरभगन्दरौ संज्ञायाम्	29	पूङ्गीडोर्ह्रस्वश्च	57
पितृश्वशुरौ मातृश्वश्रूभ्याम्	109	पुरपृथिभ्योऽच्	187	पूङ्ग्यजिभ्यां शानन्	34
पितृथं वा	146	पुरस्तादपवादा अनन्तरान्	15	पूजनेभ्यः	276
पिनाकपिण्याकभ्यामाक	54	पुरः किञ्च	71	पूजायां	275
पिपीलिकैतिककुशिक	55	पुरः सुद च	49	पूजास्वतिभ्यां प्राक्	187
पिप्पलहरीतककोशातक	114	पुरा च	275	पूजितं	276
पिबतेरिच्	51	पुराणघंः ब्राह्मणम्	147	पूजोत्सङ्गनाचार्यकरणज्ञान	88
पिबः पीन्यः	227	पुरि लङ् चासे	33	पूजो नाशे	241
पिशाचभ्रमशाने	206	पुरुषश्चान्वादिष्टः	287	पूतकतुष्टपाकप्यमिकुसित	115
पिशिमिथिभ्यां कित्	62	पुरुषद्वयभ्यामसमासे	166	पूरणगुणसुहितार्थसद्व्यय	103
पिष्टात्	151	पुरुषाद्दङ्	148	पूरणाघादित्	160
पीडो नसक्	72	पुरुषाद्दङ्	158	पूरणे	259
पीङ्गकुणिकणिम्यष्टक्	58	पुरुषाणां च	110	पूर्वमासोऽण्	174
पीतकाल्लक्	130	पुरुषाद्वधे च	151	पूर्णाद्वा	191
पीनाच्च	115	पुरुषाद्वा	113	पूर्वकालोऽपरकालेन	100
पीमृगमित्रदेवसुस्रास्सु युः	40	पुरुषे वा	206	पूर्वतरपरतराभ्यां	178
पीम्यशिभ्यो रुः	42	पुरे प्राचां	283	पूर्वत्रासिद्धम्	239
पुच्छात्	116	पुरोग्रतोऽग्रेषु सत्तैः	28	पूर्वलासिद्धे चासंयोगादि	13
पुच्छाद्दुदसने व्यसने	19	पुरोधाः	265	पूर्वपदस्येभ्यः	249
पुञ्जतुभ्याम्	200	पुरो नः	142	पूर्वपदस्य च	181
पुण्याहस्वस्तिशान्तिभ्यः	164	पुरोरेतःपयस्सु दधः कित्	52	पूर्वपदातिशय आतिशयि	107
पुनः पुंभ्यः	284	पुरोऽस्तमव्यये	7	पूर्वपदात्	266
पुत्राच्छ च	160	पुनः संज्ञायाम्	37	पूर्वपराभ्यां पश्चात्	141
पुत्रात्कुत्रिमे	184	पुनो तुक् ह्रस्वश्च	57	पूर्वपरावरदक्षिणोत्तर	5
पुत्रादिनोराक्रोशे	251	पुनो नुं ह्रस्वश्च	56	पूर्वग्रथमयोः	238
पुत्रान्ताद्वा	126	पुष्करपद्मोत्पलतमाल	175	पूर्ववदश्ववडवौ	111
पुत्रे	201	पुष्पमूलेषुमालती	152	पूर्ववलिङ्गं	256

INDEX OF SŪTRAS

पूर्वसवर्णः	261	पौतादिजीवद्वेष्ट्यादिना	109	प्रतिपदषड्वाचः पूर्णो विधिः	96
पूर्वं लिति	269	पौतादेरक्षियां गुर्वायत्ते	119	प्रतिपरस्मननुयोऽङ्गः	189
पूर्वादिनिः	171	पौत्रादेः क्षियाः कुत्सिते	125	प्रतिबन्धि	278
पूर्वादिभ्यो नवभ्यः	91	पौरोडाशपुरोडाशात् छन्	145	प्रतिश्रुतौ	243
पूर्वाद्बुच्च	178	प्यायः पीः	193	प्रतिष्कशः प्रष्ट	198
पूर्वाधरयोः पुरधौ च	179	प्रकारवति जातीयः	178	प्रतिः प्रतिनिधिप्रतिदानयोः	8
पूर्वान्यान्वतरेतरपराधर	178	प्रकारादि	274	प्रतूर्त्तमातरिश्चन्	176
पूर्वापराधरोत्तराणि	102	प्रकारे गुण	238	प्रतेरंशुजन	287
पूर्वापहानापरापहन	112	प्रकृतिग्रहणे यङ्लुगन्तस्यापि	14	प्रतेरसस्वतमीस्थात्	188
पूर्वाह्वापराह्वाभ्यां वा	142	प्रकृतिप्रायगोलनामजाति	93	प्रतेः	193
पूर्वाह्वापराह्वाद्रमूलप्रदोष	143	प्रकृतिवदनुकरणम्	13	प्रतेः स्तुते	248
पूर्वं कर्तरि	28	प्रकृतिवृत्ते पुनर्दृत्तावविधिः	16	प्रत्यन्ववेभ्यः साम	187
पूर्वं भूत	279	प्रकृतेः	208	प्रत्याभिभ्यां	254
पूर्वैः	258	प्रकृत्यधिकारे महदादिभिः	12	प्रत्ययग्रहणे यस्मात्त विहितः	12
पूर्वोत्तरमृगेभ्यश्च	188	प्रकृत्या भगालं	284	प्रत्ययलोपे प्रत्ययलक्षणम्	13
पृच्छेरनङि	193	प्रकृष्टष्टच्	164	प्रत्ययस्थात्कात्	227
पृथङ्नानान्याम्	94	प्रगादिमगदिकलिवखडिव	136	प्रत्ययस्य श्लुक्श्लुपः	4
पृथिवीमध्यस्य मध्यमश्च	141	प्रग्रहः प्रकृत्या	197	प्रत्ययस्यादिः	267
पृथिवीरुद्र	284	प्रषणः प्रघाणश्चागारैकदेशे	77	प्रत्ययः परः	16
पृथिवीसर्वभूमिभ्यामजणौ	160	प्रचेतसो राजनि वा	242	प्रत्ययान्ते	277
पृथिव्या जः	118	प्रच्यादिजः	128	प्रत्यये	251
पृथुमृदुपडपाण्डुखण्ड	164	प्रजने वियः	194	प्रत्यये च तिङ्प्रकृतौ	34
पृथूभ्यां कित्	62	प्रजने सतैः	76	प्रत्ययोत्तर	218
पृषद उदर	206	प्रजापतिदत्तादीनां	181	प्रत्याङ्भ्यां ध्रुवःपूर्वस्य कर्ता	3
पृथिरक्षिसिक्मिभ्यः कित्	59	प्रजायाः	260	प्रत्यासत्तौ चेरस्तेये	75
पृषेष्ट्विद्धिश्च	47	प्रज्ञाणिगुणिक्	185	प्रत्येकं वाक्यपरिसमाप्तिः	16
पृष्टप्रतिवचने	243	प्रज्ञाश्रद्धार्चावृत्तिभ्यो णः	173	प्रथने वावशब्दे	75
पृष्टस्य	271	प्रणवष्टेः	265	प्रथमचरमतयात्पार्थ	91
पृष्टाद्यः	132	प्रणाय्योऽसम्मत	24	प्रथमयोर्द्वारोरसः	85
पृष्ठेरेः	263	प्रतिकृतौ च	182	प्रथमोऽचिरोप	280
पेषं वास	203	प्रतिना पञ्चभ्याः	177	प्रथिचरिचकलिकर्दि	64
पैङ्गाक्षीपुत्रादिभ्यश्च	131	प्रतिना मात्रार्थे	97	प्रथेः पिवन् पृथ च	70
पैपलादः	281	प्रतिनिधिप्रतिदानयोः	92	प्रदर्शार्ण	196
पैलसालङ्किसाल्यकिसाल्यङ्क	128	प्रतिपञ्चमहाजनविश्वेभ्यः	157	प्रनिरन्तर	249
पोटायुवतिस्तोककतिपय	100	प्रतिपथमेति ऽंश्च	154	प्रन्थुपेभ्यो वासात्	157
पोरदुपधात्	22	प्रतिपदविधाना	103	प्रपरापसम्बन्धनिर्दुर्भ्याश्च	6

INDEX OF SŪTRAS

प्रभवति	146	प्रहरणादिष्वदण्डादिषु धृजः	27	प्राप्त्युत्तेर्गवि	199
प्रभूतादीनाह	154	प्रहरणेभ्यश्च	109	प्रात् पुराणे नश्च	186
प्रभृत्यन्यारादितरदिक्	94	ग्रहस्यन्	257	प्राध्वप्रकाशे	168
प्रभौ परिवृढः	222	ग्रहासे च मन्योपपदान्मन्यते	90	प्रादयो गताद्यर्थे	103
प्रमाणे	83	ग्रहतरामोदक्षान्तकुलकाश	121	प्रादस्वाङ्गं	287
प्रमाण्याः	189	प्राकारनगराभ्यां सर्दिनः	119	प्रादादिकर्मणि	235
प्रयाजानूयाज	229	प्राक्कीताच्छः	157	प्रादिभ्यो धातुजं	105
प्रयै रोहिष्ये	255	प्राक्परि	257	प्रादुराविषौ प्राकाश्ये	7
प्रयोजनम्	164	प्रागणो विदादिभ्यः शेषे	119	प्रादुरपसर्गे	248
प्रवचयजस्यजाम्	229	प्रागुताप्योर्भूते वा	80	प्राद्दोढयैष्येषु	196
प्रवचनीयोपस्थानीय	22	प्राग्विताद्यत्	155	प्राद्वहः	89
प्रवृत्ताविरते	33	प्राग्वितादण्	118	प्राद्वाहनस्य ङे	226
प्रवृत्तोपरते	33	प्राग्वितीयाणादयः	1	प्राध्वं बन्धनापुक्ल्ये	8
प्रवृद्धस्य	285	प्राग्वितीयेऽचि	128	प्रापयोः जनितपिम्याम्	34
प्रव्योः द्रुवः	35	प्राग्दञः कः	180	प्रापाभ्यां वासात्	163
प्रवांस्यस्य श्रः	180	प्राग्युजोर्युग	208	प्रातापन्नाभ्यां प्रातापनौ च	४८
प्रवांसावचनैः मतलिका	100	प्राग्नीश्वरान्निपाताः	5	प्रायश्चित्ति	199
प्रवांसायां रूपप्	180	प्राग्वतेरशिकलिभ्यां ढक्	119	प्रायेण पूर्वपदार्थप्रधानः	107
प्रश्नाख्यानयोरिच्च वा	79	प्राग्वतेष्टक्	152	प्रायेणोपादेष्टक्	145
प्रश्नाख्यानयोश्च	94	प्राग्वतेष्टञ्	159	प्रायोऽन्नमसिन्	171
प्रश्नास्ताभि	188	प्राग्नाध्मास्था	230	प्रावृषष्टप्	143
प्रष्टव्ये चासन्नकाले	33	प्राङ्णुलः कृत्वाः	1	प्रियवशयोर्वदः	29
प्रष्टोऽग्रगामिनि	248	प्राचां करे	200	प्रियसुखाभ्यामनुकूल्ये	187
प्रसुप्तोदः	264	प्राचां क्रीडा	281	प्रियस्त्रि	214
प्रसभो हर्षे	76	प्राचां ग्रामं	225	प्रियामनोशा	202
प्रसंभ्यां जानु	190	प्राचां नगर	226	प्रियो वा	109
प्रसारिणो ङः	25	प्राच्याच्छे	139	प्रौकैपानीलिभ्यः कङ्कुच्	41
प्रसितोस्तुकाभ्यामधिकरणे	95	प्राज्ञश्च	27	प्रौतद्वयानां	272
प्रसिद्धे सहचरिते च	14	प्राणिजातिवयोऽर्थोद्वात्	166	प्रौतो च	278
प्रस्कण्वहरिः	198	प्राणित्वाङ्गानि	106	प्रद्रुत्तुषुषयुषेङ्गनशाजनः	90
प्रस्त्याप्रसंस्त्योः	193	प्राणिनां	272	प्रद्रुङ्गुभ्यः साधुकारिणि	26
प्रस्त्यो मः	242	प्राण्यङ्गादातो लज्वा	172	प्रेशाफलकाबन्धुकाध्रुवका	135
प्रस्थवहपुरान्तयोपध	140	प्रातिपदिकग्रहणे	14	प्रे जुसुभ्यामिनिः	35
प्रस्थोत्तरपदकोपधेभ्यश्च	139	प्रातिपदिकस्य	240	प्रे द्रुस्तुभ्याम्	74
प्रहरणम्	155	प्रातिपदिकस्य	271	प्रे लिप्सायाम्	75
प्रहरणादस्यां क्रीडायां णः	131	प्रातिपदिकात्	90	प्रे स्तुशासिभ्याम्	44

INDEX OF SŪTRAS

प्रेस्तोऽन्यत्र	75	बधेरे दीर्घश्च	17	बहुपूत्क्रमश्च	108
प्रे स्थश्च	50	बन्धने चषौ	156	बहोश्च भाषः	165
प्रेहि स्वागतवाणिजाभ्याम्	101	बन्धुनि बहुव्रीहौ	192	बहोश्च सङ्ख्यायाः	177
प्रे ह्रजः कूपे	45	बन्धे घञि	200	बहोरसि	260
प्रेषानुज्ञाप्राप्तकालेषु	81	बन्धेरधिकरणे	83	बंहोरेर्मु चास्य	214
प्रोक्तात्	132	बन्धूयाततन्थ	264	बहोर्वाराविप्रकर्षे धा च	184
प्रोपाभ्यामारम्भे	88	बभ्रोः कौशिके	121	बह्वयदिपदि कापिशीभ्यः	138
प्रोह कटकर्दमाभ्यां	101	बर्हिणचपचमरपीयुक्ष	150	बह्वचः कूपेषु	134
प्रोहरथमुगदक्षिणाभिः	98	बर्हिषः	257	बह्वचः प्राच्यादिजः	127
प्रोह्यपदिनिष्कुचि	190	बलकुलोत्साहोदासा	175	बह्वचोऽन्तोदात्तादृठञ्	145
प्रक्षन्यप्रोधाक्षत्थेङ्गुदी	151	बलच्यनुत्साह	207	बह्वचो मनुष्य	181
भुत उदात्तः	288	बलबुलमूलोकूलोरल	135	बह्वचूर्णपदात् ठच्	155
भुतविकारस्थे	239	बलवन्नित्यमनित्यात्	15	बह्वचूरुपान्तानार्थ	117
भुतावै च	244	बलवाताभ्यां चूलः	176	बह्वभिज्ञोपपन्न	185
भुतोऽनितौ	197	बलात् बाहुर्ण्वात्	174	बह्वर्थे	276
भृषिभृषिकुषिभ्यस्सिकृ	48	बलिरक्षितघाससुराविधा	99	बह्वर्थायात् कारकात्	184
भृषेरञ्चोपधायाः	71	बले जुद च	52	बह्व्राहति	256
भृक्फिञोर्वा	128	बल्कयादसमासे	118	बह्व्रैर्वहृङ्ङि	217
भृण गतौ	10	बहिरिहपिंसां दीर्घश्च	39	बहिरिङ्ङिलङ्ङिलङ्ङिनां	40
भृणस्यमस्वन	213	बहिषष्टीकक् च	118	बा बहूनां जातौ	182
भृलपाकशोषिभ्यश्च	151	बहुगणवतुडतयश्च	2	बाभ्रव	281
भृलवर्हमलाञ्चनच्	175	बहुजालकलेभ्यश्च कीटात्	139	बालतणमन्दमृकमूल	164
भृलवति	89	बहुयूगगणसङ्केभ्यस्तिथद	170	बालभीतग्राम्यरूप्य	126
भृलानि	107	बहुलम्	22	बालहोडपाकवत्समन्द	112
भृलेमलरजस्तु ग्रहेः	28	बहुलं छन्दसि	253	बाष्पशष्पनिम्बोष्पशिल्प	62
भृलेरनुपसर्गाङ्गः	242	बहुवचने शल्येत्	232	बाष्पोष्मफेनेभ्य उद्गमने	18
भृलेर्गुक् च	62	बहु वा	279	बाहिक्रग्रामेभ्यः	140
भृले लृक्	151	बहुविध्वरस्तिलेषु तुदः	28	बाहीकरोमकपटचर	139
भृल्युनीप्रोष्ठपदाविशाखा	90	बहुव्रीहविद	286	बाहीक्रेष्वन्नाक्षप	183
भृल्युन्याष्ट च	143	बहुव्रीहिः सुजथे	105	बाहूपवाहूपविन्द्वजधेनु	119
भृल्युन्याहृतेर्णफिञौ	125	बहुव्रीहेर्वा	112	बाहोर्ङिक्	190
भृल्युनीश्रवणकार्तिकी	131	बहुव्रीहौ	113	बाह्वन्तात्कटुकमण्डलुभ्यः	116
भृल्युन्या फेनात्	172	बहुव्रीहौ	278	विदोर्वकश्यपकुशिक	120
भृकोद्याशोटकौद्यादयः	58	बहुव्रीहौ	283	विम्बोष्ठविम्बाधर	107
भृडवाया वृषे	123	बहुव्रीहौ च	109	बिल्वकीयादीनां	214
भृडवाया वृषे	138	बहुषु द्वयेकयोरङ्क्	129	बिल्वतिष्य	272

INDEX OF SŪTRAS

बिल्वभक्षय	274	मक्षेरहिंसार्थस्य	3	भावकर्मणोर्द्वीपदुस्सुषु	80
बिल्वव्रीहिसुद्रमसुरगोधूम	150	भक्ष्यान्नपानपात्रैर्मिश्रीकरण	99	भावकर्मणोः	21
बुधेश्व	50	भगवित्तितार्णविन्दवाकशा	125	भावकर्मणोः क्तः	32
बृन्दारकनागकुञ्जरन्यात्र	100	भञ्जोश्चणि	210	भावघञो जः	131
बृहत्या आच्छादने	185	भञ्जो वा	78	भावलक्षणे	255
बृहन्महत्यां	267	भञ्जोर्माश्र	69	भाववचनाश्र	73
बृहन्महद्भूतसरश्चौरतापस	114	भञ्जोः कर्मकर्तरि	36	भावादिकर्मणोर्वा	222
बृहन्महद्भूतन्तरमर्ध्यदिन	118	भङ्गिलभण्डिलशण्डिल	69	भावादिसम्	153
बृह्निमहिष्टुषिभ्योऽतिः	49	भतिः	86	भाविनि गत्युप	216
बृह्नेर्नलोपश्च	51	भद्रोष्णयोः	204	भाविनि भूतवदुपचारः	13
वैल्ववनवाग्नव्यानृतात्म	133	भरतकुरुसस्वतेन्द्रावसान	118	भावे तुमुन्	73
वोधात्	121	भरतगोलाञ्च	128	भावेऽनुपसर्गस्य	76
व्रधेरं च	61	भर्गात् तैगतं	121	भावे वा	96
ब्रह्मकृतशत्रुवृत्रादिषु च	30	भर्त्सनेऽङ्गयुक्तं	243	भावे वा	119
ब्रह्मज्यवपुर्व्यवार्चवराह	32	भर्ग्यं प्रवर्गं	261	भावे स्थापागापचिन्म्यः	77
ब्रह्माणसः	166	भवतष्ठजः	268	भावे हनस्य च	23
ब्रह्मणि वदः	31	भवतो दश्च	139	भासनोपसास्वनज्ञान	88
ब्रह्मणो जातो	215	भवद्दीर्घायुरायुष्मत्	177	भासिमिदिभ्यां धुरच्	36
ब्रह्मदत्तोऽदुम्बरशण	122	भवव्याख्यानयोर्व्याख्येय	145	भिक्षाक्षेत्रकरीषगर्मिणी	132
ब्रह्मवर्चसात्	160	भविष्यति गम्यादयः	73	भिक्षासेनादायेषु च	28
ब्रह्मवर्त्तिराज	188	भविष्यतिमर्गादावचने	80	भित्तं शकलम्	242
ब्राह्मणमाणवशाडवधूर्तं	165	भवेपाथीवदीभ्यां	257	भिदिच्छिदिविदिदयिचजि	78
ब्राह्मणाच्छंसी	200	भव्यगोयजन्यरम्याः कर्तरि	22	भियोध्वौ नदे	23
ब्राह्मणात् संशयाम्	121	भलेर्गेहं च	46	भियः कुक्कुक् कळुकनः	36
ब्रुवन्तोऽस्याम्	206	भक्षाभरतभरणशीर्षभार	153	भियः पुग्वा	64
ब्रुवः पञ्चानां पञ्चादितः	85	भक्षैपाजज्ञा	227	भियो द्वे च	56
ब्रुवः क्षित्	24	भागाद्यच्च	160	भियो वा	212
ब्रुवोरनाहेः	232	भागाद्यच्च	186	भियो हेतुभये	194
ब्रुवो वचिः	219	भागांशादिभिः	101	भियो हेतुभये	227
ब्रूहिप्रेष्य	256	भागेष्टमादङ्गौ वा	170	भिह्याच्छमल	69
भक्ताख्याः	281	भाजगोणनाग	115	भिषक्तिविक्षाभडित	120
भक्ताणः	157	भाण्डात्समाचयने	19	भिषेः कित्	49
भुक्तादण् च	155	भातेर्भवतुः	49	भिस ऐस्	256
भक्तिः	146	भातेश्च	78	भीत्रार्थानां भयहेतुः	3
भक्तौ च कर्म	202	भारेभ्यश्च वंशादिभ्यः	161	भीमसेनार्जुनादिषु वा	108
भक्षस्य	262	भावकर्मणोराण्यतः	22	भीमिभ्यां हेतोस्तदर्थे	89

INDEX OF SŪTRAS

भीहीभृ	269	भृञ्जोषिः	30	मतत्करणे	157
भीहीभृदुवां श्लश्च	20	भृतिवन्नांशाः	161	मता वा	271
भुजन्पुञ्जो	229	भृतौ कर्मशब्दौ	28	मतिबुद्धिपूजायैभ्यः	37
भुजः कित्	45	भृदशिवलियजादिभ्योऽतच्	95	मनुबूविभक्त्युदात्तत्वं	14
भुजेः कित्	42	भृमृत्तृचरित्सरितनिमिमस्जि	39	मनुवसुवनां	265
भुज्याच्छाद्यवस्तु	79	भृदृजितृतपिदयिसहिभ्यः	29	मतो बह्वचूप्रकृतेः	134
भुनक्तेरनवने	89	भृदृस्तृप्स्य ईमनिच्	50	मतौ च	258
भुवश्च	50	भृदृभ्यां कितुण् च	56	मतौ च वसोः	213
भुवश्च	265	भोगान्तात्मनः खः	158	मतौ बह्वचोनजिर	207
भुवः	34	भोगवद्भौरिमतोः संज्ञायाम्	117	मत्याद्यधिकरणक्तेन	103
भुवः	23	भोजस्य क्षत्रियायाम्	117	मत्वर्थीयार्थकर्मधारयात्	107
भुवः किद्वा	61	भोज्यमन्त्रे	229	मत्वर्थे	257
भुवः विमन्	47	भो राजन्यविशां	243	मत्स्यमनुष्यसुकयहयगवय	114
भुवः प्रभवः	4	भौरिकिमौलिकिचौपयत	133	मत्स्यस्य यः	214
भुवः संज्ञायाम्	37	भौरिकिमौलिकिमौलिङ्गि	114	मत्स्ये वा	282
भुवोऽत्	236	भ्यसो भ्यम्	92	मदेः स्थच्	65
भुवो बुङ्ङ्लिटोः	211	भ्रमेङ्	44	मदोऽतुपसर्गात्	76
भृक्भ्यां कर्तृकर्मणोरच्यर्थे	80	भ्रमेः संप्रसारणं च	45	मद्रमद्राभ्यां वपने	187
भृतपूर्वकत्वात्तद्वदुपचारः	13	भ्रस्त्रिगामिनमिनशिहनि	68	मद्रेभ्योऽच्	139
भृतपूर्वोदयः	97	भ्रस्त्रस्तुह	221	मधुकमरिचयोरण्	162
भृतपूर्वे चरद	180	भ्राजभासपुपृर्वि	36	मधुकर्मधुविसंस्थाणु	137
भृते	31	भ्राजभासभाष	226	मधूकोदकोरबुदुशम्बूक	55
भृते च	80	भ्राजेश्च	44	मधोर्जे	258
भृते हनः	254	भ्रातृव्यत्	124	मधोर्ब्राह्मणे	120
भूमिभूरिसुनिसन्धि	122	भ्रातृपुत्रौ स्वसदुहितृभ्याम्	109	मधोः	258
भूरि दाव्नः	265	भ्रातृश्च	166	मध्यमान्ताभ्याम्	200
भूवादिः क्रियावचनः	1	भ्राशम्लाशभ्रसुक्यु	21	मध्यविन्ध्यशिव्यान्यपर्जन्य	65
भूषणेऽलम्	7	भ्राष्ट्रान्योरिन्धे	204	मध्यस्य दिने	204
भूषिभीषिचिन्तिकूजिकथि	78	भ्रुवो डक् च	124	मध्यादः सांप्रतिके	142
भूसुधिवोः	263	मकरवदृत्	273	मध्यान्मणसीयौ च	145
भूसुनोरन्यस्तयोः	232	मगधकलिङ्गशूरमसकुरु	128	मध्योऽपवादाः पूर्वान्	15
भूस्रभ्यां कित्	47	मधोनः सौ च वा	213	मनसः संज्ञायाम्	200
भृज उच्च	49	मङ्गिमृदिमाण्डिकुण्डि	69	मनस्तदृ च	56
भृजश्चित्	60	मङ्गैर्नलोपक्ष	61	मनः	31
भृजो भृज् च	56	मङ्गुदृकदृशैराभ्यामण् च	155	मनः	113
भृजोऽसंज्ञायाम्	23	मण्डूकात् दक् च	123	मनिन्	50

INDEX OF SŪTRAS

मनिपचिमचां	213	महाराजादठक्	146	माधात्परिमाणे	179
मनुमनायीसुनुलकषक	120	महिषीप्रजावतीयजमान	154	मासर्तुनक्षत्राण्यानुपूर्व्येण	108
मनुष्यतत्त्वयोर्बुक्	141	महिष्या	274	मा संयोगादेरस्थः	211
मनुक्तिन्याख्या	285	महेन्द्राद्वा	131	मासाद्भति	190
मनेरुच	45	महेरुचास्य वा	56	मासाद्वयसि यत्त्वजौ	162
मनोरण्	126	महेरेलच्	69	मास्थासागापि	211
मनोरौ च वा	115	माळि तुलेरुङ्गच्	57	माहकमाद्रकमाषघोष	140
मनोऽहंभ्यां कारः	186	माळि छुह्	73	मांसस्य पचि	204
मन्त्रकरणात्	87	माड्याक्रोशे	33	मिजः खलच्चैच	70
मन्त्रेऽग्निष्टोमादिभ्यः	145	माच्छासाशालिकलिवलि	65	मितां ह्रस्वः	227
मन्त्रे	262	माणवचरकाम्यां खक्	158	मितोऽनुषौ	286
मन्त्रे वृषे	268	मातम्मातुकमातुषु वा	192	मिथिलपिभ्यां च	34
मन्त्रे श्वेत	254	मातरि पिचि	133	मिथ्योपपदात् कृणोऽभ्यासे	89
मन्त्रेषु	263	मातुरुत्संग्यासंभद्रपूर्वायाः	123	मिदचोऽन्यात्परः	12
मन्याः	50	मातुर्मातृचपुत्रे	233	मिदेरेत्	230
मन्यौदनसक्तु	203	मातुलोपाध्यायान्यां वा	115	मिणोऽम्	86
मन्दात्पाभ्यां च मेघायाः	189	मातुः पितरि	201	मिमतात्	125
मन्मनगहनयुञ्जनादयः	61	मातुः पितृभ्याम्	248	मिम्योरखलचि	194
मन्यतेः	94	मातुदभ	268	मिश्रमनुपसर्ग	285
मय उजो वोऽचि	245	मातुपितृभ्याम्	248	मिहेर्हस्याचि	228
मयद् च	146	मात्रोपशोपक्रम	278	मीनातेः	264
मयडैतयोः	150	माथान्तपदव्यनुपद	153	मीमारभलभ	235
मयतेरुद् च	56	मादीनां	273	मुखनासिकावचनोऽनुनासिकः	5
मयूरच्छात्रौ व्यसक्रेन	101	माद्वर्मण एवापत्ये	215	मुखं स्वाङ्ग	286
मये च	258	मानान्मात्रद्	169	मुखलुपलिप	216
मस्तश्च	235	मानुष्याश्चावृद्धनाम्नः	123	मुखेर्हुकुन्दकुकुन्दौ	61
मस्त्वृद्ध	283	माने कैश्च	170	मुखेः कर्मकर्तव्याद्वा	285
मस्वररन्	67	मानेलोपश्च	44	मुखवात्साभ्यां फकः	117
मस्करमस्करिणौ	198	माने वयः	151	मुण्डमिश्रशृङ्गलवणलघु	18
मस्तिषोः शुक्	43	मानो विचारणायाम्	17	मुदिखडिछापूभ्यः कित्	56
मस्तोऽन्यात्	216	मान्तस्य युवावौ	218	मुदेर्गुक् च	66
महतश्च ठक्	158	मामकनरक	227	मुद्रवस्य	256
महति ह्रस्वश्च	40	मारणतोषणनिशमनेषु ज्ञा	10	मुद्रादण्	153
महाकुलादखखौ	124	मालायाः क्षेपे	174	मुरलेरलमुसलकुशलकोमल	69
महान् वीहि	279	मालाशाला	282	मुर्गैरमुकुरददुरचिकुर	67
महाराजप्रोष्ठपदाम्यां ठक्	131	माशब्द इत्यादिभ्यः	154	मुर्वैरजलोपश्च	58

INDEX OF SŪTRAS

मुषेर्दीर्घश्च	54	यक्षराक्षसपिशाच	110	यत्तदेतेभ्यो वदुप्	169
मुषेः किदुनद् च	46	यगाशीलिङ्गोऽर्थे	234	यत्यवर्णे	203
मुसलोलूकजनुकर्ण	120	यङश्चाप्	117	यत्रोदात्त	267
मुहः खर्भृच्	55	यङि च	234	यथाकथा च	6
मूत्रपुरीषद्रोहदोहशास्त्र	169	यङो बहुलम्	232	यथाकथाचाण्णः	163
मूर्तिनिरन्तरमेवेषु घनः	77	यङ्यक्क्यलेपे	231	यथातययथापुरयोः	226
मूर्ध्नावः	286	यङ्लुक्ः शब्दलुक् च	90	यथातययोरस्यप्रतिवचने	82
मूलमस्या दृढम्	156	यचि तद्धिते	202	यथा न सादृश्ये	97
मूलविभुजोर्वीरुहकुमुद	27	यचि स्वादावशि	213	यथामुलसंमुलाम्बां	167
मूलान्नः	112	यच्च कच्च न किमुत	6	यथाविध्यनुप्रयोगः पूर्वमिन्	82
मूलैर्नानाम्ये	156	यच्चयत्तयोर्गर्हायां च	81	यथासङ्ख्यमनुदेशः समानम्	13
मुकणिजलिबलिबन्धि	55	यजधैनम्	255	यथास्वे यथा	238
मुकण्यवदधिभ्य ईक्षिः	46	यजाद्वस्तत्कर्म च	161	यथेति	274
मुङ् इच्चच्	57	यजिजपिर्दशिवदिभ्यो यङः	36	यथोद्देशं संज्ञापरिभाषं	16
मुङ् उतिः	49	यजियतिप्रच्छिरक्षिभ्यो नः	77	यद्धितुपरं	276
मृङो लुङ्लिङोश्च	89	यङुपि वा	266	यद्यदियदानीतुषु लिङ्	81
मृजेरुणश्च	43	यजेर्नित्यम्	89	यद्गत्या	276
मृजेर्जालीयर्	65	यजेश्च कर्मणः करणत्वे	3	यमलबिलहस्त	135
मृजेर्द्विङिः	224	यजेस्तिः	46	यमः सूचने	209
मृङमृदगुध	231	यजेः करणे	256	यमिदमिभ्यां ङोर	51
मृदस्तिकन्	186	यजेः कश्च	49	यमिषुदुद्रवः	74
मृद्रीकातिमिडीकवाह्नीक	55	यजेः श च	52	यमिरमिनमातां	223
मृपत्योः कनुगानुगौ च	41	यजो यश्च	46	यमेरुन्दन्	61
मृषेरक्षमायाम्	231	यज्ञकर्मणि	277	यमेरुदि च	37
मृषोधम्	23	यज्ञचर्चाक्रमेतरलक्षण	145	यमेर्दुक्	41
मेघर्तिमयामयेषु कृजः खः	29	यज्ञेभ्यः	145	यमे समुपनिविषु च	76
मेङ् इद्वा	211	यज्ञे समि स्तुवः	75	यम्वपरिवेषणे	10
मेङ्	82	यज्ञजोरपुनर्भूषणपुत्र	127	यमनगान्मः	221
मेधादीक्षाश्रुताध्ययनानि	106	यज्ञश्चषावटात्	117	यमलान्नः	221
मेधारथाम्यामिरः	173	यजिञ्म्याम्	122	यवनालिप्याम्	116
मेरानिः	85	यजोऽषावटात्	113	यवयवकषष्टिकेभ्यो यत्	167
मैत्रावरुणामीश्राच्छावाक	166	यणो मयः	251	यवाद्दोषे	115
मो नौ स्त्रोश्च	242	यणू संयोगादेः	241	यवाद्दोषिषु	179
मो वा	209	यतावश्यके	99	यसिषमिभ्यां प्रे च	34
म्लघटास्त्यर्थार्थकालसमय	84	यतो निर्धारणे	95	यसेर्ह च	70
यकि	210	यतोऽपतेर्वा	222	यतोऽनुसर्गात्	21

INDEX OF SŪTRAS

यस्कलभ्यद्रुह्यायस्थूणतृण	127	युज्यं च पत्रे	23	योगाद्यच्च	163
यस्कलभ्यद्रुह्यायःस्थूणतृण	122	युजमुजभजद्विषद्रुहद्रुह	34	योऽन्वि	218
यस्मिन्विधित्तादावलङ्गहणे	12	युजेरसमासे	217	योऽन्वि	235
यस्य च भावेन भावलक्षणम्	95	युजेः कालहलाङ्गयुग्मेषु	74	योजनान्द्रुहति	162
यस्य हलः	210	युजेः केवलात्	30	योद्धृप्रयोजनेभ्यः संग्रामे	131
यस्यायुसि	214	युतान्यप्यन्तानाम्	273	योपधाद्गुरुपौत्तमात्	166
यं विधिं प्रत्युपदेशोऽनर्थकः	15	युधिष्ठिरार्जुनरामसङ्कर्षण	119	योरागूच्	44
याचितात् कन्	153	युपान्यां कित्	46	यौगपद्यातुपूर्व्यसंपत्ति	97
याचित्रिपिभ्यां रुद्र च	78	युपुत्रोः	262	यौधेयशौक्रेय	183
याचित्रजिवदिवसि	25	युमाम्भ्यां षः	71	य्वः पदान्तात्	224
याजकपूलकपरिचारक	102	युवाल्पयोः कन्वा	180	र ऋतः	263
याज्यादानार्चि	24	युवृषितक्षिराजिधन्वि	49	र ऋतःपृथु	214
याज्यान्तः	265	युवोपदेवेभ्यो राजात्	140	रक्ते	185
याज्याप्रवर्ग्योद्धूल	106	युवोरनाक	216	रक्षति	153
याडापः	233	युशुषुविधृजां दीर्घश्च	54	रक्षःपिशाचासुर	185
यातेर्दुक् च	52	युष्मदस्सदोर्वा खब्	141	रङ्कोः प्राणिनि वा	138
यातेर्यङ्	36	युष्मदस्सदोः	218	रजतसीसकंसलोहोद्भ्वर	150
यातेर्द्विद्विश्च	54	युष्मदस्सदोः	239	रङ्गितुतिखनिभ्यः	26
यातेः प्रतौ च	50	युष्मदस्सदोः	263	रङ्गेयुन्	61
यान्तस्याग्न्यात्	274	युष्मदस्सदोः	270	रङ्गेयुन्	209
यापो द्वे च	48	युष्मदस्सद्वां	258	रथपत्नी गणकेन	102
याप्ये पाशपू	180	युष्मदस्सद्वां ङसोऽश्	91	रथस्था नधाम्	198
यामुन्दायनिसौयामायनि	125	युष्मदः पूजायाम्	90	रथात् कङ्कयच्च	133
यावति विन्दजीविभ्याम्	82	युष्यसिभ्यां मदिक्	49	रथाद्गोदरि यत्	148
यावत्पुरानिपातयोर्लङ्	73	युस्	176	रदाम्भ्यां निष्ठातः	241
यावत्संभवस्तावद्विधिः	16	यूनस्तिः	117	रद्यौ वा	269
यावदियत्त्वे	97	यूपदर्भं	258	रघनशतृप	220
यावद्यथा	275	यूपदीपाश्वपत्त	158	रधिजभोरचि	216
यावमप्याविपीडित	184	यूपसृपशृर्पसर्महमठ	114	रधेरिति	216
योग्यतावीप्सा	97	युयवयौ जसि	218	रमेरशब्दितोः	216
याशीः	288	युषश्पाकंलक्षकारूप	71	रमेः समि च	37
याहन्क्रुष्टुलां द्वे च	40	येन नाप्रते यो विधिरारम्यते	15	रमिचचिक्वतिकुपि	25
यि तद्धिते	243	येन विधिस्तदन्तस्य	12	रमेर्व्याङ्भ्यां च	90
यि प्रत्ययेऽवावौ	195	ये यजामहे	265	रमेस्त च	61
यीवर्णयोर्दीधी	235	ये यज्ञ	265	रये मतौ	261
युक्तारोहीय	282	ये वा	209	रलोर्हलादेः	231

INDEX OF SŪTRAS

रश्मौ च	75	रिक्तगुर्व	280	रोण्याः सपूर्वायाश्च	134
रष्ट्रभ्यः	249	रिक्ते वा	270	रो रि	245
रसंरूपवर्गगन्धस्पर्शशब्द	172	रिखिलिखिशमिसिधिमिधि	78	रोः काम्यचि	246
रसोलोपः	235	रिङ्गो	234	रोः सुपि	246
रसोप्रद्विरुक्तपरयोः	266	रिभिप्रथ्योः प्रसारणं च	40	लक्षणकल्प	132
राजघः	30	रीयत्वतः	237	लक्षणप्रतिपदोक्तयोः	14
राजदन्तलितवासितसिक्त	107	रीङतः	234	लक्षणवति च	30
राजन्य	280	रग्निकौ च लुकि	237	लक्षणश्यामयोर्वसिष्ठे	123
राजन्यशैल्यदेवयान	133	रचिसुजिम्यामिक् च	65	लक्षणहेत्वोः क्रियायाः	33
राजन्वान्नौराध्वे	240	रन्यर्थानां प्रीयमाणः	3	लक्षणेत्थंभूताख्यानभाग	8
राजपुरुष	225	रन्याव्यथ्यौ कर्तरि	23	लक्षणेनाभिप्रती	97
राजविशेषस्य	272	रनार्थानां भावकर्तृकाणाम्	95	लक्षेर्मुद् च	48
राजसूयसूयौ यशदेवतयोः	23	रदविदसुष	231	लक्ष्म्या अच्	173
राजा च	279	रदिस्वपिश्चसि	232	लगिग्रोरुडच्	59
राजा च प्रशंसायाम्	279	रदिस्वपिश्चसि	223	लघावन्ते	273
राजानोऽच्छन्दसि	285	रधश्च	2	लघोरुपधायाः	231
राजिसमो मः	245	रधादिभ्यः श्चः	22	लघ्वक्षरम्	108
राजो यत्	124	रभ्युनां कुन्	42	लङ्गिकभ्योः	209
राज्ञि युधो हेतौ	32	रवो वा	60	लङ्गेर्दीर्घश्च	69
राज्ञोऽज्ञियाम्	188	रयामत्वर	222	लङ्गेरटिर्नलोपश्च	49
रातेडै	45	रहिजीविभ्यां णित्	60	लजादिविषये चाबीज	174
राताह्नवाकाः पुंसि	110	रहेर्विन्यग्भ्यां	229	लद्वातुशानचावप्रथमा	33
रातेरजसा	256	रहेर्द्विश्च	71	लद् से	33
रातेः कृत्यत्विति	204	रहेः पो वा	227	लभेश्च	216
रात्र्यहःसंवत्सराच्च	162	रहेः प्राङ्भ्यां च	164	ललाटाद्द्रवणे कन्	145
रात्सः	241	रूपादाहतप्रशंसयोर्धृप्	175	ललाटे तपः	29
रादिफः	186	रूपाचिभ्योने	19	लवणाद्भञ्	154
राधीश्वोर्धस्य विप्रश्चः	3	रूप्यान्तादजः	139	लवणाच्छुक्	153
राधो हिंसायाम्	212	रेपलेक्कणसूधस्विहायस्	52	लशक्तदक्षिते	11
राधो हिंसायाम्	235	रेवती कुक्कुटाक्ष	125	लपतपदस्याभूवृष	35
रायो हलि	218	रेवद्रोहिणाम्भ्यां नक्षत्रे	115	लषेरुचन् कश्च	57
राख्यापाकभ्यः कित्	55	रेवैतिकश्चापिसिक्लैमवृद्धि	149	लषेः श च	62
राछोपः	208	रोगाख्यायां च	79	लस्तिपूतस्त्रिपिथस्य	85
राष्ट्रद्विः	138	रोगातपयोर्वा	142	लः कर्मणि च	84
रासदिशकितभ्यञ्जिपू	48	रोगात् प्रतीकारे	177	लाक्षाद्राक्षामिक्षादयः	72
रासासाक्षाद्युग्रयुग्म	61	रोगे स्कन्दः	251	लाक्षारोचनाभ्यां ठक्	130

INDEX OF SŪTRAS

लालाटिककौमकुटिकौ	154	लुक् यरेफे रः	242	लोटः कृञश्च	20
लिङर्थे	254	लृक् स्त्रियाम्	124	लोड्यत्	276
लिङाशिपि	10	लुगकारे	258	लोडर्थलक्षणे च	73
लिङिरेच् तस्यैश्	85	लुगन्तरेभ्यः	15	लोपस्त आत्मनेपदेषु	255
लिङीणः	234	लुग्वहुलम्	18	लोपादजादेशः	15
लिङो यासुद् डिञ्च	86	लुग्वदुहदिह	229	लोपे वा	275
लिङ् चोर्ध्वमौहूर्तिके	73	लुङादिषु	271	लोपोऽपि क्लृप्ति	211
लिङ् चोर्ध्वमौहूर्तिके	81	लुङि च	219	लोपोऽतः	210
लिङ् निमित्ते लङ्	80	लुङि वा	212	लोपो णि	212
लिङ्यङोः	193	लुङि सिच्	20	लोमरोमपङ्गुवन्न	173
लिङ्याशिपि	253	लुङ्	32	लोमोऽनुमार्जनं	19
लिङ्येत्	211	लुङ्लङोर्वा	219	लोमोऽपलेषु	118
लिङ्लोटावाशिपि	38	लुङ्लुस्वरयोरव्ययीभावः	9	लो लृक्	226
लिङ्सिचोरप	232	लुङ्लुङ्लुङ्	211	लोहितादिभ्यः	113
लिङ्सिचोः	220	लुङ्सनच् पञ्च	219	लोहितात्मणो	185
लिटः कानच्	254	लुटि च कुपः	90	ल्यपः क्त्वा	263
लिटः कसुः	32	लुपसदचरजपजमदह	18	ल्यपि च	194
लिटि वयो यः	194	लुपि प्रकृतिवल्लिङ्गवचने	111	ल्यपि ल्यः	194
लिटि वा	219	लुप् च	151	ल्यपि लुपपूर्वात्	211
लिट्यनामि	192	लुप्तदविशेषे	130	ल्यतिक्रियदो जग्धिः	219
लिट्यनादेशादेः	212	लुवन्तस्य	272	ल्यब्लोपे कर्माधिकरणयोः	94
लिट्यक्षिनां	193	लुवाख्यायिकासु बहुलम्	146	ल्युद् च	79
लिपश्च	25	लुमो विमोहने	220	ल्युडसुन्नविष्ट च	209
लिपिसिचिह्नयतिभ्यः	20	लुम्नमध्ये	182	ल्यचिप्रच्छयोरसंप्रसारणं च	36
लिप्यमानसिद्धौ च	73	लुवो नो णश्च	25	वचिस्वपियजादीनां	192
लियस्नेहद्रवी	226	लुपेष्टः	58	वचेरक्तः	42
लियः पूजाप्रलम्भन	194	लुजो हः	72	वचेरथ्यक् तश्च	65
लियः पूजामिमवयोश्च	89	लुनल्यमान	98	वचेर्गश्च	42
लियो वा	194	लुमीरीङ्गिभ्य आनकः	55	वचोऽशब्दसंज्ञायाम्	229
लिबिमुदि	221	लेटो लाटौ	255	वक्षेर्गौ	229
लिङिप्रलपाद्ग्रथ	26	लोकसर्वलोकाभ्यां ठच्	160	वटकादिनिः	171
लिङ्गेर्जिह च	70	लोकस्य पृणे	204	वतण्डात्	121
लृक् च वा	147	लोकान्तात्	144	वतण्डारालचण्डालेभ्यः	117
लृक् चास्य वा	169	लोट एहः	85	वतेः सलक्	70
लृक्क्षितलृक्क्यगोणीलृक्चोः	111	लोटो ध्वमो ध्वात्	255	वतोर्लिङ् च वा	159
लृक्क्यमुवः	86	लोद्	81	वतोर्लिङ्	170

INDEX OF SŪTRAS

वतौः स्वार्थे मातृद्वयसदौ 170	वर्णो वृक् 138	वसोः 258
वतौ चेदङ्गि 205	वर्तका शकुनौ 228	वसोः सः 243
वत्सरान्तात् 258	वर्तनि 267	वस्तेर्द्वच् 182
वत्सशाला 143	वर्तमानवर्षमान 285	वस्त्रात् समाच्छादने 19
वत्ससंभ्यां स्निग्धवलिनोः 172	वर्तमानसामीप्ये वर्तमानाद्वा 80	वस्त्रसादयः 239
वत्सोक्षर्षभाश्चेभ्यः 182	वर्तमाने लट् 33	वस्त्रसादयः 275
वदस्सुपि वयप् च 23	वर्धेरकिः 46	वस्त्रात् 152
वधव्यध 267	वर्षक्षरक्षर 200	वस्यतिभ्यामातिः 46
वध्योगप्रयोग 225	वर्षप्रमाण ऊलोपश्चात् वा 82	वस्यहिम्नां णित् 52
वनति तनोति 209	वर्षस्याभाविनि 225	वस्ववस्वचक्ष 259
वनस्पति 284	वर्षाद्वक्पुनः 211	वहश्च 254
वनस्पतिश्च 198	वर्षाप्रामृद्भ्यां ठरोण्यौ 142	वहाभयोः लिहः 28
वनं समासे 287	वर्षाल्लृक् च 162	वहिवसिखत्यतिम्यश्चित् 46
वन्धेः कूटन् 58	वर्षावसन्ताभ्यां 257	वहिश्रियुक्षुभ्यां नित् 47
वमादीनां टाप् 85	वर्षुकोपरिमेषलकडरकृष 127	वहीनरस्यत् 224
वमोर्वा 250	वलादेरिद् 220	वहेरनियन्तृकर्तृकस्य 3
वयसा च तुल्ये 156	वल्लिफलोर्गुक् च 39	वहेस्तुरिद् च 149
वयसि दन्तस्य दत् 190	वल्लेरक्षन् 72	वहेः संप्रसारणं 228
वयसि पूरणात् 174	वलेः कलच् 69	वहेः सुद् च 52
वयस्यचरमे 113	वल्लुक्लमीमधुराचम्पा 136	वहो ध च 43
वयस्यासु 257	वल्ल्यतिङ्कृतिभ्यो रिः 48	वह्यं करणम् 23
वरकिङ्किरवोपधात्वेषु 13	वशंगतः 156	वा काङ्क्षायाम् 33
वरणशिरीषशालमलिकडक 136	वशिषसिकुरिकुलिभ्यः कित् 67	वाकिनगारेधकार्कज्य 126
वराहपलाशशिरीषनिबद्ध 136	वशोर्ल्यपिति 193	वाक्यटेः घुतः 243
वरिवसः परिचर्यायाम् 18	वशोः कनसिः 53	वाक्यषः 90
वर्गान्तात् 144	वशोः कित् 49	वाक्यस्यापि 239
वर्गाव्ययेभ्यः स्वरूपे 186	वषट् वौषट् श्रौषट् स्वाहा 7	वाक्यदेरा 238
वर्ग्यादयश्च 284	वसनरक्षि 254	वा गोमये 140
वर्जने परेः 238	वसन्त 265	वाग्दिक्पुन्यस्यः 201
वर्णका तान्तवे 228	वसन्तग्रीष्मादिषु वा 158	वाग्वादस्येऽङि 206
वर्णहृदपरिवृढकृशभृश 164	वसन्तवर्षाशरद्धेमन्त 132	वा घोषनिष्क 203
वर्णात् 176	वसिष्ठादिभ्योऽनुवाकादिषु 148	वाङ्मति 257
वर्णात् ब्रह्मचारिणि 175	वसुमन्तुपत्नीवन्तुर्बह्वन्तु 176	वाचंयमो व्रते 29
वर्णानां 272	वसेर्जागरणसन्ततो रात्रिशेषे 32	वाचः सन्देहो 185
वर्णानां च 108	वसेर्णिद्वा 41	वा चास्य म्बोः 212
वर्णो वर्णेन 101	वसेश्च 68	वा चित्ते 212

INDEX OF SŪTRAS

वाचो गिमनिः	175	वार्यदशै	268	विटः कित्	60
वाजाते	286	वालावायाद्भ्यो विदूरं	146	विदिन्धि	269
वाजादसमासे	120	वा लिटि	219	विदेरलुक्	221
वाङ्मयसुलसाम्	213	वा लिप्तायाम्	87	विदेश्च	36
वातदन्तबल्लगलललायानां	172	वावत्वावत्त्वैतुवैनुवैश्रौषङ्	5	विदेः कित्च	20
वातपित्तश्लेष्मसन्निपातेभ्यः	160	वावादीनां	274	विदेः कित्द्रद च	47
वातशर्षपयोरजिह्वातिभ्याम्	28	वाविन्धेः	66	विद्यान्तादनङ्गक्षत्रधर्म	132
वातातिसारपिशाचानां	174	वा विरामे	251	विद्यायोनिसंयन्धेभ्यो लुङ्	147
वातादूलक्ष	133	वा वृक्षमृगतुणधान्य	107	विधिनिमन्त्रणामन्त्रणाधीष्ट	81
वाते प्रमः कित्	48	वा शरि	246	विध्यत्यकरणेन	156
वातेर्ङित्	45	वाश्वेः	193	विध्वनोः	262
वा दान्तशान्त	222	वा संज्ञायाम्	115	विनश्चभ्यां नानाचौ न सह	168
वा द्रुहमुह	241	वा संज्ञायाम्	190	विनयसमयकिंसात्	185
वाध्यक्षे	281	वासुदेवाङ्गनाभ्यां लुच्	147	विना वृत्तीया च	94
वा नाम	271	वा सुपो बहुच्	180	विपराभ्यां जेः	86
वा नाम्नः	277	वा सुच्युति च	196	विपरिप्रेषु सत्तैः	35
वा निसनिक्ष	250	वास्तव्यः कर्तरि	22	विपाशगङ्गाभ्याम्	122
वास्ताद्राभ्यां वृक्षात्	125	वास्ताति	179	विपाशेश्च	51
वान्यत्	250	वाहः	257	विपिनेरिणलुहिन	62
वा प्रे वणिजाम्	75	वाहो वग्रथचि	263	विप्रतिषेधे परं कार्यम्	16
वा भाव	250	वांशसोः	211	विभक्ति	267
वा भावाक्रोश	242	विकर्णकुपीतकात्	124	विभक्त्यन्तं पदम्	2
वा भाषायाम्	269	विकारसदृशं	285	विभक्त्यपपदे तराप्	180
वा भाषायाम्	271	विकारावयवे	257	विभाषायां च	258
वा भुवनम्	278	विकुशमिपरि	248	विभक्तौ	88
वाभ्यवाभ्याम्	193	विक्रियः कुत्सायामिनिः	31	विमुक्तदेवासुर	176
वामदेवात् ष्यद्रुड्यौ	130	विघनायोनौ करणे	77	वियस्तुद्र च	65
वामरथयच्छलकलादियञ्चत्	125	विचारे	243	विघो जक्	57
वाचबुल्लपिनुषो यत्	131	विच्छेर्नङ्	77	विरागाद्विरङ्गश्च	161
वारणार्थानामीप्सितः	3	विज इटि	231	विराजकादिजः	125
वारसङ्ख्यायाः कृत्वमुच्	184	विटपविष्टपोलपकुणपकुतप	62	विरामे विसर्जनीयः	245
वारेवौ वाहके	206	विङ्गुरसिन्दूरपत्तूर	67	विरूपाणामप्येकार्थानाम्	109
वाणात् प्राकृतम्	15	वितसिवसिसपिपदिभ्यस्तिप्	46	विरोधीन्यद्रव्याणि	107
वायै च	105	वितुदुत्विद्विधि	221	विवक्षातः कारकाणि	13
वादालीसेवाली	7	वित्तो धनप्रतीतयोः	242	विवधवीवधाद्वा	153
वाद्वारी	51	विदनिटः	269	विवाहे	148

INDEX OF SŪTRAS

विविश्वपूर्वायाश्च	157	वुतद्वितकोपध	202	वुद्धो वा	220
विशयीविषयी च देशे	25	वुक्लाकुक्लचूडावलाका	119	वेजः	194
विशसितुविभाजयितोरिण्	154	वुकाट्रेष्यण्	183	वेजो वित्	46
विशः क्रिप्	51	वुक्षसनयोः	248	वेजो वयिः	219
विशाखयोः	256	वुळ एन्यः	65	वेणुकवेवकप्रस्थकमध्यमक	141
विशाखाषाढाभ्यां	164	वुजिमद्राभ्यां कन्	140	वेण्विन्धा	270
विशिपतिपदिस्कन्दिभ्यः	83	वुजिनाजिनकठिनादयः	62	वेतनवाहार्धवाहपादप्रेषण	152
विशिपूरिपदिरुहि	164	वुजश्चित्	68	वेतसतामरससारसादयः	72
विशोरिपक्	62	वुजो व्रत च	46	वेतेर्णिः	46
विशेषणम्	109	वुणोतिराच्छादने	76	वेतेर्वा	85
विशेषणं विशेष्येण	100	वुणोतिरुटच्	58	वेत्तीच्छत्योर्नुञ्छौ च	36
विशेषणानां चाजातेः	111	वुतिवृधि	220	वेत्तेर्लेटो वा	85
विशेषातिदिष्टः प्रकृतं न	14	वुतिवृधिसहिचरि	34	वेत्तेः कसुश्च	34
विशो जातौ	186	वुतुसुकुभ्यो तुं च	60	वेदवेण	267
विश्रमेवा	226	वुत्तिकाल	259	वेदं वेत्यधीते	147
विश्वजनादीनां	261	वुत्तिसंग्रहगणगुणायुर्वेद	157	वेरनचः	195
विश्वस्य वसु	207	वुत्तिसंग्रहायुर्वेदगुणगण	181	वेर्यातलातशारदेभ्यः	164
विषयो देशः	133	वुदवशिनिश्वरणिगमिग्रहः	76	वेविस्तृते शालच्छङ्कटचौ	168
विष्णुकृष्णकुणि	190	वुद्वस्य च ज्यः	180	वेशोयश	258
विष्वगन्वगतुषक्ताजगद्वाक्	9	वुद्धाच्छः	139	वेश्व खनो	247
विष्वग्देवयोश्च	205	वुद्धात् कोसलालादाक्	126	वेष्टिचेष्टयोर्वा	237
विष्वचोऽद्वतसन्धेस्तरपद	173	वुद्धादगोलात्	126	वेः खुलप्राः	190
विसारिणो मत्स्ये	186	वुद्धिरादैच्	4	वेः पादविहरणे	88
विस्तारे पटच्	168	वुद्धिर्यस्याचामादिः	4	वेः शब्दकर्मणः	88
विस्पष्ट	279	वुद्धिरेवाद्यटः	196	वेः शायशक्तिभ्याम्	165
विस्पष्टादीनि	97	वुद्धेर्वृधुप्	154	वेः स्कन्देः	247
विस्मितप्रति	222	वुद्ध्यः स्वसनोः	90	वेः स्कन्तोतेः	247
विहायसो विह च	29	वुधिरधिवपीन्द्र	66	वैकाचः	202
विंशतिकात् खः	159	वुन्दादारकन्	175	वैतोऽन्यत्	255
विंशतित्रिंशद्भ्याम्	159	वुष्ट्रालाम्यो वुद्र च	48	वैषपाम्यां	276
विंशतित्रिंशच्चत्वारिंशत्	161	वुष्ट्रवम्यमिकुभ्यः शक्	70	वैश्वदिभ्यो देववेनव	133
विंशतेर्द्वितितेः	213	वृषगणप्राणनरसायक	121	वोद्वाहे	210
विंशत्यादिभ्यस्तमङ्गा	170	वृषजन	270	वोपसर्गात्	95
वीणास्थुणाहूणभ्रण	59	वृषाश्वयोः	234	वोणोः	224
वीपतिभ्यां तनन्	62	वृषिपटिदेविकेविवपि	69	वोणोः	232
वीरवीर्यौ	283			वो विभूने बुक्	226

INDEX OF SŪTRAS

वोशीनरेषु	140	वज्रवदलान्नित्यम्	224	शक्तेः शस्त्रे	115
वो कसेः	66	वज्रियज्यासदीण्यः कित्	77	शक्ये शिष्योरय्	195
वो क्षुश्रुवः	74	व्रतवृत्तकण्ठदण्डेभ्यो ग्राहात्	125	शचोऽचिरात्	251
वो नीपूङ्गव्यां कल्कमुज्जयोः	23	व्रताद्भोजने तन्निवृत्तौ च	19	शतभिषजोऽण् च डिद्वा	143
वो रिचैर्नु च	45	व्रताभीक्ष्णयोः	31	शतरुद्रात् षश्च	131
वो विचकत्यससुकुषकुश	34	व्रक्षभ्रंजनसुज	241	शतषष्ठ्यादेः पथः छन्	132
वो विष्किरो वा	198	व्रश्चिशतिह्लादि	79	शतसहस्रौ परेण	99
व्यक्तवाचां सहोक्तौ	88	व्रश्चैरसंप्रसारणं	220	शताद्वा	159
व्यचोऽव्यणित्यनसि	193	व्राघ्रे प्रथमपूर्वेषु	82	शतात् केवलात्	159
व्यञ्जनानि	107	व्रातात् खब्	153	शतुरौ	263
व्यतिसञ्जयनु	228	व्रातादस्त्रियाम्	183	शतुशानचौ वास्य लङ्वात्	73
व्यथो लिटि	236	व्रियो हिक्	48	शतुशानचौ सत्	1
व्यथिजपिभ्यामनुपसर्गे	76	व्रीहिशालिभ्यां ढक्	167	शदेरगतौ तः	227
व्यनुप्रेषु च भुवः	74	व्रीहिशालिशीर्षमावाभ्यः	174	शदेरू च	66
व्यनुप्रेभ्यो लोपिकायाः	154	व्रीहेः पुरोडाशे	151	शदेशिति	89
व्यन् सपत्ने	124	शककुलपत	196	शन्शच्छतिभ्यो ङिनिर्वा	169
व्यवहिताश्च	253	शकटादण्	156	शपभरद्वाजाभ्यामालेये	121
व्यवहृत्पणोः विनिमये	95	शकटि	274	शपः शपथे	87
व्यवायिनोऽन्तरं	286	शकधृषशारभलभसहाहं	84	शपेर्दन्	60
व्यस्ताच्च धनुर्दण्डात्	152	शकलकण्ठगोकक्षागस्त्य	120	शपो ङक्	253
व्यस्तिविपर्यस्ताच्च	133	शकलकर्ममाभ्यां वा	130	शप्थ्यनोर्नित्यम्	217
व्यः	194	शकलादिभ्यो गोत्रात्	139	शद्ददुर्दं करोति	153
व्याख्यानतः	16	शकिणमुल्	255	शब्दवैरकलहाभ्रकण्व	18
व्याघ्राप्रप्राणिनासिकयोः	25	शकितकिचित्तिथति	22	शब्दान्तरगातौ वा	89
व्याघ्रपेभ्योरावयात्	165	शकुनीनां	273	शब्दार्थ	281
व्याडनीडक्रोडकहोडादयः	59	शक्नुमूलं मूलकशकाश	108	शमरगौ	270
व्यादावनिमील्यादेरपूर्व	82	शके लदितः	221	शमामशानां श्ये	229
व्याधौ शुद् च	52	शकेरुनः	62	शमिकभिभ्यां बलच्	70
व्यामिश्रे च	32	शकेरुनिः	47	शमिता	262
व्याससुधातुवस्तनिषाद	119	शकेरुन्तः	60	शमिधातोः संज्ञायाम्	27
व्याहरति मृगः	144	शकेरुन्तिः	46	शमिमनिभ्यां खः	56
व्युपयोः शीङः	75	शकेः ऋतिः	49	शमिपणिकुणिभ्यो ङः	59
व्युष्टनित्यनिष्क्रमप्रवेशन	163	शकेः कर्मणि	222	शम्ब दर्शने	10
व्योमनरोमन्त्रोमन्त्रोमन्	50	शकेः सनो जिज्ञासायाम्	87	शम्याह्व	151
व्योर्बलि लोपः	195	शक्तियष्टिभ्यां ङीकक्	155	शयवासव	201
व्योश्च ते	246	शक्तिवयस्ताच्छीत्येषु	34	शरणेऽग्नीधोरब् धश्च	149

INDEX OF SŪTRAS

शरद भृतृणकुटीसोम	150	शालेराकुः	40	शीङः कृन्	68
शरदः श्रादे	142	शालेराडच्	41	शीङः पार्श्वदौ करणे	28
शरद्वच्छुनकदमेंभ्यः	122	शाल्वापीलाम्यां वा	123	शीङः फट् च	52
शरद्विषाडनस्मन	189	शाययमः	217	शीङापो ह्रस्वश्च	70
शरः स्वयः	251	शायशेरासौ	67	शीङो धुद्	41
शरि द्वितीयः	252	शाशीङो ह्रस्वश्च	47	शीङो रत्	85
शरीरनिवासयोः कश्चादेः	75	शासमुल्यावचिभ्योऽङ्	20	शीङो वलञ्चलनौ	70
शरीरसद्योजवरुण	134	शासः षिङिति	210	शीङ्कुशिरहिजिङिङ्	50
शरीरावयवाद्यत्	158	शासियुधिद्विशिष्वि	80	शीङ्पीङ्शल्भ्यो लङ्	43
शर्कराकपालिका	182	शासिवसिषसि	247	शीङ्शपिशमिगमिवन्दि	60
शर्कराया वा	137	शाहौ	210	शीङ्किपिसङ्ग्यजिलङ्कि	37
शर्ङ्गस्वहृतुकपङ्गुलुगुल	117	शिक्षामिक्षामश्वाचुरातपः	155	शीतस्यामङ्गणपिङ्गपेश	172
शर्परे	246	शिखाया वलच्	136	शीताच्च कारिणि	171
शल इगुपधादृशोऽनिटः	20	शिखाशाखाकेकामाला	175	शीतेर्नित्या	284
शलङ्कक्रोष्टोलोपश्च	122	शिङितोः	193	शीतोष्णातुमेभ्यस्तन सङ्गते	176
शलाङुनो वा	154	शितुक्	245	शीर्षेलेदायच्च	161
शालिपटिमनिभ्यो नित्	54	शित्यपिति	209	शीर्षेनिविभ्यो हनः	165
शालिसिङिभ्यां णित्	55	शिदनेकादसर्वस्य	12	शीर्षाच्च मायात्	127
शङ्कुलोक्तान्नं	198	शिफाशफकफादयः	62	शीर्षेऽचि	203
शः सम्बच्च	40	शिविकपिभ्यां ङ्यङः	117	शीलमपूपादिभ्यः	155
शसि पूर्वसवर्णः	197	शिरसः	261	शीलिकामि	278
शसो नः	91	शिरसः शीर्षन्	203	शीलिकामिमध्याचरी	27
शाकपार्थिवजातौत्वलि	101	शिरीषह्रीवेरादिभ्यो वा	152	शीलिरक्षिषमिकमिजुषि	37
शाकलाद्वा	149	शिरोलीमभ्याम्	119	शीले को मलोपश्च	181
शाकीपलालीकद्रूणां	173	शिलया ढश्च	182	शी वा	91
शाखामुलमेव	182	शिल्पमृदङ्गादिभ्यः	154	शुक्लशुक्लं अहिर्नुकं	6
शाच्छासाम्राधेङ्भ्यो वा	20	शिल्पिन्यां	281	शुकादन्	131
शाच्छासाह्वा	226	शिवप्रोष्ठप्रोष्ठिकचण्डजम्भ	122	शुक्लगौर	271
शाटीप्रच्छदकुटीकुटमूल	106	शिवशम	258	शुक्लः कृष्णेन	106
शाणात्	159	शिविकुटिकुषिभ्यः कित्	40	शुक्लङ्गलविकर्णेभ्यः	123
शाण्डिकशङ्खसटशक	146	शिशुकन्दयमसमेन्द्रजनन	146	शुचिचव्योर्वाञि	228
शातेर्ह्रस्वश्च	42	शिशुमार	274	शुण्डिकाकृत्तकणस्थण्डिल	145
शात्	251	शि सुटि	217	शुनस्शेफपुच्छ	201
शादीनां	273	शि सुट्येः	217	शुनः संप्रसारण दीर्घश्च वा	157
शान्दानोर्वा	17	शिसुधशीसंजुच्योः	208	शुनीस्तनमुञ्जाकुलास्य	28
शरदे	278	शीङ एत्सार्व	234	शुनोऽवयव	213

INDEX OF SŪTRAS

शुभ्रविष्टपुरजसकृतशरद्वत्	123	शेषे प्रथमः	90	श्रियः	74
शुभ्राभ्रदभ्रसुरपुरकिशोर	125	शेषेभ्यो नित्यम्	21	श्रीग्राम	256
शुषः कः	242	शेषे लोपः	218	श्रुक्विवां श्रुक्वि च	22
शुष्कचूर्णरूक्षेषु पिषः	82	शेषे वा	275	श्रुदक्षिस्थिह्रिभ्य आभ्यः	65
शुष्कवृद्धौ	270	शेषो बहुव्रीहिः	105	श्रुयुक्वृज्यसिरसिचि	61
शुसिचिमिभ्यो दीर्घश्च	66	शोकापनुदतुन्द	27	श्रुवोऽनाङ् प्रतेः	89
शुद्धा चामहत्पूर्वाजातिः	112	शोणचण्डारालकमलकूपण	115	श्रुवाविशिवसिवपि	25
शुन्याद्रिके	184	शोभते	163	श्रुशृणु	263
शुपांच नायात्	125	शोभिहिताहमर्थालमर्थ	102	श्रुसदिवासिभ्यो लिङ्गा	32
शुपादन्	159	शौण्डधूर्तकितवव्याड	99	श्रुलुप्तप्रभुच्यु	236
शुलात्पाके	187	शौनकसाङ्गसापेय	147	श्रुलुपादिसादिविदिक्षामि	77
शुल्लोखान्यां यत्	130	शौ वा	217	श्रुण्युक्पूगकुन्दमराशि	101
शुल्ललाहन्धनं करमे	171	शमसोल्लोपः	212	श्रोत्रियश्छन्दोऽधीते	172
शुल्लमवसायां	283	शान्न	208	श्रोत्रियाद्यल्लोपश्च	166
शुल्लाट	58	शान्भ्यस्तयोः	212	श्रो तुं ह्रस्वश्च	70
शुल्लात्	175	शा व्रश्चादिभ्यः	22	श्लाघहुह्रस्वाशपां	3
शुल्लारभृङ्गारकलहार	66	शानि शोडो डित्	43	श्लिषशौह्रस्वासवसजन	32
शृणोतेरावः	70	शमथु केचात्	108	श्लिषः	20
शृणोतेर्वायुवर्णनिवृत्तावरणेषु	74	श्वतेरिच्चास्य वा	56	श्लिषिपुषिसिधि	221
शृपीङ्गभ्यां ह्रस्वश्च	56	श्यावात् पुत्रयाम्भ्याम्	125	श्लिषेः कश्च	40
शृवन्दिभ्यामारः	36	श्वेतैतहरितरौहिताद्वातश्च	114	श्लु चङि	192
शृसद्वसिभ्यो वः	70	श्वेनतिलयोः	204	श्लेष्मातकाम्रातकामिलातक	56
शृद्धिर्मां ह्रस्वश्च	233	श्वोऽस्पर्शै	242	श्लगणादठ् च	152
शृद्धिमसिभ्योऽदिः	49	श्रज्यावक	279	श्लक्ष्मन्नुनामन्नुदामन्	123
शृद्धिक्रिभ्यः करन्	67	श्रद्धघातौ	6	श्लन्नुश्लन्पूषन्प्रीहन्प्रीहन्	50
शैते महिषः	206	श्रद्धा मेषया	106	श्वयतेरत्	233
शै प्रग्रहम्	253	श्रन्थिग्रन्थिश्चङ्गी	209	श्वयुवमघोनां	213
शैल्लोपः	261	श्रपेश्चैकत्र	193	श्वश्रुस्यादेन्तलोपश्च	116
शैवल्लुपरि	181	श्रयुर्पूर्णभ्यः	221	श्वश्रुत्	124
शेष उदात्तः	277	श्रविष्ठाषाढाभ्यां छण् च	143	श्वसस्तुद् च	142
शेषमुभयोः	107	श्राणमांसमासौदनोदनेभ्यः	155	श्ववो वसीयसः	188
शेषं सर्वमनुदात्तम्	275	श्रातेः श्रुतं	193	श्वदेरिति	225
शेषात्परलौपदानि	90	श्राद्धमनेनाथ मुक्तं ठेञ्च	171	श्विडोडौदिञ्चः	221
शेषाद्वा	191	श्रा पाके	10	श्वेताश्वतरगालोडित	19
शेषे	138	श्रिजो डिः	46	श्वेक्षित्	46
शेषे लङ्घदौ	81	श्रिज्जुश्रुज्वायतस्तुकट	36	षह्रत्वे षड्वचू	169

INDEX OF SŪTRAS

षठनोर्निष्ठ	239	षण्सङ्ख्याया लुक्	91	सङ्ख्याविसायादेः	206
षडङ्गुलिदत्त	181	ष्यङ् प्रधानस्य	192	सङ्ख्याविंशत्यादिभिः	106
षड्भ्यश्चोपकादिभ्यः	128	ष्यङ् शोकरोग	203	सङ्ख्याैकायां द्वीप्सायाम्	184
षढोः कस्ति	241	ष्वदीनां ह्रस्वः	230	सङ्ख्याष्टोपलक्षणेषु	149
षण्मासाण्यच्च वा	162	स उत्तमस्य	255	सङ्ख्या चानौत्तराधये	75
षत्वतुक्रोः	196	सकृद्रतौ विप्रतिषेधे यत्	16	सञ्जुपाशिषौ	51
षपूर्वहन्	213	सक्तुमांसौ दनमांसौ दनेभ्यः	163	सञ्जः सहायै	7
षष्ठात्	170	सकथमकान्तात्	286	सङ्क्षेपश्च	65
षष्ठी	102	सकथ्यक्षः स्वाङ्गात्पञ्च	189	सङ्क्षोऽश्च	245
षष्ठीचतुर्थ्यां	256	सखिदूतवर्णिभ्यो यः	165	सतेरमूलरसुदेरादयः	67
षष्ठी चानादरे	95	सखिपातिभ्यामौत्	233	सत्पाकाष्टप्रान्तशतैकेभ्यः	112
षष्ठी प्रत्येनसि	279	सख्यभिदत्तदत्तवायुदत्त	135	सत्यं प्रश्ने	275
षष्ठी शेषे	95	सख्यशिक्षी	116	सत्यागतास्तूनां	204
षष्ठी समे	283	सख्यहोभ्यां टच्	188	सत्यादशपथे	187
षष्ठी हेतोः प्रयोगे	93	सख्युरितः	217	सत्यार्थवेदानामापुक्	19
षष्ठ्यतसर्थैः	94	सगातकारकेणापि क्षेपे	99	सत्यद्विषद्रुहदुहयुजविदः	31
षष्ठ्या आक्रोशे	201	सगतेश्वामी	238	सदामत्तकम्बलमारकर्णार्थ	127
षष्ठ्यादेरसङ्ख्यादेः	170	सगर्भ	257	सदिष्वञ्ज्योः	249
षष्ठ्यान्तस्य	12	सङ्कलपुष्कलतूलास	134	सहस्रमति	278
षष्ठ्या रूप्य च	180	सङ्काशकश्मीरकम्पिल	135	सदेरप्रतेः	247
षष्ठ्या व्याश्रये तस्य	177	सङ्ख्यतुप्रेषु वदः	35	सधर्मातुकूलपरिमण्डल	165
षष्ठ्याः	266	सङ्ख्याकनः सूत्रवचनात्	132	सनः	88
षष्ठ्याः कन्थोशीनरेषु	110	सङ्ख्याश्वशलाकाः परिणा	97	सनः क्तिचि	209
षट्सर्व	262	सङ्ख्यातात्परिमाणाख्यायाम्	74	सनादिद्विकौ पूर्वोऽभ्यासः	4
षः प्रत्ययस्य	11	सङ्ख्यादेर्गुणात्	181	सनाद्यन्ताश्चाणिङः	1
षात् पदे	250	सङ्ख्यादेर्गुनि	203	सनाद्यसप्तमिक्षिभ्य उः	36
षिङ्गेः धिगू च	43	सङ्ख्यादेश्चाङ्कः	159	सनि	209
षितो ङिष्	114	सङ्ख्यादेः	190	सनि	219
षितोऽङ्	78	सङ्ख्याधिकाभ्यां	225	सनि दीङः	194
पुञ्शीङ्मनिविदिचरिभ्यः	77	सङ्ख्यानदीगोदावरीभ्यां	188	सनिंस	264
षोडशदिदञ्चुहत्	185	सङ्ख्यानानामल्पीयः	108	सनेर्ङलिः	46
षो ङन्	190	सङ्ख्यापूर्वेभ्यः पाद	184	सनेर्ङित्	63
षोडा वा	178	सङ्ख्याया अतिशतः कन्	159	सनोरेनः	266
ष्टन्	68	सङ्ख्याया अनतः	92	सन्ध्यासन्धिष्वेव त्रयोदशी	142
ष्टिवृक्स्वाचमां	229	सङ्ख्यायाः	160	सन्धिपातलक्षणः	14
ष्टिवृत्तिवोर्दीर्घश्च	79	सङ्ख्याया वंश्येन	98	सन्धियोगादिष्टानामेकापाये	15

INDEX OF SŪTRAS

सन्महत्परमोत्तमोत्कृष्ट	100	समयानिकषान्तरावहिः	9	समावर्तनीयादयोऽपादाने	22
सन्वडोराद्य	192	समयानिकषाहा	92	समास उत्तरपदस्य	111
सन्वतः	236	समर्थः पदविधिः	14	समासस्य	278
सन्वनिटि	232	समवपूर्वाच्च	24	समासाच्च तत्	182
सन्वल्लुनि णौ	237	समवप्रविभ्यश्च	87	समासानुकरणनिपाताश्च	1
सपन्ननिष्पन्नाभ्यां	187	समवायान् समवैति	154	समासान्तः	187
सपूर्वस्य वा	113	समविपमादिभ्योऽधिकरणे	93	समासान्तागमसंज्ञाशापक	15
सपूर्वाच्च	148	समश्च	30	समासे	268
सपूर्वाच्चित्	68	समश्च मतिमनोभ्याम्	164	समासेऽङ्गुलि	247
सपूर्वात्	142	समस्ततद्विषयोः	204	समासे प्रथमा	2
सपूर्वात्	171	समस्तृतीयायुक्तात्	88	समाहारः स्वरितः	4
सपूर्वाप्रथमा	239	समं भूमिपदातिभ्यां	98	समाहारे	214
सतनोऽञ्	258	समः ङ्गुवः	89	समां समां समायां समायां	167
सतपदात्तेनावप्यं सख्ये	167	समः ख्यः	27	समिकसेकन्	55
सतमी	109	समः प्रतिशायाम्	88	समिकन्दिङ्गुलि	25
सतमी	281	समः सङ्कीर्णं	168	समि च ह्यते	76
सतमी चाधिकेन भूयसः	95	समः समिः	205	समि ज्वरिष्टणचिभ्याम्	34
सतमीपूर्वसमानाधिकरणम्	105	समः सुटि सः	245	समिदंसमपरेभ्यो युगात्	157
सतमीसिद्धद्युष्कपक	99	समाङो विशिरभिभ्याम्	164	समिध आधाने घेष्यण्	149
सतम्यर्थे	259	समाङो लुबो वा	26	समि सुष्टौ	75
सतम्याधिक्यस्वाभ्ययोः	92	समादिषु पदिसदिविदि	78	समीणः	77
सतम्या निर्दिष्टे पूर्वस्य	12	समादौ	259	समीपसमृद्धयोश्च	97
सतम्याम्	174	समानकर्तृकेषु कर्मणो लिङ्	81	समीपे वा	106
सतम्यास्तत्पुरुषे	200	समानतीर्थार्थः	155	समीरणाभ्यादित्यचन्द्र	108
सतम्याल्ल	177	समानघातौ कर्मणा	2	समुच्चये वा	82
सतम्यां चोपपीडरुधाकर्षः	83	समानस्य	262	समुच्चये सामान्यवचनस्य	82
सतम्यां जनेर्दः	32	समानस्य द्यः सश्च	178	समुदाङ्गभ्यो यमेरग्रन्थे	89
सतम्यां वासा च	206	समानस्य पक्ष	205	समुदायविकारषष्ठी	105
सतम्याः पुण्यम्	285	समानाच्च ग्रामात्	141	समुदाये वाक्यपरिसमाप्तिः	16
सत्पश्यन्त्यां तुद् च	50	समानात्	144	समुदो रजः पञ्चषु	76
सभाया दः	257	समानाधिकरणे च	277	समुदोर्गणप्रशंसयोः	77
सभाया यः	157	समानाधिकरणे युष्मादि	90	समुद्ध्यां च	242
सम इक्	256	समानान्यलदादिषूपमानेषु	30	समुद्रात्	257
समत्यपामिब्यभिषु चरः	35	समानैकवीरपिण्डभ्रातृ	114	समुद्राद्भौमनुष्ययोः	140
समनुष्यवेषु रुधः	35	समानोदरे दायिते यत्	157	समूले हनः	83
समयाद्यापनायाम्	187	समायाः खः	162	समूहवच्च बहुषु	184

INDEX OF SŪTRAS

समोऽकूजे	87	सर्वसादेख्क	132	सहःश्रवणकुतुकुतूहल	166
समो गत्यूह	185	सर्वसायनर्कः	270	सहायात् ध्यञ्च	166
समोगमृच्छिप्रच्छिष्टश्च	87	सर्वाणो वा	158	सहार्थयोगे	93
समो वदिविशिभ्यां णिनः	165	सर्वात्	158	सहाथे	8
समो बाहिधातकक्रामेभ्यः	157	सर्वात्स चास्य वा	177	सहिचलिवहिभ्यः किकिनौ	36
सम्नोधनप्रथमान्तं	4	सर्वादिपथ्यङ्गकर्मपलपात्रं	167	सहिवहोः	207
सम्नोधने च	33	सर्वादेर्धनबीजकेशात्	174	सहे क्त्वा	262
सम्भवत्यवहरति च	161	सर्वाद्भ्रमि	225	सहे च	32
सम्राजः	165	सर्वाभिमति	167	सहेरोद्वतः	249
सम्राजः क्षत्रिये	125	सर्वाभिपयुभ्येभ्यस्तसा	92	सहेः	266
सरस्सनि	267	सर्वेभ्यो लोपः	15	सहेः षष् च	51
सरूपपिशाचपिचण्डनिचय	170	सर्वेभ्यो हेतुसंपत्तौ वा	38	सहो ष च	51
सरूपाणामेकशेषः	109	सर्वे मितः	9	सहोश्चिः	254
सर्तैरधच्च	57	सर्वे सहः	29	संख्या	280
सर्तैरडिः	49	सर्वैकजरत्पुराणनवकेवल	100	संख्यायास्तनः	286
सर्तैरपण्डुक् च	62	सर्वैकदेशसंख्यात	188	संज्ञश्च	93
सर्तैरयूः	42	सर्वोभयान्येतरापर	178	संज्ञायामजिनम्	286
सर्तैरच्च	57	सर्वोभयाथं पर्यभिभ्याम्	177	संज्ञायामण्डकं च	144
सर्तैर्युक् च	69	सर्वोत्तरदक्षिणादेः खः	156	संज्ञायामनात्वि	285
सर्तैर्णिक्	60	सलातुसच्छण्	146	संज्ञायाम्	79
सर्तैर्धावो वेगि	230	सवाम्यां वामौ	85	संज्ञायाम्	83
सर्तैः स्थिरव्याधिवलमत्स्येषु	74	सविधसनीड	279	संज्ञायाम्	99
सर्पिर्मधुदीर्घलघुगुण	108	सव्येष्टपर	248	संज्ञायाम्	116
सर्पिश्कुण्डिका	247	सव्ये स्थः	44	संज्ञायाम्	191
सर्वचर्मणः कृतः खश्च	167	ससजुधोरः	242	संज्ञायाम्	205
सर्वचर्मार्धश्चोदशैकादशमा	97	सस्वश्चावभ्यासस्येत्	264	संज्ञायाम्	240
सर्वतः षो वा	113	सस्त्रौ प्रशंसायाम्	186	संज्ञायां कन्	151
सर्वदेवाभ्यां च	259	सस्यादिराशानचः	1	संज्ञायां कन्	181
सर्वनाम च सर्वतः	109	सस्येन पारिजातः	171	संज्ञायां कन्	183
सर्वनामानि	202	सह तृतीयया तुल्यार्थयोगे	105	संज्ञायां गिरि	282
सर्वनाम्नः सैस्मातौ	91	सह नञ् विद्यमानादेः	116	संज्ञायां च	160
सर्वनाम्नः स्याडच्च	233	सहस्य सभिः	205	संज्ञायां च	281
सर्वनाम्नामसौ	181	सहस्य सो बहुव्रीहौ	205	संज्ञायां ज्ञ्याः	156
सर्वपश्चात्पशुतीनि	103	सहस्रवसनविंशतिकशत	159	संज्ञायां घेतुभ्या	156
सर्वविश्वाद्युभयौ	5	सहस्रायुतनियुतप्रयुतार्जुद	161	संज्ञायां मक्षिकासरघा	148
सर्वसर्वतात्पर्यन्तान्तपुर	29	सहस्रेण	258	संज्ञायां शरदो बुक्	143

INDEX OF SŪTRAS

संज्ञायां श्रवणाश्रय्याम्याम्	130	संश्रुतपद्वेहद्वेहद्वर्चसोजसां	17	सिकताशर्कराभ्याम्	173
संज्ञौपम्योः	283	संश्रुतपद्वेहद्वेहद्वर्चसोजसां	9	सिच आदिः	269
संज्ञीन्युद्रोष्विणार्ति	60	संश्रुतपद्वेहद्वेहद्वर्चसोजसां	49	सिचः	86
संपरिपूर्वात् ख च	258	संसनि	264	सिचि च	209
संपरिभ्यां कृजः	198	संसृष्टम्	153	सिचि दाधास्यां	232
संप्रतिभ्यामनाभ्याने	88	संस्कृतम्	152	सिचि परस्मैपदे	220
संप्रत्यसंप्रत्यप्रदक्षिणानि	98	संस्कृतं भक्ष्यम्	130	सिचो यङि	249
संप्रयोर्वसः	35	संहतपुच्छयेकपद्य	190	सिजभ्यस्ताभ्यां लङः	86
संप्रविभ्यः	256	संहितायाम्	262	सिज्जलोप एकदेशे	239
संप्रसारणस्य	207	संहितायां छे	195	सितनिगमिमिसिच्यवि	41
संप्रसारणं संप्रसारणाश्रयं च	15	सः स्यार्धधातुके	235	सितया समिते	156
संप्रसारणात्	197	साक्षाद्गृहि संज्ञायाम्	171	सिद्धगल्युद्ग्रीवा	182
संबुद्धावितौ वा	5	साक्षान्मिथ्यानिन्ता भद्रा	7	सिद्धः संयोग	265
संबुद्धौ च	232	साङ्काश्य	274	सिद्धिः क्रियादेः	1
संबुद्धौ घृद	264	सादिपतिभ्यां जौ	78	सिद्धे सत्यारम्भो नियमार्थः	14
संबुध्यादिषु	264	सादेरासिचः	220	सिद्धमगड्गुमिकर्णकर्णपांसु	172
संबोधने च	95	साधकतमं करणम्	3	सिध्यतेरपार	194
संभल्लाजिनशणपिण्डेभ्यः	112	साधुना च	94	सिन्धुगान्धारिकश्मीर	146
संभावनायामनिष्पन्ने	80	साधो	31	सिन्धवकराभ्यां वा	143
संभावनेऽलमर्थ	81	सान्नाय्यनिकाय्यौ	24	सिपि वा	243
संभूयान्यामितौजःशलङ्कूनां	119	सामि वा	23	सिमस्याथर्वणे	274
संमत्यसूया	243	साम्बताप	267	सिल्लेडि	253
संयसश्च	21	सायंचिरप्राह्मेप्रगेऽव्यये	142	सिखेष्टेरू च	57
संयोगस्य	241	सायंलोहतरयोः	206	सिद्धक्रोष्टभ्यां कर्णकात्	146
संयोगादिनः	215	सायाह्नमध्याह्नमध्यदिन	102	सिहव्यात्रवासव	99
संयोगादेर्लिटि	233	साराबंरुक्षु	221	सीमन्तः केशेषु	196
संयोगे गुरु	4	सारेरथिन्	47	सीयुडात्मनेपदानाम्	86
सैल्लिटौर्जे	229	सार्वधातुकस्य	264	सीरसृकराख्येषु पुवः	37
सैल्लिटौ च	10	सार्वधातुकार्षधातुकयोः	231	सुखदुःखतृप्तकृच्छ	174
संवत्सरपरिमाणस्य	225	सार्वधातुकार्षधातुके	253	सुखदुःखतृप्तकृच्छाश्रालीक	18
संवत्सरप्राश्न्यायणीभ्यां ठञ्च	143	सार्वधातुके यक्	21	सुखदुःखादिभ्यो वा	93
संवत्सरात् फलपूर्वणोः	142	सात्वाद्रोयवाभ्योश्च	141	सुखधूमाजिनाभिजन	134
संवाहाच्युतशकुलादारि	139	सात्वेयगान्धारिभ्यां च	126	सुखप्रिययोः	278
संव्योः सृजः	35	सावनडुहः	217	सुखहिताभ्याम्	99
संज्ञादापन्नः	162	सास्मिन् पौर्णमासी	131	सुगन्धिषते	273
संज्ञितो व्रते	234	सास्य देवता	131	सुचो वा	246

INDEX OF SŪTRAS

सुबुवोः	254	सुविनिर्दुः	248	सेटि	210
सुजः	266	सुविन्यवानुः	235	सेधतेः	249
सुजो यजमाने	34	सुवो दीर्घश्च	61	सेनाङ्गानि बहुल्ये	107
सुज्यसेः ऋन्	44	सुव्येका	268	सेनास्तकारुलक्षणेभ्य इण्	126
सुदतयोः	86	सुसर्वाधदिक्शब्देभ्यः	12	सेनाया वा	154
सुध्यधातोः	216	सुसर्वाधेभ्यः	225	सेनावीणावर्मचूर्णतुल	19
सुतङ्गममुनिचितविप्रचित	136	सुसूधारुधेभ्यः कन्	66	सेना सुरा शाला निशा वा	110
सुतमितजनपूर्वद्वदयतुरसुज	29	सुज्ञातादीन् पृच्छति	154	सेरिभजद् च	63
सुदुनिर्म्यः	249	सुहरितवृण	190	सेप्राप्ते कर्म	241
सुदुरोरधिकरणे	29	सुहृदुर्हृदौ	191	सेर्हिङ्	85
सुदुर्म्या ह्रदः	166	सुः पूजायाम्	8	सेसेन	255
सुधावत्पुष्पकरस	119	सूक्तसाम्नोः	176	सोदरात्	270
सुधासिन्धुदासेभ्यो भिन्नात्	140	सूचयावक्षेपणसिवासाहस	87	सोपसर्गमनुचर्म वा	276
सुधितव	264	सूतकापुलकान्	228	सोपसर्गमापि तिङ्	276
सुनोतेः	249	सूतस्य युवत्याम्	117	सोमम्	258
सुन्दिकन्दिमन्दिमन्धि	66	सूतोग्रराज	204	सोमात् ङ्यण्	131
सुपः कर्मणः काम्यच्	17	सुले च धार्यथे	27	सोमे सुजः	31
सुपां प्रथमाद्वितीया	2	सुले लिङ्गवचनाद्यप्रामाण्यं	13	सोमे ह्रितः	263
सुपां सुडक्	256	सूपुषिभ्यां कित्	67	सोरविक्षेपणे	288
सुपि च	232	सूयत्यादिभ्यः	241	सोर्मनसी	283
सुपि तुदोः	255	सूरमर्तक्षेम	186	सोलोपोऽनन्यस्यानाशिषि	86
सुपि बलि	254	सूर्यागस्य	214	सोऽस्य ग्रामणीः	171
सुपि बलि तद्वत्	241	सूर्या देवतायाम्	115	सोऽस्य निवासः	146
सुपिस्थापाङ्गताभ्यः	27	सूविषिकृभ्यः कित्	42	सोऽस्य प्रातः समयात्	163
सुपो धात्वर्थे बहुलमिष्टवच	18	सूजश्चद्वावति	21	सोः	195
सुपो लुगैकार्थे	92	सूजः श्रद्धावपि	88	स्कन्दिपतिश्च्योति	79
सुप्यजातौ ताच्छील्ये	31	सूजः श्रादे	21	स्कन्द्यभिभ्यां घः	61
सुप्रातसुश्वसुदिव	189	सूजिह्विभ्याम्	222	स्कोत्सयोगाधोः	241
सुप्सुपा सहैकार्योभावे	97	सूजिह्वोर्ह्रस्व्यं	230	स्वादिरवपरिभ्यां च	10
सुवामन्त्रिते	277	सूजेरसुक् च	40	स्तनिह्विपुषिगदिमदिषुपि	42
सुवधातूनां यथेष्टम्	192	सूजेः कश्च	50	स्तन्युस्तुन्युस्कन्धु	22
सुमङ्गलात् संज्ञायाम्	115	सुधस्यदः क्मरच्	36	स्तम्बकर्णयोरामेजपिभ्यां	27
सुराया अहौ	179	सुपिस्त्रिजि	195	स्तम्बशक्तोतिरिन्	28
सुराशीध्वोः पिबः	30	सुष्टभ्यां दाकुक्	41	स्तम्बाग्रशिषपातृणशकट	121
सुवास्तुवर्णतण्डुमण्डुलण्डु	134	सुष्टुवृत्सुद्	222	स्तम्बे क च	77
सुविनिदुरपरायती	98	सुष्टुवृत्सु णित्	56	स्तम्भेः	247

INDEX OF SŪTRAS

स्तुतस्तोमा	266	स्यागागमि	253	स्काथो वः	227
स्तुतौ भ्रातुः	191	स्यादीनामभ्यास	247	स्किगपूत	287
स्तुयुद्वः	267	स्थानान्तगोशाल	143	स्फुरस्फलोर्वचि	194
स्तुसुधूम्भ्यः	223	स्थानान्तात्पूर्व	185	स्फुरस्फुलोर्निनिविभ्यः	247
स्तुस्वञ्जिसिवा	247	स्थानिवदादेशोऽनर्धविधौ	12	सपरे लङ् च	73
स्तोनाद्यन्नलोपश्च	166	स्थानीयादयोऽधिकरणे	22	सहतेर्नुमि	208
स्तोकात्पक्वच्छकतिपचम्भ्यः	94	स्थानेऽन्तरतमः	12	सम् आच्याने	9
स्तोकात्पात्तिकाम्याशदूरार्थ	99	स्थामाजिनान्तेभ्यो लृक्	145	समुत्तर्यदेशां कर्मणि	95
स्तोमे इद्	161	स्थालात्वालकीलाल	69	समुहत्वरप्रथ	237
स्तोश्चुष्टुभ्यां तौ	251	स्थासेनिसेध	247	समृद्धिभ्याम्	89
स्तौतिपीनां	247	स्थान्नाप्राव्यविहनि	76	से लोद्	81
स्त्यायोर्दित्	68	स्थिरस्किराजिरश्चिश्चिर	67	सेः सम्ये नित्यम्	194
जिचाम्	112	स्थूलदरयुव	214	सै च तृतीयात्	91
जिचां कुश्कुन्त्यवन्तिभ्यः	127	स्थूलादीनामाचष्टे च	19	स्यतासी लृङ्योः	20
जिचां क्तिन्	77	स्थूलेषुमणिमधुधान्यतिल	178	स्यदो जवे	209
जिचां क्यपः	268	स्थेयोऽधिकरणे	22	स्यन्देशश्च	40
जिचां लृक्	121	स्थेयमासपिसकसो वरचू	36	स्यमेयेण इक् च	54
जिचां वा	233	स्थो गुः	41	स्यविसिचिष्टुपिभ्यः कित्	63
जिचां संज्ञायाम्	191	स्तत्त्वाद्यः	263	स्याशक्वमिभ्यो लः	68
जिचाः	211	स्ताताद्वेदसमातौ	184	स्तन्मुध्वस्त्वनङ्ङां दः	243
जिचाः	232	स्तात्वाकालकपीत्वास्थिरक	102	स्त्रियविमवि	208
ज्नीपुवच	109	स्तानीयादयः करणे	22	सुयजिभ्यां क्तिन्	32
ज्नीपुसधेत्वनङ्ङ	187	ज्ञामदि	50	सुपीभ्यां तुद् च	52
ज्नीपुसाभ्यां नञ्ज्ञनौ	119	स्तुमूभ्यां कित्	71	सुवश्चिक्	48
ज्नीवहुषु फक्	121	स्तेहने पिपः	83	सुवोऽनुपसर्गाच्च	74
ज्नीयुभ्याम्	92	स्तोरात्मनेपदे	221	स्तोतसो व्यङ्यौ वा	257
ज्नीयुभ्यां चाद्	233	स्पर्धायांमाङः	87	स्वतन्त्रः कर्ता	2
ज्नीविषय	273	स्पर्शद्रवमूर्त्योः	193	स्वतवाच्	265
ज्नीषु लौवीरसाल्वप्राक्षु	134	स्पश्चिभ्रस्त्रोः सलोपश्च	40	स्वती पूजायाम्	103
ज्नी संज्ञा	271	स्पृशमृशकृश	230	स्वधिस्वर्जनमह्युवभ्यः	165
स्त्याख्येदूतो	232	स्पृधिमृशिकृपि	20	स्वनिहृतिभ्यां वा	76
स्पण्डिलात् शेते व्रती	130	स्पृशोरुपतापे	74	स्वपरजनदेवराशां कुक् च	141
स्पलदेः	162	स्पृशोऽनुदके कित्	30	स्वपश्च	269
स्पश्च	66	स्पृहेरीप्सितो वा	3	स्वपितृपिष्टुपिभ्यो नजिङ्	36
स्पः	227	स्फायः स्फी	193	स्वपिस्यमिव्येङां	193
स्पः प्रतिज्ञानिर्णयप्रकाशनेषु	87	स्फायितश्चिबश्चिशकिरिपि	65	स्वपेरपः	248

INDEX OF SŪTRAS

स्वपो नन्	77	स्वार्थे चाभिन्न	180	हलात्कषे	157
स्वमगातिधनाख्यायाम्	5	स्वार्थेषु पुषः	83	हलादाबुत्तर	181
स्वमोर्नपुसकात्	91	ह्रनस्तोऽन्धिण्	226	हलादेरन्त्यस्य	208
स्वयं स्वामी केन	98	हनः प्रनिभ्याम्	95	हलादेरन्त्ययन्त	224
स्वरतिसृति	220	हनो धी हिंसायाम्	234	हलादेः	250
स्वरदीर्घयलोपेषु लोपः	13	हनो जघ च	61	हलिकलिकलिकटिवटि	45
स्वरन्तःसनुतःपुनःप्रातः	8	हनो जः	210	हलिकल्योरश्च	19
स्वरभिन्नानां यस्योत्तरस्वर	109	हनो निलम्	209	हलि मः	245
स्वरविधौ	267	हनो वध लिङि	219	हलिशक्लोश्च	189
स्वरितस्यैकश्रुतौ	288	हनो वा वध च	76	हलो घञ्	79
स्वरितात्	277	हन्स्वसप्रच्छः	221	हलोऽचः	224
स्वर्गधनायुर्यशःकामेभ्यः	164	हन्त च	276	हलोऽनिदितः	208
स्ववनव	264	हन्तेघेण	251	हलोऽनादेः	235
स्वसुः	124	हन्तेर्ङिणति	229	हलो मिथः श्लिष्टाः संयोगः	4
स्तसृपत्योर्वा	201	हन्तेर्हश्च घः	192	हलो यमां	252
स्वं रूपं शब्दस्याशब्दसंज्ञा	11	हन्तेः	250	हलोहौ शानच्	22
स्वं स्वामिनि	278	हयादीनां	273	हल्यनकोऽञ्	219
स्वागतस्वध्वर	225	हरतिवहत्यावहतिर्वशकुटज	161	हल्यनुञ्जोः	232
स्वाङ्गतस्नाधार्थे सुवश्च	84	हरतेः दतिनाथयोः पशोः	28	हविभ्यो वा	158
स्वाङ्गिशिटां	272	हरितकिन्दासवह्यस्कार्कलूप	120	हव्येऽनन्तः	254
स्वाङ्गाख्यायां	271	हरितादिभ्योऽञ्	122	हश्चत्तोलङ् च	33
स्वाङ्गात् हीनात्	175	हरिद्रामहारजनाभ्यामञ्	130	हश्चिश्चतो रोः	197
स्वाङ्गादीदमानिनि	202	हरिद्रुतुम्बुव	147	हसिवसीणञ्जयम्	59
स्वाङ्गादुपलज्जनात्	116	हरिभ्रष्टाशिवस्कन्द	106	हस्तकरदन्तेभ्यो जातौ	175
स्वाङ्गादेरकृतमितज्जात	116	हरिमितशतकसु द्रुवः	40	हस्तमलम	30
स्वाङ्गानां	273	हरियुक्ते च	281	हस्तायै वर्तिग्रहिभ्याम्	88
स्वाङ्गैभ्यः सक्ते	171	हरीतकीपथ्याम्लिका	151	हस्तिनोऽपत्याणि	203
स्वाङ्गैभ्यो वृद्धौ	173	हरीतक्यादिषु व्यक्तिः	111	हस्तिपुरुषाभ्यामण् च	169
स्वादिभ्यः श्नुः	22	हर्षग्लपनयोर्मदिः	10	हस्तिबाहुकवाटेषु शक्तौ	30
स्वादीरोरिणोः	196	हलदस्तात्	200	हस्त्यचिचेम्भष्ठक्	132
स्वाद्यर्थेषु चादीर्घेषु	82	हलन्त्यम्	11	हाकः	212
स्वापेश्चङि	193	हलश्चा	253	हाकोर्हि	264
स्वामिनीशे	175	हलसीरादठक्	148	हायनाद्वयसि	113
स्वामीश्वराधिपतिदायाद	95	हलसीरादठक्	156	हायनान्तयुवस्यविरभ्रात्	166
स्वार्थे	221	हलस्तद्धितस्य	214	हाहाङ्भ्यां ग्रीहिकालयोः	26
स्वार्थे	259	हलस्तिप्तिपः	195	हि कर्मणा बहुलभाभीक्ष्ण्ये	102

INDEX OF SŪTRAS

हि च	275	हजविश्यामिनच्	61	होः कर्मणि	256
हितनाभो वा	215	हजो गतं ताच्छील्ये	87	हौ वा	212
हितसुखान्मां चतुर्थी च	96	हजोऽज्जयोनुद्यमनयोः	27	ह्योगोदेहात्स्व	151
हितं भक्ष्यं तदस्मै	155	हजो दुक् किञ्च	65	ह्रस्वमनुच्चात्	272
हिदुषोर्गुक्पुक्कौ च	60	हृदयस्य प्रियः	156	ह्रस्वश्चोपधायाः	264
हिनुमीनानां	250	हृदयस्य हृद्य	203	ह्रस्वस्य पिति	195
हिमात् सहते चेलुः	176	हृदर्याः	261	ह्रस्वं लघु	4
हिमादिभ्यः	175	हृद्गसिन्धोः	225	ह्रस्वः	236
हिमारण्याभ्यां महत्वे	115	हृपिशिरुहिवृतिविदिक्तीर्ति	45	ह्रस्वात्	262
दियासामः	267	हृप्रस्थोः प्रतौ	44	ह्रस्वाद्वातोः	241
हिरण्यपरिमाणं धने	280	हृषहिपिण्डिभ्य ईतकः	56	ह्रस्वान्तस्य	272
हिष्ठवत्	271	हृपिवृतिचटितिण्डिशकि	69	ह्रस्वान्तस्य स्त्रीविषयस्य	272
हिंसादेककर्मकात्	83	हृषेल्लंमकेश	222	ह्रस्वान्ते	286
हिंसायां प्रतेश्च	198	हृसृरुहियुषिभ्य इतिः	49	ह्रस्वापो नुद्	92
हिंसेः कित् सिं च	72	हेतिक्षियायाम्	276	ह्रस्वाद्दिपतां	204
हीने	8	हेतुफलयोः	81	ह्रस्वे	182
हीयमानपापयुक्तात्	177	हेतुभावयोः मृडस्स्युक्	42	ह्रस्वेरनु	269
हुक्कल्भ्योऽनिटः	212	हेतौ	93	ह्रस्वो नपुंसके	111
हुपूभ्यामुत्विजि वृश्निद् च	44	हेमनयवल	245	ह्रियः किप्रो लश्च वा	40
हुयामाश्रुपिवसिभ्यन्नन्	68	हेमन्ताद्वा तलोपश्च	142	हीमात्तेन्दनुद्	242
हुच्छेल्लैर्मुद् च	59	हेमार्थात्परिमाणे	150	हिमील्लभृक्ण्ड्वयीकृवृमिदि	79
हुस्नुवोरलिटि	211	हेरचङि	229	हादेः हृत् किन्	227
हृक्रोर्वा	3	हेः किन्नुद् च	41	ह्रस्वप्रसारणम्	261
हृप्रहोः	265	हेहृप्रयोगे	243	ह्रः द्विले	194
हृजनिभ्यामिमनिच्	50	होडवत्सपाकाकिञ्चनर्जु	164	ह्रावामश्च	27
हृज इच्च	65	हो ढः	241		
हृज ईतन्	60	होर्दे लोपश्च	42		

In the following pages an attempt is made to present in a tabular form the extent to which Bhoja has drawn upon Pāṇini, Kātyāyana, Patañjali and others. The first column refers to the order of the sūtras in the text of the *Sarasvatīkaṇṭhābharava*. The second column refers to the sūtra of Pāṇini in the *Aṣṭādhyāyī* order. The extent of agreement between the sūtras of Bhoja and Pāṇini can be found out from the remarks column. In cases where no remark is seen, it may be taken that the sūtras are the same in both the works. The *Phit* sūtras referred to in pages 501—503 of this Appendix are those of Śāntanava. They are printed along with the *Siddhāntakaumudī*. Regarding the *Vārtikas* cited in this column, it has to be noted that most, if not all, of these *Vārtikas* could be traced in the *Kāśikā*. In giving the references to the *Vārtikas*, the following principle has been kept in view. If a *Vārtika* could be traced in the *Mahābhāṣya*, the sūtra under which it is found therein is referred to. Otherwise the numbers refer to the number of the sūtras in the *Kāśikā*. It may be pointed out here that there is a good deal of uncertainty regarding the text of the *Vārtikas*. Several sentences in the *Bhāṣya* of Patañjali read like *Vārtikas* and they have been so treated in the *Kāśikā*. Similarly several *Vārtikas* have been read into the *Bhāṣya* and they are not easily distinguished from the *Bhāṣya*. Several *Bhāṣya-īṣṭis* too have been mistook for *Vārtikas* by several writers. To add to

this confusion, manuscripts of the text of the Vārtikas widely differ from each other. Apart from all these, there have been more than one Vārtikakāra. An attempt at determining the text of the Vārtikas is well worth making. References to the Uṇādi sūtras, on pages 371—391 of this Appendix could be easily traced in the editions of the Uṇādis, published under the auspices of this University.

APPENDIX I

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
I, i, 1		
I, i, 2	I, iii, 1	Compare.
I, i, 3		See Bopadeva; also Vārtika on III, i, 35 in the Kāśikā.
I, i, 4	III, i, 32	Compare.
I, i, 5	I, ii, 45	
I, i, 6,7	I, ii, 46	
I, i, 8		
I, i, 9		
I, i, 10		
I, i, 11		
I, i, 12		
I, i, 13		
I, i, 14	I, i, 26	
I, i, 15		
I, i, 16	I, i, 22	
I, i, 17	I, i, 23	
I, i, 18		
I, i, 19	I, iv, 103 and 104	Bhoja combines.
I, i, 20		
I, i, 21		
I, i, 22	I, iv, 102	
I, i, 23	I, iv, 99	Compare.
I, i, 24	I, iv, 100	
I, i, 25	I, iv, 14	Compare.
I, i, 26	III, i, 92	Compare.
I, i, 27	I, ii, 43	
I, i, 28	I, ii, 44	
I, i, 29	I, ii, 42	
I, i, 30	II, i, 52	
I, i, 31		
I, i, 32	I, iv, 23	See the Mahābhāṣya.
I, i, 33	I, iv, 54	
I, i, 34	I, iv, 55	
I, i, 35	III, i, 87	
I, i, 36	I, iv, 51	See the Bhāṣya.
I, i, 37		

APPENDIX I

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
I, i, 38	I, iv, 49	
I, i, 39	I, iv, 50	
I, i, 40	I, iv, 51	
I, i, 41	II, iii, 5	Compare.
I, i, 42	I, iv, 52	Compare.
I, i, 43	I, iv, 53	
I, i, 44	I, iv, 53	Compare Vārtika 1.
I, i, 45	I, iv, 52	Compare Vārtika 5.
I, i, 46	I, iv, 52	Compare Vārtika 6.
I, i, 47	I, iv, 52	Compare Vārtika 7.
I, i, 48	I, iv, 46	
I, i, 49	I, iv, 48	
I, i, 50	I, iv, 24	Vārtika 1.
I, i, 51	I, iv, 47	
I, i, 52	I, iv, 43	
I, i, 53	I, iv, 38	Compare.
I, i, 54		
I, i, 55	I, iv, 42	
I, i, 56	I, iv, 32	Bhoja adds.
I, i, 57	I, iv, 33	
I, i, 58	I, iv, 34	
I, i, 59	I, iv, 35	
I, i, 60	I, iv, 36	Compare.
I, i, 61	I, iv, 37	
I, i, 62	I, iv, 39	
I, i, 63	I, iv, 40	
I, i, 64	I, iv, 41	
I, i, 65	I, iv, 24	
I, i, 66	I, iv, 24	Vārtika.
I, i, 67	I, iv, 25	
I, i, 68	I, iv, 26	
I, i, 69	I, iv, 27	
I, i, 70	I, iv, 28	
I, i, 71	I, iv, 29	
I, i, 72	I, iv, 30	
I, i, 73	I, iv, 31	
I, i, 74	I, iv, 45	Compare.
I, i, 75	II, iii, 48	Compare.
I, i, 76	II, iii, 49	Compare.
I, i, 77	VI, i, 4	Bhoja adds.
I, i, 78	VI, i, 5	

BHOJA—PĀṆINI CONCORDANCE.

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
I, i, 79	VI, i, 6	Compare.
I, i, 80	I, i, 45	
I, i, 81	I, i, 2	
I, i, 82	I, i, 1	
I, i, 83	I, i, 73	
I, i, 84	I, i, 7	Compare.
I, i, 85	I, i, 65	
I, i, 86	I, i, 64	Compare.
I, i, 87	I, i, 46	Compare.
I, i, 88	I, i, 60	
I, i, 89	I, i, 61	
I, i, 90		
I, i, 91	I, ii, 27	Compare.
I, i, 92		
I, i, 93	I, ii, 29	
I, i, 94	I, ii, 30	
I, i, 95	I, ii, 31	
I, i, 96	I, ii, 32	
I, i, 97	I, iv, 10	
I, i, 98	I, iv, 11	
I, i, 99	I, iv, 12	
I, i, 100	I, i, 8	
I, i, 101	I, i, 9	Compare.
I, i, 102	I, i, 10	
I, i, 103		
I, i, 104		
I, i, 105	I, i, 11	
I, i, 106	I, i, 12	Compare.
I, i, 107	I, i, 14	Compare.
I, i, 108	I, i, 15	
I, i, 109	I, i, 16	Compare.
I, i, 110	I, i, 17	
I, i, 111	I, i, 18	Compare.
I, i, 112		
I, i, 113	I, i, 27	See the Gaṇasūtras.
I, i, 114	I, i, 34	Compare.
I, i, 115	I, i, 35	
I, i, 116	I, i, 36	See also the first Vārtika under this Sūtra.
I, i, 117	I, iv, 56	

APPENDIX I

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
I, i, 118 } I, i, 119 } I, i, 120 } I, i, 121 } I, i, 122 } I, i, 123 } I, i, 124 } I, i, 125 }	I, iv, 57	Pāṇini's is an ākṛtigāṇa and Bhoja has made many additions.
I, i, 126 } I, i, 127 } I, i, 128 } I, i, 129 } I, i, 130 } I, i, 131 }	I, iv, 57 I, iv, 58 I, iv, 59 I, iv, 59	See the Gaṇasūtra, See the Gaṇasūtra.
I, i, 132 } I, i, 133 } I, i, 134 } I, i, 135 } I, i, 136 } I, i, 137 } I, i, 138 } I, i, 139 } I, i, 140 }	I, iv, 60 I, iv, 60 } I, iv, 61 }	Vārtika.
I, i, 141 } I, i, 142 } I, i, 143 } I, i, 144 } I, i, 145 } I, i, 146 } I, i, 147 } I, i, 148 } I, i, 149 } I, i, 150 } I, i, 151 }	I, iv, 62 I, iv, 63 I, iv, 64 I, iv, 65 I, iv, 66 I, iv, 67 } I, iv, 68 }	See the Gaṇa and the Gaṇasūtras.
I, i, 152 } I, i, 153 }	I, iv, 61	See the Gaṇa and the Gaṇasūtras.
I, i, 154 }	I, iv, 62 I, iv, 63 I, iv, 64 I, iv, 65 I, iv, 66 I, iv, 67 } I, iv, 68 }	Bhoja combines the two Sūtras of Pāṇini.
I, i, 155 }	I, iv, 69 I, iv, 70 I, iv, 71 I, iv, 72 I, iv, 73	Compare. Bhoja adds the meaning. Pāṇini's is an ākṛtigāṇa. The Vārtika on the above has been included in the Sūtra by Bhoja. Bhoja combines the two.
I, i, 156 }	I, iv, 74	
I, i, 157 }	I, iv, 75 } I, iv, 76 }	

BHOJA—PĀṆINI CONCORDANCE.

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
I, i, 155	I, iv, 77	
I, i, 156	I, iv, 78	
I, i, 157	I, iv, 79	
I, i, 158	I, iv, 80	
I, i, 159	I, iv, 83	
I, i, 160	I, iv, 84	
I, i, 161	I, iv, 85	Compare.
I, i, 162	I, iv, 86	
I, i, 163	I, iv, 87	
I, i, 164	I, iv, 88	
I, i, 165	I, iv, 89	Vārtika.
I, i, 166	I, iv, 90	
I, i, 167	I, iv, 91	
I, i, 168	I, iv, 92	
I, i, 169	I, iv, 93	
I, i, 170	I, iv, 94	
I, i, 171	I, iv, 95	
I, i, 172	I, iv, 96	
I, i, 173	I, iv, 97	
I, i, 174	I, iv, 98	Compare.
I, i, 175	I, i, 37	Bhoja has 6 sūtras corresponding to the ākṛtigāṇa of Pāṇini.
I, i, 176		
I, i, 177		
I, i, 178		
I, i, 179		
I, i, 180	I, i, 39	
I, i, 181		
I, i, 182	I, i, 40	
I, i, 183		
I, i, 184		
I, i, 185		
I, i, 186		
I, i, 187		
I, i, 188		
I, i, 189		See Dhātupāṭha after I, 799 and compare VI, iv, 92 of Pāṇini.
I, i, 190		
I, i, 191		Dhātupāṭha I, 862—66
I, i, 192		Dhātupāṭha I, 854—860
I, i, 193		Dhātupāṭha I, 845
I, i, 194		Dhātupāṭha I, 846
I, i, 195		Dhātupāṭha I, 847

APPENDIX I

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
I, i, 196		Dhātupāṭha I, 848
I, i, 197		Dhātupāṭha I, 849
I, i, 198		Dhātupāṭha I, 850
I, i, 199		Dhātupāṭha I, 851
I, i, 200		Dhātupāṭha I, 852
I, i, 201		Dhātupāṭha I, 853
I, i, 202		Dhātupāṭha I, 867
I, i, 203		Dhātupāṭha I, 868
I, i, 204		Dhātupāṭha I, 869
I, i, 205		Dhātupāṭha I, 870
I, i, 206		Dhātupāṭha I, 871
I, i, 207		Dhātupāṭha I, 872
I, i, 208		Dhātupāṭha I, 873
I, i, 209	III, iv, 113	Compare.
I, i, 210	III, iv, 114	
I, i, 211	III, iv, 115	Compare.
I, i, 212	III, iv, 116	
I, ii, 1	I, i, 71	Compare.
I, ii, 2		
I, ii, 3	I, i, 70	Compare.
I, ii, 4	I, i, 69	Compare.
I, ii, 5		
I, ii, 6		
I, ii, 7	I, iii, 2	Compare.
I, ii, 8	I, iii, 3	
I, ii, 9		
I, ii, 10	I, iii, 4	Compare.
I, ii, 11	I, iii, 7	Vārtika 4.
I, ii, 12	I, iii, 5	
I, ii, 13	I, iii, 6	
I, ii, 14	I, iii, 7	
I, ii, 15	I, iii, 8	
I, ii, 16	I, iii, 8	Compare Vārtika 1.
I, ii, 17		
I, ii, 18	I, i, 68	
I, ii, 19	I, i, 72	
I, ii, 20	I, i, 72	Vārtika 17.
I, ii, 21	I, i, 72	Vārtika 18.
I, ii, 22	I, i, 72	Compare Vārtika 23.
I, ii, 23	I, i, 72	Compare Vārtika 21.

BHOJA—PĀṆINI CONCORDANCE.

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
I, ii, 24	I, i, 72	Compare Vārtika 28.
I, ii, 25		Paribhāṣā 28.
I, ii, 26		
I, ii, 27	I, i, 72	Vārtika 29.
I, ii, 28	I, i, 66	
I, ii, 29	I, i, 67	
I, ii, 30	I, i, 52	
I, ii, 31	I, i, 53	
I, ii, 32		
I, ii, 33	I, i, 54	
I, ii, 34	I, i, 55	
I, ii, 35	I, i, 46	
I, ii, 36	I, i, 47	
I, ii, 37	I, i, 51	Compare.
I, ii, 38	I, i, 49	Compare.
I, ii, 39	I, i, 50	
I, ii, 40	I, i, 48	
I, ii, 41	I, i, 3	
I, ii, 42	I, i, 27	
I, ii, 43	I, i, 56	
I, ii, 44	I, i, 57	
I, ii, 45	I, i, 58	
I, ii, 46	I, i, 58	Compare Vārtika 1.
I, ii, 47	I, i, 58	Compare Vārtika 2.
I, ii, 48	I, i, 58	Compare Vārtika 3.
I, ii, 49		
I, ii, 50	I, i, 59	
I, ii, 51		
I, ii, 52	I, i, 21	
I, ii, 53		Paribhāṣā 36.
I, ii, 54		Paribhāṣā 37.
I, ii, 55		
I, ii, 56		
I, ii, 57		
I, ii, 58	I, i, 62	
I, ii, 59	I, i, 63	Compare.
I, ii, 60		
I, ii, 61	I, i, 63	See Vārtika 6.
I, ii, 62	I, iii, 10	
I, ii, 63		
I, ii, 64		

APPENDIX I

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
I, ii, 65		
I, ii, 66		Paribhāṣā 17.
I, ii, 67		See Bhāṣya on IV, i, 27.
I, ii, 68		
I, ii, 69		
I, ii, 70		Paribhāṣā 62.
I, ii, 71		
I, ii, 72		
I, ii, 73	II, i, 1	
I, ii, 74		Paribhāṣā 15.
I, ii, 75		
I, ii, 76		Paribhāṣā 114.
I, ii, 77		Paribhāṣā 72.
I, ii, 78		Paribhāṣā 101.
I, ii, 79		
I, ii, 80	I, i, 20	Vārtika 5.
I, ii, 81		
I, ii, 82		Paribhāṣā 86.
I, ii, 83	I, i, 39	Compare Vārtikas 10 and the following.
I, ii, 84	I, i, 39	Compare Vārtika 15.
I, ii, 85		Paribhāṣā 51.
I, ii, 86		
I, ii, 87	I, i, 15	See the Bhāṣya.
I, ii, 88		
I, ii, 89	I, i, 23	See the Bhāṣya on Vārtika 3.
I, ii, 90	I, i, 23	See the Bhāṣya on Vārtika 4.
I, ii, 91	I, i, 49	Compare Bhāṣya on Vārtika 1.
I, ii, 92	VII, ii, 114	Compare Bhāṣya on Vārtika 2.
I, ii, 93	III, i, 12	Compare Bhāṣyā on Vārtika 4.
I, ii, 94	I, ii, 51	Compare Bhāṣya.
I, ii, 95	I, i, 62	Compare Bhāṣya on Vārtika 13.
I, ii, 96	IV, i, 36	Compare Bhāṣya on Vārtika 4.
I, ii, 97		
I, ii, 98	I, i, 14	Compare Bhāṣya.
I, ii, 99		
I, ii, 100	I, i, 20	Compare Bhāṣya on Vārtika 9.
I, ii, 101		
I, ii, 102	I, i, 3	Compare Bhāṣya on Vārtika 6.
I, ii, 103	II, iii, 46	Compare Bhāṣya on Vārtika 8.
I, ii, 104	VII, ii, 100	Compare Bhāṣya on Vārtika 2.

BHOJA—PĀṆINI CONCORDANCE.

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
I, ii, 105	VI, iv, 148	Compare Bhāṣya on Vārtika 5.
I, ii, 106	III, i, 94	
I, ii, 107	I, i, 3	See Bhāṣya on Vārtika 1.
I, ii, 108	I, i, 6	Compare Bhāṣya on Vārtika 1.
I, ii, 109		
I, ii, 110	I, i, 5	Compare Bhāṣya on Vārtika 3.
I, ii, 111		
I, ii, 112	III, ii, 3	Compare Bhāṣya.
I, ii, 113	VI, i, 17	Compare Bhāṣya on Vārtika 2.
I, ii, 114	I, iv, 96	Compare Bhāṣya.
I, ii, 115		
I, ii, 116		
I, ii, 117		
I, ii, 118		
I, ii, 119		
I, ii, 120	I, iv, 2	
I, ii, 121	I, iv, 2	Compare Bhāṣya on Vārtika 7.
I, ii, 122	I, iv, 2	Compare Bhāṣya on Vārtika 7.
I, ii, 123	I, iv, 2	Compare Bhāṣya on Vārtika 7.
I, ii, 124	I, iv, 2	Compare Bhāṣya on Vārtika 7.
I, ii, 125	VII, i, 30	See Bhāṣya.
I, ii, 126		
I, ii, 127 }	I, ii, 9	See Bhāṣya on Ślōkavārtika 2.
I, ii, 128 }		
I, ii, 129	I, i, 5	See Bhāṣya on Vārtika 3.
I, ii, 130	I, i, 11	See Bhāṣya.
I, ii, 131	I, i, 1	Compare Vārtika 2.
I, ii, 132	I, i, 1	See Bhāṣya.
I, ii, 134	III, iii, 19	See Bhāṣya on Vārtika 3.
<hr/>		
I, iii, 1 }		
I, iii, 2 }	III, i, 5	Bhoja gives the meanings of the roots in addition.
I, iii, 3 }		
I, iii, 4 }		
I, iii, 5 }	III, i, 6	Bhoja gives the meaning in addition.
I, iii, 6 }		
I, iii, 7 }		
I, iii, 8 }	III, i, 7	See also the Vārtikas on this sūtra.
I, iii, 9 }		
I, iii, 10	III, i, 8	Compare.

APPENDIX I

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
I, iii, 11	III, i, 8	Compare Vārtika 1.
I, iii, 12	III, i, 10	The Vārtika is incorporated into the sūtra by Bhoja.
I, iii, 13	III, i, 11	Compare.
I, iii, 14	III, i, 11	Compare Vārtika 3.
I, iii, 15	III, i, 11	Compare in part.
I, iii, 16 } I, iii, 17 } I, iii, 18 }	III, i, 12	Vārtikas 1 and 2. Bhoja omits several words found in the Gaṇa and has some new words found in the Lohitādigaṇa.
I, iii, 19	III, i, 13	This is an ākṛtigāṇa according to Pāṇini.
I, iii, 20	III, i, 14	Bhoja combines the Vārtikas also.
I, iii, 21	III, i, 15	Compare the Bhāṣya on this sūtra.
I, iii, 22	III, i, 16	Compare the Bhāṣya on this sūtra.
I, iii, 23	III, i, 18	
I, iii, 24	III, i, 17	The additions in Bhoja are based on the Bhāṣya on this sūtra.
I, iii, 25	III, i, 15	See the Vārtika.
I, iii, 26 } I, iii, 27 } I, iii, 28 }	III, i, 19	See the Bhāṣya on the third Vārtika. Three other sentences in the Bhāṣya here appear as the 54th, 55th and 56th sūtras in this pāda in Bhoja.
I, iii, 29 } I, iii, 30 }	III, i, 27	This is an ākṛtigāṇa in Pāṇini.
I, iii, 31	III, i, 22	
I, iii, 32	III, i, 22	
I, iii, 33	III, i, 22	See the Bhāṣya on the third Vārtika.
I, iii, 34	III, i, 23	Compare.
I, iii, 35	III, i, 24	
I, iii, 36		
I, iii, 37	III, i, 25	Compare.
I, iii, 38		A Gaṇasūtra under the curādi in the Dhātupāṭha.
I, iii, 39	III, i, 22	Compare.
I, iii, 40		
I, iii, 41	III, i, 25	Vārtika 2.
I, iii, 42		

BHOJA—PĀṆINI CONCORDANCE.

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
I, iii, 43	III, i, 25	Compare the Kāśikā.
I, iii, 44		
I, iii, 45	III, i, 21	Kaiyaṭa gives this as a Vārtika, though it is not found in the Bhāṣya. See the Kāśikā also.
I, iii, 46	III, i, 25	See the Kāśikā.
I, iii, 47	III, i, 25	See the Kāśikā.
I, iii, 48	III, i, 21	See the Kāśikā.
I, iii, 49	III, i, 25	See the Kāśikā.
I, iii, 50	III, i, 21	Kaiyaṭa gives this as a separate Vārtika, though it is not found in the Bhāṣya.
I, iii, 51	• III, i, 25	Neither in the Vārtikas, nor in the Bhāṣya do we find anything corresponding to this sūtra of Bhoja; but it is given as a gaṇa sūtra in the Kaumudī at the end of the curādi. Probably there was a Vārtika, which is not traceable now.
I, iii, 52	III, i, 25	Compare.
I, iii, 53		
I, iii, 54		
I, iii, 55		
I, iii, 56		See remarks under Bhoja I, iii, 26—28 above.
I, iii, 57		
I, iii, 58	III, i, 26	Vārtika 6.
I, iii, 59		
I, iii, 60	III, i, 26	Vārtika 7.
I, iii, 61	III, i, 26	Vārtika 8.
I, iii, 62	III, i, 26	Vārtika 9.
I, iii, 63	III, i, 26	Vārtika 10.
I, iii, 64	III, i, 26	Vārtika 11.
I, iii, 65	III, i, 28	Compare.
I, iii, 66	III, i, 29	
I, iii, 67	III, i, 30	
I, iii, 68		
I, iii, 69	III, i, 40	Compare.
I, iii, 70	III, i, 36	Bhoja combines the Vārtika.
I, iii, 71	III, i, 35 and 37	Bhoja combines the two sūtras.

APPENDIX I

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
I, iii, 72	III, i, 38	
I, iii, 73	III, i, 39	
I, iii, 74	III, i, 41	Compare.
I, iii, 75		
I, iii, 76	III, i, 33	
I, iii, 77	III, i, 43 and 44	Compare both the sūtras.
I, iii, 78	III, i, 44	Vārtika.
I, iii, 79		
I, iii, 80		
I, iii, 81		
I, iii, 82	III, i, 45	
I, iii, 83	III, i, 46	Compare.
I, iii, 84		
I, iii, 85	III, i, 48	Bhoja combines the sūtra and the Vārtika.
I, iii, 86	III, i, 49	
I, iii, 87	III, i, 52	Compare.
I, iii, 88	III, i, 56	Compare.
I, iii, 89	III, i, 53	
I, iii, 90	III, i, 54	
I, iii, 91	III, i, 55	Compare.
I, iii, 92	III, i, 57 and 58	Bhoja combines the two sūtras.
I, iii, 93	III, i, 60	
I, iii, 94		
I, iii, 95	III, i, 61	
I, iii, 96	III, i, 62	
I, iii, 97	III, i, 63	
I, iii, 98		
I, iii, 99 }	III, i, 64	Compare.
I, iii, 100 }		
I, iii, 101	III, i, 66	Compare.
I, iii, 102	III, i, 65	Compare.
I, iii, 103	III, i, 67	
I, iii, 104	III, i, 67	Compare Vārtika 1 and the Bhāṣya thereon.
I, iii, 105	III, i, 63	Compare.
I, iii, 106	III, i, 63	Compare the Vārtika.
I, iii, 107	III, i, 88	Compare.
I, iii, 108	III, i, 68	See also Vārtika 13 in III, i, 87.
I, iii, 109	II, iv, 72	Compare.
I, iii, 110	II, iv, 75	

BHOJA-PĀṆINI CONCORDANCE.

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
I, iii, 111	III, i, 69	
I, iii, 112	III, i, 63	Compare the Vārtika.
I, iii, 113	III, i, 70	
I, iii, 114	III, i, 71	
I, iii, 115	III, i, 72	
I, iii, 116		
I, iii, 117	III, i, 77	Compare.
I, iii, 118	III, i, 78	
I, iii, 119	III, i, 79	Compare.
I, iii, 120	III, i, 73	
I, iii, 121	III, i, 74	Compare.
I, iii, 122	III, i, 75	
I, iii, 123	III, i, 76	
I, iii, 124	III, i, 82	
I, iii, 125		
I, iii, 126	III, i, 83	Compare.
I, iii, 127	III, i, 85	Compare.
I, iii, 128		
I, iii, 129	III, i, 96	
I, iii, 130	III, i, 96	Compare Vārtika 2.
I, iii, 131	III, iv, 68	Compare.
I, iii, 132		
I, iii, 133		
I, iii, 134		
I, iii, 135		
I, iii, 136	III, i, 96	Compare Vārtika 1.
I, iii, 137	III, i, 97	
I, iii, 138	III, iv, 68	Compare.
I, iii, 139		
I, iii, 140	III, i, 98	
I, iii, 141	III, i, 97	Compare the Bhāṣya on the first Vārtika.
I, iii, 142	III, i, 100	Compare.
I, iii, 143	III, i, 100	Vārtika 1.
I, iii, 144	III, i, 101	Compare.
I, iii, 145	III, i, 102	
I, iii, 146	III, i, 103	
I, iii, 147	III, i, 104	
I, iii, 148	III, i, 105	Bhoja combines the Vārtika also.
I, iii, 149	III, i, 106	
I, iii, 150	III, i, 114	Compare in part.

APPENDIX I

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
I, iii, 151	III, i, 107	
I, iii, 152	III, i, 108	
I, iii, 153	III, i, 109	
I, iii, 154	III, i, 110	
I, iii, 155	III, i, 111	Compare.
I, iii, 156	III, i, 112	
I, iii, 157	III, i, 112	Compare Vārtika 4.
I, iii, 158	III, i, 109 and 120	This is composed of parts of the Vārtika on III, i, 109 and parts of III, i, 120. The Vārtika under reference is not found in the Bhāṣya, but in the Kāśikā.
		Compare in part. See also Vārtika 3.
I, iii, 159	III, i, 114	Compare in part. See also Vārtika 1.
I, iii, 160	III, i, 114	Compare in part.
I, iii, 161	III, i, 114	
I, iii, 162	III, i, 115	
I, iii, 163	III, i, 116	Compare.
I, iii, 164	III, i, 121	
I, iii, 165		
I, iii, 166	III, i, 114	Part of this sūtra with the addition of the meaning.
I, iii, 167 }	III, i, 117	Bhoja divides.
I, iii, 168 }		
I, iii, 169	III, i, 119	Compare.
I, iii, 170	III, i, 124	
I, iii, 171	III, i, 124	Vārtika 1.
I, iii, 172	III, i, 124	Vārtika 2.
I, iii, 173	III, i, 125	
I, iii, 174	III, i, 126	Compare.
I, iii, 175	III, i, 122	Compare.
I, iii, 176		
I, iii, 177	III, i, 128	See Kāśikā.
I, iii, 178	III, i, 129	Compare in part.
I, iii, 179		
I, iii, 180	III, i, 129	Compare in part.
I, iii, 181	III, i, 130	
I, iii, 182	III, i, 131	Bhoja adds part of Pāṇini III, i, 127.
I, iii, 183	III, i, 132	
I, iii, 184	III, iii, 163	
I, iii, 185	III, iii, 164	Compare.

BHOJA-PĀṆINI CONCORDANCE.

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
I, iii, 186	III, iii, 169 and 170	Bhoja combines. Compare.
I, iii, 187	III, i, 133	Compare.
I, iii, 188		
I, iii, 189		
I, iii, 190	III, i, 134	See the pacādigāṇa.
I, iii, 191		
I, iii, 192		
I, iii, 193	III, i, 134	Compare the nandyādigāṇa.
I, iii, 194	III, i, 134	
I, iii, 195	III, i, 134	
I, iii, 196	III, i, 134	
I, iii, 197	III, i, 134	
I, iii, 198	III, i, 134	Compare the grahādigāṇa.
I, iii, 199	III, i, 134	
I, iii, 200	III, i, 134	
I, iii, 201	III, i, 134	
I, iii, 202	III, i, 134	
I, iii, 203	III, i, 134	
I, iii, 204	III, i, 134	
I, iii, 205	III, i, 134	
I, iii, 206	III, i, 134	
I, iii, 207	III, i, 135	
I, iii, 208		Compare.
I, iii, 209	III, i, 136	
I, iii, 210		
I, iii, 211	III, i, 137	Compare the Vārtika.
I, iii, 212	III, i, 137	
I, iii, 213	III, i, 138	Parts of Pāṇini.
I, iii, 214	III, i, 138	Parts of Pāṇini.
I, iii, 215	III, i, 138	Compare the first Vārtika.
I, iii, 216	III, i, 138	See the second Vārtika.
I, iii, 217	III, i, 139	Compare.
I, iii, 218	III, i, 140	Compare.
I, iii, 219	III, i, 141	Compare parts of this sūtra.
I, iii, 220	III, i, 142	Compare.
I, iii, 221	III, i, 141	Compare parts of this sūtra.
I, iii, 222	III, i, 141	Compare parts of this sūtra.
I, iii, 223	III, i, 141	Compare parts of this sūtra.
I, iii, 224	III, i, 143	Compare.
I, iii, 225	III, i, 144	
I, iii, 226	III, i, 146	

APPENDIX I

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
I, iii, 227	III, i, 147	
I, iii, 228	III, i, 148	Compare.
I, iii, 229	III, i, 145	Bhoja combines the Vārtika.
I, iii, 230	III, i, 149	Bhoja combines the Vārtika.
I, iii, 231	III, i, 150	
<hr/>		
I, iv, 1	III, ii, 1	
I, iv, 2	III, ii, 2	
I, iv, 3	III, ii, 1	See the Vārtika.
I, iv, 4	III, ii, 3	
I, iv, 5	III, ii, 7	
I, iv, 6		
I, iv, 7		
I, iv, 8	III, ii, 4	Compare the Kāśikā.
I, iv, 9	III, ii, 5	Compare the Bhāṣya.
I, iv, 10	III, ii, 5	Compare the Bhāṣya.
I, iv, 11	III, ii, 5	Compare.
I, iv, 12	III, ii, 9 and 10	Bhoja combines.
I, iv, 13	III, ii, 11	Compare.
I, iv, 14	III, ii, 12	
I, iv, 15	III, ii, 13	See Vārtika.
I, iv, 16	III, ii, 9	Compare Vārtika 1.
I, iv, 17	III, ii, 9	Vārtika 2.
I, iv, 18		
I, iv, 19	III, i, 14	
I, iv, 20	III, ii, 21	Vārtika 1.
I, iv, 21	III, ii, 15	Compare the Sūtra and the 1st Vārtika.
I, iv, 22	III, ii, 15	Vārtika 3.
I, iv, 23	III, ii, 15	Vārtika 2.
I, iv, 24	III, ii, 15	Compare in part.
I, iv, 25	III, ii, 15	Compare Vārtika 4.
I, iv, 26	III, ii, 16	
I, iv, 27	III, ii, 17	
I, iv, 28	III, ii, 18	
I, iv, 29	III, ii, 19	
I, iv, 30	III, ii, 20 and 23	Bhoja combines the two Sūtras of Pāṇini.
I, iv, 31	III, ii, 21	Compare. Bhoja has got several words in addition.

BHOJA—PĀṆINI CONCORDANCE.

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
I, iv, 32	III, ii, 22	Compare.
I, iv, 33	III, ii, 24	Bhoja combines the Vārtika.
I, iv, 34	III, ii, 25	
I, iv, 35	III, ii, 26	Compare.
I, iv, 36		
I, iv, 37	III, ii, 26	Compare.
I, iv, 38	III, ii, 28	
I, iv, 39	III, ii, 29	Compare. Vārtika 1 is tagged on to the Sūtra.
I, iv, 40	III, ii, 30	Part of III, ii, 29 and the second Vārtika on that Sūtra and III, ii, 30 are combined by Bhoja. See also Bhāṣya on Vārtika 2.
I, iv, 41		
I, iv, 42	III, ii, 31	Compare.
I, iv, 43	III, ii, 32	Compare.
I, iv, 44	III, ii, 33 and 34	Both are combined by Bhoja.
I, iv, 45	III, ii, 35	Compare.
I, iv, 46	III, ii, 28	Compare Vārtika 1.
I, iv, 47	III, ii, 36	The three Sūtras of Pāṇini are grouped in the three Sūtras of Bhoja.
I, iv, 48	III, ii, 37	
I, iv, 49	III, ii, 38	
I, iv, 50	III, ii, 39	Compare.
I, iv, 51		
I, iv, 52	III, ii, 37	Bhoja's is part of this Sūtra of Pāṇini.
I, iv, 53	III, ii, 40	Compare.
I, iv, 54	III, ii, 42	Bhoja combines both.
I, iv, 55		
I, iv, 56	III, ii, 43	Compare. Bhoja adds.
I, iv, 57	III, ii, 44	Compare. Bhoja adds.
I, iv, 58	III, ii, 45	
I, iv, 59	III, ii, 46	Compare.
I, iv, 60		
I, iv, 61	III, ii, 47	Compare. See also Vārtika 1 on III, ii, 38.
I, iv, 62	III, ii, 38	Vārtika 2.
I, iv, 63		
I, iv, 64	III, ii, 48	Compare. The rest in Pāṇini under this Sūtra is found in the next sūtra of Bhoja.

APPENDIX I

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
I, iv, 65	III, ii, 48	Bhoja combines the first Vārtika. A considerable portion of Pāṇini is tagged on to the next sūtra of Bhoja.
I, iv, 66	III, ii, 48	See note above.
I, iv, 67		
I, iv, 68	III, ii, 48	Vārtika 3.
I, iv, 69	III, ii, 49	
I, iv, 70	III, ii, 50	Compare.
I, iv, 71		
I, iv, 72	III, ii, 49	Vārtika 1.
I, iv, 73	III, ii, 49	Vārtika 2.
I, iv, 74	III, ii, 49	Compare. Vārtika 3
I, iv, 75	III, ii, 51	
I, iv, 76	III, ii, 52	
I, iv, 77		
I, iv, 78		
I, iv, 79		
I, iv, 80		
I, iv, 81		
I, iv, 82	III, ii, 54	Compare.
I, iv, 83		
I, iv, 84	III, ii, 55	
I, iv, 85	III, ii, 55	Vārtika 1.
I, iv, 86		
I, iv, 87		
I, iv, 88 }	III, ii, 56, 57	Bhoja divides the Sūtra of Pāṇini and groups them differently.
I, iv, 89 }		
I, iv, 90	III, ii, 58	
I, iv, 91 }		
I, iv, 92 }	III, ii, 59	One Sūtra of Pāṇini is divided into four by Bhoja.
I, iv, 93 }		
I, iv, 94 }		
I, iv, 95	III, ii, 60	Compare sūtra and Vārtika 1.
I, iv, 96	III, ii, 62	
I, iv, 97	III, ii, 74	Compare.
I, iv, 98	III, ii, 75	
I, iv, 99	III, ii, 76	
I, iv, 100	III, ii, 61	
I, iv, 101	III, ii, 68	
I, iv, 102	III, ii, 69	Compare.

BHOJA—PĀṆINI CONCORDANCE.

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
I, iv, 103	III, ii, 70	
I, iv, 104	III, iii, 170	
I, iv, 105	III, ii, 78	Compare.
I, iv, 106	III, ii, 78	See Vārtika in the Kāśikā.
I, iv, 107	III, ii, 78	Compare Vārtika 1.
I, iv, 108	III, ii, 78	Compare Vārtika 2.
I, iv, 109	III, ii, 79	
I, iv, 110	III, ii, 80 and 81	Bhoja combines the two Sūtras of Pāṇini.
I, iv, 111	III, ii, 82	
I, iv, 112	III, ii, 83	Compare.
I, iv, 113	III, ii, 84	
I, iv, 114	III, ii, 85	
I, iv, 115	III, ii, 86	Bhoja combines the Sūtra and the Vārtika thereon found in the Kāśikā.
I, iv, 116	III, ii, 87	
I, iv, 117	III, ii, 89	
I, iv, 118	III, ii, 90	
I, iv, 119	III, ii, 91	Compare.
I, iv, 120	III, ii, 92	
I, iv, 121	III, ii, 101	Compare.
I, iv, 122	III, ii, 93	Bhoja adds the Vārtika.
I, iv, 123	III, ii, 94	
I, iv, 124	III, ii, 95	Compare.
I, iv, 125	III, ii, 96	
I, iv, 126	III, ii, 95	Compare in part.
I, iv, 127	III, ii, 97	
I, iv, 128	III, ii, 98	
I, iv, 129		
I' iv, 130	III, ii, 99	
I, iv, 131		
I, iv, 132	III, ii, 100	
I, iv, 133		
I, iv, 134	III, ii, 102	Compare. See Vārtika 2.
I, iv, 135		
I, iv, 136		
I, iv, 137		
I, iv, 138		
I, iv, 139		
I, iv, 140	III, ii, 103	Compare.

APPENDIX I

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
I, iv, 141	III, ii, 104	
I, iv, 142	III, ii, 108	Compare.
I, iv, 143	III, ii, 107	Compare.
I, iv, 144	III, ii, 109	Compare.
I, iv, 145	III, ii, 110	
I, iv, 146	III, ii, 110	See the Bhāṣya on Vārtikas 1 and 2.
I, iv, 147		
I, iv, 148	III, ii, 110	See Vārtikas 2 and 3.
I, iv, 149	III, ii, 111	
I, iv, 150	III, ii, 111	See Vārtika 2.
I, iv, 151	III, ii, 112	
I, iv, 152	III, ii, 113	Compare. Bhoja has some additions.
		Compare.
I, iv, 153	III, ii, 114	
I, iv, 154	III, ii, 115	
I, iv, 155		
I, iv, 156	III, ii, 115	See Vārtika.
I, iv, 157	III, ii, 116	
I, iv, 158	III, ii, 117	Compare.
I, iv, 159	III, ii, 118	
I, iv, 160	III, ii, 119	
I, iv, 161	III, ii, 120	
I, iv, 162	III, ii, 121	
I, iv, 163	III, ii, 122	
I, iv, 164		
I, iv, 165	III, ii, 123	
I, iv, 166		
I, iv, 167	III, ii, 123	Compare Vārtika 1.
I, iv, 168	III, ii, 123	Compare Vārtika 2.
I, iv, 169		
I, iv, 170	III, ii, 124	
I, iv, 171	III, ii, 125	
I, iv, 172	III, ii, 126	
I, iv, 173 }	III, ii, 126	Compare Vārtika 2.
I, iv, 174 }		
I, iv, 175	III, ii, 126	Vārtika 3.
I, iv, 176	III, ii, 126	Vārtika 6.
I, iv, 177	III, ii, 126	Compare Vārtikas 4 and 5.
I, iv, 178		
I, iv, 179		
I, iv, 180		

BHOJA—PĀṆINI CONCORDANCE.

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
I, iv, 181	III, ii, 130	Compare.
I, iv, 182	III, ii, 131	
I, iv, 183	III, ii, 132	
I, iv, 184	III, ii, 133	
I, iv, 185	III, ii, 128	
I, iv, 186	III, ii, 129	Compare.
I, iv, 187	III, ii, 134	Compare.
I, iv, 188	III, ii, 135	
I, iv, 189 }		
I, iv, 190 }	III, ii, 136	Compare. One sūtra of Pāṇini is
I, iv, 191 }		divided into four.
I, iv, 192 }		
I, iv, 193 }	III, ii, 138	
I, iv, 194 }	III, ii, 139	Bhoja divides Pāṇini's into two and
I, iv, 195 }		has certain additions.
I, iv, 196	III, ii, 140	
I, iv, 197	III, ii, 141	
I, iv, 198 }		
I, iv, 199 }		
I, iv, 200 }	III, ii, 142	Compare.
I, iv, 201 }		
I, iv, 202 }		
I, iv, 203	III, ii, 143	Compare.
I, iv, 204	III, ii, 144	
I, iv, 205 }		
I, iv, 206 }		
I, iv, 207 }	III, ii, 142	Compare.
I, iv, 208 }		
I, iv, 209 }		
I, iv, 210 }		
I, iv, 211	III, ii, 145	Compare.
I, iv, 212 }		
I, iv, 213 }	III, ii, 146	Compare.
I, iv, 214 }		
I, iv, 215 }		
I, iv, 216	III, ii, 146	Compare.
I, iv, 217	III, ii, 147	
I, iv, 218	III, ii, 148	
I, iv, 219	III, ii, 149	Compare.
I, iv, 220	III, ii, 150	

APPENDIX I

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
I, iv, 221	III, ii, 151	Compare.
I, iv, 222	III, ii, 152 and 153	Bhoja combines.
I, iv, 223	III, ii, 154	
I, iv, 224	III, ii, 155	
I, iv, 225	III, ii, 156	Compare.
I, iv, 226	III, ii, 157	Compare.
I, iv, 227	III, ii, 158	Compare.
I, iv, 228	III, ii, 159	
I, iv, 229	III, ii, 160	
I, iv, 230 }	III, ii, 161	One sūtra of Pāṇini is divided into
I, iv, 231 }		two. Compare both.
I, iv, 232 }	III, ii, 162	One sūtra of Pāṇini is divided into
I, iv, 233 }		two.
I, iv, 234	III, ii, 163	
I, iv, 235	III, ii, 164	Compare.
I, iv, 236	III, ii, 165	
I, iv, 237	III, ii, 166	Compare.
I, iv, 238 }	III, ii, 171	Compare Vārtika 4.
I, iv, 239 }		
I, iv, 240		
I, iv, 241	III, ii, 167	Compare.
I, iv, 242	III, ii, 168	Compare.
I, iv, 243	III, ii, 169	Compare.
I, iv, 244	III, ii, 172	Bhoja combines the Sūtra and Vārtika.
I, iv, 245	III, ii, 173	Compare.
I, iv, 246	III, ii, 174	Compare.
I, iv, 247	III, ii, 175	
I, iv, 248	III, ii, 176	Compare.
I, iv, 249	III, ii, 177	Compare.
I, iv, 250	III, ii, 178	Compare.
I, iv, 251 }	III, ii, 178	Compare Vārtika 2.
I, iv, 252 }		
I, iv, 253 }	III, ii, 178	Compare Vārtika 4.
I, iv, 254 }		
I, iv, 255	III, ii, 178	Compare Vārtika 3.
I, iv, 256	III, ii, 178	See Bhāṣya on Vārtika 3.
I, iv, 257	III, ii, 179	Compare.
I, iv, 258	III, ii, 180	Compare.
I, iv, 259	III, ii, 181	

BHOJA-PĀṆINI CONCORDANCE.

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
I, iv, 260 } I, iv, 261 }	III, ii, 182	Compare.
I, iv, 262	III, ii, 183	Compare.
I, iv, 263	III, ii, 184	Compare.
I, iv, 264	III, ii, 185	
I, iv, 265	III, ii, 186	
I, iv, 266	III, ii, 187	Compare.
I, iv, 267	III, ii, 188	
I, iv, 268		
I, iv, 269	III, ii, 188	Compare the verse in the Bhāṣya.
I, iv, 270		
I, iv, 271		
I, iv, 272		
I, iv, 273		
I, iv, 274	III, ii, 173	Compare.
<hr/>		
II, i, 1*	I, 1	
II, i, 2	I, 3	Compare.
II, i, 3 } II, i, 4 }	I, 4	Compare. Bhoja divides and has some additions.
II, i, 5	I, 5	
II, i, 6	I, 6	
II, i, 7	I, 7	Compare. Bhoja has additions.
II, i, 8	I, 8	
II, i, 9	I, 9	
II, i, 10	I, 10	Compare. Bhoja has additions.
II, i, 11	I, 12	
II, i, 12	I, 27	Compare.
II, i, 13		
II, i, 14	I, 18	Compare.
II, i, 15	I, 19	Compare. Bhoja has additions.
II, i, 16	I, 27	Compare.
II, i, 17	I, 16	Compare.
II, i, 18	I, 17	
II, i, 19	I, 23	Compare. Bhoja adds.
II, i, 20	I, 21	Compare. Bhoja adds.
II, i, 21	I, 20	Compare.
II, i, 22		

* This and the next two pādas correspond to the Uṇādisūtras of the Pāṇinian Recension. References are to them.

APPENDIX I

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
II, i, 23	I, 24	
II, i, 24	I, 30	Compare.
II, i, 25	I, 31	
II, i, 26		
II, i, 27	I, 32	
II, i, 28	I, 28	Compare.
II, i, 29	I, 11	Compare.
II, i, 30	I, 27, 28	Bhoja combines portions of the two sūtras.
II, i, 31	I, 15	Compare.
II, i, 32	I, 29	Compare.
II, i, 33	I, 33	Compare.
II, i, 34		
II, i, 35	I, 34 and 35	Bhoja combines the two.
II, i, 36	I, 25	Bhoja adds.
II, i, 37	I, 37	Compare. Also a part of I, 36.
II, i, 38		
II, i, 39	III, 86	Compare.
II, i, 40	III, 80	
II, i, 41	III, 79	Compare. Bhoja adds.
II, i, 42		
II, i, 43		
II, i, 44	III, 81 and 82	Bhoja combines.
II, i, 45		
II, i, 46		
II, i, 47	I, 36	
II, i, 48	I, 36	Compare.
II, i, 49		
II, i, 50		
II, i, 51		
II, i, 52		
II, i, 53		
II, i, 54		
II, i, 55	III, 37	
II, i, 56	III, 38	
II, i, 57	II, 1	
II, i, 58	I, 68	Compare.
II, i, 59	I, 69	Compare.
II, i, 60	I, 70	Compare.
II, i, 61	I, 64	Compare. Bhoja adds.
II, i, 62	I, 71 and 72	Bhoja combines.

BHOJA-PĀṆINI CONCORDANCE.

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
II, i, 63		
II, i, 64	I, 73	
II, i, 65	I, 74	Compare.
II, i, 66		
II, i, 67	I, 75	
II, i, 68		
II, i, 69	IV, 40	Compare a reading of this sūtra.
II, i, 70		
II, i, 71	III, 32	
II, i, 72	III, 33	
II, i, 73	III, 34	
II, i, 74	III, 35, 39, 30	Portions of these sūtras are grouped together by Bhoja.
II, i, 75	• III, 31	
II, i, 76		
II, i, 77	V, 77	Compare.
II, i, 78	IV, 2	Compare in part.
II, i, 79	III, 50, 51	Compare. Bhoja adds.
II, i, 80	IV, 2	Compare part of this sūtra.
II, i, 81		
II, i, 82	III, 83	Compare a part.
II, i, 83	III, 29	Bhoja adds.
II, i, 84	I, 26	Compare in part.
II, i, 85	I, 27	Compare in part.
II, i, 86		
II, i, 87	III, 20	Compare.
II, i, 88	I, 37	Compare the gāṇa.
II, i, 89	III, 21	Compare in part.
II, i, 90	III, 22	
II, i, 91	III, 21	Compare in part.
II, i, 92	IV, 111	Compare in part.
II, i, 93	IV, 112, 113	Compare parts.
II, i, 94	I, 36	Compare in part.
II, i, 95	IV, 112	Compare.
II, i, 96	IV, 113	Compare in part.
II, i, 97	IV, 112	Compare the gāṇa.
II, i, 98	V, 36	Compare.
II, i, 99	IV, 85, 84	Bhoja combines both.
II, i, 100		
II, i, 101		
II, i, 102		

APPENDIX I

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
II, i, 103		
II, i, 104		
II, i, 105		
II, i, 106		
II, i, 107	I, 33	Compare part.
II, i, 108		
II, i, 109		
II, i, 110	I, 77	Compare. Bhoja adds.
II, i, 111	I, 79	Bhoja adds.
II, i, 112	I, 81	
II, i, 113	I, 86	Compare.
II, i, 114	I, 78	
II, i, 115	I, 80	
II, i, 116	I, 82	Compare.
II, i, 117	I, 83	Compare.
II, i, 118	I, 84	
II, i, 119	I, 85	Compare.
II, i, 120 }		
II, i, 121 }		
II, i, 122 }	I, 90	Compare. Bhoja adds.
II, i, 123 }		
II, i, 124 }		
II, i, 125	I, 88	Compare. Bhoja adds.
II, i, 126	I, 89	
II, i, 127	II, 65	
II, i, 128	III, 83	Compare in part.
II, i, 129	III, 133	Compare in part.
II, i, 130	II, 99	Compare.
II, i, 131	II, 100	Compare.
II, i, 132	II, 95	
II, i, 133	II, 96	
II, i, 134	II, 97	Compare.
II, i, 135 }		
II, i, 136 }		
II, i, 137 }		
II, i, 138 }		
II, i, 139 }	II, 94	Compare in part.
II, i, 140 }		
II, i, 141 }		
II, i, 142 }		
II, i, 143 }		

BHOJA—PĀṆINI CONCORDANCE.

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
II, i, 144	II, 93	See commentary.
II, i, 145 }	II, 93	See commentary.
II, i, 146 }		
II, i, 147	II, 94	Compare part.
II, i, 148	II, 92	Compare part.
II, i, 149	II, 63	
II, i, 150	II, 64	Compare. Bhoja adds.
II, i, 151	II, 61	
II, i, 152	IV, 150	
II, i, 153	IV, 151	Compare. Bhoja adds.
II, i, 154	IV, 152	Compare.
II, i, 155	IV, 154	Compare.
II, i, 156	IV, 155	Compare.
II, i, 157	IV, 156 }	Compare parts of these.
	IV, 149 }	
II, i, 158		
II, i, 159 }	IV, 131	See also commentary.
II, i, 160 }		
II, i, 161	IV, 133	
II, i, 162	IV, 134	
II, i, 163	IV, 128	Compare the commentary.
II, i, 164	IV, 130	
II, i, 165	IV, 132	
II, i, 166	IV, 136	Compare. Bhoja adds.
II, i, 167	IV, 137	Compare.
II, i, 168	IV, 141	Compare. Bhoja has many additions.
II, i, 169	IV, 142, 143	Compare. Bhoja combines.
II, i, 170	IV, 144	Compare part.
II, i, 171	IV, 145	Compare.
II, i, 172	IV, 146	Compare.
II, i, 173		
II, i, 174		
II, i, 175	IV, 148	Compare.
II, i, 176		
II, i, 177	IV, 72	Compare. Bhoja adds.
II, i, 178	IV, 74	Compare.
II, i, 179	IV, 73	Compare.
II, i, 180		
II, i, 181		
II, i, 182		

APPENDIX I

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
II, i, 183	IV, 50	Compare part.
II, i, 184	IV, 189	Compare. Bhoja adds.
II, i, 185		
II, i, 186		
II, i, 187		
II, i, 188		
II, i, 189		
II, i, 190		
II, i, 191	IV, 61	
II, i, 192	IV, 59	Compare.
II, i, 193	IV, 62	Compare. Bhoja adds.
II, i, 194		
II, i, 195		
II, i, 196		
II, i, 197		
II, i, 198	III, 49	Compare. Bhoja adds.
II, i, 199	III, 48	Compare.
II, i, 200	III, 154	Compare.
II, i, 201	IV, 95	Compare.
II, i, 202		
II, i, 203	IV, 2	Compare in part.
II, i, 204		
II, i, 205		
II, i, 206	IV, 54, 52	Parts of these are tagged on by Bhoja.
II, i, 207	IV, 53	Compare.
II, i, 208		
II, i, 209	IV, 54 and 53	Compare parts of the two sūtras.
II, i, 210	IV, 54	Compare in part.
II, i, 211	II, 101	Compare. Bhoja adds.
II, i, 212	II, 104	
II, i, 213	II, 103	Compare.
II, i, 214	II, 102	Compare.
II, i, 215	II, 106	Compare.
II, i, 216	IV, 2	Compare in part.
II, i, 217	III, 48	Compare.
II, i, 218	IV, 45 and 49	Bhoja combines both.
II, i, 219	IV, 46	Compare.
II, i, 220	IV, 47	
II, i, 221	IV, 48	Compare.
II, i, 222		

BHOJA-PĀṆINI CONCORDANCE.

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
II, i, 223	IV, 68	Compare commentary.
II, i, 224		
II, i, 225	IV, 69	Compare. Bhoja adds.
II, i, 226	IV, 70	Compare.
II, i, 227		
II, i, 228		
II, i, 229		
II, i, 230	II, 70	Compare. Bhoja adds.
II, i, 231		
II, i, 232		
II, i, 233	IV, 55	Compare.
II, i, 234	IV, 56	Compare. Bhoja adds.
II, i, 235	IV, 58	Compare. Bhoja adds.
II, i, 236	III, 155	Compare.
II, i, 237	III, 156	
II, i, 238		
II, i, 239		
II, i, 240		
II, i, 241	III, 158	
II, i, 242	IV, 1	Compare.
II, i, 243	III, 159	Compare.
II, i, 244	III, 160	
II, i, 245		
II, i, 246	II, 59	Compare.
II, i, 247	II, 60	Compare.
II, i, 248	I, 128	
II, i, 249		
II, i, 250	II, 67	
II, i, 251	II, 68	Compare.
II, i, 252	II, 69	
II, i, 253	I, 127	Compare.
II, i, 254	I, 126	Compare.
II, i, 255		
II, i, 256	I, 68	Compare a part.
II, i, 257	II, 81	Compare.
II, i, 258	II, 80	Compare.
II, i, 259	II, 82	Compare.
II, i, 260	I, 94	
II, i, 261	I, 95	Compare.
II, i, 262		
II, i, 263	I, 91	Compare.

APPENDIX I

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
II, i, 264	I, 91, 92.	Compare.
II, i, 265	IV, 60	Compare.
II, i, 266		
II, i, 267		
II, i, 268	I, 129	
II, i, 269	I, 125	Compare.
II, i, 270	I, 123	Compare.
II, i, 271	I, 121	
II, i, 272		
II, i, 273	I, 122	Compare.
II, i, 274	I, 145	Compare.
II, i, 275	I, 148	
II, i, 276	I, 149	Compare.
II, i, 277	I, 150	Compare. Bhoja adds.
II, i, 278	IV, 123	Compare.
II, i, 279	IV, 124	Compare. Bhoja adds.
II, i, 280		
II, i, 281	IV, 125	
II, i, 282	IV, 126	
II, i, 283	IV, 157	
II, i, 284	IV, 164	Compare. Bhoja adds.
II, i, 285	IV, 6	
II, i, 286	IV, 7	Compare.
II, i, 287	IV, 8	
II, i, 288	IV, 9	Compare.
II, i, 289		
II, i, 290		
II, i, 291	IV, 10	Compare.
II, i, 292	IV, 11	Compare.
II, i, 293	IV, 12	Compare.
II, i, 294	V, 81	
II, i, 295	IV, 162	Compare.
II, i, 296	IV, 161	Compare.
II, i, 297	V, 70	Compare.
II, i, 298		
II, i, 299		
II, i, 300		
II, i, 301	I, 131	Compare.
II, i, 302		
II, i, 303		
II, i, 304	V, 66	

BHOJA—PĀṆINI CONCORDANCE.

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
II, i, 305		
II, i, 306		
II, i, 307		
II, i, 308		
II, i, 309		
II, i, 310	II, 107	Compare.
II, i, 311	II, 108	
II, i, 312	II, 109	Compare.
II, i, 313	II, 112	Compare.
II, i, 314	II, 114	
II, i, 315	II, 116	Compare.
II, i, 316	II, 118	Compare.
II, i, 317	II, 119	Compare.
II, i, 318	IV, 185	
II, i, 319		
II, i, 320	IV, 196	
II, i, 321	IV, 197	Compare.
II, i, 322	IV, 198	Compare.
II, i, 323		
II, i, 324		
II, i, 325		
II, i, 326		
II, i, 327	IV, 209	
II, i, 328	IV, 205	Compare.
II, i, 329	IV, 208	Compare part.
II, i, 330		
II, i, 331	IV, 217	Compare.
II, i, 332	IV, 202	
II, i, 333	IV, 203	
II, i, 334		
II, i, 335	IV, 211	Compare.
II, i, 336	IV, 210	Compare.
II, i, 337		
II, i, 338	IV, 218	Compare.
II, i, 339		
II, i, 340	IV, 215	Compare.
II, i, 341	IV, 213	Compare.
II, i, 342	IV, 232	Compare part.
II, i, 343	IV, 238, 237.	Compare both. Bhoja adds.
II, i, 344	IV, 243, 244.	Compare both. Bhoja adds more.
II, i, 345	IV, 246	

APPENDIX I

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
II, i, 346	IV, 242	Compare.
II, i, 347	IV, 235	Compare.
II, i, 348		
<hr/>		
II, ii, 1	I, 76	Compare.
II, ii, 2	III, 43	
II, ii, 3	III, 46	Compare. Bhoja adds.
II, ii, 4 }	III, 40	Compare. Bhoja adds.
II, ii, 5 }		
II, ii, 6	III, 42	Compare. Bhoja adds.
II, ii, 7	V, 44	See the Gāṇa.
II, ii, 8		
II, ii, 9		
II, ii, 10	II, 38	Compare partly.
II, ii, 11		
II, ii, 12	IV, 13, 14	Compare.
II, ii, 13	IV, 15	
II, ii, 14	IV, 16	See the Gāṇa.
II, ii, 15	II, 39	Compare. Bhoja adds.
II, ii, 16	II, 41	
II, ii, 17	II, 42	Compare.
II, ii, 18		
II, ii, 19	IV, 23, 22, 27	Compare. Bhoja adds.
II, ii, 20	IV, 20	See the Gāṇa.
II, ii, 21	II, 29	Compare.
II, ii, 22		
II, ii, 23		
II, ii, 24		
II, ii, 25		
II, ii, 26		
II, ii, 27	IV, 41, 42	Compare. Bhoja adds.
II, ii, 28	IV, 44	Compare.
II, ii, 29	IV, 43	Compare. Bhoja adds.
II, ii, 30		
II, ii, 31		
II, ii, 32		
II, ii, 33		
II, ii, 34	III, 84	Compare. Bhoja adds.
II, ii, 35		
II, ii, 36		

BHOJA—PĀṆINI CONCORDANCE.

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
II, ii, 37	III, 147	Compare. Bhoja adds.
II, ii, 38	III, 148	Compare.
II, ii, 39		
II, ii, 40		
II, ii, 41		
II, ii, 42		
II, ii, 43		
II, ii, 44	IV, 115, and V, 29	Compare in part.
II, ii, 45	V, 27	Compare.
II, ii, 46	V, 32	Compare.
II, ii, 47	V, 29	Compare in part.
II, ii, 48	V, 30	Compare.
II, ii, 49		
II, ii, 50		
II, ii, 51		
II, ii, 52		
II, ii, 53	I, 119	Compare in part.
II, ii, 54	I, 119 and V, 74	Compare.
II, ii, 55	I, 115	Compare.
II, ii, 56	I, 116	Compare.
II, ii, 57		
II, ii, 58		
II, ii, 59	I, 111, 112	Compare. Bhoja adds.
II, ii, 60	I, 114	Compare. Bhoja adds.
II, ii, 61		
II, ii, 62		
II, ii, 63		
II, ii, 64		
II, ii, 65		
II, ii, 66		
II, ii, 67		
II, ii, 68	V, 39	Compare.
II, ii, 69		
II, ii, 70		
II, ii, 71	IV, 99	
II, ii, 72	IV, 101	
II, ii, 73		
II, ii, 74		
II, ii, 75		
II, ii, 76		
II, ii, 77		

APPENDIX I

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
II, ii, 78		
II, ii, 79		
II, ii, 80		
II, ii, 81		
II, ii, 82		
II, ii, 83		
II, ii, 84		
II, ii, 85		
II, ii, 86		
II, ii, 87		
II, ii, 88		
II, ii, 89		
II, ii, 90		
II, ii, 91		
II, ii, 92		
II, ii, 93		
II, ii, 94		
II, ii, 95		
II, ii, 96		
II, ii, 97	IV, 86	Compare in part.
II, ii, 98		
II, ii, 99		
II, ii, 100		
II, ii, 101		
II, ii, 102		
II, ii, 103	IV, 192	
II, ii, 104		
II, ii, 105		
II, ii, 106		
II, ii, 107		
II, ii, 108		
II, ii, 109		
II, ii, 110		
II, ii, 111		
II, ii, 112		
II, ii, 113	I, 106	Compare in part.
II, ii, 114	I, 97	Compare in part.
II, ii, 115	I, 111	
II, ii, 116	I, 120	Compare. Bhoja adds.
II, ii, 117		
II, ii, 118		

BHOJA—PĀṆINI CONCORDANCE.

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
II, ii, 119		
II, ii, 120	I, 96	Compare in part.
II, ii, 121		
II, ii, 122		
II, ii, 123	III, 15	Compare. Bhoja adds.
II, ii, 124		
II, ii, 125	II, 78	Compare.
II, ii, 126		
II, ii, 127	III, 16	Compare.
II, ii, 128		
II, ii, 129		
II, ii, 130	III, 87	Compare. Bhoja adds.
II, ii, 131	III, 89	Compare. Bhoja adds.
II, ii, 132		
II, ii, 133	III, 90	Compare. Bhoja adds.
II, ii, 134		
II, ii, 135	III, 109	Compare.
II, ii, 136	III, 110	Compare. Bhoja adds.
II, ii, 137		
II, ii, 138	III, 126, 127, 128.	Bhoja combines these and adds. Compare.
II, ii, 139		
II, ii, 140		
II, ii, 141		
II, ii, 142	III, 88	Compare.
II, ii, 143		
II, ii, 144		
II, ii, 145	V, 1	
II, ii, 146	III, 48	Compare.
II, ii, 147		
II, ii, 148		
II, ii, 149		
II, ii, 150		
II, ii, 151	II, 2	Compare.
II, ii, 152	II, 3	
II, ii, 153	II, 4	
II, ii, 154	II, 5	
II, ii, 155	II, 7	Compare. Bhoja adds.
II, ii, 156		
II, ii, 157	II, 12	Compare.

APPENDIX I

BHOJA	PĀNINI	REMARKS
II, ii, 158	III, 112, 113.	Compare. Bhoja combines both and adds.
II, ii, 159	III, 114	
II, ii, 160	III, 115	Compare.
II, ii, 161		
II, ii, 162	II, 6	Compare.
II, ii, 163	IV, 107	Compare in part.
II, ii, 164	IV, 108	Compare.
II, ii, 165		
II, ii, 166		
II, ii, 167		
II, ii, 168	IV, 91	Compare.
II, ii, 169		
II, ii, 170		
II, ii, 171		
II, ii, 172		
II, ii, 173	IV, 214, 213.	Compare.
II, ii, 174		
II, ii, 175		
II, ii, 176	V, 88	Compare.
II, ii, 177		
II, ii, 178	III, 6	Compare. Bhoja adds.
II, ii, 179	III, 12	Compare. Bhoja adds.
II, ii, 180	III, 5	Compare in part.
II, ii, 181	III, 13	Compare.
II, ii, 182	III, 10	Compare.
II, ii, 183	III, 14	
II, ii, 184	III, 15	Compare. Bhoja adds.
II, ii, 185	II, 71	Compare. Bhoja adds.
II, ii, 186	II, 72	
II, ii, 187	II, 73	
II, ii, 188	II, 75	Compare.
II, ii, 189	II, 76	Compare in part.
II, ii, 190	II, 77	Compare.
II, ii, 191	V, 25	Compare.
II, ii, 192		
II, ii, 193	IV, 162	Compare in part.
II, ii, 194	II, 46, 47, 48.	Bhoja combines.
II, ii, 195	II, 49	
II, ii, 196	II, 51, 52, 53.	Bhoja combines.
II, ii, 197		

BHOJA—PĀṆINI CONCORDANCE.

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
II, ii, 198		
II, ii, 199	III, 52	Compare. Bhoja adds.
II, ii, 200	III, 55	Compare.
II, ii, 201	III, 54	Compare.
II, ii, 202		
II, ii, 203	III, 56	Compare.
II, ii, 204	III, 48	Compare in part.
II, ii, 205	III, 150	
II, ii, 206		
II, ii, 207	III, 23	Compare. Bhoja adds.
II, ii, 208	III, 25, 26, 27.	Bhoja combines and adds.
II, ii, 209	III, 28	Compare. Bhoja adds.
II, ii, 210	III, 142	Compare. Bhoja adds.
II, ii, 211	III, 141	
II, ii, 212 }	III, 145	Compare. Bhoja adds.
II, ii, 213 }		
II, ii, 214		
II, ii, 215		
II, ii, 216		
II, ii, 217	V, 34	Compare.
II, ii, 218		
II, ii, 219	IV, 102	Compare in part.
II, ii, 220		
II, ii, 221	IV, 103	Compare in part.
II, ii, 222		
II, ii, 223	IV, 88	Compare. Bhoja adds.
II, ii, 224	IV, 89	
II, ii, 225		
II, ii, 226	III, 151	
II, ii, 227	III, 152	Compare in part.
II, ii, 228	III, 153	
II, ii, 229	III, 121, 124	Compare. Bhoja adds.
II, ii, 230		
II, ii, 231	III, 122	
II, ii, 232		
II, ii, 233		
II, ii, 234		
II, ii, 235		
II, ii, 236		
II, ii, 237		
II, ii, 238		

APPENDIX I

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
II, ii, 239		
II, ii, 240	I, 130, 131	Compare. Bhoja combines.
II, ii, 241	I, 132	Compare.
II, ii, 242	I, 133	Compare. Bhoja adds.
II, ii, 243	I, 134	Compare. Bhoja adds.
II, ii, 244	I, 135	Compare.
II, ii, 245		
II, ii, 246	I, 137	
II, ii, 247	I, 138	Compare. Bhoja adds.
II, ii, 248	V, 78, 79, 80, } and IV, 90 }	Bhoja combines.
II, ii, 249	V, 65	Compare in part.
II, ii, 250		
II, ii, 251		
II, ii, 252		
II, ii, 253	IV, 114	Compare in part.
II, ii, 254		
II, ii, 255	V, 2	
<hr/>		
II, iii, 1	IV, 119	Compare. Bhoja adds.
II, iii, 2		
II, iii, 3		
II, iii, 4		
II, iii, 5	IV, 109	Compare. Bhoja adds.
II, iii, 6	IV, 110	Compare in part.
II, iii, 7		
II, iii, 8		
II, iii, 9	III, 96	
II, iii, 10	III, 97	Compare.
II, iii, 11		
II, iii, 12		
II, iii, 13	I, 109	Compare in part.
II, iii, 14		
II, iii, 15	IV, 2	Compare part.
II, iii, 16	IV, 186	Compare.
II, iii, 17		
II, iii, 18	III, 98	Compare.
II, iii, 19	III, 101	Compare.
II, iii, 20	V, 55	Compare.
II, iii, 21	II, 13	Compare. Bhoja adds.

BHOJA—PĀṆINI CONCORDANCE.

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
II, iii, 22	II, 16	
II, iii, 23	II, 17	
II, iii, 24		
II, iii, 25	V, 4	Compare.
II, iii, 26	II, 18	Compare. Bhoja adds.
II, iii, 27	II, 19	
II, iii, 28	II, 20	
II, iii, 29	II, 27	Compare. Bhoja adds.
II, iii, 30	II, 28	Compare for some words.
II, iii, 31	II, 24	
II, iii, 32	II, 25	Compare.
II, iii, 33	II, 26	
II, iii, 34	III, 132	
II, iii, 35		
II, iii, 36		
II, iii, 37		
II, iii, 38	III, 133	Compare for some words.
II, iii, 39		
II, iii, 40	III, 135, 136	Compare.
II, iii, 41	III, 138	
II, iii, 42		
II, iii, 43	III, 140	See the Gaṇa.
II, iii, 44	III, 139	Compare.
II, iii, 45	III, 137	Compare. Bhoja adds.
II, iii, 46	I, 50	Compare. Bhoja adds.
II, iii, 47	I, 51	Compare. Bhoja adds.
II, iii, 48	IV, 31	Compare. Bhoja adds.
II, iii, 49	IV, 32	Compare in part.
II, iii, 50	IV, 36	Compare. See the Gaṇa.
II, iii, 51	I, 38	Compare. Bhoja adds.
II, iii, 52	I, 40	Compare in part.
II, iii, 53	I, 41	
II, iii, 54	I, 43	
II, iii, 55	V, 3	
II, iii, 56		
II, iii, 57	IV, 96	Compare in part.
II, iii, 58		
II, iii, 59		
II, iii, 60		
II, iii, 61	I, 60	Compare. See the Gaṇa.
II, iii, 62	I, 61	

APPENDIX I

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
II, iii, 63	I, 62	Compare.
II, iii, 64	IV, 3	Compare in part.
II, iii, 65	IV, 4	Compare in part
II, iii, 66		
II, iii, 67		
II, iii, 68	III, 70	Compare in part.
II, iii, 69	III, 71	
II, iii, 70	III, 72	
II, iii, 71		
II, iii, 72	III, 73	Compare.
II, iii, 73	II, 122	Compare. Bhoja adds.
II, iii, 74	III, 1	Compare. Bhoja adds.
II, iii, 75		
II, iii, 76	IV, 167	
II, iii, 77	IV, 168	Compare. Bhoja adds.
II, iii, 78	IV, 169	Compare.
II, iii, 79	IV, 170	Compare. Bhoja adds.
II, iii, 80	IV, 176	Compare.
II, iii, 81	IV, 172	Compare. Bhoja adds.
II, iii, 82	IV, 173	
II, iii, 83	IV, 174	
II, iii, 84	IV, 175	Compare.
II, iii, 85	IV, 177	Compare. Bhoja adds.
II, iii, 86	III, 104	Compare.
II, iii, 87	III, 106	
I, iii, 88 } II, iii, 89 }	IV, 181	Compare. See the Gaṇa.
II, iii, 90	IV, 117	Compare.
II, iii, 91	IV, 40	Compare in part.
II, iii, 92		
II, iii, 93	V, 88	Compare in part.
II, iii, 94		
II, iii, 95		
II, iii, 96		
I, iii, 97	I, 100	See Gaṇa. Compare.
II, iii, 98		
II, iii, 99		
II, iii, 100	IV, 118	Compare in part.
II, iii, 101	III, 76	Compare in part.
II, iii, 102		
II, iii, 103		

BHOJA-PĀṆINĪ CONCORDANCE.

BHOJA	PĀṆINĪ	REMARKS
II, iii, 104		
II, iii, 105	I, 109	Compare in part.
II, iii, 106	I, 110	
II, iii, 107		
II, iii, 108	I, 53	Compare. Bhoja adds.
II, iii, 109	I, 93	Compare in part.
II, iii, 110		
II, iii, 111	IV, 96	Compare in part.
II, iii, 112		
II, iii, 113		
II, iii, 114	I, 63	Compare.
II, iii, 115		
II, iii, 116		
II, iii, 117		
II, iii, 118		
II, iii, 119	I, 105	See Gaṇa.
II, iii, 120	IV, 194	Compare. Bhoja adds.
II, iii, 121	III, 74	Compare.
II, iii, 122	IV, 40	Compare in part.
II, iii, 123	IV, 118	Compare in part.
II, iii, 124	I, 144	Compare.
II, iii, 125		
II, iii, 126	V, 84	Compare.
II, iii, 127	I, 141	Compare. Bhoja adds.
II, iii, 128	I, 142	Compare.
II, iii, 129	I, 140	Compare. Bhoja adds.
II, iii, 130		
II, iii, 131	I, 143	Compare. Bhoja divides.
II, iii, 132		
II, iii, 133		
II, iii, 134		
II, iii, 135		
II, iii, 136		
II, iii, 137	I, 139	Compare.
II, iii, 138	I, 143	Compare in part.
II, iii, 139		
II, iii, 140		
II, iii, 141		
II, iii, 142		
II, iii, 143	III, 149	Compare in part.
II, iii, 144		

APPENDIX I

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
II, iii, 145	V, 68	Compare.
II, iii, 146		
II, iii, 147		
II, iii, 148	IV, 2	Compare in part.
II, iii, 149	IV, 118	Compare in part.
II, iii, 150	III, 61	Compare in part.
II, iii, 151	III, 66	Compare in part.
II, iii, 152		
II, iii, 153		
II, iii, 154		
II, iii, 155	I, 44	
II, iii, 156	I, 46	
II, iii, 157	I, 47	
II, iii, 158	I, 48	
II, iii, 159	I, 49	Compare.
II, iii, 160	IV, 27	
II, iii, 161	IV, 28, 29.	Bhoja combines.
II, iii, 162		
II, iii, 163	IV, 30	Compare.
II, iii, 164	IV, 75, 78, 79.	Compare. Bhoja combines.
II, iii, 165	IV, 76	Compare.
II, iii, 166	IV, 80, 83.	Compare. Bhoja combines these and adds.
II, iii, 167		
II, iii, 168	III, 61	Compare in part. Bhoja adds.
II, iii, 169	III, 62	
II, iii, 170	III, 66, 67.	Bhoja combines and adds.
		Compare.
II, iii, 171		
II, iii, 172	III, 69	
II, iii, 173	III, 116	Compare. Bhoja adds.
II, iii, 174	III, 117	Compare in part.
II, iii, 175		
II, iii, 176	V, 56	Compare in part.
II, iii, 177		
II, iii, 178		
II, iii, 179		
II, iii, 180		
II, iii, 181		
II, iii, 182		
II, iii, 183		

BHOJA—PĀṆINI CONCORDANCE.

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
II, iii, 184	V, 72	Compare.
II, iii, 185		
II, iii, 186		
II, iii, 187		
II, iii, 188		
II, iii, 189		
II, iii, 190		
II, iii, 191		
<hr/>		
II, iv, 1	III, iii, 1, 2.	Compare.
II, iv, 2	III, iii, 3	
II, iv, 3	III, iii, 4	
II, iv, 4	III, iii, 5	Compare.
II, iv, 5	III, iii, 6	
II, iv, 6	III, iii, 7	
II, iv, 7	III, iii, 8	
II, iv, 8	III, iii, 9	
II, iv, 9	III, iii, 175	
II, iv, 10	III, iii, 176	Compare.
II, iv, 11	III, iii, 15	
II, iv, 12	III, iii, 15	Vārtika 1.
II, iv, 13	III, iii, 15	See Kāśikā.
II, iv, 14	III, iii, 13	Compare.
II, iv, 15		
II, iv, 16	III, iii, 10	Compare.
II, iv, 17	III, iii, 10	Compare.
II, iv, 18	III, iii, 12	Compare.
II, iv, 19	III, iii, 10	Compare.
II, iv, 20	III, iii, 11	
II, iv, 21	III, iii, 16	Compare.
II, iv, 22	III, iii, 16	Compare.
II, iv, 23	III, iii, 16	Compare Vārtika.
II, iv, 24	III, iii, 20	Compare Vārtika 4.
II, iv, 25	III, iii, 17	Compare.
II, iv, 26	III, iii, 19	
II, iv, 27	III, iii, 20	Compare.
II, iv, 28	III, iii, 21	
II, iv, 29	III, iii, 21	Compare Vārtika 1.
II, iv, 30	III, iii, 21	Compare Vārtika 2.
II, iv, 31		

APPENDIX I

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
II, iv, 32	III, iii, 22	
II, iv, 33	III, iii, 25	
II, iv, 34	III, iii, 23	
II, iv, 35	III, iii, 24	Compare.
II, iv, 36		
II, iv, 37 }	III, iii, 26	Compare. Bhoja combines,
II, iv, 38 }		
II, iv, 39	III, iii, 37	Compare.
II, iv, 40	III, ii, 27	Compare.
II, iv, 41		
II, iv, 42		
II, iv, 43		
II, iv, 44	III, iii, 28	Compare.
II, iv, 45	III, iii, 29	
II, iv, 46	III, iii, 30	Compare.
II, iv, 47	III, iii, 48	Compare.
II, iv, 48	III, iii, 31	
II, iv, 49	III, iii, 32	Compare.
II, iv, 50	III, iii, 33	
II, iv, 51	III, iii, 34	
II, iv, 52		
II, iv, 53		
II, iv, 54 }	III, iii, 37, 38.	Compare both.
II, iv, 55 }		
II, iv, 56	III, iii, 39	Compare.
II, iv, 57	III, iii, 40	Compare.
II, iv, 58 }	III, iii, 41	Compare both.
II, iv, 59 }		
II, iv, 60	III, iii, 42	
II, iv, 61	III, iii, 49	Compare.
II, iv, 62	III, iii, 35	Compare.
II, iv, 63	III, iii, 45	Compare.
II, iv, 64	III, iii, 36	
II, iv, 65	III, iii, 47	
II, iv, 66	III, iii, 46	
II, iv, 67	III, iii, 52	Compare.
II, iv, 68	III, iii, 53	
II, iv, 69	III, iii, 51	Compare.
II, iv, 70	III, iii, 50	Compare.
II, iv, 71	III, iii, 55	
II, iv, 72	III, iii, 54	

BHOJA—PĀṆINI CONCORDANCE.

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
II, iv, 73		
II, iv, 74		
II, iv, 75	III, iii, 56	
II, iv, 76	III, iii, 56	Compare Vārtika 1.
II, iv, 77	III, iii, 57	
II, iv, 78	III, iii, 58	Compare Sūtra and Vārtika 1.
II, iv, 79	III, iii, 70	
II, iv, 80	III, iii, 59	Compare.
II, iv, 81	III, iii, 60	
II, iv, 82	III, iii, 61	Compare.
II, iv, 83	III, iii, 62	Compare.
II, iv, 84	III, iii, 63	Compare.
II, iv, 85	III, iii, 64	Compare.
II, iv, 86 } ,	III, iii, 65	Compare both the Sūtras.
II, iv, 87 }		
II, iv, 88	III, iii, 66	
II, iv, 89	III, iii, 67	Compare.
II, iv, 90	III, iii, 68	Compare.
II, iv, 91	III, iii, 69	
II, iv, 92	III, iii, 71	
II, iv, 93	III, iii, 72	Compare.
II, iv, 94	III, iii, 73	
II, iv, 95	III, iii, 74	Compare.
II, iv, 96		
II, iv, 97		
II, iv, 98	III, iii, 75	
II, iv, 99	III, iii, 76	Compare.
II, iv, 100	III, iii, 77	Compare.
II, iv, 101	III, iii, 78	Compare.
II, iv, 102	III, iii, 79	Compare.
II, iv, 103	III, iii, 80, 81.	Compare. Bhoja combines.
II, iv, 104	III, iii, 82	Compare.
II, iv, 105		
II, iv, 106	III, iii, 83	
II, iv, 107	III, iii, 85	
II, iv, 108	III, iii, 84	Compare.
II, iv, 109	III, iii, 86	Compare.
II, iv, 110	III, iii, 87	Compare.
II, iv, 111	III, iii, 88	
II, iv, 112	III, iii, 89	

APPENDIX I

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
II, iv, 113 }	III, iii, 90	Compare.
II, iv, 114 }		
II, iv, 115 }	III, iii, 91	
II, iv, 116 }	III, iii, 92	Compare. Bhoja divides.
II, iv, 117 }		
II, iv, 118 }	III, iii, 93	Compare.
II, iv, 119 }		
II, iv, 120 }	III, iii, 94	
II, iv, 121 }		
II, iv, 122 }		
II, iv, 123 }		
II, iv, 124 }	III, iii, 97	Compare.
II, iv, 125 }	III, iii, 95	Compare.
II, iv, 126 }	III, iii, 98	Compare.
II, iv, 127 }		
II, iv, 128 }	III, iii, 99	Compare. Bhoja divides.
II, iv, 129 }		
II, iv, 130 }		
II, iv, 131 }	III, iii, 100	
II, iv, 132 }	III, iii, 101	Compare.
II, iv, 133 }		
II, iv, 134 }	III, iii, 101	See Bhāṣya.
II, iv, 135 }		
II, iv, 136 }	III, iii, 102	Compare.
II, iv, 137 }	III, iii, 103	Compare.
II, iv, 138 }		
II, iv, 139 }	III, iii, 104	Compare.
II, iv, 140 }	III, iii, 104	See the Vārtika in the Kāśikā.
II, iv, 141 }		
II, iv, 142 }	III, iii, 104	See the instances in the Kāśikā. Compare the gaṇa also.
II, iv, 143 }		
II, iv, 144 }		
II, iv, 145 }		
II, iv, 146 }	III, iii, 105	Compare.
II, iv, 147 }	III, iii, 106	
II, iv, 148 }		
II, iv, 149 }	III, iii, 107	Compare.
II, iv, 150 }	III, iii, 107	Compare Vārtika 2.
II, iv, 151 }	III, iii, 107	Compare Vārtika 3.
II, iv, 152 }	III, iii, 108	Compare Vārtika 9.

BHOJA—PĀṆINI CONCORDANCE.

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
II, iv, 153		
II, iv, 154		
II, iv, 155		
II, iv, 156	III, iii, 112	
II, iv, 157	III, iii, 108	Compare.
II, iv, 158	III, iii, 109	
II, iv, 159	III, iii, 108	Compare.
II, iv, 160		
II, iv, 161	III, iii, 110	Compare.
II, iv, 162	III, iii, 111	
II, iv, 163	III, iii, 114	
II, iv, 164	III, iii, 115	
II, iv, 165	III, iii, 116	
II, iv, 166	• III, iii, 117	
II, iv, 167		
II, iv, 168		
II, iv, 169		
II, iv, 170		
II, iv, 171		
II, iv, 172		
II, iv, 173	III, iii, 118	Compare.
II, iv, 174	III, iii, 119	Compare Sūtra and Vārtika.
II, iv, 175	III, iii, 121	Compare.
II, iv, 176	III, iii, 122	Compare.
II, iv, 177	III, iii, 123	
II, iv, 178	III, iii, 124	
II, iv, 179	III, iii, 125	
II, iv, 180	III, iii, 125	Compare the Vārtikas in the Kāśikā. Bhoja combines all the Vārtikas.
II, iv, 181	III, iii, 108	Compare Vārtika 2.
II, iv, 182	III, iii, 108	Compare Vārtika 1.
II, iv, 183	III, iii, 126	Compare.
II, iv, 184	III, iii, 127	Bhoja combines the Sūtra and the first Vārtika.
II, iv, 185	III, iii, 128	
II, iv, 186	III, iii, 130	Compare Vārtika.
II, iv, 187	III, iii, 131	
II, iv, 188	III, iii, 132	
II, iv, 189	III, iii, 133	
II, iv, 190	III, iii, 134	
II, iv, 191		

APPENDIX I

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
II, iv, 192	III, iii, 135	
II, iv, 193	III, iii, 136	Compare.
II, iv, 194	III, iii, 137	Compare.
II, iv, 195	III, iii, 138	Compare.
II, iv, 196	III, iii, 139	
II, iv, 197	III, iii, 140	
II, iv, 198	III, iii, 141	Bhoja combines the Sūtra and the Vārtika thereon.
II, iv, 199	III, iii, 142	
II, iv, 200	III, iii, 143	Compare.
II, iv, 201	III, iii, 144	
II, iv, 202	III, iii, 145	
II, iv, 203	III, iii, 146	
II, iv, 204	III, iii, 147	Compare.
II, iv, 205	III, iii, 148, 149.	Bhoja combines both.
II, iv, 206	III, iii, 150	Compare. See also the Kāśikā.
II, iv, 207	III, iii, 151	
II, iv, 208	III, iii, 152	Compare.
II, iv, 209	III, iii, 153	
II, iv, 210	III, iii, 154	Compare.
II, iv, 211	III, iii, 155	Compare.
II, iv, 212	III, iii, 156	Compare.
II, iv, 213	III, iii, 157	Bhoja combines the Sūtra and the Vārtika.
II, iv, 214	III, iii, 158, 159.	Compare both.
II, iv, 215	III, iii, 161	
II, iv, 216	III, iii, 162	Compare.
II, iv, 217	III, iii, 163	Compare.
II, iv, 218	III, iii, 164	
II, iv, 219	III, iii, 165	
II, iv, 220	III, iii, 166	Compare.
II, iv, 221	III, iii, 167, 168.	Compare. Bhoja combines.
II, iv, 222	III, iii, 169	Compare.
II, iv, 223	III, iv, 1	
II, iv, 224	III, iv, 2	Compare.
II, iv, 225	III, iv, 3	Compare.
II, iv, 226	III, iv, 4	
II, iv, 227	III, iv, 5	
II, iv, 228	III, iv, 18	Compare.
II, iv, 229	III, iv, 19	Compare.
II, iv, 230	III, iv, 20	

BHOJA-PĀṆINI CONCORDANCE.

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
II, iv, 231	III, iv, 21	Compare.
II, iv, 232	III, iv, 21	Compare Vārtika 5.
II, iv, 233	III, iv, 22	
II, iv, 234	III, iv, 23	
II, iv, 235	III, iv, 24	Compare.
II, iv, 236	III, iv, 25	
II, iv, 237	III, iv, 26	Compare.
II, iv, 238	III, iv, 27	Compare.
II, iv, 239	III, iv, 28	
II, iv, 240	III, iv, 29	Compare.
II, iv, 241	III, iv, 30	Compare.
II, iv, 242	III, iv, 31	
II, iv, 243	III, iv, 32	Compare.
II, iv, 244	III, iv, 33	Compare.
II, iv, 245		
II, iv, 246	III, iv, 34	
II, iv, 247	III, iv, 35	
II, iv, 248		
II, iv, 249	III, iv, 36	Bhoja divides.
II, iv, 250		
II, iv, 251	III, iv, 37	Compare.
II, iv, 252	III, iv, 38	
II, iv, 253	III, iv, 39	Compare.
II, iv, 254	III, iv, 40	Compare.
II, iv, 255	III, iv, 41	Compare.
II, iv, 256	III, iv, 42	
II, iv, 257	III, iv, 43	Compare.
II, iv, 258	III, iv, 44	Compare.
II, iv, 259	III, iv, 45	Compare.
II, iv, 260	III, iv, 46	
II, iv, 261		
II, iv, 262	III, iv, 47	Compare.
II, iv, 263	III, iv, 48	Compare.
II, iv, 264	III, iv, 49	
II, iv, 265	III, iv, 50	Compare.
II, iv, 266	III, iv, 51	Compare.
II, iv, 267	III, iv, 52	Compare.
II, iv, 278	III, iv, 53	Compare.
II, iv, 269	III, iv, 54	Compare.
II, iv, 270	III, iv, 55	
II, iv, 271	III, iv, 56	Compare.

APPENDIX I

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
II, iv, 272	III, iv, 57	Compare.
II, iv, 273	III, iv, 58	Compare.
II, iv, 274	III, iv, 59	Compare.
II, iv, 275	III, iv, 60	
II, iv, 276	III, iv, 61	Compare.
II, iv, 277	III, iv, 63	Compare.
II, iv, 278	III, iv, 64	
II, iv, 279	III, iv, 65	Compare.
II, iv, 280		
II, iv, 281	III, iv, 68	Compare.
II, iv, 282	III, iii, 174	Compare.
II, iv, 283	III, iii, 173	Compare.
<hr/>		
III, i, 1	III, iv, 78	Compare.
III, i, 2		
III, i, 3	VII, i, 3	
III, i, 4	VII, i, 4	
III, i, 5	VII, i, 5	Compare.
III, i, 6	VII, i, 6	Compare.
III, i, 7	VII, i, 7	Compare.
III, i, 8	III, iv, 81	Compare.
III, i, 9	III, iv, 82	
III, i, 10	III, iv, 83	Compare.
III, i, 11	III, iv, 84	Compare.
III, i, 12		
III, i, 13	III, iv, 79	Compare.
III, i, 14	III, iv, 80	
III, i, 15	II, iv, 85	Compare.
III, i, 16	III, iv, 86	Compare.
III, i, 17	III, iv, 87	Compare.
III, i, 18	VII, i, 25	Compare.
III, i, 19	III, iv, 89	
III, i, 20	III, iv, 90	
III, i, 21	III, iv, 91	
III, i, 22		
III, i, 23		
III, i, 24	III, iv, 101	Compare.
III, i, 25	III, iv, 99	Compare.
III, i, 26	III, iv, 97	Compare.
III, i, 27		

BHOJA—PĀṆINI CONCORDANCE.

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
III, i, 28	III, iv, 103	Compare.
III, i, 29	III, iv, 104	
III, i, 30	III, iv, 102	Compare.
III, i, 31	III, iv, 105	
III, i, 32	III, iv, 106	
III, i, 33	III, iv, 107	
III, i, 34		
III, i, 35		
III, i, 36	III, iv, 108	
III, i, 37		
III, i, 38		
III, i, 39	III, iv, 109	Compare.
III, i, 40	III, iv, 112	Compare.
III, i, 41	I, iii, 13	Compare.
III, i, 42		
III, i, 43	I, iii, 12	Compare Vārtika 7.
III, i, 44		
III, i, 45	I, iii, 14	Compare.
III, i, 46	I, iii, 15	Bhoja combines Vārtika too. Compare.
III, i, 47	I, iii, 16	Bhoja combines Vārtika also.
III, i, 48	I, iii, 17	
III, i, 49	I, iii, 18	
III, i, 50	I, iii, 19	Compare.
III, i, 51	I, iii, 20	
III, i, 52		Compare.
III, i, 53		
III, i, 54	I, iii, 21	Compare Vārtika 6.
III, i, 55	I, iii, 21	Compare.
III, i, 56	I, iii, 21	Vārtika 1.
III, i, 57	I, iii, 21	Compare Vārtika 3.
III, i, 58	I, iii, 21	Compare Vārtika 4.
III, i, 59	I, iii, 21	Compare Vārtika 5.
III, i, 60	I, iii, 21	Vārtika 7.
III, i, 61	I, iii, 21	Compare Vārtika 8.
III, i, 62	I, iii, 22	Compare Vārtika.
III, i, 63	I, iii, 22, 23.	Compare.
III, i, 64	I, iii, 24	Compare.
III, i, 65	I, iii, 25	Bhoja combines the Sūtra and Vārtika 1. His reading of the Vārtika seems to have been

APPENDIX I

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
		उपादेवपूजासंगतमित्रकरणपथिञ्जति वक्तव्यम्. See also Kāśikā.
III, i, 66	I, iii, 25	See note above.
III, i, 67	I, iii, 25	Compare.
III, i, 68	I, iii, 25	See the last Vārtika in the Kāśikā.
III, i, 69	I, iii, 26	Compare.
III, i, 70	I, iii, 27	Compare the reading of the Sūtra in the Kāśikā. Bhoja combines Vārtikas 1 and 2 in the Bhāṣya reading of the sūtra.
III, i, 71	I, iii, 29	Compare Vārtika 3.
III, i, 72	I, iii, 28	Bhoja combines this Sūtra and the Vārtika. See Kāśikā.
III, i, 73	I, iii, 27	
III, i, 74	I, iii, 27	Compare Vārtika.
III, i, 75	I, iii, 30	
III, i, 76	I, iii, 31	
III, i, 77	I, iii, 32	Compare. Bhoja adds.
III, i, 78	I, iii, 33	
III, i, 79	I, iii, 34	
III, i, 80	I, iii, 35	Compare.
III, i, 81	I, iii, 36	Compare.
III, i, 82	I, iii, 37	Compare.
III, i, 83	I, iii, 38	Compare.
III, i, 84	I, iii, 39	
III, i, 85	I, iii, 40	Bhoja combines the Vārtika.
III, i, 86	I, iii, 41	
III, i, 87	I, iii, 42	Compare.
III, i, 88	I, iii, 43	
III, i, 89	I, iii, 44	
III, i, 90	I, iii, 45	
III, i, 91	I, iii, 46	
III, i, 92	I, iii, 47	Compare.
III, i, 93	I, iii, 49	Compare.
III, i, 94	I, iii, 50	Compare.
III, i, 95	I, iii, 48	Compare.
III, i, 96		
III, i, 97	I, iii, 51	Compare.
III, i, 98	I, iii, 52	Compare.
III, i, 99		

BHOJA—PĀṆINI CONCORDANCE.

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
III, i, 100	I, iii, 53	
III, i, 101	I, iii, 54	
III, i, 102	I, iii, 55	Compare.
III, i, 103	I, iii, 56	Compare.
III, i, 104		
III, i, 105 } III, i, 106 }	I, iii, 57	Compare.
III, i, 107	I, iii, 58	Compare.
III, i, 108	I, iii, 59	Compare.
III, i, 109	I, iii, 60	Compare.
III, i, 110	I, iii, 61	Compare.
III, i, 111	I, iii, 64	Compare.
III, i, 112	I, iii, 65	
III, i, 113	I, iii, 66	Compare.
III, i, 114	I, iii, 67	
III, i, 115	I, iii, 68	Compare.
III, i, 116	I, iii, 69	Compare.
III, i, 117	I, iii, 70	Compare.
III, i, 118	I, iii, 71	
III, i, 119		
III, i, 120		
III, i, 121	I, iii, 72	Compare in part.
III, i, 122	I, iii, 73	Compare.
III, i, 123	I, iii, 75	Compare.
III, i, 124	I, iii, 77	See Kāśikā.
III, i, 125	I, iii, 74	Compare.
III, i, 126	I, iii, 72	See Bhāṣya.
III, i, 127		
III, i, 128	I, iii, 79	
III, i, 129	I, iii, 80	
III, i, 130	I, iii, 81	
III, i, 131	I, iii, 82	Compare.
III, i, 132	I, iii, 83	Compare.
III, i, 133	I, iii, 84	Compare.
III, i, 134	I, iii, 85	Compare.
III, i, 135	I, iii, 88	Compare.
III, i, 136	I, iii, 87	Compare.
III, i, 137	I, iii, 86	Compare.
III, i, 138	I, iii, 89	Compare.
III, i, 139	I, iii, 90	
III, i, 140	I, iii, 91	

APPENDIX I

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
III, i, 141	I, iii, 92	
III, i, 142	I, iii, 93	
III, i, 143	I, iii, 78	Compare.
III, i, 144		
III, i, 145	I, iii, 105	Compare.
III, i, 146	I, iii, 106	Compare.
III, i, 147	I, iii, 107	
III, i, 148	I, iv, 108	
III, i, 149	I, iv, 21, 22	Bhoja combines.
III, i, 150	I, ii, 58	Compare.
III, i, 151	I, ii, 59	Compare.
III, i, 152	I, ii, 59	See Kāśikā.
III, i, 153		
III, i, 154	I, ii, 60	Compare.
III, i, 155	I, ii, 63	
III, i, 156	IV, i, 1, 2.	Bhoja combines.
III, i, 157	VII, i, 9	
III, i, 158	VII, i, 11	Compare.
III, i, 159	VII, i, 12	Compare.
III, i, 160	VII, i, 13	Compare.
III, i, 161	VII, i, 14	Compare.
III, i, 162	VII, i, 15	Compare.
III, i, 163	VII, i, 17	
III, i, 164		
III, i, 165		
III, i, 166		
III, i, 167		
III, i, 168		
III, i, 169		
III, i, 170	VII, i, 16	Compare.
III, i, 171		
III, i, 172	VII, i, 18	Compare.
III, i, 173	VII, i, 19	Compare.
III, i, 174	VII, i, 20	
III, i, 175	VII, i, 21	
III, i, 176	VII, i, 22	Compare.
III, i, 177		
III, i, 178	VII, i, 23	
III, i, 179	VII, i, 24	
III, i, 180	VII, i, 25	Compare.
III, i, 181	VII, i, 27	

BHOJA—PĀṆINI CONCORDANCE.

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
III, i, 182	VII, i, 28	Compare.
III, i, 183	VII, i, 29	Compare. Bhoja adopts the reading found in Mugdhabodha and other works.
III, i, 184	VII, i, 30	
III, i, 185	VII, i, 31	
III, i, 186	VII, i, 32	Compare.
III, i, 187	VII, i, 33	Compare.
III, i, 188	VII, i, 54	Compare.
III, i, 189		
III, i, 190		
III, i, 191		
III, i, 192		
III, i, 193	* VII, i, 53	Compare.
III, i, 194		
III, i, 195		
III, i, 196	II, iv, 83	Compare.
III, i, 197	II, iv, 84	Compare.
III, i, 198	II, iv, 84	See Vārtika 1.
III, i, 199	II, iii, 2	
III, i, 200	II, iii, 2 and 4	Bhoja combines the Vārtika on this Sūtra and the fourth Sūtra.
III, i, 201		
III, i, 202		
III, i, 203	II, iii, 31	Compare.
III, i, 204	II, iii, 8	Compare.
III, i, 205		
III, i, 206	II, iii, 10	Compare.
III, i, 207	I, iv, 88	Compare.
III, i, 208	I, iv, 92	Compare.
III, i, 209 }	II, iii, 5	Compare.
III, i, 210 }		
III, i, 211	II, iii, 6	
III, i, 212	II, iii, 18	Compare.
III, i, 213	II, iii, 18	Compare Vārtika 1. This is the prakṛtyādi in Bhoja.
III, i, 214		
III, i, 215		
III, i, 216		
III, i, 217		
III, i, 218		

APPENDIX I

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
III, i, 219		
III, i, 220	II, iii, 19	Compare.
III, i, 221		
III, i, 222	II, iii, 21	Compare.
III, i, 223	II, iii, 20	Bhoja combines Sūtra and Vārtika.
III, i, 224	II, iii, 23	
III, i, 225	II, iii, 24	Compare.
III, i, 226 }	II, iii, 25	Compare.
III, i, 227 }		
III, i, 228	II, iii, 26	Compare.
III, i, 229		
III, i, 230	II, iii, 13	
III, i, 231		
III, i, 232		
III, i, 233		
III, i, 234	II, iii, 13	See Vārtika 1.
III, i, 235	II, iii, 15	
III, i, 236		
III, i, 237	II, iii, 12	Compare.
III, i, 238	II, iii, 17	Compare.
III, i, 239		
III, i, 240	II, iii, 16	Compare.
III, i, 241	II, iii, 28	
III, i, 242	II, iii, 28	See Vārtikas 1 and 2. Bhoja combines the two Vārtikas.
III, i, 243	II, iii, 28	Vārtika 3.
III, i, 244 }	II, iii, 29	Compare.
III, i, 245 }		
III, i, 246 }	II, iii, 32	Compare.
III, i, 247 }		
III, i, 248	II, iii, 33	Compare.
III, i, 249		
III, i, 250		
III, i, 251		
III, i, 252	II, iii, 30	Compare.
III, i, 253	II, iii, 34	Compare.
III, i, 254	II, iii, 35	Compare.
III, i, 255	II, iii, 36	Compare.
III, i, 256	II, iii, 36	Compare Vārtika 1.
III, i, 257	II, iii, 36	Vārtika 6.

BHOJA—PĀṆINI CONCORDANCE.

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
III, i, 258 } III, i, 259 } III, i, 260 }	II, iii, 43	Compare. See also Vārtika in Kāśikā.
III, i, 261	II, iii, 36	Compare Vārtika 3.
III, i, 262	II, iii, 36	Compare Vārtika 4.
III, i, 263	II, iii, 36	Vārtika 5.
III, i, 264	II, iii, 37	
III, i, 265	II, iii, 38	
III, i, 266	II, iii, 39	
III, i, 267	II, iii, 40	Compare.
III, i, 268	II, iii, 41	Compare.
III, i, 269	II, iii, 42	Compare.
III, i, 270	II, iii, 43	Compare.
III, i, 271		
III, i, 272	II, iii, 44	Compare.
III, i, 273	II, iii, 45	Compare.
III, i, 274	II, iii, 46	Compare.
III, i, 275	II, iii, 47	
III, i, 276	II, iii, 50	
III, i, 277	II, iii, 52	Compare.
III, i, 278	II, iii, 53	
III, i, 279	II, iii, 54	Compare.
III, i, 280	II, iii, 54	See Vārtika in Kāśikā.
III, i, 281	II, iii, 55	
III, i, 282 } III, i, 283 }	II, iii, 56	Compare. Bhoja divides.
III, i, 284	II, iii, 57	Compare.
III, i, 285		
III, i, 286	II, iii, 58	
III, i, 287	II, iii, 59	Compare.
III, i, 288	II, iii, 51	
III, i, 289	II, iii, 64	Compare.
III, i, 290		
III, i, 291	II, iii, 65	
III, i, 292	II, iii, 66	Compare Vārtika 1 in Kāśikā.
III, i, 293	II, iii, 69	Compare Vārtika 6.
III, i, 294	II, iii, 69	Compare.
III, i, 295	II, iii, 69	Compare Vārtika 3.
III, i, 296	II, iii, 69	Compare.
III, i, 297		

APPENDIX I

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
III, i, 298 } III, i, 299 III, i, 300 III, i, 301 III, i, 302 III, i, 303 } III, i, 304 }	II, iii, 70 II, iii, 71 II, iii, 66 II, iii, 72 II, iii, 73	Compare. Bhoja divides. Compare. Compare Vārtika 1. Compare. Bhoja divides.
III, ii, 1 III, ii, 2 III, ii, 3 III, ii, 4 III, ii, 5 III, ii, 6	II, i, 4 VI, ii, 24 VIII, i, 67 II, i, 4	Compare. Compare. See the gaṇa. Compare Vārtika 2. Also Bhāṣya under II, ii, 18.
III, ii, 7 III, ii, 8 III, ii, 9 } III, ii, 10 III, ii, 11 } III, ii, 12 III, ii, 13 } III, ii, 14 }	II, i, 5 II, i, 6	Compare. Bhoja divides one of Pāṇini into six.
III, ii, 15 III, ii, 16 III, ii, 17 III, ii, 18 III, ii, 19 III, ii, 20 III, ii, 21 III, ii, 22 III, ii, 23 } III, ii, 24 }	II, i, 7 II, i, 8 II, i, 9 II, i, 10 II, i, 11 II, i, 14 II, i, 15, 16 II, i, 17 II, i, 17	Compare. Compare. Compare. Compare. Compare. Compare. Bhoja combines. Compare. Bhoja combines Vārtika 1. Compare Vārtika 2. Bhoja divides.
III, ii, 25 III, ii, 26 III, ii, 27 III, ii, 28 III, ii, 29 III, ii, 30 III, ii, 31	II, i, 18 II, i, 19 II, i, 20	Compare. Compare. Compare.

BHOJA—PĀṆINI CONCORDANCE.

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
III, ii, 32	II, i, 21	Compare.
III, ii, 33	II, i, 22	
III, ii, 34	II, i, 24	Compare. Bhoja combines Vārtika 1 with Sūtra.
III, ii, 35		
III, ii, 36	II, i, 25, 27	Bhoja combines the two.
III, ii, 37	II, i, 26	
III, ii, 38	II, i, 28	
III, ii, 39	II, i, 29	Compare.
III, ii, 40	II, i, 30	
III, ii, 41	II, i, 31	Compare.
III, ii, 42		
III, ii, 43		
III, ii, 44	II, i, 32	
III, ii, 45	II, i, 33	
III, ii, 46	II, i, 34, 35	Compare. Bhoja combines the two Sūtras and the 1st Vārtika on II, i, 35.
III, ii, 47 }	II, i, 36	Compare.
III, ii, 48 }		
III, ii, 49	II, i, 36	Compare Vārtika 3.
III, ii, 50	II, i, 36	Compare Vārtika 2.
III, ii, 51	II, i, 36	Compare Vārtika 4.
III, ii, 52	II, i, 37	Compare.
III, ii, 53	II, i, 38	Compare.
III, ii, 54	II, i, 39	Compare.
III, ii, 55	II, i, 39	See the Vārtika in the Kāśikā.
III, ii, 56	II, i, 41	Compare.
III, ii, 57	II, i, 40	Compare.
III, ii, 58	II, i, 42	Compare.
III, ii, 59		
III, ii, 60		
III, ii, 61	II, i, 44	
III, ii, 62		
III, ii, 63	II, i, 45	
III, ii, 64	II, i, 46	
III, ii, 65	II, i, 47	Bhoja combines Vārtika.
III, ii, 66 }		
III, ii, 67 }	II, i, 48	Compare. This is an ākṛtigāṇa in Pāṇini. See Kāśikā.
III, ii, 68 }		
III, ii, 69 }		

APPENDIX I

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
III, ii, 70	II, i, 48	Compare. This is an ākṛtigāṇa in Pāṇini. See Kāśikā.
III, ii, 71		
III, ii, 72		
III, ii, 73		
III, ii, 74		
III, ii, 75	II, i, 57	Compare.
III, ii, 76	II, i, 49	Compare. Bhoja divides.
III, ii, 77		
III, ii, 78	II, i, 50	
III, ii, 79	II, i, 51	
III, ii, 80	II, i, 51	Compare Vārtika 11.
III, ii, 81	II, i, 55	
III, ii, 82	II, i, 56	Compare.
III, ii, 83	II, i, 53	Compare.
III, ii, 84	II, i, 54	Compare.
III, ii, 85	II, i, 61	Compare.
III, ii, 86	II, i, 62	Compare.
III, ii, 87	II, i, 65	Compare.
III, ii, 88	II, i, 66	Compare.
III, ii, 89	II, i, 71	
III, ii, 90	II, i, 68	Compare.
III, ii, 91		
III, ii, 92	II, i, 69	
III, ii, 93	II, i, 70	Compare.
III, ii, 94	II, i, 60	
III, ii, 95	II, i, 60	Compare Vārtika 3.
III, ii, 96	II, i, 63	
III, ii, 97	II, i, 64	
III, ii, 98		
III, ii, 99		
III, ii, 100	II, i, 69	See Vārtika 8.
III, ii, 101		
III, ii, 102		
III, ii, 103	II, i, 72	See the gāṇa under this Sūtra.
III, ii, 104		
III, ii, 105	II, i, 72	Bhoja has a number of Sūtras in this gāṇa. He adds much more than what is found in the Gāṇa-pāṭha.
III, ii, 106		
III, ii, 107		
III, ii, 108		
III, ii, 109		
III, ii, 110		

BHOJA—PĀṆINI CONCORDANCE.

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
III, ii, 111 } III, ii, 112 } III, ii, 113 } III, ii, 114 } III, ii, 115 } III, ii, 116 } III, ii, 117 } III, ii, 118 }		Bhoja has a number of Sūtras in this gaṇa. He adds much more than what is found in the Gaṇa-pāṭha.
III, ii, 119	II, ii, 1	
III, ii, 120	II, ii, 1	Compare Kāśikā.
III, ii, 121	II, ii, 2	Compare.
III, ii, 122		
III, ii, 123	II, ii, 3	Compare.
III, ii, 124	II, ii, 5	
III, ii, 125	II, ii, 6	
III, ii, 126		
III, ii, 127		
III, ii, 128	II, ii, 7	Compare.
III, ii, 129	II, ii, 8	
III, ii, 130	II, ii, 8	See Vārtika 1.
III, ii, 131 } III, ii, 132 }	II, ii, 9	Compare gaṇa.
III, ii, 133	II, ii, 9	See the Vārtika in the Kāśikā.
III, ii, 134		
III, ii, 135	II, ii, 9	See Vārtika 2.
III, ii, 136	II, ii, 10	
III, ii, 137	II, ii, 10	Vārtika.
III, ii, 138	II, ii, 11	
III, ii, 139 } III, ii, 140 }	II, ii, 12, 13	Compare both.
III, ii, 141	II, ii, 14	Compare.
III, ii, 142	II, ii, 15	Compare.
III, ii, 143	II, ii, 17	
III, ii, 144	II, ii, 18	Compare.
III, ii, 145 } III, ii, 146 } III, ii, 147 } III, ii, 148 } III, ii, 149 } III, ii, 150 } III, ii, 151 }	II, ii, 18	This and the following are Vārtikas of the Saunāga school. See Bhāṣya on II, ii, 18. For some there are differences in the readings. See Bhāṣya.

APPENDIX I

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
III, ii, 152 } III, ii, 153 } III, ii, 154 } III, ii, 155 }	II, ii, 18	See note above.
III, ii, 156 III, ii, 157 III, ii, 158 III, ii, 159 III, ii, 160 III, ii, 161	II, ii, 18 II, ii, 19 II, ii, 20 II, ii, 21 II, ii, 18	See Vārtika in Kāśikā. Compare. Compare. See Bhāṣya. This too may be a Vārtika of the Saunāgās.
III, iii, 1 III, iii, 2 III, iii, 3 III, iii, 4 III, iii, 5 III, iii, 6 III, iii, 7 III, iii, 8 III, iii, 9 III, iii, 10 III, iii, 11 III, iii, 12 III, iii, 13 III, iii, 14	II, ii, 23 II, ii, 25 II, ii, 24 II, ii, 24 II, ii, 24 II, ii, 24 II, ii, 24 II, ii, 24 II, ii, 24 II, ii, 24 II, ii, 24	Compare. See Vārtika 9 in the Bhāṣya. See Vārtika 21. See Vārtika 12. See Vārtika 13. See Vārtika 14. See Vārtika 15. See Vārtika 17. See Vārtikas 19 and 20. Bhoja combines.
III, iii, 15 III, iii, 16 III, iii, 17 III, iii, 18 III, iii, 19 III, iii, 20 III, iii, 21 III, iii, 22 III, iii, 23 III, iii, 24 III, iii, 25 III, iii, 26 III, iii, 27	II, ii, 26 II, ii, 27 II, ii, 28 II, ii, 29 II, iv, 14	Compare. Compare. Compare. These constitute one gaṇa in Pāṇini. They are divided by Bhoja.

BHOJA—PĀṆINI CONCORDANCE.

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
III, iii, 28	II, iv, 15	
III, iii, 29	II, iv, 16	Compare.
III, iii, 30		
III, iii, 31	II, iv, 3	Compare.
III, iii, 32	II, iv, 4	Compare.
III, iii, 33	II, iv, 5	Compare.
III, iii, 34	II, iv, 6	Compare.
III, iii, 35	II, iv, 7	Compare.
III, iii, 36	II, iv, 9	Compare.
III, iii, 37	II, iv, 10	Compare.
III, iii, 38		
III, iii, 39	II, iv, 11	This is all one gaṇa in Pāṇini. Bhoja divides.
III, iii, 40		
III, iii, 41	II, iv, 2	Compare. Bhoja divides.
III, iii, 42		
III, iii, 43	II, iv, 8	
III, iii, 44	II, iv, 12	Compare Vārtika 1.
III, iii, 45	II, iv, 12	Compare in part.
III, iii, 46	II, iv, 12	Compare in part.
III, iii, 47	II, iv, 12	Compare Vārtika 2.
III, iii, 48		
III, iii, 49		
III, iii, 50		
III, iii, 51		
III, iii, 52		
III, iii, 53		
III, iii, 54		
III, iii, 55		
III, iii, 56		
III, iii, 57		
III, iii, 58	II, ii, 30	
III, iii, 59		
III, iii, 60		
III, iii, 61		
III, iii, 62		
III, iii, 63	II, ii, 31	This is the rājadantādigana in Pāṇini. Bhoja makes several additions in these Sūtras.
III, iii, 64		
III, iii, 65		
III, iii, 66		
III, iii, 67		
III, iii, 68		

APPENDIX I

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
III, iii, 69	II, ii, 33	
III, iii, 70 }	II, ii, 31	See note above.
III, iii, 71 }		
III, iii, 72	II, ii, 34	
III, iii, 73	II, ii, 31	See note above.
III, iii, 74		
III, iii, 75	II, ii, 34	Vārtika 5.
III, iii, 76		
III, iii, 77		
III, iii, 78	II, ii, 34	Vārtika 4.
III, iii, 79		
III, iii, 80		
III, iii, 81	II, ii, 34	Compare Vārtika 3.
III, iii, 82		
III, iii, 83		
III, iii, 84	II, ii, 34	Compare Vārtika 7.
III, iii, 85		
III, iii, 86		
III, iii, 87	II, ii, 34	Compare Vārtika 6.
III, iii, 88		
III, iii, 89	II, ii, 34	Compare Vārtika 8.
III, iii, 90	II, ii, 35	Compare.
III, iii, 91	II, ii, 35	Compare Vārtika 1.
III, iii, 92		
III, iii, 93	II, ii, 35	Compare Vārtika 2.
III, iii, 94 }	II, ii, 35	Compare Vārtika 3. Bhoja divides.
III, iii, 95 }		
III, iii, 96		
III, iii, 97	II, ii, 36	Compare Vārtika 4.
III, iii, 98	II, ii, 36	Compare.
III, iii, 99		
III, iii, 100 }	II, ii, 37	Compare. Bhoja has two Sūtras
III, iii, 101 }		for this Gaṇa.
III, iii, 102	II, ii, 38	Compare. This is also a Gaṇa.
III, iii, 103	I, ii, 64	
III, iii, 104	I, ii, 64	Vārtika 24.
III, iii, 105	I, ii, 64	Compare Vārtika 23.
III, iii, 106	I, ii, 65	Compare.
III, iii, 107	I, ii, 66	
III, iii, 108	I, ii, 67	
III, iii, 109	I, ii, 73	Bhoja combines Vārtika.

BHOJA—PĀṆINI CONCORDANCE.

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
III, iii, 110	I, ii, 69	Compare.
III, iii, 111	I, ii, 70, 71.	Bhoja combines these.
III, iii, 112	I, ii, 68	
III, iii, 113	I, ii, 72	
III, iii, 114	I, ii, 72	Bhoja combines Vārtikas 1 and 2.
III, iii, 115	I, ii, 72	See the Vārtika in Kāśikā.
III, iii, 116		
III, iii, 117		
III, iii, 118	II, iv, 17, 18.	Bhoja combines both.
III, iii, 119		
III, iii, 120	II, iv, 30	Vārtika 2.
III, iii, 121	II, iv, 30	Compare Vārtika 3.
III, iii, 122	II, iv, 30	Compare Vārtika 1.
III, iii, 123	II, iv, 20	Compare.
III, iii, 124	II, iv, 21	Compare.
III, iii, 125	II, iv, 23	Compare.
III, iii, 126	II, iv, 23	See Kāśikā.
III, iii, 127	II, iv, 24	Compare.
III, iii, 128	II, iv, 25	Compare part.
III, iii, 129	II, iv, 25	Compare.
III, iii, 130		
III, iii, 131	II, iv, 30	Compare.
III, iii, 132	II, iv, 29	Compare. Bhoja combines the Vārtika.
III, iii, 133	II, iv, 30	See Bhāṣya.
III, iii, 134	II, iv, 31	Compare.
III, iii, 135	II, iv, 26	
III, iii, 136		
III, iii, 137	II, iv, 26	Compare Vārtika 1.
III, iii, 138	II, iv, 27	
III, iii, 139	I, ii, 47	
III, iii, 140	I, ii, 48	Compare.
III, iii, 141		
III, iii, 142	I, ii, 49	Compare.
III, iii, 143	I, ii, 51	Compare.
III, iii, 144	I, ii, 52	
III, iii, 145	I, ii, 52	Compare Vārtika 5.
III, iii, 146	I, ii, 51	See Vārtika 5.
III, iii, 147	I, ii, 51	See Vārtika 3.
III, iii, 148	I, ii, 51	See Vārtika 4.

APPENDIX I

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
III, iv, 1	IV, i, 3	
III, iv, 2	IV, i, 4	Compare.
III, iv, 3		
III, iv, 4		
III, iv, 5		
III, iv, 6		
III, iv, 7		
III, iv, 8	IV, i, 4	See the ajādigapa and the Gaṇa Sūtras therein. Bhoja has a few additions.
III, iv, 9		
III, iv, 10		
III, iv, 11		
III, iv, 12		
III, iv, 13		
III, iv, 14		
III, iv, 15	IV, i, 5	Compare.
III, iv, 16	IV, i, 6	Compare. Bhoja combines Vārtika 1.
III, iv, 17	IV, i, 6	Compare Vārtika 2.
III, iv, 18	IV, i, 7	Bhoja combines Sūtra and Vārtika 1.
III, iv, 19	IV, i, 7	Compare Vārtika 2.
III, iv, 20	IV, i, 8	Compare.
III, iv, 21	IV, i, 12	Compare.
III, iv, 22	IV, i, 29	Compare.
III, iv, 23	IV, i, 25	Compare Vārtika 1.
III, iv, 24	IV, i, 27	Bhoja combines Vārtika 1.
III, iv, 25	IV, i, 27	Compare Vārtika in Kāśikā.
III, iv, 26	IV, i, 28	Compare.
III, iv, 27	IV, i, 11	
III, iv, 28	IV, i, 13	Compare.
III, iv, 29	IV, i, 10	Compare svasrādigapa.
III, iv, 30	IV, i, 14	Compare.
III, iv, 31	IV, i, 15	Compare.
III, iv, 32		
III, iv, 33	IV, i, 16	Compare.
III, iv, 34	IV, i, 17, 18.	Bhoja divides in a different manner.
III, iv, 35		
III, iv, 36	IV, i, 19	Compare.
III, iv, 37	IV, i, 20	Compare. See also Vārtika.
III, iv, 38		
III, iv, 39	IV, i, 21	

BHOJA-PĀṆINI CONCORDANCE.

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
III, iv, 40	IV, i, 22	Compare.
III, iv, 41	IV, i, 23	Compare.
III, iv, 42	IV, i, 24	Compare.
III, iv, 43	IV, i, 30	Compare.
III, iv, 44	IV, i, 32	Compare.
III, iv, 45	IV, i, 33	Compare.
III, iv, 46		
III, iv, 47	IV, i, 34	Compare.
III, iv, 48		
III, iv, 49	IV, i, 35	See the Gaṇa. Bhoja omits some.
III, iv, 50		
III, iv, 51	IV, i, 39	See Vārtikas 1 and 2.
III, iv, 52	IV, i, 41	Compare in part.
III, iv, 53		
III, iv, 54		
III, iv, 55		
III, iv, 56		
III, iv, 57		
III, iv, 58		
III, iv, 59		Compare the Gaṇa in the Paṇini.
III, iv, 60		The words in the Gaṇa and the
III, iv, 61	IV, i, 41	Gaṇasūtras are distributed in
III, iv, 62		these Sūtras with some additions
III, iv, 63		and omissions.
III, iv, 64		
III, iv, 65		
III, iv, 66		
III, iv, 67		
III, iv, 68		
III, iv, 69		
III, iv, 70	IV, i, 42	Compare in part.
III, iv, 71	IV, i, 42	Compare in part.
III, iv, 72	IV, i, 42	Compare Vārtika 1.
III, iv, 73	IV, i, 42	Compare Vārtika 3.
III, iv, 74	IV, i, 43	Compare. Bhoja adds.
III, iv, 75	IV, i, 45	Compare the Gaṇasūtra.
III, iv, 76	IV, i, 45	See the Gaṇasūtra.
III, iv, 77	IV, i, 45	Compare Gaṇa.
III, iv, 78		
III, iv, 79	IV, i, 44	Compare Sūtra and Vārtika 2.

APPENDIX I

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
III, iv, 80	IV, i, 48	Compare the Sūtra and the Vārtika in Kāśikā(?)
III, iv, 81	IV, i, 36, 37	Bhoja combines.
III, iv, 82	IV, i, 38	Compare.
III, iv, 83		
III, iv, 84	IV, i, 49	Compare.
III, iv, 85	IV, i, 49	Compare Vārtika 4.
III, iv, 86	IV, i, 49	Compare Vārtika 7.
III, iv, 87	IV, i, 49	Compare Vārtika 1.
III, iv, 88	IV, i, 49	Compare Vārtika 2.
III, iv, 89	IV, i, 49	Compare Vārtika 3.
III, iv, 90	IV, i, 50	Compare.
III, iv, 91	IV, i, 51	Compare.
III, iv, 92	IV, i, 52, 53	Compare. Bhoja combines.
III, iv, 93	IV, i, 52	Compare Vārtika 2.
III, iv, 94	IV, i, 52	Compare Vārtika 6.
III, iv, 95		
III, iv, 96	IV, i, 54	Compare.
III, iv, 97	IV, i, 55	Compare.
III, iv, 98	IV, i, 55	Compare Vārtika 1.
III, iv, 99	IV, i, 55	Compare Vārtika 2.
III, iv, 100 } III, iv, 101 }	IV, i, 55	Compare Vārtika 3. Bhoja combines both.
III, iv, 102	IV, i, 56	Compare.
III, iv, 103	IV, i, 57	Compare.
III, iv, 104	IV, i, 58	
III, iv, 105	IV, i, 62	Compare.
III, iv, 106	IV, i, 63	Compare.
III, iv, 107	IV, i, 64	Compare.
III, iv, 108	IV, i, 65	
III, iv, 109	IV, i, 65	Compare Vārtika.
III, iv, 110	IV, i, 66	
III, iv, 111	IV, i, 67	Compare.
III, iv, 112	IV, i, 68	Compare.
III, iv, 113		
III, iv, 114	IV, i, 69	Compare.
III, iv, 115		
III, iv, 116		
III, iv, 117 } III, iv, 118 } III, iv, 119 }	IV, i, 73	See Gaṇa and the Gaṇasūtras.

BHOJA—PĀṆINI CONCORDANCE.

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
III, iv, 120 } III, iv, 121 } III, iv, 122 } III, iv, 123 } III, iv, 124 } III, iv, 125 }	IV, i, 73	See the Gaṇa and the Gaṇasūtras.
III, iv, 126 III, iv, 127 III, iv, 128 III, iv, 129 III, iv, 130 III, iv, 131 III, iv, 132 III, iv, 133 III, iv, 134 III, iv, 135	IV, i, 74 IV, i, 77 IV, i, 78 IV, i, 79 IV, i, 80 IV, i, 81	Compare. Compare. See Gaṇa. Compare.
IV, i, 1 IV, i, 2 } IV, i, 3 } IV, i, 4 IV, i, 5 IV, i, 6 IV, i, 7 IV, i, 8 IV, i, 9 IV, i, 10 IV, i, 11 IV, i, 12 IV, i, 13 IV, i, 14 IV, i, 15 IV, i, 16 IV, i, 17 IV, i, 18 IV, i, 19 IV, i, 20 } IV, i, 21 } IV, i, 22	IV, i, 85 IV, i, 84 IV, i, 84 IV, i, 84 IV, i, 84 IV, i, 86 IV, i, 86 IV, i, 86 IV, i, 85 IV, i, 85 IV, ii, 33, 34 IV, i, 87	Compare. Bhoja divides. See Gaṇa. See Vārtika 7. See Vārtika 8. See Vārtika 2. Compare. These comprise the utsādigāṇa in Pāṇini with certain additions. Compare Vārtika. See Vārtika 3. See Vārtikas 4 and 5. Bhoja combines both. Compare. Compare. Bhoja combines both. Bhoja divides.

APPENDIX I

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
IV, i, 23	IV, i, 92	
IV, i, 24	IV, i, 93	Compare.
IV, i, 25	IV, i, 94	Compare.
IV, i, 26	IV, i, 95	
IV, i, 27	IV, i, 104	See the Gaṇa.
IV, i, 28 }		
IV, i, 29 }	IV, i, 96	See the Gaṇa and the Gaṇasūtras.
IV, i, 30		
IV, i, 31		
IV, i, 32 }		
IV, i, 33 }		
IV, i, 34		
IV, i, 35 }	IV, i, 96	See the Gaṇa and the Gaṇasūtras.
IV, i, 36 }		
IV, i, 37 }		
IV, i, 38 }		
IV, i, 39	IV, i, 97	Bhoja combines Vārtika.
IV, i, 40 }		
IV, i, 41 }	IV, i, 100	See the Gaṇa.
IV, i, 42 }		
IV, i, 43 }		
IV, i, 44 }	IV, i, 104	Compare the Gaṇa.
IV, i, 45 }		
IV, i, 46 }		
IV, i, 47 }		
IV, i, 48 }		
IV, i, 49 }		
IV, i, 50 }	IV, i, 105	Compare the Gaṇa.
IV, i, 51		
IV, i, 52		
IV, i, 53 }		
IV, i, 54 }	IV, i, 106	Bhoja divides.
IV, i, 55 }		
IV, i, 56 }	IV, i, 107	Bhoja divides.
IV, i, 57 }		
IV, i, 58	IV, i, 108	Compare.
IV, i, 59	IV, i, 109	Compare.
IV, i, 60 }		
IV, i, 61 }		
IV, i, 62 }	IV, i, 110	Compare the Gaṇa and the Gaṇa
IV, i, 63 }		Sūtras.

BHOJA—PĀṆINI CONCORDANCE.

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
IV, i, 64 } IV, i, 65 } IV, i, 66 } IV, i, 67 }	IV, i, 110	Compare the Gaṇa and the Gaṇa Sūtras.
IV, i, 68 IV, i, 69 IV, i, 70 } IV, i, 71 } IV, i, 72 } IV, i, 73 } IV, i, 74 } IV, i, 75 } IV, i, 76 } IV, i, 77 } IV, i, 78 }	IV, i, 111 IV, i, 98 IV, i, 99	Compare the Gaṇa. Compare the Gaṇa and the Gaṇa Sūtras.
IV, i, 79 IV, i, 80 IV, i, 81 IV, i, 82 } IV, i, 83 }	IV, i, 100 IV, i, 101 IV, i, 102 IV, i, 103	Compare. Compare. Compare. Bhoja divides.
IV, i, 84 } IV, i, 85 } IV, i, 86 } IV, i, 87 } IV, i, 88 } IV, i, 89 } IV, i, 90 } IV, i, 91 } IV, i, 92 } IV, i, 93 }	IV, i, 112	Compare the Gaṇa and the Gaṇa Sūtras.
IV, i, 94 IV, i, 95	IV, i, 113 IV, i, 114	Compare. In some manuscripts of the Vārtika there is a Vārtika similar to Bhoja's in this Sūtra of Pāṇini. It reads अण् कुञ्जकोकिलात् स्मृतः In the Kāśikā this is found under IV, i, 120.
IV, i, 96 IV, i, 97 IV, i, 98	IV, i, 114 IV, i, 115 IV, i, 116	Compare.

APPENDIX I

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
IV, i, 99	IV, i, 117	Compare.
IV, i, 100	IV, i, 118	Compare.
IV, i, 101	IV, i, 119	Compare.
IV, i, 102		
IV, i, 103	IV, i, 121	
IV, i, 104	IV, i, 122	Compare.
IV, i, 105 }		
IV, i, 106 }		
IV, i, 107 }	IV, i, 123	Compare the Gaṇa and the Gaṇa
IV, i, 108 }		Sūtras.
IV, i, 109 }		
IV, i, 110 }		
IV, i, 111	IV, i, 120	See the Vārtika in the Kāśikā.
IV, i, 112	IV, i, 124	
IV, i, 113	IV, i, 125	
IV, i, 114	IV, i, 126	Compare the Gaṇa.
IV, i, 115	IV, i, 127	
IV, i, 116	IV, i, 128	Compare.
IV, i, 117	IV, i, 128	Compare Vārtika 2.
IV, i, 118	IV, i, 130	See the illustrations in the Kāśikā.
IV, i, 119	IV, i, 129	Compare.
IV, i, 120	IV, i, 131	Compare.
IV, i, 121	IV, i, 144	Compare.
IV, i, 122	IV, i, 145	
IV, i, 123 }	IV, i, 143	Compare.
IV, i, 124 }		
IV, i, 125	IV, i, 132	Compare.
IV, i, 126	IV, i, 133	Compare.
IV, i, 127	IV, i, 138	Compare.
IV, i, 128 }	IV, i, 137	Compare. Bhoja divides.
IV, i, 129 }		
IV, i, 130 }	IV, i, 139	Compare both the Sūtras.
IV, i, 131 }		
IV, i, 132	IV, i, 142	Compare.
IV, i, 133	IV, i, 141	
IV, i, 134	IV, i, 135	
IV, i, 135	IV, i, 136	See the Gaṇa.
IV, i, 136 }		
IV, i, 137 }	IV, i, 146	See the Gaṇa.
IV, i, 138 }		
IV, i, 139	IV, i, 147	Compare.

BHOJA—PĀṆINI CONCORDANCE.

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
IV, i, 140	IV, i, 148	Compare. See also Kāśikā.
IV, i, 141	IV, i, 149	See Kāśikā.
IV, i, 142 }	IV, i, 150	Compare. See also Kāśikā.
IV, i, 143 }		
IV, i, 144 }		
IV, i, 145 }		
IV, i, 146 }		
IV, i, 147 }		
IV, i, 148 }	IV, i, 151	See the Gaṇa and the Gaṇa Sūtras. Bhoja has many additions.
IV, i, 149 }		
IV, i, 150 }		
IV, i, 151 }		
IV, i, 152 }		
IV, i, 153 }		
IV, i, 154 }	IV, i, 152	Compare.
IV, i, 155 }		
IV, i, 156 }	IV, i, 154	Compare the Gaṇa and the Gaṇa Sūtras.
IV, i, 157 }		
IV, i, 158 }		
IV, i, 159	IV, i, 155	Compare.
IV, i, 160	IV, i, 156	Compare.
IV, i, 161	IV, i, 156	See Vārtika in Kāśikā.
IV, i, 162	IV, i, 157	Compare.
IV, i, 163	IV, i, 158	See Gaṇa.
IV, i, 164	IV, i, 159	Compare.
IV, i, 165	IV, i, 160	Compare.
IV, i, 166 }		
IV, i, 167 }	IV, i, 161	See Kāśikā. Bhoja divides.
IV, i, 168 }		
IV, i, 169 }	IV, i, 166	Compare. Bhoja divides.
IV, i, 170 }		
IV, i, 171	IV, i, 167	
IV, i, 172	IV, i, 169	
IV, i, 173	IV, i, 168	Compare.
IV, i, 174	IV, i, 170	
IV, i, 175	IV, i, 169	See the Vārtika in the Kāśikā. (The Sūtra is numbered 171 in Kāśikā.)
IV, i, 176	IV, i, 171	Compare.
IV, i, 177	IV, i, 173	Compare.
IV, i, 178	IV, i, 174	Compare.
IV, i, 179	IV, i, 176	Compare in part.

APPENDIX I

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
IV, i, 180	II, iv, 62	Compare.
IV, i, 181	II, iv, 64	Compare.
IV, i, 182	II, iv, 64	See Vārtika.
IV, i, 183	II, iv, 70	Compare in part.
IV, i, 184	II, iv, 63	Compare the Gaṇa and the Gaṇa Sūtras.
IV, i, 185		
IV, i, 186		
IV, i, 187		
IV, i, 188	II, iv, 65	Compare.
IV, i, 189		
IV, i, 190		
IV, i, 191		
IV, i, 192	II, iv, 70	Compare in part.
IV, i, 193		
IV, i, 194		
IV, i, 195		
IV, i, 196	II, iv, 60	Compare.
IV, i, 197		
IV, i, 198		
IV, i, 199		
IV, i, 200	II, iv, 69	See the Gaṇa and the Gaṇa Sūtras.
IV, i, 201		
IV, i, 202		
IV, i, 203		
IV, i, 204	II, iv, 68	See the Gaṇa.
IV, i, 205		
IV, i, 206		
IV, i, 207		
IV, i, 208	II, iv, 69	Compare.
IV, i, 209		
IV, i, 210		
IV, i, 211		
IV, ii, 1	IV, i, 89	Compare.
IV, ii, 2	IV, i, 91	Compare.
IV, ii, 3	II, iv, 58	See the Vārtika in the Kāśikā.
IV, ii, 4	II, iv, 59	See Gaṇa.
IV, ii, 5	IV, i, 166	Compare.
IV, ii, 6	IV, i, 168	Compare.
IV, ii, 7	II, iv, 61	Compare the Gaṇa and the Gaṇa Sūtras.
IV, ii, 1	IV, ii, 1	
IV, ii, 2	IV, ii, 2	Compare.
IV, ii, 3	IV, ii, 2	Compare Vārtika 1.
IV, ii, 4	IV, ii, 2	Bhoja combines Vārtikas 2 and 3.
IV, ii, 5		
IV, ii, 6	IV, ii, 2	Compare. See Vārtika 4.
IV, ii, 7	IV, ii, 3	Compare.

BHOJA—PĀṆINI CONCORDANCE.

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
IV, ii, 8	IV, ii, 4	Compare.
IV, ii, 9	IV, ii, 5	
IV, ii, 10	IV, ii, 6	
IV, ii, 11	IV, ii, 7	Compare.
IV, ii, 12	IV, ii, 9	
IV, ii, 13	IV, ii, 8	See Vārtika in the Kāśikā.
IV, ii, 14	IV, ii, 10	
IV, ii, 15	IV, ii, 11	
IV, ii, 16	IV, ii, 12	Compare.
IV, ii, 17	IV, ii, 13	Compare.
IV, ii, 18	IV, ii, 14	Compare.
IV, ii, 19	IV, ii, 15	Compare.
IV, ii, 20	IV, ii, 16	Compare.
IV, ii, 21	IV, ii, 17	Compare.
IV, ii, 22	IV, ii, 18	
IV, ii, 23	IV, ii, 19	Compare.
IV, ii, 24	IV, ii, 20	
IV, ii, 25	IV, ii, 21	Compare.
IV, ii, 26	IV, ii, 22	Compare.
IV, ii, 27	IV, ii, 23	Compare.
IV, ii, 28	IV, ii, 24	
IV, ii, 29	IV, ii, 25	Compare.
IV, ii, 30	IV, ii, 26	
IV, ii, 31	IV, ii, 28	Compare Vārtika 1.
IV, ii, 32	IV, ii, 28	Compare Vārtika 2.
IV, ii, 33	IV, ii, 27	Compare.
IV, ii, 34	IV, ii, 29	Compare.
IV, ii, 35	IV, ii, 30	Compare.
IV, ii, 36	IV, ii, 31	
IV, ii, 37	IV, ii, 32	Compare.
IV, ii, 38	IV, ii, 34	
IV, ii, 39	IV, ii, 35	
IV, ii, 40	IV, ii, 55	Compare in part.
IV, ii, 41	IV, ii, 56	Compare.
IV, ii, 42	IV, ii, 57	Compare.
IV, ii, 43	IV, ii, 58	Compare.
IV, ii, 44	IV, ii, 59	
IV, ii, 45	IV, ii, 60	Compare.
IV, ii, 46	IV, ii, 60	See the Vārtika in the Kāśikā.
IV, ii, 47	IV, ii, 63	See the Gaṇa.

APPENDIX I

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
IV, ii, 48		
IV, ii, 49		
IV, ii, 50	IV, ii, 60	See Vārtikas in Kāśikā.
IV, ii, 51		
IV, ii, 52		
IV, ii, 53	IV, ii, 62	See Gaṇa.
IV, ii, 54	IV, ii, 61	In one of the manuscripts of the
IV, ii, 55	IV, ii, 65	Vārtika there is a Vārtika सर्व- सादेर्दिगोश्च लः under this Sūtra.
		Compare.
IV, ii, 56	IV, ii, 64	Compare.
IV, ii, 57	IV, ii, 65	Compare.
IV, ii, 58	IV, ii, 37	
IV, ii, 59	IV, ii, 38	See Gaṇa.
IV, ii, 60	IV, ii, 44, 45.	See Gaṇa under 45.
IV, ii, 61	IV, ii, 45	Compare Vārtika.
IV, ii, 62	IV, ii, 39	Bhoja adds the Vārtika also.
IV, ii, 63	IV, ii, 40	
IV, ii, 64	IV, ii, 41	Compare.
IV, ii, 65	IV, ii, 47	Compare.
IV, ii, 66	IV, ii, 47	See Vārtika.
IV, ii, 67	IV, ii, 42	Compare.
IV, ii, 68		
IV, ii, 69	IV, ii, 48	Compare. Bhoja divides.
IV, ii, 70		This is probably one of the Sūtras of Āpīśali.
IV, ii, 71	IV, ii, 43	See Vārtikas 2 and 3. Bhoja com- bines.
IV, ii, 72	IV, ii, 42	See Vārtika.
IV, ii, 73	IV, ii, 49	Compare.
IV, ii, 74	IV, ii, 42	Compare Vārtika.
IV, ii, 75	IV, ii, 50	Compare.
IV, ii, 76	IV, ii, 50, 51.	Parts of the two Sūtras are combin- ed.
IV, ii, 77	IV, ii, 50	Compare in part.
IV, ii, 78		
IV, ii, 79	IV, ii, 43	Compare.
IV, ii, 80	IV, ii, 36	See Vārtika 1.
IV, ii, 81	IV, ii, 36	See Vārtika 2.
IV, ii, 82	IV, ii, 36	See Vārtika 3.

BHOJA—PĀṆINI CONCORDANCE.

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
IV, ii, 83	IV, ii, 36	See Vārtika 5.
IV, ii, 84	IV, ii, 36	See Vārtika 6.
IV, ii, 85	IV, ii, 52	Compare.
IV, ii, 86 }	IV, ii, 53	See the Gaṇa.
IV, ii, 87 }		
IV, ii, 88 }		
IV, ii, 89 }	IV, ii, 54	See both the Gaṇas. Bhoja has
IV, ii, 90 }		additions.
IV, ii, 91 }		
IV, ii, 92	IV, ii, 67	Compare.
IV, ii, 93	IV, ii, 70	Compare.
IV, ii, 94	IV, ii, 68	Compare.
IV, ii, 95		
IV, ii, 96	IV, ii, 71	
IV, ii, 97	IV, ii, 72	Compare.
IV, ii, 98	IV, ii, 73	
IV, ii, 99	IV, ii, 74	
IV, ii, 100 }		
IV, ii, 101 }		
IV, ii, 102 }	IV, ii, 75	See the Gaṇa. Bhoja adds.
IV, ii, 103 }		
IV, ii, 104 }		
IV, ii, 105	IV, ii, 76	
IV, ii, 106 }	IV, ii, 77	See the Gaṇa.
IV, ii, 107 }		
IV, ii, 108	IV, ii, 78	Compare.
IV, ii, 109	IV, ii, 79	
IV, ii, 110 }		
IV, ii, 111 }		
IV, ii, 112 }		
IV, ii, 113 }		
IV, ii, 114 }		
IV, ii, 115 }		
IV, ii, 116 }		
IV, ii, 117 }	IV, ii, 80	There are several Gaṇas under this
IV, ii, 118 }		Sūtra in Pāṇini, each with Gaṇa
IV, ii, 119 }		Sūtras. Compare them with
IV, ii, 120 }		these Sūtras of Bhoja. The
IV, ii, 121 }		latter has many additions.
IV, ii, 122 }		
IV, ii, 123 }		

APPENDIX I

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
IV, ii, 124 }		
IV, ii, 125 }		
IV, ii, 126 }		
IV, ii, 127 }		
IV, ii, 128 }		
IV, ii, 129 }	IV, ii, 80	See note above
IV, ii, 130 }		
IV, ii, 131 }		
IV, ii, 132 }		
IV, ii, 133 }		
IV, ii, 134 }		
IV, ii, 135 }		
IV, ii, 136 }	IV, ii, 90	See the Gaṇa and the Gaṇa Sūtras. Bhoja has additionc.
IV, ii, 137 }		
IV, ii, 138 }		
IV, ii, 139 }		
IV, ii, 140 }	IV, ii, 87	Compare. Bhoja adds.
IV, ii, 141 }	IV, ii, 88	Compare.
IV, ii, 142 }	IV, ii, 89	
IV, ii, 143 }	IV, ii, 81	Compare.
IV, ii, 144 }	IV, ii, 82	Compare Gaṇa.
IV, ii, 145 }		
IV, ii, 146 }	IV, ii, 83	
IV, ii, 147 }	IV, ii, 85	Compare.
IV, ii, 148 }	IV, ii, 86	See the Gaṇa.
IV, ii, 149 }		
<hr/>		
IV, iii, 1 }	IV, ii, 92	
IV, iii, 2 }	IV, ii, 93	Bhoja divides.
IV, iii, 3 }		
IV, iii, 4 }		
IV, iii, 5 }	IV, ii, 94	
IV, iii, 6 }	IV, ii, 95	See the Gaṇa and the Gaṇa Sūtra.
IV, iii, 7 }		
IV, iii, 8 }	IV, ii, 96	
IV, iii, 9 }	IV, ii, 97	See the Gaṇa and the Gaṇa Sūtra.
IV, iii, 10 }		
IV, iii, 11 }	IV, ii, 98	
IV, iii, 12 }	IV, ii, 99	Compare.
IV, iii, 13 }	IV, ii, 100	Compare.

BHOJA—PĀṆINI CONCORDANCE.

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
IV, iii, 14	IV, ii, 101	
IV, iii, 15	IV, ii, 102	
IV, iii, 16	IV, ii, 103	
IV, iii, 17	IV, ii, 104	Compare.
IV, iii, 18		
IV, iii, 19		
IV, iii, 20	IV, ii, 105	Compare.
IV, iii, 21 }	IV, ii, 106	Bhoja divides.
IV, iii, 22 }		
IV, iii, 23	IV, ii, 104	Vārtika.
IV, iii, 24 }	IV, ii, 106	Compare. Bhoja divides.
IV, iii, 25 }		
IV, iii, 26	IV, ii, 107	Compare.
IV, iii, 27 •	IV, ii, 108	
IV, iii, 28	IV, ii, 109	Compare.
IV, iii, 29		
IV, iii, 30 }		
IV, iii, 31 }	IV, ii, 110	Compare. See the Gaṇa also.
IV, iii, 32 }		Bhoja adds.
IV, iii, 33 }		
IV, iii, 34	IV, ii, 111	Compare.
IV, iii, 35	IV, ii, 112	
IV, iii, 36	IV, ii, 113	Compare.
IV, iii, 37	IV, ii, 114	
IV, iii, 38	I, i, 75	Compare.
IV, iii, 39	I, i, 73	Compare Vārtika 5.
IV, iii, 40	I, i, 73	Compare Vārtikas 7 and 8. Bhoja combines them.
IV, iii, 41	I, i, 74	Compare.
IV, iii, 42	IV, ii, 115	Compare.
IV, iii, 43 }	IV, ii, 119	Bhoja divides.
IV, iii, 44 }		
IV, iii, 45		
IV, iii, 46 }		
IV, iii, 47 }	IV, ii, 116	See the Gaṇa. Bhoja adds.
IV, iii, 48 }		
IV, iii, 49 }		
IV, iii, 50 }		
IV, iii, 51	IV, ii, 117	Compare.
IV, iii, 52	IV, ii, 118	Compare.
IV, iii, 53	IV, ii, 121, 122	Bhoja combines.

APPENDIX I

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
IV, iii, 54	IV, ii, 123	Compare.
IV, iii, 55 }	IV, ii, 124	Bhoja divides.
IV, iii, 56 }		
IV, iii, 57	IV, ii, 125	Compare.
IV, iii, 58	IV, ii, 126	Compare.
IV, iii, 59 }		
IV, iii, 60 }		
IV, iii, 61 }	IV, ii, 127	Compare Gaṇa. Bhoja adds.
IV, iii, 62 }		
IV, iii, 63 }		
IV, iii, 64 }		
IV, iii, 65	IV, ii, 128	
IV, iii, 66	IV, ii, 129	Compare. See also the Vārtika in the Kāśikā.
IV, iii, 67	IV, ii, 129	See Vārtika in the Kāśikā.
IV, iii, 68	IV, ii, 130	Compare.
IV, iii, 69	IV, ii, 131	Compare.
IV, iii, 70	IV, ii, 132	
IV, iii, 71	IV, ii, 133	Compare Gaṇa.
IV, iii, 72	IV, ii, 134	
IV, iii, 73	IV, ii, 135, 136	
IV, iii, 74	IV, ii, 135	Compare in part.
IV, iii, 75	IV, ii, 137	Compare.
IV, iii, 76	IV, ii, 139	
IV, iii, 77	IV, ii, 141, 142	Compare both the Sūtras.
IV, iii, 78	IV, ii, 143	Compare.
IV, iii, 79	IV, ii, 144	Compare.
IV, iii, 80	IV, ii, 145	Compare.
IV, iii, 81 }		
IV, iii, 82 }		
IV, iii, 83 }		
IV, iii, 84 }		
IV, iii, 85 }		
IV, iii, 86 }		
IV, iii, 87 }	IV, ii, 138	See the Gaṇa and the Gaṇa Sūtras.
IV, iii, 88 }		
IV, iii, 89 }		
IV, iii, 90 }		
IV, iii, 91 }		
IV, iii, 92 }		
IV, iii, 93 }		

BHOJA—PĀṆINI CONCORDANCE.

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
IV, iii, 94	IV, iii, 1, 2	
IV, iii, 95	IV, iii, 2	Compare in part.
IV, iii, 96	IV, iii, 3	Compare.
IV, iii, 97	IV, iii, 10	Compare.
IV, iii, 98	IV, iii, 4	
IV, iii, 99	IV, iii, 5	Compare.
IV, iii, 100	IV, iii, 6	Compare.
IV, iii, 101	IV, iii, 7	Compare.
IV, iii, 102	IV, iii, 4	Compare Vārtika 1.
IV, iii, 103	IV, iii, 11	Compare.
IV, iii, 104		
IV, iii, 105	IV, iii, 12	
IV, iii, 106	IV, iii, 13	Compare.
IV, iii, 107	IV, iii, 14	Compare.
IV, iii, 108	IV, iii, 15	
IV, iii, 109	IV, iii, 23	Compare.
IV, iii, 110	IV, iii, 24	Compare.
IV, iii, 111		
IV, iii, 112	IV, iii, 23	See the Vārtika in the Kāśikā.
IV, iii, 113		
IV, iii, 114	IV, iii, 16	Compare the Gaṇa and Gaṇa Sūtra.
IV, iii, 115		
IV, iii, 116	IV, iii, 21	Compare.
IV, iii, 117	IV, iii, 17	Compare.
IV, iii, 118		
IV, iii, 119	IV, iii, 8, 9	Compare.
IV, iii, 120	IV, iii, 8	See Vārtika 2.
IV, iii, 121	IV, iii, 23	Compare the last Vārtika in the Kāśikā.
IV, iii, 122	IV, iii, 25	
IV, iii, 123	IV, iii, 26	Compare.
IV, iii, 124	IV, iii, 27	
IV, iii, 125	IV, iii, 28	Compare.
IV, iii, 126	IV, iii, 29	
IV, iii, 127	IV, iii, 32	Compare.
IV, iii, 128	IV, iii, 30	Compare.
IV, iii, 129	IV, iii, 35	Compare.
IV, iii, 130	IV, iii, 34, 35	Compare in part.
IV, iii, 131	IV, iii, 36	Compare. See also Vārtika under IV, iii, 34.
IV, iii, 132	IV, iii, 34	Compare Vārtika 1.

APPENDIX I

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
IV, iii, 133	IV, iii, 36	Compare in part.
IV, iii, 134	IV, iii, 34	Compare Vārtika 3.
IV, iii, 135	IV, iii, 34	Compare Vārtika 2.
IV, iii, 136	IV, iii, 37	Compare.
IV, iii, 137	IV, iii, 38, 39 and 41.	Compare the three Sūtras. Bhoja combines.
IV, iii, 138	IV, iii, 43	
IV, iii, 139	IV, iii, 44	
IV, iii, 140	IV, iii, 45	
IV, iii, 141	IV, iii, 46	Compare.
IV, iii, 142	IV, iii, 47	
IV, iii, 143	IV, iii, 48	Compare.
IV, iii, 144	IV, iii, 49	Compare.
IV, iii, 145	IV, iii, 50	
IV, iii, 146	IV, iii, 51	
IV, iii, 147	IV, iii, 52	
IV, iii, 148	IV, iii, 53	
IV, iii, 149		
IV, iii, 150	IV, iii, 54	Compare the Gaṇa and the Gaṇa Sūtras.
IV, iii, 151		
IV, iii, 152	IV, iii, 55	
IV, iii, 153	IV, iii, 56	Compare.
IV, iii, 154	IV, iii, 57	Compare.
IV, iii, 155	IV, iii, 58	Compare. Bhoja combines the Vārtika found in the Kāśikā.
IV, iii, 156	IV, iii, 58	Compare the Vārtika under this Sūtra found in the footnote to this Sūtra in Pandit Sen's edition of the Kāśikā.
IV, iii, 157		
IV, iii, 158		
IV, iii, 159		
IV, iii, 160	IV, iii, 59	See the Gaṇa in the Kāśikā.
IV, iii, 161		
IV, iii, 162	IV, iii, 60	
IV, iii, 163	IV, iii, 61	Compare.
IV, iii, 164		
IV, iii, 165		
IV, iii, 166	IV, iii, 60	See the Vārtikas in the Kāśikā.
IV, iii, 167		
IV, iii, 168	IV, iii, 62	

BHOJA—PĀṆINI CONCORDANCE.

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
IV, iii, 169	IV, iii, 63	
IV, iii, 170	IV, iii, 64	Compare.
IV, iii, 171 }	IV, iii, 60	See the Vārtikas in the Kāśikā.
IV, iii, 172 }		
IV, iii, 173 }	IV, iii, 65	Compare.
IV, iii, 174 }		
IV, iii, 175	IV, iii, 40, 41	Compare.
IV, iii, 176	IV, iii, 41	Compare.
IV, iii, 177	IV, iii, 60	See the Vārtikas in the Kāśikā.
IV, iii, 178		
IV, iii, 179	IV, iii, 66	Compare.
IV, iii, 180	IV, iii, 66	Compare Vārtika I.
IV, iii, 181	IV, iii, 67	
IV, iii, 182	IV, iii, 68	Compare.
IV, iii, 183	IV, iii, 69	Compare.
IV, iii, 184	IV, iii, 70	
IV, iii, 185	IV, iii, 71	
IV, iii, 186	IV, iii, 72	Compare.
IV, iii, 187 }		
IV, iii, 188 }	IV, iii, 73	Compare the Gaṇa and the Gaṇa
IV, iii, 189 }		Sūtras.
IV, iii, 190 }		
IV, iii, 191	IV, iii, 74	
IV, iii, 192	IV, iii, 75	Compare.
IV, iii, 193	IV, iii, 76	Compare Gaṇa.
IV, iii, 194	IV, iii, 77	
IV, iii, 195	IV, iii, 78	
IV, iii, 196	IV, iii, 79	Compare.
IV, iii, 197	IV, iii, 81	Compare.
IV, iii, 198	IV, iii, 82	
IV, iii, 199	IV, iii, 80	
IV, iii, 200	IV, iii, 83	
IV, iii, 201	IV, iii, 84	Compare. See the Kāśikā for additions.
IV, iii, 202	IV, iii, 85	
IV, iii, 203	IV, iii, 86	
IV, iii, 204	IV, iii, 87	
IV, iii, 205	IV, iii, 88	
IV, iii, 206	IV, iii, 87	Compare Vārtika I.
IV, iii, 207	IV, iii, 89	
IV, iii, 208	IV, iii, 90	

APPENDIX I

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
IV, iii, 209	IV, iii, 91	Compare.
IV, iii, 210	IV, iii, 94	Compare in part.
IV, iii, 211	IV, iii, 92	Compare Gaṇa.
IV, iii, 212 }		
IV, iii, 213 }	IV, iii, 93	Compare both the Gaṇas.
IV, iii, 214 }		
IV, iii, 215	IV, iii, 94	Compare.
IV, iii, 216	IV, iii, 95	
IV, iii, 217	IV, iii, 97	Compare.
IV, iii, 218	IV, iii, 96	Compare.
IV, iii, 219	IV, iii, 98	
IV, iii, 220 }		
IV, iii, 221 }	IV, iii, 99	Bhoja divides.
IV, iii, 222	IV, iii, 100	Compare.
IV, iii, 223	IV, iii, 101	
IV, iii, 224		
IV, iii, 225	IV, iii, 102	
IV, iii, 226	IV, iii, 103	Compare.
IV, iii, 227 }		
IV, iii, 228 }	IV, iii, 106	See the Gaṇa and the Gaṇa Sūtra.
IV, iii, 229	IV, iii, 107	
IV, iii, 230	IV, iii, 108	
IV, iii, 231	IV, iii, 109	
IV, iii, 232	IV, iii, 111	See also previous Sūtra.
IV, iii, 233	IV, iii, 110	Compare.
IV, iii, 234 }		
IV, iii, 235 }	IV, iii, 105	Compare. Bhoja divides.
IV, iii, 236 }		
IV, iii, 237 }	IV, iii, 133	Compare. Bhoja divides.
IV, iii, 238		
IV, iii, 239	IV, iii, 112	
IV, iii, 240	IV, iii, 113	
IV, iii, 241	IV, iii, 114	
IV, iii, 242	IV, iii, 115	
IV, iii, 243	IV, iii, 116	
IV, iii, 244	IV, iii, 117	Compare.
IV, iii, 245	IV, iii, 119	
IV, iii, 246	V, i, 10	Compare.
IV, iii, 247	IV, iii, 118	Compare Gaṇa.
IV, iii, 248	IV, iii, 120	
IV, iii, 249	IV, iii, 121	Compare.

BHOJA—PĀṆINI CONCORDANCE.

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
IV, iii, 250		
IV, iii, 251		
IV, iii, 252	IV, iii, 122	Compare.
IV, iii, 253 }	IV, iii, 123	Compare. Bhoja divides.
IV, iii, 254 }		
IV, iii, 255	IV, iii, 124	
IV, iii, 256 }	IV, iii, 125	See also Vārtika.
IV, iii, 257 }		
IV, iii, 258 }	IV, iii, 129	Compare.
IV, iii, 259 }		
IV, iii, 260	IV, iii, 133	Compare.
IV, iii, 261 }	IV, iii, 126	Compare both.
IV, iii, 262 }		
IV, iii, 263	IV, iii, 131	Compare Gaṇa.
IV, iii, 264	IV, iii, 132	
IV, iii, 265	IV, iii, 127	Compare.
IV, iii, 266	IV, iii, 128	
IV, iii, 267	IV, iii, 120	See Vārtika 8.
IV, iii, 268	IV, iii, 120	See Vārtika 9.
IV, iii, 269	IV, iii, 120	See Vārtika 10.
<hr/>		
IV, iv, 1	IV, iii, 134	
IV, iv, 2	IV, iii, 135	Compare.
IV, iv, 3	IV, iii, 136	Compare Gaṇa.
IV, iv, 4	IV, iii, 141	Compare Gaṇa.
IV, iv, 5	IV, iii, 137	Compare.
IV, iv, 6	IV, iii, 139, 140	Bhoja combines.
IV, iv, 7	IV, iii, 154	See Gaṇa.
IV, iv, 8 }		
IV, iv, 9 }	IV, iii, 152	Compare. Bhoja divides. See
IV, iv, 10 }		Gaṇa.
IV, iv, 11	IV, iii, 153	Compare.
IV, iv, 12	IV, iii, 138	Compare.
IV, iv, 13	IV, iii, 143	Compare.
IV, iv, 14	IV, iii, 143	See Kāśikā.
IV, iv, 15	IV, iii, 145	Compare.
IV, iv, 16		
IV, iv, 17	IV, iii, 144	Compare Gaṇa.
IV, iv, 18	IV, iii, 148	
IV, iv, 19	IV, iii, 149	Compare.

APPENDIX I

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
IV, iv, 20	IV, iii, 146	Compare.
IV, iv, 21	IV, iii, 147	
IV, iv, 22	IV, iii, 156	
IV, iv, 23	IV, iii, 142	
IV, iv, 24	IV, iii, 157	
IV, iv, 25	IV, iii, 158	Compare.
IV, iv, 26	IV, iii, 159	Compare.
IV, iv, 27	V, i, 10	See Vārtika 2.
IV, iv, 28		
IV, iv, 29		
IV, iv, 30	IV, iii, 160	Compare.
IV, iv, 31	IV, iii, 161	
IV, iv, 32	IV, iii, 162	
IV, iv, 33	IV, iii, 163	
IV, iv, 34	IV, iii, 164	See Gaṇa.
IV, iv, 35	IV, iii, 165	
IV, iv, 36	IV, iii, 166	
IV, iv, 37	IV, iii, 167	See Gaṇa.
IV, iv, 38	IV, iii, 166	See the Kāśikā and the Vārtika therein.
IV, iv, 39		
IV, iv, 40		
IV, iv, 41		
IV, iv, 42		
IV, iv, 43	IV, iii, 168	
IV, iv, 44		
IV, iv, 45	IV, iv, 1	
IV, iv, 46	IV, iv, 2	Compare. Bhoja combines.
IV, iv, 47	IV, iv, 3	
IV, iv, 48		
IV, iv, 49	IV, iv, 4	
IV, iv, 50	IV, iv, 5	
IV, iv, 51	IV, iv, 6	
IV, iv, 52	IV, iv, 7	Compare.
IV, iv, 53	IV, iv, 8	
IV, iv, 54	IV, iv, 9	
IV, iv, 55	IV, iv, 10	See Gaṇa.
IV, iv, 56	IV, iv, 11	
IV, iv, 57	IV, iv, 12	See Gaṇa.
IV, iv, 58		
IV, iv, 59		

BHOJA—PĀṆINI CONCORDANCE.

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
IV, iv, 60 } IV, iv, 61 }	IV, iv, 13	Bhoja divides.
IV, iv, 62	IV, iv, 14	
IV, iv, 63	V, ii, 21	Compare.
IV, iv, 64	IV, iv, 15	See Gaṇa.
IV, iv, 65	IV, iv, 16	See Gaṇa.
IV, iv, 66	IV, iv, 17	Compare.
IV, iv, 67	IV, iv, 18	
IV, iv, 68 } IV, iv, 69 }	IV, iv, 19	See Gaṇa.
IV, iv, 70 } IV, iv, 71 }	IV, iv, 20	Compare. Bhoja divides.
IV, iv, 72 } IV, iv, 73 }	IV, iv, 21	Compare. Bhoja divides.
IV, iv, 74	IV, iv, 22	Compare.
IV, iv, 75	IV, iv, 23	
IV, iv, 76	IV, iv, 24	
IV, iv, 77	IV, iv, 25	
IV, iv, 78	IV, iv, 26	Compare.
IV, iv, 79	IV, iv, 27	
IV, iv, 80	IV, iv, 28	Compare.
IV, iv, 81	IV, iv, 29	Compare.
IV, iv, 82	IV, iv, 32	
IV, iv, 83	IV, iv, 33	
IV, iv, 84	IV, iv, 34	
IV, iv, 85	IV, iv, 35	
IV, iv, 86	IV, iv, 36	Compare.
IV, iv, 87	IV, iv, 37	Compare.
IV, iv, 88	IV, iv, 39, 40	Compare both.
IV, iv, 89	IV, iv, 30	Compare.
IV, iv, 90	IV, iv, 30	See Vārtika 3.
IV, iv, 91	IV, iv, 31	Compare.
IV, iv, 92	IV, iv, 41	Bhoja combines the Vārtika also.
IV, iv, 93	IV, iv, 42	
IV, iv, 94	IV, iv, 43	
IV, iv, 95	IV, iv, 44	
IV, iv, 96	IV, iv, 45	
IV, iv, 97	IV, iv, 46	Compare.
IV, iv, 98	IV, iv, 1	See Vārtika 4.
IV, iv, 99	IV, iv, 1	See Vārtika 3.
IV, iv, 100	IV, iv, 1	See Vārtika 2.

APPENDIX 1

BHOJA	PĀNINI	REMARKS
IV, iv, 101	IV, iv, 1	See Vārtika 1.
IV, iv, 102	IV, iv, 47	
IV, iv, 103	IV, iv, 49	
IV, iv, 104	IV, iv, 49	Bhoja combines Vārtikas 2 and 3.
IV, iv, 105 }	IV, iv, 48	See Gaṇa.
IV, iv, 106 }	IV, iv, 50	
IV, iv, 107	IV, iv, 51	
IV, iv, 108	IV, iv, 52	
IV, iv, 109	IV, iv, 53	See Gaṇa.
IV, iv, 110	IV, iv, 54	Compare.
IV, iv, 111	IV, iv, 55	See Kāśikā.
IV, iv, 112	IV, iii, 56	Compare.
IV, iv, 113	IV, iii, 57	
IV, iv, 114	IV, iii, 58	
IV, iv, 115	IV, iii, 59	Compare.
IV, iv, 116	IV, iii, 60	
IV, iv, 117	IV, iii, 61	Compare. See Kāśikā.
IV, iv, 118	IV, iii, 62	See Gaṇa.
IV, iv, 119 }	IV, iii, 63	
IV, iv, 120 }	IV, iii, 64	
IV, iv, 121 }	IV, iii, 65	Compare.
IV, iv, 122	IV, iii, 66	Compare.
IV, iv, 123	IV, iii, 67	Compare.
IV, iv, 124	IV, iii, 68	Compare.
IV, iv, 125	IV, iii, 69	
IV, iv, 126	IV, iii, 70	
IV, iv, 127	IV, iii, 71	Compare.
IV, iv, 128	IV, iii, 72	Compare.
IV, iv, 129	IV, iii, 73	Compare.
IV, iv, 130	IV, iii, 74	
IV, iv, 131	IV, iii, 75	
IV, iv, 132	IV, iii, 76	Compare.
IV, iv, 133	IV, iii, 77	Compare.
IV, iv, 134	IV, iii, 78	Compare.
IV, iv, 135	IV, iii, 79	Compare.
IV, iv, 136	IV, iii, 80	
IV, iv, 137	IV, iii, 81	
IV, iv, 138		
IV, iv, 139		
IV, iv, 140		
IV, iv, 141		

BHOJA—PĀṆINI CONCORDANCE.

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
IV, iv, 142	IV, iii, 82	
IV, iv, 143	IV, iii, 83	Compare.
IV, iv, 144	IV, iii, 84	
IV, iv, 145	IV, iii, 85	
IV, iv, 146	IV, iii, 86	
IV, iv, 147	IV, iii, 87	Compare.
IV, iv, 148	IV, iii, 88	Compare.
IV, iv, 149	IV, iii, 89	
IV, iv, 150	IV, iv, 90	
IV, iv, 151		
IV, iv, 152	IV, iv, 91	Compare. Bhoja divides.
IV, iv, 153		
IV, iv, 154		
IV, iv, 155	IV, iv, 92	Compare. Bhoja divides.
IV, iv, 156		
IV, iv, 157	IV, iv, 93	
IV, iv, 158	IV, iv, 94	
IV, iv, 159	IV, iv, 95	
IV, iv, 160	IV, iv, 96	
IV, iv, 161	IV, iv, 97	Compare. Bhoja divides.
IV, iv, 162		
IV, iv, 163		
IV, iv, 164		
IV, iv, 165	IV, iv, 98	
IV, iv, 166	IV, iv, 105	
IV, iv, 167	IV, iv, 99	See the Gaṇa and the Gaṇa Sūtras.
IV, iv, 168		
IV, iv, 169		
IV, iv, 170	IV, iv, 100	
IV, iv, 171	IV, iv, 101	Compare.
IV, iv, 172	IV, iv, 102	Compare the Gaṇa and Gaṇa Sūtras.
IV, iv, 173		
IV, iv, 174		
IV, iv, 175		
IV, iv, 176		
IV, iv, 177	IV, iv, 103	See the Gaṇa and Gaṇa Sūtras.
IV, iv, 178		
IV, iv, 179	IV, iv, 104	Compare.
IV, iv, 180	IV, iv, 108	Compare.
IV, iv, 181	V, i, 1	
IV, iv, 182	V, i, 2	See Gaṇa.

APPENDIX I

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
IV, iv, 183	V, i, 2	See Vārtika 5.
IV, iv, 184	V, i, 2	For this as Vārtika, see the Kāśikā.
IV, iv, 185	V, i, 2	For a Vārtika corresponding to this, see the Kāśikā.
IV, iv, 186	V, i, 3	Compare.
IV, iv, 187 }	V, i, 4	Compare the Gaṇa.
IV, iv, 188 }	V, i, 5	
IV, iv, 189	V, i, 5	
IV, iv, 190	V, i, 9	Compare Vārtika 3.
IV, iv, 191	V, i, 6	
IV, iv, 192	V, i, 7	Compare.
IV, iv, 193	V, i, 8	
IV, iv, 194	V, i, 9	Compare.
IV, iv, 195	V, i, 9	See Vārtika in the Kāśikā.
IV, iv, 196	V, i, 9	Compare Vārtika 5.
IV, iv, 197	V, i, 9	Compare Vārtika 6.
IV, iv, 198 }	V, i, 10	Compare. Bhoja divides. See also
IV, iv, 199 }	V, i, 11	Vārtika 1.
IV, iv, 200	V, i, 11	
IV, iv, 201	V, i, 12	
IV, iv, 202	V, i, 14	Compare.
IV, iv, 203	V, i, 15	Compare.
IV, iv, 204 }	V, i, 13	Compare.
IV, iv, 205 }	V, i, 16	Compare.
IV, iv, 206	V, i, 16	
IV, iv, 207	V, i, 17	
<hr/>		
V, i, 1	V, i, 18	
V, i, 2	V, i, 20	See Bhāṣya on Vārtika 2.
V, i, 3	V, i, 19	
V, i, 4	V, i, 20	See Gaṇa.
V, i, 5	V, i, 25	Compare. Bhoja combines the
		Vārtika.
V, i, 6	V, i, 25	See Vārtika 2.
V, i, 7	V, i, 26	Compare.
V, i, 8	V, i, 27	Compare.
V, i, 9	V, i, 21	Compare.
V, i, 10	V, i, 22	Compare.
V, i, 11		
V, i, 12	V, i, 23	Compare.

BHOJA—PĀṆINI CONCORDANCE.

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
V, i, 13 }	V, i, 24	Bhoja divides.
V, i, 14 }		
V, i, 15	V, i, 28	See Bhāṣya.
V, i, 16	V, i, 29	Compare.
V, i, 17	V, i, 30	Compare.
V, i, 18	V, i, 32	
V, i, 19	V, i, 33	Compare.
V, i, 20	V, i, 34	Compare.
V, i, 21	V, i, 35	Compare Vārtika 1.
V, i, 22	V, i, 35	Compare.
V, i, 23	V, i, 36	Compare.
V, i, 24	V, i, 37	Compare.
V, i, 25	V, i, 45	
V, i, 26	V, i, 46	
V, i, 27	V, i, 38	See Vārtika 2.
V, i, 28	V, i, 38	
V, i, 29	V, i, 39	Compare.
V, i, 30	V, i, 39	See Vārtika 1.
V, i, 31	V, i, 40	
V, i, 32	V, i, 41	Compare.
V, i, 33	V, i, 42	Compare.
V, i, 34	V, i, 43	Compare.
V, i, 35	V, i, 44	Compare.
V, i, 36	V, i, 47	Compare.
V, i, 37	V, i, 48	
V, i, 38	V, i, 49	
V, i, 39	V, i, 57	
V, i, 40	V, i, 58	See Vārtika 3.
V, i, 41 }	V, i, 58	Compare. Bhoja divides.
V, i, 42 }		
V, i, 43 }	V, i, 59	
V, i, 44 }		
V, i, 45		
V, i, 46	V, i, 60	
V, i, 47	V, i, 58	See Vārtika 8.
V, i, 48	V, i, 62	Compare.
V, i, 49		
V, i, 50	V, i, 52	Compare Vārtika.
V, i, 51	V, i, 52	Compare.
V, i, 52	V, i, 53	Compare.
V, i, 53	V, i, 54	Compare.

APPENDIX I

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
V, i, 54	V, i, 55	Compare.
V, i, 55 }	V, i, 50	Compare. Bhoja divides.
V, i, 56 }		
V, i, 57	V, i, 51	Compare.
V, i, 58	V, i, 63	Compare.
V, i, 59 }	V, i, 64	Compare. See the Gaṇa.
V, i, 60 }		
V, i, 61	V, i, 65	Compare.
V, i, 62	V, i, 67	Compare.
V, i, 63	V, i, 68	Compare.
V, i, 64	V, i, 66	See Gaṇa.
V, i, 65	V, i, 69, 70	Compare both.
V, i, 66	V, i, 71	Compare.
V, i, 67	V, ii, 20	Compare.
V, i, 68	V, ii, 72	
V, i, 69	V, ii, 73	Compare.
V, i, 70	V, ii, 74	Compare.
V, i, 71	V, ii, 74	See Vārtika 1.
V, i, 72	V, ii, 75	Compare.
V, i, 73	V, ii, 76	Compare.
V, i, 74	V, i, 77	See Vārtika 2.
V, i, 75 }	V, i, 77	See Vārtika 3.
V, i, 76 }		
V, i, 77	V, i, 78	
V, i, 78	V, i, 79	
V, i, 79 }	V, i, 80	Compare. Bhoja divides.
V, i, 80 }		
V, i, 81	V, i, 81	
V, i, 82	V, i, 82	Compare.
V, i, 83	V, i, 83	Compare.
V, i, 84	V, i, 84	Compare.
V, i, 85	V, i, 85	
V, i, 86	V, i, 86	
V, i, 87	V, i, 87	
V, i, 88	V, i, 88	
V, i, 88 A	V, i, 89	
V, i, 89	V, i, 90	Compare. Bhoja combines the Vārtika.
V, i, 90	V, i, 93	
V, i, 91	V, i, 94	
V, i, 92	V, i, 94	See Vārtika 1.

BHOJA—PĀṆINI CONCORDANCE.

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
V, i, 93	V, i, 94	See Vārtika 2.
V, i, 94	V, i, 94	See the Gaṇa under Vārtika 3.
V, i, 95	V, i, 94	See Vārtika 4.
V, i, 96	V, i, 94	See Vārtika 5.
V, i, 97	V, i, 95	Compare.
V, i, 98 }	V, i, 96	Compare. Bhoja divides.
V, i, 99 }		
V, i, 100	V, i, 97	Compare Gaṇa.
V, i, 101 }	V, i, 98	Compare. Bhoja divides.
V, i, 102 }		
V, i, 103	V, i, 99	Compare Kāśikā.
V, i, 104	V, i, 100	Compare.
V, i, 105 }		
V, i, 106 }		
V, i, 107 }	V, i, 101	Compare. See the Gaṇa and the Gaṇa Sūtras.
V, i, 108 }		
V, i, 109 }		
V, i, 110	V, i, 102	
V, i, 111	V, i, 103	
V, i, 112	V, i, 104	Compare.
V, i, 113	V, i, 105	Compare. See also Vārtika.
V, i, 114	V, i, 107	
V, i, 115	V, i, 108	Compare.
V, i, 116	V, i, 109	
V, i, 117	V, i, 113	Compare.
V, i, 118	V, i, 114	See also Vārtika 2.
V, i, 119	V, i, 110	See Vārtika in Kāśikā.
V, i, 120	V, i, 110	Compare.
V, i, 121 }		
V, i, 122 }		
V, i, 123 }	V, i, 111	Compare Kāśikā.
V, i, 124 }		
V, i, 125	V, i, 111	See Vārtika 1.
V, i, 126	V, i, 111	See Vārtika 2 and the Gaṇa in the Kāśikā.
V, i, 127	V, i, 111	See Vārtika 3 and the Gaṇa in the Kāśikā.
V, i, 128	V, i, 115	
V, i, 129	V, i, 116	
V, i, 130	V, i, 117	
V, i, 131	V, i, 119	

APPENDIX I

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
V, i, 132	V, i, 121	Compare.
V, i, 133		
V, i, 134	V, i, 122	See Gaṇa.
V, i, 135		
V, i, 136	V, i, 123	See Gaṇa and Gaṇa Sūtras.
V, i, 137		
V, i, 138		
V, i, 139		
V, i, 140		
V, i, 141	V, i, 124	
V, i, 142		
V, i, 143		
V, i, 144		
V, i, 145		
V, i, 146	V, i, 124	See the Gaṇa and the Gaṇa Sūtras. Bhoja has many additions.
V, i, 147		
V, i, 148		
V, i, 149		
V, i, 150		
V, i, 151		
V, i, 152		
V, i, 153		
V, i, 154		
V, i, 155		
V, i, 156	V, i, 128	See also Vārtika 1.
V, i, 157		
V, i, 158	V, i, 126	See also Vārtika.
V, i, 159	V, i, 125	
V, i, 160	V, i, 127	Compare.
V, i, 161	V, i, 129	Compare.
V, i, 162	V, i, 130	Compare the Gaṇa.
V, i, 163		
V, i, 164		
V, i, 165		
V, i, 166		
V, i, 167	V, i, 131	See also Vārtika. Compare.
V, i, 168		
V, i, 169		
V, i, 170		
V, i, 171		
V, i, 172		

BHOJA-PĀṆINI CONCORDANCE.

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
V, i, 173	V, i, 132	Compare.
V, i, 174	V, i, 132	See the Vārtika in the Kāśikā.
V, i, 175	V, i, 133	Compare. See the Gaṇa.
V, i, 176		
V, i, 177		
V, i, 178		
V, i, 179	V, i, 134	Compare.
V, i, 180	V, i, 135	Compare Gaṇa.
	V, i, 136	
<hr/>		
V, ii, 1	V, ii, 1	Compare.
V, ii, 2	V, ii, 2	Compare.
V, ii, 3	V, ii, 3	Compare.
V, ii, 4	V, ii, 4	Compare.
V, ii, 5	V, ii, 4	See Vārtika 1 and the Gaṇa.
V, ii, 6		
V, ii, 7		
V, ii, 8	V, ii, 5	
V, ii, 9	V, ii, 6	Compare.
V, ii, 10	V, ii, 7	Compare.
V, ii, 11	V, ii, 8	
V, ii, 12	V, ii, 9	Bhoja divides.
V, ii, 13		
V, ii, 14		
V, ii, 15		
V, ii, 16	V, ii, 10	
V, ii, 17	V, ii, 11	Compare.
V, ii, 18	V, ii, 15	Compare.
V, ii, 19	V, ii, 16	Compare.
V, ii, 20	V, ii, 17	
V, ii, 21	V, ii, 12	Bhoja combines Vārtika 1.
V, ii, 22	V, ii, 13	Compare.
V, ii, 23	V, ii, 14	Compare. See also Vārtika.
V, ii, 24		
V, ii, 25		
V, ii, 26	V, ii, 24	Compare. See Gaṇa.
V, ii, 27		
V, ii, 28		
V, ii, 29		
V, ii, 30	V, ii, 25	
V, ii, 31	V, ii, 26	
V, ii, 32	V, ii, 27	
	V, ii, 28	Compare.
	V, ii, 29	Compare.

APPENDIX I

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
V, ii, 33		
V, ii, 34		
V, ii, 35		
V, ii, 36		
V, ii, 37		
V, ii, 38		
V, ii, 39		
V, ii, 40		
V, ii, 41		
V, ii, 42		
V, ii, 43		
V, ii, 44	V, ii, 29	See Vārtika 1.
V, ii, 45	V, ii, 29	See Vārtika in Kāśikā.
V, ii, 46	V, ii, 29	See Vārtika in Kāśikā.
V, ii, 47	V, ii, 29	See Vārtika 3.
V, ii, 48	V, ii, 29	See Vārtika in Kāśikā.
V, ii, 49	V, ii, 29	See Vārtika in Kāśikā.
V, ii, 50	V, ii, 29	Compare Vārtika in Kāśikā.
V, ii, 51	V, ii, 29	Compare Vārtika in Kāśikā.
V, ii, 52	V, ii, 35	Compare.
V, ii, 53		
V, ii, 54		
V, ii, 55		
V, ii, 56		
V, ii, 57	V, ii, 36	Compare the Gaṇa and the Gaṇa Sūtras. Pāṇini's Gaṇa is an ākṛti-gaṇa and Bhoja has additions.
V, ii, 58		
V, ii, 59		
V, ii, 60		
V, ii, 61		
V, ii, 62	V, ii, 37	Compare.
V, ii, 63	V, ii, 38	Compare.
V, ii, 64	V, ii, 38	See Kāśikā.
V, ii, 65	V, ii, 37	See the Vārtika in the Kāśikā.
V, ii, 66	V, ii, 39	Compare.
V, ii, 67	V, ii, 40	
V, ii, 68		
V, ii, 69	V, ii, 41	Compare.
V, ii, 70	V, ii, 42	Compare.
V, ii, 71	V, ii, 43	Compare.
V, ii, 72	V, ii, 44	Compare.
V, ii, 73	V, ii, 47	Compare.

BHOJA—PĀṆINI CONCORDANCE.

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
V, ii, 74	V, ii, 45	Compare the Kāśikā.
V, ii, 75	V, ii, 48	
V, ii, 76	V, ii, 56	Compare.
V, ii, 77	V, ii, 57	Compare.
V, ii, 78	V, ii, 58	Compare.
V, ii, 79		
V, ii, 80		
V, ii, 81	V, ii, 55	Compare.
V, ii, 82	V, ii, 52	Compare.
V, ii, 83	V, ii, 53	Compare.
V, ii, 84		
V, ii, 85		
V, ii, 86		
V, ii, 87		
V, ii, 88		
V, ii, 89		
V, ii, 90 }	V, ii, 63, 64	Compare. See the Gaṇa.
V, ii, 91 }		
V, ii, 92		
V, ii, 93	V, ii, 65	Compare.
V, ii, 94	V, ii, 66	Compare.
V, ii, 95	V, ii, 67	
V, ii, 96	V, ii, 68	
V, ii, 97	V, ii, 69	Compare.
V, ii, 98	V, ii, 70	Compare.
V, ii, 99 }	V, ii, 71	Bhoja divides.
V, ii, 100 }		
V, ii, 101	V, ii, 72	Compare.
V, ii, 102	V, ii, 73	Compare.
V, ii, 103 }	V, ii, 74	Compare. Bhoja divides.
V, ii, 104 }		
V, ii, 105	V, ii, 75	
V, ii, 106	V, ii, 76	Compare.
V, ii, 107	V, ii, 78	Compare.
V, ii, 108	V, ii, 79	Compare.
V, ii, 109	V, ii, 80	
V, ii, 110	V, ii, 81	Compare.
V, ii, 111	V, ii, 82	Compare.
V, ii, 112	V, ii, 83	
V, ii, 113	V, ii, 82	See the Vārtika.
V, ii, 114	V, ii, 91	

APPENDIX I

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
V, ii, 115	V, ii, 85	Compare.
V, ii, 116	V, ii, 86	
V, ii, 117	V, ii, 87	Compare.
V, ii, 118 } V, ii, 119 }	V, ii, 88	See the Gaṇa.
V, ii, 120	V, ii, 90	
V, ii, 121	V, ii, 92	
V, ii, 122	V, ii, 84	
V, ii, 123	V, ii, 93	
V, ii, 124	V, ii, 94	
V, ii, 125	V, ii, 95	See Gaṇa.
V, ii, 126		
V, ii, 127	V, ii, 76	Compare.
V, ii, 128 } V, ii, 129 }		
V, ii, 130 } V, ii, 131 }	V, ii, 97	See the Gaṇa and the Gaṇa Sūtras.
V, ii, 132 } V, ii, 133 }		
V, ii, 134	V, ii, 98	Compare.
V, ii, 135	V, ii, 99	Compare.
V, ii, 136 } V, ii, 137 }		
V, ii, 138 } V, ii, 139 }	V, ii, 100	Compare the three Gaṇas in Pāṇini and the Gaṇa Sūtras.
V, ii, 140 } V, ii, 141 }		
V, ii, 142 } V, ii, 143 }		
V, ii, 144 } V, ii, 145 }		
V, ii, 146	V, ii, 101	Compare.
V, ii, 147	V, ii, 102, 103	Compare. Bhoja combines.
V, ii, 148	V, ii, 103	See the Gaṇa under Vārtika 2.
V, ii, 149	V, ii, 104	
V, ii, 150	V, ii, 105	
V, ii, 151	V, ii, 106	Compare.
V, ii, 152	V, ii, 107	Compare.
V, ii, 153	V, ii, 107	See Vārtika in Kāśikā.
V, ii, 154	V, ii, 107	See Vārtika in Kāśikā.
V, ii, 155	V, ii, 108	

BHOJA—PĀṆINI CONCORDANCE.

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
V, ii, 156	V, ii, 109	See also Vārtika 1.
V, ii, 157	V, ii, 109	See Vārtika in Kāśikā.
V, ii, 158	V, ii, 110	Compare.
V, ii, 159	V, ii, 109	See Vārtika 3.
V, ii, 160	V, ii, 111	Compare.
V, ii, 161	V, ii, 112	Compare.
V, ii, 162	V, ii, 113	
V, ii, 163	V, ii, 114	Compare.
V, ii, 164		
V, ii, 165	V, ii, 116	See Gaṇa.
V, ii, 166		
V, ii, 167		
V, ii, 168		
V, ii, 169		
V, ii, 170		
V, ii, 171		
V, ii, 172		
V, ii, 173		
V, ii, 174	V, ii, 118	
V, ii, 175	V, ii, 119	
V, ii, 176		
V, ii, 177		
V, ii, 178	V, ii, 128	Compare.
V, ii, 179		
V, ii, 180	V, ii, 130	
V, ii, 181	V, ii, 131	See the Gaṇa and the Gaṇa Sūtras.
V, ii, 182		
V, ii, 183	V, ii, 135	See Vārtika 1.
V, ii, 184	V, ii, 135	See Vārtika 2.
V, ii, 185	V, ii, 135	See Vārtika 3.
V, ii, 186	V, ii, 135	See Vārtika 4.
V, ii, 187	V, ii, 132	
V, ii, 188	V, ii, 133	
V, ii, 189	V, ii, 134	
V, ii, 190		
V, ii, 191	V, ii, 135	See the Gaṇa.
V, ii, 192		
V, ii, 193	V, ii, 136	
V, ii, 194		
V, ii, 195	V, ii, 120	
V, ii, 196		

APPENDIX I

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
V, ii, 197	V, ii, 121	
V, ii, 198	V, ii, 122	See Vārtika 2.
V, ii, 199 }	V, ii, 122	See Vārtika 3.
V, ii, 200 }	V, ii, 122	See Vārtika 4.
V, ii, 201	V, ii, 122	
V, ii, 202		
V, ii, 203	V, ii, 126	Compare.
V, ii, 204		
V, ii, 205	V, ii, 124	
V, ii, 206	V, ii, 125	Compare.
V, ii, 207 }	V, ii, 127	See the Gaṇa and the Gaṇa Sūtras.
V, ii, 208 }		
V, ii, 209		
V, ii, 210	V, ii, 139	Compare.
V, ii, 211 }	V, ii, 138	Compare. Bhoja divides.
V, ii, 212 }		
V, ii, 213 }	V, ii, 123, 140	Compare both the Sūtras.
V, ii, 214 }		
V, ii, 215	V, ii, 59	Compare.
V, ii, 216	V, ii, 60	Compare.
V, ii, 217 }	V, ii, 61	See Gaṇa.
V, ii, 218 }		
V, ii, 219 }	V, ii, 62	See Gaṇa.
V, ii, 220 }		
V, ii, 221		
V, ii, 222	V, ii, 122	See Vārtika 6.
V, ii, 223	V, ii, 122	See Vārtika 7.
V, ii, 224	V, ii, 122	See Vārtikas 8 and 9.
<hr/>		
V, iii, 1	V, iv, 48	Compare.
V, iii, 2	V, iv, 49	Compare.
V, iii, 3	V, iv, 46	
V, iii, 4	V, iv, 47	Compare.
V, iii, 5	V, iv, 44	Compare.
V, iii, 6	V, iv, 45	Compare.
V, iii, 7		
V, iii, 8	V, iv, 44	See the Gaṇa in the Vārtika.
V, iii, 9	V, iii, 2	Compare.
V, iii, 10	V, iii, 2	Compare Vārtika 1.
V, iii, 11	V, iii, 10	

BHOJA—PĀṆINI CONCORDANCE.

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
V, iii, 12	V, iii, 11	
V, iii, 13	V, iii, 13	
V, iii, 14		
V, iii, 15	V, iii, 3	Compare.
V, iii, 16	V, iii, 5	Compare.
V, iii, 17	V, iii, 12	Compare.
V, iii, 18		
V, iii, 19	V, iii, 15	Compare.
V, iii, 20	V, iii, 6	Compare.
V, iii, 21	V, iii, 18	Compare.
V, iii, 22	V, iii, 3	Compare.
V, iii, 23	V, iii, 17	Compare.
V, iii, 24	V, iii, 21	Compare.
V, iii, 25		
V, iii, 26		
V, iii, 27		
V, iii, 28	V, iii, 22	Compare. Bhoja divides.
V, iii, 29		
V, iii, 30		
V, iii, 31		
V, iii, 32		
V, iii, 33		
V, iii, 34	V, iii, 24	Compare.
V, iii, 35		
V, iii, 36	V, iii, 25	Compare.
V, iii, 37	V, iii, 23	Compare.
V, iii, 38	V, iii, 42	Compare.
V, iii, 39	V, iii, 43	
V, iii, 40		
V, iii, 41	V, iii, 44	Compare.
V, iii, 42	V, iii, 46	
V, iii, 43		
V, iii, 44	V, iii, 69	Compare.
V, iii, 45		
V, iii, 46		
V, iii, 47		
V, iii, 48	V, iv, 3	Compare the Gaṇa and the Gaṇa
V, iii, 49		Sūtras.
V, iii, 50		
V, iii, 51		
V, iii, 52		

APPENDIX I

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
V, iii, 53 }		
V, iii, 54 }	V, iv, 3	See note above.
V, iii, 55 }		
V, iii, 56	V, iv, 27	Compare.
V, iii, 57	V, iv, 30	Compare.
V, iii, 58 }		
V, iii, 59 }	V, iv, 39	Compare. Bhoja divides.
V, iii, 60	V, iv, 41	Compare.
V, iii, 61	V, iv, 40	Compare.
V, iii, 62	V, iv, 32	See Vārtika 1.
V, iii, 63	V, iv, 32	See Vārtika 2.
V, iii, 64	V, iv, 32	See Vārtika 4.
V, iii, 65	V, iv, 31	See Vārtika 1.
V, iii, 66	V, iv, 29	Compare.
V, iii, 67 }		
V, iii, 68 }	V, iv, 34	Compare. Bhoja divides.
V, iii, 69		
V, iii, 70	V, iv, 35	Compare Vārtika.
V, iii, 71	V, iii, 37	
V, iii, 72	V, iii, 35	
V, iii, 73	V, iii, 47	
V, iii, 74	V, iii, 53	
V, iii, 75	V, iii, 54	
V, iii, 76	V, iii, 55	Compare.
V, iii, 77		
V, iii, 78	V, iv, 11	Compare.
V, iii, 79	V, iii, 57	Compare.
V, iii, 80		
V, iii, 81		
V, iii, 82		
V, iii, 83	V, iii, 55	Compare.
V, iii, 84	V, iii, 65	Compare.
V, iii, 85	V, iii, 60	
V, iii, 86	V, iii, 61, 62	Bhoja combines.
V, iii, 87	V, iii, 63	
V, iii, 88	V, iii, 64	Compare.
V, iii, 89	V, iii, 66	
V, iii, 90		
V, iii, 91	V, iii, 67	
V, iii, 92	V, iii, 68	Compare.
V, iii, 93	V, iii, 70	Compare.

BHOJA—PĀṆINI CONCORDANCE.

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
V, iii, 94 }	V, iii, 71	Compare. Bhoja divides.
V, iii, 95 }		
V, iii, 96	V, iii, 72	Compare.
V, iii, 97		
V, iii, 98		
V, iii, 99	V, iii, 73	
V, iii, 100	V, iii, 74	
V, iii, 101	V, iii, 75	
V, iii, 102		
V, iii, 103	V, iii, 76	
V, iii, 104	V, iii, 77	Compare.
V, iii, 105	V, iii, 78	Compare.
V, iii, 106	V, iii, 80	Compare.
V, iii, 107	V, iii, 81	
V, iii, 108	V, iii, 82	Compare.
V, iii, 109	V, iii, 83	Compare.
V, iii, 110	V, iii, 83	See the Kāśikā.
V, iii, 111	V, iii, 83	Compare Vārtika 3.
V, iii, 112	V, iii, 84	
V, iii, 113		
V, iii, 114		
V, iii, 115		
V, iii, 116		
V, iii, 117		
V, iii, 118	V, iii, 85	
V, iii, 119	V, iii, 86	
V, iii, 120	V, iii, 87	
V, iii, 121	V, iii, 88	
V, iii, 122	V, iii, 89	
V, iii, 123	V, iii, 90	Compare.
V, iii, 124	V, iii, 91	Compare.
V, iii, 125	V, iii, 92	Compare.
V, iii, 126	V, iii, 93	Compare.
V, iii, 127	V, iii, 93	See Vārtika.
V, iii, 128 }		
V, iii, 129 }	V, iii, 96, 97	Bhoja distributes in a different manner.
V, iii, 130	V, iii, 98	
V, iii, 131	V, iii, 99	Compare.
V, iii, 132 }		
V, iii, 133 }	V, iii, 100	See the Gaṇa and the Gaṇa Sūtras.
V, iii, 134 }		

APPENDIX I

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
V, iii, 135	V, iii, 101	
V, iii, 136	V, iii, 102	Compare.
V, iii, 137	V, iii, 103	Compare the Gaṇa.
V, iii, 138	V, iii, 104	Compare.
V, iii, 139	V, iii, 105	Compare.
V, iii, 140	V, iii, 106	Compare.
V, iii, 141 }	V, iii, 107	See the Gaṇa.
V, iii, 142 }		
V, iii, 143		
V, iii, 144	V, iii, 108	See the Gaṇa.
V, iii, 145	V, iii, 109	Compare.
V, iii, 146	V, iii, 110	Compare.
V, iii, 147	V, iii, 112	Compare.
V, iii, 148	V, iii, 113	Compare.
V, iii, 149	V, iii, 114	Compare.
V, iii, 150	V, iii, 115	
V, iii, 151 }	V, iii, 116	See the Gaṇa.
V, iii, 152 }		
V, iii, 153 }	V, iii, 117	See the various Gaṇas.
V, iii, 154 }		
V, iii, 155		
V, iii, 156	V, iii, 118	Compare.
<hr/>		
V, iv, 1	V, iv, 42	
V, iv, 2	V, iv, 43	
V, iv, 3	V, iv, 1	Compare.
V, iv, 4	V, iv, 2	Compare.
V, iv, 5	V, iv, 17	Compare.
V, iv, 6	V, iv, 20	Compare.
V, iv, 7	V, iv, 18	
V, iv, 8	V, iv, 19	
V, iv, 9	V, iv, 21	Compare.
V, iv, 10		
V, iv, 11	V, iv, 22	
V, iv, 12	V, iv, 23	
V, iv, 13	IV, ii, 7	See Bhāṣya.
V, iv, 14 }		
V, iv, 15 }	V, iv, 29	Compare the Gaṇa and the Gaṇa
V, iv, 16 }		Sūtras.
V, iv, 17 }		

BHOJA-PĀṆINI CONCORDANCE.

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
V, iv, 18		
V, iv, 19		
V, iv, 20		
V, iv, 21		
V, iv, 22	V, iv, 29	See note above.
V, iv, 23		
V, iv, 24		
V, iv, 25		
V, iv, 26		
V, iv, 27		
V, iv, 28	V, iv, 30	
V, iv, 29	V, iv, 32	
V, iv, 30	V, iv, 31	Compare.
V, iv, 31	V, iv, 33	Compare.
V, iv, 32		
V, iv, 33		
V, iv, 34		
V, iv, 35		
V, iv, 36	V, iv, 34	See the Gaṇa.
V, iv, 37		
V, iv, 38	V, iv, 34	See the Vārtika in Kāśikā.
V, iv, 39	V, iv, 35	Compare.
V, iv, 40	V, iv, 36	
V, iv, 41	V, iv, 37	
V, iv, 42		
V, iv, 43		
V, iv, 44		
V, iv, 45	V, iv, 38	See the Gaṇa and the Gaṇa Sūtras.
V, iv, 46		
V, iv, 47		
V, iv, 48		
V, iv, 49	V, iv, 39	
V, iv, 50	V, iv, 40	
V, iv, 51	IV, iii, 108	Compare Vārtika 3.
V, iv, 52	IV, iii, 108	Compare Vārtika 4.
V, iv, 53	V, iv, 36	See Vārtika 2.
V, iv, 54		
V, iv, 55	V, iv, 36	See Vārtika 7. Bhoja divides.
V, iv, 56		
V, iv, 57		
V, iv, 58		

APPENDIX I

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
V, iv, 59	V, iv, 27	
V, iv, 60	V, iv, 24	Compare.
V, iv, 61	V, iv, 25	
V, iv, 62	V, iv, 26	
V, iv, 63		
V, iv, 64	V, iv, 50	Compare.
V, iv, 65	V, iv, 51	Compare.
V, iv, 66	V, iv, 52, 53	Compare both.
V, iv, 67	V, iv, 54	Compare.
V, iv, 68	V, iv, 55	
V, iv, 69	V, iv, 56	Compare.
V, iv, 70	V, iv, 57	Compare.
V, iv, 71	V, iv, 58	
V, iv, 72	V, iv, 59	Compare.
V, iv, 73	V, iv, 60	Compare.
V, iv, 74	V, iv, 61	Compare.
V, iv, 75	V, iv, 62	
V, iv, 76	V, iv, 63	Compare.
V, iv, 77	V, iv, 64	Compare.
V, iv, 78	V, iv, 65	
V, iv, 79	V, iv, 66	
V, iv, 80	V, iv, 67	Bhoja combines Vārtika.
V, iv, 81	V, iv, 68	Compare.
V, iv, 82	V, iv, 70	Compare.
V, iv, 83	V, iv, 69	Compare Vārtika also.
V, iv, 84	V, iv, 71	Compare.
V, iv, 85	V, iv, 72	Compare.
V, iv, 86		
V, iv, 87	V, iv, 74	Compare. Bhoja divides.
V, iv, 88		
V, iv, 89	V, iv, 74	See Kāśikā.
V, iv, 90	V, iv, 75	Compare.
V, iv, 91	V, iv, 76	Compare.
V, iv, 92	V, iv, 77	Compare.
V, iv, 93	V, iv, 78	Compare.
V, iv, 94	V, iv, 79	Compare.
V, iv, 95		
V, iv, 96	V, iv, 80	Compare. Bhoja divides.
V, iv, 97	V, iv, 81	Compare.
V, iv, 98	V, iv, 82	
V, iv, 99	V, iv, 83	

BHOJA—PĀṆINI CONCORDANCE.

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
V, iv, 100	V, iv, 84	
V, iv, 101	V, iv, 85	
V, iv, 102		
V, iv, 103		
V, iv, 104	V, iv, 86	Compare.
V, iv, 105	V, iv, 87	Compare.
V, iv, 106	V, iv, 91	Compare.
V, iv, 107		
V, iv, 108	V, iv, 92	
V, iv, 109	V, iv, 93	Compare.
V, iv, 110	V, iv, 94	Compare.
V, iv, 111	V, iv, 95	Compare.
V, iv, 112	V, iv, 96	
V, iv, 113	V, iv, 97	Compare.
V, iv, 114	V, iv, 98	Compare.
V, iv, 115	V, iv, 99	
V, iv, 116	V, iv, 100	
V, iv, 117	V, iv, 101	Compare.
V, iv, 118	V, iv, 102	
V, iv, 119 }	V, iv, 104, 105	Bhoja divides in a different man-
V, iv, 120 }		ner.
V, iv, 121	V, iv, 106	
V, iv, 122		
V, iv, 123 }	V, iv, 107	See the Gaṇa and the Gaṇa Sūtras.
V, iv, 124 }		
V, iv, 125	V, iv, 108	Compare.
V, iv, 126	V, iv, 109	Compare.
V, iv, 127	V, iv, 110	Compare.
V, iv, 128	V, iv, 111	
V, iv, 129		
V, iv, 130 }	V, iv, 113	Compare. Bhoja divides.
V, iv, 131 }		
V, iv, 132	V, iv, 114	
V, iv, 133	V, iv, 115	Compare.
V, iv, 134 }	V, iv, 116	Compare. Bhoja divides.
V, iv, 135 }		
V, iv, 136	V, iv, 117	Compare.
V, iv, 137	V, iv, 116	See Vārtika 2.
V, iv, 138		
V, iv, 139		
V, iv, 140	V, iv, 120	Compare.

APPENDIX I

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
V, iv, 141	V, iv, 121	Compare.
V, iv, 142	V, iv, 121	See Kāśikā.
V, iv, 143 }	V, iv, 122	Compare both.
V, iv, 144 }		
V, iv, 145	V, iv, 118	Compare.
V, iv, 146	V, iv, 119	
V, iv, 147 }	V, iv, 119	See Vārtika in Kāśikā.
V, iv, 148 }		
V, iv, 149	V, iv, 124	
V, iv, 150	V, iv, 125	Compare.
V, iv, 151	V, iv, 126	
V, iv, 152	V, iv, 127	
V, iv, 153 }		
V, iv, 154 }	V, iv, 128	See the Gaṇa and the Gaṇa Sūtras.
V, iv, 155 }		
V, iv, 156 }		
V, iv, 157 }		
V, iv, 158		
V, iv, 159	V, iv, 129	
V, iv, 160	V, iv, 130	Compare.
V, iv, 161	V, iv, 132	Compare.
V, iv, 162	V, iv, 133	
V, iv, 163	V, iv, 137	Compare.
V, iv, 164	V, iv, 138	See the Gaṇa.
V, iv, 165 }	V, iv, 139	See the Gaṇa.
V, iv, 166 }		
V, iv, 167	V, iv, 140	Compare.
V, iv, 168	V, iv, 141	
V, iv, 169		
V, iv, 170	V, iv, 143	
V, iv, 171	V, iv, 144, 145	Bhoja combines.
V, iv, 172	V, iv, 146	Compare.
V, iv, 173	V, iv, 147	
V, iv, 174	V, iv, 148	Compare.
V, iv, 175	V, iv, 149	Compare.
V, iv, 176	V, iv, 150	
V, iv, 177 }		
V, iv, 178 }	V, iv, 151	See the Gaṇa and the Gaṇa Sūtras.
V, iv, 179 }		
V, iv, 180	V, iv, 152	
V, iv, 181	V, iv, 153	Compare.

BHOJA—PĀṆINI CONCORDANCE.

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
V, iv, 182	V, iv, 154	Compare.
V, iv, 183 }	V, iv, 155	Compare.
V, iv, 184 }		
V, iv, 185	V, iv, 156	Compare.
V, iv, 186		
V, iv, 187	V, iv, 157	Compare.
V, iv, 188	V, iv, 159	
V, iv, 189	V, iv, 160	Compare.
<hr/>		
VI, i, 1	VI, i, 1, 9.	Bhoja combines.
VI, i, 2	VI, i, 10, 11	Bhoja combines.
VI, i, 3	VI, i, 8	Compare.
VI, i, 4	VI, i, 2	Compare.
VI, i, 5	VI, i, 3	
VI, i, 6	VI, i, 3	See the Vārtika in the Kāśikā.
VI, i, 7	VI, i, 3	See the Vārtika in the Kāśikā.
VI, i, 8	VI, i, 3	See the Vārtika in the Kāśikā.
VI, i, 9	VI, i, 3	See the Vārtika in the Kāśikā.
VI, i, 10	VI, i, 3	See the Vārtika in the Kāśikā.
VI, i, 11	VI, i, 12	
VI, i, 12	VI, i, 12	See the Vārtika in the Kāśikā.
VI, i, 13		
VI, i, 14	VI, i, 12	See Vārtika 6.
VI, i, 15	VI, i, 12	See Vārtika 7.
VI, i, 16	VI, i, 12	See Vārtika 8.
VI, i, 17	VI, i, 13	Compare.
VI, i, 18	VI, i, 14	
VI, i, 19	VI, i, 14	See the Vārtika in the Kāśikā.
VI, i, 20	VI, i, 15	Compare.
VI, i, 21		
VI, i, 22		
VI, i, 23	VI, i, 16	Compare. Bhoja divides. See
VI, i, 24		Kāśikā.
VI, i, 25		Compare also VI, i, 20.
VI, i, 26		
VI, i, 27	VI, i, 18	See Kāśikā.
VI, i, 28	VI, i, 17	Compare.
VI, i, 29		
VI, i, 30	VI, i, 18	
VI, i, 31	VI, i, 19	Compare.

APPENDIX I

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
VI, i, 32	VI, i, 21	
VI, i, 33	VI, i, 23	Compare.
VI, i, 34	VI, i, 24	Compare.
VI, i, 35	VI, i, 25	Compare.
VI, i, 36	VI, i, 26	Compare.
VI, i, 37	VI, i, 22	Compare.
VI, i, 38	VI, i, 27	Compare.
VI, i, 39		
VI, i, 40	VI, i, 28	See also Kāśikā.
VI, i, 41	VI, i, 28	See Vārtika 1.
VI, i, 42	VI, i, 29	Compare.
VI, i, 43	VI, i, 30	Compare.
VI, i, 44	VI, i, 31	Compare.
VI, i, 45	VI, i, 32, 33	Compare.
VI, i, 46		
VI, i, 47	VI, i, 38	
VI, i, 48	VI, i, 40	
VI, i, 49		
VI, i, 50	VI, i, 41, 42	Compare.
VI, i, 51	VI, i, 43	Compare.
VI, i, 52	VI, i, 44	Compare.
VI, i, 53	VI, i, 45	Compare.
VI, i, 54	VI, i, 46	Compare.
VI, i, 55	VI, i, 47	Compare.
VI, i, 56		
VI, i, 57	VI, i, 50	Compare. Bhoja divides.
VI, i, 58		
VI, i, 59	VI, i, 51	Compare.
VI, i, 60		
VI, i, 61	VI, i, 53	
VI, i, 62	VI, i, 54	
VI, i, 63	VI, i, 55	Compare.
VI, i, 64	VI, i, 56	Compare.
VI, i, 65	VI, i, 57	Compare.
VI, i, 66		
VI, i, 67	VI, i, 48	Compare.
VI, i, 68	VI, i, 49	
VI, i, 69	VI, i, 64	Compare.
VI, i, 70	VI, i, 64	See the Vārtika in the Kāśikā.
VI, i, 71	VI, i, 65	
VI, i, 72	VI, i, 65	See Kāśikā.

BHOJA—PĀṆINI CONCORDANCE.

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
VI, i, 73	VI, i, 66	Compare.
VI, i, 74	VI, i, 67	Compare.
VI, i, 75 }		
VI, i, 76 }	VI, i, 68	Compare. Bhoja divides.
VI, i, 77 }		
VI, i, 78	VI, i, 69	Compare.
VI, i, 79	VI, i, 71	
VI, i, 80	VI, i, 72, 73	Compare. Bhoja combines.
VI, i, 81	VI, i, 74	Compare.
VI, i, 82	VI, i, 75	Compare.
VI, i, 83	VI, i, 76	Compare.
VI, i, 84	VI, i, 77	
VI, i, 85	VI, i, 78	
VI, i, 86	VI, i, 79	Compare.
VI, i, 87	VI, i, 80	
VI, i, 88	VI, i, 79	See Kāśikā.
VI, i, 89	VI, i, 81	Compare.
VI, i, 90	VI, i, 82	Compare.
VI, i, 91	VI, i, 84	
VI, i, 92	VI, i, 85	
VI, i, 93		
VI, i, 94	VI, i, 86	
VI, i, 95	VI, i, 87	
VI, i, 96 }		
VI, i, 97 }	VI, i, 88, 89	Compare both.
VI, i, 98 }		
VI, i, 99 }	VI, i, 89	Compare.
VI, i, 100 }		
VI, i, 101	VI, i, 89	See Vārtika 3.
VI, i, 102	VI, i, 89	See Vārtika 5.
VI, i, 103	VI, i, 89	See Vārtika 4.
VI, i, 104	VI, i, 89	See Vārtika 6.
VI, i, 105	VI, i, 89	See Vārtika 7.
VI, i, 106	VI, i, 91	
VI, i, 107	VI, i, 92	Compare.
VI, i, 108	VI, i, 94	
VI, i, 109	VI, i, 94	See Vārtika 3.
VI, i, 110	VI, i, 94	See Vārtika 5.
VI, i, 111		
VI, i, 112	VI, i, 94	See the Vārtika in Kāśikā.
VI, i, 113	VI, i, 95	Compare.

APPENDIX 1

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
VI, i, 114	VI, i, 96	Compare.
VI, i, 115	VI, i, 97	
VI, i, 116	VI, i, 98	Compare. See also Vārtika.
VI, i, 117	VI, i, 99	Compare.
VI, i, 118		
VI, i, 119	VI, i, 100	Compare.
VI, i, 120	VI, i, 93	Compare.
VI, i, 121	VI, i, 101	
VI, i, 122 }	VI, i, 101	See Vārtika.
VI, i, 123 }		
VI, i, 124 }	VI, i, 103	Compare.
VI, i, 125 }		
VI, i, 126	VI, i, 105	Compare.
VI, i, 127		
VI, i, 128	VI, i, 107	Compare.
VI, i, 129	VI, i, 108	Compare.
VI, i, 130	VI, i, 109	Compare.
VI, i, 131	VI, i, 110	Compare.
VI, i, 132	VI, i, 111	
VI, i, 133	VI, i, 112	
VI, i, 134	VI, i, 113, 114	Compare.
VI, i, 135	VI, i, 122	Compare.
VI, i, 136	VI, i, 123	Compare.
VI, i, 137	VI, i, 124	See the reading in the Kāśikā.
VI, i, 138		
VI, i, 139	VI, i, 125	Compare.
VI, i, 140 }	VI, i, 126	Compare both.
VI, i, 141 }		
VI, i, 142	VI, i, 126	See Kāśikā.
VI, i, 143	VI, i, 127	Compare.
VI, i, 144	VI, i, 128	Compare.
VI, i, 145	VI, i, 134	Compare.
VI, i, 146	VI, i, 132	Compare.
VI, i, 147	VI, i, 131	Compare.
VI, i, 148	VI, i, 135, 137	Compare both.
VI, i, 149	VI, i, 137, 139	Compare both.
VI, i, 150	VI, i, 140	Compare.
VI, i, 151	VI, i, 141	
VI, i, 152	VI, i, 142	Compare. See also Vārtika.
VI, i, 153	VI, i, 144	
VI, i, 154	VI, i, 157	Compare.

BHOJA—PĀṆINI CONCORDANCE.

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
VI, i, 155	VI, i, 156	Compare.
VI, i, 156 } VI, i, 157 } VI, i, 158 } VI, i, 159 }	VI, i, 157	See the Gaṇa.
VI, i, 160	VI, i, 145	
VI, i, 161	VI, i, 146	
VI, i, 162	VI, i, 147	Compare.
VI, i, 163	VI, i, 148	Compare.
VI, i, 164	VI, i, 149	Compare.
VI, i, 165	VI, i, 154	
VI, i, 166	VI, i, 153	
VI, i, 167	VI, i, 155	
VI, i, 168	VI, i, 143	Compare.
VI, i, 169		
VI, i, 170	VI, i, 150	Compare.
VI, i, 171	VI, i, 152	Compare.
VI, i, 172 } VI, i, 173 } VI, i, 174 }	VI, i, 157	See the Vārtikas in the Kāśikā.
VI, i, 175		
<hr/>		
VI, ii, 1	VI, iii, 1	
VI, ii, 2	VI, iii, 2	Compare. See also Gaṇa.
VI, ii, 3	VI, iii, 2	See the Vārtika in Kāśikā.
VI, ii, 4		
VI, ii, 5	VI, iii, 3	Compare also Kāśikā.
VI, ii, 6	VI, iii, 4	
VI, ii, 7	VI, iii, 5	
VI, ii, 8	VI, iii, 3	See Vārtika 2.
VI, ii, 9	VI, iii, 6	Compare.
VI, ii, 10	VI, iii, 7, 8	Bhoja combines.
VI, ii, 11	VI, iii, 14	Compare.
VI, ii, 12	VI, iii, 9	Compare.
VI, ii, 13	VI, iii, 10	Compare.
VI, ii, 14	VI, iii, 11	Bhoja combines Vārtika also.
VI, ii, 15	VI, iii, 12	
VI, ii, 16		
VI, ii, 17 } VI, ii, 18 }	VI, iii, 15, 16	The two Sūtras are differently grouped in two Sūtras.

APPENDIX I

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
VI, ii, 19	VI, iii, 13	Compare.
VI, ii, 20	VI, iii, 17	
VI, ii, 21	VI, iii, 18	
VI, ii, 22	VI, iii, 19, 20	Compare both.
VI, ii, 23	VI, iii, 21	
VI, ii, 24	VI, iii, 22	Compare.
VI, ii, 25	VI, iii, 21	See the Vārtika in Kāśikā.
VI, ii, 26	VI, iii, 21	See the Vārtika in Kāśikā.
VI, ii, 27	VI, iii, 21	See the Vārtika in Kāśikā.
VI, ii, 28	VI, iii, 21	See the Vārtika in Kāśikā.
VI, ii, 29	VI, iii, 21	See the Vārtika in Kāśikā.
VI, ii, 30	VI, iii, 23	Compare.
VI, ii, 31	VI, iii, 24	Compare.
VI, ii, 32	VI, iii, 25	
VI, ii, 33	VI, iii, 25	See Kāśikā.
VI, ii, 34	VI, iii, 25	See Kāśikā.
VI, ii, 35	VI, iii, 26	See the Kāśikā and the Vārtika therein.
VI, ii, 36	VI, iii, 27	Compare.
VI, ii, 37	VI, iii, 28	See also Vārtika.
VI, ii, 38	VI, iii, 29	
VI, ii, 39	VI, iii, 30	Compare.
VI, ii, 40	VI, iii, 31	
VI, ii, 41	VI, iii, 34	Compare.
VI, ii, 42	VI, iii, 35	See also Vārtika.
VI, ii, 43		
VI, ii, 44		
VI, ii, 45	VI, iii, 35	See also Vārtika.
VI, ii, 46	VI, iii, 34	See also Vārtika.
VI, ii, 47	VI, iii, 34	See Gaṇa.
VI, ii, 48	VI, iii, 37, 38	Bhoja combines.
VI, ii, 49	VI, iii, 39	Compare.
VI, ii, 50	VI, iii, 40	Compare.
VI, ii, 51	VI, iii, 41	Compare.
VI, ii, 52	VI, iii, 42	
VI, ii, 53		
VI, ii, 54		
VI, ii, 55	VI, iii, 42	See Vārtika 2.
VI, ii, 56 }	VI, iii, 43	Compare.
VI, ii, 57 }		
VI, ii, 58	VI, iii, 45	Compare.

BHOJA—PĀṆINI CONCORDANCE.

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
VI, ii, 59		
VI, ii, 60	VI, iii, 46	Compare Kāśikā.
VI, ii, 61 }	VI, iii, 46	See Vārtika 1.
VI, ii, 62 }		
VI, ii, 63		
VI, ii, 64		
VI, ii, 65	VI, iii, 46	See the Vārtika in Kāśikā.
VI, ii, 66	VI, iii, 46	See the Vārtika in Kāśikā.
VI, ii, 67	VI, iii, 46	See the Vārtika in Kāśikā.
VI, ii, 68	VI, iii, 47	See the Vārtika in Kāśikā.
VI, ii, 69	VI, iii, 49	Compare.
VI, ii, 70	VI, iii, 48	Compare.
VI, ii, 71	VI, iii, 50	Compare.
VI, ii, 72	VI, iii, 51	Compare. See also Kāśikā.
VI, ii, 73		
VI, ii, 74	VI, iii, 52, 54	Compare both.
VI, ii, 75	VI, iii, 53	Compare.
VI, ii, 76	VI, iii, 55	Compare.
VI, ii, 77	VI, iii, 56	Bhoja combines the Vārtika.
VI, ii, 78		
VI, ii, 79		
VI, ii, 80		
VI, ii, 81		
VI, ii, 82	VI, iii, 57	
VI, ii, 83	VI, iii, 58	See Vārtika.
VI, ii, 84	VI, iii, 58	Compare.
VI, ii, 85	VI, iii, 59	Compare.
VI, ii, 86	VI, iii, 60	Compare.
VI, ii, 87	VI, iii, 61	Compare.
VI, ii, 88	VI, iii, 61	See the Kāśikā and the Vārtika therein.
VI, ii, 89	VI, iii, 63	Compare.
VI, ii, 90	VI, iii, 64	
VI, ii, 91	VI, iii, 65	
VI, ii, 92	VI, iii, 66	
VI, ii, 93	VI, iii, 67	Compare.
VI, ii, 94	VI, iii, 70	Compare.
VI, ii, 95	VI, iii, 70	See Vārtika 4.
VI, ii, 96	VI, iii, 70	See Vārtika 5.
VI, ii, 97	VI, iii, 70	See Vārtika 6.
VI, ii, 98	VI, iii, 70	See Vārtika 7.

APPENDIX I

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
VI, ii, 99	VI, iii, 70	See Vārtika 8.
VI, ii, 100		
VI, ii, 101	VI, iii, 71	Compare.
VI, ii, 102	VI, iii, 72	Compare. See Kāśikā.
VI, ii, 103	VI, iii, 70	See Vārtika 3.
VI, ii, 104	VI, iii, 70	See Vārtika 9.
VI, ii, 105		
VI, ii, 106		
VI, ii, 107		
VI, ii, 108		
VI, ii, 109	VI, iii, 73	Compare.
VI, ii, 110	VI, iii, 73	See Vārtika.
VI, ii, 111	VI, iii, 74	
VI, ii, 112	VI, iii, 75	Compare.
VI, ii, 113	VI, iii, 76	Compare.
VI, ii, 114	VI, iii, 77	Compare.
VI, ii, 115 }	VI, iii, 78	Compare. Bhoja divides
VI, ii, 116 }		
VI, ii, 117	VI, iii, 79, 80	Compare both.
VI, ii, 118	VI, iii, 81	
VI, ii, 119	VI, iii, 79	Compare.
VI, ii, 120	VI, iii, 83	Compare.
VI, ii, 121	VI, iii, 84, 85	Compare both.
VI, ii, 122	VI, iii, 86	
VI, ii, 123	VI, iii, 87	
VI, ii, 124	VI, iii, 88	Compare.
VI, ii, 125		
VI, ii, 126	VI, iii, 89	Compare.
VI, ii, 127	VI, iii, 90	Compare.
VI, ii, 128	VI, iii, 91	
VI, ii, 129	VI, iii, 92	Compare.
VI, ii, 130	VI, iii, 93	Compare.
VI, ii, 131	VI, iii, 95	
VI, ii, 132	VI, iii, 94	Compare.
VI, ii, 133	VI, iii, 97	Compare.
VI, ii, 134	VI, iii, 98	
VI, ii, 135	VI, iii, 109	See the Gaṇa.
VI, ii, 136 }	VI, iii, 99	Bhoja divides.
VI, ii, 137 }		
VI, ii, 138	VI, iii, 100	Compare.
VI, ii, 139	VI, iii, 101	

BHOJA—PĀṆINI CONCORDANCE.

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
VI, ii, 140	VI, iii, 102	Compare.
VI, ii, 141	VI, iii, 103	Compare.
VI, ii, 142	VI, iii, 104	
VI, ii, 143	VI, iii, 105	
VI, ii, 144	VI, iii, 106	Compare.
VI, ii, 145	VI, iii, 107	
VI, ii, 146		
VI, ii, 147	VI, iii, 109	See the Gaṇa and the Gaṇa Sūtras.
VI, ii, 148		
VI, ii, 149		
VI, ii, 150		
VI, ii, 151		
VI, ii, 152		
VI, ii, 153		
VI, ii, 154		
VI, ii, 155		
VI, ii, 156		
VI, ii, 157		
VI, ii, 158		
VI, ii, 159		
VI, ii, 160		
VI, ii, 161		
VI, ii, 162	VI, iii, 128	Compare.
VI, ii, 163	VI, iii, 129	
VI, ii, 164	VI, iii, 130	Compare.
VI, ii, 165	VI, iii, 117	See the Gaṇa.
VI, ii, 166		
VI, ii, 167	VI, iii, 119	See the Gaṇa.
VI, ii, 168	VI, iii, 118	Compare.
VI, ii, 169	VI, iii, 127	
VI, ii, 170	VI, iii, 111	Compare.
VI, ii, 171	VI, iii, 112	
VI, ii, 172	VI, iii, 115	Compare.
VI, ii, 173	VI, iii, 116	
VI, ii, 174	VI, iii, 122	Compare.
VI, ii, 175	VI, iii, 123	
VI, ii, 176	VI, iii, 124	
VI, ii, 177	VI, iii, 121	See also Vārtika in Kāśikā.
VI, ii, 178	VI, iii, 137	
VI, ii, 179	VI, iii, 138	
VI, ii, 180	VI, iii, 139	

APPENDIX I

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
VI, iii, 1		
VI, iii, 2	VI, iv, 2	Compare.
VI, iii, 3	VI, iv, 3, 4	Compare.
VI, iii, 4	VI, iv, 7	
VI, iii, 5	VI, iv, 8	Compare.
VI, iii, 6	VI, iv, 10	Compare.
VI, iii, 7	VI, iv, 11	Compare.
VI, iii, 8	VI, iv, 13, 14	Compare both.
VI, iii, 9	VI, iv, 12	Compare.
VI, iii, 10	VI, iv, 16	Compare.
VI, iii, 11	VI, iv, 16	See Vārtika 1.
VI, iii, 12	VI, iv, 17	Compare.
VI, iii, 13	VI, iv, 18	Compare.
VI, iii, 14 }	VI, iv, 19	Compare for both.
VI, iii, 15 }		
VI, iii, 16	VI, iv, 20	Compare.
VI, iii, 17	VI, iv, 21	
VI, iii, 18	VI, iv, 22	Compare.
VI, iii, 19	VI, iv, 23	Compare.
VI, iii, 20	VI, iv, 24	Compare.
VI, iii, 21		
VI, iii, 22		
VI, iii, 23		
VI, iii, 24	VI, iv, 25	Compare.
VI, iii, 25	VI, iv, 26	Compare.
VI, iii, 26	VI, iv, 24	See Vārtika.
VI, iii, 27		
VI, iii, 28	VI, iv, 24	See Vārtika 3.
VI, iii, 29	VI, iv, 27	Compare.
VI, iii, 30	VI, iv, 28	
VI, iii, 31	VI, iv, 29	
VI, iii, 32	VI, iv, 24	Compare Vārtika 1.
VI, iii, 33		
VI, iii, 34		
VI, iii, 35 }	VI, iv, 37	Compare for both.
VI, iii, 36 }		
VI, iii, 37 }	VI, iv, 42	
VI, iii, 38 }		
VI, iii, 39	VI, iv, 43	Compare.
VI, iii, 40	VI, iv, 44	
VI, iii, 41	VI, iv, 45	Compare.

BHOJA—PĀṆINI CONCORDANCE.

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
VI, iii, 42	VI, iv, 40	Compare.
VI, iii, 43		
VI, iii, 44		
VI, iii, 45		
VI, iii, 46		
VI, iii, 47	VI, iv, 40	Bhoja combines Vārtika too. Compare both.
VI, iii, 48		
VI, iii, 49	VI, iv, 30	
VI, iii, 50	VI, iv, 39	Compare.
VI, iii, 51	VI, iv, 31	Compare.
VI, iii, 52	VI, iv, 31	See Kāśikā.
VI, iii, 53		
VI, iii, 54	VI, iv, 32	Compare.
VI, iii, 55	VI, iv, 33	
VI, iii, 56	VI, iv, 34	Compare. See also Kāśikā.
VI, iii, 57	VI, iv, 34	
VI, iii, 58		
VI, iii, 59	VI, iv, 35	
VI, iii, 60	VI, iv, 36	Compare.
VI, iii, 61	VI, iv, 46	
VI, iii, 62	VI, iv, 47	Compare.
VI, iii, 63	VI, iv, 48	Compare.
VI, iii, 64		
VI, iii, 65	VI, iv, 49	
VI, iii, 66	VI, iv, 50	Compare.
VI, iii, 67	VI, iv, 51	
VI, iii, 68	VI, iv, 52	
VI, iii, 69	VI, iv, 55	Compare.
VI, iii, 70	VI, iv, 56	Compare.
VI, iii, 71	VI, iv, 57	Compare.
VI, iii, 72	VI, iv, 59	Compare.
VI, iii, 73	VI, iv, 62	Compare.
VI, iii, 74	VI, iv, 63	Compare.
VI, iii, 75	VI, iv, 64	Compare.
VI, iii, 76	VI, iv, 65	
VI, iii, 77	VI, iv, 66	Compare.
VI, iii, 78	VI, iv, 67	Compare.
VI, iii, 79	VI, iv, 68	Compare. See also Kāśikā.
VI, iii, 80	VI, iv, 69	
VI, iii, 81	VI, iv, 70	Compare.
VI, iii, 82	VI, iv, 71	Compare.

APPENDIX I

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
VI, iii, 83	VI, iv, 77	Compare.
VI, iii, 84	VI, iv, 78	
VI, iii, 85	VI, iv, 79	
VI, iii, 86	VI, iv, 80	
VI, iii, 87	VI, iv, 81	
VI, iii, 88	VI, iv, 82	Compare.
VI, iii, 89	VI, iv, 83	Compare. See Kāśikā.
VI, iii, 90	VI, iv, 84	See also Vārtika.
VI, iii, 91	VI, iv, 87	Compare.
VI, iii, 92	VI, iv, 88	
VI, iii, 93	VI, iv, 89	See also Vārtika.
VI, iii, 94	VI, iv, 90	Compare.
VI, iii, 95	VI, iv, 91	Compare.
VI, iii, 96 }	VI, iv, 98	Compare. Bhoja divides.
VI, iii, 97 }		
VI, iii, 98	VI, iv, 101	Compare.
VI, iii, 99	VI, iv, 105	Compare.
VI, iii, 100	VI, iv, 106	Compare.
VI, iii, 101	VI, iv, 107	
VI, iii, 102	VI, iv, 108, 109	Bhoja combines.
VI, iii, 103	VI, iv, 110	Compare.
VI, iii, 104 }	VI, iv, 111, 112	The two Sūtras are differently distributed.
VI, iii, 105 }		
VI, iii, 106	VI, iv, 113	Compare.
VI, iii, 107	VI, iv, 114	Compare.
VI, iii, 108	VI, iv, 115	Compare.
VI, iii, 109	VI, iv, 116	Compare.
VI, iii, 110	VI, iv, 117	Compare.
VI, iii, 111	VI, iv, 118	Compare.
VI, iii, 112		
VI, iii, 113		
VI, iii, 114		
VI, iii, 115		
VI, iii, 116	VI, iv, 120	Compare.
VI, iii, 117	VI, iv, 121	
VI, iii, 118	VI, iv, 122	Compare.
VI, iii, 119	VI, iv, 123	
VI, iii, 120	VI, iv, 124	
VI, iii, 121	VI, iv, 125	Compare. See also Gaṇa.
VI, iii, 122	VI, iv, 120	Compare. See Vārtika in Kāśikā.

BHOJA—PĀṆINI CONCORDANCE.

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
VI, iii, 123 }	VI, iv, 120	See Vārtikas in Kāśikā.
VI, iii, 124 }		
VI, iii, 125	VI, iv, 126	
VI, iii, 126	VI, iv, 127	
VI, iii, 127	VI, iv, 128	Compare.
VI, iii, 128		
VI, iii, 129	VI, iv, 130	Compare.
VI, iii, 130	VI, iv, 131	
VI, iii, 131	VI, iv, 133	
VI, iii, 132	VI, iv, 134	
VI, iii, 133	VI, iv, 135	
VI, iii, 134	VI, iv, 136	Compare.
VI, iii, 135	VI, iv, 137	Compare.
VI, iii, 136	VI, iv, 138	Compare.
VI, iii, 137	VI, iv, 139	Compare.
VI, iii, 138	VI, iv, 140	See Kāśikā.
VI, iii, 139	VI, iv, 142	Compare.
VI, iii, 140	VI, iv, 143	Compare.
VI, iii, 141	VI, iv, 144	
VI, iii, 142	VI, iv, 144	See Vārtika 1.
VI, iii, 143	VI, iv, 144	See Vārtika 3.
VI, iii, 144	VI, iv, 144	See Vārtika 2.
VI, iii, 145	VI, iv, 144	See Vārtika 4.
VI, iii, 146	VI, iv, 144	See Vārtika 5.
VI, iii, 147 }	VI, iv, 145	Compare for both.
VI, iii, 148 }		
VI, iii, 149		
VI, iii, 150		
VI, iii, 151	VI, iv, 149	See Vārtikas 8 and 9.
VI, iii, 152	VI, iv, 149	See Vārtika in Kāśikā.
VI, iii, 153	VI, iv, 146	See Kāśikā.
VI, iii, 154	VI, iv, 147	Compare.
VI, iii, 155	VI, iv, 149	Compare.
VI, iii, 156 }	VI, iv, 149	See Vārtikas in Kāśikā.
VI, iii, 157 }		
VI, iii, 158	VI, iv, 150	
VI, iii, 159	VI, iv, 149	See Vārtika 6.
VI, iii, 160	VI, iv, 149	See Vārtika 7.
VI, iii, 161	VI, iv, 151	Compare.
VI, iii, 162	VI, iv, 152	Compare.
VI, iii, 163	VI, iv, 153	Compare.

APPENDIX I

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
VI, iii, 164	VI, iv, 154, 155	Bhoja combines.
VI, iii, 165	VI, iv, 156	Compare.
VI, iii, 166	VI, iv, 158	Compare.
VI, iii, 167	VI, iv, 159	Compare.
VI, iii, 168	VI, iv, 160	
VI, iii, 169	VI, iv, 157	Compare.
VI, iii, 170	VI, iv, 161	See the Gaṇa.
VI, iii, 171	VI, iv, 163	Compare.
VI, iii, 172	VI, iv, 163	See Vārtika 3.
VI, iii, 173	VI, iv, 169	Compare.
VI, iii, 174	VI, iv, 168	Compare.
VI, iii, 175	VI, iv, 164	Compare.
VI, iii, 176	VI, iv, 164, 170	Compare both.
VI, iii, 177	VI, iv, 170	See also Vārtika.
VI, iii, 178	VI, iv, 171	
VI, iii, 179	VI, iv, 173	Compare.
VI, iii, 180	VI, iv, 166	Compare.
VI, iii, 181	VI, iv, 165	Compare.
VI, iii, 182	VI, iv, 173	Compare.
VI, iii, 183	VI, iv, 174	Compare.
<hr/>		
VI, iv, 1	VII, i, 1	Compare.
VI, iv, 2	VII, i, 2	
VI, iv, 3	VII, iii, 50	Compare.
VI, iv, 4	VII, iii, 51	Compare.
VI, iv, 5		
VI, iv, 6		
VI, iv, 7	VII, i, 100	
VI, iv, 8	VII, i, 101	
VI, iv, 9	VII, i, 102	
VI, iv, 10	VII, i, 58	
VI, iv, 11	VII, i, 59	See the Gaṇa.
VI, iv, 12 }	VII, i, 60	Compare for both. See Kāśikā.
VI, iv, 13 }		
VI, iv, 14	VII, i, 61	
VI, iv, 15	VII, i, 62	Compare.
VI, iv, 16	VII, i, 63	
VI, iv, 17	VII, i, 64	
VI, iv, 18	VII, i, 65	
VI, iv, 19	VII, i, 66	

BHOJA—PĀṆINI CONCORDANCE.

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
VI, iv, 20	VII, i, 67	
VI, iv, 21	VII, i, 68	
VI, iv, 22	VII, i, 69	Bhoja combines Vārtika.
VI, iv, 23 }	VII, i, 70	Compare both. See Kāśikā also.
VI, iv, 24 }		
VI, iv, 25	VII, i, 71	
VI, iv, 26	VII, i, 72	Compare.
VI, iv, 27	VII, i, 72	See Vārtika 4. See also Kāśikā.
VI, iv, 28	VII, i, 73	Compare.
VI, iv, 29	VII, i, 74	Compare.
VI, iv, 30	VII, i, 75	Compare.
VI, iv, 31	VII, i, 78	
VI, iv, 32	VII, i, 79	Compare.
VI, iv, 33	VII, i, 80	Compare.
VI, iv, 34	VII, i, 81	
VI, iv, 35	VII, i, 82	
VI, iv, 36	VII, i, 84	
VI, iv, 37	VII, i, 85	
VI, iv, 38	VII, i, 86	Compare.
VI, iv, 39	VII, i, 87	
VI, iv, 40	VII, i, 88	Compare.
VI, iv, 41	VII, i, 89	
VI, iv, 42	VII, i, 90	Compare.
VI, iv, 43		
VI, iv, 44	VII, i, 93, 94	Compare both.
VI, iv, 45	VII, i, 92	Compare.
VI, iv, 46	VII, i, 94	Compare. See also Kāśikā.
VI, iv, 47	VII, i, 95	Compare.
VI, iv, 48	VII, i, 96	See Kāśikā.
VI, iv, 49 }	VII, i, 98	Compare both.
VI, iv, 50 }		
VI, iv, 51		
VI, iv, 52	VII, i, 99	
VI, iv, 53	VII, ii, 84	Compare.
VI, iv, 54	VII, ii, 85	
VI, iv, 55	VII, ii, 86	
VI, iv, 56	VII, ii, 87, 88	Compare both.
VI, iv, 57	VII, ii, 89	
VI, iv, 58	VII, ii, 90	
VI, iv, 59	VII, ii, 91, 92	Compare both.
VI, iv, 60	VII, ii, 93	

APPENDIX I

BHOJA	PĀNINI	REMARKS
VI, iv, 61	VII, ii, 94	
VI, iv, 62	VII, ii, 95	
VI, iv, 63	VII, ii, 96	
VI, iv, 64	VII, ii, 97	Compare.
VI, iv, 65	VII, ii, 98	
VI, iv, 66	VII, ii, 99	
VI, iv, 67	VII, ii, 99	See Vārtika 1.
VI, iv, 68	VII, ii, 100	Compare.
VI, iv, 69	VII, ii, 101	Compare.
VI, iv, 70	VII, ii, 102	Compare.
VI, iv, 71	VII, ii, 103	
VI, iv, 72	VII, ii, 106	Compare.
VI, iv, 73	VII, ii, 109	Compare.
VI, iv, 74	VII, ii, 107	Compare.
VI, iv, 75	VII, ii, 107	Compare Vārtika 1.
VI, iv, 76 }	VII, ii, 108, 109, }	See all.
VI, iv, 77 }	110, 111. }	
VI, iv, 78		
VI, iv, 79	II, iv, 34	Compare.
VI, iv, 80 }	II, iv, 32	Compare both.
VI, iv, 81 }		
VI, iv, 82	VI, i, 63	Compare.
VI, iv, 83	II, iv, 35	
VI, iv, 84	II, iv, 52	
VI, iv, 85	II, iv, 53	
VI, iv, 86	II, iv, 54	Compare also Vārtika 9.
VI, iv, 87	II, iv, 55	
VI, iv, 88	II, iv, 54	See Vārtika 10.
VI, iv, 89	II, iv, 56	See Vārtika.
VI, iv, 90	II, iv, 56	See Kāśikā.
VI, iv, 91	II, iv, 36	Compare.
VI, iv, 92	II, iv, 37	See also Vārtika.
VI, iv, 93	II, iv, 40	Compare.
VI, iv, 94	II, iv, 41	
VI, iv, 95	II, iv, 42	
VI, iv, 96	II, iv, 43	
VI, iv, 97	II, iv, 44	Compare.
VI, iv, 98	II, iv, 45	Compare.
VI, iv, 99	II, iv, 46	Compare.
VI, iv, 100	II, iv, 47	Compare.
VI, iv, 101	II, iv, 48	

BHOJA-PĀṆINI CONCORDANCE.

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
VI, iv, 102	II, iv, 49	
VI, iv, 103	II, iv, 50	Compare.
VI, iv, 104	II, iv, 51	Compare.
VI, iv, 105	VII, ii, 35	Compare.
VI, iv, 106	VII, ii, 37	Compare.
VI, iv, 107	VII, ii, 38	Compare.
VI, iv, 108	VII, ii, 39	
VI, iv, 109	VII, ii, 40	Compare.
VI, iv, 110	VII, ii, 41	Compare.
VI, iv, 111	VII, ii, 42	
VI, iv, 112	VII, ii, 43	Compare.
VI, iv, 113	VII, ii, 44	Compare.
VI, iv, 114	VII, ii, 45	See also Gaṇa.
VI, iv, 115	VII, ii, 46	
VI, iv, 116	VII, ii, 47	See also Vārtika.
VI, iv, 117	VII, ii, 50, 51	Compare both.
VI, iv, 118	VII, ii, 52	Compare.
VI, iv, 119	VII, ii, 53	Compare.
VI, iv, 120	VII, ii, 54	
VI, iv, 121 }	VII, ii, 55	Compare both.
VI, iv, 122 }		
VI, iv, 123	VII, ii, 56	
VI, iv, 124	VII, ii, 48	Compare.
VI, iv, 125	VII, ii, 49	Compare.
VI, iv, 126	VII, ii, 57	Compare.
VI, iv, 127	VII, ii, 58	Compare.
VI, iv, 128	VII, ii, 58, 59	Compare both.
VI, iv, 129	VII, ii, 59	Compare.
VI, iv, 130	VII, ii, 60	Compare.
VI, iv, 131	VII, ii, 36	Compare.
VI, iv, 132	VII, ii, 36	See Vārtika 4.
VI, iv, 133	VII, ii, 36	See Vārtika 5.
VI, iv, 134	VII, ii, 9	Compare.
VI, iv, 135	VII, ii, 9	See Vārtika.
VI, iv, 136 }		
VI, iv, 137 }		
VI, iv, 138 }	VII, ii, 10	See the Śloka-vārtikas in the
VI, iv, 139 }		Bhāṣya and the Kāśikā.
VI, iv, 140 }		
VI, iv, 141 }		
VI, iv, 142 }		

APPENDIX I

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
VI, iv, 143	VII, ii, 10	See note above.
VI, iv, 144		
VI, iv, 145		
VI, iv, 146		
VI, iv, 147		
VI, iv, 148		
VI, iv, 149	VII, ii, 11	See also the Vārtika in the Kāśikā.
VI, iv, 150		
VI, iv, 151		
VI, iv, 152		
VI, iv, 153		
VI, iv, 154		
VI, iv, 155	VII, ii, 12	Compare.
VI, iv, 156	VII, ii, 13	See also Vārtika.
VI, iv, 157	VII, ii, 15	Compare.
VI, iv, 158	VII, ii, 16	Compare.
VI, iv, 159	VII, ii, 17	Compare.
VI, iv, 160	VII, ii, 17	See the Vārtika in the Kāśikā.
VI, iv, 161	VII, ii, 18	Compare.
VI, iv, 162	VII, ii, 19	Compare.
VI, iv, 163	VII, ii, 20	Compare.
VI, iv, 164	VII, ii, 21	
VI, iv, 165	VII, ii, 22	
VI, iv, 166	VII, ii, 23	
VI, iv, 167	VII, ii, 24	
VI, iv, 168	VII, ii, 25	Compare.
VI, iv, 169	VII, ii, 26	Compare.
VI, iv, 170	VII, ii, 27	
VI, iv, 171	VII, ii, 28	Compare.
VI, iv, 172	VII, ii, 29	Compare. See also Kāśikā.
VI, iv, 173	VII, ii, 29	See Vārtika in Kāśikā.
VI, iv, 174	VII, ii, 30	See Vārtika. Bhoja combines.
VI, iv, 175	VII, ii, 30	
VI, iv, 176	VII, ii, 31	Compare.
VI, iv, 177	VII, ii, 32	See Vārtika.
VI, iv, 178	VII, ii, 61, 63	Compare both.
VI, iv, 179	VII, ii, 61	Compare in part.
VI, iv, 180	VII, ii, 62	Compare.
VI, iv, 181	VII, ii, 65	Compare.
VI, iv, 182	VII, ii, 66	Compare.
VI, iv, 183	VII, ii, 67	Compare.
	VII, ii, 68	Compare.

BHOJA—PĀṆINI CONCORDANCE.

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
VI, iv, 184	VII, ii, 70	Compare.
VI, iv, 185	VII, ii, 71	Compare.
VI, iv, 186	VII, ii, 72	
VI, iv, 187	VII, ii, 73	Compare.
VI, iv, 188	VII, ii, 74, 75	Compare both.
VI, iv, 189	VII, ii, 76	Compare.
VI, iv, 190	VII, ii, 77, 78	Compare both.
VI, iv, 191	VII, ii, 82	Compare.
VI, iv, 192	VII, ii, 83	Compare.
<hr/>		
VII, i, 1	VII, ii, 114	
VII, i, 2	VII, ii, 2	Compare.
VII, i, 3	VII, ii, 1	Compare.
VII, i, 4	VII, ii, 3	Compare.
VII, i, 5	VII, ii, 4	
VII, i, 6	VII, ii, 6	Compare.
VII, i, 7	VII, ii, 5	Compare.
VII, i, 8	VII, ii, 3	Compare.
VII, i, 9 }	VII, ii, 115	Bhoja divides.
VII, i, 10 }		
VII, i, 11	VII, ii, 117, 118	Bhoja combines.
VII, i, 12	VII, iii, 2	Compare.
VII, i, 13	VII, iii, 1	Compare.
VII, i, 14	VII, iii, 1	Compare Vārtika 6.
VII, i, 15	VII, iii, 3	Compare.
VII, i, 16	VII, iii, 4	Compare the Gaṇa and the Gaṇa Sūtras.
VII, i, 17	VII, iii, 5	Compare.
VII, i, 18	VII, iii, 6	See Kāśikā.
VII, i, 19	VII, iii, 7	Compare the Gaṇa and the Gaṇa Sūtras.
VII, i, 20 }	VII, iii, 8	Compare Sūtra and Vārtika.
VII, i, 21 }		
VII, i, 22	VII, iii, 9	Compare.
VII, i, 23		
VII, i, 24	VII, iii, 10	Compare.
VII, i, 25	VII, iii, 11	
VII, i, 26	VII, iii, 12	Compare.
VII, i, 27	VII, iii, 13	Compare.
VII, i, 28	VII, iii, 14	

APPENDIX I

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
VII, i, 29 }	VII, iii, 15, 17	The two Sūtras are differently distributed.
VII, i, 30 }		
VII, i, 31	VII, iii, 16	Compare.
VII, i, 32	VII, iii, 18	Compare.
VII, i, 33	VII, iii, 19	Compare.
VII, i, 34 }		
VII, i, 35 }		
VII, i, 36 }		
VII, i, 37 }	VII, iii, 20	Compare the Gaṇa and the Gaṇa Sūtras. Bhoja adds.
VII, i, 38 }		
VII, i, 39 }		
VII, i, 40 }		
VII, i, 41 }		
VII, i, 42	VII, iii, 24	Compare.
VII, i, 43	VII, iii, 21	Compare. See Kāśikā.
VII, i, 44	VII, iii, 22	
VII, i, 45	VII, iii, 26	
VII, i, 46	VII, iii, 27	Compare.
VII, i, 47	VII, iii, 28	Compare.
VII, i, 48	VII, iii, 29	Compare.
VII, i, 49	VII, iii, 30	
VII, i, 50	VII, iii, 31	
VII, i, 51	VII, iii, 32	
VII, i, 52	VII, iii, 33	
VII, i, 53	VII, iii, 34	Compare.
VII, i, 54	VII, iii, 34	See Kāśikā.
VII, i, 55	VII, iii, 35	Compare.
VII, i, 56		
VII, i, 57	VII, i, 91	Compare.
VII, i, 58	VII, iii, 36	Compare.
VII, i, 59	VII, iii, 37	
VII, i, 60	VII, iii, 38	
VII, i, 61	VII, iii, 37	Compare Vārtika 1.
VII, i, 62 }		
VII, i, 63 }	VII, iii, 39	Bhoja divides. Compare.
VII, i, 64 }		
VII, i, 65	VII, iii, 40	
VII, i, 66	VII, iii, 41	
VII, i, 67	VII, iii, 42	
VII, i, 68	VII, iii, 43	Compare.
VII, i, 69	VI, iv, 92	

BHOJA-PĀṆINI CONCORDANCE.

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
VII, i, 70	VI, iv, 93	Compare.
VII, i, 71	VI, iv, 96	See also Vārtika in Kāśikā.
VII, i, 72	VI, iv, 97	Compare.
VII, i, 73 } VII, i, 74 }	VII, iv, 1	Compare. Bhoja divides.
VII, i, 75	VII, iv, 2	
VII, i, 76	VII, iv, 3	Compare.
VII, i, 77	VII, iv, 3	Compare the Vārtika and the Gaṇa in Kāśikā.
VII, i, 78	VII, iv, 7	
VII, i, 79	VII, iv, 6	Compare.
VII, i, 80	VII, iv, 5	Compare.
VII, i, 81	VII, iv, 4	Compare.
VII, i, 82	VII, iv, 9	Compare.
VII, i, 83	VI, iv, 95	Compare. See Kāśikā.
VII, i, 84	VII, iii, 44	
VII, i, 85	VII, iii, 44	Compare Vārtika 4.
VII, i, 86	VII, iii, 44	Compare Vārtika 5.
VII, i, 87	VII, iii, 47	Compare.
VII, i, 88	VII, iii, 48, 49	Compare both.
VII, i, 89	VII, iii, 45	See Vārtika 8.
VII, i, 90	VII, iii, 45	See Vārtika 10.
VII, i, 91	VII, iii, 45	See Vārtika 1.
VII, i, 92	VII, iii, 45	See Vārtika 3.
VII, i, 93	VII, iii, 45	See Vārtika 4.
VII, i, 94	VII, iii, 45	See Vārtika 5. See also Gaṇa.
VII, i, 95	VII, iii, 45	See Vārtika 6.
VII, i, 96	VII, iii, 45	See Vārtika 7.
VII, i, 97	VII, iii, 45	See Vārtika 9.
VII, i, 98	VII, iii, 52	
VII, i, 99	VII, iii, 53	Compare Gaṇa.
VII, i, 100	VII, iii, 53	See also VII, iii, 63 and Kāśikā.
VII, i, 101 } VII, i, 102 } VII, i, 103 } VII, i, 104 }	VII, iii, 58	See Kāśikā.
VII, i, 105	VII, iii, 64	Compare.
VII, i, 106		
VII, i, 107		
VII, i, 108		

APPENDIX I

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
VII, i, 109 }	VII, iii, 53	See Kāśikā.
VII, i, 110 }		
VII, i, 111	VII, iii, 54	Compare.
VII, i, 112		
VII, i, 113	VII, iii, 55	Compare.
VII, i, 114	VII, iii, 56	
VII, i, 115	VII, iii, 57	
VII, i, 116	VII, iii, 58	Compare.
VII, i, 117	VII, iii, 59, 60	Compare both.
VII, i, 118	VII, iii, 61	Compare.
VII, i, 119	VII, iii, 63	
VII, i, 120	VII, iii, 62	See also Kāśikā.
VII, i, 121	VII, iii, 65	
VII, i, 122	VII, iii, 66	See also Vārtika 3.
VII, i, 123	VII, iii, 67	
VII, i, 124	VII, iii, 68	Compare.
VII, i, 125	VII, iii, 69	Compare.
VII, i, 126		
VII, i, 127	VII, iii, 71	Compare.
VII, i, 128	VII, iii, 72	
VII, i, 129	VII, iii, 73	Compare.
VII, i, 130	VII, iii, 74	Compare.
VII, i, 131	VII, iii, 75	Compare.
VII, i, 132	VII, iii, 76	
VII, i, 133	VII, iii, 77	
VII, i, 134	VII, iii, 78	
VII, i, 135	VII, iii, 78	See Kāśikā.
VII, i, 136	VII, iii, 79	
VII, i, 137	VII, iii, 80	
VII, i, 138	VII, iii, 82	Compare.
VII, i, 139	VI, i, 58	Compare.
<hr/>		
VII, ii, 1	VII, iii, 84	Compare.
VII, ii, 2	VII, iii, 85	Compare.
VII, ii, 3 }		
VII, ii, 4 }	VII, iii, 85, 86	Compare. The two are differently distributed by Bhoja.
VII, ii, 5 }		
VII, ii, 6	VII, iii, 87	Compare.
VII, ii, 7	I, ii, 4	Compare.
VII, ii, 8	I, ii, 5	Compare.

BHOJA—PĀṆINI CONCORDANCE.

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
VII, ii, 9	I, i, 5	
VII, ii, 10		
VII, ii, 11	I, ii, 1	Compare.
VII, ii, 12	I, ii, 2	Compare.
VII, ii, 13	I, ii, 3	Compare.
VII, ii, 14	I, ii, 19	Compare.
VII, ii, 15	I, ii, 20	Compare.
VII, ii, 16	I, ii, 21	Compare.
VII, ii, 17	I, ii, 7	Compare.
VII, ii, 18	I, ii, 24, 25	Compare both in part.
VII, ii, 19	I, ii, 26	Compare.
VII, ii, 20 }	I, ii, 8	Compare both.
VII, ii, 21 }		
VII, ii, 22 •	I, ii, 11	Compare.
VII, ii, 23	I, ii, 12	
VII, ii, 24	I, ii, 17	Compare.
VII, ii, 25		
VII, ii, 26	VII, iii, 88	Compare.
VII, ii, 27	VII, iii, 89	Compare.
VII, ii, 28	VII, iii, 90	Compare.
VII, ii, 29	VII, iii, 91	Compare.
VII, ii, 30	VII, iii, 92	
VII, ii, 31	VII, iii, 93	Compare.
VII, ii, 32	VII, iii, 94	Compare.
VII, ii, 33	VII, iii, 96	Compare. See Kāśikā.
VII, ii, 34	VII, iii, 98	Compare.
VII, ii, 35	VII, iii, 100	Compare.
VII, ii, 36	VII, iii, 101	Compare.
VII, ii, 37	VII, iii, 102	
VII, ii, 38	VII, iii, 103	
VII, ii, 39	VII, iii, 104	
VII, ii, 40	VII, iii, 105	Compare.
VII, ii, 41	VII, iii, 106	
VII, ii, 42	VII, iii, 107	See Vārtika.
VII, ii, 43	VII, iii, 107	See Vārtika in Kāśikā.
VII, ii, 44	VII, iii, 107	See Vārtika in Kāśikā.
VII, ii, 45	VII, iii, 107	See Vārtika in Kāśikā.
VII, ii, 46	VII, iii, 108	Compare.
VII, ii, 47	VII, iii, 109	
VII, ii, 48	VII, iii, 111	Compare.
VII, ii, 49		

APPENDIX I

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
VII, ii, 50		
VII, ii, 51 }	VII, iii, 112	Compare. See also Kāśikā.
VII, ii, 52 }		
VII, ii, 53	VII, iii, 113	
VII, ii, 54	VII, iii, 114	Compare.
VII, ii, 55	VII, iii, 115	Compare.
VII, ii, 56 }	VII, iii, 116	Compare both.
VII, ii, 57 }		
VII, ii, 58	VII, iii, 118	See Kāśikā.
VII, ii, 59	VII, iii, 117	Compare.
VII, ii, 60	VII, iii, 120	Compare.
VII, ii, 61	VII, iv, 10	
VII, ii, 62	VII, iv, 10	See Kāśikā and Vārtika.
VII, ii, 63	VII, iv, 11	Compare.
VII, ii, 64	VII, iv, 12	Compare.
VII, ii, 65	VII, iv, 16	Compare.
VII, ii, 66	VII, iv, 18	Compare.
VII, ii, 67	VII, iv, 17, 19, 20	Compare these three Sūtras.
VII, ii, 68	VII, iv, 13	Compare.
VII, ii, 69	VII, iv, 14	
VII, ii, 70	VII, iv, 15	Compare.
VII, ii, 71	VII, iv, 21	Compare.
VII, ii, 72	VII, iv, 22	
VII, ii, 73	VII, iv, 23	Compare.
VII, ii, 74	VII, iv, 24	Compare.
VII, ii, 75	VII, iv, 25	Compare.
VII, ii, 76	VII, iv, 26	
VII, ii, 77	VII, iv, 27	
VII, ii, 78 }	VII, iv, 28	Compare. Bhoja divides.
VII, ii, 79 }		
VII, ii, 80	VII, iv, 29	Compare. See Kāśikā.
VII, ii, 81	VII, iv, 30	
VII, ii, 82	VII, iv, 30	See Vārtika in Kāśikā.
VII, ii, 83	VII, iv, 31	
VII, ii, 84	VII, iv, 32	Compare.
VII, ii, 85	VII, iv, 33	
VII, ii, 86 }	VII, iv, 34	Compare. Bhoja divides.
VII, ii, 87 }		
VII, ii, 88 }		
VII, ii, 89 }	VII, i, 51	Compare Sūtra and Vārtika.
VII, ii, 90 }		

BHOJA-PĀṆINI CONCORDANCE.

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
VII, ii, 91	VII, iv, 40	Compare.
VII, ii, 92	VII, iv, 41	Compare.
VII, ii, 93	VII, iv, 41	See Vārtika in Kāśikā
VII, ii, 94	VII, iv, 42	
VII, ii, 95	VII, iv, 43	Compare.
VII, ii, 96	VII, iv, 46	Compare.
VII, ii, 97	VII, iv, 47	Compare.
VII, ii, 98		
VII, ii, 99		
VII, ii, 100		
VII, ii, 101	VII, iv, 48	
VII, ii, 102	VII, iv, 49	
VII, ii, 103	VII, iv, 50, 52	Compare both.
VII, ii, 104	VII, iv, 51	Compare.
VII, ii, 105	III, i, 11	Compare.
VII, ii, 106	III, i, 11	See Vārtika 2.
VII, ii, 107	VII, iv, 53	
VII, ii, 108		
VII, ii, 109	VII, iv, 54	Compare.
VII, ii, 110	VII, iv, 54	See Vārtika.
VII, ii, 111	VII, iv, 55	Compare.
VII, ii, 112	VII, iv, 55	Compare.
VII, ii, 113	VII, iv, 56	
VII, ii, 114	VII, iv, 57	Compare.
VII, ii, 115	VII, iv, 58	Compare.
VII, ii, 116	VII, iv, 60	Compare.
VII, ii, 117	VII, iv, 61	See Vārtika 1.
VII, ii, 118		
VII, ii, 119		
VII, ii, 120	VII, iv, 62	
VII, ii, 121	VII, iv, 63	
VII, ii, 122	VII, iv, 66	
VII, ii, 123	VII, iv, 59	
VII, ii, 124	VII, iv, 67	Compare. See Kāśikā.
VII, ii, 125	VII, iv, 68	
VII, ii, 126	VII, iv, 69	Compare.
VII, ii, 127	VII, iv, 70	
VII, ii, 128	VII, iv, 71	Compare.
VII, ii, 129	VII, iv, 72	Compare.
VII, ii, 130	VII, iv, 73	Compare.
VII, ii, 131	VII, iv, 75	Compare.

APPENDIX I

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
VII, ii, 132	VII, iv, 76, 77	Compare both.
VII, ii, 133	VII, iv, 79	
VII, ii, 134	VII, iv, 80	
VII, ii, 135	VII, iv, 81	Compare.
VII, ii, 136	VII, iv, 82	
VII, ii, 137	VII, iv, 83	Compare.
VII, ii, 138	VII, iv, 84	
VII, ii, 139	VII, iv, 85	Compare.
VII, ii, 140	VII, iv, 86	Compare.
VII, ii, 141	VII, iv, 87	Compare.
VII, ii, 142	VII, iv, 88	
VII, ii, 143	VII, iv, 89	
VII, ii, 144	VII, iv, 90	Compare.
VII, ii, 145	VII, iv, 91	
VII, ii, 146	VII, iv, 93	Compare.
VII, ii, 147	VII, iv, 93	See Vārtika 1.
VII, ii, 148	VII, iv, 94	
VII, ii, 149	VII, iv, 95	Compare.
VII, ii, 150	VII, iv, 96	Compare.
VII, ii, 151	VII, iv, 97	
<hr/>		
VII, iii, 1	VIII, i, 1	Compare.
VII, iii, 2	VIII, i, 12	See Vārtika 7.
VII, iii, 3		
VII, iii, 4	VIII, i, 12	See Vārtika 6.
VII, iii, 5	VIII, i, 12	See Vārtika 3.
VII, iii, 6	VIII, i, 12	See Vārtika 4.
VII, iii, 7	VIII, i, 12	See Vārtika 8.
VII, iii, 8	VIII, i, 12	See Vārtika 10.
VII, iii, 9	VIII, i, 12	See Vārtika 9.
VII, iii, 10	VIII, i, 5	Compare. See also Vārtika.
VII, iii, 11	VIII, i, 7	Compare.
VII, iii, 12	VIII, i, 8	Compare.
VII, iii, 13	VIII, i, 9	Compare Vārtika 3.
VII, iii, 14	VIII, i, 10	Compare.
VII, iii, 15	VIII, i, 12	Compare.
VII, iii, 16	VIII, i, 13	Compare.
VII, iii, 17		
VII, iii, 18		
VII, iii, 19		

BHOJA—PĀṆINI CONCORDANCE.

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
VII, iii, 20		
VII, iii, 21	VIII, i, 14	
VII, iii, 22	VIII, i, 15	Compare.
VII, iii, 23	VIII, i, 15	Compare Vārtika 1.
VII, iii, 24		
VII, iii, 25		
VII, iii, 26	VIII, i, 17, 18	Compare both.
VII, iii, 27 }	VIII, i, 20, 21	The two Sūtras are differently distributed.
VII, iii, 28 }		
VII, iii, 29	VIII, i, 22	
VII, iii, 30	VIII, i, 23	
VII, iii, 31		
VII, iii, 32	VIII, i, 26	Compare.
VII, iii, 33	VIII, i, 24	Compare.
VII, iii, 34	VIII, i, 25	Compare.
VII, iii, 35	VIII, i, 72	Compare.
VII, iii, 36	VIII, i, 73	Compare.
VII, iii, 37		
VII, iii, 38	VIII, ii, 1	
VII, iii, 39	VIII, ii, 2	Compare.
VII, iii, 40	VIII, ii, 3	Compare.
VII, iii, 41	VIII, ii, 6	Compare Vārtika 5.
VII, iii, 42	VIII, ii, 6	Compare Vārtika 7.
VII, iii, 43	VIII, ii, 6	Compare Vārtika 11.
VII, iii, 44	VIII, ii, 6	Compare Vārtika 12.
VII, iii, 45	VIII, ii, 6	Compare Vārtika 14.
VII, iii, 46	VIII, ii, 9	Compare.
VII, iii, 47	VIII, ii, 10	
VII, iii, 48	VIII, ii, 11	
VII, iii, 49	VIII, ii, 12	Compare.
VII, iii, 50	VIII, ii, 13	
VII, iii, 51	VIII, ii, 14	
VII, iii, 52 }	VIII, ii, 9	See the Gaṇa. The ayāvādi is an ākṛtigāṇa. Bhoja adds.
VII, iii, 53 }		
VII, iii, 54	VIII, ii, 18	
VII, iii, 55	VIII, ii, 19	
VII, iii, 56	VIII, ii, 20	
VII, iii, 57	VIII, ii, 21	Compare.
VII, iii, 58	VIII, ii, 22	Compare. See also Vārtika.
VII, iii, 59		
VII, iii, 60		

APPENDIX I

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
VII, iii, 61		
VII, iii, 62		
VII, iii, 63		
VII, iii, 64		
VII, iii, 65		
VII, iii, 66		
VII, iii, 67	VIII, ii, 23	Compare.
VII, iii, 68	VIII, ii, 24	Compare.
VII, iii, 69	VIII, ii, 25	Compare.
VII, iii, 70	VIII, ii, 28	
VII, iii, 71	VIII, ii, 26	
VII, iii, 72	VIII, ii, 27	Compare.
VII, iii, 73	VIII, ii, 29	
VII, iii, 74	VIII, ii, 30	
VII, iii, 75	VIII, ii, 31	
VII, iii, 76	VIII, ii, 32	
VII, iii, 77	VIII, ii, 33	
VII, iii, 78	VIII, ii, 34	Compare.
VII, iii, 79	VIII, ii, 36	Compare.
VII, iii, 80	VIII, ii, 37	Compare.
VII, iii, 81	VIII, ii, 38	Compare.
VII, iii, 82	VIII, ii, 40	
VII, iii, 83	VIII, ii, 41	
VII, iii, 84	VIII, ii, 42	Compare.
VII, iii, 85	VIII, ii, 43	Compare.
VII, iii, 86	VIII, ii, 44	See Vārtika 1.
VII, iii, 87	VIII, ii, 44	See Vārtika 3.
VII, iii, 88	VIII, ii, 44	See Vārtika 2.
VII, iii, 89	VIII, ii, 44	See Vārtika 4.
VII, iii, 90	VIII, ii, 45	Compare.
VII, iii, 91	VIII, ii, 45	See Kāśikā.
VII, iii, 92	VIII, ii, 46	Compare.
VII, iii, 93	VIII, ii, 46	See Kāśikā.
VII, iii, 94	VIII, ii, 47	
VII, iii, 95	VIII, ii, 48	
VII, iii, 96	VIII, ii, 49	
VII, iii, 97	VIII, ii, 50	Compare.
VII, iii, 98	VIII, ii, 60	
VII, iii, 99	VIII, ii, 56	Compare in part.
VII, iii, 100	VIII, ii, 54	Compare.
VII, iii, 101	VIII, ii, 53	Compare.

BHOJA—PĀṆINI CONCORDANCE.

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
VII, iii, 102	VIII, ii, 51	
VII, iii, 103	VIII, ii, 52	
VII, iii, 104	VIII, ii, 55	Compare. Bhoja divides.
VII, iii, 105		
VII, iii, 106		
VII, iii, 107	VIII, ii, 56, 57	Compare both.
VII, iii, 108	VIII, ii, 58	Compare.
VII, iii, 109	VIII, ii, 59	
VII, iii, 110	VIII, ii, 39	
VII, iii, 111	VIII, ii, 62	Compare.
VII, iii, 112	VIII, ii, 63	
VII, iii, 113	VIII, ii, 64, 65	Compare both.
VII, iii, 114	VIII, ii, 66	
VII, iii, 115	VIII, ii, 68	Compare.
VII, iii, 116	VIII, ii, 69	Compare.
VII, iii, 117	VIII, ii, 70	See Vārtika 1.
VII, iii, 118	VIII, ii, 70	See Vārtika in Kāśikā.
VII, iii, 119		
VII, iii, 120	VIII, ii, 72	Compare.
VII, iii, 121	VIII, ii, 72	See Kāśikā.
VII, iii, 122	VIII, ii, 73	Compare.
VII, iii, 123	VIII, ii, 74	Compare.
VII, iii, 124	VIII, ii, 75	Compare.
VII, iii, 125	VIII, ii, 76	Compare.
VII, iii, 126	VIII, ii, 76	See Kāśikā and also VIII, i, 79.
VII, iii, 127		
VII, iii, 128	VIII, ii, 80	Compare.
VII, iii, 129	VIII, ii, 80	See Kāśikā.
VII, iii, 130	VIII, ii, 81	
VII, iii, 131	VIII, ii, 82	Compare.
VII, iii, 132	VIII, ii, 84	Compare.
VII, iii, 133	VIII, ii, 85	
VII, iii, 134	VIII, ii, 86	
VII, iii, 135	VIII, ii, 83	Compare also Vārtika 1.
VII, iii, 136	VIII, ii, 83	See Vārtika 2.
VII, iii, 137	VIII, ii, 93	Compare.
VII, iii, 138	VIII, ii, 94	Compare.
VII, iii, 139	VIII, ii, 95, 96	See both.
VII, iii, 140	VIII, ii, 95	See also Vārtika.
VII, iii, 141	VIII, ii, 103	Compare in part.

APPENDIX I

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
VII, iii, 142	VIII, ii, 98	See Kāśikā.
VII, iii, 143	VIII, ii, 99	Compare.
VII, iii, 144	VIII, ii, 100	Compare.
VII, iii, 145	VIII, ii, 101	Compare.
VII, iii, 146	VIII, ii, 104	
VII, iii, 147	VIII, ii, 105	
VII, iii, 148	VIII, ii, 106	
VII, iii, 149	VIII, ii, 107	Compare. See also Vārtika.
VII, iii, 150	VIII, ii, 108	
<hr/>		
VII, iv, 1	VIII, iii, 5	Compare.
VII, iv, 2	VIII, iii, 6	Compare.
VII, iv, 3	VIII, iii, 7	Compare.
VII, iv, 4	VIII, iii, 12	Compare.
VII, iv, 5	VIII, iii, 10	Compare.
VII, iv, 6	VIII, iii, 2	Compare.
VII, iv, 7	VIII, iii, 4	Compare.
VII, iv, 8	VIII, iii, 22, 23	Compare both.
VII, iv, 9	VIII, iii, 24	
VII, iv, 10	VIII, iii, 25	Compare.
VII, iv, 11	VIII, iii, 26	Compare. See also the Vārtika on VIII, iii, 27.
VII, iv, 12	VIII, iii, 28	Compare.
VII, iv, 13	VIII, iii, 29	Compare.
VII, iv, 14	VIII, iii, 30	
VII, iv, 15	VIII, iii, 31	
VII, iv, 16	VIII, iii, 33	Compare.
VII, iv, 17	VIII, iii, 32	Compare.
VII, iv, 18	VIII, iii, 13	Compare.
VII, iv, 19	VIII, iii, 14	
VII, iv, 20	VIII, iii, 15	Compare. Bhoja divides.
VII, iv, 21		
VII, iv, 22		
VII, iv, 23		
VII, iv, 24	VIII, iii, 16	
VII, iv, 25	VIII, iii, 17	See also Kāśikā.
VII, iv, 26	VIII, iii, 21	Compare.
VII, iv, 27		
VII, iv, 28		
VII, iv, 29		

BHOJA-PĀṆINI CONCORDANCE.

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
VII, iv, 30		
VII, iv, 31	VIII, iii, 36	
VII, iv, 32	VIII, iii, 36	See Vārtika 1.
VII, iv, 33	VIII, iii, 37	See Kāśikā.
VII, iv, 34	VIII, iii, 38	See the Vārtika in the Kāśikā.
VII, iv, 35	VIII, iii, 38	See the Vārtika in the Kāśikā.
VII, iv, 36	VIII, iii, 39	Compare.
VII, iv, 37	VIII, iii, 43	Compare.
VII, iv, 38	VIII, iii, 43	See Kāśikā.
VII, iv, 39	VIII, iii, 44	Compare. See also Kāśikā.
VII, iv, 40		
VII, iv, 41	VIII, iii, 45	
VII, iv, 42	VIII, iii, 46	
VII, iv, 43	VIII, iii, 47	Compare.
VII, iv, 44	VIII, iii, 40	
VII, iv, 45	VIII, iii, 42	Compare.
VII, iv, 46	VIII, iii, 48	See the Gaṇa.
VII, iv, 47		
VII, iv, 48	VIII, iii, 57	See also Kāśikā.
VII, iv, 49	VIII, iii, 58	
VII, iv, 50	VIII, iii, 60	
VII, iv, 51	VIII, iii, 61	Compare.
VII, iv, 52	VIII, iii, 65	Compare. Bhoja divides.
VII, iv, 53		
VII, iv, 54	VIII, iii, 66	Compare.
VII, iv, 55	VIII, iii, 67	
VII, iv, 56	VIII, iii, 68	Compare.
VII, iv, 57	VIII, iii, 69	
VII, iv, 58	VIII, iii, 70	Compare. Bhoja divides.
VII, iv, 59		
VII, iv, 60		
VII, iv, 61	VIII, iii, 64	Compare.
VII, iv, 62	VIII, iii, 72	See also Sūtra 70.
VII, iv, 63		
VII, iv, 64	VIII, iii, 73	
VII, iv, 65	VIII, iii, 75	Compare.
VII, iv, 66	VIII, iii, 76	Compare.
VII, iv, 67	VIII, iii, 77	Compare.
VII, iv, 68	VIII, iii, 80, 81	Compare both.
VII, iv, 69	VIII, iii, 82	Compare.
VII, iv, 70	VIII, iii, 82	See the Kāśikā.

APPENDIX I

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
VII, iv, 71	VIII, iii, 83	Compare.
VII, iv, 72	VIII, iii, 84	Compare.
VII, iv, 73	VIII, iii, 85	Compare.
VII, iv, 74	VIII, iii, 86	Compare.
VII, iv, 75	VIII, iii, 87	Compare.
VII, iv, 76	VIII, iii, 88	Compare.
VII, iv, 77	VIII, iii, 88	See Kāśikā.
VII, iv, 78 }	VIII, iii, 89	Bhoja divides.
VII, iv, 79 }		
VII, iv, 80	VIII, iii, 90	Compare.
VII, iv, 81	VIII, iii, 92	
VII, iv, 82	VIII, iii, 93	
VII, iv, 83	VIII, iii, 94	Compare.
VII, iv, 84	VIII, iii, 95	Compare.
VII, iv, 85	VIII, iii, 91	Compare.
VII, iv, 86	VIII, iii, 96	Compare.
VII, iv, 87 }	VIII, iii, 97	Compare. Bhoja divides.
VII, iv, 88 }		
VII, iv, 89	VIII, iii, 97	See Kāśikā.
VII, iv, 90	VIII, iii, 99	Compare.
VII, iv, 91	VIII, iii, 100	Compare.
VII, iv, 92	VIII, iii, 101	Compare.
VII, iv, 93	VIII, iii, 101	See Kāśikā.
VII, iv, 94	VIII, iii, 102	Compare.
VII, iv, 95		
VII, iv, 96		
VII, iv, 97	VIII, iii, 111	Compare.
VII, iv, 98	VIII, iii, 112	
VII, iv, 99	VIII, iii, 113	
VII, iv, 100	VIII, iii, 114	Compare.
VII, iv, 101	VIII, iii, 115	Compare.
VII, iv, 102	VIII, iii, 116	Compare.
VII, iv, 103	VIII, iii, 117	
VII, iv, 104	VIII, iii, 118	
VII, iv, 105	VIII, iii, 78	Compare.
VII, iv, 106	VIII, iii, 79	Compare.
VII, iv, 107	VIII, iv, 1, 2	Compare both.
VII, iv, 108	VIII, iv, 3	Compare.
VII, iv, 109		
VII, iv, 110 }	VIII, iv, 4	Bhoja divides and adds.
VII, iv, 111 }		

BHOJA-PĀṆINI CONCORDANCE.

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
VII, iv, 112	VIII, iv, 5	
VII, iv, 113	VIII, iv, 6	See Kāśikā.
VII, iv, 114	VIII, iv, 7	Compare.
VII, iv, 115		
VII, iv, 116	VIII, iv, 8	Compare.
VII, iv, 117	VIII, iv, 9	Compare.
VII, iv, 118	VIII, iv, 10	Compare.
VII, iv, 119	VIII, iv, 10	See the Vārtika in the Kāśikā.
VII, iv, 120	VIII, iv, 11	Compare.
VII, iv, 121	VIII, iv, 11	Compare.
VII, iv, 122	VIII, iv, 12	Compare.
VII, iv, 123	VIII, iv, 13	
VII, iv, 124	VIII, iv, 14	Compare.
VII, iv, 125	VIII, iv, 15	Compare.
VII, iv, 126	VIII, iv, 17	Compare.
VII, iv, 127	VIII, iv, 18	Compare.
VII, iv, 128	VIII, iv, 19	Compare.
VII, iv, 129	VIII, iv, 20	Compare.
VII, iv, 130	VIII, iv, 21	Compare.
VII, iv, 131	VIII, iv, 22	Compare.
VII, iv, 132	VIII, iv, 23	
VII, iv, 133	VIII, iv, 24, 25	Compare both. Bhoja combines.
VII, iv, 134	VIII, iv, 29	
VII, iv, 135	VIII, iv, 29	See the Vārtika.
VII, iv, 136	VIII, iv, 29	See Kāśikā.
VII, iv, 137	VIII, iv, 30	Compare.
VII, iv, 138	VIII, iv, 31	Compare.
VII, iv, 139	VIII, iv, 32	Compare.
VII, iv, 140	VIII, iv, 33	Compare.
VII, iv, 141	VIII, iv, 34	Compare.
VII, iv, 142	VIII, iv, 35	Compare.
VII, iv, 143	VIII, iv, 36	Compare.
VII, iv, 144	VIII, iv, 37	
VII, iv, 145	VIII, iv, 38	Compare.
VII, iv, 146	VIII, iv, 38	See Kāśikā.
VII, iv, 147		
VII, iv, 148	VIII, iv, 39	See the Gana.
VII, iv, 149	VIII, iv, 39	See the Gana. Bhoja divides.
VII, iv, 150		
VII, iv, 151	VIII, iv, 40, 41	Compare both.
VII, iv, 152	VIII, iv, 42	Bhoja combines the Vārtika also.

APPENDIX I

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
VII, iv, 153	VIII, iv, 43	
VII, iv, 154	VIII, iv, 44	
VII, iv, 155 } VII, iv, 156 }	VIII, iv, 45	Compare both.
VII, iv, 157	VIII, iv, 46	
VII, iv, 158	VIII, iv, 47	Compare.
VII, iv, 159	VIII, iv, 47	See the Vārtika in the Kāśikā.
VII, iv, 160	VIII, iv, 47	See the Vārtika in the Kāśikā.
VII, iv, 161	VIII, iv, 48	Compare.
VII, iv, 162	VIII, iv, 48	Compare.
VII, iv, 163	VIII, iv, 49	Compare.
VII, iv, 164	VIII, iv, 53	
VII, iv, 165	VIII, iv, 54, 55	Compare both.
VII, iv, 166	VIII, iv, 56	Compare.
VII, iv, 167	VIII, iv, 57	
VII, iv, 168	VIII, iv, 58	Compare.
VII, iv, 169	VIII, iv, 59	Compare.
VII, iv, 170	VIII, iv, 60	
VII, iv, 171	VIII, iv, 61	Compare.
VII, iv, 172	VIII, iv, 61	See the Vārtika in the Kāśikā.
VII, iv, 173	VIII, iv, 64	Compare.
VII, iv, 174	VIII, iv, 65	Compare.
VII, iv, 175	VIII, iv, 62	Compare.
VII, iv, 176	VIII, iv, 63	Compare.
VII, iv, 177	VIII, iii, 28	See the Vārtika in the Kāśikā.
VII, iv, 178		
<hr/>		
VIII, i, 1		
VIII, i, 2	I, i, 11 and 13.	Bhoja combines.
VIII, i, 3	I, i, 19	Compare.
VIII, i, 4		
VIII, i, 5	I, iv, 81	
VIII, i, 6	I, iv, 82	
VIII, i, 7	I, iv, 60	See Vārtika 2.
VIII, i, 8		
VIII, i, 9	III, i, 8	See the Vārtika in the Kāśikā.
VIII, i, 10	III, i, 34	Compare.
VIII, i, 11 } VIII, i, 12 } VIII, i, 13 }	III, i, 42	Compare. Bhoja divides.

BHOJA—PĀṆINI CONCORDANCE.

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
VIII, i, 14	II, iv, 80	Compare.
VIII, i, 15	III, i, 50	Compare.
VIII, i, 16	III, i, 51	
VIII, i, 17	III, i, 59	Compare.
VIII, i, 18	III, i, 86	Compare.
VIII, i, 19	III, i, 86	Compare Vārtika 1.
VIII, i, 20	III, i, 86	Compare Vārtika 2.
VIII, i, 21		
VIII, i, 22	III, i, 83	Compare.
VIII, i, 23	III, i, 113	Compare.
VIII, i, 24	III, i, 123	Compare.
VIII, i, 25		
VIII, i, 26	III, i, 27	Compare.
VIII, i, 27	III, i, 63	Compare.
VIII, i, 28	III, i, 64	
VIII, i, 29	III, i, 65	
VIII, i, 30	III, i, 66	
VIII, i, 31	III, i, 67	
VIII, i, 32	III, i, 71	Compare.
VIII, i, 33		
VIII, i, 34	III, i, 72 and 73	Compare.
VIII, i, 35	III, i, 86	Compare.
VIII, i, 36	III, i, 106	
VIII, i, 37	III, i, 107	
VIII, i, 38	III, i, 137	Compare.
VIII, i, 39	III, i, 139	Compare Vārtika 4.
VIII, i, 40	III, i, 170	Compare.
VIII, i, 41 }	III, i, 171	Compare. Bhoja divides.
VIII, i, 42 }		
VIII, i, 43	III, iii, 35	See the Vārtika in the Kāśikā.
VIII, i, 44		
VIII, i, 45	III, iii, 129	Compare.
VIII, i, 46	III, iv, 6	Compare.
VIII, i, 47	III, iv, 7	
VIII, i, 48	III, iv, 8	
VIII, i, 49	III, iv, 14	
VIII, i, 50	III, iv, 15	Compare.
VIII, i, 51 }	III, iv, 9	Compare. Bhoja divides.
VIII, i, 52 }		
VIII, i, 53	III, iv, 11	Compare.
VIII, i, 54		

APPENDIX I

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
VIII, i, 55	III, iv, 10	
VIII, i, 56	III, iv, 12	
VIII, i, 57	III, iv, 13	
VIII, i, 58	III, iv, 16	
VIII, i, 59	III, iv, 17	
VIII, i, 60	III, iv, 94	Compare.
VIII, i, 61	III, iv, 95	
VIII, i, 62	III, iv, 96	
VIII, i, 63	III, iv, 97	
VIII, i, 64	III, iv, 98	
VIII, i, 65	VII, i, 40	
VIII, i, 66	VII, i, 41	
VIII, i, 67	VII, i, 6	Compare.
VIII, i, 68	VII, i, 42	Compare.
VIII, i, 69	VII, i, 43	Compare.
VIII, i, 70	VII, i, 44, 45	Bhoja combines.
VIII, i, 71	VII, i, 45	See the Kāśikā.
VIII, i, 72	VII, i, 46	See the Kāśikā.
VIII, i, 73	VII, i, 39	
VIII, i, 74	VII, i, 39	See the Vārtika.
VIII, i, 75	VII, i, 10	Compare.
VIII, i, 76	VII, i, 56	Compare.
VIII, i, 77	VII, i, 57	
VIII, i, 78	VII, i, 50	
VIII, i, 79		
VIII, i, 80		
VIII, i, 81	II, iii, 58, 60	Compare. Bhoja combines.
VIII, i, 82	II, iii, 61	Compare.
VIII, i, 83	II, iii, 63	Compare.
VIII, i, 84	III, iv, 13	Compare.
VIII, i, 85		
VIII, i, 86	III, iv, 62	Compare.
VIII, i, 87		
VIII, i, 88	I, ii, 61	Compare.
VIII, i, 89	I, ii, 62	
VIII, i, 90	I, ii, 28	Compare.
VIII, i, 91	IV, i, 30	See the Gaṇa.
VIII, i, 92	IV, i, 31	Compare. See also the Vārtika in Kāśikā.
VIII, i, 93	IV, i, 32	Compare.
VIII, i, 94	IV, i, 49	See Vārtika 5.

BHOJA-PĀṆINI CONCORDANCE.

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
VIII, i, 95	IV, i, 45	See the Gaṇa.
VIII, i, 96	IV, i, 45	See the Kāśikā.
VIII, i, 97	IV, i, 47	Compare. See the Kāśikā.
VIII, i, 98	IV, i, 59	Compare.
VIII, i, 99	IV, i, 61	
VIII, i, 100	IV, i, 62	Compare.
VIII, i, 101	IV, i, 71	Compare. See also the Vārtika.
VIII, i, 102		
VIII, i, 103		
VIII, i, 104		
VIII, i, 105		
VIII, i, 106	IV, iii, 18, 20	Compare both.
VIII, i, 107		
VIII, i, 108	IV, iii, 134	Compare. See the Kāśikā.
VIII, i, 109	IV, iii, 136	Compare. See the Kāśikā.
VIII, i, 110	IV, iv, 98	Compare.
VIII, i, 111	IV, iv, 105, 106	Compare both.
VIII, i, 112		
VIII, i, 113	IV, iv, 111	Compare.
VIII, i, 114	IV, iv, 113	Compare.
VIII, i, 115	IV, iv, 114	
VIII, i, 116	IV, iv, 115	
VIII, i, 117	IV, iv, 116, 117	Compare both.
VIII, i, 118	IV, iv, 118	
VIII, i, 119	IV, iv, 125	
VIII, i, 120	IV, iv, 126	
VIII, i, 121	IV, iv, 127	Compare.
VIII, i, 122	IV, iv, 128	
VIII, i, 123	IV, iv, 128	See Vārtika 2.
VIII, i, 124	IV, iv, 129	
VIII, i, 125		
VIII, i, 126	IV, iv, 130	
VIII, i, 127	IV, iv, 131	
VIII, i, 128	IV, iv, 132	
VIII, i, 129	IV, iv, 133	
VIII, i, 130	IV, iv, 134	
VIII, i, 131	IV, iv, 135	
VIII, i, 132	IV, iv, 136	
VIII, i, 133 } VIII, i, 134 }	IV, iv, 137	Compare. Bhoja adds.
VIII, i, 135	IV, iv, 138	

APPENDIX I

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
VIII, i, 136	IV, iv, 139	
VIII, i, 137	IV, iv, 140	
VIII, i, 138	IV, iv, 140	See Vārtika 1.
VIII, i, 139	IV, iv, 141	
VIII, i, 140	IV, iv, 143	Compare.
VIII, i, 141	V, i, 57	
VIII, i, 142	V, i, 60, 61	Compare both.
VIII, i, 143	V, i, 91	Compare.
VIII, i, 144	V, i, 92	
VIII, i, 145	V, i, 104, 106	Bhoja combines both.
VIII, i, 146	V, i, 118	Compare.
VIII, i, 147	V, ii, 39	Compare Vārtika 1.
VIII, i, 148	V, ii, 49	Compare.
VIII, i, 149	V, ii, 50	Compare.
VIII, i, 150	V, ii, 109	Compare Vārtika 2.
VIII, i, 151	V, ii, 122	Compare Vārtika 1.
VIII, i, 152	V, ii, 122	See Kāśikā.
VIII, i, 153		
VIII, i, 154		
VIII, i, 155		
VIII, i, 156		
VIII, i, 157		
VIII, i, 158		
VIII, i, 159	V, iv, 30	Compare Bhāṣya on Vārtika 6.
VIII, i, 160	V, iv, 25	See the Vārtika in the Kāśikā.
VIII, i, 161	IV, iii, 118	See the Gaṇa.
VIII, i, 162	V, iv, 25	See the last Vārtika in the Kāśikā.
VIII, i, 163	V, iv, 30	See Bhāṣya on Vārtika 5.
VIII, i, 164		
VIII, i, 165		
VIII, i, 166		
VIII, i, 167		
VIII, i, 168	V, iv, 103	Compare.
VIII, i, 169	V, iv, 118	Compare.
VIII, i, 170	V, iv, 116	Compare Vārtikas 2 and 3.
VIII, i, 171	V, iv, 122, 123	Compare both.
VIII, i, 172		
VIII, i, 173	V, iv, 141	Compare.
VIII, i, 174	V, iv, 153	Compare.

BHOJA—PĀṆINI CONCORDANCE.

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
VIII, ii, 1	VI, i, 1	Compare.
VIII, ii, 2	VI, i, 7	
VIII, ii, 3	VI, i, 32	
VIII, ii, 4		
VIII, ii, 5		
VIII, ii, 6	VI, i, 35	
VIII, ii, 7	VI, i, 36	
VIII, ii, 8	VI, i, 52	Compare.
VIII, ii, 9	VI, i, 60, 62.	Compare both.
VIII, ii, 10	VI, i, 63	See also the Vārtika.
VIII, ii, 11	VI, i, 70	Compare.
VIII, ii, 12	VI, i, 73	Compare.
VIII, ii, 13	VI, i, 79	See also the Vārtika.
VIII, ii, 14	VI, i, 83	See also the Vārtika.
VIII, ii, 15	VI, i, 83	Compare.
VIII, ii, 16	VI, i, 84, 85.	Compare both.
VIII, ii, 17	VI, i, 85	See the Kāśikā.
VIII, ii, 18	VI, i, 85	See the Kāśikā.
VIII, ii, 19	VI, i, 115	Compare.
VIII, ii, 20	VI, i, 116	Compare.
VIII, ii, 21	VI, i, 117	Compare.
VIII, ii, 22	VI, i, 118	Bhoja divides.
VIII, ii, 23		
VIII, ii, 24	VI, i, 119	
VIII, ii, 25	VI, i, 120	
VIII, ii, 26	VI, i, 121	
VIII, ii, 27	VI, i, 127	See the Vārtika in the Kāśikā.
VIII, ii, 28	VI, i, 126	Compare.
VIII, ii, 29	VI, i, 132, 33.	Compare both.
VIII, ii, 30		
VIII, ii, 31	VI, iii, 33	Compare.
VIII, ii, 32	VI, iii, 63	Compare.
VIII, ii, 33	VI, iii, 70	See the Vārtika in the Kāśikā.
VIII, ii, 34	VI, iii, 76	Compare.
VIII, ii, 35	VI, iii, 84	Compare.
VIII, ii, 36	VI, iii, 113	Compare.
VIII, ii, 37	VI, iii, 126	Compare.
VIII, ii, 38	VI, iii, 131	
VIII, ii, 39	VI, iii, 132	Compare.
VIII, ii, 40		
VIII, ii, 41	VI, iii, 133	Compare.

APPENDIX I

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
VIII, ii, 42	VI, iii, 134	
VIII, ii, 43	VI, iii, 135	
VIII, ii, 44	VI, iii, 136	
VIII, ii, 45	VI, iv, 3, 4	Compare both.
VIII, ii, 46	VI, iv, 9	Compare.
VIII, ii, 47		
VIII, ii, 48	VI, iv, 53	
VIII, ii, 49	VI, iv, 54	
VIII, ii, 50	VI, iv, 55	Compare.
VIII, ii, 51	VI, iv, 58	Compare.
VIII, ii, 52	VI, iv, 75	Compare.
VIII, ii, 53	VI, iv, 72, 73.	Compare both.
VIII, ii, 54	VI, iv, 73, 77.	See also Vārtika on 77.
VIII, ii, 55	VI, iv, 86	Compare.
VIII, ii, 56	VI, iv, 99	Compare.
VIII, ii, 57	VI, iv, 100	
VIII, ii, 58	VI, iv, 102	Compare.
VIII, ii, 59	VI, iv, 103	
VIII, ii, 60	VI, iv, 106	Compare.
VIII, ii, 61	VI, iv, 120	See the Kāśikā.
VIII, ii, 62		
VIII, ii, 63	VI, iv, 154	Compare.
VIII, ii, 64	VI, iv, 141	
VIII, ii, 65	VI, iv, 162	Compare.
VIII, ii, 66	VI, iv, 175	Compare.
VIII, ii, 67	VII, i, 38	Compare.
VIII, ii, 68	VII, i, 47	
VIII, ii, 69	VII, i, 48	Compare.
VIII, ii, 70	VII, i, 49	Compare.
VIII, ii, 71	VII, i, 76	Compare.
VIII, ii, 72	VII, i, 77	
VIII, ii, 73	VII, i, 83	Compare.
VIII, ii, 74	VII, i, 100	
VIII, ii, 75		
VIII, ii, 76		
VIII, ii, 77	VII, ii, 31	Compare.
VIII, ii, 78	VII, ii, 32	Compare.
VIII, ii, 79	VII, ii, 33	
VIII, ii, 80	VII, ii, 34	Compare.
VIII, ii, 81	VII, ii, 64	Compare.
VIII, ii, 82	VII, ii, 69	Compare.

BHOJA-PĀṆINI CONCORDANCE.

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
VIII, ii, 83	VII, iii, 70	Compare.
VIII, ii, 84	VII, iii, 81	Compare.
VIII, ii, 85 } VIII, ii, 86 }	VII, iii, 95	Compare for both.
VIII, ii, 87	VII, iii, 97	Compare.
VIII, ii, 88		
VIII, ii, 89	VII, iv, 10	See the Kāśikā.
VIII, ii, 90		
VIII, ii, 91		
VIII, ii, 92		
VIII, ii, 93	VII, iv, 35	Compare.
VIII, ii, 94	VII, iv, 36	Compare.
VIII, ii, 95	VII, iv, 37	
VIII, ii, 96	VII, iv, 38	
VIII, ii, 97	VII, iv, 39	Compare.
VIII, ii, 98	VII, iv, 44	Compare.
VIII, ii, 99	VII, iv, 45	Compare.
VIII, ii, 100		
VIII, ii, 101	VII, iv, 64	Compare.
VIII, ii, 102 } VIII, ii, 103 }	VII, iv, 65	Bhoja divides.
VIII, ii, 104	VII, iv, 74	Compare.
VIII, ii, 105	VIII, i, 6	Compare.
VIII, ii, 106	VIII, ii, 3	See the Vārtika in the Kāśikā.
VIII, ii, 107	VIII, ii, 15	Compare.
VIII, ii, 108	VIII, ii, 16	
VIII, ii, 109	VIII, ii, 17	
VIII, ii, 110	VIII, ii, 17	See the Vārtika.
VIII, ii, 111	VIII, ii, 32	Compare Vārtika 1.
VIII, ii, 112	VIII, ii, 61	Compare.
VIII, ii, 113 } VIII, ii, 114 }	VIII, ii, 67	Compare for both.
VIII, ii, 115	VIII, ii, 70	Compare.
VIII, ii, 116	VIII, ii, 71	
VIII, ii, 117		
VIII, ii, 118	VIII, ii, 102	See also the Kāśikā.
VIII, ii, 119	VIII, ii, 87	
VIII, ii, 120	VIII, ii, 88	
VIII, ii, 121	VIII, ii, 90	
VIII, ii, 122		
VIII, ii, 123	VIII, ii, 89	

APPENDIX I

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
VIII, ii, 124	VIII, ii, 91	Compare.
VIII, ii, 125	VIII, ii, 92	Compare Vārtika 2.
VIII, ii, 126	VIII, iii, 1	Compare.
VIII, ii, 127	VIII, iii, 7, 8	Compare both.
VIII, ii, 128	VIII, iii, 9	Compare.
VIII, ii, 129	VIII, iii, 11	
VIII, ii, 130	VIII, iii, 49	Compare.
VIII, ii, 131	VIII, iii, 50	Compare.
VIII, ii, 132	VIII, iii, 51	
VIII, ii, 133	VIII, iii, 52	Compare.
VIII, ii, 134	VIII, iii, 53	
VIII, ii, 135	VIII, iii, 54	
VIII, ii, 136	VIII, iii, 56	Compare.
VIII, ii, 137	VIII, iii, 101	Compare.
VIII, ii, 138	VIII, iii, 102	Compare.
VIII, ii, 139	VIII, iii, 104	
VIII, ii, 140	VIII, iii, 103	Compare.
VIII, ii, 141	VIII, iii, 105	
VIII, ii, 142	VIII, iii, 106	
VIII, ii, 143	VIII, iii, 107	Compare.
VIII, ii, 144	VIII, iii, 108	Compare.
VIII, ii, 145		
VIII, ii, 146	VIII, iii, 117	Compare.
VIII, ii, 147		
VIII, ii, 148	VIII, iv, 26	Compare.
VIII, ii, 149	VIII, iv, 27	Compare.
<hr/>		
VIII, iii, 1	VI, i, 158	See Vārtika.
VIII, iii, 2	VI, i, 158	See Vārtika.
VIII, iii, 3	VI, i, 158	See Vārtika.
VIII, iii, 4		
VIII, iii, 5	VI, i, 158	
VIII, iii, 6		
VIII, iii, 7	VI, i, 158	See Kāśikā.
VIII, iii, 8		
VIII, iii, 9	VI, iv, 146	Compare.
VIII, iii, 10		
VIII, iii, 11		
VIII, iii, 12		
VIII, iii, 13		

BHOJA-PĀṆINI CONCORDANCE.

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
VIII, iii, 14		
VIII, iii, 15	VI, i, 159	
VIII, iii, 16	VI, i, 160	
VIII, iii, 17		
VIII, iii, 18	VI, i, 160	See Kāśikā.
VIII, iii, 19		
VIII, iii, 20	VI, i, 160	See Kāśikā.
VIII, iii, 21		
VIII, iii, 22		
VIII, iii, 23		
VIII, iii, 24		
VIII, iii, 25		
VIII, iii, 26		
VIII, iii, 27		
VIII, iii, 28		
VIII, iii, 29	VI, i, 163	
VIII, iii, 30	VI, i, 164	
VIII, iii, 31	VI, i, 165	
VIII, iii, 32		
VIII, iii, 33		
VIII, iii, 34		
VIII, iii, 35	VI, i, 166	
VIII, iii, 36		
VIII, iii, 37	VI, i, 167	
VIII, iii, 38	VI, i, 168	Compare.
VIII, iii, 39	VI, i, 169	Compare.
VIII, iii, 40	VI, i, 170	Compare.
VIII, iii, 41	VI, i, 171	See Kāśikā.
VIII, iii, 42	VI, i, 171	Compare.
VIII, iii, 43	VI, i, 172	Compare.
VIII, iii, 44		
VIII, iii, 45	VI, i, 173	Compare.
VIII, iii, 46	VI, i, 173	See Vārtika.
VIII, iii, 47	VI, i, 174	
VIII, iii, 48	VI, i, 175	
VIII, iii, 49	VI, i, 176	Compare.
VIII, iii, 50	VI, i, 174	See Kāśikā.
VIII, iii, 51	VI, i, 177	Compare.
VIII, iii, 52	VI, i, 178	
VIII, iii, 53	VI, i, 179	Compare.
VIII, iii, 54	VI, i, 180	

APPENDIX 1

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
VIII, iii, 55	VI, i, 181	Compare.
VIII, iii, 56	VI, i, 182	Compare.
VIII, iii, 57	VI, i, 183	
VIII, iii, 58	VI, i, 184	Compare.
VIII, iii, 59	VI, i, 185	
VIII, iii, 60	VI, i, 186	Compare.
VIII, iii, 61		
VIII, iii, 62		
VIII, iii, 63	VI, i, 187	Compare.
VIII, iii, 64	VI, i, 187	See Vārtika.
VIII, iii, 65	VI, i, 188	
VIII, iii, 66	VI, i, 189	Compare.
VIII, iii, 67	VI, i, 190	
VIII, iii, 68	VI, i, 192	Compare.
VIII, iii, 69	VI, i, 192, 193.	Compare both.
VIII, iii, 70		
VIII, iii, 71		
VIII, iii, 72	VI, i, 194	Compare.
VIII, iii, 73	VI, i, 195	Compare.
VIII, iii, 74	VI, i, 195	See Kāśikā.
VIII, iii, 75	VI, i, 196	Compare.
VIII, iii, 76	VI, i, 197	Compare.
VIII, iii, 77	VI, i, 198	
VIII, iii, 78	VI, i, 199	
VIII, iii, 79	VI, i, 191	See Vārtika.
VIII, iii, 80	VI, i, 200	
VIII, iii, 81	VI, i, 201	
VIII, iii, 82	VI, i, 202	Compare.
VIII, iii, 83 }	VI, i, 203	See the Gaṇa.
VIII, iii, 84 }		
VIII, iii, 85	VI, i, 203	See Kāśikā.
VIII, iii, 86	VI, i, 205	Compare.
VIII, iii, 87	VI, i, 206	
VIII, iii, 88	VI, i, 207	
VIII, iii, 89	VI, i, 208	Compare.
VIII, iii, 90	VI, i, 209	Compare.
VIII, iii, 91	VI, i, 210	
VIII, iii, 92	VI, i, 211	
VIII, iii, 93	VI, i, 212	
VIII, iii, 94	VI, i, 213	See also Kāśikā.
VIII, iii, 95	VI, i, 214	Compare.

BHOJA-PĀṆINI CONCORDANCE.

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
VIII, iii, 96	VI, i, 215	Compare.
VIII, iii, 97	VI, i, 216	Compare.
VIII, iii, 98	VI, i, 217	Compare.
VIII, iii, 99	VI, i, 218	Compare.
VIII, iii, 100	IV, iv, 108	Compare.
VIII, iii, 101	IV, iv, 109	Compare.
VIII, iii, 102		
VIII, iii, 103		
VIII, iii, 104		
VIII, iii, 105	VI, i, 219	Compare for both.
VIII, iii, 106		
VIII, iii, 107	VI, i, 220, 221	Compare both.
VIII, iii, 108	VI, i, 222	Compare.
VIII, iii, 109		
VIII, iii, 110	{ Phit Sūtra	
VIII, iii, 111	I, 2	
VIII, iii, 112	I, 3	
VIII, iii, 113	I, 4	
VIII, iii, 114	I, 5	
VIII, iii, 115	I, 6	
VIII, iii, 116	I, 7	
VIII, iii, 117	I, 8	
VIII, iii, 118	I, 9	
VIII, iii, 119	I, 10	
VIII, iii, 120	I, 11	
VIII, iii, 121	I, 12	
VIII, iii, 122	I, 13	
VIII, iii, 123	I, 14	
VIII, iii, 124	I, 15	
VIII, iii, 125	I, 16	
VIII, iii, 126	I, 17	
VIII, iii, 127	I, 18	
VIII, iii, 128	I, 19	
VIII, iii, 129	I, 20	Compare.
VIII, iii, 130	I, 21	Compare.
VIII, iii, 131	I, 22	
VIII, iii, 132	I, 23	
VIII, iii, 133	II, 1	
VIII, iii, 134	II, 2	
VIII, iii, 135	II, 3	

APPENDIX I

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
VIII, iii, 136	II, 4	
VIII, iii, 137	II, 5	
VIII, iii, 138	II, 7	Compare.
VIII, iii, 139	II, 8	Compare.
VIII, iii, 140	II, 9	
VIII, iii, 141	II, 10	
VIII, iii, 142 }	II, 11	
VIII, iii, 143 }		
VIII, iii, 144	II, 12	
VIII, iii, 145	II, 13	
VIII, iii, 146	II, 14	
VIII, iii, 147	II, 15	
VIII, iii, 148	II, 16	
VIII, iii, 149	II, 17	
VIII, iii, 150	II, 18	
VIII, iii, 151	II, 19	
VIII, iii, 152	II, 20	
VIII, iii, 153	II, 21	
VIII, iii, 154	II, 22	
VIII, iii, 155	II, 23	
VIII, iii, 156	II, 24	Compare.
VIII, iii, 157	II, 25	
VIII, iii, 158	II, 26	
VIII, iii, 159	III, 1	
VIII, iii, 160	III, 2	
VIII, iii, 161	III, 3	
VIII, iii, 162	III, 4	Compare.
VIII, iii, 163	III, 5	
VIII, iii, 164	III, 6	
VIII, iii, 165	III, 7	
VIII, iii, 166	III, 8	Compare.
VIII, iii, 167	III, 9	
VIII, iii, 168	III, 10	
VIII, iii, 169	III, 11	
VIII, iii, 170	III, 12	
VIII, iii, 171	III, 13	
VIII, iii, 172	III, 14	
VIII, iii, 173	III, 15	
VIII, iii, 174	III, 16	Compare.
VIII, iii, 175	III, 17	Compare.
VIII, iii, 176	III, 18	

BHOJA—PĀṆINI CONCORDANCE.

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
VIII, iii, 177	III, 19	
VIII, iii, 178	IV, 1	
VIII, iii, 179	IV, 2	Compare.
VIII, iii, 180	IV, 3	
VIII, iii, 181	IV, 4	
VIII, iii, 182	IV, 5	
VIII, iii, 183	IV, 6	
VIII, iii, 184	IV, 7	
VIII, iii, 185	IV, 8	
VIII, iii, 186	IV, 9	
VIII, iii, 187	IV, 10	
VIII, iii, 188	IV, 11	
VIII, iii, 189	IV, 12	
VIII, iii, 190	IV, 13	
VIII, iii, 191	IV, 14	
VIII, iii, 192	IV, 15	
VIII, iii, 193	IV, 16	
VIII, iii, 194	IV, 17	
VIII, iii, 195	IV, 18	Compare.
VIII, iii, 196	IV, 19	
VIII, iii, 197	VIII, i, 21	Compare.
VIII, iii, 198	VIII, i, 19	Compare.
VIII, iii, 199	VIII, i, 27	Compare. See also Gaṇa.
VIII, iii, 200		
VIII, iii, 201	VIII, i, 28	
VIII, iii, 202	VIII, i, 29	
VIII, iii, 203	VIII, i, 30	
VIII, iii, 204	VIII, i, 31	
VIII, iii, 205	VIII, i, 32	
VIII, iii, 206	VIII, i, 33	
VIII, iii, 207	VIII, i, 34	
VIII, iii, 208	VIII, i, 35	
VIII, iii, 209	VIII, i, 42	Compare.
VIII, iii, 210	VIII, i, 40	
VIII, iii, 211	VIII, i, 37	Compare.
VIII, iii, 212	VIII, i, 39	
VIII, iii, 213	VIII, i, 36	
VIII, iii, 214	VIII, i, 38	
VIII, iii, 215	VIII, i, 41	Compare.
VIII, iii, 216	VIII, i, 43	Compare.
VIII, iii, 217	VIII, i, 47	

APPENDIX I

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
VIII, iii, 218	VIII, i, 49	Compare.
VIII, iii, 219	VIII, i, 48	
VIII, iii, 220	VIII, i, 44	
VIII, iii, 221	VIII, i, 45	Compare.
VIII, iii, 222		
VIII, iii, 223		
VIII, iii, 224	VIII, i, 46	
VIII, iii, 225	VIII, i, 51	
VIII, iii, 226	VIII, i, 52	Compare.
VIII, iii, 227	VIII, i, 53	Compare.
VIII, iii, 228	VIII, i, 54	
VIII, iii, 229	VIII, i, 55	
VIII, iii, 230	VIII, i, 56	
VIII, iii, 231	VIII, i, 57	Compare.
VIII, iii, 232	VIII, i, 58	See Gaṇa.
VIII, iii, 233	VIII, i, 59	Compare.
VIII, iii, 234	VIII, i, 60	
VIII, iii, 235	VIII, i, 61	
VIII, iii, 236	VIII, i, 62	Compare.
VIII, iii, 237	VIII, i, 63	Compare.
VIII, iii, 238	VIII, i, 64	Compare.
VIII, iii, 239	VIII, i, 65	Compare.
VIII, iii, 240 } VIII, iii, 241 }	VIII, i, 67	Compare. See also the Gaṇa.
VIII, iii, 242		
VIII, iii, 243	VIII, i, 68	Compare.
VIII, iii, 244	VIII, i, 69	Compare.
VIII, iii, 245		
VIII, iii, 246	VIII, i, 70	
VIII, iii, 247	VIII, i, 71	Compare.
VIII, iii, 248		
VIII, iii, 249	II, i, 2	Compare.
VIII, iii, 250		
VIII, iii, 251		
VIII, iii, 252		
VIII, iii, 253	I, ii, 33	
VIII, iii, 254	I, ii, 34	
VIII, iii, 255	I, ii, 35	Compare.
VIII, iii, 256	I, ii, 36	Compare.
VIII, iii, 257	I, ii, 39	
VIII, iii, 258	I, ii, 40	

BHOJA-PĀṆINI CONCORDANCE.

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
VIII, iii, 259	I, ii, 37	Compare.
VIII, iii, 260	I, ii, 38	Compare.
VIII, iii, 261		
VIII, iii, 262		
VIII, iii, 263		
<hr/>		
VIII, iv, 1	V, iv, 68	Compare.
VIII, iv, 2	VI, ii, 1	
VIII, iv, 3	VI, ii, 2	Compare. See also Vārtika.
VIII, iv, 4	VI, ii, 2	See Kāśikā.
VIII, iv, 5	VI, ii, 3	Compare.
VIII, iv, 6-	VI, ii, 4	
VIII, iv, 7	VI, ii, 12	Compare.
VIII, iv, 8	VI, ii, 5	Compare.
VIII, iv, 9	VI, ii, 6	
VIII, iv, 10	VI, ii, 7	Compare.
VIII, iv, 11	VI, ii, 8	
VIII, iv, 12	VI, ii, 9	
VIII, iv, 13	VI, ii, 10	
VIII, iv, 14	VI, ii, 11	
VIII, iv, 15	VI, ii, 13	
VIII, iv, 16	VI, ii, 14	
VIII, iv, 17	VI, ii, 15	
VIII, iv, 18	VI, ii, 16	
VIII, iv, 19	VI, ii, 17	
VIII, iv, 20	VI, ii, 19	Compare.
VIII, iv, 21	VI, ii, 18	
VIII, iv, 22	VI, ii, 20	
VIII, iv, 23	VI, ii, 21	
VIII, iv, 24	VI, ii, 22	
VIII, iv, 25	VI, ii, 23	
VIII, iv, 26	VI, ii, 24	See the Gaṇa.
VIII, iv, 27	VI, ii, 29	
VIII, iv, 28	VI, ii, 30	Compare.
VIII, iv, 29	VI, ii, 31	
VIII, iv, 30	VI, ii, 25	
VIII, iv, 31	VI, ii, 26	Compare.
VIII, iv, 32	VI, ii, 27	
VIII, iv, 33	VI, ii, 28	
VIII, iv, 34	VI, ii, 38	

APPENDIX I

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
VIII, iv, 35	VI, ii, 39	
VIII, iv, 36	VI, ii, 57	Compare.
VIII, iv, 37	VI, ii, 58	
VIII, iv, 38	VI, ii, 59	
VIII, iv, 39	VI, ii, 60	
VIII, iv, 40	VI, ii, 62	Compare.
VIII, iv, 41	VI, ii, 63	
VIII, iv, 42	VI, ii, 61	
VIII, iv, 43	VI, ii, 46	Compare.
VIII, iv, 44	VI, ii, 47	See Vārtika.
VIII, iv, 45	VI, ii, 48	
VIII, iv, 46	VI, ii, 49	
VIII, iv, 47	VI, ii, 50	
VIII, iv, 48	VI, ii, 51	Compare.
VIII, iv, 49	VI, ii, 52	
VIII, iv, 50	VI, ii, 53	
VIII, iv, 51	VI, ii, 54	Compare.
VIII, iv, 52	VI, ii, 55	
VIII, iv, 53	VI, ii, 56	
VIII, iv, 54	VI, ii, 40	
VIII, iv, 55	VI, ii, 41	
VIII, iv, 56	VI, ii, 42	Bhoja divides.
VIII, iv, 57		
VIII, iv, 58		
VIII, iv, 59	VI, ii, 42	See Vārtika.
VIII, iv, 60	VI, ii, 43	Compare.
VIII, iv, 61	VI, ii, 44	
VIII, iv, 62	VI, ii, 45	
VIII, iv, 63	VI, ii, 33	
VIII, iv, 64	VI, ii, 34	
VIII, iv, 65	VI, ii, 35	
VIII, iv, 66	VI, ii, 37	Bhoja divides ; he has many additions also.
VIII, iv, 67		
VIII, iv, 68		
VIII, iv, 69	VI, ii, 36	
VIII, iv, 70	VI, ii, 37	See Kāśikā.
VIII, iv, 71	VI, ii, 32	
VIII, iv, 72	VI, ii, 64	Compare.
VIII, iv, 73	VI, ii, 65	Compare.
VIII, iv, 74	VI, ii, 66	Compare.
VIII, iv, 75	VI, ii, 67	Compare.

BHOJA—PĀṆINI CONCORDANCE.

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
VIII, iv, 76	VI, ii, 68	Compare.
VIII, iv, 77	VI, ii, 69	
VIII, iv, 78	VI, ii, 70	
VIII, iv, 79	VI, ii, 71	
VIII, iv, 80	VI, ii, 72	Compare.
VIII, iv, 81	VI, ii, 73	
VIII, iv, 82	VI, ii, 74	
VIII, iv, 83	VI, ii, 75	
VIII, iv, 84	VI, ii, 76	Compare.
VIII, iv, 85	VI, ii, 77	
VIII, iv, 86	VI, ii, 78	
VIII, iv, 87	VI, ii, 79	
VIII, iv, 88	VI, ii, 80	Compare.
VIII, iv, 89	VI, ii, 81	Compare.
VIII, iv, 90	VI, ii, 81	See Kāśikā.
VIII, iv, 91		
VIII, iv, 92		
VIII, iv, 93		
VIII, iv, 94		
VIII, iv, 95	VI, ii, 82	
VIII, iv, 96	VI, ii, 83	
VIII, iv, 97	VI, ii, 84	Compare.
VIII, iv, 98	VI, ii, 85	See Gaṇa.
VIII, iv, 99	VI, ii, 86	See Gaṇa.
VIII, iv, 100	VI, ii, 87	See Gaṇa.
VIII, iv, 101	VI, ii, 88	See Gaṇa.
VIII, iv, 102	VI, ii, 89	
VIII, iv, 103	VI, ii, 90	Compare.
VIII, iv, 104	VI, ii, 91	Compare.
VIII, iv, 105	VI, ii, 91	See Vārtika.
VIII, iv, 106	VI, ii, 93	Compare.
VIII, iv, 107	VI, ii, 94	
VIII, iv, 108	VI, ii, 95	
VIII, iv, 109	VI, ii, 96	Compare.
VIII, iv, 110	VI, ii, 97	
VIII, iv, 111	VI, ii, 98	Compare.
VIII, iv, 112	VI, ii, 99	
VIII, iv, 113	VI, ii, 100	Compare.
VIII, iv, 114	VI, ii, 101	
VIII, iv, 115	VI, ii, 102	
VIII, iv, 116	VI, ii, 103	Compare.

APPENDIX I

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
VIII, iv, 117	VI, ii, 104	Compare.
VIII, iv, 118	VI, ii, 105	
VIII, iv, 119	VI, ii, 106	
VIII, iv, 120	VI, ii, 107, 108	Compare both. Bhoja combines.
VIII, iv, 121	VI, ii, 109	
VIII, iv, 122	VI, ii, 110	Compare.
VIII, iv, 123		
VIII, iv, 124	VI, ii, 111	
VIII, iv, 125	VI, ii, 112	
VIII, iv, 126	VI, ii, 113	Compare.
VIII, iv, 127	VI, ii, 114	Compare.
VIII, iv, 128	VI, ii, 115	
VIII, iv, 129	VI, ii, 116	
VIII, iv, 130	VI, ii, 117	
VIII, iv, 131	VI, ii, 118	See the Gaṇa.
VIII, iv, 132	VI, ii, 119	
VIII, iv, 133	VI, ii, 120	
VIII, iv, 134	VI, ii, 121	Compare.
VIII, iv, 135	VI, ii, 122	Compare.
VIII, iv, 136	VI, ii, 123	Compare.
VIII, iv, 137	VI, ii, 124	Compare.
VIII, iv, 138	VI, ii, 125	See the Gaṇa.
VIII, iv, 139	VI, ii, 126	Compare.
VIII, iv, 140	VI, ii, 127	
VIII, iv, 141	VI, ii, 128	
VIII, iv, 142	VI, ii, 129	Compare.
VIII, iv, 143	VI, ii, 130	
VIII, iv, 144	VI, ii, 131	
VIII, iv, 145	VI, ii, 132	
VIII, iv, 146	VI, ii, 133	
VIII, iv, 147	VI, ii, 134	See the Gaṇa.
VIII, iv, 148	VI, ii, 135	See the Gaṇa.
VIII, iv, 149	VI, ii, 136	
VIII, iv, 150	VI, ii, 137	
VIII, iv, 151	VI, ii, 138	
VIII, iv, 152	VI, ii, 140	Compare.
VIII, iv, 153	VI, ii, 141	
VIII, iv, 154	VI, ii, 142	Compare.
VIII, iv, 155		
VIII, iv, 156		
VIII, iv, 157	VI, ii, 144	

BHOJA—PAṆINI CONCORDANCE.

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
VIII, iv, 158	VI, ii, 145	Compare.
VIII, iv, 159	VI, ii, 146	See the Gaṇa.
VIII, iv, 160	VI, ii, 146	See the Vārtika.
VIII, iv, 161	VI, ii, 148	
VIII, iv, 162	VI, ii, 147	Compare.
VIII, iv, 163	VI, ii, 147	See Kāśikā.
VIII, iv, 164		
VIII, iv, 165	VI, ii, 149	Compare.
VIII, iv, 166	VI, ii, 150	Compare.
VIII, iv, 167	VI, ii, 151	
VIII, iv, 168	VI, ii, 152	
VIII, iv, 169	VI, ii, 153	Compare.
VIII, iv, 170	VI, ii, 154	Compare.
VIII, iv, 171	VI, ii, 155	Compare.
VIII, iv, 172 }		
VIII, iv, 173 }		
VIII, iv, 174 }		
VIII, iv, 175 }	VI, ii, 160	See the Kāśikā and the Vārtikas therein.
VIII, iv, 176 }		
VIII, iv, 177 }		
VIII, iv, 178 }		
VIII, iv, 179	VI, ii, 161	Compare.
VIII, iv, 180	VI, ii, 162	Compare.
VIII, iv, 181	VI, ii, 163	
VIII, iv, 182	VI, ii, 164	Compare.
VIII, iv, 183	VI, ii, 165	Compare.
VIII, iv, 184	VI, ii, 165	See Vārtika.
VIII, iv, 185	VI, ii, 166	
VIII, iv, 186	VI, ii, 167	
VIII, iv, 187	VI, ii, 169	Compare.
VIII, iv, 188	VI, ii, 168	
VIII, iv, 189	VI, ii, 170	
VIII, iv, 190	VI, ii, 171	
VIII, iv, 191 }	VI, ii, 197	Compare for both.
VIII, iv, 192 }		
VIII, iv, 193	VI, ii, 198	Compare.
VIII, iv, 194	VI, ii, 199	Compare.
VIII, iv, 195	VI, ii, 199	See Vārtika.
VIII, iv, 196	VI, ii, 172	
VIII, iv, 197	VI, ii, 173	Compare.
VIII, iv, 198	VI, ii, 174	

APPENDIX I

BHOJA	PĀṆINI	REMARKS
VIII, iv, 199	VI, ii, 175	Compare.
VIII, iv, 200	VI, ii, 176	Compare.
VIII, iv, 201	VI, ii, 177	
VIII, iv, 202	VI, ii, 178	
VIII, iv, 203	VI, ii, 179	Compare.
VIII, iv, 204	VI, ii, 180, 181	Bhoja combines.
VIII, iv, 205	VI, ii, 182	Compare.
VIII, iv, 206	VI, ii, 183	
VIII, iv, 207	VI, ii, 184	Compare.
VIII, iv, 208	VI, ii, 184	See Kāśikā.
VIII, iv, 209		
VIII, iv, 210		
VIII, iv, 211	VI, ii, 185	
VIII, iv, 212	VI, ii, 186	
VIII, iv, 213	VI, ii, 187	Compare.
VIII, iv, 214	VI, ii, 188	
VIII, iv, 215	VI, ii, 189	
VIII, iv, 216	VI, ii, 190	
VIII, iv, 217	VI, ii, 191	
VIII, iv, 218	VI, ii, 192	
VIII, iv, 219	VI, ii, 193	Compare. See also Gaṇa.
VIII, iv, 220		
VIII, iv, 221	VI, ii, 194	See the Gaṇa.
VIII, iv, 222	VI, ii, 195	
VIII, iv, 223	VI, ii, 196	Compare.
VIII, iv, 224	VIII, ii, 2	Compare.
VIII, iv, 225		
VIII, iv, 226	VIII, ii, 100	Compare.
VIII, iv, 227	VIII, ii, 103	Compare.
VIII, iv, 228	VIII, ii, 104	Compare.
VIII, iv, 229	VIII, ii, 6	Compare.
VIII, iv, 230	VIII, ii, 4	Compare.
VIII, iv, 231	VIII, ii, 6	Compare.
VIII, iv, 232		

APPENDIX II
CORRECTIONS AND EMENDATIONS.

The corrections and emendations given below consists of corrections of misprints and suggestions, based upon the Aṣṭādhyāyī of Pāṇini, the Mahābhāṣya and the Kāśikā.

१. १. ८३	Read वृद्धिर्यस्याचा-	२. ३. ५४	Read शवशेरातौ
१. १. ११०	इक् [उक्]	२. ४. ३२	and ३४ Prefer the reading in the foot-notes.
१. १. ११५	foot-note ३ thus:—
A. मख्याति
चवाहाहै	२. ४. १६१	Read रिञ्च वा
१. १. ११८		२. ४. १७६	Prefer the reading in the foot-note.
१. १. १२६	Prefer the B reading in the foot-note.	२. ४. १९४	Read चानहोरात्राणाम्
१. १. १८४	Read प्राक् पाशपः	२. ४. २०३	Prefer the reading in the foot-note.
१. १. २०५	शमोऽदर्शने	२. ४. २११	Read अथदि
१. २. १२	Prefer the reading in the foot-note.	२. ४. २३५	वाग्ने
१. ३. ४२	Read श्वेताश्वतर	२. ४. २६४	रुधा [रुध]
१. ३. ५२	नोपगान	३. १. ७४	तपःकर्मकाच
१. ३. ७३	इलुवश्च	३. १. १४०	युद्धयो
१. ३. ११४	नुपसर्गात्	३. १. २८४	व्यवहृपणोः
१. ३. १४४	यानिरोधेषु	३. १. २९५	अकमे
१. ३. १५४	कृपि	३. १. ३०२	च [वा]
१. ३. १८२	चाय्यसमू	३. २. १०९	विचक्षण
१. ३. २२६	Read गस्थकन्	३. २. ११६	जहि कर्मणा
१. ४. ३४	Prefer the reading in the foot-note.	३. २. १०९	तरणा
१. ४. ४०	Read खरी [खारी]	३. ३. १३२	रात्राह्णानुवाकाः
१. ४. १८४	अईः	३. ४. ५२	डीर्
१. ४. २१६	स्य [स्य]	३. ४. ७०	नागस्थूलकुण्ड
१. ४. २२०	नुचङ्कम्	४. १. ५५	वभ्रोः
१. ४. २३९	पापतिः	४. १. ७९	Prefer the reading in the foot-note.
२. १. १११	हुङ्कुऔ	४. १. ८७	Read यस्कलभ्य
२. १. १२४	इमिचपोः	४. १. १०४	इतोऽनिजः
२. २. ४६	उषेः	४. १. ११९	द्रक् च
२. २. १८४	राक्षासाक्षा	४. १. १६४	पुत्रान्ताद्वा
२. २. २०३	अजैस्तुणे	४. १. १७२	Prefer the reading in the foot-note.

Corrections and emendations.

- On page 129 read the numbers ६. ३. ७९ Read मा [वा]
 thus:—२०९, २१०, २११ ६. ३. १०३ उत्तरत्रापिति
 ४. २. ४ Read पीताभ्यामन्कनौ ६. ४. ५२ असंयुद्धौ
 ४. २. ११० अरीहण. ६. ४. १५४ श्विदीडी
 On page 137 read the numbers ७. १. ३३ हृद्भगसिन्धोः
 thus:—१४६, १४७, १४८, १४९ ७. २. ३८ बहुवचने
 ४. ३. ९९ Read परावरा- ७. २. ६२ देर्लिटि
 ४. ३. १११ परो ७. ४. १७६ छोऽटि
 ४. ३. १२० अवोष ८. १. ४२ किकिनौ
 ४. ३. १३७ क्रीत ८. १. ५४ This number is omitted
 ४. ३. १८३ अध्या by mistake.
 ४. ३. २०९ शस्त्र ८. २. ९६ Read कारके [काठके]
 ४. ४. ८८ कन्थार्थ ८. २. १२९ पायौ
 ४. ४. १०७ Prefer the reading in the ८. ३. १ this sūtra thus:—
 foot-note. स्वरः सति शिष्टो बली-
 ४. ४. १८४ Read नङ् च यानविकरणस्य
 ४. ४. १९३ ध्यन् ८. ३. ११. वायौ [पायौ]
 ५. १. १२ वतोरिङ् ८. ३. १७६ कपाला [कपालपला]
 ५. १. ४१ Prefer the foot-note ८. ४. ११ निवाते
 reading ८. ४. १७ सुखप्रिययोः
 ५. १. ८८ After this sūtra, add the ८. ४. ९५ भ्राष्ट्रवटं
 following sūtra—चित्त- ८. ४. १०५ वाभ्रयश्वादीनां
 वति नित्यम् ८. ४. २२८ श्वियाशीः
 ५. १. १७१ Read श्रोत्रियादलोपश्च
 ५. ४. २ संख्यैका
 ५. ४. ४१ रजातौ
 ५. ४. १६१ धनुषोऽनञ्
 ६. १. ५ नन्दास्व
 ६. १. १०९ एव
 ६. १. १३९ प्रगृह्यः
 ६. २. ७ Prefer the reading in the
 foot-note.
 ६. ३. ९ Prefer the reading in the
 foot-note.
 ६. ३. ६९ Read अयामन्ता
- Page 316. Add as the second line in
 column three, the follow-
 ing:—दृणातेः कित् 57
 364 Read I, iv, 19 III, ii, 14
 392 II, ii, 40 III, iii, 27
 397 II, iv, 268
 398 III, i, 15 III, iv, 85
 402 III, i, 148 I, iii, 108
 436—437 Change iii in the second
 column into iv
 491 Change i in column 2 (Pāṇini)
 in lines 11—25 into ii

MADRAS UNIVERSITY SANSKRIT SERIES

WORKS ALREADY PUBLISHED

	Rs.	A.	P.
R̥gvedānukramaṇī of Mādhavabhāṭṭa	3	8	0
Sphoṭasiddhi of Maṇḍanamisra	3	0	0
Taittirīyaprātiśākhya with Māhiṣeya Bhāṣya	2	0	0
Līṅgānuśāsana of Harṣavardhana	1	8	0
Uṇādisūtravṛtti of Śvetavanavāsin	3	0	0
Uṇādisūtravṛtti of Nārāyaṇa	2	8	0
Br̥haṭī with R̥juvimalā [Tarkapāda] Part I	5	0	0
Br̥haṭī with R̥juvimalā [Tarkapāda] Part II with Pari- śiṣṭa of Śālikanātha.	2	8	0
Vājasaneyiprātiśākhya with two commentaries	4	0	0
Uṇādisūtravṛtti of Durgasimha and Bhoja	3	0	0
R̥gvedabhāṣya of Skandasvāmin [1st Aṣṭaka]	6	0	0
Brahmasūtrasāṅkarabhāṣya with the Prakāṭārtha- vivarāṇa Vol. I.	6	0	0
Sāhityaratnākara [Bulletin]	1	0	0
Raghunāthābhyudaya [Bulletin]	1	0	0
Nānārthasaṅgraha of Ajayapāla	1	8	0
Sarasvatīkaṇṭhābharāṇa of Bhoja	6	0	0

IN THE PRESS

Mīmāṃsānayaviveka with the commentary of Ravideva
[Tarkapāda].

Mīmāṃsāslokaavartika with the commentary of Umveka.

Auṇḍikapadārṇava of Perusūri.

Brahmasūtrasāṅkarabhāṣya with the Prakāṭārthavivarāṇa
Vol. II.

Daśapādīvṛtti.

Fragments of Hārīta Dharmasūtra [Bulletin].

WORKS UNDER PREPARATION

BY

T. R. CHINTAMANI, M.A., PH. D.

1. The Bhagavadgītā of the Kashmirian Recension with the commentary of Rāmakaṇṭha.
2. Pramāṇamālā of Ānandabodha with the commentary of Citsukha. [Bulletin.]
3. Kauṣītaki Śrauta Sūtra.
4. Śāmbavya Gṛha Sūtra with the commentaries of Bhavatrāta and Śvetadatta.
5. The Nāmalingānuśāsana with the commentaries of Subhūti and Rāyamukuta.
6. Śābdikābharāṇa of Hariyogimīśra.
7. Saṅkarṣakāṇḍabhāṣya of Devasvāmin.
8. The Brahmasūtrabhāṣya of Bhāskara.

